

**SZENTEK
ÉLETE
AZÉV MINDEN NAPJÁRA**

SZENTEK ÉLETE

AZ ÉV MINDEN NAPJÁRA

SZERKESZTETTE

SCHÜTZ ANTAL

IRTÁK

BALANYI GYÖRGY, SCHÜTZ ANTAL, SEBES
FERENC, SZAMEK JÓZSEF és TOMEK VINCE

PIARISTÁK

III. KÖTET

BUDAPEST

Á SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

1933

Nihil obstat.

Dr. Michał Marzell
censor dioecesanus.

Nr. 1646.

Imprimatur.

Strigonii, die 13. Junii 1933.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

A magyar piarista rendfőnök 676/1933. sz. engedelmével.

Július 1.

Taigi Boldog Anna-Mária özvegy † 1837.

1790 táján egy nap az egyik jámbor szervita atyának a római Szent Péter-téren feltűnt egy nő. Egyszerű, de igen csinosan öltözött, húsz évnél nem sokkal idősebb asszonyka volt, aki éppen a Szent Péter-bazilikába tartott. A szerzetesnek égi sugallatra az a gondolat villant át az agyán, hogy ez a nő nemsokára hozzá jön gyónni s hogy rövid időn belül igen nagy tökéletességre tesz majd szert a lelkiéletben. S csakugyan, nem telt bele sok idő, hogy Taigi Anna-Mária a Szent Marcell-templomban egy előtte teljesen ismeretlen szervitához ment gyónni, s a gyóntató azonnal fölismerte benne a Szent Péter előtt látott nőt. Ez a gyónás életfordulót jelentett Anna életében.

1769 május 29-én született Szienában. Atyja, Giannetti Alajos, jómódú gyógyszerész volt, anyját pedig Masi Mária-nak hívták. Mindketten jámbor emberek voltak. Alig lehetett hat éves, amikor gyalogszerrel tette meg a 200 km-nél hosszabb utat Pizától Rómáig. Ez azonban nem volt sem kirándulás, sem zarándokút. Az a hirtelen annyira elszegényedett, hogy feleségével és kislányával kénytelen-kelletlen vándorbotot ragadott s Rómában próbált keresni valami elhelyezkedést. Feleségének nagynehezen sikerült is szolgálatba lépnie egy családnál. Ebből a keresetből élt az egész család s ebből neveltették lányukat is.

Anna gyönyörű hajadonná serdült. Jókor kénytelen volt anyja példáját követni; egy előkelő családnál szolgálatba állt. Tisztasága ezer veszélyben forgott, éppúgy, mint anyyi más szolgálatba szegődött fiatal lányé. A kísértéseknek és a soha nem keresett veszedelmeknek hálóból azonban mindig ép

lélekkel menekült meg. Imádkozott jó férjért, éppúgy, mint ezt annyi más lány is tette és teszi. Imádsága meghallgatásra talált s húszéves korában a főúri Chigi-család egyik alkalmazottjához, Taigi Domonkoshoz ment feleségül.

A férj kákán is csomót kereső, nyers természetű ember volt. Nem volt tehát egészen az a férfi, akiről Anna lánykorában ábrándozott és imádkozott, azonban jámborsága és becsületessége ellen nem lehetett kifogást emelni. A fiatal asszony nem sajnálta az imádságot, hogy ura minél közelebb jusson az Istenhez. De azon is igyekezett, hogy minél nagyobb szeretettel láncolja őt magához. Alázatosan engedelmeskedett neki s rajta volt, hogy csinos öltözködésével és ízléses hajviseletével is tessen neki. Talán még kissé a világnak is vágyott tetszeni. Mindez azonban csak múló láz volt nála. Híváságos ruházódása miatt lelkiismerete eléggé a házassága elején kezdte háborgatni. Ezen a nyugtalanságon keresztül kereste fel őt az Úr, aki nagyobbra hívta. Így került Szent Marcell templomának reá nézve oly nagyjelentőségű gyóntatószékéhez.

A gyóntató nagy szeretettel fogadta. Hatása alatt Anna mindjárt az első gyónás alkalmával megfogadta, hogy ruházódásában véget vet minden páváskodásnak s minél nagyobb egyszerűsége törekszik. Erős fogadását siker koronázta. Ezt a lépést nemsokára egy másik követte. Férje beleegyezésével a fogolyváltó trinitáriusok harmadrendjének lett tagja s a quirináli Szent Károly-templomban ünnepélyes keretek közt vette föl a harmadrendiek ruháját. Ettől kezdve szigorúbbá vált élete. Keményen böjtölt s mindenféle önmegtágadásba fogott. Előbbi életének meg gondolatlanságai annyira bántották, hogy ismételten is a földre borult s addig nem kelt föl, amíg csak vér nem serkent orcájáról a földre. Ettől a vezeklési gyakorlattól gyóntatója volt kénytelen őt eltiltani. Hajnalban már talpon volt s jókor reggel a legközelebbi templom legkorábbi miséjére sietett. Szentmiséje és áldozása után kora reggeltől késő estig szerény lakásában a háztartás ezer ügyesbajos teendőjével bajlódott.

Ez a fegyelmezett élet a legszebb erényekben virágzott ki. A legjobb élettárs, a legáldozatosabb anya, a legpéldásabb asszony volt. Szent Monikának (máj. 4) türelmes megértésével és imádságos lelkével állott férje oldala mellett. Négy fiúnak és három leánynak lett édesanyja. Szent derűvel ringatta bölcsőjüket s keresztény megadással sírt három kiskorában elhunyt gyermekének koporsója fölött.

Akármelyik erényén is akad meg az ember szeme, mind-egyikről azt lehetne gondolni, hogy csak az az egy erény volt az, amelyre minden erejével ráadta magát. Bőségesen kijutott neki a rágalmából és a szidalmakból, s nem tört össze alattuk. Zúgolódás nélkül viselte a szegénysorsot s szegénysége mellett is tudott segíteni a szegényeken. Igen nagy szeretettel állott mindenkinek rendelkezésére, aki hozzá fordult ügyeshajos dolgával. Pedig életének későbbi szakában nem is volt kicsiny a tanácskeresők száma. Gondolt a világ és az Egyház akkori nagy bajaival is. Az ő egyszerű hívő világszemlélete a francia forradalomban, a napoleoni zsarnokságban és a múlt század harmincas éveinek forrongásában, igen helyesen, a bűnök büntetését látta. Az Egyházat ért sok csapás láttára engesztelő áldozatul ajánlotta föl magát a világ bűneiért.

Az Úristen a rendkívüli természetfölötti adományok egész sorával ajándékozta meg őt. Azok közül a nők közül való, akikkel nemcsak a történelemnek, hanem a misztikának is foglalkoznia kell. Alig volt 22 éves, amikor a naphoz hasonló ragyogó korong jelent meg szeme előtt s abban betekintést nyert a múltba, a jelennek legtávolabb történő dolgaiba, sőt még a jövőbe is. Ezzel a karizmával egészen haláláig, 47 éven át rendelkezett. Belelátott sok ember lelki küzdelmébe s nem egynek mondta meg, milyen kísértések várnak reá. Ehhez a tanulatlan nőhöz bizalommal fordultak tanácsért főpapok és államférfiak. És nem bánták meg. Egyik betegsége alkalmával megjelent neki az Úr Krisztus és a gyógyítás kegyelmében részesítette s ennek segítségével több csodálatos gyógyítást eszközölt. Amikor főzés vagy takarítás közben érezte közeledni a felülről jövő vigaszok hatalmas árnját, alázatos közvetlenséggel ismételte: «Hagyj békében, Uram, hagyj békét, Uram, munkámban: én szegény családom vagyok. Vonulj vissza, vonulj vissza tőlem!» Nem egyszer a konyhában elragadtatása alatt kénytelen volt falhoz támaszkodni s szinte érzéketlenül bevárni a természetfölötti állapot végét. S csodálatos: ilyen esetekben sohasem aludt el a tűz fazeka alatt s lábasából nem futott ki az étel. Már messziről megérezte az Oltárszentségben rejtőző Úr Krisztus jelenlétét s ízéről tudta megmondani, melyik ostya van átváltoztatva. Rajta teljesedett az Úr szava: «Kiöntök a lelkemből minden testre; és prófétálnak majd fiaitok és leányaitok, és ifjaitok látomásokat látnak, és a ti véneitek álmokat álmodnak». (Apost. Csel. 2, 17.)

Az 1836. év késő őszén súlyos betegségbe esett. Az ezután következő hét hónap türelmes szenvedésnek, lassú halodásnak és nehéz haláltusának volt ideje. Egész életén át valósággal úszott a különféle kegyelmek áradatában s mégis végső szentségek nélkül halt meg. Ez is csak fokozta nagy alázatosságát utolsó öntudatos pillanatai alatt. 1837 június 9-én ment be Úra örömébe. Halála után még csak az a vágya sem teljesült, hogy a trinitáriusok valamelyik templomában nyugodjék: a római köztemetőben, a Campo Veranon temették el. A romlatlanul megmaradt test azonban 1865 óta a trinitáriusoknak Szent Krizogon templomában van. 1920-ban avatta boldoggá XV. Benedek pápa.

«Isten nem egyszer mutatta meg, hogy minden nehézség ellenére a házasságban élőknek is módjukban van a kegyelem segítségével a szentség legmagasabb fokára is fölemelkedni. A régiebb korokban nyilvánvalóvá tette ezt Erzsébetek, Hedvige és más előkelő nők által. De nem régen, a mult század folyamán, tetszett a Magasságbelinek ezt megmutatnia egy egész alacsony helyzetben levő asszony, Taigi Anna-Mária által» (XV. Benedek).

Ugyanerre a napra esik

Az Úr Krisztus szentséges Vérének ünnepe.

Szent Áron, Mózes bátyja, Egyiptomban szószólója a Fáraó előtt, a pusztában támasza a lázadó zsidók megfékezésében. Mikor a Sinai-hegy tövében Mózes kihirdette a Törvényt, az Úr csodával, Áron vesszejének kivirágzásával mutatta meg, hogy Lévi papi törzséből őt és családjának mindenkori legidősebb tagját akarja főpapnak (Móz. IV 17). 123 éves korában halt meg a Hór hegyén Mózes karjai közt.

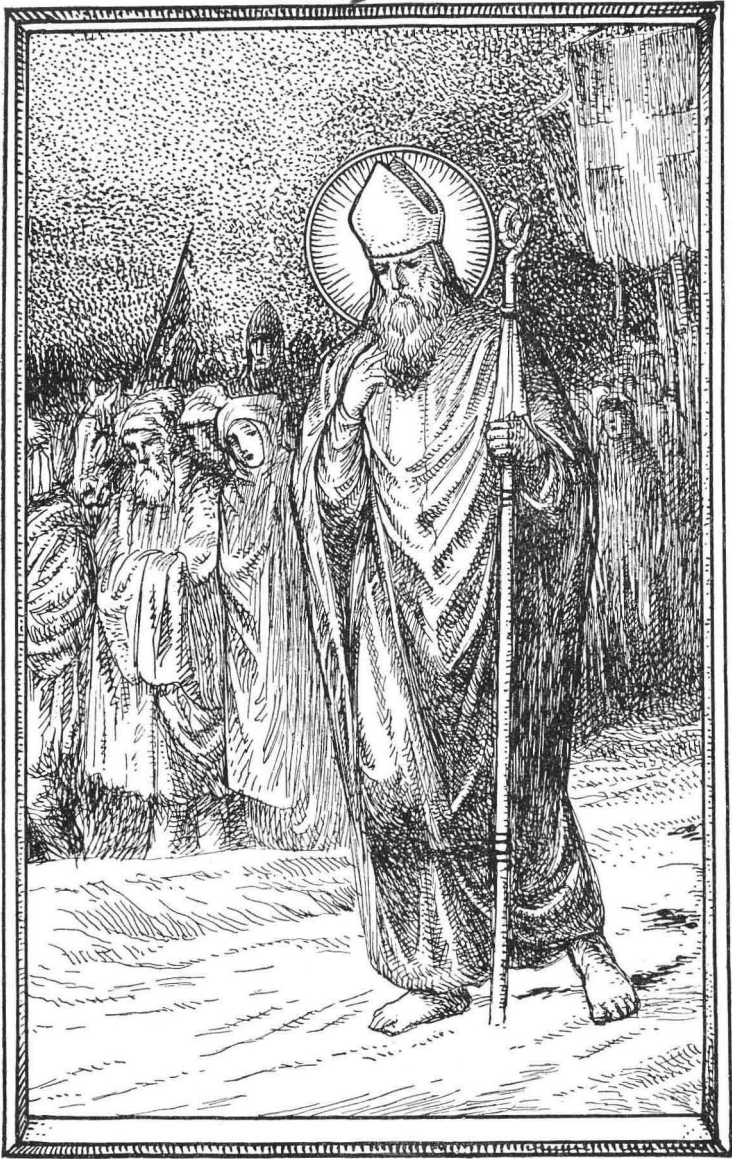
Szent Teobald remete hitvalló † 1066. Délfrancia grófi család sarja. Atyja fényes házasságot és karriért szánt neki; ő azonban egy Valler nevű nemes ifjúval előbb Német-, majd Olaszországban (Vicenza mellett) szigorú és szent remeteéletet élt. Utóbb szülői is csatlakoztak hozzá.

* **Szent Pambó** hitvalló lásd szept. 25.

Július 2.

Szent Ottó püspök hitvalló † 1139.

Szent Ottó a 12. századi német egyháznak legkimagaslóbb egyénisége. Kortársai közt nem találunk senkit, aki nálánál többet verítékezett volna Isten ügyéért. Mintha csak

Szent Ottó.

a nemzetek apostolának égő buzgalma kelt volna benne új életre. Szent Pálra emlékeztet abban is, hogy a virágba borult középkornak ő a legnagyobb térítő apostola.

1062 táján született az előkelő, de szegény Mistelbach bárók családjából, kiknek családi fészke a mai bajorországi középső frank kerületben fekvő Mistelbach volt. Mivel jámbor szülei eleitől fogva az egyházi pályára szánták, korán a würzburgi bencés iskolába küldötték, hogy ott a szükséges ismereteket elsajátítsa s idővel maga is szerzetes legyen. A Gondviselés azonban másként határozott a nagy jövőre hivatott ifjú sorsáról; nevezetesen gyors egymásutánban magához szólította szüleit. A szegény ifjú minden anyagi támogatás nélkül maradt. De ő nem csüggedt el. Hogy megélhetést biztosítson magának és egyben előteremtse a tanulmányai befejezéséhez szükséges eszközöket, rövid haború után Lengyelországba vándorolt és ott az előkelő családok gyermekeinek nevelésére iskolát nyitott. Vállalkozása fényes sikerrel járt. Szeretetremlétőségével, jámborságával, méltóságos fellépésével annyira megnyerte tanítványainak és azokon át szüleiknek bizalmát, hogy idővel a legmagasabb körök, sőt a hercegi udvar is megnyíltak előtte. Ekkorra magánúton sikerült befejeznie teológiai tanulmányait is és Gnében áldozópappá szenteltette magát.

Felszentelése után Ulászló herceg hamarosan udvarába fogadta és mint udvari káplánját a legkülönbözőbb szolgálatokra használta őt. Így pl. ő általa kérette meg IV. Henrik császár nővérének, Juditnak, a boldogtalan Salamon király özvegyének kezét. A leánykérés után többször is megfordult IV. Henrik udvarában és fokonkint annyira megkedveltette magát a császárral, hogy ez maga mellé vette udvari káplánnak, sőt 1102-ben néhány hónapra az udvari kancellária vezetését is rája bízta. Ottó őszinte szeretettel ragaszkodott a hányatott életű és állhatatlan természetű uralkodóhoz és iparkodott őt legalább a bántóbb túlkapásoktól visszatartani. Kisebb dolgokban ért is el eredményt, de a császár alaptermészetét megváltoztatni s következőképpen az Egyház és a birodalom békéjét helyreállítani természetesen ő sem tudta. Viszont Henrik is megbecsülte hűséges káplánját s előbb az augsburgi, majd a halberstadti püspökséget ajánlotta föl neki. Ottó azonban lelkiismereti aggályokra való hivatkozással mindkét esetben kitért. De mikor Henrik 1102 karácsonyán a bambergi püspökséget is neki ajánlotta fel, elfogadta,

de kijelentette, hogy csak abban az esetben tartja meg, ha maga a Szentatya szenteli őt fel. Székvárosába 1103 febr. 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony napján vonult be az augsburgi és würzburgi püspökök kíséretében; az út utolsó szakaszát mezítláb tette meg és amerre elhaladt, piros vér-rózsákkal hintette tele a havat és jeget. A jó bambergi hívek nem győztek eleget épülni példaadó alázatosságán és szerénységén.

Bevonulása után Ottó azonnal terjedelmes levéllel fordult II. Paszkális pápához, melyben felszenteltetéséért esengett. A Szentatya nagy szeretettel Rómába hívta, ő azonban a közbejött politikai zavarok miatt csak négy év múlva tudott eleget tenni a szíves hívásnak. Mint immár felszentelt püspök, minden tekintetben meg akart felelni azoknak a magas követeléseknek, melyeket Szent Pál apostol a püspökökkel szemben támaszt. A lehető legegyszerűbben élt; udvart egyáltalában nem tartott és amikor emiatt többen szemrehányással illették, azt felelte, hogy a püspök csupán haszonélvezője az egyházi javaknak; öreg hiba volna tehát részéről, ha azokat hívságos dolgokra pazarolná. Magára úgyszólván semmit sem költött; ruhája, cipője sohasem lehetett olyan rongyos, hogy meg ne foltoztatta volna. Még igénytelenebb volt étkezés dolgában. Ha valami jobb vagy drágább falat került asztalára, azt azon módon valamelyik betegének küldötte. Egyszer pl. szolgálja azzal akart benne étvágyat kelteni az eléje tált finom halra, hogy drágaságát dicsérte; a szent püspök, mikor a hal árát megtudta, azonnal intézkedett, hogy azon érintetlenül vigyék el egyik súlyos betegének. De más tekintetben is kemény fegyelem alatt tartotta magát: akárhányszor véresre ostorozta magát; sokszor egész éjszakákon át imádkozott a tabernákulum előtt; ott tárta fel bajait, egyházmegyéje szükségleteit és ott kérte a Szentlélek Úristen megvilágosító kegyelmét.

Kemény lemondása és befelé bontakozó élete azonban legkevésbé sem tette világyűlölővé és emberkerülővé. Anélkül, hogy csak egy pillanatra is leszállott volna az élet-szentség piedesztáljáról, nagyarányú és sokoldalú tevékenységet fejtett ki. Hűségesen teljesítette fejedelmi rangjából következő kötelességeit és mindenki másnál nagyobb odaadással és eredménnyel dolgozott az investitúraharc megszüntetésén és romjainak eltakarításán. E tekintetben legnagyobb sikere az 1122-ben kötött wormsí konkordátum

létrehozása volt, mely végre lehetővé tette a közel ötven esztendeje dúló véres küzdelem befejezését. Nem kevesebb tetterőt mutatott egyházmegyéje anyagi ügyeinek rendezésében. Az elődei gondatlanságából veszendőbe ment püspöki javakat haladéktalanul visszakövetelte, sőt újakkal tetézte, a távolesőket vagy nehezen megközelíthetőket könnyebben hozzáférhetőkre cserélte s jövedelmüket tetemesen fokozta.

Az ilymódon begyűlő jelentékeny összegeket azonban az utolsó fillérig egyházi és emberbaráti célokra áldozta. A szegényeknek, árváknak és özvegyeknek valóságos gondviselő atyjuk volt s szívét és erszényét mindig nyitva tartotta mindenki számára, aki gyámolításra és védelemre szorult. Még többet áldozott kulturális célokra. A bambergi székesegyházi iskolát rövidesen Délnémetország legjobb híru iskolájává fejlesztette; ugyanígy székesegyházát, mely 1081-ben tűzvésznek esett áldozatul, akkoriban szinte hallatlan fénynyel megújította. Különösen nagy kedve telt új kolostorok alapításában és a régiek renoválásában. Alapításainak száma jóval fölötte jár a harmincnek. Ez a fejedelmi bőkezűség sokkal nagyobb összegeket emésztett fel, mint amekkorák Ottónak rendelkezésére állottak. Ő azonban mégsem jött zavarba sohasem, mert a saját jövedelmein felül rendelkezett azok fölött a tekintélyes adományok fölött is, melyekkel időnkint egyes szomszédos fejedelmek kedveskedtek neki. Így, hogy csak egyet említsünk, 1139 tavaszán Vak Béla királyunk tömérdek arany- és ezüstedényt, drága ruhát és húsz font legtisztább aranyat küldött neki. A dús ajándék nagy feltűnést keltett, és nyomán csakhamar híre kelt «a királynak, aki bár vak, mégis uralkodóvá lett s országát a hit és bölcsesség szemeivel gondosan kormányozza».

A szent püspök már jóval fölötte járt a hatvannak, mikor olyan vállalkozásba fogott, mely egy ereje teljében levő ifjúnak is becsületére vált volna: elment a pogány pomeránok közé téríteni. Az indítást egy Bernát nevű spanyol missziós püspök kudarcra adta, akit a gőgös és felfuvalkodott pogányok egyszerű és igénytelen fellépése miatt gúnynal és megvetéssel utasítottak vissza és nyíltan szemébe mondották neki, hogy a világ hatalmas Ura nem küldhet ilyen rongyos koldust követéül. Ottó Boleszló lengyel herceg ösztönzésére elhatározta, hogy maga veszi kezébe az ügyet. Miután II. Calixtus pápa is áldását adta vállalkozására, 1124 tavaszán fényes kísérettel és tömérdek ajándékkal északnak vette útját.

Pomerániában első állomása Pyritz vára volt. Hatalmas szálfá természetével, hófehérhajú szép férfias arcával, festői öltözetével s különösen fejedelmi bőkezűségével mindenütt mély benyomást gyakorolt a bennszülöttekre. Ékesszólása csak fokozta külső fellépésének hatását. Amerre megfordult, mindenütt tömeges megtérések jártak nyomában. Pyritzból Caminba, Julinba és Stettinbe vezetett útja. Második térítő útján még nagyobb területet járt be és még több embert nyert meg Krisztusnak. Már azzal a gondolattal foglalkozott, hogy Rügen vad pogányainak is megviszi az evangéliumi jó hírt, mikor Lothár császár sürgetésére kénytelen volt visszatérni. Tanítványai azonban folytatták megkezdett munkáját s Pomerániát néhány évtized alatt szinkeresztény tartománnyá varázsolták.

Ezután még jó tíz esztendeig az állásával járó egyházi és világi kötelességek teljesítéséből épp úgy kivette részét, mint korábban. 1139-ben azonban súlyos betegség támadta meg vas szervezetét; kedves szentjének, Szent Pál apostolnak ünnepén, jún. 30-án szenderült jobblétre. Hamvait az életében annyira szeretett michelsbergi kolostorban helyezték örök nyugovóra. III. Kelemen pápa már félszázaddal halála után, 1189-ben a szentek sorába iktatta, s ettől kezdve tisztelete gyorsan elterjedt az egész német birodalomban.

Ugyanerre a napra esik:

Sarlós Boldogasszony (lásd. febr. 2).

Szent Monegund özvegy † 570. Chartres-ban született s fiatalon férjhez ment. Két lányának korai halálán túlzott bának adta magát. Mikor aztán ráeszmélt, hogy ez a mértéktelen bánkodás nem egyeztethető össze az Isten akaratában való keresztényi megnyugvással, szent remete életet kezdett, s Toursi Szent Márton temploma melletti szegény cellája csakhamar hasonló törekvésű nők középpontja lett.

Július 3.

Szent Vilibald püspök hitvalló † 781.

Szent Vilibald királyok és szentek véréből eredt (I. febr. 8 és 16). Hároméves korában súlyos betegségbe esett; ezért jámbor szülei fogadást tettek, hogy felgyógyulása esetén egészen Isten szolgálatára adják. Igéretüknek urai is maradtak és gyermeküket már öt éves korában (705) Egvald walthami

apát kezére adták, hogy neveljen belőle jó szerzetest. Vilibald hamarosan beletalálta magát a kolostori életbe s a szentek tudománya mellett a világi tudományokban is szép előrehaladást tett. De korán jelentkezett nála az a nyugtalan vándormadárörszton is, mely annyi kiváló honfitársát vonzotta a kontinensre, hogy itt fáradjon Krisztus igaz ügyéért.

Még félig gyermek volt, mikor lelkében ellenállhatatlan erővel lángolt fel az Örökváros látásának vágya. Atyja, a jó Richárd király (I. febr. 8) azonban csak évekig tartó unszolás után hajolt kérésére. 721 nyarán indult el a nagy útra s Vilibaldon kívül kisebbik fiát, Vunibaldot is magával vitte. A kis zarándokcsapat végigvonult Franciaországon, Szavójában átlépte az Alpokat és egyenesen délnek irányozta lépteit. De Richárd király erejét időelőtt felemésztették a szokatlan fáradalmak. Alighogy Lukkába érkezett, súlyos betegségbe esett, mely már néhány nap mulva kioltotta nemes életét. Vilibald és Vunibald, miután illően megsíratták és a Szent Frigidiánról elnevezett templomban örök nyugalomra helyezték drága halottukat, tovább folytatták útjukat az Örökváros felé, melynek falai közé 721 nov. 11-én vonultak be. Rómában közel másfél esztendő tölthettek, de ez idő nagy részét lázzal és betegségekkel küzdve kínlódták át.

Vilibald 723 tavaszán búcsút mondott öccsének és még messzebbre, a Szentföldre indult. Jellemző az akkori közlekedési viszonyokra, hogy az út megtételéhez több mint másfél esztendőre volt szüksége. Palesztinában sorra látogatta mindazokat a helyeket, melyek az Üdvözítő földi életében szerepet játszottak, és csak jó három esztendő mulva indult vissza Európába. Konstantinápolyban azonban ismét megszakította útját és csak 729 őszén tért vissza Szicilián át Olaszországba. Útja egyenesen a szent hegyre, a Montekasszinóra vezetett, hogy ott formailag is felvétesse magát Szent Benedek rendjébe, melynek lélekben már eddig is tagja volt. Szent Benedek fiai természetesen szívesen fogadták a tanult és világlátott idegent s a két évi próbaidő után a vendégfogadói (portarius) tisztet bízták rája. Vilibald általános meglegedésre már nyolcadik éve forgolódott ebben a hivatalban, mikor egy spanyol pap kíséretében Rómába ment. III. Gergely pápa (731—741) nagy örömmel fogadta őt és élvezettel hallgatta szentföldi és konstantinápolyi utazásairól szóló elbeszéléseit. Már több hónapja időzött az örök városban, mikor híres nagybátyja, Szent Bonifác, a németek apostola a Szentatya közbenjötté-

vel az Úr németországi szőlőskertjének munkásai közé szólította őt.

Vilibald annál készségesebben hajolt a hívásra, mivel öccse, Vunibald akkor már szintén a német misszióban működött. 740 ápr. 24-én útra kelt tehát s miután Lukkában atyja sírjánál leróta kegyelete adóját, a legrövidebb úton Németországba indult. Szent Bonifácot Odilo bajor herceg udvarában találta. A fáradhatatlan apostol nagy szeretettel fogadta rokonát és mindjárt Eichstättbe irányította őt, ahol Szuitgard nordgauri gróf éppen akkoriban egy új kolostornak vetette meg az alapját. Ennek az új kolostornak megépítése és berendezése lett Vilibald legközelebbi feladata. Mivel azonban akkor még csak klerikus volt, Bonifác 741 júl. 22-én áldozópappá, majd egy évre rá, 742 okt. 21-én püspökké szentelte. Az új püspök nagy buzgalommal látott hozzá a térítő és civilizáló munkához s Eichstättet rövidesen vallási és kulturális központtá fejlesztette. Mivel maga nem győzte a tömérdek munkát, 750-ben öccsét is magához hívta s az Altmühl és Wörnitz folyók közén, a Hahnenkamm gyönyörű erdővel borított lejtőjén, megalapította vele a híres heidenheimi kettős kolostort. A férfikolostor vezetését maga Vunibald vette át, míg az apácázarda élére húga, Szent Valburga került (lásd febr. 16). Mikor azonban Vunibald 761 dec. 19-én elhunyt, Vilibald akaratának megfelelően az ő kolostorának irányítását is Valburga vette át.

Húsz évvel élte túl öccsét. Missziós munkáját még késő agykorában is azzal a lendülettel végezte, mellyel annakidején kezdte; ugyanígy a lelkiéletben is mindvégig megmaradt abban a bensőséges áhítatban és szigorú önfegyelemben, melyet a bencés szellem ősi fészkeben, a kasszinói kolostorban elsajátított. Működését leghívebben jellemzi az a néhány sor, mellyel első életírója, a heidenheimi kolostor egyik egykorú névtelen apácája áldozott emlékének: «Bajor földön széltében-hosszában szántott, vetett és sokadmagával aratott a zölden csillogó bajor mezőkön, melyek ma oly gazdagok templomokban, kolostorokban és szent ereklyékben, s ezzel méltó termést biztosított az Úrnak». A jámbor püspök több mint negyvenévi apostolkodás után 781 júl. 7-én hunyt el. Tetemei 1269 júl. 7. óta az eichstätti székesegyház nyugati kórusán nyugsznak; ünnepe júl. 7-én van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Márk és Mucían vértanuk † 300 k. Kínvallatásuk

közben egy gyerek elkiáltotta magát, hogy ne áldozzanak a bálványoknak. Vértanuságuk után erre a gyerekre került a sor, aki ütlegetés és kínzás közepett is állhatatosan vallotta az Úr Krisztust.

Szent Heliodór hitvalló püspök † 400 k. Dalmáciában, Sztridonban született, Aquilejában híres földijétől, Szent Jeromostól tanulta a szentek tudományát, vele együtt a Szentföldre ment, a pusztában kemény önsanyargatásban élt, majd árvaságra jutott unokaöccsének fölnevelése után pappá lett és nagy szentségben halt meg mint Altino püspöke Velence közelében.

* Tiszteletreméltó **Lanfrank** hitvalló † 1089. Nagy tudós volt és ünnepeelt tanár francia földön. Mikor egyszer Rouen városába igyekezett, zsványok támadtak rá az erdőben, kifosztották, kezét hátra kötötték, szemét bekötötték és így éjnek idején ott hagyták az erdő sűrűjében távol az úttól. Reggel arrajáró munkások kiszabadították ebből a helyzetéből, az ő lelkét pedig a világi hívság kötelékeiből kiszabadította a kegyelem, A munkásokhoz első kérése volt, mutassanak neki egy szegény kolostort; oda akart belépni. Azok az éppen akkor épülő bec-i bencés kolostorba irányították. Ott találta az apátot, amint sajátkezűleg dolgozott az épületen. Szívesen fogadta, odaadta neki a regulát, olvassa el; ígéretét vette, hogy becsületesen meg akarja tartani és beöltöztette. Lanfrank mintaszerű szerzetes lett. Egy alkalommal rajta volt a szerzeteseknél szokásos ebédlői hangos olvasás sora; egy szónál megállította a prior; olvassa más-kép — rosszul. Lanfrank korának legnagyobb tudósa volt, a prior hozzá képest tudatlan ember; mégis tétovázás nélkül engedelmeskedett, mert — nem bűn egy hosszú szótagot röviden ejteni, de az elüljárónak nem engedelmeskedni: igen. Idővel híres tanár lett, Szent Anzelm (lásd ápr. 21) is tanítványai közül való; mikor hercege, Hódító Vilmos, elfoglalta Angliát, pápai és apáti parancsra Canterbury érseke, Anglia primása lett. Ebben a méltóságában is megmaradt annak a szegényéletű, keményfegyelmű szerzetesnek, akinek megtérése után indult, Nagy tudományát pedig a legszentebb ügynek szentelte: Berengár ellen megvédte az Oltáriszentség katolikus igazságát, az átlényegülést.

Július 4.

Szent Berta özvegy † 725.

Szent Berta a frank birodalom legelőkelőbb köreiből származott. Szülei, Rigobert és Urzána, főnemesek voltak. Férje, Szigfrid, a merovingek királyi családjával állott rokonságban. Mégis szent egyszerűsége az, ami oltárra emelte, nevét fönntartotta.

Kiskorától fogva töretlenül halad élete az Isten felé. Egyre növekszik az erényekben. Húsz éves korában lett

Szigfrid felesége. Hűséges, szerető feleség, gondos édesanya. Öt gyermeknek adott életet. Mind az öt leány volt. Kettőt közülök még fiatalon magához szólított az Úr. Hármat felnevelt. Ezek közül az egyiket férjhez adta, a másik kettő, Gertrud és Deotila, kolostorba mentek és szentség hírében haltak meg.

Mikor férjét elvesztette, még szerényebben élt. Bársonyt és selymet, ékszereket nem vett többé magára. Vagyonából templomokat és kolostorokat építtetett. Az éhezőknek ételt, a rongyosoknak ruhát adott. Azután bement a blangy-i kolostorba, amelyet maga alapított. Egy ideig itt az apátnői tisztet is viselte, de később lemondott róla. Kért magának egy cellát, amelynek ablaka a templomba nézett, a főoltár felé. Ott, a Szentségben rejtőző Üdvözítő előtt, készült a vele való másvilági találkozásra.

Haláloságánál mennyei ének hallatszott hivatón: «Jöjj, választottam, jöjj!» Meghalt a 725. esztendő táján, hatvankilenc éves korában.

A legenda azt beszéli róla, hogy a blangy-i kolostor helyét az Úr mutatta meg neki csodálatosan. Templomot akart Berta építeni. Már álltak is a falak, mikor az egész váratlanul összedőlt. Pedig becsületesen dolgoztak a mesterek rajta, s az alapító sem sajnálta a hozzávalót. Nem csüggedtek el, újra nekiláttak más helyen, s most szerencsésen be is fejezték. Már a felszentelésre készülődtek, de ismét romba dőlt az ünnepi díszben pompázó templom. Berta éppen látogatóban volt néhány órányira egy Rotond nevű barátnőjénél. A szép új templomról folyt a beszédjük. Berta egyszerre csak elsápad és remegni kezd: csodás módon meghallotta az omlás robaját. A Szent gondolkodóba esett: az Úr kezének kell lenni a dologban! Böjttel és buzgó imádsággal kérte az Urat, mutassa meg szent akaratát. Hiszen kedvére szeretne tenni.

Kérése meghallgatásra talált. Isten az építőmesternek jelentette egy álomlátásban, hogy Blangy-ba, a Thena-folyó partjára kívánja a templomot, kolostorral együtt. Azon a helyen, ahol majd négy követ találnak kereszt formájában a földön. A köveket meg is találták. Új reményre kapva fogtak hozzá az építéshez. Most már harmadízben.

Az Úr ezt az áldozatot már elfogadta s később meg is jutalmazta érte. Pártját fogta egy nagy veszedelemben.

A király elé idézték Bertát felségstérs és árulás vádjá-

val terhelve. Egy Ruodgár nevű befolyásos ember vádolta be bosszúból. Szerette volna ugyanis feleségül venni a Szent leányát, Gertrudot s nem törődött azzal, hogy már fogadalmat tett, Krisztus jegyese lett. Erőszakos fenyegetésekkel követelte kiadását a blangy-i kolostortól. Az apácák a templomban gyűltek össze, hogy menedéket keressenek. Berta itt előállt és keményen visszautasította a toladót: «A Krisztus jegyese van itt. A püspök már ráadta a fátyolt s az oltárnak szentelte. Ha van bátorságod az Úrtól rabolni, rabold el! Mi, gyenge asszonyok, nem tudunk ellenállni durva erődnek. De Isten a védelmezőnk s ő nem hagyja el a benne bízókat!» A templomból mégsem mert rabolni Ruodgár. Megszégyenítve, nagy méreggel távozott. De bosszút forralt. Azt hitte, ha Berta nem áll útjába, hozzájuthat a leányhoz. Ezért vádolta be: talán sikerül eltenni láb alól. De mikor a király előtt szemtől-szemben állt a szenttel s előadta a vádat, megvakult.

Mindnyájan, a király is, Isten ítéletét látták a dologban: igazolta hű szolgáját.

Ugyanerre a napra esik

Szent Ózeás és **Aggeus** próféta, kiknek emlékét egy-egy szent könyv őrzi a kis próféták gyűjteményében.

Szent Ulrik püspök hitvalló † 973. Előkelő grófi családnak volt gyermeke s a híres sanktgalleni bencés kolostorban nevelkedett. Itt föltűnt tudományszeretetével, buzgóságával és önmegtartóztatásával; a hajnali zsolozsmában megelőzte a szerzeteseket. Tizenhat éves korában Adalbéro augsburgi püspök maga mellé vette, kánokká tette, majd mint fölszentelt papot Rómába küldte. A pápa kegyesen fogadta s az időközben elhalálozott Adalbéro utódjává akarta tenni. Ő sírva vonakodott. «Jó, mondotta a pápa, most vonakodol; kénytelen léssz majd akkor kormányozni a megyét, mikor ellenségek dúlják-rabolják.» Úgy is lett. 924-ben Madarász Henrik császár unszolásában Isten akaratát kellett látnia és elfogadta a püspökséget, Augsburgot épp akkortájt dúlták föl a betörő magyarok. A templomok romokban heverték, a házak pusztán álltak, a lakosság rongyosan és éhezve bujdosott. Ulrik helyreállította a templomokat, mindenekelőtt Szent Afra templomát, mely később tetemeit fogadta be és Szent Ulrik temploma lett. Összegyűjtötte szétszórt híveit és családi vagyonából állította talpra őket. A várost megerősítette és fegyvereseivel személyesen megvédte nem egyszer, utóljára 954-ben a magyarok ellen a lechmezei ütközet előtt. Nagy gondja volt egyházmegyéje fegyelmére; vigyázott a hit tisztaságára, a hanyag papokat keményen megrendszabályozta. De maga járt elől mindenben jó példával: igen szerényen élt, minden jövedel-

mét templomok építésére és szegények segítésére fordította. Sokszor maga vitte nekik az élelmet meg ruhát. Még 82 éves korában is eljárt a hajnali zsolozsmára és mindennap misézett. Mikor halálra vált, a templomba hozatta megmaradt ruháit és értékeit, papjai és szegény hívei közt szétszította; az utolsó éjjel hamut hintetett szobája padlójára, oda fektette magát, felvette a szentkenetet és így adta vissza Teremtőjének apostoli nagy lelkét.

Szent Laurián püspök vértanu 550 k. Pannoniában született, Milanóban tanult, Sevillának lett érseke Spanyolországban s szent élet után Tobilás arianus eretnek király fölbérelt gyilkosaitól szentvédett vértanaságot Franciaországban.

Július 5.

Zaccaria Szent Antal Mára hitvalló † 1539.

Született 1502-ben a lombardiai Kremóna városában előkelő családból. Ifjúsága szent ártatlanságban telt el. Különösen a szegények szeretetében tündökölt s nem egyszer adta oda drága ruháját a nélkülözőknek. Alsó- és középkiskolait szülővárosában, bölcséleti tanulmányait pedig Páviában végezte. Innen a híres páduai egyetemre ment, hogy az orvostudománnyal foglalkozzék. Tanulóévei alatt nemcsak a jellem, hanem a tehetség és előmenetel terén is első volt társai között.

Mint kész orvos hazájában kezdte működését. Azonban csakhamar meg kellett győződnie, hogy az Úr nem a test, hanem a lelkek gyógyítására hívta. A tőle annyira tisztelt Szent Pál tanítványának, Szent Lukácsnak esete ismétlődött rajta: orvostól apostol lett. Bizonyára nem ment ez lelki-küzdelmek nélkül! Teljes odaadással nekilátott a hittudományoknak. Emellett látogatta és gyógyította betegeit, a hit igazságait és a keresztény élet követelményeit magyarázta a gyermekeknek s buzgólkodott, hogy a felnőttek jobbják meg életüket.

1528-ban áldozópappá szentelték. A jámbor hagyomány szerint első miséje alkalmával szülővárosának népe szent ámulattal nézte a körülötte támadt angyali fényességet. Ettől kezdve még nagyobb szeretettel ölelt magához mindenkit. Szent Pálként mindenkinek mindene lett (Kor. I. 9, 22). Szegények, idegenek, nyomorultak nála találtak lelki táplálékot és anyagi támogatást; lakása az űzöttek menedéke lett.

Honfitársai méltán illették «a haza atyja» és az «angyal» nevekkel.

De akármily áldásos tevékenységet fejtett is ki otthon, úgy érezte, hogy az Úr szőlőjében nagyobb terület munkálására van hivatva. Ezért csakhamar Milánóba költözött.

Felsőolaszország fővárosában akkortájt zavaros volt az idő és siralmasak az erkölcsi állapotok. A várost 1499—1512-ig francia csapatok tartották megszállva, 1512-ben pedig a svájciak kerítették hatalmukba. I. Ferenc francia király serege 1515-ben ugyan újra bevette, de már tíz év múlva V. Károly császár személyében új ura lett. A király és a császár között kisebb-nagyobb megszakításokkal 1538-ig dúltak a véres harcok. Ez az állandó hadiállapot rengeteg kárt tett az erkölcsökben. A hitet meg a Németországból átszivárgó protestantizmus fenyegette.

A fiatal pap Szent Pál buzgóságával szeretett volna segíteni a bajokon. De csakhamar látta, hogy egyedül keveset tehet. Munkatársakat keresett s Ferrari Bertalan és Morigia Antal Jakab személyében megértő barátokra talált. Az első jogtudósból, a másik kiváló matematikusból lett pappá. A testi-lelki jóbarátok sokat tanakodtak és töprengtek. Végre 1530-ban új szerzetnek körvonalai bontakoztak ki lelkük előtt. Úgy érezték, hogy a megújulás érdekében imádsággal, jó példával, lelkipásztori buzgósággal, missziókkal hatniok kell a papságra és a szülőkre, ezeken keresztül pedig az ifjúságra. VII. Kelemen pápa 1533 febr. 18-án jóváhagyta ezt az elgondolást s megengedte nekik, hogy közös szerzetesi életet kezdjenek s új tagokat vegyenek föl. Az új élet még annak az évnek őszén Antal vezetésével megindult.

Mindhárman a szentek életét élték. Imádkoztak, elmélkedtek s kemény önmegtagadásban gyakorolták magukat. Olcsó főzelék és hal volt mindennapi táplálékuk s hús csak akkor került — nagyritkán — asztalukra, ha ajándékba kapták. Nemsokára mások is csatlakoztak hozzájuk. Megkezdtek külső tevékenységüket is. Milánó szokatlan, de nagyon hatásos lelkipásztori munkának lett tanuja. Antal nem egy ízben jelent meg a népes utcán feszülettel a kezében vagy bűnbánati kötéllel a nyakában s bűnbánatra hívta föl a járókelőket. Máskor meg hatalmas kereszttel a vállán vonult végig a városban valamelyik templomba. Az ilyen néma prédikáció nem maradt hatás nélkül. A példáját követték társai is.

Vezeklési módjuk félreértésekre adott okot, sőt néme-

lyek egyenesen eretnekségre gyanakodtak s följelentették őket az Inquiziciónál. Súlyos kereszt nehezedett akkor mindnyájuknak, de főleg Antalnak vállára. Nagylelkűen viselte ezt a megpróbáltatást. Hisz hűséggel követte a nemzetek apostolát, aki megírta magáról (Gal. 6, 17), hogy a különféle megpróbáltatásokban, az Úrért kapott sebekben az Úr Jézus sebeit viseli testén. Ő is viselte a keresztet, az Úr keresztjét. Emellett tartotta társaiban a szent reménység lelkét. A megindított vizsgálat tisztázta őket s fényes elégtételül III. Pál 1535 júl. 20-án újra megerősítette szerzetüket. A pápa szívesen járult hozzá, hogy az ő patrónusának, Antal szeretett szentjének neve belekerüljön a szerzet elnevezésébe: «a lefejezett Szent Pálról nevezett szabályozott papok» vagy a «paulánusok» rendje. A pápa kivette őket a püspöki joghatóság alól s megengedte, hogy rendházuk mellé Szent Pál tiszteletére templomot építsenek. Ettől kezdve boldogabb élet virult föl a Sant Ambrogio-templom melletti házukban; kápolnájuk tornyán pedig péntek estéknént bátran szólhatott a kis harang, hogy Antal elgondolása szerint az Úr kinszenvedésére figyelmeztesse a környék lakóit.

A fiatal szerzetalapítónak akkor már más jelentős alkotásban is volt része. Torelli Lujza guastallai grófné († 1559) 1530-ban Milánóban női szerzetet alapított, s ezt négy évre rá III. Pál pápa is megerősítette. A «Szent Pálról nevezett angelikák szerzete» Antaltól kapta a szabályzatot és a nevet. Az «Angelika» szó annyit jelent, mint «angyali» s Antal e név viselőit arra akarta buzdítani, hogy a reájuk bízott leányoknak, de különösen a veszélyben forgó vagy a bűn útjára tért nőknek legyenek őrzőangyalai. A paulánusok népmissziói alkalmával különösebb munka várt rájuk: ők foglalkoztak a női nemmel. Áldásos működésük a 19. század elejéig tartott.

Antal apostoli buzgósága és szervező ereje még más alkotással is tudott enyhíteni Milánó lelki nyomorán. Külön egyesületet alapított a családtyák számára. Beszédeivel és vallásos előadásaival szilárdítani akarta bennük a nagy felelősségérzetet, amellyel tartoznak főleg gyermekeik jövőjének.

E sokoldalú működéshez a lendítőerőt elsősorban a legméltóságosabb Oltáriszentségből vette. A leglángolóbb szeretettel viseltetett a köztünk lakó Úr iránt. Sokat tett a gyakori szentáldozás érdekében. Ügylátszik, ő volt az úgynevezett 40 órás szentségimádásnak megindítója. Ezt legelőször 1534-ben tartották Milánóban annak a 40 órának emlékére, mely

alatt az Úr teste a sírban nyugodott. Ez a bensőséges áhitatgyakorlat főleg a háromnapos szentségimádás (pl. farsangkor) alakjában Milánóból az egész Egyházban elterjedt.

1536-ban megvált a főnökségtől, hogy szabadabban éljen a papok és a nép számára való misszióknak. Utódja Morigia lett. 1537-ben Antal már Milánón kívül Vicenzában is vezetett sikerült missziót. Az 1539. nyár elején pedig Guastallába ment. Oda is nagy szeretete vitte: a polgárság között nagy viszály tört ki s apostoli lélekkel ezt el akarta simítani. Sikerült is meghoznia a békességet a városka számára, de ugyanakkor súlyos betegségbe esett. Az volt az óhaja, hogy vigyék el szülővárosába, ahol még élt édesanyja. Csakugyan elszállították Kremónába. Halála előtt abban a kegyelemben részesült, hogy megjelent neki Szent Pál apostol s megvigasztalta. Hozzátartozói sírása és édesanyja ölelő karjai között szállt el lelke Teremtőjéhez 1539. júl. 5-én Szent Péter és Pál ünnepének nyolcada alatt. 36 éves volt.

Holttestét Milánóba vitték s az angelika apácák templomában temették el. Fiai halála után néhány évre megszerették az egyik külvárosban fekvő Barnabás-kolostort; mellette fölépült 1547-ben az a Szent Pál-templom, amely a megboldogultnak leghőbb vágya volt. A kolostorról nevezték utóbb a paulánusokat barnabitáknak. Antalt a nép mindjárt halála után szentként tisztelte. Maga Borromeo Károly (I. nov. 4), Milánó nagy érseke is méltónak találta őt arra, hogy sírja fölött misézzen s ezzel meghálálja, hogy számára előkészítette a talajt. XIII. Leó 1890-ben boldoggá, 1897-ben pedig szentté avatta.

«Ilyen férfiakra van szüksége az Egyháznak» — monotta róla III. Pál pápa.

Erre a napra esik

Szent Zoé vértanu † 309. Szent Nikosztrátus vértanu felesége; Szent Sebestyén kigyógyította némaságából és pogányságából. Buzgó hite aztán megszerezte neki a vértanuság koronáját.

Szent Domícius vértanu † 363. Szíriában, a Marsziás-folyó partján egy barlangban remetéskedett. Rengeteg ember keresett és talált nála gyógyulást testi-lelki bajában. Hitehagyó Julián császár betömte barlangja száját s így megfojtotta. Domícius az iszchiászbán (farzsába) szenvedők segítő szentje, mert maga is csodálatosan gyógyult ki belőle és közbenjárása életében és halála után sok más szenvedőn is segített.

***Luxemburgi Szent Péter** püspök hitvalló † 1387. Apai,

anyai ágon Európa legelőkelőbb családjainak sarja. Tizenkét éves korában kezesként Angliába került bátyja helyett. Kedvessége és szentsége miatt haza engedték, csak szavát vették, hogy bátyjáért megkapják a váltságdíjat. Tizenöt éves korában Metz püspöke lett, Meziátláb és számárháton vonult be székvárosába; teljes bölcseséggel és buzgósággal kormányozta megyéjét, mindenét a szegényeknek adta, kemény vezekléssel megóvta magát a bűntől, még haláloságyn is megostoroztatta magát. Tizennyolc éves korában halt meg a szentek halálával. Közbenjárására visszakapta életét egy gyerek, ki az avignoni pápai palota tornyáról leesett és szörnyet halt. Azóta Avignon védőszentjét tiszteli benne. Hazája Lotharingia.

Július 6.

Szent Elek hitvalló † 417.

Legendáskönyvek kedvelt szentje. Edességében élt; a nép nagyon tisztelte és csak «Isten emberének» nevezte. A szír legenda már az 5. században úgy beszél róla, mint aki halála előtt megvallotta, hogy gazdag római család sarja, s házassága elől menekült ide, hogy kizárólag Istennek élhessen. A nyugati keresztényeknél a 9. században találjuk meg történetét a most ismeretes formájában.

A legenda gyönyörű illusztrációja a keresztény hősiességnek és a tökéletességre való törekvésnek. Hőse az istenszeretnek egészen rendkívüli útjain jár, amit utánozni alig lehet, legföljebb csak megcsodálni. De azt jól mutatja, hogy mire képes az Isten mindenekfölött szerető lélek.

A nyugati kereszténység legendái szerint Szent Elek (Alexius) egy előkelő római patriciusnak, Eufemiánusnak volt a fia. Anyja a fejedelmi családból származó Aglaész. Eufemiánus és Aglaész nagyon szerették egymást, becsületben állottak a császár előtt és nagyon gazdagok voltak. Vagy ezer lovag állt szolgálatukra s leste parancsukat. Mind aranyban, selyemben járt.

Csak egy bánat árnyékolta boldogságukat: nem volt örökösük. Éjjel-nappal kérték tehát az Istent, áldja meg házasságukat. Imádkoztak, alamizsnálkodtak, böjtöltek. Meghallgatta az Úr imádságukat és kérésükre a kis Eleket adta nekik. Volt erre öröm a házban! Alig győztek hálálkodni az Úr nagy kegyelméért. Maga a pápa keresztelte meg a kishűt.

Hétéves korában iskolára fogták. Nagyon jól tanult, erényesen és jámborul viselkedett és nagyon szerette az Istent. Később a császár udvarába került, hogy fegyelembe

törjön, lovagi illendőségre ügyesedjen. Húszéves korában eljegyezték szülei egy szép szüzzel, a császár közeli rokonával, Szabínával. Minden barátjuk együtt örült a szülők és a fiatalok örömeivel.

Az esküvő éjtszakáján azonban Elek ifjú hitvese elé állt s azt mondta neki: «Látod, hogy égnek itt előttünk a gyertyák. Nemsokára kialusznak. Így van a földi örömmel is. Bármily szép, fiatal, gazdag és erős valaki, vége lesz mindennek, mert minden mulandó. Azért mindkettőnknek az örök boldogság felé kell törekednünk. Az pedig az égben van, Isten adománya. S csak azoknak adja, kik őt szeretik. Azért mi lelkünkre ügyeljünk s éljünk tisztán!»

Megértette Szabína ezt a beszédet, örült rajta s hátát adott Istennek a nagy kegyelemért. Csak akkor szomorodott el, mikor Elek búcsúzóul egy szép gyűrűt adott át neki s azután útnak indult. Nem tudott mást szólni, csak azt, hogy: «Isten oltalmazzon. Minden időben megtartom tanításodat».

A sötét éjtszakában, kívül az otthon melegén, Isten és Szűz Mária oltalmába ajánlotta magát a távozó. Koldusruhában zarándokolt Edessza városáig. Ott beállt a többi koldus közé és kéregetett. De nemcsak a maga számára, hanem amit kapott, azt megosztotta a szegényekkel.

Mikor Eufemiánus és Aglaész az esküvő utáni reggelen meghallották, hogy mi lett a fiukkal, nagyon elszomorodtak. Mindenfelé szétküldték szolgálkat a nagyvilágba, hátha elő tudják keríteni. Edesszába is elértek a szolgálak. De nem ismerték meg ifjú urukat. Mert olyan keményen élt és olyan nyomorúságosnak látszott, hogy nem lehetett ráismerni. Ő azonban megismerte a jövevényeket, alamizsnát is kért tőlük. S mikor kapott, nagy öröm töltötte el szívét, és megköszönte Istennek, hogy atyja szolgálaitól kaphatott.

Eredménytelenül tért vissza Rómába a keresők hada. Fölsóhajtott akkor Aglaész: «Sohasem leszek már boldog életemben, mert nem jött vissza a fiam». Szabína pedig azt mondotta: «Úgy teszek én, mint a gerlice: ha elvesztette párját, magában marad és nem keres mást».

Tizenhét kerek esztendő telt el Szent Elek Edesszában. És ezalatt minden vasárnap magához vette az Úr testét és szorgalmasan szolgálta az Istent egész napon át, sőt még éjjel is: önmegtágadással, imádsággal, böjttel. A tizenhét esztendő elteltével egy ünnepnapon nagy vihar volt. Sok nép húzódott a templomba, ahol a Szent is koldult. A sekrestyés

a többi szegény emberrel együtt őt is ki akarta küldeni a kapu alól. De akkor megszólalt a Boldogasszony képe: «Hadd benn az én szolgálmat!» Körülnézett a sekrestyés, mert nem tudta, hogy kire gondol Szűz Mária. Erre ismét megszólalt a titokzatos hang: «Könnyen megismerheted az én szolgálmat: pokrócban jár, kócos a haja, szőrcsuhája van; szakállas, nem nagyon fiatal, de nem is nagyon öreg és módfelett jámbor. Biztosan a mennyországba fog jutni. A Szentlélek lakik benne és Eleknek hívják». *A sekrestyés odament Szent Elekhez s beszélni kezdett vele. Erre minden harang magától megszólalt a városban, az emberek pedig odafutottak és kérdezték, mit jelent ez a nagy csoda? A sekrestyés elmondotta, hogy van itt egy szent ember, annak a kedvéért szólaltak meg a harangok, de még a Boldogasszony képe is. És megmutatta a Szentet a népnek.

Nagy lett erre a becsülete, elhalmozták minden jóval. De nem bírta sokáig tűrni ezt a nagy megtiszteltetést, elmenekült előle. Kiment a városból a tengerpartra és hajóra szállt. A vihar Rómába hajtotta a hajót, szülővárosába. Hamarosan találkozott itt atyjával. Drága ruhában, nagy sereg szolgál kíséretében ment. Felsőhajtott azért Szent Elek: «Uram segíts, hogy ne ismerjen meg atyám!» Aztán gondolta, hogy legszívesebben atya házában húzná meg magát — koldusként. Oda is ment a nagy úrhoz s megszólította. Elveszett fiára hivatkozva, kérte, fogadja be házába. Akad talán ott egy kuckó, ahol meghúzza magát és Istent szolgálja. Eufemiánus megengedte. Mindent megadott, ha fiára hivatkozva kérték.

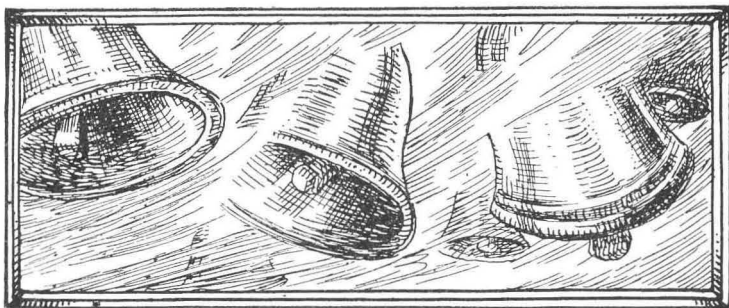
A házba vezető lépcső alatt volt egy kis kuckó, abba költözött be a Szent. Itt szolgált Istennek szent komolysággal éjjel, nappal: imádsággal, böjttel, virrasztással. Sok éhséget és szomjúságot szenvedett. Betegeskedett is, és a szolgálak gúnyolták, bántalmazták. Mikor pedig elcsendesedett a ház népe, egész éjjelen át hálálkodott Istennek azokért a szenvedésekért, amik nappalonként érték. Napról-napra látta apját, anyját, kedves hitvestársát. Néha még szóba is álltak vele. Mindamellet megmaradt eddigi életében, imádságaiban és nagyon szerette az Istent. Nem kívánkozott a házba szállított finom ételek után, megelégedett a maga sovány koldusételével.

Így telt el újabb tizenhét esztendő.

És elérkezett az idő, hogy elvegye jutalmát eddigi

szenvedéseieért. Magához hivatott egy szolgát, tollat és papírt kért tőle. Leírta, hogy s mint ment dolga, mióta távozott a szülői házból. Egy kérése is volt: hogy örökségét a szegények közt osszák ki. Alig írta meg a levelet, kilehelte lelkét és felvétetett a mennyei boldogságba.

Éppen vasárnap volt. Halálára megszólaltak Rómának összes harangjai. Szerették volna tudni az emberek, hogy mit jelent ez a csodálatos harangzúgás? Hatalmas szózat világosította fel őket. Háromszor hallatszott, és mindenki meghallhatta, aki csak a városban volt: «Eufemiánus házában keressétek az Isten emberét, hogy imádkozzék Rómáért és mindnyájatokért, mert most költözött el lelke».

Eufemiánus ért először a szegényes kuckóba. Mennyei illat áradt feléje. Kivette a levelet a halott kezéből és felolvastatta az egész nép előtt. Mikor meghallotta, hogy a saját fia volt ez a koldus, megrendült szíve mélyéig. Összeroskadt, keservesen sóhajtozott és síránczózott: «Miért nem én haltam meg előtted!» Jött az anyja is és az egész nép megszánta, amint panaszkodott: «Segítsetek sírni, mert nem ismertem meg a fiamat tizenhét éven keresztül». Jött a hitvese is: «Elvesztettelek s már vissza sem várhatlak. Örökös özvegy-ségben maradok».

Mikor mindnyájan kísérták magukat, a pápa azt rendelte, hogy a templomba kell vinni Szent Elek testét. Itt az Úr sok kegyelemmel tett bizonyoságot szolgáljának nagy szentségéről. Mert aki beteg, béna csak hozzáért, meggyógyult.

Eufemiánus szép templomot építtetett s oda temették el Szent Eleket. Szabína pedig ezután még jobban szolgált Istennek imádsággal, böjttel, virrasztással és mindenféle ön-

megtagadással; és bár gazdag volt, saját kezével kereste kenyerét élete végéig. Mikor meghalt, Szent Elek mellé temették. Nagyon sok szép csodajel történt ezen a temetésen. Édes illat áradt a sírból, a mennyből pedig nagy fényesség. Még az angyalok énekét is hallották. És látták, hogy Szent Elek egy kissé arrább húzódik sírjában, hogy helyet adjon kedves hitvestársának. Sokan látták ezeket a csodákat és dicsérték értük az Istent imádsággal és szent énekekkel. Ünnepe júl. 17-én van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Izajás próféta. K. e. 759-ben, Óziás király halála évében kapott hívást az Úrtól, kb. 60 éven keresztül hirdette az Úr akaratát és mondotta azokat a fölséges jóvendöléseket, melyek miatt a szentatyák «evangelista a próféták között» címmel tisztelték meg. Az istentelen Manasszes király kegyetlenül kivégeztette: régi zsidó hagyomány szerint ketté fűrészelte. A szentírásnak az ő nevét viselő páratlan szépségű könyve hirdeti szellemét.

Szent Goár hitvalló † 575. Trier vidékén remetéskedett. Igen nagy tiszteletben állott a nép előtt. Gonosz áskálók bevádolták a püspök előtt. Goár védte ártatlanságát, de nem sok eredménnyel. Épp akkor hoztak be a püspökhöz egy, az utcán talált csecsemőt. «Ha igazán Isten embere vagy, fordult a remetéhez a püspök, mondd meg, kik ennek a lelecnek a szülői.» A Szent egy darabig imádkozott, aztán megparancsolta Isten nevében a kisdednek, mondja meg, kik a szülői. S a háromnapos csecsemő általános elképedésre megszólalt és megnevezte szülőit. A remete kápolnája lett holttetének nyugvóhelye; körülötte keletkezett Sankt Goar városa. A fazekasok védőszentjüket tisztelik benne,

* **Szent Godoléva** vértanu † 1070. Vagyonos atyja egy Bertulf nevű flamand nemeshez adta férjhez. Ez a minden embersegből kivetkőzött istentelen ember hihetetlen kegyetlenséggel bánt vele. Külfön házba zárta, gonosz szolga rabsága alatt tartotta, koplaltatta, mindenképen gyötörte, életére tört és végül is orgyilkosokkal megfojtatta. Anyja mindenben kezére járt szörnyeteg fiának, Godoléva hős keresztény megadással tűrt minden kint és megalázást, soha zokszóval nem illette férjét, még a neki kiutalt csekély élelmet is megfelelte a szegényekkel. A sírjánál történt csodák végre megrendítették Bertulfot is. Megtért és példátlanul kemény vezeklésben élte le utolsó éveit egy kolostorban. A szent hitves szenvedései nem voltak hiábavalók.

* **Szent Palládus** hitvalló † 450 k., a skótok apostola.

* **More Boldog Tamás** vértanu † 1535. Korának egyik legképzettebb és legfinomabb szellemű embere, híres humanista tudós és író. Mint Anglia lordkancellárja páratlan becsületességgel járt

el nehéz tisztében. Férfias jellemzilárdsággal egy tapodtat sem tágitott katolikus hitétől, mikor a zsarnok és érzéki VIII. Henrik elvált feleségétől és kezdte országát elidegeníteni az egyházi közönségtől. Tamás nem kímélt fáradságot, hogy királyát visszatartsa a végzetes lépéstől. Mikor Henrik szakított a pápával, ő lemondott hivataláról. Mikor Henrik esküt követelt alattvalóitól, melyben őt ismerik el az angol egyház fejének, az esküt megtagadta s ezért börtönbe, majd vérpadra került. Fogságában állhatatosan visszautasította rokonai és felesége könyörgéseit, hogy az esküt tegye le és mentse meg életét. «Mit gondolsz, meddig élhetnék még boldogan együtt», kérdezte unszoló feleségétől. «Húsz évig, sőt esetleg tovább.» «Jó, felelte Tamás nyugodt komolysággal. Még ha legalább néhány ezer esztendőt ígértél volna! Pedig még így is rossz kereskedő volna, aki ezért a nyomorúságos pár ezer esztendőért kockára tenne egy örökkévalóságot. Hát még, amikor arról sem vagyunk biztosak, hogy csak egy napig is együtt élhetünk-e ott-honunkban!» A vérpadra is úgy ment, amint élt: napsugaras vidámsággal, fölséges humorral, ragyogó emberszeretettel, mely ellenségeire is kiáradt, mélységes, tisztult jámborsággal, felsőbbiséges és mindig talpraesett szellemmel, rettenthetetlen bátorsággal és elpusztíthatatlan lelkinyugalommal — a katolikus férfinak nagyszerű mintaképe.

Július 7.

Szent Ciril és Metód hitvallók † 869 és 885.

Rasztiszlav (846—870) fejedelem függetleníteni akarta birodalmát, a Balatonig terjedő Nagymorvaországot, a német-frank főnhatóságtól. A küzdelemben azonban Német Károly (840—876) császár lett a győztes. Pedig a fejedelem segítségére sietett többek közt még egy elszánt magyar lovascsapat is a Dnyeper vidékéről. Mivel Rasztiszlav önállósági törekvése főakadályát az országában térítő bajor papságban látta, 862-ben Konstantinápolyból a szláv nyelvben jártas hithirdetőket kért. III. Mihály (842—867) görög császár Cirilt és Metódot küldötte el. Ciril akkor 36, bátyja pedig 47 éves volt. Mindkettőjük mögött tapasztalatokban és érdekekben gazdag mult állott.

A macedóniai Szalonikiben (Thessalonica) ringott bölcsőjük; abban a városban, amelyben a nemzetek apostola hirdette először az evangéliumot (Apost. Csel. 17) s amelynek keresztényeihez két levelet is írt. Ciril 826-ban született, Metód pedig 815 körül. Előkelő görög szülőknek voltak gyermekei, de a környéken letelepedett szlávok bolgár-

macedón nyelvét is elsajátították. Tanulmányaik végzésére a görög birodalom fővárosába, Konstantinápolyba kerültek. Konstantin — ez volt Cirilnek neve római szerzetbelépése előtt — a bölcséleti és hittudományi tanulmányoknak feküdt neki s egész fiatalon elnyerte a «filozófus» (= tudós) nevet. Majd áldozópappá szentelték. Ügylátszik egy ideig a konstantinápolyi patriárka mellett a chartophylaxi állást töltötte be — ez körülbelül a mai irodaigazgatói tisztségnek felel meg. Ezután pedig «filozófus» nevének megfelelően mint a bölcsélet és teológia tanára működött.

Metódot gyakorlatias hajlamai a politikai pályára terelték. A birodalom szláv részének lett kormányzója. De ettől a magas állástól csakhamar megvált s szerzetesnek ment. Utóbb a kisázsiai Cyzikus mellett egy kolostornak volt apátja. Macedóniától Cyzikus nem esik túlmessze, a kolostort a kormányzóságtól azonban hosszú út szokta elválasztani. A léleknek ezt a nagy útját rendkívüli kegyelmek és küzdelmek jellemzik. Nem tudjuk, Metód milyen körülmények közt járta meg.

860 körül Ciril Ignác patriárka ajánlatára és Teodóra anyacsászárné megbízásából hithirdetőnek ment az Azovi- és Káspi-tenger között elterülő kazár birodalomba. Amikor a magyar történelemből is ismert kazárok kagánjához utazott, találkozott egy portyázó magyar (ungre) csapattal is. A csapat valószínűleg a Krimi-félsziget görög városai ellen küzdő kazár sereghöz tartozott. Az apostol aligha gondolt arra, hogy néhány év múlva azokon a tájakon fogja hirdetni az Isten igéjét, melyek ezeknek a szilaj lovasoknak állandó hazát adnak majd. Nincs kizárva, hogy Ciril akkor az oroszok közt is apostolkodott. Megbízható adatok szerint ebben a misszióban erősen támogatta őt Metód is. Kerzonézus mellett egy szigeten sikerült megtalálniok I. Szent Kelemennek, Szent Péter harmadik római utódjának földi maradványait. Az apostoli út végén ezeket a drága ereklyétet magukkal vitték.

Ezután került a sor a morvaországi útra. A két testvér 863-ban kezdte meg működését. Szláv nyelven hirdették Isten igéjét s az istentiszteletnél is ezt a nyelvet használták. Az igazi apostolok türelmességével nem a maguk görög istentiszteletét plántálták át, hanem csak a bajor papság által már terjesztett római liturgia latin nyelve helyett az úgynevezett ószláv nyelvet vezették be. Ciril emellett új

működési területén folytatta a Szentírásnak ószláv nyelvre való fordítását, amelyet már Konstantinápolyban megkezdett. Hogy ez az Isten országáért végzett munka minél sikeresebb legyen, a görög betűk alapján külön ábécét szerkesztett a szláv nyelv számára. Ez az úgynevezett glagolit írás. Irodalmi működésével a szláv népek irodalmának megalapítója is lett. A glagolit írást a két apostol tanítványai tökéletesítették s elnevezték ciril írásnak.

Apostolkodásuk gazdag aratást hozott az Isten országa számára s biztosította népszerűségüket a morvák, a szlovének és a tótok ősei között. De istentiszteletük szláv nyelvre félreértésekre adott alkalmat; működésük csökkentette a német-frank befolyást s ez nem tetszett a császári udvarnak. Súlyos vádak hangzottak föl ellenük, s I. Miklós pápa (858—867) élete vége felé maga elé idézte őket.

Elindultak az Örökvárosba. Útjukban áthaladtak Kocel († 874) pannóniai szlovén fejedelemségén; ez a fejedelem függetlenedni akart a salzburgi érsekségtől. Nyugodt lelkiismerettel mentek az egyház fejéhez, hogy számot adjanak sáfarkodásukról. Görög létükre úgy érezték, hogy adósai a görögnek és barbárnak (Róm. 1, 14), a kazárnak és szláv-nak. A kereszténység egysége szent volt előttük s a római pápától való elszakadás (ez működésük után csak két évszázadra következett be a görögöknél) a legtávolabb állott lelkiüktől. Amilyen kegyelettel vitték Rómába I. Kelemen holttestét, olyan hűséggel ragaszkodtak a pápához. Azt is jól tudták, hogy sem Rasztiszlav, sem Kocel nem akarnak elszakadni az Egyháztól, hanem csak a német-frank birodalomtól. A salzburgi érsekségtől való függetlenülést és a szláv szertartást a fejedelmek politikai okokból óhajtották, a két apostol pedig ettől a térítés terén nagyobb eredményeket remélt.

868-ban érkeztek Rómába. Nagy Szent Miklós pápa akkor már nem élt. Utódja, II. Adorján (867—872) nagy tisztelettel és ünnepélyességgel fogadta őket a római papság és a nép élén. Hiszen Szent Kelemen holttestét hozták! Az ereklyét elhelyezték a gyönyörű ősi Szent Kelemen-bazilikában (San Clemente) s az ellenük emelt vádak alól a legteljesebben tisztázták magukat.

Az év vége felé azonban Ciril megbetegedett s Róma egyik kolostorába lépett. Ekkor vette föl Konstantin név helyébe a Ciril nevet. Szerzetesi élete mindössze 50 napig

tartott: 869 febr. 14-én 43 éves korában bátyja karjai közt lehelte ki lelkét. Először a Szent Péterben temették el ideiglenesen abban a sírban, amelyet a pápa a maga számára készíttetett, majd pedig a Szent Kelemen-bazilikában. A holttestnek a Vatikánból a San Clementeba való átvitele valószínű diadalmenet volt. Ennek a nagyszerű temetésnek és a két testvér római látogatásának emlékét a mai napig őrzik a templom gyönyörű freskói.

Metódot hazatérése előtt püspökké szentelték s a pápa szerémi (szirmiumi) érsek címmel Pannónia és Morávia egyházi fejevé és pápai követté nevezte ki. Az új érsek siratta szeretett öccsét, de örült, hogy új méltóságában még többet tehet Istenért és az Egyházért.

Metód visszatért missziós területére. De Kocel fejedelemségén túl nem mehetett. A német császár és a morva fejedelem között újra föllángolt a viszály. A véres küzdelemben a nyitrai tartomány ura, Szvatopluk, cserbenhagyta, sőt a császárnak kiszolgáltatta nagybátyját, Rasztiszlavot. Helyre állt a béke, anélkül azonban, hogy az egyeduralkodóvá lett Szvatopluk elejtette volna a függetlenülés gondolatát. Metód akkor sem juthatott el Morvaországba. A salzburgi érsek t. i. egyáltalán nem akarta tudomásul venni az új szerémi érsek pápai küldetését s területének megcsonkítását: a császárhoz fordult s Metódot elhurcoltatta a szlovén földről. 870-ben egy bajor zsinat a császár elnöklete alatt elítélte «az idegen egyházmegyébe betolakodott görögöt» s kolostorba záratta. Fogsága harmadfél évig tartott. Nehéz helyzetéből csak az új pápa, VIII. János (872—882) erélyes közbelépése szabadította meg. A pápa 873-ban két levelet írt érdekében s elküldötte ebben az ügyben követét, Pál ankonai püspököt, aki jogaiba visszahelyezte.

Metód a követ kíséretében először Kocelhez, majd Szvatoplukhoz ment. Körülbelül hat évig nyugodtan dolgozhatott s megszervezhette az önálló érsekséget. De minél közelebb ért a célhoz, annál hevesebbek lettek a támadások és súlyosabbak a vádak vele szemben. A nehézségeket csak növelte, hogy Szvatopluk sem volt teljesen őszinte híve. Metód kénytelen volt másodszor is Rómába indulni. 880-ban a pápai udvarban újra meggyőződhetek igaz hitéről, apostoli buzgóságáról és a Szentszék iránti hűségéről. VIII. János nemcsak hogy megerősítette érsekségében, hanem bizonyos korlátozásokkal hivatalosan és kifejezetten is megengedte a

szláv nyelv használatát az istentiszteletnél. Ugyanakkor Metód egyik papját, a német Wichinget első nyitrai püspökké nevezte ki s érseki joghatósága alá helyezte.

Metódot élete utolsó éveiben sok megpróbáltatás érte. Csalódnia kellett a nyitrai püspökben, akit pedig ő valósággal dédelgetett. Wiching Szvatopluk bizalmába furakodott s nemcsak nem támogatta érsekét, hanem utóbb tiszteletlen s engedetlen volt vele szemben. Érzékenyen érintette a szláv és bajor papság állandó egyenetlenkedése is.

A 70 éves főpap azonban elérkezett apostolélete koronájához; érezte közeli halálát. Velehradra hívta össze papjait és elbúcsúzott tőlük. 885 virágvasárnapján még elmondta szentmiséjét s három nap mulva, ápr. 6-án csendesen elhunyt. Bánatos lélekkel, de azzal a tudattal távozott apostolkodása színteréről, hogy Isten nemcsak az eredményeket, hanem a törekvéseket is jutalmazza. A morvaországi Velehradon temették el. Utolsó útján három nyelven szólott az egyházi ének: latinul, görögül és szlávul.

Halála után nemsokára megtörtént a magyar honfoglalás. Egy régi monda szerint Metód élete vége felé — talán 884-ben, amikor némelyek szerint Konstantinápolyban járt — valahol az Alduna táján találkozott a kalandozó magyarság egyik vezérével (Álmos?). A párduckacagányos vitézt meghatotta az aggastyán tiszteletreméltó alakja. Szeretettel fogadta, megajándékozta s búcsúzásakor imádságába ajánlotta magát... Alig száz év mulva Metód érsekségének területén új keresztény magyar kultúra indult meg. S ebben a kultúrában része volt Metód imádságának és a két apostol veritékes munkájának is.

Metód aligha hirdette személyesen az Isten ígését a cseheknél, lengyeleknél, ruténeknél, oroszoknál és bolgárok-nál. Tanítványai mesterük halála után kénytelenek voltak eltávozni Morvaországból s a szomszéd szláv népeknél, különösen a bolgároknál tovább folytatták művét. Bizonyos, hogy a legtöbb szláv nép, akár az Egyházban van, akár azon kívül tévelyeg, Cirilt és Metódot vallja apostolának és műveltsége megalapítójának, s valamennyien kezdettől fogva a legnagyobb tiszteletben részesítik őket. XIII. Leó pápa, akinek annyira szíve ügye volt, hogy a szláv népek a szlávok apostolainak hitében és Rómához való ragaszkodásában egyek legyenek, 1880-ban ünnepüket júl. 7-i kelettel az egész Egyházra kötelezőnek írta elő. Szent Ciril római sírja és

a Szent Metód velehradi nyugvóhelye mellett tartott uniós kongresszusok egyaránt az Egyház egységébe hívják mindazokat, akik a két testvért apostoluknak vallják.

Ugyanerre a napra esik

Szent Klaudius, Nikosztratus, Zoé (júl. 5) férje és társaik vértanuk † 309 Rómában, Szent Sebestyén (jan. 20) megtérítettjei.

Szent Vilibáld hitvalló. Lásd júl. 3.

Szent Panténus hitvalló † 200 k. Sziciliában született, tudós és élénkszemű ember volt. Sztoikus filozófusból buzgó keresztény lett, Alexandriában a keresztény főiskolán nagy sikerrel tanított, közben elment a «legtávolabbi» Keletre, valószínűleg Indiába, az evangéliumot hirdetni. Híres tanítványa, Alexandriai Kelemen († 215 k.) a legmélyebb hálával és tisztelettel szól róla.

Szent Edilburga szűz † 645. Angol királyok sarja, Franciaországban egy erdőben épült zárda főnöknőjeként élt szent életet.

Boldog XI. Benedek pápa hitvalló † 1304. Előbb dominikánus generális; rövid (9 hónap) pápasága alatt nagy szentsége és szelidsége által nehéz időben sok jót tett.

***Fourrier Szent Péter** lásd dec. 9.

Július 8.

Szent Izabella (Erzsébet) özvegy † 1336.

Portugáliai Szent Erzsébet, vagy ismertebb nevén Izabella, nagyanyja, Jolánta királyné, II. Endre királyunk és Courtenay Jolánta leánya révén az Árpádok királyi nemzettségéből sarjadt. Ezt mutatja neve is, melyet nagynénjének, Thüringia szent fejedelemasszonyának emlékére kapott. Az Árpádok mellett a Hohenstaufok büszke vére csörgedezett ereiben, amennyiben anyja, Konstancia királyné a hatalmas II. Frigyes császár unokája volt.

Szent Erzsébet 1271-ben született és mindjárt születésével jótékonyan nyúlt bele hazája történetébe. Atyja, Péter aragoniai trónörökös és nagyatyja, Jakab király ugyanis épp akkor elkeseredett harcban állottak egymással; de a nagyreményű gyermek születésének mindketten annyira megörültek, hogy őszintén kibékültek és azontúl a legjobb egyetértésben éltek. Különösen az öreg király nem tudott betelni az unokája születése fölött érzett örömmel. Udvarába hozatta az aranyhajú csöppséget és attól a pillanattól kezdve, hogy értelmé nyiladozni kezdett, maga vette át nevelésének irá-

nyitását; mondhatatlan örömmel szemlélte szép lelke bontakozását és büszkén szokta volt mondogatni, hogy Erzsébet, ha megnő, szépség és jóság dolgában túlszaz az aragoniai ház valamennyi asszonyán. De nem érte meg jövődölésének teljesedését, mert 1276-ban befejezte hatvanháromévi dicsőséges és sikerekben gazdag uralkodását. Ekkor Erzsébet ismét atyja, most már III. Péter király († 1285) udvarába került és itt még feltűnőbb haladást tett a jámborságban, szelídségben és az irgalmas felebaráti szeretetben. Hét év múlva szülei akarátának megfelelően jegyesének, Dénes portugál királynak lisszaboni otthonába költözött át.

Lisszabonban is ugyanaz maradt, aminek Aragoniában indult: a jámborság és emberszeretet mintaképe. Sőt mint hitves, anya és királyné újakkal tetézte eddigi erényeit. Eleinte sokat kellett szenvednie, mivel kicsapongó férje lépten-nyomon vétett a házassági hűség ellen. Erzsébet ritka türelemmel és odaadással viselte a kemény megpróbáltatást s lázadozás és pörlekedés helyett inkább szeretettel és gyöngédséggel iparkodott férjét jobb belátásra bírni; sőt páratlan önmegtágadással házasságon kívül született gyermekeit is magához fogadta s ugyanolyan szeretettel gondozta és nevelte őket, mint tulajdon édes fiát és leányát. Kitarító állhatatosságával sikerült is elérnie, hogy Dénes király lassankint kitisztult bűneiből és élete második szakaszában mintaképe lett a keresztény fejedelemnek. Legjobb bizonyosság erre az »igazságos» melléknév, mellyel alattvalói már életében illették. Hosszú és szerencsés uralkodása után szent hitves érdeméért a szentek boldog halálával múlt ki 1325 jan. 6-án.

Hasonló odaadással teljesítette királynéi hivatását. A szó legigazibb értelmében édesanyja volt alattvalóinak. Coimbrában és Torres Novasban saját költségén kórházat és lencházat alapított; szívesen és szeretettel ápolta a betegeket; meg nem engedte, hogy undorító sebeiket más kötözze be. Szabad idejében udvarhölgyeivel drágamívíű miseruhákat hímzett vagy a szegények számára szőtt-font. Ha az ország valamely részében inség fenyegetett, mindig ő volt az első, aki nagylelkű adományaival segítségére sietett a szegény szűkölködőknek. Hasonló bőkezűséggel nagy számban házasított ki szegény leányokat, hogy így megoltalmazza őket a bukás veszedelmétől.

De legáldásosabb királynéi tevékenységét mégis páratlan arányú békeszerző működésével fejtette ki. E tekintetben iga-

zán joggal alkalmazhatjuk rája a bibliai erős asszony dicséretét: amit hatalmas fejedelmek, nagyeszű államférfiak és diplomaták nem tudtak elérni, azt ő, a gyenge nő keresztülvitte, s okosságával és lényének ellenállhatatlan varázsával ismételten elhárította a kitörni készülő véres háborúk veszedelmét. Így az 1297. évi alcagnizari kongresszuson és az 1304-i badajozói találkozáson sikeresen közvetített Portugália és Kasztília közt; az 1305. évi campillói békében viszont Kasztília és Aragonia viszályát segítette elsímítani. 1317-ben XXII. János pápa kérésére többévi fegyverszünetet közvetített bátyja, Frigyes szicíliai és Róbert nápolyi király közt. 1299-ben férjét és lázadó öccsét, Alfonz herceget, 1321-ben és 1323-ban pedig férjét és fiát békítette össze.

Erzsébet férje halála után sem hagyott fel áldásos tevékenységével. Hogy világi gondok ne zavarják, a magaalapította coimbrai klarissza-zárdába vonult vissza; a szerzetesi fogadalmakat azonban csak közvetlenül halála előtt tette le, mert nem akarta, hogy alamizsnálkodásában gátolják. Özvegyiségének tizenegy esztendejét a legtökéletesebb istenszolgálatban és emberszeretetben élte le. Ezért Isten megengedte neki, hogy, önmagához méltóan, békeszerzésben fejezze be életét. Mikor ugyanis fia, IV. Alfonz háborúba keveredett XI. Alfonz kasztíliai királlyal, a jámbor királyné öreg kora és a rekkenő nyári hőség ellenére azonnal a harctérre sietett, hogy a gyilkos testvérharcnak véget vessen. És íme közeledésének puszta híre elegendő volt, hogy fegyverszünetre indítsa a harcoló feleket. A végleges béke létrejöttét azonban már nem érte meg a szent békeszerző, mert a határmenti Estremozban súlyos lázba esett, mely rövid napok alatt felemésztette életerejét. 1336 júl. 4-én húnyt el menyé és fia karjaiban. Temetést az általa annyira szeretett coimbrai klarissza-zárdában temették el. Mikor századok múlva, 1612-ben felnyitották sírját, testét még egészen épnek találták. VIII. Orbán pápa az 1625. évi jubileum alkalmával ünnepélyesen szentté avatta.

Abból az időből, mikor Izabellának még rengeteget kellett szenvednie férje hűtlensége és féltékenysége miatt, maradt fenn a következő legenda: Egy alávaló rágalmazó a király előtt hírbe hozta Erzsébetet egy apróddal. A király hamar elkészült sötét tervével. Egy mészégetőnek meghagyta, hogy tüzes kemencéjébe dobja az első apródot, aki a király üzenetével jön majd hozzá. Megállapított napon a király elküldte a megrágalmazott apródot. A jámbor fiú

útközben naponkénti szokása szerint betért misét hallgatni. A türelmetlen király közben elküldte másik apródját, éppen a rágalmozót, megtudni, végrehajtotta-e a mézvégető a parancsát. Minthogy ez volt az első apród, aki királyi üzenettel odaért, a mézvégetők habozás nélkül bedobták a tüzes kemencébe. Nemsokára odaért a miséhallgató apród is és a meghökkent királynak meghozta a hírt, hogy parancsa alaposan végre van hajtva. Az apródot megmentette mindennapi szentmiséhallgatása, miként fejedelmi úrnője is ebből merített erőt áldozatos szent életéhez.

Ugyanerre a napra esik

Szent Aquila és neje **Szent Priscilla** hitvallók † 70 k. A férj sátorponyva-takács volt, miként Szent Pál. A jámbor házaspár, mely Szent Péternek köszönhette hitét, Korintusban házába fogadta a pogányok Apostolát és azóta hűséges munkatársai és barátai voltak.

Szent Kilián, Kálmán és István vértanúk † 689. 1r szerzetesek, kik közül Kilián régóta égett az apostoli vágytól. Végre legyőzte rokonai ellenkezését és két társával áthajózott a tengeren. A Majna partján, Würzburg szép tájain hirdette az evangéliumot, miután Konon pápától meghatalmazást kért és kapott. Maga a fejedelem, Gozbert is megtért. Azonban özvegy sógornője, egy második Heródiás, súlyosan megneheztelt a hithirdetőkre, mert Kilián, miként annak idején Keresztelő Sz. János, rávette Gozbertet, hogy bocsássa el azt, aki keresztény törvények szerint nem lehet felesége. Fölbérelt két orgyilkost, ezek rárohantak a három papra, megölték és holttestüket mély gödörbe dobták. A gyilkosok azonban örjögésbe estek, tettük nyilvánvalóvá lett, s a vértanuk tisztelete hamar általánossá vált. Würzburg védőszentjét tiszteli Szent Kiliánban.

III. Szent Hadrián pápa hitvalló † 885.

Boldog III. Jenő pápa hitvalló † 1153. Ciszterci szerzetes, Szent Bernát tanítványa, a II. kereszteshadjárat megindítója. Megválasztása után sokat kellett bujdosnia Francia- és Németországban. De állhatatossága és jámborsága által úrrá lett a zavaros idők viszontagságain.

Július 9.

Escobar Boldog Marína szűz † 1633.

Hároméves korában jelen volt, mikor nagynénje házában egy jámbor pap Isten szeretetéről beszélt. A kis lány erre elmondogatta, úgy magában: «Jobban szeretem Istent, mint atyámat, anyámat, mint nagynénemet, jobban, mint minden mást». Ebben a lelkületben nőtt fel csendes jámborságban atyjának,

a spanyol jogtudós Escobar Jakabnak házában, Valladolidban. A többbit ő maga beszéli el.

«Tízéves koromban egy magamkorú könnyelmű, neveletlen lány társaságába kerültem s elég sok rossz szokást vettem át tőle. Kezdttem cicomázni hajamat, hiú és pajkos beszédekert folytattam, elhagytam ájtatosságaimat és könnyelműen éltem mintegy négy esztendeig. Egy papi rokon, akinek buzdításai otthon mindenkit mélyen meghatottak, lett számomra is a legirgalmasabb Atya kezében az eszköz az eltévelyedett juh hazahozására. Néhány hónap alatt megszabadultam rossz szokásaimtól. Szorgalmasan végeztem ájtatosságaimat, mindig jámbor könyveket olvastam és így igyekeztem az olvasmányt tetterre váltani. Átélmélkedtem és megbántam bűneimet, szorgos készüllettel gyóntam, nagy gonddal engedelmeskedtem szülőimnek; vezekeltem, böjtöltem, virasztottam és imádkoztam.»

Négy év mulva nagy lelki aggályosság (skrupulusok) szállta meg. Testben és lélekben ez nagyon meggyötörte. Gyóntatói sem tudtak rajta segíteni. «Igy akarta, úgymond, a nagy Lelkiorvos, hogy ilymódon jobban tisztuljon a lelkem.» Ezt a keresztet Marína 14 évig hordta, 28 éves koráig. Ekkor újra meglátogatta az Úr, mint már egyszer 4 és 14 éves korában. Nem szűnt meg testi és lelki szenvedéseket küldeni rá, de gyakran megkereste vigasztaló látomásokkal és nem vonta meg tőle belső biztatásait.

Ő maga beszéli: Egy pénteken egész éjszaka nagy forróságban feküdtem, egész testem kiaszott és éggett és nem találtam sem álmot, sem nyugalmat. Akkor láttam az Úr fölségét, s ő részvétellel kérdezte: Lélek, mi bajod? S én feleltem: Uram, látod, kínokat szenvedek és belső szorongás gyötör. S az Úr szólt: Ez a betegséged nincsen halálra, hanem hogy kijelentessenek benne az én cselekedeteim. Mire én: Uram, mikor testben annyi kint és lélekben annyi aggságot szenvedek, akkor úgy tűnik föl nekem, hogy nem szeretsz; hiszen elrejtőzöl előlem. Az Úr erre azt felelte: Mit gondolsz, szerettem-e Fiamat akkor, mikor átadtam őt a kínzóknak? Bizony szerettem! Igy teszek teveled is.

Máskor meg, beszéli újra, az Úr kioktatott az utakról és módokról, melyeken a jámbor lelkeket tökéletességre vezet. Én elpanaszoltam az ő fölségének nyomorúságomat és gyarlóságomat. Akkor láttam az Úr Krisztust, s ő mondta nekem: Lélek, te fáradt vagy, gyere velem és pihenj. S nyomban

egy széles, gyorsvizű folyó partján találtam magam: menjek át rajta! Mikor húzódoztam és tanácstalanul álltam, megoktattott: csak tegyem lábamat a lámpavilágokra, melyeket majd látok. Erre nekifohászokodtam. Amint megemeltem a lábamat, hogy a vízre tegyem, megpillantottam egy lámpavilágot, amilyen a csillagfény. Rátettem a lábamat, hogy el ne merüljön. Amint megemeltem a másikat, új világot láttam, az elsőhöz hasonlót, s így végigmentem az egész vizen ezeken a lámpavilágokon, mint ahogy a patakban az ember a kövekre támaszkodik.

Igy nyílt Marína számára két út a megszentülés számára: a szenvedés útja és a hit világossága. A harmadikat ő maga választotta. Egyszer egy látomásban mint szegény zarándoknő jelenik meg az Úr előtt és alamizsnát kér tőle. Az Úr különféle drágaköveket és igazgyöngyöket rak eléje: válasszon. S ő nem a csodatevés, jövendölés, nyelvek adományát választja, hanem az Isten akaratával való azonosulást: mindenben azt akarja s úgy akarja, amint Isten akarja.

Igy csakhamar igen nagy szentségre jutott. Mélységes alázat, lángoló Isten-szeretés, nagy szelídség és hősi tűrés jellemzik leginkább. Egyszer egy látomásban úgy látta, hogy Isten kegyelme hull reá mint sűrű eső s közben az angyalok énekelnek. Máskor hófehér ruhába, ismét máskor nap-sugarba öltözötten látja magát Isten színe előtt.

Ezek a látomások azonban el nem kapatták, sem veszedelmes önáltatásba nem ringatták. Nem kereste őket, sőt félt tőlük; nem éldelgett bennük, hanem egyre nagyobb Isten-szeretésre merített ösztönzést belőlük.

Negyvennégy éves korában ugyanis Isten fölszólítására külső tevékenységet kezdett: Ismerősökhöz és ismeretlenekhez kezdett fordulni s lángoló szavakkal fölhívta őket, hogy jobban szeressék Istent. Megszólította az utcán a gyerekeket, hogy többet imádkozzanak; buzdította a szerzeteseket, hogy egészen Istennel egyesüljenek. Szent Brigitta szerzetét megreformálta és nagy virágzásra segítette. Maga azonban lelkiatyjának tanácsára nem lépett be ebbe a szerzetbe, mely különösen az északi országokban, Svéd-, Dán-, Angol-, Németországban Luther előtt olyan sokat tett a nép vallási nevelésében. De sok tanítványt gyűjtött maga köré s azokat nagy bölcseséggel, szent komolysággal és szeretettel vezette. Teljes szegénységre kötelezte őket; alamizsnából kellett élniök. Idővel azonban a hívők annyira elhalmozták adomá-

nyaikkal, hogy házuk az inségeseknek valóságos menedéke lett. Marína ugyanis csak Isten gazdasszonyának vallotta magát. Közben az igénytelen szűz nem szűnt meg korának híres embereit írásban is, szóval is inteni és buzdítani. Szavainak Isten különös bájt és erőt adott; úgyhogy a híres jezsuita Depuente, aki harminc éven keresztül lelkiatyja volt, Szent Teréziához és Sziénai Szent Katalinhoz hasonlította.

Igy tett nagyot Isten országáért ez a gyöngye nő ott spanyol földön, ahol annyi szeráfi lélek hirdette a katolikum erejét épp akkor, mikor másutt a vallásújítás tarolta le a mezőit.

Azonban Marína minden országnak és minden kornak még egy szükséges nagy tanulságot ad. Ő szent volt, tiszta volt, csak Isten dicsőségén járt az esze és ereje, és mégis csupa szenvedés volt az élete. Utolsó harminc esztendejét szakadatlanul ágyban kellett töltenie, szemfájása miatt teljesen lesötétített szobában. Ujjait összehúzta a görcs, testét kicserzette a folytonos láz. S soha zokszó nem hagyta el ajkát, sőt soha türelmetlenség vagy panasz nem ostromolta szívét. Egyszer látomásban megkérdezte az Úr: Mi kedvesebb előtted, hogy kínokkal és bajokkal terhellek, vagy hogy természetes úton visszakapod egészségedet? Erre ő: Uram, téled inkább akarom a halált, mint más módon az életet és egészséget. És — folytatja — fölindítottam magamban az Isten akaratára való hagyatkozást s buzgóságtól úzve hozzátettem: Ha mindjárt az örökkévalóságon kellene is szenvednem. De az Úr nem engedte befejezmem, hanem azt mondta: Nem örökké szenvedsz majd, hanem kis ideig.

Utolsó betegségében minden tagját rendkívüli kín gyötörte, fulladozott és szorongott. Ehhez nagy lelkiszenvetés járult. Mikor a pap kérdezte, hogyan áll a lelke, azt felelte: Atyám, Isten nagy sötétségben és elhagyatottságban gyakorol engem. De legyen meg az ő akarata, ha mindjárt minden kint rám küld is. És akik soha egy panaszt nem hallottak tőle, most hallották éjjel-nappal nyöszörögni, sőt végül hangosan jajgatni. De azután elragadtatásba esett s ebben az áldott állapotban adta át lelkét Istennek kb. nyolcvanéves korában (szül. 1554-ben).

Ki és mi volt Istennek ez az alázatos szolgálója, azt maga Isten megjelentette neki egyszer egy látomásában: Megmutatta neki a szívét, s az ragyogott, mint a rubint és a közepén aranybetűkkel állott a fölírás: Itt lakik Jézus. Ez minden

komoly kereszténynek életprogramja és vágya: «Élek én, de már nem én, hanem Jézus énbennem» (Gal. 2, 20).

Ugyanerre a napra esik

A szent Gorkumi vértanuk † 1572. A németalföldi függetlenségi harcban Gorkum városa megadta magát a fölkelőknek azzal a kikötéssel, hogy senkinek sem esik bántódása. A győztes kálvinistáknak azonban első dolga volt börtönbe vetni a papságot. Tizenegy ferences (köztük két laikus testvér), négy világi pap, két premontréi, egy ágostonos kanonok és egy dominikánus került a legvadabb fanatizmus hóhérkezébe. Minden gondolható módon gyötörték őket. Pénteken húst akartak etetni velük, természetesen, hogy katolikus lelkületüket megtagadják, kétszer a bitófa alá vitték, hogy megfélemlítsék. De jóllehet volt köztük 60, 70, sőt 90 éves, egy szálig állhatatosak maradtak. A bős fanatikuskok fölakasztották őket a városon kívül, holttestüknek levágták orrát, fülét, stb., sapkájukra tűzték és diadalordítva így tértek vissza a városba. Ez történt az Úrnak 1572. évében Hollandiában.

Szent Veronika szűz † 1727. Legkisebb volt hét leánytestvér között. Öten voltak még életben, mikor anyjuk halálra vált. A jámbor asszony egész életében különös áhítattal volt az Űdvözítő kinszenvedése iránt. Haláloságján minden egyes lányát az Űdvözítő egy-egy szent sebébe ajánlotta. A legfenthalabbiknak az Űdvözítő oldalsebe jutott. Ez a sajátos hagyaték döntő volt további életére. Addig is nagy jámborságra igyekezett; most eljegyezte magát az Úr Krisztusnak. Legyőzte atyja ellenkezését és belépett Piacenza közelében a szigorú kapucinus apácák közé. A buzgóságnak, szelidségnek, önmegtadásnak, jámborságnak mintaképe volt mint nővér és mint főnöknő. 67 éves korában ment be Urának örömébe, kinek szent Szívében volt hajléka már földi életében.

Július 10.

Szent Szimforóza és fiai vértanuk † 135 körül.

Szent Szimforóza Getúlius vértanunak az özvegye volt. Mikor özvegyiségre jutott, Tivoliban fekvő birtokára költözött hét fiával együtt. Azelőtt Gábiban laktak s házuk mindig menedékhelye volt a keresztényeknek. Sőt Getúlius — egyébként császári katonatiszt — legbuzgóbb terjesztője volt az evangéliumnak. Ez okozta vesztét. Mikor Hadrián császár tudomására jutott, hogy egyik főtisztje a keresztényeknek vezető embere, kivégeztette.

Szimforózát nem ejtette kétségbe férje halála, csak

magasabbra szította Isten szent szeretetét lelkében. Ő is a vértanúság koronájára vágyott. De az idő eléggé békességes volt. Hadrián nem akarta folytatni elődjének kegyetlenségeit. A szent özvegy tehát a keresztény szeretet gyakorlásával készült a halálra; nagy vagyona mindig rendelkezésére állt a szegényeknek. Reménykedése ellenére mégis sikerült elnyernie a vértanúságot hét fiával együtt.

A császár éppen Tivoliban építtetett magának egy palotát. Nagy ünnepélyességgel akarta felavatni. A pogány papok ezt az alkalmat használták fel Szimforóza ellen. Azt üzenték a császárnak, hogy az istenek nem adnak jóslatot, csak panaszkodnak Szimforóza és fiai imádságai miatt. De ha a császár kényszeríti őket, hogy nyilvánosan áldozzanak az isteneknek, minden kívánságát teljesítik.

A császár erre maga elé idézte az özvegyet. Először barátságosan próbálkozott. De Szimforóza azt válaszolta:

— Férjem, Getúlius és testvére, Amancius hűkatonáid voltak. Mégsem áldoztak az isteneknek, inkább vállalták a kínokat Jézus nevéért. Az igaz hit megvallásáért haltak meg. Bátor harcosok voltak, győztek isteneid fölött. Hóhéraid megölték ugyan őket, s ez gyalázat a világ szemében. De most az égben, az angyalok között élvezik győzelmüket a halhatatlanság királyának örömeiben.

Erre már haragosan válaszolt a császár:

— A halhatatlan istenekre! Vagy áldoztok, vagy valamennyien meghaltok!

A vértanu özvegyét nem tudta megijeszteni.

— Örülök a szerencsének, hogy fiaimmal együtt Istenem kedvéért áldozat lehetek.

— Gondold meg, hogy megesküdtem — mondta a császár.

De Szimforózának nem volt meggondolni valója.

— Azt hiszed, megijedek fenyegetéseidtől? Nem! Mindnyájan az után a békesség után vágyódunk, amiben most Getúlius van, akit te ölettél meg hitéért.

Ekkor Herkules templomába vitték. Talán az oltár előtt mégis sikerül megtörni ellenállását. Mikor ott sem volt hajlandó áldozni, ütlegetni kezdték, majd hajánál fogva felkötötték. Végül nehéz követ kötvé a nyakába, vízbe fojtották.

Másnap fiaira került a sor. Mind a hét megmutatta, milyen nemzetségből való. Hét oszlop várt rájuk Herkules temploma előtt. Az oszlophoz kötözve kínozták őket. De minden kínzás megtört állhatatosságukon. Kivégezték hát

őket is. Kreszcenciusnak nyakát szúrták keresztül, Juliánusnak a mellét. Törrel, dárdával, karddal végeztek Nemezissel, Primitivvel, Jusztínnal és Sztakteussal. A legkisebbet, Eugéniust, kettévágták. Testüket a császár parancsára egy gödörbe dobták.

Később Rómába kerültek, Szent Mihály templomába. Ünnepeük júl. 18-án van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Felicitás özvegy és hét fia vértanuk † 150 k.

Szent Amalberga (Amália) szűz † 772. Főnemes családból való szülői igen gondos nevelést adtak jámbor, élénkelméjű és gyönyörű természetű leányuknak. A zárdában, hol hajadonná nőtt, egyszer meglátta Kis Pipin, s fiának, Martell Károlynak szánta feleségül. Nehéz idők következtek Amalbergára, kinek időközben elhaltak szülői. De hű maradt Krisztushoz, akinek eljegyezte volt magát, és végre is ősi birtokán, Tempse falu közelében, a Scheldes folyó partján (Belgiumban) késő öreg koráig zavartalanul élhetett az imádságnak és az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek. Főként jégeső ellen hívja segítségül még ma is a környék népe.

* **Szent Amalberga** (Amália) özvegy † 690. Pipin közeli rokona. Főrangú szülői Vitgár lotharingeni herceghez adták feleségül. Boldog házasságából három gyermek született: Szent Adalbert cambray-i püspök, Szent Renildis apáca és Szent Gudúla apáca. Mikor ezt a harmadik gyermekét szíve alatt hordta, isteni sugallat figyelmeztette, hogy Isten őt férjével együtt külön életre hívja. S közös elhatározással kolostorba is vonultak Maubeuge-ben.

* **Szent Ulrik** apát hitvalló † 1093. Az előkelő származású tehetséges fiú III. Henrik császár udvarában nevelkedett és jámbor életével mindenkinek épülésére volt. Az udvari élet mozgalmassága elől nagybátyjához menekült, aki freisingeni püspök volt és tőle fölvette az egyházi rendet. Egy szentföldi zarándoklat után egészen hátat fordított a világnak. Beállt Clugnyben bencésnek. Szent Hugó volt az apát. Szívesen fogadta a fiatal papot, hamar észrevette nem közönséges életszentségét és szellemi tehetségét s kényes föladatokat bízott rá. Nevezetesen új kolostorokat alapítottatott vele a Rajna mentén. Ulrik minden megbízásnak nagy bölcseséggel és alázattal felelt meg. Ami bántódás érte, főként agyarkodó és sanda oltártestvérek részéről, azt nemcsak rendületlen szelídséggel tűrte, hanem krisztusi szeretettel leszerelte, és derűs lélekkel viselte szemevilágának elvesztését is. A Fekete-erdőnek egy magányos völgyében, mely ma az ő nevét viseli, szegényes kolostort épített, itt húzódott meg és vonzott sok előkelő ifjút példájának követésére. Koszorújának egyik legszebb virága volt fogyhatatlan irgalma a szegények iránt.

Július 11.

Szent Makrína szűz † 379.

Kisázsiában, a pontusi Neoceszária közelében, 358 óta két kolostor állott: az egyik nők, a másik férfiak számára. Festői vadonban épült mindakettő s az Irisz-folyó választotta el őket egymástól. A nőikolostor keletkezett először. A benne lakó szüzeket Makrína irányította. Vele együtt élt itt anyja, Szent Emmelia, id. Szent Vazul özvegye is (máj. 30.). A férfikolostor alapítója öccse, Nagy Szent Vazul (jún. 14.) volt. Itt járta a szentség iskoláját másik öccse, Nisszai Gergely (márc. 9.) s itt volt Vazul utódja a kolostor vezetésében a család legfiatalabb, tizedik gyermeke: Péter, a későbbi szebasztei szent püspök (jan. 9.).

A szerzetestelep a szent család birtokán terült el s kezdeményezője Makrína volt. Valamennyiüket, de különösen Makrínát egy családi tragédia emléke fűzte ezekhez az erdőkhoz és a folyóhoz. Nem sokkal a kolostorok épülése előtt ebben a rengetegben lelte halálát egy vadászat alkalmával a Vazul után született Naukratius. Erőteljes, szép és tehetséges fiatalember volt s szónoki rátermettségével bámulatba ejtett mindenkit. 22 éves korában egyszer csak búcsút mondott a világnak s anyja és nénje legnagyobb örömeire egyik szolgálójával az Irisz partjára vonult remetéskedni. Az imádságon kívül az volt legnagyobb kedvtelése, hogy a maga köré gyűjtött szegény aggastyánoknak vadászattal és halászattal szerezte meg a mindennapi kenyeret. Remeteéletének ötödik évében az egyik vadászaton közelebbről nem ismert halálos szerencsétlenség érte szolgálójával együtt. Makrína őt szerette legjobban a testvérei közül.

Születési évét nem ismerjük, Bizonyos azonban, hogy 330 előtt született mint Vazul és Emmélia elsőszülött gyermeke. Atyai nagyanyjától, id. Szent Makrínától (jan. 14.) örökölte nevét és hősiességét a megpróbáltatások között. Nevelését és oktatását édesanyjától kapta. A komoly anya távol tartotta leányától a fiatal lélekre ártalmas görög tragédiákat és vígjátékokat; annál inkább becsülte az ószövetség bölcseségi könyveit, de különösen a zoltárokat. A zoltároskönyv a kisleány állandó kísérője volt. Zoltárral ajkán kelt és feküdt, zoltárt zengett evés előtt és után, a munka kez-

désekor és befejezésénél. Emellett nagy ügyességre tett szert a gyapjú földolgozásában: tudott fonni és szőni.

Tizenkétéves korában hazájában nem volt hozzáfogható hajadon. A legügyesebb művész ecsetje sem lett volna képes szébbet festeni. Sok ifjú kérte kezét. Atyja egy jó családból való fiatal ügyvédnek jegyezte el. A vőlegény azonban, mielőtt feleségül vehette volna jegyesét, fényesnek ígérkező jövő előtt, szónoki sikerei közepett váratlanul elhunyt. Halála után Makrína minden ostrom ellenére hallani sem akart többé férjhezmenetelről. Azt mondta, hogy vőlegénye az Úristennél él s ő nem szegheti meg vele szemben a hűségét. Elhárította, hogy soha még a legrövidebb időre sem távozik anyja oldala mellől. Ezt hűségesen meg is tartotta.

Sokat köszönhetett édesanyjának s hálás is volt érte. Háztartási munkájával több cselédet pótolta, mert szentségfölkente kézzel nyúlt a dolgokhoz. Mint legidősebb testvér segített a gyermeknevelésben. Nagy volt az Istenáldás: kivüle még öt leány és négy fiú növekedett a családban. Gazdag lelkéből mindegyiknek tudott nyújtani valamit, az egész fiatalokat pedig teljesen ő nevelte. Hazaérkezett pl. Vazul az athéni főiskoláról. Kissé fejébe szállt a tudomány s alig ismert tekintélyt. S íme, nénje hatása alatt otthagytta a rétorságot s alázatos szerzetessé lett. Gergely mesternőjének vallotta. Péternek, aki atyja halála után született, ő volt mindene: atyja, tanítója, tanácsadója. Hogy a legkisebb testvér az erények terén nem maradt el a család szemefénye, Vazul mögött, az Makrínának is köszönhető. A jó leány megosztotta anyjával a fájalmakat és gondokat. Amikor meghalt a családatyja, anyjuk mellett állott. Amikor Naukratius váratlan halála lesújtotta az anyát, szeretetével és erős lelkével talpraállította őt, pedig őt magát ez a haláleset talán még érzékenyebben érintette. Három tartományban voltak birtokaik. Ezeknek gondozása, a fiúk tanulmányi költségeinek, a lányok hozományának előteremtése és a háromfelé való adózás nem kis gondot adott különösen az özvegy Emmeliának. Makrína ezeknek az ügyeknek is utána tudott járni. De főleg egy dologgal hálálta meg az anyjától kapott nevelést és sok szeretetét. Lassan-lassan megnyerte őt annak az új bölcsességnek, amely éppakkor kezdett hódítani Pontuszban, amely elszántan búcsút tudott mondani a világnak, a gazdagságnak és dicsőségnek s mert vadonokban élni Istennek és a felebaráti szeretetnek. Miután a fiúk fölnevelkedtek, a lányok

pedig férjhez mentek, rávette anyját, hogy vele együtt 358 táján szerzetesi életet kezdjen az Irisz partján.

A kolostor csendjében és igénytelenségében bensőséges örömben teltek az évek. Az anya és leány testvérek lettek. S testvérek gyanánt ölelték magukhoz a legelőkelőbb nőket, volt szolgálóikat és az utcán fölszedett árvákat. Mindnyájan egyek és egyenlők voltak s örömmel zengték a zsoltárt: «Ime, mily édes és gyönyörűséges együtt lakozniok atyafi-testvéreknek!» (132. zsolt.) A folyó túlsó partján meg ott volt egy ideig Vazul és Gergely, és ott lakott Péter. Aztán jöttek egymás után a legörvendetesebb hírek. 370-ben Vazul Cezárea érseke s így hazájuk legelső főpapja lett. Még ugyanebben az évben sajátkezűleg pappá szentelte Pétert. A következő évben Gergely elfoglalta Nisszában a püspöki széket. Az egész szerzetescsaládnak, de elsősorban Makrínának és édesanyjának örömei voltak ezek.

Makrínának még el kellett szenvednie néhány csapást. 373 végén meghalt édesanyja. Amikor ajkai az utolsó áldást rebegték gyermekei fölött, egyik kezét legidősebb, a másikat legfiatalabb gyermeke szorongatta. Makrína nagylelkűen viselte ezt a megpróbáltatást. 376-ban az ariánusok megfosztották Gergelyt püspökségétől s két évig nem tehetette be lábát székvárosába. Gergely megpróbáltatása Makrína fájdalma is volt. 379 jan. 1-én meghalt Vazul és síratta őt az egész Pontusz és az egész földkerekség. Ez a halál azonban a legnagyobb sebet Makrína lelkén ütötte. Győzhetetlen hősként viselkedett itt is. Úgy volt, mint az arany: minél több tűzben olvasztják, annál tisztábbá válik. Ez az utolsó megpróbáltatás megérlelte őt az örökkévalóság számára.

379 őszén Gergely résztvett az antiochiai zsinaton, amely megbízta őt Pontusz hivatalos látogatásával. Ekkor elhatározta, hogy meglátogatja nénjét is. Nyolc év óta nem látta. Elindult kíséretével az ősi birtok felé. Útközben nyugtalanító álma volt. Egy éjjel háromszor egymásután úgy tűnt föl neki, hogy vértanueréklyéket visz kezében s úgy látta, hogy az azokból olyan fény sugárzik, amilyen a tükörről szokott visszaverődni, ha nap esik reá. Nem tudta, mire vélni ezt az álmot.

Amikor az év vége felé a kolostorba ért, megtudta, hogy nénje halálán van. Makrína bűnbánati ruhájában a földön pusztá deszkán feküdt s öccse láttára nagy láza és gyengesége ellenére igyekezett fölülni, hogy illő módon üdvözölje az Egyház püspökét. Gergely hozzá sietett, mind-

két kezével gyengéden megfogta a lehajtott fejet s lefektette. A nővér ég felé emelte kezeit és mondta: «Ezt a kegyelmet is megadtad, Uram, nem utasítottad el hő vágyamat s rábírtad szolgálodat, hogy látogassa meg szolgálóleányodat». Aztán vidám iparkodott lenni s palástolta nehéz lélekzését. Rákerült egy-kettőre a szó Vazul halálára. Gergely könnyezett, Makrína pedig most is egyensúlyozott maradt s nagyszerű beszélgetésbe fogott «a lélekről és a föltámadásról», amelyet öccse később külön munkában is megörökített. Úgy tört elő lelkéből a természetfölötti bölcsesség, mint a víz a legtisztább forrásból.

A beszélgetés végén pihenni küldte öccsét. Akármenyire is üdülés lett volna reá nényénél maradni, mesternőjének szava most is parancs volt előtte. Kiment a szomszéd kertbe s leült a szőlővel befuttatott fák árnyékába. Csak Makrínára gondolt, csont és bőrre aszott nényére és annak csodálatosan sugárzó szemére. Végre megértette álmát. Nemsokára azt üzenté a beteg, hogy állapota jobbra fordult. Gergely tudta, hogy ez a jobbrafordulás a földi pálya végét jelenti. Visszament hozzá. Makrína családjukról beszélt. Amikor pedig öccse az ariánusoktól szenvedett méltatlanságokat említette, kedvesen megpirongatta s buzdította, hogy legyen hálás a szenvedés kegyelméért. Este a templomba küldte a szokott közös imádságra.

Másnap estefelé már nem igen beszélt a körülállókcal. Csak isteni vőlegényével akart együtt lenni. Ajkai az öskereszténység haldokló imáit suttozták. Amikor világot gyújtottak, mozgó ajkai jelezték, hogy a közös esti imát akarja mondani. A végén keresztet vetett magára s ez a kereszt-

vetés nemcsak imádságának, hanem imádságos életének is befejezése volt. Utolsó óhajának megfelelően Gergely le akarta zárni szemét, de arra semmi szükség nem volt: úgy feküdt, mintha a legédesebben aludt volna.

Nem maradt utána más ruha, mint saruja, fátyla és egy kopott felsőruhája. Gergely köpenyébe és édesanyja ruhájába kellett őt öltöztetni. Nyakáról leoldották a kis vaskezesztet és azt a vas pecsétgyűrűt, melyben az Úr keresztjének kis darabkája volt. A kereszt a kolostornak maradt, a gyűrűt Gergely vitte el. Anyja és atyja mellé temették a kolostortól hétórányira fekvő és a 40 szebasztei vértanu tiszteletére emelt templomban.

Életét, de különösen utolsó óráit Gergely tolla örököltette meg az utókor számára. Ünnepeét ősidők óta júl. 19-én üli az Egyház.

Ugyanerre a napra esik

I. Szent Pius pápa vértanu † 157. Tizenöt éven keresztül erős és biztos kézzel kormányozta az Egyházat és nevezetesen erőlyesen elítélte a veszedelmes eretnekeket, köztük Marciont.

* **Szent Aldhelm** hitvalló † 709. Angolszász királyi család sarja. Fialat korban remete életre adta magát és alapítója lett a híres malmesbury-i bencés apátságának, hol ereklyéi nyugosznak és sok csodával tündökölnék. Föl van róla jegyezve a következő tanulságos dolog: Malmesbury népe vétkes szórakozásoknak hódolt, mikor ő ott megjelent kolostort alapítani. Ének és zene volt ezeknek a multságoknak egyik fő vonzója, és a nép bolondja volt a muzsikának. Mit tett már most Aldhelm? Hegedősnek öltözött, helyet foglalt egy hídfőnél, amerre a nép menete elhaladt. Mikor megjelent a mulatozók menete, kezdte énekelni és hangszerével kísérni sajátkomponálású dalait. Az emberek fölfigyeltek, megálltak; ügyesen áttért már most lelki dolgokra az énekében, és észrevétlenül maga után vonzotta őket — a templomba,

Július 12.

Gualbert Szent János hitvalló † 1073.

A vallombróza szerzetesrendnek, a «szürke barátok» rendjének alapítója.

Már népes szerzetescsalád volt körülötte, túl volt a kezdés és keresés nehézségein, mikor még mindig annak az első benyomásnak varázsa alatt áll, amely az Úr szolgálataba vezette. Imádságaiban is azt emlegeti: «Kegyés, irgal-

mas Isten! maradj a te családban. Hallgasd meg könyör-gését jó sorsban és a veszedelem idején. Törd össze az ellen-ség csapdáit a szent kereszttel, amin a világ Megváltója szenvedett a mi üdvösségünkért. Kérem az Atyát, Fiút és a Szentlelket, hogy legyen rajtam a kereszt jele s oltalmazzon a rossztól».

A keresztben az erő, a szabadulás, oltalom és új élet-kezdés! Boldog megtapasztalásból tudja.

Ott áll most a Prato-Magno egyik meredek szikla-bércén az Acqua-Bella-völgy felett. Ha szeme a messze-ségbe téved, nyugat felé beleütközik a város képébe, Fló-rencebe. Sokszor látta már. Viharok utáni napsütésben és ködös párázaton át. Egyszer olyan közel volt, hogy meg-olvashatta volna tornyait, házait, palotáit, még tán a benne nyüzsgő, szenvedő és harcoló, szerető és gyűlölő embereket is. Máskor meg elveszett a messzeségben s csak sejteni lehetett.

A valóságban fél napi járás az útja. De ki teszi meg ezt az utat? Befelé senki. Azok közül, akik itt vannak körülötte a tenyérszi sziklán: senki. Csak kifelé jönnek, akik nem fél-nek a magasságoktól. Elfulladnak, de azért kapaszkodnak s ha fölélnék, itt maradnak. Flórenc? Egy élet az elválasztó út odáig!

Valamikor ő is onnan alulról jött. A flórenci nemes, Gualbert de Risdomini fia. Ott született abban a forróvérű, vállalkozó lelkű városban. Belenőtt élvezeteibe, harcaiba, dicsőségébe. S ha a kereszt nincs, egészen elvész benne. Megtanult törtetni és küzdeni, sebeket adni és kapni, de a kapottakért kétszeresen visszavágni. Tudta, hogy letapossák, ha gyöngének bizonyul, ha a fondorkodásokon nem jár túl az esze, ha kard ellenében nem feszíti a maga jó kardját. Katona volt, aki kiharcolja az élet örömeit, nem fél veszedel-meitől; aki leszámolt élettel és halállal. De hogy jó volt-e a számadása, annak nem gondolt utána!

Régen elhallgatott már szívében a lelkiismeret szava s ezzel a mélyebb igazság. Ahogy az élet felületének hul-lámai sodorták, úgy alkotott véleményt, úgy gyűlölt vagy szeretett.

Akkor is így volt, mikor bátyja halálhírét vette. Pár-bajban ölték meg, de nem becsületes harcban. Hogy forrt fel a vére, mikor ezt hallotta! Ezért bosszú jár! Apjával együtt esküszik: a vérért vér, életért élet! S ettől kezdve

nincs maradása. A gyilkos nyomát hajszolja. Jó ideig hiába. Míg egyszer ráakad. Fegyveres lovasok kíséretében járja a flórenci határt, s egy vad szakadékban a gyilkos váratlanul eléjük kerül.

Egy pillanat és körülfogták. Reménytelen volt a helyzete. Nem is próbált védekezni. De az életösztön mégis föltámadt benne. Mellére fektetett, fegyvertelen kézzel borult le János előtt. S az utolsó szalmaszálba kapaszkodónak a reménységével törnek elő száján a szavak: Hogy ma nagypéntek van. És akkor a Krisztus imádkozott még gyilkosaiért is, és megbocsátott nekik.

János kezében megállt a kivont kard. Az előbb még a kielégülésben biztos bosszú káröröme játszott az arcán acélos, halálos kegyetlenséggel. De — nagypéntek van!... A könyörgő karjai öntudatlanul is a kereszt jelét formálták... És ott a kereszten az Üdvözítő imádkozott: Atyám, bocsáss meg nekik.

Nem tudja a kardot tovább lendíteni. Egyszerre föltámad a lelkében egy látás, a hegyeket megmozdító hit, és megrendítő közelségbe hozza a keresztrefeszített Krisztust és döbbenetesen világít rá a szegény tévelygő emberre. Csak egy érintés kellett. Hiszen benne volt a levegőben, az élet sodrának irányát a mélyben ez a hit szabta meg. Megfelekezni lehetett róla, mégis ott élt a lelkében, és amikor leginkább kellett, előtört elemi erővel. Nemcsak mint hegyeket áthelyező, de a szíveket is megfordító erő.

Ez elől a világosság elől nem lehetett elfordítani a szemet. Nem, nem azt látja, akire kardot rántott, hanem a Krisztust, aki imádkozik a kereszten: Atyám, bocsáss meg nekik. És látja szegény sajátmagát, a kifosztottat, az eltékoztalt.

«Ma nem lehet, nem tudom megtagadni, amit a Keresztrefeszített nevében kértél.»

Eltűnt a bosszúállás öröme arcáról. Az életért könyörgőnek megrendülése ült ki rá. Két szegény bűnös!

«*Testvér!* megbocsátok. Imádkozz értem, hogy az én bűneimet is megbocsássa az Isten. Menj békében.»

Ezt nem tudta elfelejteni soha többé. És: hogy mikor aztán bement a San Miniato-kolostor templomába és a kereszt előtt térdre roskadt, az Üdvözítő feléje hajtotta töviskoszorus, véres fejét: mikor benne minden megrendült; mikor a részvéttől ellágyult a szíve, mint a viasz. S ő, a húszesz-

tendős, daliás ifjú lovag gyámoltalan, eltévedt kisgyermeknek érezte magát, nagy egyedülvalóságban.

Ezt nem lehetett elfelejteni. Hogy *akkor* hozzája hajolt a keresztről az Úr!

Régen volt. Most már messze van a forróvérű ifjúkor szenvedélyeivel, gyűlöletével, szeretetével. Messze Flórenc. Legfeljebb a szem jár vissza néha. Annak csak egy pillanat az útja onnan a szikláról. Könnyen elér oda, könnyen is száll tovább. Egy rebbenés és már elnéz a város felett, tovább, oda, ahol a végtelen tenger sejthető. Vagy a hegycsúcsokba ütközik. Magasba lendülő vonalaik egyre följebb hívnak. Egy fordulás és az Appeninek tornyosodnak előtte. S fölötük csak az ég van.

S a szem nyomán a lélek is odaszáll: a végtelenségbe, az égbe.

Gualbert János, mióta a Keresztrefeszített lehajolt hozzá, a végtelenségnek, az égnek útját járta. Fegyveres szolgálát hazaküldte, maga pedig ott maradt a San Miniatóban s kérte felvételét. Ismerték víg életét, nagy ambícióit, elébe tárták a szerzetesi élet nehézségeit. De nem ijedt el. «Nem földi dicsőséget keresek. Gyorsan tovaszáll az. Nem sajnálom fiatal erőmet, hisz napról-napra fogy.»

De még be sem öltöztethették, jött érte az apja. Visszakövetelte. Nem akarta ezt a másik fiát is, most már egyetlen, elveszíteni. Félt az ifjú, hogy apja fenyegetéseire még kiadják. Előkerített hát egy csuhát, bement a templomba. S míg azok kint veszekedtek fölötte, beöltözött maga. A haját is lenyírta. Így járult apja elé. Gualbert de Risdominit megindította ez a nagy állhatatosság. Áldással búcsúzott fiától.

Négy évig volt János a San Miniatóban. Ekkor az elhalt apát helyébe simóniával választottak újat. Nem akart tovább ottmaradni. Egyik társával útra kelt s elment Camaldoliba Szent Romualdhoz tanítványnak (1017-ben). Hamarosan megszerették s nagy tiszteletben tartották szigorú életmódjáért. Pappá is föl akarták szentelni. De ő még nagyobb szigorúságra vágyott. Előjárói engedélyével ismét útra kelt, hogy remetiségbe vonuljon. Vele ment társa, aki még a San Miniatóból kísérte. Így jutottak el a Prato-Magno völgyébe (1030 körül). A völgy feletti ormon állt már két remetekunyhó: Pál és Gunthelm testvéreké. Ők is Szent Romuald tanítványai voltak.

Az újonnan érkezettek megépítették a maguk kunyhóját s letelepedtek. Mennyi böjtölésnek és önmegtágadásnak, de mennyi lelki békességnek is volt tanyája ez a szent hely! Négy szótalan remete, akik csak az éggel társalognak! De ez a csönd kiáltott. Meglett férfiak és zsenge ifjak hallották meg hívó szavát. A lelkiélet ujoncai, akik eddig csak a világ lármájára ügyeltek és olyanok, akik már maguk is mesterek voltak. És jöttek a hegyre.

Most már sokan vannak. Templomuk is áll a völgyben, az Acqua-Bella-ban — de ők inkább Vallumbrózának, árnyas völgynek nevezik — nagy hegyek és százados fák árnyékában. A páderborni püspök szentelte föl, mikor III. Henrik császárt kísérte Rómába. Külön szabályzatuk is van Szent Benedekének mintájára, de a remeteéletre alkalmazva. II. Viktor pápa erősítette meg 1055-ben.

Ezért az életért, ami itt sarjad az ő vetésére, ezekért a csendes szürke barátokért imádkozik János apát, hogy legyen rajtuk a kereszt jele. És magáért, hogy elmondja hálaadását, hogy a jövő reménységnek feszítse ki lelkét.

A hívők serege egyre növekedett körülötte. Még életében öt új kolostor alakul az ő szabályzata szerint és hét régi is csatlakozik hozzá. Többször vizitálta ezeket a házatkat s ügyelt, hogy a szegénység, a böjt és a hallgatás szelleme uralkodjék bennük. Leginkább a szegénységé. Ha ebben hibát talált, kérlelhetetlen volt. A moscheto kolostor apátját is ezért feddette meg: «Hisz te palotát építettél és haszontalanul tékozoltad a pénzt. Hány szegényt gyámolíthattál volna vele?! Megbünteti az Úr kevélységedet!» — Alig távozott a kolostorból, megáradt a közeli hegyipatak s a hatalmas, csodálatos áradás elpusztította a fényűző új épületrészt.

Máskor hírért vette, hogy egy gazdag ifjú lépett be egyik kolostorba s minden vagyonát az apátságának adta. Pedig a világban sok szegény rokona volt. A Szent azonnal odasietett, széttépte az adománylevelet és kérte Istent, büntesse meg a szegénységnek ezt a súlyos megsértését. Még aznap villám csapott a kolostorba és jórésze leégett.

A szegényekkel utolsó falatját is szívesen megosztotta. Így tett már akkor is, mikor San Miniatóból Camalduli felé vándorolt. Találkoztak egy koldussal. Társának tarisznyájában mindössze egy kenyér volt. Ez lett volna kettejük napi ételme. «Vedd elő a kenyeret, mondta társának, s add ennek a szegénynek!» A társ nem szívesen adta. «Kap ez

eleget másoktól, válaszolta, hisz házról-házra jár. Nekünk pedig csak ez az egy kenyérünk van.» «Azért csak add oda felét», biztatta János. A kenyér másik fele nemsokára hasonló sorsra jutott. Maguknak is koldulni kellett tehát, ha enni akartak. De csak három tojást kaptak. Meghallotta ezt egy pásztor s megszánta őket. Maga ment koldulni s nemsokára bőséges ajándékkal tért vissza. Azt mondja erre a Szent társának: «Lám, testvér, mégis csak visszakapod, amit odaadtál!»

Ez az irgalmas szeretet mérsékelte benne a régi katonából megmaradt kemény elszántságot. Szeretetét is, keménységét is egy felsőbb erő dirigálja. Ennek az intéseit igyekszik ellesni, indításait magába venni:

«Légy velem, seregek Ura, mikor reggel fölébredek. Figyelj reám és irányítsd tetteimet, szavaimat, gondolataimat. Vigyázz a lábamra, hogy ne kószáljon henyén, hanem állapodjon meg az imádságban. A kezemre, hogy tisztán és büntelenül emeljem feléd harag és viszálykodás szennye nélkül. A számra, hogy világiás hívságot ne szóljon, más becsületét ne kisebbitse, hogy ne vezessen senkit hívságos beszédre. S hogy mindig kész legyen a dicsérésre, lassú a megszólásra. rizd fületem, hogy ne hallgasson becsület-sértő, hazug és haszontalan szót, de legyen mindig nyitva az Isten szavának meghallására. Órizd szememet, hogy ne vesszen hiúságon. Add belém, Uram, a te félelmedet, adj szívbeli alázatosságot, tiszta lelkiismeretet. Add, hogy az eget nézzem, a földet megvessem, a bűnt gyűlöljem, az igazságot szeressem mindörökké, amen.»

Jómaga és rendje erős oszlopa volt a IX. Leó pápa uralkodása alatt már megindult reformoknak. IX. Leó és X. István pápa személyesen is felkereste a Szentet. Főként a simónia ellen harcolt egész életében, a simóniás San Miniatóból való távozása óta.

A halál a Siena melletti Passignano-kolostorban érte 1073-ban július 12-én. III. Celesztin pápa avatta szentté 1193-ban.

Ugyanerre a napra esik

Szent Hermagorás püspök, vértanu † 66. Szent Márk evangelista tanítványa, Aquileia első püspöke, a vidék első apostola.

* **Szent Uguzó** (Lucius) vértanu † 1000 k. A Como-tó partján juhász volt. Szegényes keresetéből mindig telt alamizsnára a szegényeknek is, templomoknak is. Ádáz gazdája gyanút fogott, elűzte,

és mikor látnia kellett, hogy a jámbor juhász keze alatt új gazdája szemlátomást gyarapszik, elvakultságában orvul meggyilkolta a köztiszteletben álló juhászt. A vidéken mindmáig nagy tiszteletben áll, mint a juhászok és sajtosok védőszentje.

Július 13.

A scili vértanuk † 180.

Tizenketten voltak Scili városából a karthágói prokonzul bírói széke elé idézve. Hét férfi: Speratus, Nartzalus, Cittinus, Veturius, Felix, Aquilinus és Lactantius; és öt nő: Januaria, Generosa, Vestia, Donata és Secunda — az Úrnak 180. esztendejében. De akkor még a római hatalom képviselőiről, a konzulokról nevezték az évet: Praesens és Claudianus konzulsága idején.

Az afrikai prokonzul, Saturninus ítélete halálra szölt. De a kivégzettek sírja fölött békésebb időkben bazilika épült, benne Szent Ágoston ünnepelte hősiességüket. S vele ünnepelet az egész ókori kereszténység. A bazilika már régen elpusztult, kövei sincsenek meg. Az elítéltek városának helyét is hiába keresnök; pusztasággá lett. Város és bazilika fölött — kövek fölött — eljár az idő. De fölöttük, akik az afrikai egyház első vértanui, hősi hitének zsenge áldozatai voltak, nincs hatalma. Vértanui koronával, dicsőségben és boldogságban élnek az Úr mennyei házában. Ott talál rájuk a küzdő egyház, mikor emlékezik és lerója az áhítatos tisztelet adóját elöttük, akik vérükkel vetették a kereszténység magját. S ebben a kegyeletos emlékezésben úgy lépnek elének, amint a július 17-én tartott tárgyalás hiteles aktája — a legrégebb latinnyelvű egyházi irat — megörökíti alakjukat.

Már hosszasan folyhatott a tárgyalás s eléggé igazolódott a vád, hogy keresztények, mikor Saturninus prokonzul így szölt hozzájuk:

«Ha észretértek, kegyelmet nyerhettek Úrunktól, a császártól».

Mintha maga is érezné, hogy itt nincs szó büntényről. Csak valami makacs megátalkodásról: hogy nem akarják a császárt *legfőbb* hatalomnak elismerni. Valakit még nála is hatalmasabbnak tartanak. Ezt nem bírja elviselni a római góg. És mégsem gonosztevök!

Speratus észreveszi a prokonzul ingadozását s igazságosságához appellál:

«Soha rosszat nem tettünk, gazsághoz segédkezet nem nyújtottunk. Nem átkozódtunk, hanem a rosszért is hálálkodtunk. Ezért hát a császárt is tiszteletben tartjuk».

Most még azt is elismerik, hogy tisztelik a császárt! Úgy látszik, mégsem forradalmárok. Egészen jámbor népség volna, csak ne makacskodnának annyira. De ha tisztelik a császárt, talán mégis lehet velük okosan beszélni. Ismét szól tehát hozzájuk:

«Mi is vallásosak vagyunk és egyszerű a mi vallásunk: esküszünk császáruink géniuszára és könyörgünk jóllétéért. Ezt nektek is meg kell tennetek!»

Igen, a császár géniuszára esküdjenek! Mert dicsősége és hatalma az istenek sorába emeli. Ő a bálvány, aki előtt mindenki *teljesen* hódol. Akire *esküdni* kell. Milyen egyszerű az eset!

Speratus felelte:

«Ha nyugodtan meghallgatsz, elmondom neked az igazi egyszerűség titkát.»

De Saturninus közbevág. Kezd idegessé válni. Most megint jönnek a magyarázatások, bölcselkedések egy titokzatos szektának a badarságairól. És lecsepülnek azt, ami itt van mint kézzelfogható hatalom, aminek oltárai égnek szerte a Birodalomban. S ezeken az oltárokon a császár géniuszának is tömjént égetnek; a császárnak, aki a Hatalom.

«Nem hallgatlak meg, mert ócsárolni akarod a mi istentiszteletünket. Inkább tedd le az esküt a mi urunknak, a császárnak géniuszára.»

«Én ennek a világnak uralmát nem ismerem, válaszolta Speratus. Inkább szolgállok annak az Istennek, akit emberfia nem látott s nem is láthat ezekkel a szemekkel. Lopást nem követtem el. Ha vettem valamit, megfizettem az adóját. Mert ismerem az én Uramat, a királyok királyát, minden népek császáriját.» Még az adóját is megfizette. Annak az Istennek a kedvéért, akit nem látunk, de ő mindent látó és szigorú Úr. S azt is parancsolta: Adjátok meg a császárnak, ami a császáré.

«Álljatok el már ettől a felfogástól», kérleli a prokonzul. Hiszen minden rendben volna, ha nem tennék a császár fölé az ő titokzatos Istenüket.

«Embert ölni, hamisan tanuskodni: ez rossz felfogás», válaszolja Speratus. Attól kell elállni.

«Ne legyetek ennyire örültek.»

Látják a vádlottak a bíró tehetetlenségét s egymásután szólalnak meg. Cittinus odakiáltja:

«Nincs más, akitől féljünk, csak a mi Urunk Istenünk az égben». Magyarázólag szól közbe Donata: «Tiszteljük a császárt mint császárt. Félni azonban csak az Istent féljük». Távol áll tőlük, hogy felségsértők vagy lázadók legyenek a császár ellen. De tudják a méltóságok rendjét: Az Isten a császár fölött! Félelem és imádás csak ennek az Istennek jár, csak reá lehet esküdni, csak neki lehet oltárt állítani. És szól Vestia is:

«Keresztény vagyok» és Secunda: «Ami vagyok, az akarok lenni».

Ezekből a fanatizmus beszél, gondolja a prokonzul. Még az a Speratus a legmegfontoltabb. Hozzá fordul tehát:

«Kitartasz-e a keresztény vallás mellett?»

De Speratus is azt feleli: «Keresztény vagyok!» És mindnyájan csatlakoznak hozzá.

«Nem kértek gondolkodási időt?» kérdezte a prokonzul. Speratus válaszolt rá:

«Ilyen igaz ügyben nincs mit meggondolni».

Nem segíthet ezeken már semmi! De azért még megkérdezi szórakozottan a bíró:

«Mi van itt a táskátokban?» Nem emlékezik, hogy terhelő bizonyítéknak foglalták-e le vagy a vádlottak hozták magukkal védelmükre. Speratus megadja a választ:

«Könyvek. Egy igaz embernek, Pálnak a levelei».

Nem érdemes megnézni. «Adok harminc napot, gondolatok meg a dolgot.»

De egyiküknek sem kell az ismételten felajánlott gondolkodási idő. Már régen meggondolták s örök hűséggel kötötték le magukat az egyetlen igaz Istennek. «Keresztény vagyok», mondta Speratus s mindnyájan hozzájárultak beszédéhez. A császári hivatalnoknak, Saturninus prokonzulnak ítéletet kellett mondani. Elővette hát az irnoktól megírt táblát s olvasta:

«Speratus, Nartzalus, Cittinus, Donata, Vestia, Secunda és a többiek, akik bevallották, hogy a keresztény szertartás szerint élnek: kardhalálra ítéltetnek. Mert bár mód volt nekik adva, hogy a rómaiak szabványaira visszatérjenek, mégis makacsul megátalkodtak».

Az elítéltek mind örvendeznek: «Hálát adunk Istennek», mondja mindnyájuk nevében Speratus. És Nartzalus hozzáteszi:

«Mint vértanuk, még ma az égben leszünk: hála Istennek!»

S míg ezek örvendeznek — ki látott már ilyen halálraítélteket?! —, a prokonzul hivatalos előírás szerint a hírnökkel is kihirdetteti: «Speratust, Nartzalust, Cittinust, Veturiust, Felixet, Aquilinust, Lactantiust, Januariát, Generosát, Vesttiát, Donátát, Secundát kivégeztetésre ítéltém».

És mindnyájan mondták az elítéltek: «Hála Istennek!»

Azután befejezi az akta: «És így mindnyájan egyidőben nyerték el a vértanúság koronáját és uralkodnak az Atyával és Fiúval és a Szentlélekkel örökkön-örökké. Amen».

Ugyanerre a napra esik

Anaklétus pápa vértanu † 90, Szent Péter utódja.

I. Szent Henrik császár hitvalló lásd júl. 15.

Szent Joél próféta és **Szent Ezdrás** pap. Mindkettőnek Isten országáért viselt dolgát hirdeti egy-egy nevüket viselő ószövetségi szentkönyv.

Szent Szilás hitvalló † 90 k. Szent Pál társa második apostoli útjában. A hagyomány szerint mint Korintus első püspöke halt meg.

Szent Eugénius (Jenő) püspök vértanu † 505. A valaha virágzó afrikai egyháznak, Szent Ágoston (aug. 28) hazájának egyik utolsó virága. Egy felszázad telt már el, mióta a vad ariánus eretnek vandalok betörték Afrikába és mondhatatlan pusztítást vittek végbe a katolikusok közt, különösen a papságban. A kartágói érseki szék 24 évig üresen állt. Most végre Zénó császár közbenjárására a kartágóiak újra választhattak érseket. Egyhangulag Eugéniust ültették Szent Ciprián örökébe. Jellemessége, tudománya, kötelességtudása, emberszeretete és hitszilárdsága még az ariánusok előtt is becsületet szerzett neki. Két dolog csak növelte egyetemes tisztelétét: mindig volt pénze segíteni a rengeteg számú inségest, és senki sem tudta, honnan került a szegény püspököknek. Aztán: visszaadta a látását egy városszerte ismert vaknak. Mindez azonban nem óvta meg a vad Hunerik király dühétől. Szította az ádáz ariánus püspök, Cirila. Hunerik a sivatag szélére, egy kietlen helyre számúzta Eugéniust. Itt egy ariánus püspök keze alá adta. Ez nyirkos földalatti börtönben tartotta; mikor az öreg ember súlyos kőszvénybe esett, maró ecetet itatott vele és mindenképpen kínozta. A püspök mégis visszakapta egészségét, sőt a szelíd Guntamund király alatt szabadságát is. Ellenben Huneriknek látnia kellett, hogyan pusztulnak rakásra alattvalói az éhhalálban, s végül maga is utálatos betegségben pusztult el: elevenen elférgesedett és elrothadt a teste. Harmadik utódja, a vad Trazimund, Eugéniust ismét megkínoztatta, vérpadra vitte, de megrettent a bátor hitvallónak átható és elszánt

tekintetétől. Most számkivetésbe küldte Galliába, hogy teljesen elszakítsa híveitől. Azonban a szeretet számára nincs távolság, sem tenger, sem hegység. Az érsek Amarand vértanu sírja mellett húzta meg magát. Egy reggel úgy találták, amint kiterjesztett kezekkel ráborul a vértanu sírjára, maga is súlyosan megpróbált vértanu. Számkivetésében sem hagyta el övéit, hanem izzó levelekben kitartásra buzdította őket. Meg is jött számukra 30 esztendő mulva a békésebb idő, mikor a görög császár vitéz hadvezére, Belizár legyőzte a vandálokat.

Július 14.

Szent Bonaventúra egyházdoktor † 1274.

1221-ben született Bagnoreában, Viterbo közelében. Atyja, Fidanza János, jómódú tekintélyes polgára volt a kis városnak. A fiú a keresztségben atyja nevét kapta. Mégis Bonaventúra néven ismeri és tiszteli az egész világ.

Ennek a névváltozásnak esete van. Hároméves korában a kisfiú halálos betegségbe esett. A kétségbeesett anya Assisi Szent Ferenchez könyörgött és az ő közbenjárására a fiú minden emberi várakozás ellenére meggyógyult. Ekkor rajta ragadt a név: «jó szerencse» (olaszul bon aventura), s ez mint Tóbiást Ráfael arkangyal, végig is kísérte életén. A bagnoreai kisfiú nagy jószerencséje lett az Egyháznak, Szent Ferenc rendjének és az egész emberiségnek. Kitűnt az ő életén is, hogy akit Isten egyszer emberi várakozás ellenére nagy betegségben vagy katasztrófában megtart ennek az életnek, azzal különös szándékai vannak. Boldog, aki ezt idejében fölismeri és föntartás nélkül követi. Bonaventúra, a jó-szerencse fia, ezek közül a boldogok közül való.

Anyja hálából az Assisi Szent hatásos közbenjárásáért Szent Ferenc rendjébe szánta fiát. Eszerint is nevelte. A jámbor fiú 17 éves korában teljesítette anyja fogadalmát: beállt ferencesnek. Elöljárói fölismerték rendkívüli tehetségeit; a noviciátus után Orvietóba küldték a ferencesek első hit-tudományi főiskolájába, de már egy év mulva a tudományosságunk akkori legkiválóbb forrásához: a párizsi egyetemre.

A tudományra szomjas, szent vágyaktól feszülő fiatal szerzetesnek itt is nyomban fölragyogott jószerencse csillaga: még három álló évig hallgathatta Haleszi Sándornak, az első ferences egyetemi tanárnak nagy-tudós tanítását és épülhetett alázatos és szegény franciskánus életén. Tanár és tanítvány között meghitt viszony fejlődött; a szentség és kegyelet

szálai szőtték. Bonaventúra, a tanárnál híresebb és jelesebb tanítvány, leghíresebb művében nem áttolja Sándort mestereinek és atyjának nevezni; egyedüli nagyravágyása az ő tanítását híven tolmácsolni. Sándor pedig páratlan bizonyítványt adott tanítványáról: «Ez az igaz izraelita, mondotta, kibem mintha Ádám nem is vétkezett volna».

Az öreg mesternek ez a merész tanúságtétele nem volt túlzás. A nagy város és a zabolátlan fiatalság ezer kísértése közepett megőrizte ártatlanságát és nem vesztette el bensőségét. Sőt egy szeráfi léleknek lángoló odaadásával készült papszentelésére, amint azt meg lehet olvasni két miseelőkészületében; még ma is ezeken a lángokon szítják föl buzgóságukat szentmisére készülő papok.

Nagyobb dolog ennél, hogy nem csorbult alázata, mikor páratlan hírhez jutott, nem csökkent lelki buzgósága és bensősége, mikor korának egyik első tudósa lett. Mert hát a fiatal párizsi doktort hamar szárnyra kapta a «jószerencséje» és szédítő magasságokba ragadta.

24 éves korában tanította rendtársait, 27 éves korában pedig a híres párizsi egyetemen kezdte tanári tevékenységét. Páratlan volt a hatása. A hallgatók határtalan lelkesedéssel csatlakoztak hozzá. Nem csoda. Bonaventúrában megvolt minden kiválóság, ami ünneplté tehet egy tanárt. Óriási tudás, hihetetlen emlékezet, eredeti gondolatok, nagy szempontok, világos látás, természetfölötti hév és bölcsesség áradt szelleméből; rendkívül vonzó, föltűnően szép és mégis méltóságos külső támogatta lelkének nemes előkelőségét, s mindehhez elragadó ékesszólás járult. A fiatal ferences egykettőre Szent Tamás mellett a legünnepltebb tanár lett, s Gerzon, a híres kancellár később azt vallotta róla: Nem tudom, volt-e valaha egyetemünknek fölségesebb tanára, mint Bonaventúra.

S ez a híres tudós és megtapsolt tanár soha egy pillanatra sem vétette szem elől Szent Pál szavát: «Ismerjem bár az összes titkokat és minden tudományt, ha szeretetem nincsen, semmi vagyok» (Kor. I. 13, 2). Szent Tamás, aki az egészen nagyoknak irigységnélküli elismerésével bámulta Bonaventúra tudományát, egy alkalommal meglátogatta a szentet és megkérte, mutassa meg könyvtárát, ahonnan azt a rengeteg tudományt meríti. Bonaventúra az előtte függő feszületre mutatott: Itt az én könyvtáram.

Ez a lelkület végigkísérte életén. Később egyszer

Egídius laikus testvér, Szent Ferencnek tanulatlan, de szent-életű társa eléje állt: «Tisztelendő Atyám, téged a mindenható Isten rengeteg adománnyal tüntetett ki. De mi, együgyű tanulatlanok, mit csináljunk, hogy üdvözülhessünk?» Bonaventúra felelte: Ha Isten nem adna semmi más kegyelmet, mint az ő szeretetét, elég volna. «Dehát, adta föl a szót Egídius, a tanulatlan ember szeretheti-e Istent úgy, mint a tudós?» Erre Bonaventúra: Az együgyű öregasszony éppúgy szeretheti Istent, mint a teológiának legkitűnőbb doktora! Csak ez kellett Szent Ferenc régi fiának. Leszaladt a kolostor kertjébe, odaállt a város felé néző sarkára és hangosan elkiáltotta magát: «Ő ti rongyos, együgyű, tanulatlan öregasszonyok, szeressétek a ti Istenteket és nagyobbak lehettek, mint Bonaventúra testvér, aki híres doktor és a szent teológiának professzora». S három óráig így maradt elragadtatásban.

De amikor ez történt, Bonaventúra már régen nem volt «a szent hittudománynak professzora». Az 1257-i római káptalanon Pármai Boldog János, a ferences generális, lemondott és unszolásra sem volt hajlandó újra vállalni rendjének vezetését. Mikor aztán megkérdezték, kit akarna utódjának, a híres fiatal párizsi tanárt ajánlotta, és a káptalan egyhangúlag megválasztotta a 36 éves Bonaventúrát.

Bonaventúra alázatos szerzetesi lélekkel hátat fordított az egyetemi tanárság és tudós munka csöndes örömeinek és békés életének, s vállalta és viselte csaknem a haláláig a rendnek kormányzását. Pedig az éppen akkor igen súlyos teher volt. Hisz egy nagyon elterjedt és egyre terjedő fiatal rendet kormányozni már magában sem könnyű dolog. Új házakat kell alapítani, új rendtartományokat kell alakítani, új országokban kell bekopogtatni, új munkaterületekre kell behatolni; s ez mind sok gond, munka és felelősség. Magában a szerzetben is sok bizonytalanságot kell megszüntetni; szabályba kell foglalni, ami előbb csak buzgóságra volt bízva, becsúszott és fenyegető visszaéléseket ki kell irtani, a régibb és fiatalabb nemzedék között feszülő ellentéteket el kell simítani. Assisi Sz. Ferenc halála után az első generális, Kortónai Illés, több olyan intézkedést tett, különösen a ferences szegénység ügyében, amiben a régi testvérek Szent Ferenc ideáljától való letérést láttak. Mikor Bonaventúra átvette a kormányzatot, javában állt a harc: az egyik pártban voltak a túlzottan szigorú «spirituális»-ok, a másikon a laza-
ságra hajló «kommunitás».

Bonaventúra világos ésszel és biztos kézzel elvezette szerzetét a két véglet között. Szabványokat, konstitúciót adott ki és a túlzóknak lelkére kötötte, hogy *csak* a szabály kötelez; a lazítókat pedig energikusan figyelmeztette, hogy az *egész* szabály kötelez. Mint igazi franciskánus azonban tudta, hogy szerzetének legfőbb szabálya és ereje magának az alapítónak egyénisége. Ezért a káptalan megbízásából vállalta, hogy megírja rendje számára hiteles élettörténetét. Sokat olvasott hozzá, még többet elmélkedett és imádkozott; a Monte Alverna, Szent Ferenc stigmáinak hegye, Bonaventúra zarándokhelye, ennek a megmondhatója. Mikor aztán Párizsban írta az életrajzot, Szent Tamás meg akarta látogatni. Ott találja cellájában tollal a kezében, elragadtatásban. «Hagyjuk a szentet fáradni a szentért», mondotta Tamás a kísérő társnak és visszahúzódt. S Bonaventúra bölcsesége, szelídsége, szeretete megtette aztán a többit, hogy kormányzásának tizenhat éve békés és áldásos szaka volt Szent Ferenc rendjének, mely második alapítóját tiszteli benne.

A nagy férfiúra azonban még nagyobb föladat várt. X. Gergely pápa, kinek megválasztása elsősorban Bonaventúrának volt érdeme, készült a II. lyoni egyetemes zsinatra. Nagy és nehéz ügyről volt szó, a szakadár görögök visszatérítéséről. A pápa ott akarta látni az Egyház legkiválóbb hittudósait. Odarendelte Szent Tamást, Bonaventúrát pedig határozott paranccsal kinevezte bíborosnak. A követek a bíborosi kalappal ott találták Bonaventúrát Firenze közelében Mugello magányos kolostorában. A rend egyetemes feje éppen mosogatott a konyhában. Megkérte a követeket, akasszák a kalapot egy fára, mert neki most nem tiszta a keze, ők pedig tegyenek egy sétát a kolostor kertjében, amíg elmosogat. Dolga végeztével gondbaborult arccal vette át a kalapot és ment a követeknek megadni az illő tiszteletet.

A szent bíbor Bonaventúra életének alkonypírja volt. Még egyszer fölragyogott teljes fényben a nagysága, hogy aztán lealkonyodjék e világ számára. Szent Tamás meghalt útban a zsinat felé (márc. 7). A zsinat ügyvezetése, s nevezetesen a görögökkel való tárgyalás teljesen az ő vállára nehezedett. Tudomány, ékesszólása soha oly ragyogó diadalokat nem aratott, szelídsége, bölcsesége, buzgósága soha oly szép színekbe nem öltözött. Egyhangúlag neki tulajdonították, hogy a görögök olyan hamar visszatértek az Egyház egységébe. Mikor ünnepélyesen letették a hitvallást, Bonaventúra

Szent Bonaventura.

az egész zsinat színe előtt hatalmas szentbeszédben adott kifejezést az esemény jelentőségének. De ez volt utolsó szereplése. A megfeszített sok munka és gond idő előtt felőrölte erejét. Már halálos beteg volt, mikor elment a zsinat következő ülésére. Azután visszavonult, készült a halálra. Magának a pápának kezéből vette föl az utolsókenetet, szemét a feszületre szögezte — az ő «könyvtárára», onnan vette utolsó leckéjét, a boldog halál nagy tudományát, s így halt meg 1274-ben a júl. 15-re virradó éjjel.

Ritka embernek volt olyan fényes temetése, mint az Assisi Szegény e szegény fiának. Jelen volt az egész zsinat, a bíborosok testülete a pápával az élén. Egy vélemény hangzott felőle: Nem volt nála szebb, szentebb, tudósabb ember. IV. Sixtus pápa 1492-ben szentté avatta; néhány évre reá fényes templom emelkedett tiszteletére dicsősége színhelyén, Lyonban, s itt helyezték el tetemeit. 1562-ben fanatikus kálvinisták a piactéren elégették. Csak fejét és jobbkarját sikerült megmenteni, azt a főt, mely annyi nagy gondolatot hordozott, és azt a kezet, mely annyi fölséges munkát írt.

Ezek a munkák nemcsak tudományban kiválók, hanem az Isten-szerető szívnek minden színében is izzanak. Ezért V. Sixtus pápa (1588-ban), mikor őt egyházdoktornak nyilvánította. szeráfi doktornak nevezte. Valóban szeráfi szellem lüktet minden írásában, azokban a szavakban is, melyekkel befejezi a lélek és az ember közti párbeszédét: «Ő ember, lankadok a szeretettől meglátni az én Uramat, Istenemet és Teremtőmet. Elemészt a hő vágy meglátni Jézust, az én testvéremet és Üdvözítőmet. Csupa sóhaj vagyok, hogy meglássam a Szűz Anyát. Ó, mikor látom meg az én Örömemet, melyre vágyakozom? Mikor jelenik meg a Dicsőség, melyre éhezem? Mikor jön az én Vigasztalóm, kire várom? Mikor telek el az ő házának bőségétől, melyre sóhajtozok? Nagyon is nehéz már nekem a teremtmények színe, mert hasonlíthatatlanul fölségesebb annak színe, akitől mindez eredt». (Soliloqu. 4, 27.)

Ez volt Bonaventúra öröksége, de ez volt egész életének is programja.

Ugyanerre a napra esik

Szent Heraklász püspök hitvalló † 246. Origenesnek volt tanítványa a híres alexandriai katechetikai iskolán. Neki köszönhette hitét és tudományát. Utóbb alexandriai pátriárka lett és éppolyan

buzgó pásztora lett híveinek, amelyen odaadó tanára volt előbb tanítványainak.

Szolánói Szent Ferenc hitvalló lásd júl. 21.

***Szent Kunigunda (Kinga)** † 1292. Árpádházi Boldog Margit (jan. 28) és Jolánta (jún. 15) testvérnénje. Tizenöt éves kora óta (1239) Szemérmes Boleszláv lengyel királlyal élt Szent József-házasságban. Imádsága megmentette Lengyelországot a tatárdulástól, irgalmassága csodákat művelt a szegény- és beteggondozás terén. Amikor a tatárjárás után meglátogatta az újjáépített Magyarországot, atyja, IV. Béla király neki ajándékozta az egyik máramarosi sóbányát (Szlatinán a főaknát most is Kunigundának hívják). Kinga a bánya átvételekor a kor szokása szerint az egyik tárnába dobta aranygyűrűjét. Krakkóba való visszatérése után ásatni kezdett egy helyütt, ahol csakhamar sóra bukkantak s megtalálták a Máramarosban eldobott gyűrűjét is. A hagyomány szerint így fedezte föl Kinga az első és a legnagyobb lengyel sóbányát, Wieliczkát. Férje halála (1279) után Jolánta hűgával együtt az ószandeci klarisszák közé lépett s ott is halt meg mint főnöknő. Ünnepe júl. 24.

Július 15.

Szent Henrik hitvalló † 1024.

Szent Henrik császár sógorával, Szent István magyar királlyal egyetemben a középkor legeszményibb uralkodói közé tartozik. Igazi szent király volt, a szentség és a királyság minden kiválóságával. 973 máj. 6-án született a Regensburg közelében fekvő Abbach várában mint Civakodó Henrik bajor herceg és Gizella burgundi hercegnő elsőszülött fia. Gyermekéveit felváltva Hildesheimben és Regensburgban töltötte. Nevelésében Szent Wolfgang regensburgi püspöknek, a magyar nemzet első térítő apostolának volt főrésze, aki a nagyrahitott ifjú lelkében korán elhintette a jámborság és istenfélelem magvait. A szent püspök valósággal a szentek nevelőiskolájává és virágoskertjévé varázsolta a regensburgi hercegi udvart. Elég arra gondolni, hogy Henrik három testvére közül Brúnó pappá, augsburgi püspökké, Brigitta apácává, a regensburgi apácázárda fejedelmesszonyává lett és Boldog Gizellát is csak a körülmények különös alakulása vezette az áhított kolostor helyett az esztergomi magyar fejedelmi udvarba.

Henrik valamennyi testvérénél nagyobb tisztelettel övezte szent mesterét és még haló porában is († 994 okt. 31-én)

hálás szeretettel őrizte emlékét. A mester sem hagyta el növendékét. Egyszer álmában úgy tetszett neki, mintha meszterének a Szent Emmerán-székesegyházban levő sírja előtt ájtatoskodott volna. Imádság közben egyszer csak azon vette észre magát, hogy a szent ott áll előtte, eleven valóságban és biztatja: «Menj és olvasd el a sírom mellett levő fal felírását». Henrik — még mindig álmában — késedelem nélkül odament a falhoz, de azon mindössze csak ezt a két szócskát találta: «Post sex = Hat mulva». Mikor felébredt, sokat törte fejét a különös látomáson, de sehogyan sem tudta kihámozni értelmét. Végre abban állapotodott meg, hogy a jelenés minden bizonnyal hat napon belül bekövetkező halálára vonatkozik. Ezért még nagyobb áhítattal látott hozzá szokásos erénygyakorlatainak végzéséhez és a szegényeket még bőségesebb alamizsnával halmozta el. Mivel azonban a hat nap minden baj nélkül múlt el, azt kezdte hinni, hogy a jelenés nem hat napot, hanem hat hónapot akart mondani s rendületlenül folytatta tovább szigorú vezeklését és bő alamiznaszolgáltatását. De a hatodik hónap is elmúlt anélkül, hogy a legkisebb baja esett volna. Most tehát hónapok helyett évekre kezdte értelmezni a rejtélyes szavakat, de megint csalódott: a hatodik év vége is viruló egészségben köszöntött rája. A látomás csak akkor világosodott meg előtte, mikor a hetedik évfordulón VIII. Benedek pápa kezéből elnyerte a császári koronát. Csak akkor emlékezett vissza, hogy a szent püspök ott a regensburgi gyermekszobában őt következőleg királyúnak, Gizella hűgát királyasszonynak, Brúnó öccsét püspökúrnak, Brigitta nővérét pedig fejedelemszasszonynak szólította.

Henrik szűkebb hazájának, a bajor hercegségnek kormányzását már huszonhároméves korában átvette és minden igyekezetével azon fáradozott, hogy behegessze azokat a sebeket, melyeket atyja ismételt pártütéseivel a szép tartomány jólétén ütött. Kevéssel utóbb meg is házasodott. Hitvesétül Kunigunda luxemburgi grófnőt szemelte ki, akit az Egyház őszinte jámborságáért később szintén szentjei sorába iktatott (lásd. márc. 3). Ettől kezdve a két szent egymással versenyezve és egymást buzdítva iparkodott előbbre jutni az erények útján.

Közben III. Ottó császárban († 1002) kihalt a szász uralkodócsalád egyenes ága s a német korona öröksége, mint legközelebbi rokonra, Henrik hercegre szállott. Szentünk

azonnal erélyes kézzel nyúlt jogos öröksége után. Heribert kölni érseket erővel kényszerítette a királyi hatalmat jelképező szent lándzsa kiadására, azután Villigisz mainzi érsekkel 1002 jún. 7-én királlyá koronáztatta magát, majd három hónapra rá a szászok és a lotaringiaiak hódolatát fogadta, utána Aachenben ünnepélyesen elfoglalta Nagy Károly királyi trónját. És amilyen határozottnak mutatta magát a hatalom megszerzésében, éppoly erélyesnek bizonyult annak megvédésében. Pedig helyzete nem volt könnyű. Kifelé hatalmas ellenségekkel, befelé pedig örökké lázongó alattvalókkal találta magát szemben. Kifelé legveszedelmesebb ellenfele Krobry Boleszláv lengyel király volt, aki Lausitz, Meissen, Morvaország, Szilézia, Csehország, Pomeránia és Poroszország meghódítása után egy nagy szláv birodalom alapítójáról álmodozott. Henrik ismételt harcra kelt Boleszláv ellen. Hűbéreseinek galád magatartása azonban mindannyiszor megakadályozta őt győzelmeinek kiaknázásában; kénytelen volt tehát megelégedni azzal, hogy az 1018. évi bautzeni békében a német határtartományokra nézve elismertette főhatóságát.

Annál fényesebb sikereket ért el olasz földön. Arduin olasz királyt, akinek egyik kortársa találó jellemzése szerint sóvárság volt a tanácsadója, kapzsiság az udvarmestere s arany és ezüst a bálványja, már 1004-ben legyőzte s helyette magát koronáztatta olasz királlyá. Kilenc évvel később, 1013-ban másodízben is átkelt az Alpokon, a hűtlen és lázadó Arduint elfogta és kolostorba kényszerítette, majd VIII. Benedek pápa kíséretében Rómába vonult és ott 1014 febr. 4-én császárrá koronáztatta magát; egyúttal megfogadta, hogy az Egyháznak lelkiismeretes védelmezője s Jézus Krisztusnak és Péter apostolnak hűséges hűbérese lesz. És ígérete nem maradt pusztá szó. Megjelenésével és az egyházi állam területének gyarapításával ismét visszaadta az olasz hazafiak önbizalmát. A Szentszék, Genova és Pisa új harcra keltek a betolakodott szaracénokkal és egymás után szorították ki őket eddigi hódításaikból. Mikor az elbizakodott szaracén emir egy zsák gesztenyét küldött VIII. Benedeknek és gögjében azzal fenyegetőzött, hogy a következő évben annyi páncélos lovaggal tér vissza, amennyi gesztenye van a zsákban, a pápa azzal felelt, hogy a zsákot kölessel töltötte meg s kijelentette, hogy támadás esetén annyi védelmezőre talál, ahány szem köles van a zsákban.

Henrik a görögök fenyegető előrenyomulásának hírére 1020-ban még egyszer megjelent Olaszországban s miután Beneventet, Salernót, Capuát és Tróját visszavívta, újból ünnepélyesen elismerte a pápáknak az egyházi államhoz való jogát, szabályozta a pápaválasztást és serényen támogatta VIII. Benedeket az eláradt visszaélések megszüntetésében.

Ekkorra sikerült odahaza is rendet teremtenie. Mivel látta, hogy a rakoncátlan világi nagyok hűségére nem számíthat, Henrik egész belpolitikáját az egyháziak támogatására alapozta. Ezért a hildesheimi, magdeburgi, baseli, meisseni és merseburgi püspökségeket, melyek a benső viszályok és a szomszédos szláv népek betörései következtében jóformán egészen elpusztultak, ismét újjászervezte és gazdag adományaival újból életképesekké tette. E téren legnevezetesebb alkotása a bambergi püspökség, melyet tömérdek nehézség leküzdése s nem utolsó sorban önző rokonai ellenállásának megtörése után 1007-ben alapított meg. Az alapításról szóló zsinati végzést többek közt Anasztáz magyar érsek is aláírta. Az alapítással egyidejűleg megindult a hatalmas arányú székesegyház építése is és olyan rohamosan haladt előre, hogy már öt év múlva meg lehetett tartani a templomszentelést. Ez alkalommal a kriptá előtti oltárt Asztrik kalocsai érsek szentelte meg.

A püspökségek erősítése mellett nem kisebb gondot fordított Henrik az egyházi viszonyok javítására. Hiszen ő teljes mértékben magáévá tette azokat az eszményi célkitűzéseket, melyeket az egyre hatalmasabb arányokban kibontakozó clunyi reformmozgalom pendített meg, és amint egyéni életében minden fenntartás nélkül alkalmazkodott a kor elmélyült erkölcsi felfogásának követeléseire, azonképpen rajta volt, hogy az egyház királynői palástjáról is letörölje azokat a szennyfoltokat, melyeket a barbárság szomorú századai ejtettek rajta. Ezért a megüresedett püspöki és apáti székekre hivatásuk magaslatán álló, tanult és erkölcsös papokat nevezett ki és a személyes jelenlétében tartott zsinatokon elragadó kecsszóval sürgette a régi erkölcsi és papi eszményekhez való visszatérést. Az 1022-i páviai zsinaton szigorú határozatokat hozatott az egyházi élet legnagyobb szűgyene, a papi nősülés ellen. Sőt VIII. Benedek pápával egyetértőleg egy egyetemes zsinat összehívását tervezte, mely az egyház általános reformját és a világbékét lett volna hivatva megvalósítani. Terve megvalósítása érdekében 1023-ban Ivoisban

személyesen tárgyalt Róbert francia királlyal, de hamarosan bekövetkezett halála miatt az általános reform csak évtizedek múlva indulhatott meg lényegesen kedvezőtlenebb körülmények közt.

Amint múltak az évek, a jámbor császár egyre mélyebben érezte a földi dolgok hiábavalóságát. Beleúnt a hatalom gyakorlásával járó soktéle húzavonába. Méltatlan rokonainak örökös lázongása és álnok barátainak galádsága is fárasztotta. Különösen fájt neki az ártatlan hitvesére szórt gonosz rágalmak, melyeket a szegény asszony a tüzes vaspróba vállalásával volt kénytelen megcáfolni. Legszívesebben kolostorba menekedett volna. Sőt a hagyomány szerint élete végén meg is valósította szándékát s a Verdun melletti Saint-Vannes-kolostor szerzetesei közé lépett. A kolostor apátja azonban az engedelmességi fogadalom kivétele után így szólt hozzája: «Jól van! Most azt teszed, amit én parancsolok. Parancsolom tehát, hogy menj vissza a világba és kormányozd tovább az Istentől reád bízott birodalmat és az Urat imádva országod jólétének élj». Henrik szót fogadott; tovább hordozta keresztjét, míg nem a fáradalmaktól s a testi és lelki szenvedésektől megtörve a szászországi Gronában, Halberstadt közelében jobblétre szenderült. (1024 júl. 13.) Tetemét a neki oly kedves bambergi székesegyházban temették el. Sírját mindjárt a temetés után nagy tisztelettel övezte a vallásos kegyelet, melyet a közbenjárására történt csodák csak fokoztak. III. Jenő pápa négy emberöltő múltán, 1146-ban a szentek sorába emelte a jámbor császárt.

Ugyanerre a napra esik

Szent Jakab püspök hitvalló † 338. Szent Efrém tanára, huzamos szigorú remeteélet után Nizibis püspöke. Fényes templomot épített székvárosában, iskolát alapított, mely hasonlított az alexandriaihoz; csodásan meggyógyított sok beteget, kétízben csodásan megmentette városát II. Sápúr perzsa király seregétől, a niceai zsinaton fényesen megcáfolta a Krisztus istenségét tagadó Áriust, Maximianus császár alatt kínzást állott hitéért. A szír egyháznak egyik legnagyobb szentje.

***Szent Swithin** püspök hitvalló † 862. Ethelvolff angol királynak, Nagy Alfréd atyjának nevelője és tanácsadója, a szegények fáradhatatlan jótévője. Törvényt hozatott a királlyal, hogy minden tíz község tartozik eltartani egy szegényt.

***Boldog Bernát** hitvalló † 1458. Bádeni örgróf, a császári udvarban is a jámborságnak, imádságnak, önmegtagadásnak mintá-

képe. Már külseje elhárított minden könnyelmű beszédet és viselkedést. Tartományát szigorúan katolikus elvek szerint kormányozta. Utóbb magányba vonult és csak akkor hagyta ott, mikor a császár megbizta, hogy a törökök ellen (Konstantinápoly elesett 1453-ban) szövetségre bírja a keresztény fejedelmeket. Ebben a küldetésében halt meg szent halállal Moncalieriben, mint harmadrendű a ferences kolostorban, harmincéves korában. «Mivel hamar tökéletessé lett, hosszú időt töltött be» (Bölcs. 4, 13).

***Apostolok oszlása.** Már a 11. század óta sok keresztény ország, köztük Magyarország is, ünnepli azt a nagy eseményt, hogy az apostolok, miután (a hagyomány szerint tizenkét évig) kizárólag a palesztinai zsidóknak hirdették az evangéliumot, az Üdvözítő meghagyása értelmében elszéledtek hirdetni az evangéliumot minden népnek (a hagyomány szerint 45-ben).

***Pirotti Boldog Mária Pompilius** hitvalló † 1756. Tizenkétéves korától kezdve (1727) piarista az olasz Beneventóban. A szegénysorsú ifjúság szentéletű nevelője és nagyhatású igehirdető.

Július 16.

Postel Szent Mária Magdolna szűz † 1846.

Kis leány korában sem ijedt meg a mennydörgéstől, villámlástól és a tenger tomboló hullámaintól. Pedig szülőföldjén, ott a la Manche-csatornába nyúló Cotentin-félsziget legészakibb részén a tengeri vihar meg tudja remegtetni a legkeményebb férfit is. De ő egészséges idegzetű erős leány volt. Sőt egyenesen örült a viharnak s nem káromolja az Istent. Már akkor szentnek készült. És életének 90 éve alatt Isten kegyelmével a legrettenetesebb fergetegek között is szent és erős nőnek bizonyult.

Jómódú jámbor családból született 1756 nov. 28-án Barfleurben. Ez a kis halászfalu mainap is alig számlál ezernél több lakost. Júlia volt a keresztneve. Gyermekkor a legmélyebb vallásosságban nevelt leányka kedves élete volt. Nem egyszer gyűjtötte össze kis barátnőit a szobában fölállított oltár előtt; ott énekelgettek, imádkoztak s ő elmondotta, miről beszélt legutóbb a plébános úr. Szüleinek nagy öröme volt, amikor megtudták, hogy egyszer egy halászyerek fekete árpakenyerét kicserélte a maga fehér kalácsával. Szorgalmasan járt iskolába. Egyszer iskolábamenet megtudta, hogy kertjükben két katona párbajozni akar. A tanítónőhöz

és iskolatársaihoz rohant, bejelentette nekik a dolgot, imádságra szólította őket s tanítónője engedélyével feszülettel a kezében a kertben termett. A két ellenfél közé vetette magát s a megfeszített Üdvözítőre kérte őket, ne bántsák egymást. A férfiak kezében lehanyatlott a fegyver s kibékülve távoztak.

Júlia égett a vágytól, hogy minél előbb magához vegye a legméltóságosabb Oltáriszentséget. Akkor simult legszorosabban édesanyja keblére, amikor az megáldozott. Kilencéves korában egyesült először Istenével. Ekkor megfogadta, hogy egész életén át szent szüzességben Istennek és ember-testvéreinek él; s ettől kezdve nem múlt el nap, hogy ne áldozott volna. Emellett korán kapcsolódott be a háztartásba: ágyazott, söpört s tanulta a főzést.

Szülei tizenkétéves korában a szomszéd Valognesbe vitték a bencés apácákhoz. Iskolájukban hat éven át a leggondosabb nevelésben részesült. A jó máterek örültek szép fejlődésének s titokban azt a reményt táplálták, hogy «az Úr leánykája» — így nevezték — tehetségével és életszentségével majd az ő rendjüket virágoztatja föl. Isten azonban mást akart. Szülei hívására hazament s faluja nagy öröme a szegénysorsú lányok számára ingyenes iskolát nyitott. Élete ezután hosszú időn át a falusi tanítónő fáradságos, csendes, de bensőséges és örömmelteljes élete volt. Naponkint járt a szentmisére, szerette a szegényeket, nevelte az egyszerű halásznép leánykáit, s örült, hogy azok is és szüleik is szeretik. «Égből szállott angyal»-nak nevezték, s a lányok legnagyobb büntetése volt, ha nem engedték őket iskolába.

1789-ben kitört a forradalom. Egymást kergették a nagy események; véres kézzel fölforgattak mindent s ki akarták irtani a kereszténységet. Az egyházi vagyon elkobzása után 1791-ben 40.000 papot küldtek számkiverésbe; 1792 szept. elején kb. 300 papot gyilkoltak meg; 1793-ban vérpadra vitték a királyi párt, eltörölték a kereszténységet, halálbüntetés terhe alatt megtiltották az istentiszteletet, s az örült fanatizmus a Notre Dame főoltárára egy ledér énekesnőt emelt. Ez a förtelmes vihar eljutott Cotentin legészakibb zugába is. De Júlia 35—40 éves korában is ugyanaz volt, mint 8—9 éves korban: a vihartól nem félt. A legvéresebb napok alatt fölszólította a plebánost, rejtse el náluk az egyik szobában az Oltáriszentséget: «Szeretett atyám, — mondotta —, hagyja itt törekeny sajkánkban az Urat. Ő a tomboló hullámokkal szemben megvéd s megóv a hajótöréstől. Én hűséges öre

leszek». Úgyis történt, s Júlia élete kockáztatásával örködött a legdrágább kincs fölött. Házukba vitte a templomi fölszerelést, s plébánosuk és több halálra ítélt pap náluk rejtőzött.

gyűjtötte össze a híthű halászokat, hogy — mint valamikor a katakombákban — éjjel hallgassanak szentmisét. Ő készítette elő a gyerekeket az első gyónásra és áldozásra, s az a nagy kegyelem jutott neki osztályrészül, hogy szíve fölött vihette az Ur Jézus testét a betegeknek. A forradalom alatt valóban az volt, aminek a boldoggáavatási okirat mondja: virgo-sacerdos, papi szűz.

A zivatar elcsendesedett, s a francia katolikusokra jobb napok virradtak. Júlia közeledett 50. évéhez. Akkor egyszersmindenkorra elhagyta a kis falut, amelyben több mint 30 éven át annyi önfeláldozással dolgozott. Hozzátartozói nem értették nagy szeretetét a szegények iránt. Nem akarta, hogy fölboruljon a békesség közte és családjá között, s azért csendesen félre állt. De más ok is vezette. Egy kis tanítványa haláloságján azt jövendölte neki, hogy nagy megpróbáltatások ellenére is egy társulatot fog alapítani, a nővéreket kezdetben semmibe sem fogják venni, leányai azonban elterjednek, s ő maga igen magas kort ér el. A sír szélén álló leány beszédét Isten útmutatásának tekintette s olyan helyet keresett, ahol könnyebben talál munkatársakat. Elment a fél-sziget legnagyobb városába, Cherbourgba (1805). Az ottani plébánosnak elmondotta tervét: a szegényebb sorsú leányok számára iskolát akar nyitni. «Kedves leányom — kérdezte az a reális ember józanságával —, hol a szükséges anyagi eszközök?» «Az isteni Gondviselés majd megadja» — válaszolta Júlia s két kezére mutatva folytatta: «Íme, atyám, itt vannak a munka és a szegénység kincsei». Az isteni Gondviselés szavakra a plébános megérezte, hogy előtte áll az a bibliai «erős nő», akit eddig hiába keresett, hogy az isteni Gondviselésről nevezett, tanítással foglalkozó, de a forradalom alatt elűzött nővéreket pótolja. Elhagyott épületüket bérbe vette s Juliának adta át. Ez volt a megjövendölt társaság születési órája. Akadtak munkatársak, s az iskola megnyílhatott 300 növendékkel.

1807-ben 51 éves korában három társnőjével püspöki engedéllyel letette társulatában az egyszerű fogadalmakat. Ekkor vette föl a Mária Magdolna nevet. A megindult szép fejlődésnek váratlan akadályok gördültek útjába. Az isteni Gondviselés elűzött nővérei visszatértek (1811) s Máriának

leányaival együtt távoznia kellett. Hová menjen? A város közelében egy falucskában (Octville) húzódtak meg. Semmi más nem állott ott rendelkezésükre, csak egy iskolaterem és egy istálló, amelyből előttevaló nap vezették ki az állatokat. Mária a didergő nővérekkel örült, hogy hasonlókká lehettek a betlehemi kisdedhez; pártfogójuk, a cherbourgi plebános azonban sírni szeretett volna. De megsegítette őket az Isten. Tamervilleban sikerült egy bérbe vett házban meghúzódniok. A ház két év múlva gazdát cserélt s az új úr kiadta útjukat. Ekkor Valognesba költöztek. Itt olyan nagy nyomorúságba kerültek, hogy a plebános szélnek akarta őket eresztetni. Az «erős asszony» azonban nem engedett. «Aki leányaimat reám bízta s aki gondját viseli az ég madarainak, gondoskodik majd, hogy tudjam őket táplálni.» S csakugyan sikerült visszakerülniök (1814) Tamervilleba, ahol újra taníthattak s fonásból és kertjük műveléséből szegényesen megélhettek. Mária számára 62 éves kora sem volt akadály arra, hogy államvizgát tegyen s ennek alapján nyilvános iskolában taníthasson. 1832-ben végre Saint Sauveurben egy régi bencés apátság birtokába jutottak. Ez lett anyaházuk. Mária itt megérte, hogy de la Salle János (lásd máj. 15) szabályzata alapján álló szerzetét szabályaival együtt megerősítette nemcsak a püspök, hanem maga a Szentszék (1838). Az Irgalmas Szűzről nevezett keresztény iskolákban akkor már 150 lelkes nővér állott a 82 éves főnöknő mellett s foglalkozott a szegényebb leányifjúság nevelésével.

Az «erős nő»-nek még egyszer meg kellett mutatnia viharálló rettenthetetlen bátorságát. 1842 nov. 25-én egy hatalmas orkán rombadöntötte templomukat. A 86 éves főnöknő nem esett kétségbe. Leányaival együtt a romhalmazban keresgélte azokat a köveket, amelyek még fölhasználhatók az új templom építésénél. S a váratlanul kapott segítséggel nemsokára fölépült az új és szebb istenháza.

90. évében járt már s érezte, hogy földi zarándokútjának végére ért. Fölvette a végső szentségeket s maga köré gyűjtötte leányait. Beszélni már nem tudott. Ujjával azonban meg tudta mutatni könyvében Szent Bernátnak következő mondását: «Az a szerzetes, aki nem dolgozik, nem méltó a szerzetesi névre». Áldást osztva vidáman szenderült el az Úrban 1846 júl. 16-án. Akkor már 37 iskolája siratta.

Postel Mária nem található meg a világtörténelem nagy nevei között. Hisz a világ szemében ő csak egyszerű taní-

tónó volt a forradalom előtt, ellenforradalmár a forradalom alatt s iskolái életében nem lépték túl az egyházmegye határait. Az Egyház azonban az Úristen szemével nézi az emberi életeket s meglátta a falusi tanítónőben a bontakozó szentet, az ellenforradalmárban a «papi szűzet», az iskolák alapítójában pedig az Isten országának gondviselészerű terjesztőjét. Alakja az oltárra kívánkozott. X. Pius 1908-ban boldoggá, XI. Pius 1925-ben szentté avatta.

Ugyanerre a napra esik

Kármelhegyi Boldogasszony ünnepe. Az ünnepnek ez a története: Angliában, Kent tartományban egy Simon nevű fiú, jó módú szülők gyermeke, tizenhétéves korában elhagyta otthonát s egy öreg fatőnk (angolul stock; innen van Stock Szent Simon) odvában remeteéletet élt húsz esztendeig. A folytonos imádság és vezeklés csakhamar a szentség magas fokára emelte: Szűz Mária és az angyalok mindennapi társasága lettek. Egyszer Szűz Mária jelentette neki, hogy olyan szerzetbe kell lépnie, mely Angliában eddig ismeretlen. Elhagyta odvát és türelmesen várt. Mikor megjelentek a «fehér barátok», nyomban közéjük állt. A szent szerzetesek társasága kárpótolta az angyalok látomásaiért, s csak még jobban fölszította buzgóságát. Elzarándokolt a Szentföldre, s hat esztendőt töltött a Kármel hegyén szerzete kolostorában, azon a helyen, hol Illés próféta a tanítványaival elmerült a jövődő Messiásnak és szent Anyjának szemléletében. Hazajövet, megválasztották a kármeliták egyetemes főnökének. Nehéz gondjai között könnyek, imádság és vezeklés közepett kérte Szűz Máriát, adjon valami fogható jelet és zálogot, hogy szereti a kármelita szerzetet és kész állandóan oltalmazni. 1251-ben Londonban látomása lett: Megjelent neki Szűz Mária menyeyi fényben, angyalok seregével, egy vállruhát (skapuláré) mutatott neki és azt mondotta: «Vedd, fiam, ezt a skapulárét mint barátságom jelét és a kármeliták kiváltságának zálogát. Aki benne hal meg, nem látja az örök tüzet. Ime az üdvösség jele, a békeség állandó követésege». — A vállruha viselete rendkívül gyorsan terjedt; pápák búcsúi, csodák ezrei ajánlották. A kármelitákkal lelki közösségben élő skapuláré-társulat ünnepét Kármelhegyi Boldogasszony ünnepének címén V. Szixtus és XIII. Benedek jóváhagyták. — A skapuláré rendkívüli kegyelmeiben természetesen csak az részesül, aki benne Szűz Mária oltalmának és tiszteletének szent jelét látja és eszköznek tekinti, mely őt segíti, hogy minden erejének megfeszítésével a Menedék szent Anyjának gyermekeként éljen. — Stock Szent Simon 1265-ben halt meg Bordeauxban szent halállal.

Szent Eusztáchiusz püspök hitvalló † 338. Mint Antióchia érseke, férfiás állhatatossággal, az üldözéseknek hősi tőrésével és nagy tudományossággal állt ellen az ariánus eretnekségnek. Tráciában halt meg számkivetésben,

Boldog Csezló (Cseszlauz) hitvalló † 1242. Lengyel grófi család ivadéka; Rómában öccsével, Szent Jácinttal (aug. 17.) együtt belépett Szent Domonkos szerzetébe. Hazajövet sokat tett a hitélet föllendítésére, Boroszlót fölszabadította a tatárok ostromától, Szent Hedvignek is lelkivezetője volt.

***Szent Jácint** vértanu lásd júl. 17.

Július 17.

Szent András remete hitvalló † 1010 k.

«Abban az időben, mikor Pannoniában István király ösztönzésére Isten nevének tisztelete terjedni kezdett, a jámbor fejedelem bölcs kormányzásának hírére idegenből is számos pap és barát gyűlt hozzája, mint valami jószágos atyához; természetesen nem azért, mintha a szükség kényszerítette volna őket erre, hanem azért, mert részesedni akartak a szent királlyal való társalkodás örömeiben. A jövevények közt volt egy bizonyos Zoerárd (*Szórád*) nevezetű ember is, aki Lengyelországból szakadt hozzánk, s aki, bár paraszti vérből eredt, mint ahogy a rózsza is tövisek közül hajt ki, mégis teljes volt Szentlélekkel. Fülöp apátúr, kinek kolostora Nyitra megyében, Zobor hegyén állott és Szent Ipoly vértanu tiszteletére volt szentelve, szívesen fogadta az idegent, szerzetesi ruhát adott rája és azontúl András néven szólította őt.»

Így olvassuk ezt abban a bájos kis legendában, melyet az első névleg ismert magyar író, Boldog Mór pannonhalmi szerzetes, később pécsi püspök, az általa oly hön tisztelt Szent András és tanítványa, Szent Benedek vértanu életéről készített. Ennél többet nem is tudunk a szentéletű remete származásáról és előéletéről. Még azt tudjuk róla, hogy csak néhány esztendeig maradt a zoborhegyi kolostor lakója. Magasabb tökéletességre vágyó lelke ugyanis mindegyre a remeteség szent magánya után sóvárgott. Fülöp apátúr ezért rövid ott-tartózkodás után megengedte neki, hogy az országhatáron, vagy mint akkoriban mondták, a gyepün túl, a Vág és a Teplici hévvizek közé eső elhagyott, zordon vidéken vonja meg magát. András e barátságatlan környezetben a Trencsén átellenében tátongó szkalkai barlangot szemelte ki állandó tartózkodási helyéül. Egészen azonban nem szakadt ki kolostora kötelékéből. Azontúl is többször ellátogatott megszentelt falai közé, részint azért, hogy a közös ájtatosságokból kivegye a részét, részint meg azért, hogy Fülöp apátúr kezé-

ből átvegye az őt megillető szerzetesi öltönyt és a nagyböjt negyven napjára szóló negyven pálmadiót. És viszont szerzetestársai is többször fölkeresték őt zordon magányában. Különösen kedves tanítványa és lelki fia, *Szent Benedék* volt gyakori vendége.

András a magányban jóformán minden idejét imádsággal, elmélkedéssel és szigorú önsanyargatással töltötte. Hetenkint három napon semmi néven nevezhető ételt nem vett magához az iránt való tiszteletből, aki érettünk emberekért halandó testet öltött és negyven napon át böjtölt. A nagyböjtben pedig a régi szent remeték módjára beérte azzal a negyven pálmadióval, melyet hamvazószerdán Fülöp apátúrtól kapott. Ilyen életmód mellett érthető, hogy a szegény számarstestvér — Assisi Szent Ferenc így nevezte a testet — hamar kimerült és nyugalomra, pihenésre vágyott. András azonban kifogott rajta. Pihenőhelyül ugyanis egy laposra faragott cserfatörzset választott, ezt minden oldalról sövényvel fonta körül, a sövényt pedig élesre hegyezett nádszálakkal tűzdelte tele. Mihelyt tehát üldögélés közben elszunnyadt és bármelyik oldalról a sövényhez ért, a nádnyilak fájdalmas szúrása azonnal felébresztette. Ezenfelül feje fölé egy fából alakított korongot függesztett s erre négy természetes kődarabot akasztott, hogy szundikálás közben ezekbe üsse a fejét.

Az önsanyargatásnak nem kevésbé hatékony eszköze volt a kemény testi munka. András ugyanis a tekintetben is követte a régi remeték életmódját, hogy szabad idejének minden percét munkával töltötte. Különösen kedves munkája volt az erdőirtás. Hiszen abban az időben a Kárpátok nagy részét még jóformán érintetlen őserdők borították. Munkaközben azonban nem egyszer megesett vele, hogy éhségtől és álmatlanságtól elgyötört teste felmondta a szolgálatot és hosszabb-rövidebb ideig tartó ájulásba roskadt. Egy ilyen alkalommal, mint később kedves tanítványának elmondta, maga az Úr angyala sietett segítségére: fényes öltözékű ifjú képében odalépett hozzá, szekerre tette és úgy szállította haza remetebarlangjába.

Ez az emberfölötti szigorúság mihamar megörölte a szent remete testi erőt és időnap előtt elköptatta amúgy is gyenge szervezetét. Egy napon, mikor tisztelői a szokásos időben barlangjához járultak, hogy lelki vigasztalást keressenek nála, nagy megdöbbenésükre holtan találták. Azonnal értesítették a zoborhegyi szerzeteseket, akik sűrű könnyhullatások közt Nyitrára szállították és ott a Szent Emmerám tisztele-

tére épült székesegyházban temették el. Később ugyanitt helyezték örök nyugalomra kedves tanítványának, Szent Benedek vértanúnak teteteit is. Koporsójukat ma is híven őrzik a keresztlevétel oltára mögött levő kápolnában, s a hívó nyitrai

nép itt is, meg a zoborhegyi kolostor romjai közt is illő kegyelettel övezi emléküket.

Ugyanerre a napra esik

Szent Elek hitvalló lásd júl. 9.

A scili vértanuk lásd júl. 13.

Szent Jácint vértanu † 310 k. Amastris volt a szülővárosa Paflagóniában. Buzgó hitét mélyen bántotta, hogy polgártársai a város mellett egy szilfa alatt bálványimádást űztek. Titkon kivágta hát a szilfát. A fölbőszült tömeg ezért megkínozta s a bíró elé hurcolta; ott megostorozták, fogát kitörték, testét szétmarcangolták. Közben beesteledett, Jácint testét egyszerre fényözön övezte körül, s ő teljesen egészségesnek érezte magát. Nyomban térdre ereszkedett és buzgón kérte a végig való kitartás kegyelmét. Meg is kapta. A börtönben csöndesen elhunyt az Úrban.

IV. Szent Leó pápa hitvalló † 855. A szaracének ellen megerősítette a Vatikán-halmot, kijavította Róma várfalát, fényesen helyreállította Szent Péter templomát, erős kézzel iparkodott megjavítani az egyházi fegyelmet a hívőkben és a papságban egyaránt.

Szent Marcellina szűz † 397. Szent Ambrus néneje. Atyjuk halála után ő nevelte öccseit, majd 352 karácsonyán Libérius pápa kezéből fölvette a szűzek fátyolát. Ettől kezdve szigorúan követte a szent pápának intelmeit: napestig böjtölt, csak vizet ivott, keveset aludt, imádságban és olvasásban töltötte szabad idejét. Élete vége felé enyhített csak valamelyest ezen a szigorú életen, öccsének, a már akkor híres milánói püspöknek, Ambrusnak határozott kívánságára.

Július 18.

Szent Kamil hitvalló † 1614.

Lelliszi Szent Kamil nagyon messziről indult az élet-szentség ormai felé és nagy időbe tellett, míg durva, civakodó hadfiból az önfeláldozó felebaráti szeretet utólérhetetlen gyöngédségű hőségé alakult.

1550 máj. 25-én az Abruzzók egyik félreeső kicsiny helységében, a Chieti közelében fekvő Bucchianico faluban pillantotta meg először Isten szép világát. Anyját mindjárt születésekor elvesztette, s atyja, V. Károly császár hadseregének egyik vitéz kapitánya csak néhány évvel élte túl a csapást. Így a szegény gyerek már hatéves korában árvaságra jutott. Nem csoda, ha megfelelő gondozás hiányában egészen vadóc módra nőtt fel és korán vészes szenvedélyek hálójába került. Különösen a játékszenvedély hatalmasodott el rajta. Jóformán minden idejét kártya- és kockajátékkal töltötte. A régi maradt akkor is, mikor tizenkilencéves korában a velencei köztársaság zsoldjába szegődött. Mert bár a katonaelet vad kicsapongásaitól távortartotta magát, olyan féktelenül vetette magát a kártyázásra és kockázásra, hogy lassankint egész vagyonát elvesztette. Mivel pedig ugyanekkor lábán veszedelmes seb támadt, kénytelen volt egyszersmindenkorra búcsút mondani a katonai életnek. Nehéz sebével egyelőre a római Szent Jakab-kórházban (S. Giacomo dei Incurabili) vonta meg magát. Mivel azonban itt is régi életmódját folytatta, a kórház vezetői siettek túladni rajta, mihelyt sebe valamennyire behegedt.

Így a fiatal obsitos minden vagyon és megélhetés nélkül egyik napról a másikra az utcára került. Más kereset hiányában kénytelen volt tehát a kőművesek mellé szegődni napszámosnak. Ilyen minőségben hosszabb ideig dolgozott a manfredoniai kapucinus-kolostor építésén. Itt érte őt a kegyelem első sugallata. Jó ideig itt is hódolt ugyan játékszenvedélyének. Egy alkalommal még felsőruháját is eljátszotta. Azonban épp akkor a gvardián szívhezszóló intelmei megrendítő hatással voltak rája; elhatározta, hogy gyökerelesen megjavítja életét. Hosszas habozás helyett azon nyomban odavetette magát a gvardián lába elé és nagy alázattal a rendbe való felvételét kérte tőle. A jó gvardián befogadta őt testvérei közé.

Kamil ekkor a megtérő bűnös lángoló buzgóságával vetette magát noviciusi kötelességeinek teljesítésére. Mivel azonban makacs lábujja kiújult, néhány hónap múlva kénytelen volt újból visszatérni a világba. Ugyanígy járt a ferencrendieknel is. Sebe miatt itt sem volt tartós maradása. Kénytelen-kelletlen megint a Szent Jakab-kórház kötelékébe lépett tehát és itt idővel annyira megkedveltette magát, hogy a kórház vezetősége gondnokká nevezte ki. Lelkivezetőül Néri Szent Fülöpöt (máj. 26) választotta. Az ő keze alatt a lelki életben rohamos előhaladást tett, és mindjobban megbarátkozott azzal a gondolattal, hogy egész életét a szegény betegek testi és lelki ápolására szenteli. Hisz szemmel látta, mennyire gondatlanok és megbízhatatlanok a fizetett ápolók. Négy ápoló és egy pap önkéntes csatlakozása után már 1582-ben letette az új betegápolótestvérület alapját. De vállalkozásával egyelőre nem volt szerencséje; a kórház vezetősége kicsinyes féltékenységből megtiltott neki minden tevékenységet. Kamil ekkor egy kicsiny bérházban kezdte meg szamaritánus tevékenységét. De már az első hetekben tapasztalnia kellett, hogy mint laikus édes-keveset tehet a szegény szenvedő betegek lelkének megmentésére. Elhatározta tehát, hogy pappá lesz. Bár már harminckétéves volt, nem áttalott odakuporogni az iskolapadra és a kis gyermekekkel együtt tanulni a latin nyelvtan szabályait. Erős akaratával célt ért: két év múlva áldozópappá szentelték.

Kamil most a Piazza del Popolón fekvő Csodatevő Miasszonyunk (Santa Maria de' Miracoli) templomnál kezdte meg működését. A Szent Jakab-kórház protektorának, Cusani bíborosnak és Néri Szent Fülöpnek ismételt tiltakozása ellenére ide telepítette át betegápolóművét is és korábbi társai közül két ápolóval és egy áldozópappal itt egyesült először szerzetesi együttélésre (1584 szept. 8). Bár a rosszakarát és a viszonyok sanyarúsága sokféle módon megpróbálta az új intézményt és nem egyszer a teljes megsemmisülés örvényéig sodorta, Kamil egy hajszálnyira sem tért el a maga elé tűzött céltől és szívósságával rövidesen annyira felvirágoztatta a kicsiny testvérületet, hogy már egy esztendő múlva tágasabb helyiségről kellett gondoskodnia. Ekkor Baratelli Pompeius nagylelkű adományából a város magasabb, áradástól mentes helyén szerzett magának és társainak újabb hajlékot. Sőt kevéssel utóbb a kórház betegeinek ápolása mellett az otthon fekvő súlyos betegek rendszeres látogatását is

programba vette és főleg azon igyekezett, hogy töredelmes gyónással előkészítse őket a boldog kimúlásra. A bárdolatlan, veszekedő katona egy nőnek gyöngédségével tudott végére járni a betegek minden szükségének. Velük sírt, velük imádkozott. Már akkor mondta: «A szeretet nem keresi a maga kényelmét. Meg kell sarkantyúzni testünket, ezt a rossz gebét, csak úgy üget majd. A jó katonának a csatában kell meghalnia, a jó hajósnak a tengeren, a jó betegápolónak a kórházban».

Természetes, hogy ez a hősi szamaritánusmunka nem került el az Egyház fejének figyelmét. V. Sixtus pápa rendkívül elismerő szavak kíséretében már 1586 márc. 18-án megerősítette az új kongregációt, melynek tagjait ettől fogva a betegek szolgálóinak (Ministri infirmorum) vagy a jó halál atyáinak (Patres agonizantes) kezdték nevezni; ugyanő 1586 június 26-án megengedte, hogy a testvérek fekete köpenyükön baloldalt vörösszínű posztókeresztet viselhesenek. Ekkorra teljesedett Kamil hő vágya is: Colonna hercegnő közbenjárására megkapta a Szent Magdolna-templomot és melléje egy nagyobb házat, mely ettől fogva középpontja lett a nagyrahatott intézménynek.

A legmagasabb helyről jövő elismerés csak újabb ösztönzésül szolgált Kamilnak és társainak. Mikor 1588-ban a Bájében állomásozó spanyol tengerészek közt pestis ütött ki, ők habozás nélkül odairányozták lépteiket. És amikor 1590 elején magában az Örökvárosban jelentkezett a szörnyű dögvész, Kamil fájós lábával rögtön ott termett és a Szent Szixtusról nevezett kórházban a hősiességnek valóságos csodáit vitte végbe. Mikor nyolc társa közül ötöt elragadott a halál, ő a megmaradt hárommal végezte ugyanazt a munkát, amelynek előbb kilencen is csak nagy ügyel-bajjal tudtak megfelelni. E páratlan önfeláldozásra XIV. Gergely pápa 1591 szept. 21-én ünnepélyes fogadalmú renddé avatta a társulatót és megengedte, hogy tagjai külön fogadalommal kötelezzék magukat a fertőzőbetegek ápolására.

Ekkor a jó halál atyáinak áldásos tevékenysége már messze túlterjedt Rómán. A nápolyi megtelepedést hamarosan követte a nólai, milánói, genovai, bolognai, firenzei, ferrarai, mantovai, messinai, palermói stb. kórházak megalapítása. Sőt nemsokára Olaszország határain túl is híre kelt a rendnek. Mikor ugyanis VIII. Kelemen pápa 1595-ben unokaöccsének, Aldobrandini Ferenc hercegnek vezetésével mintegy

tízezer főnyi segédhadat küldött a magyarországi török háború céljára, e sereg kötelékében nyolc kamiliánus atya egészen Esztergom faláig előrenyomult s derekasan kivette a részét az ősi Magyar Sion visszavívásából. Mindeme munka éltető lelke mindig maga Kamil volt; mindig ő járt elül jó példával. Mikor Rómában 1596 nyarán újabb járvány ütötte fel fejét, a felebaráti szeretet másik nagy hőseivel, a spanyol Kalazanci Szent Józseffel versenyt rótt a szegény szenvedők hajlékait.

Nem csoda, hogy ez a megfeszített munka, melyet állandó lábfájása is súlyosbított, lassankint felőrölte a szent életerejét. Negyven esztendeig hordozta lábának nyílt sebeit, tíz évig kínzó kőbántalmak gyötörték. Bűnbánó lelke ezeket «Isten irgalmasságainak» nevezte. Ezért 1607 okt. 2-án V. Pál pápa beleegyezésével lemondott rendje vezetéséről. De a munkából továbbra is emberül kivette a részét. Még élete utolsó idejében is ágyról-ágyra vonszolta fáradt testét, hogy személyesen nézzen utána a betegek ellátásának. Közben ajkáról szünet nélkül áradtak a vigasztalás igéi. Olyan bensőséggel és meggyőző erővel szólott, hogy szavainak senki sem tudott ellenállni. Legkedvesebb beszéd tárgya Isten könyörülő szeretete volt. Azt tartotta, hogy amely szent-beszédből hiányzik az isteni irgalomra való utalás, olyan, mint a gyűrű, melyből hiányzik a drágakő. Kedves betegek közt érte utól a halál is 1614 júl. 14-én. Holttestét a neki oly kedves Mária Magdolna-templom főoltára közelében helyezték örök nyugalomra. Mivel azonban sírjának nemsokára több nyilvánvaló csoda történt, később az oltár alatt kerestek számára új helyet. A csodák hatása alatt XIV. Benedek pápa 1742-ben boldoggá, négy évvel rá pedig szentté avatta a felebaráti szeretet nagy hőseit. XIII. Leó 1886-ban Istenes Szent Jánossal, az irgalmasrend alapítójával egyetemben a betegek és kórházak patrónusának jelentette ki őt és elrendelte, hogy neve felvétessék a haldoklók litániájába.

Szent Kamil irgalmas szeretetének ma is beszédes bizonyossága rendje, mely a 17. század folyamán az egész katolikus világban nagy mértékben elterjedt. 1718-ban nálunk, Magyarországon is gyökeret vert Győrött. Tagjai Franciaországban, Németországban, Olaszországban, Spanyolországban és Peruban ma is ugyanolyan szeretettel gyámolítják a halálra való betegeket, mint annakidején szeretett mesterük tette.

a betegekben az Údvözítőt tisztelte. Egyszer egy beteg azt mondta neki: Kérem, Atyám, legyen szíves, iga-

zítsa meg ágyamat. Erre ő: Mit? Ön kér engem? Nem tudja, hogy parancsolnia kell? Hisz szolgája vagyok? Ó, sóhajtott föl gyakran, bárcsak ezekből a szegény teremtésekől egyetlen sóhaj vagy áldás mellém szegülné halálom óráján! Bőségesen és fölségesen teljesült ez az óhaja. Neki különös értelemben mondotta az Üdvözítő: «Mezítelen voltam és ruházatok engem; beteg és meglátogattatok engem» (Máté 25, 36).

Ugyanerre a napra esik

Szent Szimforoza és hét fia vértanuk lásd júl. 10.

Szent Arnulf püspök hitvalló † 640. Főnemes család sarja, a frank király udvarmestere, majd tudománya, jámborsága és kormányzati rátermettsége miatt közóhajra Metz püspöke. Felesége, ki két fiúval ajándékozta meg, ekkor Trierben kolostorba vonult. Ő Dagobert királynak lett főtanácsosa. De tizenöt év múlva minden unszolás ellenére lemondott állásairól és a Voges-hegységnek egy rengetegébe vonult vissza. Itt még tizenöt évet töltött szent remeteségben.

Szent Frigyes püspök vértanu † 838. Ratbod friz király unokája. Jámbor és tanulmányokban telt ifjúság után pap, majd utrechti püspök lett és sokat fáradott a pogányoknak maradt frizek megtérítésében. Ebben a művében Jámbor Lajos, a császár, is hűségesen a kezére járt. Kicsapongó neje, Judit azonban súlyosan megnehezítelt rá, mert bátran megfeddette istentelen életéért; orgyilkosokat bérelt és ezek leszúrták, éppen mikor szentmiséje után hálaadásra akart letérdelni székesegyházának egy oltalkápolnijában.

Szent Arnold hitvalló † 800. Görög földön nőtt föl jámborságban és jótékonyágban kiváló muzsikussá. Citerajátéka annyira megnyerte Nagy Károlyt, hogy udvari emberei közé fogadta és örökbe ígért neki Köln környékén annyi erdőt, amennyit körül tud járni, amíg ő megebédel. Arnold nagy emberszeretetében az erdőt a környék szegényeinek szánta, hát lóra kapott, és óriási területet járt be. Még ma is Arnoldsweiler a neve, s az egész vidéken nagy tisztelete van a szent citerásnak.

Július 19.

Páli Szent Vince hitvalló † 1660.

1649 jan. 14-én éjjel két lovas igyekezett ki Párizsból. Csak nehezen sikerült kijutniok. Négy hónapja tartottak már az úgynevezett fronde-zavargások Mazarin bíboros adópolitikája miatt. Barrikádok közt kellett menniök, s a polgárőrök nem egyszer megállították őket. De amikor egyikükben a

mosolygó jó Vince tisztelendő urat, másikkban pedig lazarista titkárját ismerték föl, megsüvegelték őket s szó nélkül tovább engedték. A városon kívül az áradó Szajna a hidat is elöntötte, de a 73 éves aggastyán Vince mégis csak átgázolt rajta kísérőjével együtt, még ha bõrig áztak is. A királyi csapatoktól körülzárt és szörnyű éhínségre kárhóztatott Párizsért ezt is elviselte. A nyomor enyhítése érdekében saját elhatározásából ment Saint-Germain-be, ahová a párizsi lázadás kényszerítette az udvart.

A királyi palotában tévesen azt gondolták, hogy a bûnbánó fölkelők megbízásából jött. Azonnal a kiskorú XIV. Lajos anyja, Osztrák Anna elé engedték. «Asszonyom, kérdezte egyszerűen a régensnõt, igazságos-e, hogy éhhalállal pusztuljon el egymillió ember csak azért, hogy megbüntessenek húsz vagy harminc bûnöst? Gondol-e azokra a rettenetes bajokra, amelyek a háború nyomában járnak? Ha Mazarin miniszter a zavarok főoka, kötelessége öt elejtenie, legalább is egyidőre.» Annak ajkáról hangzottak ez ószinte szavak, akinek karjai közt halt meg hat év előtt ebben a kastélyban Anna férje, XIII. Lajos. A királyné megígérte, hogy majd enged be élelmet a városba. Vince a mindenható miniszterrel is beszélt, s szava itt is nyílt és bátor volt, akárcsak amikor néhány éve Richelieu († 1642) bíborosnak sírva könyörgött, hogy békével ajándékozza meg az országot. Azt mondta Mazarinnek: «Engedjen Eminenciád az idõ követelményeinek, vesse magát a hullámok közé, hogy lecsillapítsa a dühögõ tengert».

Az udvar nem örült ennek a föllépésnek, a párizsiak meg azt hitték, hogy Mazarinnek sikerült még Vincét is megvásárolnia. A bátor közvetítõ nem is térhetett mindjárt vissza a fővárosba. Mindez nem bántotta. Még csak az sem, hogy Mazarin nem mondott le. De nagyon fájt neki, hogy a régensnõ ígéretének újabb bátorhangú sürgetés ellenére sem volt meg a kellõ eredménye, s hogy Párizsban nõttönött a nyomor és az éhség.

A fronde-zavargásoknak (1648—1653) ez volt talán a legjelentõsebb eseménye. De ez csak egy epizód abból a gazdag életbõl, amelyet Vince «Isten és a szegények» jelszó alatt végig élt.

1576 ápr. 24-én született Ranquines-tanyán Dax városa közelében a délfraancia Gascogne-ban. De Paul (dõpól) családi nevét «páli»-ra fordította a magyar. Jámbor szülei

földművesek voltak. Tehetséges fiukat szegénységük ellenére tizenkétéves korában a nyáj mellől a daxi ferencesek iskolájába küldték. Négyévi tanulás után tanítványokat vállalt s tovább folytathatta küzdelmes tanulóéveit. 1596 végén fölvette a kisebb rendeket. Atyja ekkor eladta két ökrét s az ifjú ezek árából elmehetett a szaragosszai, majd a toulouse-i egyetemre. Egyetemi évei alatt (1597—1604) javarészen magántanítással tartotta fenn magát. 1600 szept. 23-án áldozópappá szentelték. Az egyetemen megszerezte a hittudományból a borostyánkoszorúsi (baccalaureatus), az egyházjogból pedig a licenciátusi fokozatot. Nincs kizárva, hogy hittudományi doktorátusa is volt, de oklevelét később alázatosságból megsemmisítette. Közben majdnem elnyerte szülőföldje egyik kis plebániáját. Mivel azonban pereskednie kellett volna miatta, inkább visszavonult s folytatta tanulmányait.

Anyagi nehézségei és adósságai között 1605-ben váratlanul 300 tallért örökölt egy jámbor özvegyasszony után. A pénzt az elhúnytak egyik marseille-i adósán kellett behajtania. Marseille-ből néhányadmagával boldogan indult hazafelé a tengeren. Útközben azonban török kalózok támadták meg a bárkát, az utasok egy részét megölték, az életbenmaradtakat pedig Túniszban eladták rabszolgáknak. A fiatal pap több mohamedán gazda — köztük egy alkémista — után egy nizzai renegáthoz került. A hitehagyottnak három felesége közül az egyik hallotta Vincét, amint kapálás közben énekelte a 136. zsoldárt («Babylonnak vizei mellett ültünk...») és a Salve reginát. Annyira lelkébe markoltak a katolikus énekek, hogy régi vallására emlékeztette férjét. A nő eszköz volt Isten kezében, s a férfi megtérése tíz hónap alatt annyira megérlelődött, hogy 1607 nyarán Vincével együtt egy lélekvesztőn átkelt a Földközi-tengeren s Avignonban Montorio prelátus kezébe letette a hitvallást. Ezután Rómába mentek. A megtért renegát irgalmasrendi szerzetes lett, Vince pedig Montorio házában élt tanulmányainak és áhítatgyakorlatainak. A prelátus szenvedélyesen kereste az aranycsinálás titkát s nagyon megkedvelte Vincét, többek között rabsága alatt szerzett alkémista ismeretei miatt. Ő hozta össze védenécét francia királyi követvel is. Vince aztán ennek megbízásából 1609-ben valami jelentősebb küldetéssel Párizsba ment s több ízben tárgyalt magával IV. Henrik királlyal is. Ezután a francia fővárosban telepedett le.

Harmincéves volt már akkor. Nem tudta még, mit akar

vele az Úristen, de annyit már látott, hogy szegényen és a szegényekért kell élnie. Udvari összeköttetéseit nem használta ki jó elhelyezkedésre. A külvárosi «Charité»-kórház közelében bérelt egyik földijével, egy fiatal bíróval együtt egy kis szobát. Idejének javarészét a szomszéd kórházban a betegek mellett töltötte s buzgó papok társaságába járt. Így ismerkedett meg Bérulle-el, a francia Oratórium alapítójával, aki csakhamar lelkiatyja lett. Közben lakótársa székényéből eltűnt 400 tallér, s az ártatlan Vince a lopás gyanújába keveredett. Noha a vizsgálat semmit sem tudott rábizonyítani, lakótársa mégis széltében tolvajnak híresztelte. Fájdalommal, de nagy alázattal viselte ezt a súlyos rágalmat. Félév mulva aztán bocsánatkérő levelet kapott volt szobátársától: az igazi tolvaj lelkiismereti furdalások alatt önként jelentkezett.

1610 elején IV. Henrik volt feleségének, Valois Margitnak lett udvari papja. Valószínűleg Bérulle irányította reá a figyelmet. Itt ismerkedett meg a Sorbonne egyik tanárával. A tudóst szörnyű hitellenes kísértések gyötörték s bizalmasan föltárta azokat a rokonszenves házi pap előtt. Vince hősi elhatározással azt kérte Istentől, szabadítsa meg idős barátját ezektől a megpróbáltatásoktól és sujtsa velük inkább őt. Imádsága meghallgatást nyert s körülbelül négy évig járta a kísértések tövises útját. A keresztviselésnek ebben az idejében leírta egy papírlapra a Hiszekegyet, az írást szíve fölé helyezte és imádságos fogadást tett: Uram, ha a hitetlenség kísértései tombolnak is bennem, szívemre teszem a kezemet és ez azt jelenti majd: Hiszek, Uram, hiszek, hiszek! Azután még odaadóbban nekifeküdt a szegények és betegek gondozásának. Egy nap olyan heves rohamot kellett kiállania, mint még soha. Akkor fogadalmat tett, hogy a szegények személyén keresztül teljesen az Úr Jézusnak szenteli életét. Az Úr ekkor levette válláról a súlyos keresztet.

Lelkiatyja 1612 tavaszán a Párizs mellett fekvő Clichyben plebánosnak, egy év mulva pedig a királyi gályarabok generálisánál, a derék Gondi grófnál helyezte el nevelőnek és házi papnak. A zajos főúri házban visszavonultan élt s nagy befolyással volt nemcsak a gyerekekre, hanem az egész családra és a személyzetre. A gróf pl. az egyik nap a kor bűnös divatja szerint párbajozni készült s előtte még szentmisét is hallgatott. Vince bevárta, míg gazdája a mise után egyedül maradt a kápolnában. Odament hozzá s térdenállva

alázatosan, de határozottan ezt mondotta neki: «Gróf úr, annak az Üdvözítőnek nevében, akit az imént mutattam föl s akit az imént imádozt, kijelentem, hogy Isten ugyancsak érezteti majd igazságosságát a gróf úrral és családjával, ha nem ejti el bűnös tervét». A generális megdöbbsent, a párbajból semmi sem lett. A jámbor grófné Vince lelkivezetésére bízta magát s a szegényekért égő finom lelkével egyik legjelentősebb ihletője és segítője volt nagy művei megalkotásában.

1617 közepén a házinevelő váratlanul otthagya a grófi udvart. Messze a főváros zajától a lyoni egyházmegyében, Châtillon-les-Dombes faluban elvállalta a plébánia vezetését. Ebben az elhanyagolt községben bontakozott ki először csodálatos szervezőereje és sokoldalú apostoli munkája. Félévi működése alatt megújodott a lelkiélet, megtért sok protestáns s megalakult Vincének első jótékonyági szeretetegyesülete. Azonban állandóan Párizsba hívta a kedves Gondi-család és a főváros nagy nyomora. Mindenét fölosztotta a szegények közt s régi helyére távozott. A karácsonyt már újra a gróffékkal töltötte. Nem is ment el tőlük mindaddig, amíg meg nem halt a grófné († 1625 jún. 23) s a gróf oratoriánussá nem lett.

Gondi generális keresztény részvétellel volt ugyan gályarabjai iránt, de mégis csak kemény tengerészkatona volt. Udvari papjának azonban ránehezedett a lelkére ezeknek a szerencsétleneknek nyomorúsága. «Gróf úr, mondotta egyszer, miután a legelevenebb színekkel rajzolta meg életük poklát, ezek a szerencsétlenek önre vannak bízva, s felelni fog értük Istennél. Miért ne lehetne ezeknek is támogatásban és vigasztalásban részük?» A gróf azonnal fölhatalmazta Vincét, hogy vegye őket szerető gondozásába. Azóta a dohos zárkák nyirkos falai sokszor üdvözölték a gályarabok apostolát, sokszor voltak megrögzött bűnösök megtérésének tanúi, sokszor látták, hogyan hálálkodnak lakóik örömkönnyek között a hozott táplálékért, a tisztogatásért s főleg a lelki kenyérért. Ennek az áldozatos apostoli munkának híre eljutott a királyi udvarig, s XIII. Lajos 1619 febr. 8-án a gályarabok főlelkivezetőjévé nevezte ki. Vince erre sorba járta a nagy francia kikötőket. 1622-ben járt Marseille-ben is. Talán ekkor történt vele a következő eset. Egyszer saját szemével látta, milyen kegyetlenül tépik ki az egyik bűnöst felesége karjai közül s viszik a gályára. Vince a szentek gyors elha-

Páli Szent Vince.

tározásával és ügyességével a rab helyére ült, azt meg hazaküldte. Engedte magát odaláncoltatni a gályapadhoz s kezébe vette az evezőslapátot. Boldog volt, hogy ilyen vezeklésben is lehet része. De csakhamar észrevették a hősi cserét s Vince azonnal elhagyta a gályát és a várost. Később teljesen megszervezte a gályarabok gondozását s Marseille-ben még kórházat is sikerült állíttatnia számukra.

1625 ápr. 17-én a Gondi-házaspár 45 ezer franknyi alapítvánnyal életre hívta Vince elgondolása szerint a miszsiós papok (Lazaristák) társulatát. Lelkes papok tömörültek Vince köré azzal a céllal, hogy emeljék a falusi nép lelki-életét. Nevüket onnan kapták, hogy 1632 óta a Szent Lázár-ról nevezett priorságban (jelenleg börtön) laktak. Ez a ház volt azután Vince működésének középpontja egészen haláláig. Itt tartotta nagyhatású lelkigyakorlatait a különféle rendű és rangú emberek számára. Itt született újjá a párizsi papság, különösen a híresekké vált szerdai konferenciákon. Meleg szívével innen szervezte meg a karitatív intézményeknek egész seregét. Innen irányította ez a szelíd ember a legkeményebb küzdelmet a janzenizmus ellen s itt edzette meg társait, hogy ezzel az eretnekséggel szemben ugyanazt a hivatást tölthették be, mint Loyolai Szent Ignácnak fiai a protestantizmussal szemben.

Hihetetlenül sokat tett a segítő felebaráti szeretet terén. Kimutathatóan 50 millió aranyfrankra rúg az az összeg, amely az ő kezén át karitatív célra ment. Különösen a háborúsajtotta északi tartományokban és Párizsban tett igen sokat. Mindenfelé, először a vidéken, 1629 óta pedig Párizsban is, alapította a szeretetegyesületeket («Confréries de la charité»), amelyekben férfiak és nők karitatív munkára vállalkoztak. A fővárosban a szegénygondozást és a betegápolást főleg derék vidéki leányokkal végeztette. Ezeknek a buzgó leányoknak egy része 1633-ban de Marillac Lujza († 1660) főnöksége alatt közös életet kezdett. Így alakult meg a szeretet leányainak, vagy az irgalmas nővéreknek, illetve a szürke nénéknek az Egyházban korszakalkotó és a mai napig pótolhatatlan társulata. Vince mindig alázatosan elismerte, hogy e nagy műhöz a gondolatot lelkilánya, Chantal Szent Franciska (aug. 21) adta neki. Ezzel az alkotással szervezetet nyert az a sok intézmény, amelyet Vince a szegények, betegek, gyermekek, lelencek, bukott nők, gályarabok, vakok, tébolyodottak stb. támogatására alapított.

Amikor 1643 tavaszán XIII. Lajos utolsó napjait élte, a nyomorgók atyját kérte magához. Vince összesen tizenegy napig tartózkodott nála. A nagybeteg halála (máj. 14) előtt egyszer így sóhajtott föl: «Vince uram, ha Isten visszaadja egészségemet, nem nevezek ki püspöknek csak olyan papot, aki legalább három évig önnel volt». A király özvegye talán ezekre a szavakra is gondolt, amikor az egyházi ügyek intézésére alakított «lelkiismereti» ötös bizottságba Vincét is kinevezte. Ennek a személyválogatást és mellétekinteteket nem ismerő papnak volt köszönhető, hogy Franciaország sok kiváló főpáosztort kapott, hogy a javadalmak általában egyházi célokra szolgáltak s nem kerültek gyerekkézre. Vince csak magát a szent ügyet nézte s hajlandó volt ezért a legnagyobb kellemetlenségeket is elszenvedni. Egy udvarhölgy a jóhiszemű régenszóval püspökké nevezette ki fiát. Vincének kellett volna kiállítania a kinevező okmányt. Ő azonban, minthogy botrányos életű papról volt szó, üresen vitte be a blankettát a királynéhez, hogy töltsse ki maga. Fölvilágosítására Anna megsemmisítette a kinevezést s csak arra kérte tanácsadóját, adja tudtára az udvarhölgynek is a dolgot. Ő szívesen megtette azt mindjárt ott a palotában. Az anya elkeseredésében egy széket vágott a szent fejéhez. Vince elővette zsebkendőjét, törülgette a homlokáról patakozó vért s a fölháborodott kíséretnek mosolyogva csak ennyit mondott: «Csodálatos dolog, mily erős tud lenni egy anyában a fia iránti szeretet». Üdvös működését azonban erősen keresztelte Mazarin, aki a polgárháború kitörésekor meg is szüntette ezt a bizottságot.

1660 elején Vince testi ereje fogyni kezdett. 84 éves volt már s az utolsó félszázad alatt nem volt Párizsban jelentősebb katolikus megmozdulás, amelyből a legalaposabban ki nem vette volna részét. Sokat beszélt, sokat írt (csak leveleinek száma 30 ezer), sokat alkotott, sok önmegtágadást gyakorolt. Ennek az évnak tavaszán jobb hazába költöztek, akik legközelebb állottak szívéhez: első lazaristatársa és a szeretet leányainak főnöknője. Érezte, hogy nemsokára ő is követi őket. Aug. 27-én utoljára maga köré gyűjtötte leányait s új főnöknőt adott nekik. Szept. 24-én szinte türelmetlen sürgetésére hordágyon hozták Toursból Párizsba a beteg Alméras atyát, akit halála után fölbontott levelében utódjának nevezett ki. Másnap még tárgyalt vele, sőt még levelet is írt, amely ugyanolyan szellemi frisseségről tanuskodik, mint a

40 év előttiék. Szept. 26-án reggel fölöltöztette és szentmisére vitette magát. Rendes szokása szerint megáldozott. A nap folyamán álmoság vett rajta erőt s föladták neki az utolsó kenetet. A szertartás szavai fölébresztették székében. Áhítattal válaszolgatott a papnak. Szept. 27-én hajnali 4 órakor, abban az időben, amelyben 40 év óta naponkint magára és szeretteire lehvíta a Szentleket, csendesen elhúnyt. Utolsó szava ez volt: Confido, bízom.

1729-ben boldoggá, 1737-ben szentté avatták, XIII. Leó pedig 1885-ben őt tette meg az egész világ karitatív műveinek patronusává. Méltóbbra nem eshetett volna a választás. Ez a törekeny külsejű, földművessorból való, okos és bátor-zsavú, kitűnő szervező, erőshitű és melegszívű szent nemcsak századának, hanem általában az újkornak legnagyobb alakjai közé tartozik.

Ugyanerre a napra esik

Szent Epafrás vértanu † 86. Szent Pál fogolytársa (Kol. 4, 12).

Szent Aurea (Hajnalka) szűz vértanu † 856. Boldog Adulf és János vértanuk húga. Kordovában a mohamedánoktól szenvedett vértanuságot.

Szent Makrina szűz lásd júl. 11.

Július 20.

Emiliáni Szent Jeromos hitvalló † 1537.

A kaszárnyában és a harci zajban is viselheti az ember Isten fegyverzetét: a hit pajzsát, az igazság vértjét, az üdvösség sisakját és a Lélek kardját (Efez. 6, 13—17). A katonászkodás és az életszenség nem ellenségek, s szép számmal vannak szent katonák. A szentek történetében azonban gyakoribb az az eset, hogy egy-egy vitéz katona egyszer csak búcsút mond a világnak s katonás elszántsággal szentté küzdi fel magát. Emiliáni vagy Miáni Jeromos is világias életű katonából lett «Krisztus Jézus jó katonája» (Tim. II, 2, 3).

1481-ben született Velencében. Atyja nemes ember volt és a hatalmas velencei köztársaság szenátora. Fiát a történeti és jogi tanulmányok felé irányította; a dicsőségre vágyó fiatal Jeromos azonban már 15 éves korában karddal cserélte föl a könyvet s 1495-ben vitézül harcolt Parma környékén VIII. Károly francia király serege ellen. Ifjú élete bizony komolytalan, könnyelmű, sőt bűnös élet volt.

1508-ban a cambrai-i ligában a pápa, a német-római császár, a francia és az aragon királyok Velence ellen szövetségtek. Háborúra került a sor. A 27 éves Girolamo Miáni a signoriától azt a parancsot kapta, hogy védje meg Miksa császár seregével szemben a köztársasághoz tartozó Trevizó melletti Castelnuovo várát. Az elszánt parancsnok egyideig sikerrel verte vissza a nagyobb számú ellenség ostromát. A végén azonban a császári sereg mégis csak bevette a várat, s Jeromos fogságba esett.

Fogsága alatt keményen bántak vele. Az edzett katona kezdetben bátran nézett farkasszemet a nehéz helyzettel. De csakhamar letört. Azelőtt a dicsőség sugaraiban süt kéreztetett s a legválogatottabb élvezetekben volt része, most pedig bilincsekbe verve sötét zárkában kínlódott. A percek óráknak, a napok éveknak, fogsága egész örökkévalóságnak tűnt fel. Gondolatai lassan-lassan az örökkévalóság Urára terelődtek, akitől eddig oly távol járt. Sorsában Isten büntetését látta. Töredelmes bánat kelt szívében. Hej, ha egyszer szabaddá válna, de másként élne! S «a tenger királynéjára»-nak büszke fia alázatosan fordult az eget Királynéjához közbenjárásért. Megfogadta, hogyha a Szent Szűz megsegíti, új életet kezd.

Egyik este egyszer csak felnyílt a börtön ajtaja, s halk lépésekkel egy lefátyolozott nő lépett be hozzá. Leoldotta bilincseit, egy kulcsot nyomott a kezébe s aznmód eltűnt. Jeromos nem tudta, mi történik vele. Azt hitte, hogy álmodik. Félálomban támolgyott kifelé s nem akart hinni szemének, amikor egyszer csak börtönön, őrségen, ellenségen túl a szabadban találta magát. Azonnal Trevizóba sietett s hálája jeléül a magával hozott bilincseit a Boldogságos Szűz oltárára helyezte.

Hősi magatartásáért a signoria Castelnuovo podesztájává nevezte ki. Neki azonban Velencébe kellett visszatérnie. Közben t. i. elhunyt Lukács nevű testvére s a fennmaradt árvák nevelése reászakadt. A leglelkiismeretesebben felelt meg ennek a kötelességének. Emellett azonban igen keményen vezekelt s főleg a segítő felebaráti szeretet gyakorlásával akarta jóvátenni előbbi élete hibáit. Kedvenc fohászja lett: «Legédesebb Jézusom, ne légy bírám, hanem megváltóm». Szorgalmasan látott hozzá a teológia tanulásához is. 1518-ban, 37 éves korában áldozópappá szentelték. Mint pap még inkább a betegek és szegények szolgálja lett.

Felsőolaszország 1528-ban V. Károly császár hadjáratai

után rettenetes helyzetben volt. Dögvész és éhínség dúlt. Termékenyebb rónái sivár pusztákhoz hasonlítottak, amelyeken farkasfalkák kóboroltak. Az éhínség olyan nagy volt, hogy a lakosok a macska-, a kutya- s az egérhúst a legjobb falatnak tekintették. Az inséges emberek tömegesen tódultak a gazdag Velencébe. Csakhogy éppen emiatt a tömeges és hirtelen bevándorlás miatt ott is nagy drágaság ütötte föl a fejét, s éhínség és pestis kezdett pusztítani.

Jeromos ebben a nehéz évben nőtt igazán hőssé. Még házának berendezését is pénzzé tette, hogy segítsen a nagy nyomorúságon. Nappal ápolt, éjjel csónakján a temetőbe szállította a halottakat, akik temetetlenül feküdtek a nyílt utcán. Ápolás közben ő is megkapta a kiütéses tifuszt. A súlyos betegség nagylelkű elviselésével még erősebben vezekelt s szenvedésben még jobban megtisztult.

De ez az idő más szempontból is jelentős volt életében. Amikor a császári csapatok 1527 májusban földúlták Rómát s rombolásuknak áldozatul esett a theatinusok kolostora is, a két rendalapító, Szent Kajetán (aug. 7) és Caraffa János, a későbbi IV. Pál pápa († 1559), Velencébe tette át a rend működési terét. Caraffa ettől kezdve Jeromos lelkiatyja, további működésében pedig megértő vezére és önzetlen irányítója lett.

Felgyógyulása után lemondott még meglevő vagyonáról s koldusruhába öltözött, hogy teljesen a szegényeknek, főleg az árváknak éljen. Érezte, hogy neki is szól a 9. zsoltár szava: «Rád hagyatkozik a szegény, s az árváknak istápolója légy». A Szent-Rókus-templom mellett egy házat vett bérbe s azt árvaháznak rendezte be. Fölszedte az elárvult gyermekeket, akiknek száma ezekben a háborús időkben Velencében és egész Felsőolaszországban nagyon fölszaporodott. A kis árvák egyszerű ellátásban és vallásos nevelésben részesültek. Jeromosnak nagy szociális bölcseséggel külön gondja volt arra, hogy mesterségeket tanuljanak. Ő maga zsákkal a hátán járt koldulni árvái számára, azonban a viláért sem akarta, hogy nekik koldusbot kerüljön a kezükbe. Munkára nevelte őket és sokszor ismételtette előttük az apostol tanítását: «Aki nem akar dolgozni, ne is egyék» (Tesszal. II. 3, 10). Velence városa is buzgón támogatta ezt az életrevaló vállalkozást, Caraffa pedig, amikor látta, hogy lelki fia milyen nagyszerű eredménnyel dolgozik az árvákért, új szerzet alapításának útját egyengette. Jeromos neki köszönheti, hogy megkapta a

theatinusoknak egyik iskoláját, amelyben árvákat tanítottak s az ő buzdítására terjesztette ki működését egész Lombardiára.

1531-ben lelkes utánjárással rávette Veróna városát, hogy kórházat állítson föl. Bresciában még egy árvaházat sikerült alapítania. Az ezután következő állomás Bergámó volt. Amikor ideért, éppen arattak. Néhány beteg és szegény embernek nem volt elegendő munkása. Jeromos a legnagyobb hőség idején is kijárt a mezőre segíteni. Példája még társakat is toborzott. Nemcsak az érdekeltek hálája, hanem általános megbecsülés kísérte. Rövid időn belül Bergámóban egy fiú- és egy leányárvaház melengette a kis szerencsétleneket. Itteni működését megkoronázta a bukott nők számára alapított menedékház. Ez teljesen eredeti kezdeményezés volt, s alapítását ugyancsak indokolttá tette a háború teremtette erkölcsi fertő. Ezután Kómóban alapított két árvaházat. Ezeknek az intézeteknek vezetését buzgó világiakra bízta.

Alig néhány évi apostoli munka nyomán karitatív intézményei behálózták az egész Felsőolaszországot. Fölkínálkozott a gondolat, nem lehetne-e jövőjüket szerzetalapítással századokra biztosítani. 1532-ben Meronéban össze is jöttek Jeromos munkatársai, köztük két apostoli lelkű pap is, s beható tanácskozás után csakugyan a szerzetalapítás mellett döntöttek. Az anyaház székhelyéül a világtól távoleső Szomaszkát szemelték ki a Milánó és Bergámó közötti csendes völgyben. Itt írta meg Jeromos az új árvaház-vezető-társulat szabályait.

A nagy mű megalkotását nem sokkal élte túl. Megvolt még az a nagy öröme, hogy intézménye Lombardia fővárosában, Milánóban is meggyökerezett. Halálát a felebaráti szeretet gyakorlása közben lelte. Bergámóban dögvész ütött ki. Jeromos Szomaszkából segítségül sietett. Ugyanúgy, mint kilenc év előtt szülőföldjén, most is a leghősibb önfeláldozással ápolta a betegeket. Megkapta maga is a pestist, mint annak idején a kiütéses tifuszt. De szervezete most már nem tudott ellentálni a gyilkos kórnak. 1537 febr. 8-án költözött el az örök hazába 56 éves korában. Halálóságán ezekkel a szavakkal búcsúzott a körülállóktól: «Ne búsuljatok, halálom által csak nyertek, mert odafönt jobban használhatok nektek».

Onnan felülről valóban használt társulatának. 1540-ben III. Pál pápa megerősítette alapítását s később különösen Borromeó Szent Károly karolta föl. Ő adta fiainak Páviában a Szent Majólsuzról nevezett templomot, amelytől véglegesen

nevüket nyerték: A páviai Szent Majólusról nevezett szomaszkai szabályozott papok.

A 16. század egyházi megújulásának ezt az odaadó és alázatos munkását 1747-ben avatták boldoggá, 1761-ben pedig szentté. Valósággá tette ő és szerzete Jób szavát: «A fül, mely hallott, boldognak hirdetett, a szem, mely látott, bizonyoságot tett felőlem: azért, mert megmentettem a szegényt, ha kiáltozott, s az árvát, kinek nem volt gyámola» (Jób 29, 12).

Ugyanerre a napra esik

Szent Illés próféta † 850 k. Kr. e. Izraelben, vagyis az északi Zsidóországban a legnagyobb próféta, akinek nagy jellemét és fölséges tevékenységét meg lehet olvasni a Szentírásban Királyok könyvei I. 16, 29—II. 2, 12.

Szent Margit szűz vértanu † 275 táján. Aureliánus császár idejében maga atyja, pogány pap adta a bírák kezére tizenöt éves gyönyörű lányát, mikor megtudta, hogy keresztény.

Szent Vulmár apát hitvalló † 710. Fiatal korában elvett egy Ószterhilda nevű nőt, azonban át kellett engednie másnak, aki a törvény előtt azt állította, hogy előbb jegyezte el. Erre kolostorba vonult, s csakhamar nagy becsülethez jutott mint a nagy szegénység, vezeklés, imádság és alázatos emberszolgálat embere. Éjnek idején nagy titokban végigtisztította a kolostor összes lakóinak lábbelijét. A növekvő tisztelet elől magányba vonult. Mikor szentségének itt is híre ment, Boulogne mellett egy erdőbe vonult. Egy nap bátyja ismeretlenül találkozott vele. Fölfedezése után hiába hívta haza epedő anyjához. Mindössze azt fogadta el, hogy időnként alamizsnát küldjenek neki hazulról. Idővel két kolostort épített a magányban. Szentséggel, tisztelettel övezetten halt meg szerzetes-családja körében.

Július 21.

Szent Olaf vértanu † 1030.

II. vagy Szent Olaf király, a zsenge norvég kereszténység meggyökereztetője és vértanúja, Harald Harfagarnak, a norvég királyság megalapítójának családjából származott. 995 táján született s mivel atyja idegenbe volt kénytelen bujdosni, nem odahaza, hanem svédországi rokonai körében nőtt fel. Előkelő származásának megfelelően igen gondos nevelésben részesült és korán elsajátította mindazokat az ismereteket, melyekre egy norman hősnek szüksége volt. Kitűnően értett a fegyverforgatáshoz és az úszáshoz, de

mestere volt a szónak is. Szép arca és tüzes szeme csak fokozta megjelenésének varázsát. Snorri Sturluson, a legnagyobb középkori izlandi író a következő jellemzést adja róla: «Szelíd és kifogástalan életű, óvatos és kevésbeszédű volt, takarékos, de nem fukar, mert ahol kellett, mindig kész volt adakozni».

A nagytehetségű ifjú mint egy vikinghajó önálló parancsnoka már tizenkétéves korától fogva kivette részét azokból a kalózvállalatokból, melyeket honfitársai a szomszédos országok és szigetek ellen intéztek. Egyik ilyen útján a normandiai Rouenba vezérelte őt a Gondviselés. Itt ismerkedett meg közelebbről a kereszténységgel, és ez a körülmény messze kiható változást idézett elő életében. Készségesen megnyitotta lelkét a kegyelem ihletésének, megkeresztelkedett és ettől kezdve éppoly buzgó követője és egyben fáradhatatlan terjesztője lett az evangéliumi tanoknak, mint kiváló kortársa, Szent István magyar király. Mindenekelőtt gyökeresen szakított eddigi életmódjával s félelmetes tengeri rablóból a kalózok rettenthetetlen üldözője lett. Ethelréd angol király szövetségében sokat harcolt az Angliát elárasztó dánok ellen. Ethelréd halála után (1016) egyideig azzal a gondolattal foglalkozott, hogy a Szentföldre zarándokol és ott jámbor vezeklésben éli le életét. De ekkor egy álomkép a hazájába való visszatérésre szólította fel őt. Az alkalom kedvező volt. Kanut dán király és egyben Norvégia egy részének ura ugyanis éppen ekkortájt Angliába szólította Norvégia helytartóját. Olaf sietett megragadni a kínálkozó jó alkalmat, Vige tartományban partra szállott s miután ellenfelein fényes tengeri győzelmet aratott, 1016-ban egész Norvégia királyává választotta magát.

De a trónt könnyebb volt megszerezni, mint megtartani. Hiszen Norvégia abban az időben jóformán csak földrajzi fogalom volt. Legnagyobb szerencsétlensége politikai függetlenségének elveszése volt. Mióta ugyanis a derék I. Olaf király (995—1000) a szerencsétlen kimenetelű öresundi csatában a túlnyomó dán és svéd flottával szemben megsemmisítő vereséget szenvedett, birodalma a győző hatalmak sák-mánya lett. Vige, Raumarige és Hedemark tartományokat Swen dán király, Nagy Kanut atyja vette birtokába, a többin pedig Olaf svéd király és egy bennszülött fejedelem, Erik jarl osztottak meg. A vallási megosztottság csak fokozta a politikai megosztottság nyomában járó bajokat. A pogányság

és a kereszténység ellentéte ugyanis, mely Szent Anzgar fellépése óta állandóan kísértett, még mindig nem enyészett el, sőt a pogány parasztság szívós ellenállása következtében az utolsó félszázad alatt még élesebbé vált.

Olaf tehát nagyon nehéz helyzettel találta magát szemben. Népe elsősorban az idegen járom lerázását várta tőle, míg ő maga legszívesebben azonnal a kereszténység terjesztésére vetette volna magát. Némi meggondolás után azonban mégis jobbnak látta a politikai függetlenség visszavívását eléje helyezni az evangélium hirdetésének. Mivel leghatalmasabb ellenfele, Nagy Kanut dán király azidért angol örökségének szervezésével volt elfoglalva, egész erejével Olaf svéd király, mint a kortársak nevezték, az Ölkirály ellen fordult s hosszú és nehéz harcok árán a Götaelf jobbpartjának átengedésére kényszerítette őt. A béke zálogául megkérte a király leányának, a keresztény Ingagerd hercegnőnek kezét.

Igy nagyobb reménnyel foghatott hozzá feladata második feléhez, a keresztény vallás meggyökereztetéséhez. Személy szerint is kivette részét az apostoli munkából s a nagyszámban behívott angol térítő papok és szerzetesek társaságában ismételten keresztül-kasul járta országát. Ahol a szép szó, a meggyőzés nem használt, ott keményebb eszközökhöz fordult s bizony nem egyszer halállal büntette a megátalkodott pogányságot. Amerre megfordult, a pogány istenek szobrait és szentélyeit kíméletlenül lerontatta s helyökbe keresztény templomokat és kápolnákat emeltetett. Az egyéni élet megszentelése mellett nagy gondot fordított a közélet kereszténnyé formálására is. Ezért új, keresztényszellemű törvénykönyvet adott népének; a kalózkodást halálbüntetéssel sújtotta és a törvény szigorú parancsával kötelezte alattvalóit, hogy rablás helyett ezentúl földműveléssel és kereskedéssel keressék meg kenyerüket.

A pogányság titkos hívei, akik pedig még mindig tetemes számmal voltak, rossz szemmel nézték a szent király apostoli buzgalmát. Mivel azonban nyíltan nem mertek szembefordulni vele, a hazaárulás galád eszközéhez folyamodtak: kéz alatt beavatkozásra biztatták a hatalmas Kanut királyt. Kanutnak nem kellett sok biztatás. Mivel Norvégját amúgyis jogszerű örökségének tekintette, 1028-ban roppant hajóhadal a norvég partok elé szállott. Olaf a fenyegető politikai és vallási polgárháború szörnyűségeinek megelőzésére Jarø

szláv orosz nagyfejedelem kievi udvarába menekült. Így Kanut minden akadály nélkül bevonulhatott Drontheimbe és ott kikiáltatta magát Norvégia királyává. Mivel azonban helytartója, Hakon már a következő évben szerencsétlenül járt, a norvégok nagy része ismét Olafhoz pártolt. A bujdosó fejedelem meghajolt népe sürgetése előtt s 1030-ban újból elfoglalta trónját. Most még nagyobb igyekezettel iparkodott nemzetét lélekben is kereszténnyé tenni. Mikor kevéssel visszatérése után egyszerre kilencszáz pogány harcos az ő szolgálatába akart szegődni, kereken visszautasította őket, mert — mondotta — csak keresztényekkel akar harcba menni. És amikor pártfelei tüzzel-vassal akarták dúlni ellenfeleik birtokát, ő a leghatározottabban megtiltotta.

De az engesztelhetetlen pogányok ismét fegyvert emeltek ellene. Olaf kényszerűségből szintén fegyverhez nyúlt. A két sereg Stiklastadnál találkozott. Itt döntő ütközet került a sor 1030 júl. 29-én. A királyt már az ütközet előtt halálsejtelelem fogta el: azt álmodta, hogy mennyei létrán megy felfelé és már éppen a legfelső fokhoz közeledett, mikor apródja felébresztette őt és jelentette, hogy az ellenség közeledik. Az ütközet igen véres volt s mindkét oldalról sok áldozatot követelt. Olaf legjobb vitézeivel ott maradt a harctéren, de kishának, Magnusnak, sikerült még idejében Oroszországba menekülnie.

A szent király tetemét egyelőre a csatatér fővenyében földelték el. Mikor azonban Magnus néhány évi bujdosás után trónra jutott, első feladatának tekintette, hogy atyjának sértetlen épségben talált hamvait Drontheimbe szállítsa és ott királyt megillető pompával helyezze örök nyugalomra. Száz évvel később e sír fölött épült az északi építőművészet legszebb emléke, a Szent Olaf-dóm. De e templomnál is beszédesebben hirdette a vértanukirály emlékét az az áhítatos tisztelet, mellyel népe századokon át viseltetett iránta. E tisztelet késői visszhangja csendült meg abban a bensőséges ünneplésben is, mellyel közben protestánsná lett népe halála kilencszázadik évfordulóján áldozott emlékének. — Ünnepe halála napján van, júl. 29-én.

Ugyanerre a napra esik

Szent Dániel próféta. Életét és működését leírja a nevét viselő ószövetségi könyv.

Szent Praxédís szűz † 250. Pudens szenátor leánya, Szent

Pudenciána (máj. 19) húga. Előkelő társadalmi helyzetét és vagyonát szegény és üldözött keresztény testvéreinek gyámolítására használta. Huszonkét vértanút temettetett el. Háza a keresztények menedéke, imádságos, önmegtagadó élete vigaszuk és támaszuk volt abban a súlyos időben (Décius üldözése).

Szent Arbogast püspök hitvalló † 580 k. Elszász védőszentje és apostola. A későbbi hagyomány szerint előbb remete a hagenai erdőben, majd Dagobol király készítésére strassburgi püspök. Mikor a király egyetlen fia vadászaton szerencsétlenül járt és meghalt, ő bőjtölés és imádság közben föltámasztotta. Mint püspök sem mondott le a magányban való ájtatoskodásról. Mikor elvégezte napi teendőit az Iller partján álló magányos kápolnába vonult, s ott töltötte az éjszakát imádságban. Végrendeletében meghagyta, hogy temessék a vesztőhelyre. Ebben is a Kálvárián meghalt Üdvözítőt akarta utánozni.

Július 22.

Szent Mária Magdolna bűnbánó † 63 körül.

Az Isten Fia itt járt a földön. Szóba állt a bűnösökkel és vámosokkal, evett és ivott asztaluknál. Elvegyült az utca népe között. Naponta láthatták, szemébe nézhetek. Tudták, hogy Názáretből jött, ismerték atyjafiait. Mégis olyan titokzatosnak érezték! Lopva mutatnak rá és összesúgnak, ha elhalad mellettük: hogy talán Illés? vagy János? vagy egy a próféták közül? Akárki legyen, nem tudják magukat kivonni befolyása alól. Róla beszélnek Genezáret tavának partján a hálót foltozó halászok csakúgy, mint a jeruzsálemi papifejedelmek és írástudók. Az egyik azt mondja: ördöge van; a másik: meglátogatta Isten az ő népét.

Meghívják a kényesízlésű farizeusok is. Jó lesz attrakciónak, egynapi fényes szenzációnak! Most a gazdag Simon vendéglátó házában ül. De azért tudják vele éreztetni, hogy csak az «ács fia», és hogy bizalmasai, a tanítványok mosdatlan kézzel ülnek az asztalhoz. Kenetet nem kap a hajára, csókot nem adnak arcára. Pedig megkívánná az úri etikett. De hát hadd érezze, hogy nem tartozik az urak közé!

Javában folyik a lakoma, mikor váratlanul új vendég érkezik. Egy asszony. Ismerik mind: a magdalai Mária. Nem hívták. Olyan híre van a városban, hogy tisztességes ember nem áll vele szóba. És most odamegy a Mesterhez. Kezében alabástromedény, benne illatos drágakenet. Nem törődik a botránkozó pillantásokkal. Megszokta, hogy túltegye magát

rajtuk. De most nem a bűnös szenvedély teszi érzéketlenné, mint máskor. Most össze van törve. A szenvedély lángja kiégett s csak füst és utálat és kiábrándulás maradt utána. Fialtal még. De ha az egész világ bódító mámora zsonganá is körül és tüzelné vérét: valamit nem tudna kielégíteni magában. Nem tudja, hogy mit. Csak azt érzi, hogy így nem mehet tovább. Egy fölszabadító, megváltó szót szeretne talán hallani, ami eligazítja, erőre és életre kelti. És nincs, akitől hallja; Izrael bölcsei hallgatnak! Talán a Názáreti! Annyi csodadolgot hallani róla, hogy már a hírére kezdett éledni a lelke. Föltámasztotta az özvegy fiát Naim kapujánál; még a gonosz

lelkek is engedelmeskednek szavának; és úgy beszél, hogy nem az egészségeseknek, hanem a betegeknek kell az orvos; kimegy az egyetlen elveszett bárányért a pusztába.

Most előtte áll. Az egész botránkozó társaságból csak az ő tekintetét érzi magán. S tudja, hogy ez az, akit keresett. Nem mer a szemébe nézni, leborul előtte. A drágakenet könnyeivel együtt ömlik a Mester lábára. Hajával törli, csókjai-val szárítja le onnan.

Elakad a beszéd a lakomázók között. Talán még a szemek is enyhültebben néznek. Egy tévelygő lélek rátalált szabadítójára, Istenére. Mégis csak meglátogatta Isten az ő népét!

Csak a házigazda bosszankodik: Lám itt a botrány. Az ő tisztességes házában! «Ha ez próféta volna...», gondolja magában. Érdemes volt meghívni?!

A Mester urala a helyzetnek. Megtöri a csendet: «Simon! mondanék neked valamit... Két adósa volt egy hitelezőnek. Egyik ötszáz dénárral tartozott, a másik ötvennel. Nem lévén nekik honnét megfizetni, elengedte mind a kettőnek. Melyik fogja öt közülük jobban szeretni?»

«Úgy vélem az, akinek többet engedett el.»

«Helyesen ítéltél... Látod ezt az asszonyt? Bejöttem házádba, vizet lábamra nem adtál; ez meg könnyeivel öntözte lábamat és hajával törülte meg, Csókot nekem nem adtál; ez meg mióta bejött, nem szűnt meg csókolni lábamat. Olajjal nem kent meg fejemet; ez meg kenettel kente meg lábamat. Azért mondom neked: Megbocsáttatott az ő sok bűne, mert nagyon szeretett.»

És a térdelő asszonyhoz fordult: «Meg vannak bocsátva bűneid. A te hited megszabadított téged; menj békével».

S míg a többiek csodálkoznak, hogy ki ez, aki még a bűnöket is megbocsátja: a magdalai Mária a porból fölemelve, egy új élet ígéretével, szívében békességgel indul tovább. Hét ördögöt űzött ki belőle a Mester.

Csendes szerénységben szolgálja ezután az Urat, s egész lelkét kitarja annak a boldogító jó hírnek, evangéliumnak, amit ő hozott. A szenvedélyek, a gonoszlélek és a bűn rabságából szabadulva, prótotípusa lett minden idők kontemplálóinak, példája az Istenből való szemlélődő életnek. A Betániába hazavezető utat is megtalálta testvéreihez, Lázárhoz és Mártához. Azokhoz, akik igazak maradtak. Nagy kerülő után a Názáreti irgalmából újra együtt van a három testvér. S mikor az Úr Jeruzsálem felé tartó útján betér hozzájuk, Mária ott ül lábainál és hallgatja tanítását: «A jobbik részt választotta, mely el nem vétetik tőle». Tanuja Lázár föltámasztásának, de enélkül a nagy vigasztalás és nagy jel nélkül is tudja, hogy Krisztus a Föltámadás és az Élet.

Gyorsan leperreg az az idő, amikor még magának a Mesternek ajkáról hallgathatta az örök élet ígét és itt a földönjártában szolgálhatta őt. Hat nappal az utolsó régi húsvét előtt ismét Ura és Istene elé járul nárduskenetével. Megkeni a lábát, mint azon a másík lakomán tette. De most nem a bűntudat görnyeszti meg, hanem a szeretet és részvét. Meg tud már állni a Mester előtt a bűntől tisztult lélek békességével az arcán. Föláll tehát. Széttöri alabástromvázáját s maradék kenetét az Úr fejére önti. Betelt a lakomásház a kenet illatával. S az illattal együtt mintha a résztvevő szeretet is szétáradt volna az asszony szívéből. A tanítványok és jóbarátok sejtik, mielőtt a Mester kimondaná: «Ezt temetésemre cselekedte». Most már érzik fenyegető valóságát annak, amit pár nappal előbb még nem tudtak elhinni, hogy: «Fölmegyünk Jeruzsálembe és az Emberfiát a papifejedelmek és írástudók kezébe

adják és halálra ítélik; és átadják őt a pogányoknak, hogy kicsúfolják, megostorozzák és fölfeszítsék, és harmadnapra feltámad». Csak iskarióti Judás, a tolvaj morogja: Ilyen pocskéolás! Drágán el lehetett volna adni!

Hat nap mulva, nagypénteken Mária Magdolna a kereszttel áll. Igaz, igaz, hogy megcsúfolták, pogányok kezére adták, keresztre szögezték a Mestert! S ő, a bűnös asszony, azért emelhetette föl a fejét, mert az Úr összeroskad a kereszttel Jeruzsálem utcáin. Láttá! Szembenézhetett újra az élettel, mert Krisztusának szemét a halál árnyéka fátyolozza. Ott áll a Fájdalmas Anyával együtt, az ártatlannal, egy bűnös, aki nagyon szeretett.

Nem ájul el. Végzi az utolsó szolgálatot az Isten Fia körül. Mindene volt, most elvették tőle. Balzsamát, fűszereit, drágakenetét csak halotti leplére hintheti. Beteszik a sírba. De még nem elég kegyetlen a válás: jön a főtanács órsége és pecsétet rak a köre.

Milyen rettenetes, szomorú húsvét!

De elmúlt az éjtszaka, el a szombat napja is. A vasárnapi hajnalt már nem tudja megvárni. Alig pirkad, már a sírnál van azzal a néhány fájószívű, síró asszonnyal, hogy pótolja, amit a szombat előtti este sietségében elmulasztottak. Nem találják az Urat. A föltámadás angyala csak még jobban megremíti őket. Nem emlékeznek már arra, amit mondott az Úr: hogy harmadnapra föltámad. Beszéd volt, elfeledték. Keresztjét látták, testét maguk tették a sírba, — nem volt rajta épség. És most nincs itt!

A szeretet nem tud ebbe belenyugodni. Magdolna megy az apostolokért s hozza magával Pétert és Jánost. És ott marad tovább is. Az Énekek énekének menyasszonyaként jár körül a kertben. Panaszkodik és síránkozik még az angyal előtt is, aki a sírban ül: «Elvitték az Urat; nem tudom, hová tették». Nagy szeretete nem maradhatott jutalom nélkül. Neki jelent meg először az Üdvözítő. De nagy fájdalmában és reménytelenségében nem ismerte meg, csak sírt tovább. Megszólította hát az Úr: «Asszony, mit sírsz? Kit keressz?» De még ekkor is a kertésznek nézte és kérte: «Uram, ha te vitted el őt, mondd meg nekem, hová tetted, és én elviszem». Csak mikor nevéen szólította, akkor ismert rá. Örömmel viszi azután a hírt a tanítványoknak, hogy látta az Urat. A bűnbánó Mária a győzelmes új húsvét első hírnöke!

A mennybemenetel után élete homályba vész. Egy

legenda szerint Provence-ban, Saint-Baume közelében fejezte be életét állandó, súlyos vezeklések után. Megbízhatóbb azonban a görög egyház hagyománya, amely szerint Efezusba költözött bátyjával, Lázárral és innen hívta magához az isteni Mester a 63. esztendő táján.

Ugyanerre a napra esik

Szent Platón vértanu † 306. Előkelő családból való árva fiú Galaciában, Kisázsziában. Maximián császár üldözése idején állhatatos lélekkel viselt súlyos kínzások után elnyerte a vértanuk pálmáját szülővárosában, Ankarában. A II. niceai zsinat (787) atyái is nagy tisztelettel emlékeznek meg róla.

Brindizi Szent Lőrinc hitvalló lásd júl. 23.

Július 23.

Brindizi Szent Lőrinc hitvalló † 1619.

Az 1593-ban megindult úgynevezett «tizenöt éves török hadjárat» alatt a keresztény hadaknak 1601 szept. 20-án sikerült visszafoglalniok Székesfehérvárt. A 28.000 főnyi sereg (a 3000 magyar mellett főleg németekből és franciák-ból állott) később őrséget hagyott az ősi koronázó városban s Csókakő (Fehér megye) vára mellett ütött tábort. 80.000-nyi török sereg közeledett, hogy újra birtokba vegye Fehérvárt. Okt. 13-án a pogányok körülzárták a csókakői megerősített tábort. A keresztények véres harcban visszaverték a háromszor nagyobb ellenséget. Dicsőséges hadított volt ez! Okt. 15-én a keresztény sereg a Fehérvár-Palota közti síkságra vonult, ahol egyik oldalról a Sárrét mocsarai védték az állásokat. Délután az új ütközet kezdődött. Újra a kereszt győzött: 5000 pogány és 1000 keresztény maradt a csatatéren. E győzelmek hallatára az Egyház feje, VIII. Kelemen pápa 1601. okt. 22-én a konzisztóriumban egybegyűlt bíborosoknak jelentette, hogy hálát kell adni az Úrnak, mert Fehérvár 40 évi török rabság után újra keresztény kézben van.

Ezekben az ütközetekben résztvett mint tábori pap egy 42 éves olasz kapucínus szerzetes. Családi néven de Rossi Cézárnak, a szerzetben pedig Brindizi Lőrincnek hívták. Hősként viselkedett: mintha Kapisztrán támadt volna föl halottaiból. A túlerővel szemben álló seregbe, a vezérekbe és a legénységbe egyaránt, lelket öntött. A golyók zápo-

rában mindenütt lehetett őt látni lóháton, amint keresztrel a kezében, «Jézus!» csatakiáltással az ajkán bátorít, lelkesít. A magyar Lívius, Istvánffy Miklós 1622-ben kiadott munkájában ezt írja róla az okt. 15-i ütközettel kapcsolatban: «A fölfeszített Krisztus keresztjével a kezében emelt hangon harcra buzdította a keresztény csapatokat s mit sem törődött a körülötte röpködő golyókkal». A fészületet most is őrzik Innsbruckban.

Ez a férfiú, aki ily dicsőségesen küzdött Pannónia földjén a pogány félhold ellen, 1559 júl. 22-én született Brindiziben, Délolaszországban. Előkelő szülei a minoriták segítségével a leggondosabb nevelésben részesítették. Tehetséges, igen szép termetű és vallásos ifjú volt: «kis angyal»-nak nevezték. Tizennégy éves korában Velencébe került nagybátyjához felsőbb tanulmányok végzésére. Két év múlva azonban búcsút mondott a világnak s 1575 febr. 15-én a kapucinus rendbe lépett. Páduában tanult s nagy alázatosságában csak az engedelmesség erejével lehetett rászorítani 1583-ban az áldozópapság fölvételére.

Mint fiatal szónok különösen a páviai egyetemi ifjúság között működött nagy sikerrel. Huszonnyolc éves korában (1587) már velencei házfőnök, három évre rá toszkánai s újabb három évre velencei tartományfőnök lett. Az 1596-i egyetemes rendi káptalan generálsi tanácsossá, defnitorrá választotta. Közben csak nagynehezen tudta magától elhárítani a svájci tartományfőnökséget.

1599-ben a 40 éves defnitor nagyjelentőségű megbízás érte: Ausztriába kellett letelepítenie rendjét. Még ennek az évnek őszén tizenkét rendtársával elindult Velencéből. A mezítelenségű kis csapatot útközben sok gúnyolódás érte, főlegszakálluk és szokatlan ruhájuk miatt. De Szent Ferenc alázatos fiai szívesen viselték ezt el. Tirolon át Bécsbe érkeztek. Lőrincnek itt Mátyás főherceg támogatásával sikerült megalapítania az első osztrák házat. Ezután Prágába ment, ahol igen sok nehézséggel kellett megküzdenie. Szokatlan volt a klíma, nyílt utcán bántalmazták, s csak a pápai követ közbelépése mentette meg nagyobb bajtól. Rudolf császár-király ingadozó magatartást tanúsított ügyükben. Lőrinc ezekkel az akadályokkal sikerrel birkózott meg s a következő évben (1600) már Grácban is alapíthatott házat.

Ebbe az időbe esik magyarországi tartózkodása is. 1601 szept. 13-án éjjel Ruszwurm tábornok katonáival kilenc órán

át ő is derékig érő sárban és mocsárban gázolt, hogy eljusson Fehérvár «Sziget» nevű külvárosába. Ott volt az ostrom alatt s aztán mint a csaták lelke a csókakői és sárréti győzelmeknél.

Ugyanebben az időben került összekötetésbe Bajor Miksa († 1651) herceggel, aki a harmincéves háborúban a protestánsok ellen küzdő katolikus fejedelmek vezére volt, s aki 1602-ben Münchenben letelepítette a kapucínusokat. A fejedelem nagyon megszerette Lőrincet. Nem egy szent-miséjén ministrált neki.

1602 tavaszán Rómába tért vissza. Az egyetemes káptalan május 24-én egyhangúlag generálisnak választotta. Mint a rend feje hivatalosan meglátogatta az olasz, spanyol, a francia és a német rendházakat. Más útjaihoz hasonlóan ezeket is javarészből gyalogszerrel tette meg köszvényes lábbal és meg-megújuló kőbántalmakkal. A «szent generális»-t mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták, az pedig mindenfelé Szent Ferenc tüzes szeretetével védelmezte a szegénység Úrnőjének jogait.

Generálisi tisztségének hat éve 1608-ban telt le. Ekkor V. Pál pápa intézkedéséből részint rendi ügyekben, részint diplomáciai kiküldetésben újra Ausztriában találjuk. Módjában volt akkor magával a császári udvarral is érintkezésbe lépni. Járt Prágában is. Innen 1609-ben mint a spanyol királyi követ megbízottja Münchenbe, majd Bajor Miksa írásával együtt Spanyolországba ment III. Fülöp udvarába, hogy a német katolikusok számára segítséget kérjen.

1612-ben újra generálisnak akarták választani. Az alázatos szerzetes hallani sem akart róla. A káptalan meghajolt alázatossága előtt, azonban az új generális mellé definitorrá választotta. Közben egyideig vállalnia kellett a genuai tartományfőnökséget is. 1617-ben V. Pál bizalmából sikerrel közvetítette a békét Mantua és Szavója között. A generálisi definitorságtól az 1618-i káptalanban sem tudott megszabadulni.

E mellett a nagyszabású előjárói és diplomáciai működés mellett jelentékeny misszionárius és tudós tevékenységet fejtett ki. 1605-i nagybőjti beszédje alkalmával Nóla püspöke fölkiáltott: «Ha maga Szent Péter és Pál támadnának föl, azok sem vonzanának nagyobb tömeget s nem érnének el külön eredményeket». Ahol csak megfordult, mindenütt prédikált. Ebben nagyon kezére járt nagy nyelvtudása. Olasz anyanyelvén kívül tökéletesen beszélt latinul és görögül;

hibátlanul kezelte a német, cseh, francia és spanyol nyelvet. Héberül és kaldul olyan jól értett, hogy VIII. Kelemen rendeletére Rómában és másutt héber szentbeszédeket tartott a zsidóknak, s közülük sokat megtérített. Saját bevallásuk szerint sokkal jobban beszélt héberül, mint ők maguk. Emlékeztehetségéről legendák keringtek. Állítólag, ha a héber szentírás elveszett volna, emlékezetből helyre tudta volna állítani szövegét. Terjedelmes latin és olasz nyelvű kéziratjai (szentbeszédek, vitairatok, szentírásmagyarázatok) a velencei kapucinusok féltve őrzött ereklyéi. Nyomatásban körülbelül 14 fóliókötetet tennének ki. A boldoggáavatási perben az egyházi hivatalos bírálókat azt állapította meg irodalmi hagyatékáról, hogy szerzője bátran foglalhatja helyét az egyházi doktorok között.

Amikor 1618-ban Bajor Miksa megbízásából szülővárosába ment a kapucínus apácák letelepedése érdekében, betegsége miatt Nápolyban állapodott meg. A nápolyiak nehéz helyzetben voltak: nyomasztó adóterhek neheztedek rájuk s alig bírták már III. Fülöp spanyol király helyettesének zsarnokságát. Lőrinchez folyamodtak s kérték, járjon közben értük a spanyol udvarban. A 60 éves aggastyán vállalkozott a kényes ügy elintézésére. 1618 októberében elindult erre az utolsó nagy útra. A feladatot megoldotta. Közben még az az öröm érte, hogy rendje 1619 január 23-án teljesen függetlenül a minorita főnhatóságtól. A diplomáciai munka elvégzése után azonban ágyynak esett. 1619 júl. 22-én, 60. születésnapján szállt el lelke az Úrhoz a Lisszabon melletti Belem királyi kastélyban.

Pápák és királyok, bíborosok és rendtársak dicsőítették az Úristentől nyert rendkívüli képességeit, nagy érdemeit és sikereit. Csak ő maga nem tudott róluk. Nem dicsekedett másban, mint a mi Urunknak, Jézus Krisztusnak keresztyében (Gal. 6, 14). Amikor utolsót dobant szíve, akkor is a keresztet szorongatta kezében, egyetlen tulajdonát. A kereszt volt minden sikerének titka. 1783-ban avatták boldoggá, 1881-ben pedig szentté. Ünnepe júl. 22-én van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Apollináris püspök vértanu † 200, Ravenna első püspöke, kinek emlékét ma is hirdeti a San Apollinare in Classe, a Ravenna kikötője melletti híres régi bazilika. Későbbi hagyomány szerint Szent Péterrel együtt jött Antiochiából s rengeteg csodát tett: pogány házigazdájának, majd kínzójának vak fiát, a város sok pogány

betegét meggyógyította Jézus puszta nevével, keresztvetésére pogány szobrok porba hullottak. Ugyane hagyomány szerint Dalmáciában is hirdette az evangéliumot.

Szent Libórus püspök hitvalló † 396. Mans városának volt szentéletű püspöke, Tours-i Szent Mártonnak barátja. Az ő karjában lehelte ki szép lelkét ötvenéves püspökség után. Erekyéi 836-ban Paderbornba kerültek. Azóta ennek a híres városnak a védőszentje.

Július 24.

Szolánó Szent Ferenc hitvalló † 1613,

Kortársai már életében a «Peru napja» címmel illették. Húsz esztendőre terjedő térítő tevékenysége az amerikai missziós történet legragyogóbb fejezetei közé tartozik; nem egy tekintetben a legnagyobb újkori misszionárius, Xavéri Szent Ferenc működésével hasonlíthatjuk össze.

Kordova közelében, az andaluziai tartomány Montilla nevű városkájában született 1549 márc. 10-én. Atyja, Sanchez Solano Mátyás, ősi keresztény vérből eredt hamisítatlan spanyol nemes, hidalgó; anyja, Ximenes Anna pedig a nagy Ximenes bíborossal tartott közeli rokonságot. Szülei az előkelő név és a nagy vagyon mellett mély vallásosságot is adtak gyermeküknek. Artatlanságával, mély áhítatával, szelidségével és komolyságával már kicsiny korában óriási hatást tett játszótársaira. Ő volt közöttük a legnagyobb tekintély. Jelenlétében senki sem mert kétértelmű vagy káromkodó szót használni s puszta megjelenése elegendő volt, hogy azonnal vége szakadjon minden gyerekes veszekedésnek vagy csúfolódásnak. Már akkor kitűnt, mint «békeszerző». Két társa összeverekedett. Ő közbevetette magát, és egyideig ő kapta az ütlegetek; de a békét helyreállította. A montillai jezsuitakollégiumban már mindenki «kis szent» néven emlegette őt. Ekkor (1568) a montillai ferences kolostor tagjai közé lépett.

Mint szerzetes, természetesen még nagyobb igyekezettel járta a szentek útját. Nyelvét annyira tudta fékezni, hogy egy kortársa éveken keresztül nem hallott tőle henyé szót. Az imádságnak jegyese volt. A karima előtt már egy órával ott volt a kórusban és elmélkedéssel készült a zsolozsmára. A legm. Oltáriszentség iránt határtalan volt a tisztelete. Sokszor éjnek idején kiosont a főoltárhoz, letérdelt a legalsó lépcsőre és szemeit a tabernákulumra szegezte. Örömeiben nem egyszer ujjongva borult a földre, megcsókolta azt, majd visszafutott a

hegedűért s ihletében gyönyörű dalokat rögtönzött. Mint fölszentelt pap mise közben sokszor fölemelkedett félrőfnyire és úgy lebegett a levegőben. Sokszor titokzatos fény áradt belőle. A fráterek és a városiak versengtek, hogy ministrálhassanak neki.

Fölszentelése után elüljárói egyidőre énekmasternek rendelték. Ferenc élt-halt a zenéért; hegedűjét még Amerika vadonjába is magával vitte, s «ha két húr feszült is hangszerén, akkor is bele tudta hegedűlni a maga és mások szívébe az isteni szeretetet». De az énekmasterséget nem sokáig élvezhette. Már néhány év múlva novíciusmasternek kellett mennie; később pedig gvárdiánná nevezték ki. Ferenc mindenütt szent pontossággal teljesítette a rája bízott feladatokat. Sőt buzgóságának csakhamar szűk lett a kolostor négy fala. Magas, aszkéta alakja, csengő hangja és a Szentírásban való nagy jártassága kiválóan alkalmassá tették őt a népszónok szerepére; bensőséges áhítata és irgalmas szeretete pedig a csodatevő szent nimbuszát fonták homlokára. Széltében-hosszában Andalúzia apostola néven ismerték. Méltán; nem volt az a szegény, akit segítség nélkül hagyott volna, nem az a beteg, aki szerető, simulós gondját ne érezte volna, nem az a bűnös, akihez lélekmentő irgalma el ne jutott volna. Franciskánus eredetisége nem irtózott szokatlan módszerektől. Mikor látta, az utcán az emberek hogyan futkosnak kereset és élvezet után, s közben Istenre és üdvösségükre legkisebb gondjuk, megállt köztük, előrántotta feszületét s oly bensőséggel kezdett szólni Krisztusról és bűnbánatról, hogy százával tértek meg az emberek. Megtette ezt a táncteremben és telt színházban is. 1583-ban dögvész dúlta szűkebb hazáját. Fáradhatatlan volt akkor a betegek gondozásában, jóllehet maga is megkapta a súlyosan fertőző betegséget.

A nép tisztelete most már nem ismert határt. Szentünk körülnézett: hogyan térhetne ki. S az alkalom kínálkozott. II. Fülöp spanyol király Európában időző perui helytartójának, Garcia Hurtado de Mendozának ösztönzésére felszólította a különböző szerzetesrendeket, hogy minél több jámbor és rátermett embert küldjenek Amerikába misszionáriusnak. A ferencesek mindjárt négy komisszariátus kiküldetését határozták el. S Ferenc ott volt az első jelentkezők között.

Az elszánt sereg Mendoza helytartó kíséretében Peru fővárosának, Limának vette az útját. Útközben azonban a chocoi öbölben hajótörést szenvedtek. Ferenc a legnagyobb szorongás közepett nem szűnt meg a halálra készíteni a hajó-

törötteket. Megkeresztelte a hajón időző négereket, imádkozott a népért. Három nap és három éjjel hányódtak a roncson. Egyszer a hullámok odavetettek egy fákyát, azt meggyújtották és világánál a mentők rájuk találtak. Ferenc utolsónak szállt a mentőcsónakra, mire nyomban elsüllyedt a roncs, mely már korábban kétfelé vált. Limából egyenesen délkeletnek fordult, s hétszáz mérföldnyi út után megállapodott. Vezetője Navarro Boldizsár testvér volt, aki az egykorú krónikás szerint oly szegény volt, hogy ruháján, breviáriumán és imádságoskönyvén kívül semmije sem volt, s amellett olyan nagy részvétellel viseltetett az indiánok iránt, hogy maga inkább napokig éhezett, csakhogy azoknak legyen mit enniök.

Működését eleitől kezdve számos csoda kísérte. Így mindjárt csodálatos volt a mód, ahogyan a bennszülöttek nyelvét elsajátította. Mestere, Garcia de Valdes spanyol kapitány később eskü alatt állította, hogy tanítványa két hét alatt tökéletesen megtanulta a tukumániai indiánus nyelvjárást. Még különösebb esetet jegyeztek fel későbbi életéből: Egyszer egy haldokló öreg indiánushoz hívták, aki már elvesztette beszélőképességét, s aki hozzá olyan törzshöz tartozott, melynek nyelvét szentünk nem ismerte. Ennek ellenére mégis bizalommal felszólította a beteget, hogy beszéljen. És íme, a haldokló beszélni kezdett, jól és világosan megértette a hozzája intézett szavakat, megkeresztelkedett és teljesen megbékélve szenderült át az örök életre. De legcsodálatosabb a riojai nagycsüttörtök: A fanatikus pogány indiánok nagycsüttörtökön óriási számmal törtek rá a szent híveire; ő azonban bátran odalépett a vad hordák elé és oly elragadóan beszélt nekik a béke szépségeiről, hogy azok lába elé borultak és valamennyien — az egykorú krónikás 9000-re teszi számukat — ott helyben megkeresztelkedtek. Sőt sokan a megostorozott Üdvözítő kinszenvedésének tiszteletére megostoroztatták makukat.

Ezek a kézzelfogható csodák nagy mértékben fokozták Ferenc térítői tevékenységének sikerét. A szegény üldözött indiánok ezerszámra tódultak hozzája. Határtalan bizalommal tekintettek föl rája és habozás nélkül rábízta egész vallási és erkölcsi életük irányítását. Így Tukumánia, mely eddig lakóinak vad erkölcseiről és vége-hosszát nem érő véres harcairól volt ismeretes, fokonkint a legáldottabb missziós területté szelídült. Elüljárói most a limai, majd néhány évvel rá a truilloi kolostor vezetését bízták rája. Szavával, egyéniségé-

vel és csodáival itt is olyan fényes eredményeket ért el, mint Tukumánia vadonjaiban. Limában 1604-ben olyan megrendítő erővel hirdette a bűnbánat szükségességét, hogy az egész város mozgásba jött és sok nyilvános bűnös magába szállott.

A fáradhatatlan apostol azonban befejezte földi útját. Rendkívül szép halált adott neki Üdvözítője. Mikor halálán volt, a papok zsolozsmába kezdtek. Ekkor ragyogó tollú madarak jelentek meg nagy számmal cellája rácsos ablakán és mondhatatlanul kedves csicsergésbe kezdtek. Nem engedték magukat elzavartatni a csődülettől sem. Sohasem látták aztán többet. Mikor a papok a Krédót énekelték, magától megszólalt a harang, melyet Úrfelmutatásra szoktak húzni. Ferenc pedig magához ölelte a feszületet, teljes áhítattal mondotta kedvelt szavát: Dicsőség Istennek, és kilehelte lelkét. Halála után arca megszépült, bőre fényes fehérre vált, ajka piroslott, mint a korall, teste kellemes illatot árasztott. S nyomban megindultak a csodák. Ez történt 1610-ben, Szent Bonaventúrának, Ferenc védőszentjének napján (júl. 14). Szenttéavatása pedig 1726 dec. 27-én következett be. Ma a ferences missziók őbenne tisztelik főpátrónusukat. Ünnepe júl. 14.

Ugyanerre a napra esik

Szent Krisztína szűz vértanu † 300. A hagyomány szerint már tízéves korában kereszténnyé lett, mert látta, hogy pogány városbíró atyja előtt mily szelíd állhatatosságot mutattak a keresztények. Mikor gyermeki buzgóságában összetörte atyjának arany és ezüst bálványszobrai és anyagukat a szegényeknek adta, felhőszült atyja megkorbácsoltatta, majd börtönbe vetette. De állhatatosságát sem ő, sem hivatali utódja nem tudta megingatni. Tizenkét éves korában elvette a vértanuság pálmáját.

***Szent Vladimir** hitvalló † 1015. Szent Olga unokája, kievi fejedelem, az orosz nagyság első megalapítója. Megtérése után sokat tett a kereszténység elterjesztésére. A görög-egyesültek az oroszok apostolát tisztelik benne, és júl. 15-én ünneplik.

* **Szent Kunigunda** lásd júl. 14.

Július 25.

Idősebb Szent Jakab apostol † 42.

Jómódú galileai, valószínűleg betszaidai zsidó családból származott. Atyja, Zebedeus, halász volt a Genezáret taván s mesterségében fiai is szorgalmasan segítettek. Anyja, Szent Szalóme (okt. 22), több jámbor asszonnyal együtt követte az

Urát, amikor Galileában járt; szolgált neki s tanuja volt kín-szenvedésének és föltámadásának. De az apostol élete egészen haláláig öccsének, János evangélistának (dec. 28) életével fonódott össze; ami keveset följegyeztek életéről az evangéliumok, az mind Jánosra is vonatkozik.

Úgy látszik, öccse révén ismerkedett meg az Úrral a Jordán mentén. János és barátja, András (nov. 30), t. i. Keresztelő Szent János (jún. 24) tanítványai voltak, de mesterük tanubizonyosága alapján Jézushoz szegődtek, mint annak legelső követői. Ő is hivatalos lehetett az első tanítványokkal a kánai menyegzőre (Ján. 2, 1—12) s azután is többször találkozott az Úrral. Bizonyos azonban, hogy állandó tanítványává csak a csodálatos halfogás után lett.

Keresztelő János fogságba jutása után az Üdvözítő a galileai Kafarnaum vidékére tette át működésének székhelyét. Akkor ott a Genezáret taván megtörtént a csodálatos halfogás. A főszereplő benne Simon ugyan, de ugyanakkor ott vannak András és Zebedeus fiai is. Mindnyájan a nagy csodának hatása alatt állnak. Az Üdvözítő most látta jónak eléjük adni félelmes hivatásukat. Az evangélium szűkszavú elbeszélése szerint Jézus, Simon és András meghívása után «továbbmenvén, látá Jakabot, Zebedeus fiát és testvérét Jánost, amint ők is hálóikat rendezgették a hajóban; és azonnal hívá őket. Azok pedig otthagytván atyjukat, Zebedeust a bérszolgákkal együtt a hajón, követék őt» (Márk. 1, 16—20). Jakabot az Úr emberek halászaivá tette. Ettől kezdve nem távozott el Jézustól s nemskóra elnyerte az apostoli méltóságot is.

Öccsével és Péterrel az Úr Krisztus legszűkebb köréhez tartozott. Ők hárman voltak nagy dolgok kizárólagos tanúi. Ők is lettek a főapostolok. A kafarnaumi zsinagógában történt ördögűzés után Jézus Simon és András házába ment s ott meggyógyította Simon napát. Kíséretéből csak Jakabot és Jánost említi az Irás (Márk. 1, 29). Jairus leányának föltámasztásánál a tanítványok közül csak a három főapostol volt jelen. «Amikor Jézus a házba érkezett, senki másnak nem engedé meg, hogy vele bemenjen, csupán csak Péternek, Jakabnak és Jánosnak (Luk. 9, 37). A Tábor hegyére is csak hármukat vitte magával. Hogy mindez a legnagyobb bizalomnak jele volt az Úr részéről, mutatják azok a szavak, melyeket a hegyről jövet intézett hozzájuk: «Senkinek se mondjátok a látomást, míg csak az emberfia halottaiból föl nem támad» (Máté 17, 9). Az utolsó vacsora után a Getszemáni-kertben is «maga

mellé vevén Pétert és Zebedeus két fiát, kezdte szomorkodni és gyötrődni» (Máté 26, 37). Csak ők, az Úr színváltozásának boldog szemlélői voltak a szomorkodásnak, halálos gyöt-rődésnek és véres verejtékezésnek is gyarló, álmos és mégis mélyen megrendült tanúi.

Jakab öccsével egyetemben Jézustól a Boanergesz nevet nyerte. Ezt az elnevezést az evangélista a *mennydörgés fiai* szavakkal fordítja. A név talán a két testvérnek nagyszerű szónoki tehetségét vagy még inkább buzgó, tüzes, erőteljes egyéniségét és az Úrhoz való lángoló szeretetét akarta jellemezni és jutalmazni. János evangélistának ilyen lelki vonásaival lépten-nyomon találkozunk a Szentírásban. Jakab természetébe és lelkületébe azonban mindössze két jelenet enged bepillantást. Mindakét esetben kiérezni az Úrhoz való föltétlen ragaszkodást, de ugyanakkor látni Zebedeus két fiának emberi gyarlóságait is. De ez nem baj! Annál kézzelfoghatóbb módon látjuk, hogy emberi gyengeségektől még azok sem mentesek, akik az Úr közelében élnek, s akik egyébként a legszebb erényekkel vannak fölvértezve. Ime a két eset.

Egyszer Jeruzsálem felé menet egy szamaritánus falu nem akarta éjjeli szállásra befogadni Jézust és kíséretét. Az Úrral szemben tanusított ez a méltatlan bánásmód annyira fölháborította Jakab és János lelkét, hogy fölindultan kérdezték: «Uram, akarod-e, hogy mondjuk, szálljon le tűz az égből és eméssze meg őket?» Jézus kiérezte a nagy szeretetet maga iránt, de nem helyeselhette a szeretetlen haragot, s így fedtte őket: «Az emberfia nem jött lelkeket elveszteni, hanem megmenteni» (Luk. 9, 56).

Máskor meg — a Jeruzsálembé való ünnepélyes bevonulása előtt — megjelent az Úr előtt anyjuk, Szalóme, két fiával, Jakabbal és Jánossal. Mindhármuknak lelkéből még nem száradt ki a földi messiási ország ábrándja; azt gondolták, hogy az Úr föltámadása után királyságot alapít. Szalóméban szent nő létére is élt az anya hiúsága, s fiaiban, még ha apostolok voltak is, nem aludt ki a nagyravágyás lelke. Az anya, imádván az Urat, előadta kérelmét, amely egyúttal fiainak kérelme is volt: «Mondd, hogy ez az én két fiam, egyik jobbadon, másik balodon üljön országodban». Jézus hálás volt a ragaszkodásért, hogy Zebedeus fiai mindig oly közel akarnak lenni mellette, de fájlalta kötöttségüket. «Nem tudjátok — mondotta — mit kértek. Meg tudjátok-e inni a poharat, melyet én inni fogok?» Jakab és János lelkesen és elszán-

tan felelték: «Meg!» Az Úr folytatta: «Az én poharamat inni ugyan fogjátok, de jobb- vagy baloldalamon ülni nem az én dolgom, hogy megadjam nektek, hanem akiknek Atyám készítette». Azután pedig mindjárt elmondotta a fölséges tanítást: «Aki közületek nagyobb akar lenni, legyen a ti cselédedek, és aki első akar lenni, az lesz a ti szolgátok, miként az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon» (Máté 20, 20—28). S ez az evangéliumi mag bizonyára az érdekelt két testvér lelkében hullott a legtermékenyebb talajba.

A föltámadt Üdvözítőt Jakab is látta többször az apostolokkal együtt. Reánézve azonban a legmegindítóbb lehetett a harmadik jelenés, amikor az Úr egy hét tanítványból álló kiváltságos csoportnak jelent meg hazájában a Genezáret partján. Ott, ahol valamikor a végleges hívás történt. Most is halászni indultak, mint akkor. Most is csodálatos halfogásban volt részük, mint akkor. Ennek a legmelegebb jelenésnek végén megvendégelte őket az Úr kenyérrrel és hallal s az apostolok fejedelmének átadta a főhatalmat (jún. 29).

A mennybemenetel után Jakab is eljár az apostolokkal és a Szent Szűzzel a szokásos összejövetelekre az utolsó vacsora termébe (Ap. Csel. 1, 13); a Szentlélek eljövetele után pedig hirdette az evangéliumot. Kár, hogy az apostolok működésének nem akadt íródeákja. Mert hogy az Egyház ama kezdő korában Jakab igen jelentős vezető szerepet vitt, az kiviláglik elfogatásának körülményeiből. I. Heródes Agrippa 41-ben nagyatyjának, a kegyetlen Heródesnek egész országát egyesítette a maga erőszakos kezében. Hogy a zsidóknál népszerűvé váljon s így erősítse uralmát, üldözni kezdte a keresztényeket. Legelőször — még Péter előtt — elfogatta Jakabot s lefejeztette (Ap. Csel. 12, 1—2). Beteljesedett rajta a jövendölés, hogy az Úr szenvedésének poharát issza majd. S ő ígéréthez híven hőiesen megitta a poharat. Nem kapta meg annak idején az ígéteret, hogy Isten országában az Úr jobbán üljön, de megkapta a nagy kegyelmet, hogy az apostolok közül ő mehetett elsőnek az Úr elé s elfoglalhatta Isten örök országában azt a helyet, amelyet az Atya készített számára. Halála 41 végén vagy 42 elején történt.

A második századig visszanyuló hagyomány szerint az a poroszló, aki utolsó útjára kísérte, annyira megindult állhatatosságán, hogy szintén Jézus követőjének vallotta magát. Bocsánatot kért az apostoltól s Jakab csókkal és «Békesség

Szent Jakab apostol.

legyen veled» köszöntéssel búcsúzott tőle. A megtért hóhér szintén bárd alá hajtotta fejét s elnyerte a vérkeresztiséget.

A 7. századdal kezdődik az a hagyomány, hogy az apostol jeruzsálemi vértanúsága előtt spanyol földön járt apostoli úton; ez történetileg aligha igazolható. Egy másik, ennél jóval későbbi hagyomány pedig azt tartja, hogy a keresztények Jakab holttestét elvitték Spanyolország északnyugati részére s ott Iria városának határában temették el. Közben a sírt bokrok nőttek be s a szent hely feledésbe merült. A 9. század elején azonban e fás terület fölött csodálatos fény jelentkezett. A helyet ezért csillagbereknek (campus stellae = Compostella) nevezték el. Miután sikerült megtudni a ritka jelenség okát, a sír fölé templomot emeltek. A templom körül új város épült s neve Santiago (= Szent Jakab) de Compostella lett. A közép-korban Jeruzsálem és Róma után ez volt a kereszténység leglátogatottabb búcsújáróhelye. Az egyszerű galileai halászt pedig a legnagyobb katolikus nemzet főpatrónusának választotta.

Ugyanerre a napra esik

Szent Kristóf vértanu † 250. A Décius-féle üldözés idején Lyciában lángok, vasvesszőzés, nyilazás után lefejezték.

***Szent Magnerik** püspök hitvalló † 596. Ennek a szent embernek külön dicsősége a barátai iránti hűség. Mikor Klotár frank király Szent Nikétás trieri püspököt számkivetésbe küldte, egyedül a fiatal Magnerik követte. Mikor ő lett Trier püspöke és a király bizalmasa, Tódor marseille-i püspököt nem hagyta el, pedig ez súlyos hazaárulással volt vádolva és a király halál terhe alatt megtiltotta, hogy bárki is szóbaálljon vele. Csak az igazi keresztény lelkű emberre lehet hagyatkozni minden körülmények között.

Július 26.

Szent Aurél és Natália vértanuk † 852.

Szent Eulógius toledói választott érsek írja meg életüket *Memoriale Sanctorum* c. munkájában. Szentek emlékével teljes ez az idő, a 9. század közepe, Hispánia földjén. A mohamedánok II. Abdurrahman uralkodása alatt véres üldözést kezdtek a keresztények ellen. Míg a Pireneusokon túl, Nagy Károly birodalmában virágzott az Egyház, itt fiai csak rejtőzködve éltek. De a békesség idején is érlelődtek már, hogy ha üt az óra, nyiltan számot adjanak és megvallják hitü-

ket. S még ez a bujkáló, elnyomott kereszténység is tudott hódítani. Magához vonzotta azokat is, akiket vérségi kötelékek az izlámhoz fűztek, és szentekké tette őket.

Aurél Kordovában élt. Csak anyja volt keresztény, apja azonban mohamedán. Még gyermekkorában elvesztette szüleit. Egy keresztény nagynénje vette magához és gondoskodott keresztény neveléséről. Mikor ifjává serdült, a mohamedán rokonok mindenáron el akarták vele végeztetni az arabok tudós iskoláit. Abban bíztak, hogy eltántoríthatják hitétől. De Aurélt ezek a tanulmányok csak öntudatosabb kereszténnyé tették. Mikor házasuló korba jutott, a rokonok elhalmozták tanácsokkal és ajánlatokkal. Ha rájuk hallgat, kaphatott volna könnyen feleséget. Hiszen előkelő, gazdag ifjú volt, akit szívesen láttak mindenütt háztűznézőben. Ő azonban csak keresztény leányt akart elvenni. Ilyet pedig, már nehezebben lehetett találni. Gyakran imádkozott az Úrhoz segítségért. Nem tette hiába.

Végre fölfedezett egyet. Igaz, hogy mohamedán családból származott, de már megkeresztelkedett. Édesapja halála után mostohájának a házában ismerkedett meg a kereszténységgel a meghódolt előtte. A kereszttségben kapta a Natália nevet. A közös hit és eszmények révén hamar megértették egymást s házasságot kötöttek. Jó ideig békében és boldogságban éltek, s Isten két gyermekkel áldotta meg őket. Titkon vallott hitük gyakorlásában egymást buzdították. Becsületes életük miatt mindenki előtt tiszteletben álltak. A keresztények pedig úgy tekintettek házukra, mint az Egyház és az evangélium erős menedékvárára. Ott szoktak összejönni ünneplésre, ott hallgatták Eulógius tanítását.

Később véres üldözéssé fajult az előbbi csendes elnyomás. Többször lehetett látni Kordova utcáin foglyokat, körülvéve a gúnyolódó és kegyetlenkedő mórok tömegétől. Keresztény testvérek voltak, vértanuságra mentek. De a kegyetlenkedés nem tántorította meg a híveket. Sőt a lanyhákat buzdította, a buzdítottakat hősökké tette.

Igy történt Auréllal is. Egy alkalommal véresre vert keresztényt vittek az utcán. Megbilincselve, háttal egy számarra kötözve hajtották maguk előtt a mórok. És kiabáltak, hogy ez még nem elég: a leggyalázatosabb halállal kell elpusztítani! A találkozás egészen felszabadította Aurélt az azt, ami eddig csak a mindennapi élet gondjain és örömein csendesen szétáradó alaptónusa volt életének: mindent az

Istenért! Az életet, a vért is. Mikor otthon Natáliának elmondotta, mit látott, hangja nem a megijesztett ember félelmétől, hanem a vértanuság vágyától remegett. Vádolta magát, hogy eddig, ha nem is bűnökben, de mégis mennyire a test és vér, a polgári kényelem vonzási körében élt. Megértően fogadta Natália férje szavát: «Lélek az Isten, lélekben és igazságban kell őt szolgálni». Igen, most már mindentől szabadulni akartak, amin a föld múló, elomló pora van. És amint eddig a kényelmes, a test és vér igényeitől átszótt életben együtt dobbant a szívük, úgy most is együtt érzik és teszik: hogy az Istent, aki lélek, lélekben és igazságban szolgálják. Ezután úgy élnek egymással, mint testvérek. S egyre azt várják, mikor kerül rájuk a sor. Vagyonukat pénzzé teszik s legnagyobb részét kiosztják a szegényeknek. A börtönbe került testvérek támogatására, betegek ápolására fordítják. Két kis gyermeküknek — az egyik hét, a másik öt éves volt ekkor — csak annyit tesznek félre, amiből nevelésük biztosítva látszik. Különben azt tartják, nagyobb örökség, ha az istenes élet példáját vehetik szüleiktől, mintha gazdagságot és kincseket kapnának.

Aurél még ezzel sem elégedett meg. Szent türelmetlenséggel érdeklődött Alvárus teológusnál, mit tegyen még, hogy a vértanuságra minél jobban felkészüljön. S annak kérdéseire örömmel felelhetette, hogy nem a vértanui *dicsőséget* keresi, hanem csak Krisztus iránti szeretetéről akar bizonyosságot tenni. Mindkettejük lelkét egészen eltölti a vértanuság vágya. Az Úr szívesen vette ezt a lángoló, tüzes szeretetet és biztatást is küldött. Volt Natáliának egy ápolója. Beteg, elhagyatott leány, akit hosszú szenvedés után ebben az időben szólított magához az Úr. És halála órájában jelenésben küldte lelkét a vértanuságra vágyakozó asszonyhoz. Megüzente a hírt: «Közeledik a nap, amikor nyíltan meg kell valani hiteteket». Örvendetesebb híradást nem hozhatott volna.

Néhány nap múlva teljesedet az isteni üzenet. Valaki feljelentette őket. Legjobb barátai is a vádlottak között voltak. Mikor meghallották a hírt, összegyűltek Aurélék házában. Búcsúztak a többi kereszténytől s kérték imádságukat, hogy állhatatosak maradjanak a küzdelemben. Eközben megjelentek a katonák. Aurélnak és Natáliának alig maradt ideje, hogy gyermekeiktől elbúcsúzzanak. Megcsókolták őket, utoljára itt a földön, s indultak.

A pogány bíró előtt bátran vallottak valamennyien: «E világ gazdagságát még csak össze sem lehet hasonlítani az

örök élettel. Krisztus Jézus hitének erejében megvetjük a világot. Elvetendőnek ítéljük azt a vallást is, amely nem hisz a Szentháromságban, a keresztséget elveti és a keresztényeket gyalázza».

Szörnyű haragra lobbant erre a bíró. A legsúlyosabb láncokat vétette elő. Rájuk verette s úgy küldte őket a börtönbe. Azt gondolta, hogy megtörnek. Ilyen jómódú, előkelő emberek nem bírják sokáig a kegyetlen börtönt.

De csalódott. Mikor öt nap múlva ismét maga elé állította őket, époly bátor hitvallóknak bizonyultak, mint első alkalommal. Kimondta tehát rájuk a halálos ítéletet. Együtt kerültek hóhérekre: Aurél és Natália; György szerpap, aki Palesztinából került nem sokkal előbb Hispániába; Félix és Lilióza.

A 852. esztendőben július 27-én volt vértanuságuk.

Aurél és Natália gyermekeit Szent Eulógius vette oltalmába.

Ugyanerre a napra esik

Szent Anna, Szűz Mária anyja. Egy igen régi írás, majdnem egyidős az evangéliumokkal (az ú. n. Jakab-féle ősevangélium) elbeszéli, hogy Anna férje Jeruzsálemben áldozatot mutatott be. Egy Ruben törzsebeli útjába állt: nincs itt helye, mivelhogy magtalan. Joakim erre visszavonult a pusztába nyájához, böjtölt és imádkozott, hogy Isten hallgassa meg kérését. Ugyanakkor Anna siratta meddőségét és fogadalmat tett, hogy ha Isten meghallgatja, születendő gyermekét a templom szolgálatára szenteli. Sok böjtölés és imádság után Isten meghallgatta: Angyal jelentette neki is, férjének is, hogy elveszi tőlük a meddőség szomorúságát és szégyenét. A két jámbor szülő aztán kis lányuknak Mária nevet adtak és fogadalmukhoz híven három éves korában a templomnak ajánlották föl. Anna életéből más komoly értesülésünk nincs. Azt azonban tudjuk, hogy halála után Szűz Mária jámbor anyja a keresztényeknek meghitt szentje lett. Tisztelete a 6. században kezdődik és a középkorban nagyon elterjedt. A bányászok, hajósok, anyák, első-sorban a szülő anyák védőszentjüket tisztelik benne.

Július 27.

Szent Pantaleon vértanu † 305 körül.

Tisztelete visszanyúl a 4. századba, amelyben a fennmaradt adatok szerint vértanuságot szenvedett. Az ókori írók «a csodatevő» és «a nagy vértanu» néven szeretik

emlegetni. Különösen a középkorban az orvosok egyik ünnepe a védőszentje volt s a közép-európai országokban a mai napig a népszerű 14 segítő szent (l. I. köt. 137. l.) között tisztelik. Görögül Panteelemonnak is nevezték, ami annyit jelent, mint «mindenkin könyörülő». Nálunk Pentele volt a neve s tiszteletének emlékét mostanáig megőrizte néhány helységnevén (Dunapentele, Sárpentele). Vértanúságáról és életéről nem maradtak fenn egykorú följegyzések. Történeti alakját a későbbi századok a költészet virágjaival futtatták be. De a legendák bájos virágai alatt könnyű meglátni szép egyéniségének vonásait.

A kisázsiai Nikomédiában született előkelő családból. Atyja, Eusztorgius, megrögzött pogány volt. Anyja, Eubúla, mint igen vallásos keresztény nő, kis fia lelkébe is beoltotta az igaz hit csíráit, de kora halála miatt ezeket a csírákat nem ápolhatta. Pantaleon teljesen pogány nevelésben részesült s úgy látszott, hogy a babona kiöli lelkében a keresztény igazságot. A tehetséges fiú deli termetű és igen kedves ifjúvá serdült. Szülővárosában tanulta az orvostudományt s tehetségével és ügyességével túlszárnyalta társait. Mestere, Eufrózimus, szívesen vitte magával mindenfelé a betegekhez s bemutatva magában a császári udvarban is, amely akkor Nikomédiában székelt. Ezen a réven lett később Maximián († 305) császárnak is háziorvosa.

Az ifjú nap-nap mellett elhaladt egy alacsony ház mellett, amelyben Hermolaus nevű keresztény pap lakott. Nemes magatartása, lelkes tekintete és komolysága magára vonta az ősz pap figyelmét. Keresztény fiatalember sem tehetett volna jobb benyomást. Hermolaus megismerkedett vele. A fiatal orvos meglátogatta őt még a lakásán is. Ott aztán kitűnt, hogy ő maga pogány, noha anyja keresztény volt. Nem gyűlölte anyja vallását, sőt lelkében még élt annak valami nagyon halovány emléke, de előrehaladása érdekében ki akart tartani az államvallás mellett. Az első látogatást követte a második, a harmadik, s Pantaleon lassan a szerény papi lakás mindnapos vendége lett. Hermolaus szívesen foglalkozott ezzel a természeténél fogva keresztény lélekkel. A lelki beszélgetéseknek tartalma mindig az volt, hogy Eszkuláp isten és a híres Hippokrates orvosságai nem is említhetők egy napon az orvosok orvosának, Jézus Krisztusnak gyógyító erejével, és akármit mondanak, a pogány vallás csak mese, a keresztények Istene az egy igaz Isten. Minél többet érintkezett

Pantaleon Hermolausszal, annál vonzóbbakká váltak előtte az anyjával és a kereszténységgel kapcsolatos gyermekkori emlékek, s annál jobban szerette volna elhinni mindazt, amit Krisztus tanított, édesanyja hitt s ez a tiszteletreméltó pap annyi meggyőződéssel hirdetett. De a hit kegyelme még útban volt. Végre egy váratlan csodás eset meghozta.

Egyik nap egy szűk ösvényen sétált. Akkor is, mint annyiszor máskor, vallási kérdéseken tépelődött. Egyszer csak egy kis gyermeknek holttestét pillantotta meg maga előtt. Mellette pedig egy élő vipera feküdt, amely mozdulatlan-ságával diadalmasan mutatta, hogy a gyermek halála az ő műve. Az orvos lelkében hirtelen átcikázott a gondolat: Ha igaz, amit a pap mondott, akkor Krisztus segítségül hívására ennek a gyilkos kígyónak el kell pusztulnia s a gyermeknek föl kell támadnia. S alighogy elgondolta ezt az óhajt, az élet és halál Ura meghallgatta imádságát. És elemi erővel belemarkolt Jézus Krisztus hite. A megtérés lassú folyamata hirtelen befejezést nyert. Rohant atyai barátjához, Hermolaushoz s hétnapi imádság és böjtölés után újjászületett a kereszt-ség vízében.

Az atyai házban ezentúl rosszul érezte magát. Szerette volna összeüzni a pogány istenek bálványszobrai, amelyek csúfították a lakást s rabságban tartották atyját. Fióji kegyelete azonban visszatartotta. Annál buzgóbban imádkozott és azon dolgozott, hogy atyját is megnyerje az Úr Krisztusnak. De ha az ő megtérése lassan haladt, atyjáé még nehezebben ment. Végre azonban itt is megtört a jég. Egy megvakult ember jött hozzá, aki már hatalmas vagyont költött el orvosokra és gyógyszerekre anélkül, hogy szeme csak valamelyest is javult volna. Pantaleon a beteget megismertette a kereszténységgel s amikor a saját erős hitének segítségével csodálatos módon egyszerű érintéssel visszaadta a betegnek a teljes látást, két lelki vaknak szerezte meg a hit viláosságát: a beteg és a pogány atya hittek s nemsokára megkeresztelkedtek. Eusztorgius a pogány isteneket kivetette szívéből, bálványait pedig a lakásából.

Pantaleon igen áldásos tevékenységet fejtett ki. Tudományával a testek, hitével a lelkek orvosa volt. Amikor meghalt atyja, nagy vagyon ura lett. Azután még inkább tudott segíteni a szegényeken, betegeken és a Dioklecián-féle üldözés alatt a börtönben sínylődő hittestvérein. Szerették is a betegek, a szegények és a keresztények.

Pogány orvostársait azonban az irigység ördöge marta. Keresztény hite miatt följelentették Maximián császárnál. A följelentést nyomozás, a nyomozást vértanuságok követték. A legelső áldozat az az ember volt, akinek Pantaleon csodálatos módon visszaadta szemevilágát. A viláért sem akarta gyógyulását Eszkulápnak tulajdonítani, inkább meghalt, de nem tagadta meg a gyógyító Krisztust. A halálban követte őt Hermolaus és még két keresztény. Csak azután került a sor az orvosra. A császár hízelgéssel és rábeszéléssel sem mire sem ment, s azért a kínzás eszközeihez nyult.

Pantaleon még a kihallgatás alatt is meggyógyított az Úr Jézus nevében egy inaszakadtat; ez csak növelte kínzóinak dühét. Először karóhoz kötötték, vasfogókkal tépték s égő fáklyákkal sütögették. A rettenetes kínok közt megjelent neki az Üdvözítő s édes szavakkal vigasztalta. A hóhérok elfáradtak, a fáklyák elaludtak. Erre olvasztott ónnal telt üstbe dobták. A tüzes ón csodálatos módon nem tett benne kárt. Majd hatalmas követ akasztottak nyakába s a tengerbe vetették. A nehéz kő könnyű falevélként úszott a tenger színén a megkínzott Pantaleonnal együtt. Azután vadállatok elé dobták. A cirkusz vadjai megjuhászodtak. A szent lábait nyaldosták s miután megáldotta őket, szelíden távoztak. A közönség soraiból kiáltották: «Ártatlan ember, szabadon kell bocsátani!» De nem bocsátották el. Kerékbe kötötték s egy dombról gurították le. A kerék útközben többeket megölt, de nem oltotta ki a halálra szántmak életét. Végül egy olajfa alatt a hóhér bárdja sujtott le rá. De mintha viasszá vált volna a pallos éle, az első vágás nem tett benne kárt. Csak a második volt halálos. S csodák csodája, a testből nem vér, hanem tiszta tej folyt. Ugyanakkor pedig, amikor Pantaleon végre bement az Isten örök országába, a száradásnak indult olajfa hirtelen virágpompába öltözött, s virága mindjárt gyümölcsé is érett. Mindez 305 körül történt.

A kegyelet tisztelettel veszi tudomásul azokat az ámpolnákat, amelyeket több templomban őriznek s amelyek a jámbor hagyomány szerint Pantaleon tejes vérét tartalmazták. Róma hívő népe pedig ünnepnapján el szokott zarándokolni a róla elnevezett templomba, amely a 17. század óta a piaristarend anyaházának temploma. A csodatevő orvostól egészséget vár. A rendház udvari kútjának megszentelt vizéből iszik s bízik benne, hogy ez a víz Szent Pantaleonnak közbenjárására hathatós orvosság a betegségek ellen. Hite

és bízása jogos. Hisz végelemzésben attól várja egészségét, kinek erejében Pantaleon is gyógyított, aki őt is kigyógyította a legsúlyosabb betegségből, a hitetlenségből. Ez az Úr Krisztus, aki Jézus, azaz Üdvözítő, Gyógyító. Szent Pantaleon Szent Lukács evangélista mellett az orvosok patrónusa.

Ugyanerre a napra esik

Szent Hermolaus vértanu † 305. Szent Pantaleon tanítója.

Szent Aurél és Natália vértanuk lásd júl. 26.

A hét alvó vértanu † 250. A 6. század elejéről eredő legenda szerint hét nemes ifjú Décius üldözése idején Efezusban a helytartó előtt bátran kereszténynak vallotta magát. A börtön elől sikerült egy Celion-hegyi barlangba menekülniök. Azonban a helytartó befalaztatta a barlangot. S így étlen-szomjan «elszenderültek» az Űrban. Kétszáz év múlva egy juhász aklot akart készíteni barmainak, föltárta a barlangot s a hét vértanu kétszázéves álom után dicsőséggel kijött a barlangból — t. i. ereklyüket II. Teodózius császár idején diadallal átvitték Efezusba. A legenda szerint idővel Marseille-be kerültek, Szent Viktor templomába.

***Szent Nevolon** hitvalló † 1280. Spanyolországban született, Favencia városában. Becsületes és ügyes vargamester volt. Huszonégyéves koráig világiasan élt, mint annyian mások. Akkor súlyos betegség magábatérésre bírta. Attól kezdve sokat járt a templomba, órákat töltött elmélkedésben. De mesterségét sem hanyagolta el. Azonban jobbára a szegényeknek csinált lábbelit — ingyen. Ismételten elzarándokolt Compostellába és Rómába. Útközben is ingyen foltozgatta a szegények csizmáját. Felesége sokat házsártoskodott azért, hogy annyira nem «gazdaságosan» folytatja mesterségét. De végre is türelme, szentsége és rendíthetetlen Isten-bizalma őt is megnyerte a komoly keresztény életnek. Szülővárosában a kézműveseket vezeklő testületbe tömörítette. Itt mindmáig nagy tiszteletben van.

***Kamilla** lásd júl. 18.

***Szent Márta** lásd júl. 29.

Július 28.

I. Szent Ince pápa † 417.

Még állt a régi Róma. És uralkodott. Az új tornyok és paloták, amfiteátrumok és bazilikák már Konstantin városában épültek. De azért Róma volt a Város. Két úr parancsolt már a világnak. Az egyik Ravennából, a másik Bizáncból. A két császár. De azért Róma volt a hatalom. Az ő kardja tette adófizetővé a két császár népeit, ő szabott törvényt, adott

biztonságot és állandóságot, ő szolgáltatta az igazságot. Körülötte forgott a világ. Császárok és helytartók tőle tanultak uralkodni, az ő hírére és régi dicsőségére élőködtek. És ha a kifürkészhetetlen, titokzatos rengetegeken vagy a beláthatatlan puszták sátrai alatt barbár lelkekben álmok születtek, Róma kincses káprázata festette csillogóvá az álmokat.

Ebben a régi Rómában ült Szent Péter székébe az albánói Ince pápa. Hogy ő volt-e az az Innocentius, akit a régi írók az Olajfák-hegyének egyik remetéjeként emlegetnek, vagy akinek Evagrius ajánlja Remete Szent Antal életének latin fordítását: nem tudjuk. De amint elnéz a történelem katasztrófái fölött és amint följük emelkedik: abban van annyi világfőlényesség, mint a szíriai és egyiptomi puszták remetéiben. A pusztába csak a hír jut el: tóba dobott kőnek utolsó hullámgyűrűcskéje. Ő a viharban áll, ahol sodor és tép a hullám, ahol iszonyatos hatalom tombol: Rómában, a világ fővárosában.

És most vihar van, ítéletidő.

401-ben lett pápa. Apostoli lélekkel vállalja minden egyházak gondviselését. Hivatala megnyitja előtte az egész keresztény világot. S az Isten- és emberszeretet, bölcsesség és eszményszolgálat, ami eddig észrevétlenül, az ismeretlenség homályában érlelődött benne mindennapi, jelentéktelen dolgokban, most az Úr teljes házanépével találja magát szembe. De érzi a hivatást és erőt, hogy az *egészre* is kisugározzék. Régen fölgyulladt már; most a gyertyatartóra került, és minden tette, szava az egész kereszténységnek nyújt világosságot.

Első levelében, amit Anysius tessalonikai püspökhöz intézett, kegyeletes lélekkel emlékezik meg elődjéről, Anasztázról: «Feddhetetlen étellel, nagy tudománnyal és az egyházi fegyelemnek teljes szigorával vezette az Isten népet». Az eszményt, amit Anasztázban meglátott, maga is valósítja. Erre ösztönzi a nagy felelősség: «Nemcsak magunkért, hanem a Krisztus népéért is számadással tartozunk, azért kell az isteni fegyelemre nevelnünk a népet». A fegyelem igényével lép fel abban a bomló világban. Mert azt akarja, hogy ha össze is dől a világ, ha mindenütt romlás és szenny árasztja el, az Egyház akkor is szeplő és ránc nélküli jegyese legyen a Báránynak.

Ha valahol gátat kell vetni a bűn elé, ha az igazság védelmezőt keres, ha ösztönös szenvedélyeket kell megzabo-

lázni: mindenüvé elér erős keze. Galliába és Hispániába, Konstantinápolyba és Afrikába. Victricius rouen-i püspökhöz biztató atyai szóval ír, mikor látja, hogy a gall egyház meglazult fegyelmét helyre akarja állítani. Másokat, akikben nem lát jóakaratot, keményen dorgál és rendreutasít. A császárral letőreti a donatista eretnokséget. Hozzá fordul Aranyszájú Szent János oltalomért és címezi levelét «az én nagyon tisztelendő, kegyes uramnak, Innocentiusnak». Nem tűri a kétkulacsos erkölcs álnokságát. Azért nem engedi, hogy a házas erkölcsben különbséget tegyenek úri és női morál között, és a férfi vétkeket enyhébben ítéljék meg, mint az aszszonyét. De a fegyellemmel szeretetet akar óvni és növelni, Istenhez vezetni. Azért rendeli, hogy a halálos ágyon nem szabad megtagadni a bűnbánóktól a föloldozás vigasztalását, mint a novaciánusok megtagadják.

Levelei mennek mindenfelé a zaklatott világba. Épít és világít velük. És kötelez. Szava törvény: a római egyház normája. S az emberek megtanulják, hogy erre a római egyházra föl kell figyelniök, szabványait és tekintélyét tiszteletben kell tartaniok.

És közben gyűlnek a barbár veszedelem felhői a látóhatáron. A vetélkedő császárok játszanak velük s nem veszik észre, hogy fölidézni tudták őket, de hatalmuk nincs fölöttük.

408-ban már ott állnak Alarik seregei Róma kapui előtt. Hannibál óta az első idegen sereg. Mert közben csak római tudott Rómához férközni. És nincs, aki ellene tudjon állni a veszedelemnek. Előregedett már a város s tehetetlen a gótok erős, ifjú karjával szemben. Kívül a kemény harcosok, belül az éhség és járvány rémít. De megvannak még a kincsek. Az erős, ifjú Róma harácsolta össze a világ minden tájáról. Ezzel veszik meg a szabadulást. De csak ideig-óráig. S a föltételek között ottvan, hogy megszerzik a békét Honorius császártól Alarik számára. A pápa a békeközvetítő. Elmegy Ravennába a császárhoz. Az Úr intézte így. Kivezette a veszedelemből, mint egykor Lótót — mondja róla Orózius —, hogy ne lássa népe pusztulását.

Mert Alarik nem győzi végét várni az alkudozásnak. Újra Rómára tör és 410 augusztus 24-én elesett a város. Három nap és három éjjel dúltak a gót hadak. S ami utánuk maradt, csak füstölgő rom. Kincseit elprédálták, lakóit kard-élre hányták, matrónáit is kínpadra vonták. Örült, aki pusztá életét menthette.

Megdől a régi Róma, és megérezte az egész világ. Az Ezekiel kommentáló Szent Jeromos kezében megáll a toll, mikor eljut hozzá a hír betlehemi magányába. Az ő próféta látásokhoz szokott szeme is elhomályosul és könnybe lábbad, napokon keresztül a pusztulás képei rajzanak agyában. Hát még mikor a hír után a valóság kopogtat ajtaján! «A királynő város leányai most tengerpartról tengerpartra bolyonganak Afrikában, Egyiptomban és a Keleten. Matrónái szolgálókká aláztattak. Leghíresebb polgárai kenyeret koldulnak Betlehem kapujában. És mert mindnyájuknak nem adhatunk, legalább könnyeket adunk s velük együtt sírunk.»

Elmúlt az idő, mikor a patrícius méltóságot, a római polgárjogot senki sem merészelte megsérteni. Rómával együtt elbukott a világkormányzó hatalom, a jog és a törvény. A menekülő patríciusok és lovagok a provinciák kis rablóinak és kalózáinak kezébe esnek. Nincs már, aki féken tartaná őket. Alarik dulása után a Birodalom csak árnyéka önmagának. Hálni jár belé a lélek. Egy-két évtized és eltemetik.

Megdől a régi Róma, de föltámadt az új.

Ince visszament a romok közé. Talán ő is elsiratta a Várost, mint Jeromos, de könnyei nincsenek följegyezve. De az már föl van, hogy hat esztendővel a gótok pusztítása után Szent Ágoston úgy beszél, hogy «Roma locuta, causa finita». Róma újra szól — s döntő súlya van szavának —, az ügy be van fejezve. Az újra föltámadt Rómában pedig Ince beszélt. A kartágói és a milevei zsinatok határozatait erősítette meg. Mert addig még vitakoztak rajtuk. Most, hogy ő szólt, be van fejezve az ügy. Az Ágostonok, Jeromosok, Chrysostomosok — a doktorok — s velük a világ most is Róma felé néz, intésére figyel: Ince püspökre — aki nem írt traktátusokat, exegéziseket, nem tartott fényes beszédeket; csak egypár levelet írt. Egyszer atyai részvétől meleg szívvel, máskor a rendeletek kemény, tömör nyelvén. De az új Rómának világot átfogó hatalmát fölségesen tudta képviselni. A hatalom, amelynek szószólója, nem új. Megvolt már a katakombák Rómájában, mikor a légiók győzelmes harcokra mentek, cészárok triumfusokat tartottak és a keresztények vérével áztatták a földet. Szent Péternek Krisztustól kapott hatalma ez.

S mikor a régi nagyság romjai fölött megdöntetlenül áll Szent Péter hatalma, akkor látszik igazán, hogy nem ebből a világból való s nem ennek a világnak erejéből és dicsőségéből élösködik. Ez a hatalom érvényesült Incében már Alarik

előtt, azért figyelt föl rá az egész világ. Most a romok fölött csak folytatja azt, amit már trónralépésekor megkezdett: céltudatosan építi tovább a római Szentszék primátusát. Összefogja a széteső világot Szent Péter tekintélyével. Decencius gubbiói püspöknek írja 416-ban: «Mindenkinek azt kell tartani, amit Szent Péter a római egyházra hagyott. És semmit sem szabad bevezetni, aminek nincs apostoli tekintélye». Legközvetlenebbül a nyugati kereszténységet kapcsolja szorosan a római Szentszékhez. Itt az elvi döntéseken túlmenően is biztosítja a pápa befolyását. «Mert, amint írja, Itáliában, Galliában, Hispániában, Afrikában, Sziciliában és a közbeeső szigeteken senki más nem alapított egyházakat, csak azok, akiket Péter vagy az ő utódai tettek papokká... Tartsák tehát magukat a római egyházhoz, ahonnan eredetüket vették.» De azért Macedóniában és Antiochiában is parancsol.

És mindenki meghódolt előtte, mert Pétert, a Sziklát látta benne, akire maga Krisztus építette az ő Anyaszentegyházát. «És jött az árvíz, a szelek futtak és ama háznak estek; de nem dőlt össze, mert kősziklára volt alapítva.»

Meghalt 417 március 12-én. Emlékét ma ünnepli az Egyház.

Ugyanerre a napra esik

Szent Viktor (Győző) pápa vértanu † 202. Nagy határozottsággal elítélte azokat a veszedelmes eretnekségeket, melyek abban az időben fenyegették Krisztus hitét: némelyek tagadták Krisztus istenségét (Theodotus), mások a Szentháromságot (Praxeás), mások meg amolyan spiritiszták (Markion) vagy baptista-félék (Montanus) voltak. Meg kellett érezniök Viktor határozott hangján keresztül, hogy aki az Egyházra nem hallgat, olyan mint a pogány és a vámos.

Szent Sámson (Sampson) püspök hitvalló † 564 k. Írországban.

***Szent Guthlake** hitvalló † 714. Előkelő családból származott. Kalandravágyó vad vére azonban rablóbandába vitte. Réme lett Mercia angol tartományának. Mikor egyszer álmatlanul hevert az erdőben, megrohanták a halál és másvilág gondolatai. Főlrázta álomba merült cimboráit: válasszanak más vezért; ő keresztény életet akar élni. Bekopogtatott a reptoni apátsághoz, hét évig keményen vezetelt. Aztán visszavonult Lincolnshire mocsarai közé. Itt súlyos harcokat állt a Gonoszlélek kísértéseivel szemben. Sirja fölött emelkedett a híres Croyland-i apátság.

***Della Chiesa Boldog Antal** hitvalló † 1459. Előkelő szülők gyermeke Piemontban. Szülői ellenzése dacára dominikánus lett. Sokat tett az eredeti szigorú szabály érdekében.

Július 29.

Boldog II. Orbán pápa hitvalló † 1099.

Boldog Orbán pápa nem a szemlélődő, hanem a cselekvő és küzdő emberek sorába tartozott. Nevét két világraszóló tettel írta bele az Egyház történetébe: egyrészt rettenthetetlen bátorsággal tovább folytatta a VII. Gergely pápa által megkezdett nagy szabadságharcot az Egyház függetlenségéért, másrészt megindította a keresztes hadjáratokat.

Francia földön, a reimsi egyházmegyében született. Családi nevén de Lagéry Ottónak hívták s állítólag a Semuri grófok családjából származott. Tudományos kiképzését a karthauzi rend szigorú alapítójának, Szent Brunónak keze alatt nyerte. Tehát a szentek tudományában is alapos iskolát járt. Erre mutat az is, hogy egész fiatalon világi pap, reimsi kanonok és főesperes lett. Mivel azonban a világi papság nem nyújtott neki elegendő alkalmat a Szent Brunó vezetése alatt megismert szigorú aszketikus elvek megvalósítására, hamarosan lemondott címeiről és javadalmairól, és mint egyszerű szerzetes a világhírű cluny-i kolostor tagjai közé lépett. Cluny neve pedig abban az időben már fogalom volt: egyet jelentett a mélyebb, tisztább és szellemibb katolicizmus akaráásával. Aki a cluny-i szellem varázskörébe jutott, az szükségképpen a fenékgig romlott és barbár közélet s az elfajult egyházi és társadalmi erkölcsök reformjának elszánt bajnokává szegődött.

A fiatal de Lagéry Ottó habozás nélkül csatlakozott ahhoz a nagy vallási reneszánszhoz, mely VII. Gergely hősies vezérsege alatt épp akkor fogta meg az egész nyugati kereszténységet. Bátor kiállásával csakhamar magára vonta a nagy pápa figyelmét: maga mellé szólította őt Rómába s miután ostiai bíboros-püspökké tette, ismétlen Németországba küldötte pápai követ minőségben. Sőt halálos ágyán Dezső montecasinói apát mellett elsősorban őt ajánlotta utódjául. A bíborosok Dezső apát (III. Viktor) alig másfél évig tartó pápasága után csakugyan őt emelték Szent Péter székébe. Megválasztása Rómától távol, Terracinában a Szentszékkal tartó német fejedelmek követeknek jelenlétében ment végbe (1088 máj. 12-én).

Ottó bíboros meghajolt a közbizalom előtt és családi nevét a III. század hős vértanu pápájának, Szent Orbánnak

nevével cserélte fel. Németországi híveihez intézett levelében még megválasztása napján nagy nyomatékkal hangsúlyozta, hogy minden tekintetben VII. Gergely nyomdokain akar járni. Ezt azonban egyelőre könnyebb volt mondani, mint megtenni. Hiszen pillanatnyilag minden ponton a Szentszék ellenségei voltak túlsúlyban. Az Örökváros a Szent Péter-templommal és a Lateránnal egyetemben már évek óta IV. Henrik császár ellenpápájának, Vibert ravennai érseknek hatalmában volt, és Németországban is a pápaellenes párt volt a helyzet ura. De Orbán, akiben VII. Gergely hősi elszántsága kelt új életre, egy pillanatra sem csüggedt el. Miután a melfi zsinaton sikerült újból biztosítania a délolaszországi normannok hűségét, bevonult Rómába, sőt egy időre magát a császárt is békésebb hírok pengetésére bírta. De a békéből egyelőre nem lett semmi. IV. Henrik 1090 tavaszán ismét nagy hadsereg élén vonult Olaszország és Róma ellen.

Így a pápának újból menekülnie kellett. De a kudarc nem hogy csökkentette volna, ellenkezőleg fokozta ellenálló erejét. A beneventi és troyes-i zsinatokon újabb szigorú határozatokat hozott az Egyházban elhatalmasodott visszaélések megszüntetésére. És íme, a Gondviselés azzal jutalmazta hősi kitartását, hogy váratlanul javára billentette a helyzetet. A császár családjában meghasonlás támadt: idősebb fia, Konrád trónörökös, aki már régebb idő óta rossz szemmel nézte atyjának makacs és meddő harcát, 1093 őszén nyíltan a pápai párthoz állott és egész Felsőolaszországot magával ragadta. E váratlan fordulat hatása alatt II. Orbán ismét Rómában termett s miután sikerült a lateráni bazilika és palota birtokát is biztosítania, 1094 őszén Lombardiába indult. Útja valósággal diadalút volt; amerre csak elhaladt, mindenütt ezrek és ezrek hódolata fogadta. Így jutott el Piacenzába, ahol újabb fényes zsinatot tartott és más nagyfontosságú tárgyak mellett felvetette a keresztes hadjáratok megindításának gondolatát.

A gondolat gyakorlati kivitelének megbeszélésére még ugyanazon év (1095) őszére a franciaországi Clermontba újabb zsinatot hirdetett. Itt nov. 18-án nagy beszédben ecsegtelte a megjelent tízezrek előtt az Úr Jézus szülőföldjének szomorú viszonyait és az odazarándokló hívek embertelen kínzását. Majd cselekvésre, harcra szólította fel a keresztény világ lovagjait. «Fogjatok fegyvert, kedves testvéreim, — mondotta többek közt — övezzétek fel kardotokat, készüljétek,

legyetek hű fiai a Mindenhatónak. Jobb a harcban elesni, mint népünket és a szenteket szenvedni látni. Aki szívén viseli Isten ügyét, kövessen bennünket. Segítsünk testvéreinken. Fordítsátok fegyvereiteket, melyekkel bűnösen testvérvért ontotok, a keresztény nép és hit ellenségei ellen.» A gyűjtő beszéd hatása alatt a jelenlevő tízezrek egyhangúlag felkiáltottak: «Isten úgy akarja» és egy szívvel-lélekkel elhatározták, hogy a következő évben hadra kelnek a Szentföldre. Ezzel megindult a középkori történelem legnagyobb és legeszményibb mozgalma, a kereszties mozgalom. Európa hosszú időre egy megbolygatott méhkaptár képét mutatta: tízezrek és százazrek rajzottak ki belőle, hogy vérök hullásával pecsételjék meg Megváltójuk iránt érzett hálájukat és szeretetüket.

Orbán a clermonti zsinat után ideje és energiája java részét a kereszties hadjárat megszervezésére fordította. De azért nem hanyagolta el egyéb feladatait sem. A házasságtörő II. Fülöp francia királyt kiközösítette és nem nyugodott addig, míg őt az 1096. évi nimes-i zsinaton bűntársának, Bert-rada grófnőnek elbocsátására nem kényszerítette. Helyzete napról-napra erősödött. IV. Henrik még 1097-ben kénytelen volt elhagyni Olaszországot, s ellenpápája, Vibert érsek, utolsó menedékének, a római Angyalvárnak eleste után Ravennába szorult vissza. De bármily fényes eredmények kísérték a szentéletű pápa vállalatait, mint egykor Mózesnek, neki sem adatott meg, hogy színről-színre lássa a béke és győzelem áhított földjét. Mikor 1099 júl. 29-én váratlanul elhúnyt, az investituraharc még messze volt befejezésétől és az első kereszties hadjárat kimenetelét sem lehetett még biztosan látni. Jeruzsálem ugyan már két héttel előbb (júl. 15-én) a keresztények kezére került, de a lelkes pápának már nem adatott meg tudomást szerezni ez örvendetes eseményről. Tetemét nagy elődei mellé, a Szent Péter-templom kriptájába temették.

Ugyanerre a napra esik

Szent Márta szűz † 80 k. Mária Magdolna (júl. 22) és Lázár testvére. Tehát abból a boldog családból való, melyet az Üdvözítő külön gyöngéd szeretetével, látogatásaival (Luk. 10) és Lázár föl-támasztásával (Ján. 11) tüntettet ki. Az Üdvözítő halála után későbbi hagyomány szerint testvéreivel együtt kormány nélküli hajóra rakták, mely Marseille-be vitte őket. Itt a tevékeny szeretet apostolaként halt meg. Tarascon-ban tisztelik ereklyéit.

II. Szent Félix (Bódog) pápa vértanu † 356. Az ariánus Konstančius császár Libérius pápát számúzte. Utána Félix kormá-

nyozta a római egyházat, Konstancius azonban a hithű, hajthatatlan pápát alattomban lefejeztette.

Szent Flóra szűz és társai vértanuk † 259 körül. Nénjével, Lucillával együtt egy afrikai kalóz elrabolta; a két előkelő lányt azonban megbecsülte. Húsz évi rabság után hazakerültek és Galliánus császár alatt vértanuságot szenvedtek.

Szent Oláf vértanu, lásd júl. 21.

Szent Lúpusz (Farkas) püspök hitvalló † 478. Előkelő lotaringiai család sarja volt. Fiatalon elvette Arles-i Szent Hilárius püspök jámbor és okos hugát és nagy dicsőséggel ügyvédkedett. Hét év mulva feleségével közös elhatározást tettek tökéletesebb életre. Felesége kolostorba vonult. Ő is a híres lerini kolostorba állott be, hol az apát akkor Szent Honorátus volt. Csakhamar példaképe lett a szerzeteseknek az imádságban és vezeklésben. Szentségének gyorsan híre ment. Míg odajárt egy örökségi ügyét elintézni, megválasztották Troyes püspökének. Mint püspök nem hagyott föl a szerzetesi szigorú étellel. Jövedelmét szegények gyógyítására és foglyok kiváltására fordította; enni csak minden második vagy harmadik nap evett, minden második éjszakát imádságban virrasztott át, húsz évig egy szál deszkán hált. Késő aggkorban halt meg 52 évi püspökség után. Tekintélye szinte határtalan volt. Angliában Szent Germanikus püspökkel együtt egykettőre megtörte a pelágiánus eretnekséget. A bűnösök remegve tértek meg pusztá megjelenésére. Attila a katalaunumi ütközet előtt az ő közbenjárására megkímélte Troyest; más barbár vezérek hasonlóképp jártak.

Július 30.

Kolombíni Szent János hitvalló † 1367.

Egyik nap Kolombíni János, a gazdag és tekintélyes szienai kereskedő hajszolt délelőtti munkában a szokottnál előbb megéhezett. Dolgozószobájából felesége lakosztályába sietett. Az ebéd még nem volt kész. Elfutotta a méreg, s csak úgy szórta haragja nyilait szelíd feleségére és a megrémült cselédségre. Az asszony szó nélkül szaladt a konyhába, hogy sietesse a főzést. Előbb azonban egy könyvet nyomott ura kezébe, hadd szórakozzék olvasásával, míg el nem készülnek. De János úr azonnal földhöz vágta az olvasmányt. A könyvvel együtt azonban a földön hevert haragja is; néhány perc mulva röstelkedve vette föl: a szentek élete volt. Találomra felütötte s Egyiptomi Mária (ápr. 8) életén akadt meg szeme. Mohón olvasta, mint változott át a bűnös nő a vezeklés példaképévé. Az a rövid idő, amely az ebédig eltelt, határhő volt életében.

Amire behozták az ételt, már csupa nyájasság volt s utána egész új életet kezdett. Ez 1355-ben történt.

1300 körül született Sziénában. Tekintélyes patricius-családból származott s ugyanazt tette, amit az akkori gazdag olasz városok jómódú polgárfiai általában, a kereskedői pályára lépett. Feleségül vette a szelídlelkű Cervetano Bláziát s boldog házasságából két gyermeke született, Péter és Angela. Ügyességével és szorgalmával szép vagyonra, tekintélyével pedig szülővárosa vezetésében nagy befolyásra tett szert. A szabadváros szenátora lett s több ízben viselte a köztársaság elnökének («gonfaloniere») méltóságát. Nagyravágyó ember volt s túlságosan sokat törődött a vagyongyűjtéssel. Egyébként nem voltak olyan nagy hibái, amelyek miatt megítélhették volna, sem olyan kiváló erényei, hogy mint példaképre nézhetek volna föl reá. A lanyhább keresztények életét élte.

Az 1355-i ebédjelenet egészen új embert alakított belőle. Mintha Egyiptomi Mária életének olvasása közben olyan látogatásban lett volna része, amilyennel az Úr Jézus tünnette ki Zakeust. Nem kiáltott ugyan föl a gazdag várossal: «Uram, ime vagyonom felét a szegényeknek adom s ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette» (Luk. 19, 8), azonban megtette. Sok embert rövidített meg kereskedői furfangjában; érezte, hogy kártérítéssel tartozik. Azért áruit olcsóbban adta, vásárlásainál pedig drágábban fizetett. Akik ismerték s tudták róla, hogy eddig egyáltalán nem a zsoltáros szava volt az eszménye: «Ha bővelkedtek gazdagságban, szíveteket rája ne tegyétek» (61, 11), azok azt gondolták, hogy az öregedő Kolombíni elvesztette az eszét. Ő azonban nem zavartatta magát. Még nagyobb tökéletességre vágyott. Lemondott a házaseletről, majd látogatni és ápolni kezdte a betegeteket, a szegényeknek pedig igen bőséges alamizsnát osztott.

Ami eddig történt, annak felesége, Blázia is igen örült. Azonban jöttek olyan dolgok, amelyeket már nem bírt megérteni s amelyek miatt csak röstelkedni tudott. Férje levelette magasabb társadalmi osztályának ruháját és a legalsó néposztály rongyaiba öltözött. Amikor súlyosan megbetegedett, titokban megszökött a kényelmet nyújtó lakásról s utolsó szegényként Sziéna legszegényebb kórházába vonult. Bláziának csak nagy nehezen sikerült őt onnan hazahoznia. Miután fölgyógyult, az utcán fölszedte a betegeteket, lakására cipelte,

ott ápolta őket s nem átallotta sebeiket csókolni. A felesége úgy gondolta: János tegye a jót titokban s kerülje a feltűnést. Férje azonban továbbjárta a rendkívüli hivatás szokatlan útjait. Végre Blázia is látta, hogy Isten ezt így kívánja urától. Egyik éjjel t. i. észrevette, hogy ragyogó fényesség veszi körül férjét, amint imádkozik, máskor pedig egy belpoklos, akit férje úgy hozott haza, csodálatos módon eltűnt az ágyból — hátha maga az Úr Krisztus volt?! S Blázia megnyugodott.

1360 körül felesége számára megfelelő évjáradékot biztosított s az ő beleegyezésével még meglevő tekintélyes vagyonát három részre osztotta: az egyik részt egy kórház, a többit pedig két kolostor számára. A közben elhunyt Péter fiáról nem kellett gondoskodnia, leánya pedig kolostorba vonult. Önmagára nem gondolt. Ettől kezdve Mini Ferenc nevű ifjúkori barátjával együtt abból élt, amit összekéregetett vagy amit munkájáért kapott. Legszívesebben kórházakban vállalta a legalacsonyabb munkát, de örömet ment vizet vagy fát hordani vagy udvart seperni olyan házakba is, ahol azelőtt nagy tekintélynek örvendett. Legnagyobb volt a tekintélye, mikor szenátor korában a városházán lakott. Most odament s a legalacsonyabb munkát végezte a konyhán tisztogatásban annyi ideig, amennyit előbb ugyanott tiszteletben töltött. Evangéliumi szegénységével példát adott, szavával pedig mindenfelé bűnbánatra buzdított. Életével a legelőkelőbb családok fiait (pl a három Piccolomini-testvért egyszerre) vonzotta maga köré, s társai lassan kis társasággá gyarapodtak.

Az érdekelt családok rossz szemmel nézték ezt a toborzást. Amikor pedig János a legéletrevalóbb fiatalembereket is — mint mondták — magához «bolondította», erélyesen megmozdultak. Föllépésüknek megvolt az eredménye: a városi tanács Jánost és követőit számkivetésbe küldte. A vezér 25 férfinak az élén zokszó nélkül hagyta el szülővárosát s bejárta velük Középolaszország nagyobb városait. Mindenfelé sok jót tettek az örökös vérontásnak és fosztogatásnak abban a szomorú idejében. A számkivetés kenyerét nem kellett sokáig enniök. Sziénában dögvész ütött ki, s a lakosság az Isten büntető kezét látta benne János számkivetéséért. A tanács kénytelen volt ünnepélyesen hazahívni a száműzötteket Arezzóból, s ők minden sérelmet felejtve, a járvány alatt folytatták munkájukat, bűnbánatot hirdettek s az inséget enyhítették.

1367-ben örömmámorban úszott Itália. V. Orbán (1362—

1370) elhagyta Avignont, ahol a pápák az Egyház nagy kárára már közel 60 éve laktak, s Olaszországba tért. A pápának ezt az útját fölhasználta János, hogy társaival elmenjen hozzá s kérje társasága megerősítését. Kornetóban előadta nagy kérését. A megerősítést akkor még nem nyerhette el. Az a gyanu merült föl t. i. ellenük, hogy lelki rokonságban vannak az ábrándozó és pápasággellenes fraticellikkel. A gyanu csakhamar alaptalannak bizonyult, s a szentszék jóváhagyta a *jézuátáknak* társaságát azzal a kikötéssel, hogy tartózkodniok kell az ide s tova való járkálástól. Nevüket úgy kapták, hogy amikor a pápa elé mentek, Viterbóban az utcai gyerkőcök ezt kiabálták utánuk: «Ime a jézuáták». A gyerekek kiáltásainak pedig az a magyarázata, hogy ezek a szíenai bűnbánat-hirdetők beszédeiket a nyilvános tereken ezekkel a szavakkal kezdték és végezték: «Éljen Jézus, dicsértessék az Úr Jézus Krisztus».

A megerősítés után alig egy hónapra, 1367 júl. 31-én Jánost egyik útja alkalmával magához szólította az Úr. A volt dúsgazdag, büszke kereskedő egyszerű fehér vászonreverendában, barna köpenyben és ócska szandálban megtestesült szegénység- és alázatként feküdt a ravatalon. Felesége túlélte őt. Ünnepelesen nem avatták szentté, de korán kezdték szentként tisztelni. Ünnepe júl. 31-én van.

A merőben világiakból álló társulat halála után szerzetté lett s a 17. század óta paptagokkal is rendelkezett. Sok jót tettek. Idők multán azonban hűtlenekké lettek az alapító szelleméhez, s elvilágiasodtak. Az Egyház 1668-ban megszüntette a szerzetet.

Ez is egyik titka Isten kifürkészhetetlen utainak: Virágzás és bő termés után nem egyszer kivág vagy pusztulni enged egy terebélyes fát; de meghagyja szent gyökerét. Így történt itt is. Néri Szent Fülöp arra vállalkozott, hogy megtéríti Paleologust, egy makacs eretneket. Minden rábeszélés kárba veszett Akkor odaadta Kolombíni életét: olvassa el. S ime a megkérgesedett lélek lágyra olvadt az Isten-szeretés fölséges példájának merő olvasásán. Valóban: Kolombíni természetűl gyenge és kényes volt. Válogatott ételekkel élt és melegen öltözött. Megtérése után mezítláb járt, hajadonfővel és csupasz mellel. «Nem fázol, János?» kérdezte részvétellel egy barátja. «Nézd meg», mondotta a szent és barátja kezét keblére vonta. «Hisz olyan meleged van, hogy alig állom!» mondotta az ámuló barát. Az volt igehirdetésének a gondo-

lata: Szeretteim, sírjunk és vezekeljünk! Ha más bűnünk nem volna is, mint az, hogy nemtörődömséggel és hidegen fogadjuk az ő mérhetetlen szeretetét, akkor is készeknek kellene lennünk ezerszer meghalni érte! — «Élmulik e világ és az ő kívánsága. Aki pedig Isten akaratát cselekszi, mindörökké megmarad» (Ján. 1. 2, 17).

Ugyanerre a napra esik

Szent Abdon és Szennen vértanuk † 304. A hagyomány szerint előkelő perzsa ifjak. Mint hadifoglyok Rómában rabságba jutottak. A keresztények kiváltották őket. Az üldözésben félelem nélkül látogatták a vértanukat börtöneikben, temették ereklyéiket. Végül maguk is elnyerték a vértanuság koronáját.

Szent Julitta vértanu † 303. Cezáréában, Kappadóciában gazdag özvegy volt. Egy körmönfont, istentelen ember kiforgatta minden vagyonából. Mikor ezért a bíró előtt vádat emelt, minden hájjal megkent fosztogatója kifogást tett: nem emelhet vádat a császár törvényszéke előtt, aki nem tiszteli a császárt; Julitta pedig Krisztusnak tisztelője, nem a császárnak. A bíró helyt adott a kifogásnak. Tömjént és égő szenet hozatott, áldozzon a császárnak és tagadja meg Krisztust. Julitta azt mondotta: Inkább vesszen életem és minden javam, semhogy Teremtőmet egy szóval is megbántsam. S ebben maradt. Hiába noszogatták és fenyegették. Egyre csak azt hajtogatta: Én Krisztus szolgálója vagyok. Önként ment a máglyára, «mintha nászágy lett volna». Teste épségben maradt és drága ereklyéje lett annak a templomnak, melyben Nagy Szent Vazul (jún. 14) mondott róla egyszerű dicsőítő beszédet. Így fejezte be: «Ti férfiak, kérve kérlek, ne legyetek gyöngébbek mint az aszszonyok hitetek megvallásában. Ti nők, Julitta példája indítson, hogy a jámborság útján kitarthatok; mutassátok meg, hogy természetetek gyöngesége nem akadály semmi jóban».

Július 31.

Loyolai Szent Ignác hitvalló † 1556.

Loyolai Szent Ignác azok közé tartozik, akiknek működését a szó legigazibb értelmében gondviselésszerűnek kell mondanunk. Mintha a Gondviselés egyenesen azért állította volna őt munkába, hogy benne és társaiban új harcosokat támasszon ezernyi véstől és vihartól ostromolt Egyháza érdekeinek megvédésére. És ő emberül megfelelt feladatának. Égyrészt az életszentségnek egészen új típusát állította kortársai és az utókor elé, másrészt rendjében olyan csatasort

bocsátott az Egyház rendelkezésére, melynek átgondoltság, szervezettség és nagyvonalúság tekintetében alig találjuk mását.

Ignác a hegyes-völgyes baszk föld Guipuzcoa nevű tartományában született abban a kis hegyi várban, melyről családja a 17. század eleje óta Loyolainak írta magát. Születésének idejét nem ismerjük pontosan, de általában az 1491. évre szokás tenni. Mivel szüleinek rajta kívül még hét fiú és öt leány felneveléséről kellett gondoskodniok, Ignác, mint legkisebb fiú már 14 éves korában Katolikus Ferdinánd spanyol király bizalmas emberének, Juan Velasquez de Cuellarnak udvarába került. Itt ismerkedett meg a lovagi élet szokásaival s itt kedvelte meg az éneket és zenét, mely később is kedves szórakozása maradt. De az életszentségtől ekkor még nagyon messze járt. Mint később maga mondotta, a világ hiúságának élt és főképp a fegyverforgatásban gyakorolta magát. Nem kevésbé kedves időtöltése volt a játék és a kalandos lovagregények olvasása.

Igy ment ez 1517-ig, Velasquez haláláig. Ekkor a nagykorúvá serdült ifjú lovag rokonának, Don Antonio Manrique navarrai alkirálynak katonái közé állott. Már kapitány volt, mikor az V. Károly császár és I. Ferenc francia király közt kitört navarrai háborúban jó alkalmat talált bátorságának megmutatására. A franciáktól erősen szorongatott pamplonai vár védelmének eleitől fogva ő volt a lelke. A döntő roham napján, 1521 máj. 20-án azonban megsebesült; egy ágyúgolyó összezúzta jobb lábszárát. Ajultan, szinte félholtan kellett őt elvinni a bástyafokról. Súlyos sebével először a franciák vették gondjaikba, majd két hét múlva gyaloghinton Loyola várába szállították, hogy övéinek ápolása alatt előbb magához térjen. De gyógyulása sok időt vett igénybe. Az orvosok ügyetlensége még hosszabbra nyújtotta szenvedését. Először rosszul illesztették össze a tört csontokat, úgyhogy lábszárát másodízben is el kellett törni; azután ismét elvették az összeillesztést s ezért kénytelenek voltak a szárcsont kiálló részét lefürészelni és az ekként megrövidített lábat egy feszítő készülék segítségével kihúzni.

A kínos műtétek tömérdek szenvedést okoztak Ignácnak; de ő lovaghoz illően, panasz és zokszó nélkül tűrte a legnagyobb fájdalmakat is. Mikor azután állapota némileg javult, olvasással akarta enyhíteni unalmát. Lovagregényeket kért környezetétől, de ápolói csak az Üdvözítő és a szentek életével tudtak szolgálni. Más hiányában ezeket kezdte tehát bön-

gészni; először csak kelletlenül, de azután egyre fokozódó érdeklődéssel. És minél jobban beléjük temetkezett, annál gyökeresebb változás ment végbe lelkében. Világias tervei, fennhéjázó lovagi ábrándjai egyszerre köddé foszlottak. Assisi Szent Ferenc és Szent Domonkos példája ellenállhatatlan erővel markolt szívébe és komoly elhatározásokat értelt lelkében. Eltökélte, hogy szakít eddigi életével és világi lovagból Isten lovagjává szegődik. Mihelyt egészsége valamennyire helyreállott, 1522 tavaszán elzarándokolt a híres montserrati kegyképhez és ott, miután töredelmes életgyónást végzett, fényes lovagi öltözékét szegényes zarándokruhával cserélte fel. Montserratról a közelfekvő Manrészába vonult s ott ideje nagy részét a Paradicsomvölgynek nevezett barlangban töltötte teljes egyedüllétben. Itteni benső küzdelmeinek, kísértéseinek és vigasztalásainak eredményeként készítette a később oly nagy jelentőségre jutott Lelkigyakorlatait.

1523 őszén Barcelonán, Rómán és Velencén át a Szentföldre indult, hogy ott az evangélium hirdetésével szolgáljon az Úrnak. De csakhamar tapasztalnia kellett, hogy megfelelő tudományos készültség nélkül semmire sem megy. Ezért újból visszatért hazájába és harminchárom éves kora ellenére nyilvános tanulóknak szegődött egy barcelonai iskolába. Miután két év alatt megszerezte a szükséges latin nyelvi ismereteket, előbb az alcalai, majd a salamancai egyetemre ment bölcseletet és hittudományt hallgatni. Mivel azonban lángoló buzgalma mindkét helyen összeütközésbe hozta őt a mindenütt eretnekséget gyanító inkvizícióval, 1528-ban kivándorolt hazájából. Azon kor leghíresebb és Európaszerte legtekintélyesebb teológiai egyetemére, a párizsi egyetemre ment és itt hét teljes esztendőt töltött buzgó tanulmányokban.

Itt is nagy gondot fordított lelki életének kialakítására. Különösen azon igyekezett, hogy szavával és példájával minél több tanuló társát nyerje meg az erények követésének. A nehézségek és gyanúsítások, melyekkel eleinte itt is küzdenie kellett, csak fokozták buzgalmát. Kitartása idővel megtermette gyümölcseit. Lassankint egy kis baráti kör képződött körötte a legtehetségesebb és legtöbbre hivatott ifjakból. Hozzácsatlakoztak: Faber (Favre, Lefèvre) Péter, Xavéri Ferenc, Lainez Jakab, Salmeron Alfonz, Bobadilla Miklós és Rodriguez Simon. Ignác megismertette velök a Lelkigyakorlatok szellemét s azután rábeszélte őket, hogy a Szentföldön élő hitetlenek megterítése céljából egyesüljenek szerzetesrendé. 1534

aug. 15-én a montmartrei Szent Dénes kápolna kriptájában csakugyan letették a tisztaság és önként vállalt szegénység fogadalmát és megegyeztek, hogy tanulmányaik végeztével Velencéből egyenesen a Szentföldre indulnak, illetve, amennyiben ezt nem tehetnék, a pápa rendelkezésére bocsátják magukat.

A montmartrei fogadalom beváltása 1537-ben vált esedékessé. A hét jó barát néhány újonnan csatlakozott társ kíséretében össze is gyűlt Velencében, de mivel a velencei köztársaság épp akkor harcban állott a Portával, egyelőre kénytelenek voltak elejteni a tervet. Ezért új munkatér után néztek. Miután az arbei püspök kezéből 1537 jún. 24-én felvették az egyházi rend szentségét, kettesével szétozlottak a környező városokba és rendkívül intenzív lélekgondozó tevékenységet kezdtek. Minthogy a keleti útra semmi biztató kilátás nem nyílt, Ignác 1537 vége felé Faber és Lainez kíséretében Rómába indult, hogy fogadalmuk második fele értelmében a Szentatyának felajánlja maga és társai szolgálatát. III. Pál pápa igen kegyesen fogadta és a kedvezések egész sorával halmozta el a kicsiny társaságot. Így Fabert és Lainezt mindjárt kinevezte a pápai egyetem tanárává, Ignácot pedig egyháziaknak és világiaknak szóló lelkigyakorlatok tartásával bízta meg. A rosszhiszeműség és galádság itt is felemelte fulánkját, de a lefolytatott hivatalos vizsgálat fényesen igazolta igazhitűségét. Ignác jóval fizetett a rosszért: az 1538—39. évi szigorú télen a felebaráti szeretetnek oly számos hősi tettét vitte végbe, hogy ellenségei is kénytelenek voltak fejet hajtani előtte.

Ezenközben a Velencében maradt társak is Rómába jöttek, hogy még egyszer tüzetesen megbeszéljék terveiket. És míg napközben a város legkülönbözőbb pontjain serénykedtek a lelkek megszentelésén, esténként sokszor éjféléig is eltűnődtek, eltanácskoztak jövőjükön. A sok megbeszélés eredményeként végre arra az elhatározásra jutottak, hogy most már formailag is életre hívják a régóta szándékolt és óhajtott rendet. Mindjárt rögzítették főbb körvonalait is. III. Pál pápa egy hármastagú bíborosi bizottságnak adta át a tervezetet felülbírálás céljából, s mivel ez minden részletében helyesnek találta az elgondolást, 1540 szept. 27-én kelt bullájával (így kezdődik: *Regimini militantis Ecclesiae*) beleegyezését adta a Jézus-Társaság megszervezésébe, de tagjainak számát egyelőre hatvanra korlátozta.

Loyolai Szent Ignác.

A pápai megerősítés után Ignác ismét Rómába hívta társait és az ideiglenes rendszabályok értelmében generálisválasztásra szólította fel őket. Valamennyi szavazat őrája esett. A szent, bár nehezebbre esett, meghajolt a közbizalom előtt; 1541 ápr. 22-én a Szent Pál bazilikában társaival, immár szerzetestestvéreivel egyetemben letette az ünnepélyes szerzetesi fogadalmakat s azután hozzálátott a konstitúciók elkészítéséhez. Teljes tíz esztendeig dolgozott e munkán és csak 1550-ben jutott vele annyira, hogy véleményezés céljából ünnepélyesen beesküdült társai elé terjeszthette. Végleges megerősítése azonban már utódaira maradt.

A rend szervezése és vezetése mellett bőségesen maradt Ignácnak ideje az irgalmas felebaráti szeretet műveinek gyakorlására. Hiszen a szentek éppen abban különböznek a közönséges halandóktól, hogy lelkök olyan, mint a finomhúrú hárfa: a legkisebb szükségletre is élénken reagál. Ignác ebben a tekintetben is legnagyobb szentje volt korának, mert mindenki másnál nagyobb mértékben gyakorolta a szamaritánus szeretetet. Különösen nagy kedvvel foglalkozott a gyermekek és tanulatlanok katekizálásával, a jóhiszemű zsidók megtérítésével s a bukott vagy veszélynek kitétt nők megmentésével. Mivel azonban tudta, hogy az egyéni munka, bármily lelkesedéssel végzik is, nem elegendő nagy célok megvalósítására, szeretetműveit intézményesíteni törekedett. Így a zsidók megtérítésére külön hitjelölt otthont létesített; hasonlóan külön menedékházat alapított a jobb belátásra bírt bukott nők számára, mely idővel külön női szerzetes kongregációvá terebélyesedett. Beszédes bizonyossága szeretetének két árvaház, melyek egyikében fiúkat, másikában pedig leányokat neveltett. E mellett mindenki másnál nagyobb eredménnyel fáradozott a gyakori gyónás és áldozás terjesztésén.

Pedig mindezek csak apró forgácsok voltak ahhoz az óriási munkához képest, melyet a hitújítás viharaival küzdő Egyház megsegítésére végzett. Gondjaival átfogta úgyszólván az egész világot. Pápákat és királyokat békített össze, rengeteget fáradt a tridenti szent zsinat összeülése és sikere érdekében, új lendületet adott a missziós tevékenységnek s a Collegium Germanicum, mai nevén Germanico-Hungaricum megalapításával egészen új alapokra helyezte a papnevelést.

Ez a rengeteg munka és gond lassankint felőrölte Ignác életerejét. A kemény aszkézis és a sok betegség is megtette

a magáét. A mennyországra megérett szent idegennek kezdte magát érezni a földön. Ajkán egyre gyakrabban hangzott fel a sóhajtas: «Mily rút nekem a föld, ha az égre nézek!» A gyakran ismétlődő látomások, melyek gazdag misztikus színezettel vonták be utolsó éveit, csak szították benne a mennyország megízlelt örömei után való szent vágyódást. Valósággal megváltás volt tehát számára, mikor az Úr 1556 júl. 31-én boldog színelátására szólította őt. V. Pál pápa alig félszázaddal halála után a boldogok, XV. Gergely pedig 1622 márc. 12-én a szentek közé sorozta. Tetemei századok óta a Jézus nevééről elnevezett pompás templomban nyugszanak.

Kevés ember tett annyit Jézus Krisztus földi országáért, mint Ignác. Fáradhatatlan lelkének két szárnya volt: Jézus Krisztus határtalan szeretete és Isten akaratával való legteljesebb azonosulása.

Mikor Salamancában vizsgálati fogságban volt eretnek-ség gyanúja alatt, valaki sajnálkozott előtte. Ő azt felelte: «Éz annak a jele, hogy az ön szívében még kevés a szeretet Krisztus iránt; különben nem találná olyan kemény sorsnak, hogy láncokban vagyok az ő ügyéért. Megmondhatom: egész Salamancában nincs annyi bilincs és lánc, amennyit szívesen nem viselnék Jézus Krisztus szeretetéért».

Fölmerült előtte is a kérdés: mi tudná leginkább megzavarni lelke békéjét. «Ha eltörölnék szerzetét, élete művét, öreg napjai vigasztalását.» S mégis azt mondhatta: «Ha hibámon kívül történnék, elég volna az imádságos összeszedettségnek egy negyedórája, hogy minden békétlenség eltávozzon lelkemből, akkor is, ha föloldanak a Jézus-társaságát, mint a sót a vízben». Ezt a kemény, férfias jámborságát beleimádkozta abba az önfelajánlásba, mely a Lelki-gyakorlatok könyvében a szeretetről szóló elmélkedést fejezi be: «Fogadd el Uram, egész szabadságomat. Fogadd emlékezőtehetségemet, értelmemet és egész akaratomat. Amim van és amivel rendelkezem, mind te adtad nekem. Mindezt visszaadom neked egészen és mindenestül átadom szent akaratodnak, hogy rendelkezél velem. Csak szeretetedet és kegyelmedet add nekem, s én elég gazdag leszek és nem kívánok semmi egyebet. Amen.»

Ugyanerre a napra esik

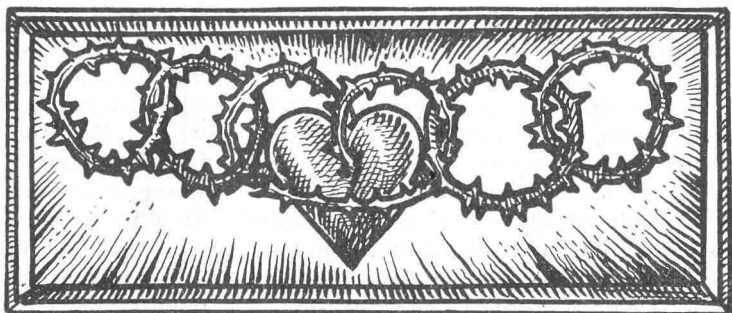
Szent Germán püspök hitvalló † 488. Gazdag családnak volt gyermeke Auxerre-ben, Franciaországban. Csakhamar neves

ügyvéd lett belőle Rómában. Mint hadvezér került vissza hazájába. Itt erőszakossággal sok bánatot szerzett a szent püspököknek, Amá-tornak. Ez azonban isteni figyelmeztetésre váratlanul pappá szentelte Germánt. S ettől az időtől kezdve más ember lett belőle. Keményen élt, többnyire vizen és árpakenyéren, minden vagyonát elosztotta, fáradhatatlan volt népe gondozásában. Szent Lúpuszal együtt (júl. 29) Angliában megtörte a pelágiánusok erejét; abban a zivataros időben fejedelmeket térített és vezéreket engesztelt. Egy ilyen útjában érte boldog halála Ravennában.

Szent Firmus püspök vértanu † 300. k. Szent Ágoston beszéli róla: Firmus, szilárd volt a neve; szilárdabb volt az akarata. Egy alkalommal házába menekült egy szerencsétlen ember, kit a császár pribékjei halálra kerestek. Jó nyomon voltak. Behatoltak a püspök házába és reákérdették: hol a menekülő? Könnyű szerrel kihúzhatta volna magát a csávából, egyszerűen tagadhatott volna. Azonban nem azért hívták Firmusnak, erősnek. «Hazudnom nem szabad, a szegény embert pedig elárulni nem akarom.» Többet nem tudtak kiszedni belőle, pedig kínpadra vonták. De ő nem hazudott, inkább meghalt volna. A császár ezt megtudta és volt annyira előkelő, hogy megkegyelmezett mind a püspöknek, mind a menekülőnek. «Van-e nagyobb vitézség, nagyobb állhatatosság, mint ez a magatartás!»

Kolombíni Boldog János lásd júl. 30.

Augusztus 1.

A Makkabeus vértanuk † Kr. e. 167 körül.

Azok közé a kevés ószövetségi szentek közé tartoznak, akiknek emlékét a latin egyház a misében és a zsolozsmában is megünnepli. Tiszteletük ősrégi. Az antióchiai hívek már az első keresztény századokban kegyelettel őrizték csontjaikat, templomot is építettek föléjük. A 6. században elpusztult a templom, s az ereklyék Konstantinápolyon keresztül Rómába kerültek. Idők folytán megfeledkeztek nyugvóhelyükről. 1876-ban azonban rátaláltak Vasas Szent Péter templomában, mikor a főoltárt renoválták. Egy, a 4. vagy 5. századból való szarkofág került itt napfényre. Rajta ólomtáblás felirat jelezte, hogy a Makkabeus vértanuk csontjait őrzi. Vértanuságuk történetét megtaláljuk a Makkabeusok II. könyvében, a 7. fejezetben.

Palesztinát Kr. e. 200 körül a síretek hódították meg. Azelőtt száz és egynéhány esztendeig békében éltek a zsidók Egyiptom hatalma alatt. Most rosszra fordult sorsuk. A szír királyok kegyetlen elnyomással akarták biztosítani uralmukat. Az eleinte inkább politikai jellegű üldözés nemsokára egészen vallási színezetű lett: az igaz Istentől akarták eltántorítani a zsidókat. Legkegyetlenebbül dühöngött Antióchus IV. Epifánész (Kr. e. 176—163), aki tömeggyilkosságai mellett még a jeruzsálemi templomot is megszenteltelenítette. Ennek az üldözésnek egyik epizódja a hét testvérnek és anyjuknak vértanusága.

Nevüket nem jegyezte fel a történelem. Mivel azonban közvetlen előfutárai annak a szabadságharcnak, melynek vezére a hős Makkabeus Judás: Makkabeus vértanuknak szo-

kás őket nevezni. Antióchiában kerültek a zsarnok ítélőszéke elé. Lehet, hogy Palesztinából vezettette őket ide, de még valószínűbb, hogy az antióchiai diaszpóra (szétszórt, hazájából kiűzött zsidóság) volt tartózkodási helyük. Az elfogottakat sertéshús evésére akarták kényszeríteni. Szigorúan tiltotta ezt a mózesi törvény, s a tilalom megszegése egyértelmű volt az igaz Isten megtagadásával. Az ellenszegülőt megkínoztatta a király, s ha állhatatos maradt, kivégeztette. Sokan elhagyták ekkor hitüket. A hét testvért azonban nem ingatta meg a parancs és fenyegetés, nem rémítette az előkészített kínzóeszközök látása. A legöregebb fiún kezdték a vallatást. De ez így szólt a királyhoz: «Mit kívánsz? Inkább meghalunk, de az Istentől atyáinknak adott törvényt nem szegjük meg!»

Haragra lobbant erre a király. Hatalmas serpenyőket hozatott s tüzet gyújtatott alájuk. Míg a serpenyők tüzesedtek, a hóhérok kivágták az ifjú nyelvét, lenyúzták fejről a bőrt, kezét és lábát levágták. Azután rádobták a tüzes serpenyőre. Sokáig vívódott a tűz fölött. A többieknek végig kellett nézni borzalmas vonaglásait. De hősiezen biztatták egymást: «Az Úr, a mi Istenünk megemlékezik ígéretéről és megvigasztal minket, amint Mózes énekében írva van: Megvigasztalja szolgálit!»

Sorra került a második. Ennek a fejről is lenyúzták a bőrt hajával együtt s azután megkérdezték: akar-e már enni? «Nem teszem!» válaszolta. Az lett a vége, mint bátyjának. Utolsó sóhajtásával még azt mondotta: «Te gyalázatos zsarnok! a földi életet elveszed ugyan tőlünk. De a világ Királya a föltámadáskor örök életre támaszt, mert törvényéért halunk meg».

A harmadik, mielőtt megcsonkították volna, kitárta karját és nagy bizalommal szólt: «Az Ég adta ezt nekem, most hát az Isten törvénye kedvéért kevésre tartom elvesztését. Remélem, hogy Tőle visszakapom». Maga a király is csodálta ezt a nagy bizodalmat és bátorságot.

A negyedik, mikor már csaknem halálra vált: «Jobb az életre szóló föltámadás reményével elszenvadni a halált emberek kezéből, mint istentelenül élni. Te nem az életre támadsz fel!»

Az ötödik a kínzás közben megjövendölte a zsarnok bukását: «Most még hatalmad van az emberek fölött s azt teszed, ami kedvednek tetszik, pedig magad is halandó vagy.

De ne gondold, hogy Istenünk elhagyta az ő népét! Nem-sokára megérzed az Isten büntető kezét: rád nehezedik és utódaidra!»

Elővezették a hatodikat is. Haldokolva figyelmeztette a zsarnokot: «Ne ámítsd magad! Istenünk azért túri népe szenvedését, mert vétkezett ellene. De te sem maradsz büntetlenül, bár most szembe mersz szállni Istennel».

Anyjuk látta szenvedésüket és halálukat. De nemhogy megijedt volna, hanem még biztatta a haldoklókat. Mennyei bölcsesség szemével nézte és értékelte kínjukat és hősi erejüket: «Nem tudom, méhembem hogyan formálódtatok. Mert nem én adtam nektek a lelket és életet, és nem én fűztem össze tagjaitokat, hanem a világ Teremtője. Ő formálja a születő embert, ő tartja szemmel mindenek eredetét. Ő is adja majd vissza nagy irgalmasságában élteteket és lelketeket, mert törvényéért áldoztatók föl magatokat».

Egy volt még életben: a legkisebbik. Esküdözött a király, hogy barátjává fogadja, minden kívánságát teljesíti: csak szakítson Istenével. Az anyát is biztatta, mentse meg legkisebbik fiát; lehetetlen, hogy ellene álljon a kedves anyai szónak. Szólt is az asszony, de másképp, mint ahogy a király akarta: «Fiam! Könyörülj meg rajtam, szülő és szoptató anyádon. Tekints az égre, a földre és mindenre, ami rajtuk van és értsd meg, hogy az Isten semmiből teremtette azokat és az embereket. Ne félj hát a hóhértól, légy méltó testvéreidhez és válaszd a halált, hogy Isten irgalmából velük együtt téged is viszontláthassalak».

Még beszélt az asszony, mikor a türelmetlen fiú fölkiáltott: «Mire vártok? Nem engedelmeskedem a király parancsának, hanem a törvénynek, amely Mózes által adatott! Te pedig, aki kezdted ezt a gonoszságot a zsidók ellen, nem menekszel meg az Isten kezéből. Minket bűneinkért fenyít. Megharagudott ránk egyidőre, de ismét megbékél majd szolgálival. De te, istentelen, nem kerülöd el a mindenható és mindenlátó Isten ítéletét! Testvéreim a rövid szenvedés után már az örök életben vannak Isten ígérete szerint; te is megkapod az ő ítélete szerint a kevélységednek megfelelő büntetést. Én is fölládozom testemet, lelkemet hazám törvényeiért. Csak arra kérem az Urat, hogy minél előbb könyörüljön nemzetünkön. Te pedig kínok közt kényszerülj elismerni, hogy egyedül ő az igaz Isten».

A király erre a beszédre még kegyetlenebb módon

megkínóztatta, mint a többit. A hét fiú után az anyát is kivégezték.

Ennyi hősiesség láttára lehet-e még kérdezni, miért tiszteljük mi keresztények ezeket az ószövetségi zsidó szenteket? Ha valaki mégis kérdezné, megfelel rá Nazianzi Szent Gergely a mai zsolozsma utolsó olvasmányában: «Ha már Krisztus halála előtt is vállalták a vértanuságot, mit tettek volna, ha Krisztus után kell szenvedniök? Ha előttük lett volna példaként Krisztusnak értünk vállalt halála? Sőt aki Istent szereti, figyelemre méltatja azt a titokzatos kapcsolatot is, hogy: akik Krisztus előtt vértanuságot szenvedtek, nem tehettek ezt másként, mint a Krisztusban való hit által».

Ugyanerre a napra esik

Vasas Szent Péter, vagyis Szent Péter bilincseinek ünnepe.

Mikor Szent Péter csodálatosan kiszabadult Jeruzsálemben börtönből (lásd Ap. Csel. 12), a jámbor monda szerint a börtön kapitánya erre a csodára megtért és családja drága ereklyeként őrizte a bilincseket, melyek oly csodálatosan leváltak az apostolfő testéről. Az 5. században aztán Eudoxia császárné birtokába kerültek. Ő az egyik láncot Konstantinápolyba küldte, a másikat Rómába. III. Sixtus pápa itt a mellé a lánc mellé helyezte, melyet Péter római fogságában viselt, s nyomban együvé forrtak. Eudoxia a szent bilincsek tisztelétére templomot épített az Eskvilinus-halmon Rómában. Ma is ott tisztelik.

Szent Fides, Spes, Caritas szűz vértanuk † 120, anyjuk Szent Sophia. (Hit, Remény, Szeretet, anyjuk a szent Bölcseség).

Szent Ethelvold püspök hitvalló, lásd aug. 5.

* **Eymard Boldog Péter** † 1868. Az Oltáriszentség fáradhatatlan apostola, az eucharisztinusok és eucharisztikus egyesületek alapítója.

Augusztus 2.

Liguori Szent Alfonz egyházdoktor † 1787.

Közvetlenül a francia forradalom kitörése előtt halt meg 91 éves korában. Működése abba az időbe esik, mikor a harmincéves háború és a vallási viták után az emberek nagy része közömbösségbe gárgyult. Ügyestollú és üreslelkű írók támadták a hitet és az ész egyeduralmát hirdették (racionalizmus). Felvilágosodás lett a jelszó, és állami erőszak fojtogatta mindenütt a nekibátorodó hitéletet. Még ma is benne vagyunk annak a vallási holttengernek utolsó hullámcsapásaiban, mely akkor gyülemlott. Annak a kornak volt legnagyobb apostola

Szent Alfonz, s írásai által így nekünk is egyik legnagyobb orvosunk.

Pedig nem annak indult. Tekintélyes nápolyi nemesek sarja volt. (Született 1696 szeptember 17.) Rendkívüli szellemi tehetségekkel tündökölt már gyermekkorában. Tizenhétéves sem volt, mikor fényes szigorlat után jogi doktor lett. Utána három éven keresztül mint ügyvédbojtár szorgalmasan járta a bíróságokat. Húszéves korában önállóan kezdte az ügyvédséget. Előkelő családok reá bízta kényes pöreiket, és nem csalódtak. Az előkelő fiatal ügyvédet fölkapta szárnyára a hír. Atyja már a valósulás küszöbén látta legmerészebb álmait: fia a tekintély, fény és gazdagság tetőfokára emeli családját. Már ki is szemelte menyasszonyát: egy hercegnőt!

Ekkor nyúlt bele Alfonz sorsába látható módon az a Láthatatlan Kéz, mely mindnyájunknak, nagyoknak és kicsinyeknek életútját irányítja. Alfonz ép egy jelentős pört vitt. Már biztos volt győzelmében, mikor kitűnt, hogy voltaképen veszett ügyet képvisel: a döntő bizonyítékul szolgáló okiratot egészen másképp kell érteni, mint ahogyan ő értelmezte. Rögtön félbeszakította a tárgyalást. Hamis ügyet ő egy percig sem véd. De levont egy sokkal súlyosabb következtetést is: «Világ, most megismertelek», kiáltott föl. «Isten veletek, tárgyalótermek. Engem nem láttok többé!» Huszonhatéves volt ekkor.

Váratlan volt ez az elhatározás, de nem előkészületlen. Csak előtört, ami a felszín alatt régen gyűlt és folydogált lelkében. Őszinte jámborság és erkölcsi tisztaság volt Alfonz kísérője már gyermekkorától fogva; még édesanyja adta melléje. S nagy épülés volt a nápolyiak számára látni a főnemes fiatal ügyvédet, amint egy-egy fényes védőbeszédje után a tárgyalóteremből egyenest a templomnak tartott és ott órákat töltött a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt. Társaságba csak ép annyit járt, amennyit szülői és társadalmi állása miatt el nem kerülhetett. Igazi szórakozása kórházlátogatás és betegápolás volt.

Hogy most búcsút mondott az ügyvédségnek, még nagyobb odaadással élt az imádságnak és felebaráti szeretetnek. De egy belső isteni szó sürgette, hogy pappá kell lennie. S ő habozás nélkül engedelmeskedett. Atyja magánkívül volt. Kérlelt, fenyegetőzött, hízelt és gyötört. De Alfonz hajthatatlan volt: «Isten hív, nem szabad ellenállnom». A legszebb álmaiból kiriasztott apa majd elájult, mikor fiát elő-

szőr látta papi ruhában. Egy álló esztendeig szóba nem állt vele, s évekig hordta szívében a keserű neheztelést. Fia már fölszentelt pap volt és missziós prédikációkat tartott, mikor atyja, különben hívő katolikus, betévedt a templomba, hol fia éppen a szószékre szállt. Főúri kevélységét szíventalálta, hogy fia szegényes missziós papi ruhában toprongyos hallgatóknak beszél. Ott akarta hagyni, de a kíváncsiság fogta. Minél tovább hallgatta, annál mélyebben megindult. Bűnbánó és megengesztelődött lélekkel jött ki a templomból, megvárta és megölelte fiát és bocsánatot kért tőle. Később is mondogatta, hogy csak fia által ismerte meg igazán Istent.

De már akkor hányan elmondhatták ezt magukról! Hisz akkor már útban volt, ami Szent Alfonznak voltaképeni hivatása lett: a népnek rendszeres, nagyarányú és korszerű lelki-gondozása.

Alfonz ezen a téren már fiatal pap kora óta óriási eredménnyel működött. Százzám tértek meg keze alatt megrögzött bűnösök; lanyha keresztényekből hitűknek és hitűkből élő buzgó krisztusvallók lettek. Miképen?

Főként három hatásos eszköze volt Alfonznak a lélekalászás krisztusi művében. Mindenekelőtt mitsem törődve korának cikornyát kedvelő ízlésével, Isten igéjét erővel és egyszerűséggel hirdette; mindenki megérthette. Azután a gyóntatószékben és négy szemközt rendkívüli szeretettel és türelemmel iparkodott a bűnösöket talpra állítani; a remény, szeretet, bízó imádság italával erősítette és édesgette azokat, kiket a francia földről terjedő túlzott szigorúság (az ú. n. janzenizmus) elijesztett. Végül pedig szorgalmazta a gyakori szentáldozást és szentséglátogatást. Különös gondja volt a falvak elhanyagolt népére. Népmissziók és lelkigyakorlatok voltak itt az ő eszközei.

De nagyon hamar látta, hogy az ő ereje egyedül nem futja. Élénken helyeselt is, mikor a jámbor castellamarei püspök, Falcoja Tamás, fejtegette előtte, mennyire szükség volna egy ilyen szerzetesrendre. Csak azt nem akarta megérteni, hogy megalakítására ő van hivatva. Ez ellen tiltakozott alázatossága. Még akkor se indult meg, mikor egy szentéletű apáca megjövendölte neki, hogy rendalapító lesz. Nem akart ő magánkinyilatkoztatásnak hinni, mikor az anynyira ellenére járt alázatának. De mikor több szentéletű bölcs és tanult pap ugyanezt mondta neki, fölismerte Isten akaratát. És ekkor már nem hátrált, nehézségek nem rettentették.

Liguori Szent Alfonz.

Első társai (1732-ben, Scala nevű szegény hegyi községben) elhagyták mind egy szálíg — újakat gyűjtött. Az új társaságnak támadtak irigyei, kritikusai és gáncsvetői — nem csüggedt. Társaiba belelehelte a maga szellemét: nagyon szegényen éltek, sokat böjtöltek, az éjtszaka egy részét szentségimádásban töltötték. A prédikálásban Alfonz egyszerűségét kellett követniök; a gyóntatószékben az ő lélekszeretetését és az Oltáriszentség tiszteletét árasztották. Tízével, tizenkettesével mentek a falvakba, kereszt alatt kihirdették az utcákon a missziót, 10—12 napig magyarálták a hit igazságait, naponként két órát gyóntattak, rend, nem és állás szerint külön elővették a népet, egy-két hónap mulva visszatértek az elért eredményeket biztosítani. Nyomukban megújhdott a hitélet. Nem csoda, ha a társaság gyorsan elterjedt a nápolyi királyságban (Hofbauer Szent Kelemen [márc. 15] óta a Havasokon innen is, ma 4000 tag, több mint 200 ház) és XIV. Benedek 1749-ben jóváhagyta «az Üdvözítőről nevezett papitársaság» (Congregatio ss. Redemptoris, ezért redemptoristák, az alapító után ligoriánusok) címén. Maga Alfonz lett minden tiltakozása ellenére az első generális.

Nemsokára még súlyosabb ügyben nyílt alkalma tiltakozni. Szentsége és buzgósága már akkor ismeretes volt az egész katolikus világban. 1762-ben XIII. Kelemen váratlanul kinevezte püspöknek San Agata dei Esti megyében, a nápolyi királyságban. Hiába volt minden kérlése és tiltakozása. A pápa ráparancsolt, és hajthatatlan maradt. Vérző szívvel, de engedelmeskedett: «Isten akarja, hogy püspök legyek; hát jó, az akarok lenni».

Az is lett; pedig akkor már 66 éves volt. Püspökségének tizenhárom éve alatt megváltoztatta megyéjének színét. Mindenekelőtt missziót tartatott végig minden plébánián. A misszió nyomában megjelent ő maga és vizitációt tartott. Kérlelhetetlenül megszüntette a visszaéléseket és botrányokat, sokszor élete kockáztatásával. Nem sajnált fáradságot és áldozatot, mikor papságának életszentségét és képzettségét kellett emelni. A szegény nép mindennapi gondja volt. Közben élte a titkos remény, hogy a pápa visszaengedi szerzetébe. Hisz öreg volt már és nagyon beteg. Utolsó éveinek nagy részét ágyban töltötte. Úgy látta, már nem tud megfelelni főpásztori földadatainak. XIV. Kelemennek azonban más volt a nézete: «Elég, ha Monsignore Liguori az ágyból irányítja egyházmegyéjét. Egyetlen imádság, amit onnan

küld az Égbe, többet ér, mint száz vizitáció». VI. Pius azonban helyt adott kéréseinek.

Hétvenkilenc éves korában (1775) híveinek könnyei közt tért vissza szerzetébe. Csöndben akart készülni a halálra. Testvérei könyörgésére az általános főnök terheit mégis vállalta. A terjedő ifjú szerzetnek szüksége volt szent alapítójának bölcsességére. Minden rendalapításnak keresztül kell mennie a kezdet válságain. Alfonznak is meg kellett érnie, hogy a nápolyi kormánynak erőszakossága és bizonyos félreértések miatt rendje egyidőre kettévált, és ő fájdalmas gyanúsításoknak volt kitéve. De ezeket a csapásokat is épűgy *bős lélekkel* viselte, mint a testi szenvedéseket. (Élete utolsó tizenhét évében tarkója úgy meggörbült, hogy feje a mellét érte). Töretlen reménnyel és ifjúkorának lángoló lelkével halt meg kilencvenegy éves korában, 1787 aug. 1-én, éppen mikor déli angyali üdvözletre harangoztak.

Már 1816-ban boldoggá, 1839-ben szentté avatták. 1871-ben pedig IX. Pius ünnepélyesen egyházdoktorrá avatta.

Mert hát az az égő buzgalom, mely Alfonzot hevítette, nem érte be személyes és rendi működéssel. Ahová el nem ért szava, ahová el nem küldhette rendtársait, oda elküldte misszionáriusoknak könyveit. Irt tudós könyveket, elsősorban gyónatópapoknak. Leghíresebb az, melynek címe *Theologia Moralis*. Ebben tüzetesen ismerteti a léleknek csunya betegségeit is, miként az orvosi könyvek is kénytelenek leírni sok ocsmányságot, melyek ismerete nélkül az orvos nem ismerheti föl és nem gyógyíthatja a betegségeket. Galádság és aljasság volt emiatt megtámadni ezt a munkát, mely mérhetetlen jót művelt, éppen azért, mert a túlszigorú és nagyon laza felfogás közt az arany középuton jár. Irt aztán Szent Alfonz sokat Szűz Mária dicsőítésére, az imádság és a legméltóságosabb Oltáriszentség látogatásának ajánlására. Megolvashatatlan jót tett és tesz így Szent Alfonz még halála után is a lelkekkel: Aki gyermekét szerette, gondját sír el nem temette.

Irói tevékenysége külön tanulság. Első könyvét írta 49 éves korában, az utolsót 83 éves korában; ekkor lelkiatyja letiltotta. Hatvan kötetet írt ez alatt az idő alatt. Legtöbbjét azokban a félórákban írta, amiket el tudott csípni missziós, püspöki, rendfőnöki teendőitől, vagy pedig súlyos szenvedések közt. Ilyenkor jobb-
jával írt, baljával egy hideg márványlapot szorított fájó fejéhez.

Élete végéig sajnált minden percet, melyet nem a szeretet szolgálatában töltött. Ugyancsak követte az apostol

tanácsát: «Jól értékesítsétek az időt, mert rossz napokat élünk» (Ef. 5, 16). A «legbuzgóbb egyházdoktor» (doctor zelantissimus) jól értékesítette idejét!

Ugyanerre a napra esik

I. Szent István pápa vértanu † 157. Szent Ciprián (lásd szept. 16) idején kimondotta az afrikai püspökökkel szemben, hogy az eretnek-keresztelés is érvényes.

* **Porciunkula:** teljes búcsú ezen a napon a ferencesek templomaiban. Nevét kapta egy kis kápolnától, mely Assisi mellett ma körül van építve a Maria degli Angeli templomtól. Abban a kis kápolnában kapta Szent Ferenc a hivatását; ezt szerette legjobban. Ajándékba adták neki gazdái, a subasiói bencések, kikre a telkével (= kis örökségrész, latinul portiuncula) együtt ráhagyta volt egy jámbor assisi polgár. A hagyomány szerint itt kérte a teljes búcsú kiváltságát Ferenc a neki látomásban megjelent Üdvözítőtől, és III. Honorius pápa megerősítette.

Augusztus 3.

Boldog Gazotti Ágoston hitvalló † 1323.

1309 május 24-én, a pünkösdi utáni kántorböjti szombaton a budavári Boldogasszony-templomban papszentelés volt. A zágrábi püspök Gentilis bíboros megbízásából áldozópappá szentelte a váradí egyházmegyének Balázs nevű diakonusát. A püspök a Szent Domonkos-rendből való volt s Gazotti (Kazotics) Ágostonnak hívták. Hatalmas termete, hosszú szakálla, kopasz feje, áhítatot sugárzó nyílt tekintete és egészségesen piros arca az ószövetségi patriarkákra emlékeztetett. Új és dicső korszak kezdődött az ország életében, egymást érték a messze kiható nagy események, s azért tartózkodott akkor Budán.

A bíboros 1308 őszén érkezett meg s udvarával együtt a domonkosoknak budavári kolostorában lakott. Amikor Spalatóból Zágrábon át az ország szíve felé tartott, csatlakozott hozzá Ágoston. A püspök szintén rendtársainak budavári házában szállt meg. A bíboros V. Kelemen (1305—14) pápa oldalköveteként jött s Anjou Károly Róbert királyságának elismertetésével akart véget vetni az Árpád-ház kihalása utáni áldatlan állapotoknak. Ágoston Károlynak régi híve volt s teljes odaadással támogatta Gentilis törekvéseit.

1308 nov. 27-én résztvett a pesti domonkosok templomában tartott nevezetes országgyűlésen, amelyen a bíborosnak sikerült Károlyt királlyá választatnia s lelkes áhítattal

énekelte a befejező Te Deumot. A megválasztásról szóló okmányt ő is aláírta s püspöki függő pecsétjével megerősítette. Valószínűleg jelentős szerepe volt abban, hogy a pápai követ 1308 dec. 13-án megengedte a pálosoknak, hogy Szent Ágoston szabályzata szerint éljenek. Ott volt azokon a gyűléseken, illetve zsinatokon, amelyeket Gentilis 1309 folyamán a lelki és fegyelmi megújodás érdekében tartott Budán. Az esztergomi és kalocsai érsekkel, úgyszintén a bosnyák és győri püspökkel ott találjuk őt az 1309 jún. 4-i tétényi találkozáson, amelyen a nagyhatalmú Németújvári Henrik szlavóniai bán jelenlétükben a bíboros-követ kezébe hűségeskütt tett Károlynak. Amikor meg a bíboros gyönyörű arany koronát ajándékozott az országnak Szent István koronájának helyébe, mely akkor László erdélyi vajda kezében volt, s azt 1309 jún. 14-én ünnepélyesen megáldotta, «nehogy megfogyatkozzék Isten áldása, melyet az Apostoli Szentszék a régi koronához fűzött», az ország főpapjaival együtt ő is megkente krizmával az új koronát. Másnap ott volt a mai koronázó templomban, vagyis a Boldogasszony-templomban tartott koronázáson. Tamás, a koronázó esztergomi érsek felszólítására ő is hűséget esküdött a fiatal királynak s a koronázási okmányt ő is aláírta. De nem hiányzott arról a végleges koronázásról sem, amikor 1310 aug. 20-án, Szent István napján Székesfehérvárott Tamás érsek Károly fejére tette a László vajdától visszaszerzett szent koronát. Károly király nagy hálája jeléül Ágostonnak ajándékozta Szent Lászlónak, a zágrábi egyházmegye alapítójának palástját. Ez az ereklye mai napig a zágrábi székesegyháznak egyik legértékesebb kincse.

Az Anjou-kor kezdetének ez a vezető egyénisége 1260 körül született Trauban, Dalmátországban. Ez a város Spalatótól nyugatra fekszik egy kis szigeten s abban az időben magyar főnnhatóság alá tartozott. Ágoston születése IV. Béla (1235—70) korára esik, s a királyra nézve nagyon emlékezetes volt Trau szigete. Itt húzódott meg a mohi vereség után 1241/42 telén Kádán tatár vezér üldöző serege elől. A város akkor püspöki székhely volt s a magyar király a püspökség megszűnése után is a legújabb időkig valamely úgynevezett «választott püspök»-nek adományozta a traui vagy traguri püspökség címét. Ágoston atyja, Miklós, a sziget szenátora volt, anyja, Dragoszlava pedig szintén igen előkelő dalmát családból származott. Gyermekeveiről semmit sem tudunk. Még keresztnevét sem ismerjük: az Ágoston név szerzetesi neve volt.

Tizenhétéves korában a domonkosok közé lépett. Szülei — úgylátszik — erősen ellenezték ezt a lépését, ő azonban a hivatás kérdésében csak az Úristenre akart hallgatni. A próbaév után tanulmányait Olaszországban és Párizsban végezte. A fiatal szerzetes példaképének, Szent Ágostonnak ezt a mondását választotta vezérelvéül: «az tud jól élni, aki jól tud imádkozni» («recte novit vivere, qui recte novit orare»). Eszerint is rendezte be életét. Sokszor szerette idézni védőszentje másik megjegyzését is: «szerzeteseknél tökéletesebb emberekkel nem igen találkoztam; viszont nem is akadtam rosszabb emberekre, mint akik szerzetes létükre elbuktak». Ómaga nagy sikerrel törekedett arra, hogy a szerzetesek első csoportjába tartozzék. Mint áldozópap különböző rendi állásokat töltött be, eredménnyel küzdött Dalmáciában és Boszniában a gnosztikus eredetű bogumil-patarénus eretnekség ellen s működött Olaszországban is.

Az Árpád-ház kihalása után a Szentszék Károly Róbert trónigényeit támogatta. Ennek a célnak érdekében járt Magyarországon 1301/302-ben Boccasino Miklós, domonkosrendi ostiai bíboros, mint VIII. Bonifác (1294—1303) pápa követe. A bíboros úgylátszik akkor ismerte meg az anjoupárti Ágostont, s amikor VIII. Bonifác halála után XI. Benedek (júl. 7) néven pápa lett, 1303-ban szentéletű és tehetséges rendtársát zágrábi püspöknek nevezte ki. Maga szentelte püspökké Rómában.

Mint a hatalmas zágrábi püspökség főpásztora nagyarányú tevékenységet fejtett ki. Hathatósan támogatta a Szentszék törekvéseit Károly érdekében, a déli részeken sok olyan előkelő családot békített ki, akiket a pártoskodás egymás ellenségeivé tett, és sokat dolgozott egyházmegyéjéért. Székesegyháza közelében rendi testvérei számára templomot és zárdát építtetett. Ami ideje maradt az apostoli munkából, azt rendtársai között és szerzetesi fegyelemben töltötte. A domonkosokat egyházmegyéjében még több helyütt is letelepítette. Az elhanyagolt káptalani iskolát rendbehozatta s új életet teremtett benne. Émelte papsága lelki életét s erősítette fegyelmét. Az akkori papság nagy része jobban lelkesedett a fegyverért, mint a zsoldozásért; de püspökének következetes buzgósága és szelid bensősége lassan megkedveltette vele a breviáriumot. Az egyházi fegyelem helyreállítása érdekében több zsinatot tartott. Szorgalmasan látogatta egyházmegyéjét s útjait rendesen gyalog tette meg. Hívei mindenütt nagy szeretettel várták, s a szegények és betegek mindenfelé érezték

gyógyító és adakozó kezének áldását. A legigénytelenebbül élt s jövedelmét jótékonyásra és a templomoknak világi hivalkodástól mentes díszítésére fordította.

A szentéletű püspököknek sok keserves küzdelmet kellett vívnia püspöksége egyházi javai miatt. Azok a hatalmaskodó nagyurak, akiket az erőskezű központi hatalomnak hiánya teremtett, s akiket a fiatal Károly nem tudott mindjárt letörni, nagyon sok egyházi birtokot foglaltak le maguk számára. Hiába tartották 1318-ban a kalocsai nemzeti zsinatot s hiába kényszerítették ki a királytól ugyanakkor a rákosi országgyűlést. Nem maradt más orvosság, mint magához a Szentszékhez fordulni. A püspökök Ágostont küldték Avignonba XXII. János (1316—34) pápához. 1311/12-ben Gentilis bíborossal együtt résztvett a viennei egyetemes zsinaton, s akkor jó összekötéseket szerzett a pápai udvarban. Ez a kiküldetése végzetessé vált ránézve. Kegyvesztetté lett Károly előtt, aki pedig annyit köszönhetett neki. 1319-ben nem tért vissza Zágrábba, hanem önkéntes számkivetésben maradt. A pápa 1322-ben a nápolyi királyság területén fekvő Lucerába nevezte ki püspököknek.

Új egyházmegyéje azelőtt hosszú időn át a szaracénok kezén volt s az érezhető is volt egész szellemén. Ágoston lelkesedéssel fogott az új munkához s egy évi működése után látni is lehetett új élet kezdetét. Megérte még nagy rendtársának, Aquinói Szent Tamásnak szenttéavatását (1323). Az Úr 1323 aug. 3-án szólította magához.

A domonkosoknak általa építettett lucerei templomában temették el. Amikor néhány évvel később szülőföldje bátor hajós lakói értesültek a sírjánál történt csodákról, nagy merészségre vállalkoztak. Áthajóztak az itáliai partra, éjnek évadján ellopták nagy honfitársuk földi maradványait s gályájukra rakták. Nagy volt azonban megdöbbenésük, amikor horgony fölszedése után észrevették, hogy a drága holttest eltűnt. S ugyanakkor nagy volt Lucerában is a meglepetés, hogy csodatevő püspökük holtteste nem a kriptában, hanem a dóm előtti téren nyugszik. A trauiaknak be kellett látniok, hogy Isten az ereklyéket nem nekik szánta.

XXII. János pápa már 1325-ben megengedte tiszteletét s XI. Kelemen ezt 1702-ben megerősítette.

Ugyanerre a napra esik

Szent István első vértanu föltalálása. A hagyomány szerint Szent Istvánt megkövezése után Gamáliel, a szelíd és jámbor törvénytáncító (lásd Ap. Csel. 5, 34) Jeruzsálem mellett a maga birtokán

temette el. Idővel feledésbe ment a sír. Mellette állt egy kis templom, ennek papja Lúcián Honórius császár idejében, 415-ben egyszer álmában látta Gamálielt, aki megjelölte a helyet, hol az első vértanu ereklyéi nyugosznak, mellette Nikodemusé, az övé és 20 éves korában elhalt fiáé, Abibóé. Az ereklyéket csakugyan megtalálták és nagy ünnepélyességgel Jeruzsálembé vitték a Sion egyházba. Mindjárt nagy tisztelet övezte, számos csoda kísérte, amit Szent Ágoston is tanusít, mint kortanu. (De Civitate Dei XXII, 8.)

Szent Lidia özvegy † 70. Báborkereskedéssel foglalkozó jámbor nő, az első, akit Szent Pál Filippiben megtérített (Ap Csel. 16, 14 kk.).

* **Boldog Tomázo Teréz** szűz † 1578. A spanyol Majorka szigete volt hazája. Hét éves korában elhaltak szülői, nagybátyjához került. Itt kemény cselédsorban tartották, sokat dolgoztatták, jámborságáért sokat gúnyolták és kínozták. Ő azonban a legnagyobb munkában is talált módot állandóan együttlenni Istennel, közben semmi munkáját hanyagul nem végezte; a gúnyolódásokon és gánccsokodásokon el nem keseredett, sem el nem kedvetlenedett. Alázatos, engedelmes, fegyelmes maradt nagybátyjának nem éppen jámbor házában. Még alázatosabb és önmegtágadóbb lett, mint szerzetes nő.

Augusztus 4.

Szent Domonkos hitvalló † 1221.

A 12. és 13. század fordulójának zűrzavarából mint két tűzszlop világít élénk Szent Domonkos és Assisi Szent Ferenc alakja. A Gondviselés kiválasztott eszközei voltak ők. Hiszen nekik kellett a kialakulni készülő új, embersége-sebb, egyensúlyozottabb és lelkebb világ kikristályosodási tengelyéül szolgálni; ő rájuk várt a feladat, hogy a maguk és a nyomukba szegődött százezrek életével leszereljék a nyílt kitérésig izzott egyházellenes hangulatot és élét vegyék a szegények és gazdagok áthidalhatatlan ellentétéből bármely pillanatban kirobbanható forradalomnak. Nem csoda, hogy már kortársaik megéreztek kivételes nagyságukat, és már életükben szebbnél-szebb legendákkal szőtték körül napsugaras alakjukat.

A két nagy rendalapító közül Szent Domonkos volt az idősebb. 1170-ben született Ókasztília Calaroga (ma Cale-reuga) nevű községében. Az életszentség igényét családi örökségként hozta magával. Atyja, Guzman Bódog és nagyobbik bátyja, Antal, a szentség hírében múltak ki; anyját: Aza Jankát és kisebbik bátyját, Manest pedig hivatalosan is oltárra emelte az Egyház. Ilyen környezetben korán jelent-

kezett és napról-napra határozottabb irányt vett az élénk-eszű és gyors felfogású fiúcska vallásos géniusza. Szenvedéseket viselni, önmegtagadást gyakorolni — ez jellemezte már gyermekéveit. Mikor tizenöt éves korában a palenciai főiskola hallgatói közé iratkozott, már befejezett, kialakult lelki ember volt. Palenciában, mint valamikor Nagy Szent Vazul és Naziánzi Szent Gergely Aténben, csak két utat ismert: a templomba és az iskolába vezetőt. Már ekkor hősi fokon gyakorolta az irgalmasság cselekedeteit. Mikor pl. az 1191. évi rossz termés nyomán Palencia környékén nagy éhínség támadt, ő minden ingóságát, köztük drága könyveit és pergamentjeit is pénzzé tette s a befolyó pénzt az utolsó fillérig az inségesek táplálására fordította. Mikor valaki sajnálkozott, hogy a drága kutyabőrkönyvektől oly könnyű lélekkel megválnak, azt mondta: «Mit? holt állatbőrökön gubbasszak, mikor testvéreim éhen halnak!» Sőt egy szegény özvegyasszonyon, akinek egyetlen kenyérkereső fia éppen akkortájt a szaracénok fogságába került, úgy akart segíteni, hogy magamagát akarta felajánlani a fogoly fiúért cserébe. Azonban erre nem került sor; közben sikerült jobb megoldást találni.

Tanulmányai végeztével Domonkos áldozópappá szenteltette magát és atyai jóakarójának, Boldog Azevedoi Diégon közbenjárására már 1199-ben ozmai kanonok lett. Mint kanonok különösen az ige hirdetésben tűnt ki; e mellett szívvel-lélekkel támogatta Diégot, aki közben ozmai püspök lett, a káptalan eredeti szervezetének visszaállításában. Az ő oldalán maradt akkor is, mikor ez VIII. Alfonz kasztíliai király megbízásából Dániába indult, hogy a trónörökös számára megkérje az egyik dán hercegnő kezét. További megbízatásának megfelelően Dániából egyenesen Rómába indult. Dolgai elintézése után Délfranciaországon keresztül vette útját hazafelé. Így jutott el 1206 nyarán Montpellierbe, ahol két pápai követ és tizenkét cisztercita apát részvételével éppen akkor nagy tanácskozás folyt a Délfranciaországban szétterjedt albaji eretnekek elterjedt albaji eretnekek visszatérítéséről. Ezek az albaji eretnekek kerülték a templomot és a szentségeket, támadták a papságot és hatóságokat, és erőszakos, veszedelmes forradalmároknak bizonyultak. Diégo és tudós kísérője nagy érdeklődéssel hallgatták végig a tanácskozást és amikor véleményadásra szólították fel őket, habozás nélkül kijelentették, hogy az ő meggyőződésük szerint az eretneke-

ket csak fáradhatatlan prédikálással s egyszerű és alázatos apostoli étellel lehet visszavezérelni az Egyházba. Mivel a jelenlevőknek kivétel nélkül tetszett a gondolat, a püspök és Domonkos azonnal munkába állottak és néhány hónap alatt prédikálva feljárták Languedoc téres lapályait. Első sikereik hatása alatt 1206 októberében a Pirenei hegység lejtőjén fekvő Prouille faluban egy kis menházat rendeztek be azoknak a leányoknak befogadására, akiket szülei szegénysége miatt az eretnység veszedelme fenyegetett. Fulko toulouse-i püspök, akinek joghatósága alá Prouille tartozott, nagy szeretettel karolta fel az alapítást és a Miasszonyunkról nevezett templommal együtt tetemes birtokot is bocsátott az alapítók rendelkezésére s ezzel lehetővé tette, hogy a női menedékház mellé férfikolostort is alapítsanak.

Diégo váratlan halála után Domonkos rendületlen kitarással folytatta a munkát: járt-kelt, prédikált, vitatkozott s ahol a jóakaratok csak egy szikráját látta, ott nem nyugodott mindaddig, míg az illető lelket egészen meg nem nyerte az igazságnak. Ebben a térítő munkában Domonkosnak három hatalmas segítője volt. Nagy tudása és világos meggyőző beszédje volt az egyik. A másik: szigorú és szegény élete. Az albiaknak úgyis az volt a nagy érvük: az apostolok szegénységben éltek, nem úgy, mint az ő korukban az egyháznagyok. Domonkos egyszer szállást kapott néhány gazdag eretneknél. Mind megtért, mert látták, hogy az egész idő alatt kenyéren és vizen bőjtölt és a pusztá padlón hált. A harmadik és leghatalmasabb munkatársa volt Isten különös kegyelme, mely csodákban is nyilvánult. Egy alkalommal Domonkos egy konok eretneknek írásban adta az igazság bizonyítását. Ez este megmutatta társainak, kik éppen a tűznél ültek. «Ha nem ég el, akkor elhisszük, hogy Isten a katolikusok részén van». Háromszor tűzbe vetették, mindannyiszor épségben került ki. — Más alkalommal egy apát ebédre hívta. Sokáig késett, utána küldött hát egy szerzetest. Ez tudta, hol keresse: a templomba ment és ott látta őt, amint néhány könyöknyre a padló fölött elragadtatásban lebegett.

Mindennek híre ment; sokan meg is tértek. De az aratás neszze mögötte maradt a magvetés lelkes buzgalmának. Az eretnekek általában makacsul ellene szegültek az igazságnak. A Montfort Simon vezetése alatt megindult kereszties hadjárat még jobban megkérgeztette szívöket. Legtöbb helyütt gúnyal és üldözéssel fogadták a fáradhatatlan apos-

tolt, aki pedig minden gondolatát és szíve minden dobbanását az ő lelkők megmentésének szentelte.

Az apostolkodásnak ez évei látszólagos meddőségök ellenére mély nyomokat hagytak Domonkos lelkében. Beláttatták vele, hogy munkája sikerét és tartósságát csak az esetben remélheti, ha alkalmas társakat gyűjt, azokat eltölti a maga szellemével és céltudatosan vezérli őket a megkezdett úton; másszóval, ha egyéni buzgalmát századokra és világrészekre szánt intézménnyel, renddel tudja alátámasztani. A rendalapítás gondolata aránylag korán felmerült a szent lelkében. Eleitől kezdve olyan lelkészkedő és prédikáló rend képe lebegett lelki szemei előtt, mely nincsen meghatározott egyházhoz kötve, mint Szent Benedek fiai, hanem a megyéspüspök felügyelete alatt szabadon mozog az egész egyházmegyében. Első tanítványokul két jómódú toulouse-i polgárt, Cellani Pétert és bizonyos Tamást sikerült megnyernie. Fulko püspök és Montfort Simon, a keresztes háború diadalmas hőse azonnal felkarolták és anyagilag is jelentékenyen támogatták a nagy jövőre hivatott vállalkozást. Fulko 1215 őszén a IV. lateráni zsinatra utaztában magával vitte Rómába Domonkost és ott lehetővé tette számára, hogy a hatalmas III. Ince pápa előtt élő szóval is kifejtthesse tervét. Ebben az útjában a szentnek imádság közben egyszer látomása támadt: Az Üdvözítő szent haragjában három lándzsát készült a földre vetni, Szűz Mária eléje állt, két férfúval: ezek majd engesztelést adnak a föld gonoszságaiért. Az egyik férfúban hamar önmagára ismert. A másikhoz hasonlót másnap látott meg a templomban. Eléje sietett: «Te vagy az én fegyvertársam. Együtt harcolunk majd Isten ügyéért» s elmondta neki látomását. Az a másik férfú Assisi Szent Ferenc volt.

Isten e két nagy harcosának azonban előbb még sok harcot kellett megvívniok belső nehézségekkel. Domonkos vállalkozása számára az időpont nem volt szerencsés. A folyamatban levő lateráni szentszínat ugyanis éppen azokban a napokban tiltotta meg új szerzetesrend alapítását. Ince pápa tehát erre való hivatkozással elutasította Domonkos kérését, illetve meghagyta neki, hogy a már meglévő regulák valamelyikét válassza rendje számára.

Domonkos így dolgvégezetlen volt kénytelen visszatérni toulouse-i társaihoz. De vasenergiája nem csüggedt el. A kényes regulakérdést úgy oldotta meg, hogy az 1216 ápr. 10-én tartott prouille-i tanácskozáson a premontrei szabály-

zat rendelkezéseivel kiegészített ágostonos regulát fogadtatta el a szerzetesi életközösség zsinórmértékéül. Azután pedig Cellani Péter házából a Fulko püspöktől kapott Szent Romanus-templomhoz tette át a maga és követői lakását és itt rendezte be az első sajátképi domonkosrendű kolostort. Majd újból Rómába ment a megerősítés kieszközlése céljából. III. Honorius pápa, III Ince utóda nagyon kegyesen fogadta őt és már 1216 dec. 22-én kiállította számára a megerősítő bullát és megengedte, hogy tagjai bármely egyházmegyében prédikálhassanak és gyóntathassanak.

A szent 1217 aug. 15-én szétküldötte tizenhat főt szám-láló csapatát a világ különböző tájai felé. Maga ismét az Örökvárosba ment és ott a Santa Sabina-egyház mellett férfi-, a San Sisto mellett pedig női-kolostort rendezett be. Szavára és példájára számos előkelő és tudós férfi csatlakozott hozzája; így pl. a lengyel Szent Jácint és Boldog Cseszlaus.

1218-ban hazájába, Spanyolországba, innét Párizsba, majd a tudományok másik városába, Bolognába látogatott el s mindenütt sok kiváló embert nyert meg rendjének. Bolognában a híres Magyar Pál jogtanár is hozzája csatlakozott (lásd febr. 10) sezzel Magyarországra is megnyitotta a terjeszkedés útját. Ugyancsak Bolognában tartotta 1220-ban az első egyetemes rendi káptalant, mely minden valószínűség szerint a szegénység nagy apostolának, Assisi Szent Ferencnek hatása alatt a teljes szegénység alapjára helyezkedett: a prédikáló testvérek a ferencesek mintájára kolduló renddél alakultak át.

Domonkos nagy örömmel szemlélte rendje rohamos terjedését és tüneményes sikereit. Most már csak egy vágya volt: hogy mint hithirdető, vértanuhalállal fejezze be életét. Az 1221. évi második egyetemes káptalan után útra is kelt a pogány kunok országába. De a Gondviselés másként határozott felöle. Velencébe már halálos betegen érkezett. Ezért szeretett testvéreivel visszavitette magát Bolognába, hogy e szívéhez oly közel álló városban fejezze be életét. Mikor halálát közeledni érezte, maga köré gyűjtötte fiait és lélekbe-markoló szavakkal intette őket a regula megtartására. «Kedves testvéreim és fiaim — mondotta — hármias örökséget hagyok rátok: a szeretetet, az alázatosságot és szent szegénységet». Azután a földön hamura fektette magát és úgy fogadta az utolsó szentséget. 1221 aug. 6-án költözött hazájába. Tetemeit ideiglenesen a bolognai Szent Miklós-kolostor templomában helyezték el; innét azonban 1234. történt

Szent Domonkos

szentté avatása után a tiszteletére épített San Domenico-templom gyönyörű gótikus kápolnájába vitték át, ahol jelenleg is nyugosznak.

Jámbor hagyomány szerint Szent Domonkos nagy bizalommal hatalmasabb fegyvert kért Szűz Máriától az albiai ereikenség ellen. S a Szent Szűz akkor az olvasó-imádságot adta neki. Ma tudjuk, hogy ez a nagyhatalmú fölséges imádság (lásd okt. 2) jó két századdal később kezdett terjedni. De biztos, hogy az ő fiai voltak legbuzgóbb terjesztői és maga Szent Domonkos volt egyik fő képviselője az olvasó-imádság szellemének. Egyik szentbeszédje után egy pap, aki el volt ragadtatva előadásának világosságától és erejétől, megkérdezte tőle, milyen könyvekből meríti azokat a hatalmas, mély gondolatokat? «Fiam, felelte a szent, legtöbbit a szeretet könyvéből merítettem. Hisz ebből az egy könyvből mindent meg lehet tanulni». Szerzetének címerébe pedig ezt az egy szót iratta: Veritas, igazság! Nem csoda aztán, ha szerzete a századok folyamán oly nagyot művelt Isten országáért. Hogyan is mondja Szent Pál? «Járjunk az igazság útján szeretetben, és mindenképen növekedjünk Krisztushoz, ki a fej... Igy történik azután a test (= az Egyház) növekedése a maga épülésére a szeretetben» (Ef. 4, 15, 16).

Ugyanerre a napra esik

Szent Arisztark vértanu † 67. Szent Pál tanítványa és társa. Lásd Kol. 4, 10; Filem. 24.

Szent Perpetua özvegy † 80. Szent Péter keresztelte meg.

Augusztus 5.

Szent Ethelvold püspök hitvalló † 984.

Abban a gazdag virágzásban, mely a 10. század végi angolszász egyház életét jellemzi, Szent Dunsztán canterbury-i érsek (lásd máj. 19.) mellett barátjának, Szent Ethelvold winchesteri püspöknek volt főrése. Az ő nevéhez fűződik a papság fegyelmének helyreállítása, az aláhanyatlott kolostori élet megreformálása, a cluny-i eszmék átplántálása.

Szent Ethelvold vagy Adelwold 908 körül született Winchesterben. Kora gyermekségétől a glastonbury-i kolostor szerzetesei közt nevelkedett. Idővel annyira megkedvelte mestereinek életét, hogy maga is közéjük állott és Szent

Benedek egyszerű és alázatos fiává szegődött. Itt, Glastonbury falai közt ismerkedett meg a nálánál 13—14 évvel fiatalabb Szent Dunsztánnal, akihez aztán élte fogytáig hű és meleg barátság fűzte. A két barátot egy nap szentelte pappá Szent Elfeg winchesteri püspök; velük szentelődött a püspöknek egy rokona, Edelsztán. A szent püspök a szertartás után odafordult a hívekhez és prófétalélekkel mondta: «Három férfúra tettem rá kezemet. Kettő majd püspöki méltóságra emelkedik, a harmadikat pedig elsodorja e világ kívánsága.» Az események folyása igazolta a jövendölést.

Glastonbury azok közé a kevésszámú angol kolostorok közé tartozott, melyek a szörnyű dán pusztítás közepett is megtartották a szerzetesi fegyelmet és készen állottak a szárazföld felől jövő nagy eszmék befogadására. Így a fiatal és lelkes szerzetesnek alkalma nyílt, hogy eredeti tisztaságában ismerje meg és vállalja a szerzetesi életeszmenyt. Hogy ez milyen nagy mértékben sikerült neki, arra legjobb bizonyosság, hogy mikor Edred király 954 körül visszaállította a dán időkben elpusztult híres abingdoni apátságot, ennek vezetésével őt bízta meg.

Ethelvoldnak első dolga volt, hogy összeköttetésbe lépett a nyugatfranciaországi fleury-i kolostorral. Amit azután az ottani szokásokból jónak és célravezetőnek talált, azt bevezette Abingdonban is. Mivel pedig Fleury abban az időben már a világhírű cluny-i kongregációhoz tartozott, az ott divó szokások és fegyelem bevezetése gyakorlatilag egyet jelentett a cluny-i reform útjának egyengetésével. Nem kevésbé nevezetes tette volt, hogy a németországi korvey-i kolostorból egy gyakorlott ének mestert hozatott Abingdonba, hogy az előző évtizedekben elhanyagolt liturgikus éneket ismét művészi magaslatra emelje.

A fegyelem szigorítása és az istentisztelet fényének emelése mellett legfőbb gondja az iskoláztatás javítása volt. Egyrészt gondoskodott kitűnő mesterekről, másrészt amelyik szerzetesében csak egy szemernyi érdeklődést fedezett fel a tudományok iránt, azt minden tőle telhető módon munkálkodásra igyekezett serkenteni. Maga is nagyterjedelmű és nagyértékű irodalmi munkásságot fejtett ki. Többek közt a latinul nem értő apácák számára lefordította angolszász nyelvre Szent Benedek szabályát és összegyűjtötte az angol szerzetesek szabályait.

Ez a sokoldalú és eredményes munka rövidesen Ethel-

voldra terelte az angol egyházi élet irányítóinak figyelmét. Mikor a winchesteri püspök meghalt, a káptalan egyhangú szavazással őt emelte helyébe. Ethelvold barátjának, Szent Dunsztánnak kezéből 963. nov. 29-én fölvette a püspöki rendet és haladéktalanul munkához látott. Legelső gondja a papság életének megreformálása volt. Kíméletlenül hadat üzent minden visszaélésnek. Székeskáptalanjával sem tett kivételt. Kanonokjai — túlnyomó részben kivénhedt hadfiak és királyi tisztviselők — állandóan akadályozták tervei keresztülvitelében; azért megfelelő anyagi kárpótlás ellenében eltávolította őket környezetéből s helyökbe abingdoni szerzeteseket telepített. A régi kanonokok közül mindössze hármat hagyott meg, akik hajlandóknak nyilatkoztak a szerzetesi öltöny felvételére. Így a winchesteri székeskáptalan fokozatosan szerzetesi testületté alakult át, melynek apátja és egyben püspöke Ethelvold volt.

Általában a szerzetesség segítségével iparkodott az angol egyházi életet felfrissíteni. Nagy segítségére volt Edgár király, aki a 966-i winchesteri zsinaton kimondta, hogy ezentúl valamennyi apát és apátnő az abingdoni normát köteles követni. Mivel ebben az időben az apátok tetemes része egyúttal püspök is volt, természetes, hogy ez a rendelkezés a világi papság fegyelmét és lelki életét is fölvirágoztatta. Adelwoldnak ez a tisztító és emelő tevékenysége a természet restségében élöknél érthető ellenkezést keltett. S ez az ellenséges hangulat nem egyszer tette vetemedett. Föl van jegyezve, hogy egy lakoma alkalmával a szigorú szent püspöknek poharába mérget töltöttek. Gyanútlanul megitta. Nemsokára éles fájdalom szaggatta bensejét. Kénytelen volt otthagyni vendégeit és lefeküdt. Érezte, mint terjed a mérge ereiben és látta, hogy halálra válik. Arra megemberelte magát: «Hol van a te hited? — így szólt önmagához. Nem hú-e az Üdvözítő, aki megmondotta, hogy a hívőknek a halálos ital sem árt? Nem mindenható-e most is az Isten?» Így fölszította hitét és hite erőt vett a mérgen. Ellenségei elképedésére nemsokára jó egészséggben újra megjelent vendégei közt.

Ilyen csodák csak fokozták azt a tekintélyt, melyet önfeláldozó, szigorú életmódja szerzett neki. Mint püspök sokat szenvedett gyomrától és dagadt lábaitól. Éjtszakáit legtöbbször álmatlanul töltötte. Mégis nappalait az apostoli buzgóságnak és szeretetnek hősi szolgálatában élte. Egy éhínség alkalmával elosztotta mindenét, végül eladta egyházának ezüst-

edényeit: ne pompázzon előtte a hideg holt fém, mikor az élő Istennek élő képmásait éhség emészti.

Nem csoda, ha ezrek tértek meg ennek a tüzes léleknek meleg érintésére, és ha egymásután támadtak keze alatt új életre a híres régi angolszász bencés apátságok, az ely-i, a thorni, peterboroughi, melyek azután hosszú századokon keresztül voltak az angol katolikus életnek tűzhelyei.

Igy terjedt Szent Adelwold földi hatása messze a síron túl és így valósult meg anyjának álma, melyet látott, mikor még szíve alatt hordta fiát: Elaludt házuk pitvarában és álmában hatalmas zászlót látott, mely az égből leszállt ő reá, elborította és aztán ismét visszalebegett az égbe. Erre fölébredt. Amint elgondolkozott ezen a különös álmon, újra elszenderült, s azt álmodta, hogy a szájából aranyas jó ki, óriás nagyra nő és elborítja az egész várost.

Szent Ethelvold élete nem volt más, mint ennek az álomnak fölséges megvalósulása. Titkon így kél föl mindnyájunk fölött már születésünkben Isten kegyelmi kiválasztásának csillaga. Boldog, ki hívó, alázatos, tanulékony, áldozatos lélekkel jár sugara nyomán, mint Szent Adelwold. Tetei a winchesteri székesegyházban nyugosznak, ünnepe aug. 1-én van.

Ugyanerre a napra esik

Havas Boldogasszony, Róma szent kincsekben gazdag legnagyobb Mária-templomának (Santa Maria Maggiore), a római hét főtemplom egyikének búcsúja. A templomot Libérius építette († 366), III. Szixtus Szűz Mária tiszteletére szentelte és falába vésette Nesztóriussal szemben (lásd febr. 9) a katolikus dogmát: Szűz Mária Istenanya. Középkori hagyomány szerint egy öreg gyermektelen házaspár Szűz Máriát tette meg vagyona örökösének. Csak azért imádkoztak: adná tudtukra, mi módon kívánja azt fölhasználni. Erre egyszer álmukban megjelent és kifejezte azt az óhaját, hogy építsenek tiszteletére templomot azon a helyen, melyet másnap (aug. 5-én) reggel hóval fődve találnak. Ugyanilyen álma volt Libérius pápának is. Másnap általános csodálkozásra az Eszkvilinus-halmon egy telek be volt havazva. Ezen épült a templom: Havas Boldogasszony temploma.

Szent Afra vértanu † 305. Augsburgban, a Lechmezőn végezték ki Dioklecián üldözése idején. Tetei fölött emelkedett utóbb Szent Ulrik temploma. Későbbi legenda szerint nyilvános nő volt; Szent Nárcisz püspök, aki vándorútján házába tévedt, megtérítette anyjával, cselédeivel és nagybátyjával együtt és ugyanakkor csodás módon fékezte meg az ördögöt.

Szent Oszwald hitvalló † 642. Szent Ethelfridnek, Northumbria királyának fia, Szent Ebba öccse. Atyja halála után, tízéves korában kénytelen volt Skóciába menekülni. Itt, a híres iónai kolostorban megkeresztelkedett. Nehány év múlva haddal indult visszaszerezni trónját. Az ütközet előtt nagy fakeresztet állított föl a táborban és egész seregével térdenállva sokáig imádkozott a győzelemért. Éjtszaka látomásban ezt kilátásba is helyezte neki az Úr. Mint királynak főgondja volt megtéríteni országát. Ebben segítségére volt Szent Aidán, akivel a híres lindisfarne-i apátságot is alapította. Alattvalóinak valóságos atyja volt és imádság embere maradt egészen haláláig: a maserfieldi csatában kicsiny seregét bekerítette a sokkalta nagyobb ellenség. Ő térdenállva imádkozott minden eleső katonájának örök üdvösségéért, utóljára őt érte a halalos lándzsa. Szép életét megírta Szent Béda.

Szent Nonna özvegy † 375 k. Nazianzi Szent Gergelynek, Cezáriusznak és Gorgóniának anyja.

Augusztus 6.

Szent Jusztusz és Pásztor vértanúk † 304.

Az ókori Complutum városát spanyolul Alcalá de Henaresnek hívják. Nem messze esik Madridtól. Az egész középkoron át virágzó város volt. Világhíret azonban főleg az 1500-ban a nagy Ximenez bíborostól alapított egyetemének, az ő költségén kiadott többnyelvű (polyglotta) Szentírás kiadásának és a sarutlan karmeliták rendjéből való jeles hittudósainak (Complutenses) köszönheti. S a tudomány és a tudósok e neves városának legősibb védőszentjei iskolásfiúk: Jusztusz és Pásztor.

304 elején megjelent Dioklecián császárnak negyedik keresztényüldöző rendelete. Az intézkedés már nemcsak a papság ellen irányult, hanem kimondotta, hogy minden római polgár köteles a pogány isteneknek áldozni. Az akkori hispániai prefektus, Dacián, ezt az edictumot is ugyanolyan kegyetlenül iparkodott végrehajtani, mint az előbbieket. Járt a városokat s 304 elején váratlanul megjelent Complutumban is. Az egész város ismerte és rettegte kegyetlenségét. A keresztényeknek még élénk emlékezetében volt, milyen válogatott kínzással végeztette ki félév előtt a hithű Vincét, a bátor szaragosszai diákonust (jan. 22.) s milyen szívtelenül küldte számkivetésbe annak püspökét, az aggastyán Valériust. A helytartó még hozzá sem fogott a császári

parancs végrehajtásához a városban, amikor megjelent szállásán két keresztény fiú.

Édestestvérek voltak és complutumi keresztény szülők gyermekei. Pásztor legfőljebb 13—14 éves lehetett, Jusztus pedig néhány évvel fiatalabb. Jobbmódú családból származtak s mindketten még iskolába jártak. Meghallották, hogy a hirhedt keresztényüldöző a városba érkezett. Gyermekek voltak még. Egészséges fiúk, szeretik a veszedelmes vállalkozásokat; hisz a veszedelem igazi arculatának még nem néztek szemébe, nem tudják még igazában a komolyságát. Viszont az ifjú vér és erő űzi őket: a világiasakat csínyekre és kalandokra, a szenteket szent vakmerőségre. Ebből a fajtából való volt Pásztor és Jusztus. Elhatározták, hogy kettesben elmennek a prefektus elé s mint Krisztus tanítványai bevallják hitüket. Jól tudták, mi vár rájuk. A hit azonban a gyermekeket hőskökké érlelte.

A környezet bejelentette őket Daciának, de az nem állt velük szóba. Nem merete őket szabályszerű nyilvános kihallgatáson fogadni: attól tartott, hogy a két fiú bátor viselkedése a kihallgatás résztvevői közül többeket hitvallásra bír majd, vagy hogy a két gyerkőc győzelmet talál aratni fölötte, ha ő nem győzi meg őket balgaságukról. Kiadta tehát a parancsot, hogy kihallgatás nélkül fogják el mindkettőjüket s kínozzák meg. Csakugyan elfogták őket.

Kínzás előtt a két testvér beszélgetett. Párbeszédjük-ből csak néhány foszlányt őrzött meg a jámbor hagyomány. Ebben a néhány mondatban benne van az a férfias lelkiület, melyet a nagy megvallás órák alatt tud kiérlelni gyerekekből is. A kis Jusztus mintha féltette volna bátyját s azért bátorította: «Ne félj, Pásztor, ettől a rövid szenvedéstől! Ne riasszák meg gyenge testedet se a kemény ütlegek, se a pallos suhintása! A földön csak kevés ideig éltünk, de ha most Istennek tetsző módon viselkedünk, ott fenn állandóan részünk lesz az örök élet boldogságában.» Bátyja pedig így válaszolt neki: «Jól van, Jusztus (=igazságos, tökéletes), ilyen beszéd illik hozzád. Nevednek megfelelően velem együtt elnyered a tökéletes boldogságot. Az Úr Jézus Krisztus hitéért örömmel áldozzuk föl testünket és szívesen ontjuk vérémet. Az ég szentélyében módunk lesz ezért imádni az Úr szent testét és drágalátos vérét. Ne tartson ám minket vissza a szülők és rokonok iránti szeretet. Ne sajnáljuk ifjuságunkat: a fiatal kor gyorsan elmúlik. Az égi magasságok felé

siessünk, hogy elnyerhessük a magunk és szüleink bűneinek bocsánatát.)»

Dacián a poroszlóktól értesült erről a beszélgetésről. A fiúk rettenthetetlensége megdöbbenette s nagy haragra lobbantotta. Még kevésbé tartotta őket méltóknak arra, hogy maga elé engedje. «Ha ezek már zsenge gyermekkorukban ilyenek, mi lesz belőlük később, ha életben maradnak?» — kérdezte. Gondolkozás nélkül elrendelte, hogy a városon kívül végezzék ki őket. Jusztust és Pásztort erre hihurcolták a termékenysége miatt Laudabilis Campus-nak, dicséretes mezőnek nevezett helyre. Ott aztán lefejezték őket. Máig mutogatják Alcalában azt a vérfoltos kőlapot, melyet fiatal vértük festett meg. Méltóképpen állták meg helyüket. Vértanuságuk 304. augusztus 6-án történt. A legrégebb hagyomány szerint még a pogányok is látták, hogy az Üdvözítő megnyitotta számukra az ég kapuit s az angyalok és vértanuk örömeke között vezette be őket az örök hazába.

Több vértanuságra akkor nem került Complutumban a sor. Kettőjük halála megmentette a várost a nagyobb vérengzéstől. A helytartó hirtelen elutazott: ez a vértanuság, úgylátszik, nagy vereséget jelentett számára. Távozása után a keresztények a vértanuság helyén temették el őket. A közös sír néhány évtized múlva a bekövetkezett zavaros idők alatt feledésbe ment. Aszturiusz toledói érseknek azonban 390 körül csodás útbaigazítás mellett sikerült megtalálnia a drága maradványokat. Annyira megörült a megtalált kincsnek, hogy nem is tért vissza székhelyére. Mint Complutum első püspöke díszes kápolnát építtetett a vértanuk sírja fölé s ennek közelében élte le utolsó napjait. A sír fölött nemsokára nagy-szabású bazilika hirdette dicsőségüket.

«Illő, hogy haláluk évfordulóján, mondja róluk a 4. századbéli vértanuakta, mindnyájan egy lélekkel zengjük a zsoltárt: Örvendezetek igazak az Urban, a jámborokhoz illik a dicséret (34, 1). Adjunk méltóképpen hálát a Magasságbelinek ezen a napon azoknak vértanuságáért, akik a mennyek országáért és a mi megmentésünkért drága vérüket ontották. Áldott legyen az Úr neve örökön örökké. Amen.»

Ugyanerre a napra esik

Urunk színeváltozásának ünnepe. lásd Máté 17.

II. Szent Szixtus pápa vértanu † 258. Két diakonusa, Feli-

cissimus és Agapitus vele együtt szenvedett vértanúságot Valerián császár üldözésekor.

***Szent Doroteus** apát hitvalló † 560. Kisáziában, Gáza városában élt. Gyerekkorában sehogyan sem szeretett tanulni. «Inkább kígyót fogok kezembe, mint könyvet, szokta mondani». Mikor azonban a kegyelem megérintette és kolostorba lépett, vasakarata lassan annyira legyőzte természetes averzióját, hogy a könyvek mellett az álomról és ételről is elfeledkezett. Maradt is tőle több szép írás a lelki tökéletesedésről. Könnyű volt neki erről olyan jól írni, hogy még ma, 1400 év múlva is szívesen és haszonnal olvassuk. Hisz csak azt kellett megírnia, amit ő maga egy hosszú, kemény szerzeteséleten keresztül csinált. Fő igyekezete volt megszabadulni saját kényétől. Minden gondolatát őszintén föltárta előljáróinak és teljesen az ő utasításaira hagyatkozott. Ez volt a tanítása: «Aki komolyan rajta van, hogy lemondjon saját akaratáról, a lelki béke áldott honába ér!» Ő maga milyen módon dolgozott az önakarat leküzdésén, azt meg lehet látni tulajdon elbeszéléséből: Későn este utasok értek a kolostorba; fogadni kellett őket. A tevehajcsárok még azután érkeztek; őket is el kellett látni. Amikor hajnalban a zsolozsmára hívtak, elnyomott a fáradtság és kivert a láz. Újra elaludtam. Azután nagyon elkeseredtem, hogy lustaságból elestem a zsolozsmától. Most megkértem egy testvért, költsön fel, és egy másikat, tartson ébren a templomban. S biztosítlak benneteket, ezeket a testvéreket azután majdnem úgy tiszteltem, mintha megmentették volna lelkemet.

***Szent Kremesz** hitvalló † 1116. Szicíliában, egy meredek hegyfokon, a tűzhányó Etnánál és a tenger mellett élt szent remeteségben. Mikor Rogér normand herceg meghódította és ráncba szedte a sziget mohamedán lakóit, a szent remete nagyon megörült az evangélium diadalának és úgy gondolta, illenék neki megköszönteni és ajándékkal udvarolni az Úr Krisztusnak nagy vitézét. De nagy szegénységétől semmi ajándék sem tellett. Amint bizalommal mennyei Atyja elé terjeszti ezt a gondját, jönnek ám elő az erdőből az őzek, szarvasok, vadkanok s más félnék és vad állatok, minőkre az urak szerettek vadászni. Mikor már együtt volt egy jókora nyáj, a szent elindult velük Rogér táborába. Általános csodálkozás fogadta, Rogér nem akarta elhinni, hogy ezek a vadak csak úgy a szent hívására jöttek elő barlangból és bozótból. Erre Kremesz odafordul állataihoz: «A hercegnek nem kelletek, menjetek hát vissza, ahonnan jöttetek és élvezzétek újra szabadságtokat.» Erre mind nekiiramodott s egy-kettőre eltűntek az erdőben. Rogér a szentnek lába elé borult, imádságába ajánlotta magát. Majd kolostort épített Kremesz szikláján, melynek előljárójaként halt meg a szent remete.

Augusztus 7.

Szent Kajetán hitvalló † 1547.

Tienei Kajetán az Úr 1480. esztendejében született Vicenzában. Családjá a legelőkelőbb lombardiai főnemességhez tartozott, s ennek megfelelően nagyon gondos nevelésben részesült. Anyja, a jámbor Porta Mária már kicsiny korában különösen a Boldogságos Szűz tiszteletét és a szűzi ártatlanság nagyrabecsülését oltotta lelkébe. Nem fáradt hiába. Társai «kis szent»-nek nevezték. A szegények már akkor különösen bőkezű jótéevőjükre találtak benne. Mikor fölserdült, teljes buzgósággal a tanulásra vetette magát. Eleinte odahaza, Vicenzában tanult, majd a régi és méltán nagy hírű pádovai egyetemen rövidesen az egyházi és világi jog doktora lett.

Tanulmányai végeztével Rómába ment. II. Gyula pápa, a kitűnő emberismerő, első tekintetre felismerte a nagytehetségű fiatal jogtudós értékét. 1505-ben titkárá és apostoli protonotáriussá nevezte ki. Kajetán nagy lelkiismeretességgel látott hozzá az új hivatásával járó feladatok végzéséhez. Mivel azonban gyakran kellett hivatalból teológiai kérdésekkel foglalkoznia, érdeklődése fokozatosan a hittudományok felé terelődött s egyre világosabban érezte, hogy Isten őt a papi méltóságra hívja. 1516 szept. 30-án hosszú és bensőséges előkészület után végre áldozópappá szentelték. Továbbra is Rómában maradt, és több hasonló gondolkodású pappal és világgival már a következő évben megszervezte az «isteni szeretet társaságát» (Oratorium sive sodalitiun divini amoris). E ma is fennálló társulat elé célul elsősorban a tagok megújítását, másodsorban pedig a velök érintkező körök s főleg a papság vallási és erkölcsi színvonalának emelését tűzte ki.

A társulat rövid idő alatt felvirágzott, kivált mikor csatlakozott hozzája a már akkor nagy tekintélyben álló Carafa János Péter chieti (theatei) püspök és brindizi érsek, aki lobogó délolasz vérmérsékletének megfelelően szenvedelmes lelkesedéssel karolt fel minden olyan vállalkozást, mely az egyházi viszonyok javítását célozta. Kajetán azonban nem sokáig örülhetett műve virágzásának. Anyja betegségének hírére 1518-ban kénytelen volt hazatérni Vicenzába. De odahaza is hű maradt a társulat szelleméhez. Nagy serény-

séggel buzgólkodott a gyakori és méltó áldozás terjesztésén, belépett a vicenzai Szent Jeromos-társulatba és jelentékeny anyagi támogatással rábírtta ezt egy elhanyagolt kórház vezetésének átvételére. Előkelő rokonsága fölháborodott azon, hogy olyan egyesületbe lépett, mely eddig a legkopottabb emberekből toborzódott. Ő ezzel egyáltalán nem törődött. A legutálatosabb betegeket maga ápolta olyan odaadással és hősiességgel, hogy nemsokára ép az előkelők között szinte divattá lett a kórházak látogatása. 1521-ben már Velencében találjuk. Itt a következő két esztendő teljesen a gyógyíthatatlan betegek ápolásának szentelte. Mivel azonban a lagúnák városában folyó pogány toborzódást nem tudta megszokni, barátainak sürgetésére 1523-ban ismét az Örökvárosba tért.

Közben meggyőződött róla, hogy az a cél, melyet ő az «isteni szeretet társulata» elé tűzött, csak szerzetesi élet-közösségre alapozott szilárd szervezetű közösséggel érhető el. Főleg Carafa püspökkel folytatott beható tanácskozások után tehát abban állapodott meg, hogy egy szerzetesi közösségben élő papi társulatot alapít, mely minden fekvőség és jövedelem kizárásával tisztán a hívek önkéntes alamiznájából fog élni. Ez az utóbbi megszorítás általános megütközést keltett. «Ha már a kolduló rendek alig tudják fenntartani magokat, hogyan boldogul majd olyan szerzet, mely a szegénység legszigorúbb értelmezése mellett önként lemond a koldulásról?» kérdezték sokan. De Kajetán, akiben itt Assisi Szent Ferenc szelleme kelt új életre, hajthatatlan maradt. A kicsinyhitűekkel szemben mindegyre a Hegyibeszédre utalt: «Ne aggódjatok éltetekről, mit egyetek, se testetekről, mibe öltöztetek» (Máté 6, 25). VII. Kelemen pápát annyira meghattotta ez a mélységes hit, hogy megadta az engedélyt a rendalapításra. Erre Carafa lemondott püspökségéről és 1524 szept. 14-én a Szent Péter-templom Szent András-kápolnájában három társával együtt letette a szerzetesi fogadalmakat.

Ez volt az első szerzet, mely világi papokat tömörített szabály szerinti közös életre (clerici regulares). Tagjait kajetanusoknak vagy Carafa püspökségéről teatinusoknak, kietinusoknak nevezték. Nagy buzgalommal merültek bele a szentírás és teológia tanulmányozásába, főleg sokat imádkoztak és böjtöltek. Követendő példaként Assisi Szent Ferenc tündökölt előttük. Az önmegszentelés mellett azonban különös gondot fordítottak a lelkek gondozására. Nagy fénnel és áhítattal végezték az istentiszteletet, fáradhatatlanul gyón-

tattak, meghonosították a negyvenórás szentségimádást és ápolták a betegeket, főleg a gyógyíthatatlan és pestises betegeket s gyámolították a szegényeket és árvákat. Ezenkívül igen nagy gondot fordítottak az igehirdetésre. Kajetán és társai egészen új stílust honosítottak meg a prédikálásban, melyet gondos készülés, alaposság, bensőség és a profán vonatkozások tudatos kerülése jellemez.

Az ifjú társaság lelke Kajetán volt. «Angyal az oltárnál, apostol a szószéken», így jellemezte egy kortársa. Testét rendkívül keményen fogta, a földi hívságoknak mindenben hátat fordított. Annyira tudott vigyázni szemére, hogy V. Károly császár fényes római bevonulásából semmit sem látott meg, pedig jelen volt. A legelszántabb harcot a fényűző, kihívó öltözködés ellen folytatta. Rokonait, kik pompázó ruhákban vonultak föl látogatására, egyszerűen nem fogadta, hanem folytatta elmélgését a feszület előtt. Előkelő nők, kik tanácsát kérték, végre is csak egészen egyszerű ruhában mertek megjelenni előtte. Apostoli bátorsággal lépett föl e világ nagyjaival szemben. Bejáratos volt az öreg Caracciolo grófhoz Oppidában. A gróf zsémbes volt és türelmetlen; ha szolgálai nem találták el valamiben is a kedvét, igen goromba és szenvedélyes tudott lenni. Egy ilyen jelenetnek tanuja volt Kajetán. Mikor a szolga elment, nyugodtan ezt a kérdést intézte a grófhhoz: «Mondja, gróf úr, ön is ily készséggel engedelmeskedik Istennek, amint megkívánja, hogy szolgálai önnek teljesítsék a parancsát?» A gróf volt annyira nemeslelkű, hogy bevette az apostoli leckét.

Nem csoda, ha ez a szellem hódított. Az új szerzet szemlátomást terjedt és kezdte éreztetni üdvös hatását a papságban és a hívőknél egyaránt. Ekkor egy váratlan csapás alapjában rendítette meg a szép jövővel biztató intézményt. V. Károly császár vad zsoldosai 1527 máj. 6-án irtózatossággal kirabolták Rómát. A monte-pincioi kicsiny teatinus kolostort és templomot is feldúlták s lakóit embertelenül megkínózták. Kajetánt ismételten félholtra korbácsolták a zsákmányra éhes vad zsoldosok, akik elrejtett kincseket sejtettek. Kajetán nem tagadta, hogy igenis vannak kolostorának kincsei, ő azonban azokat gyümölcsözésre befektette a szegényeknél és betegekknél. A feldúlt városból először Ostiába mentek, onnét pedig a velencei követ segítségével Velencébe. Velencében ugyanott folytatták a munkát, ahol Rómában elhagyták s buzgóságukkal, áldozatkészségükkel és főleg az 1530-i

nagy pestis alkalmával tanusított önfeláldozásukkal rövidesen meghódították a velencei nép szívét. Kevéssel utóbb Nápoly is megnyitotta előttük kapuit. Itt az alapítás munkáját maga Kajetán végezte.

Carafát III. Pál pápa 1536-ban bíborossá nevezte ki. Kajetán nehéz szívvel látta alapító társának távozását, teljes elvonulást áhító lelke nehezen viselte a vezetés gondját. De töretlen buzgalommal folytatta lélekmentő munkáját, mely már korábban a «lélekvadász» nevet szerezte meg számára. Egyénisége mind jobban elmélyült és napról-napra hasonlóbbá lett mintaképéhez, Assisi Szent Ferenchez. Imádságos buzgalma nem ismert határt; hisz már felszentelése idején naponkint átlag nyolc órát szentelt az imádságnak. Különösen Szűz Mária iránti fiúi áhítata egyre mélyebb és közvetlenebb lett. Ez a meleg, bensőséges Mária-tisztelet végig kísérte életén kora gyermekévei óta, ez aranyozta be életének alkotmányát is. Ahogyan élt, úgy halt meg. Szalmán feküdt nápolyi kolostorában, halálos betegen. Az orvos kívánta, hogy fáradtságtól elnyűtt és láztól elgyötört testét legalább most derék-aljra fektessék. Ő azonban elrendelte, hogy a padlóra hintsenek hamut, arra fektessék vezekelőruhában. Amint itt a lázas beteget egy más láz ragadta magával: szenvedni szeretetből a Megfeszített iránt és meghalni az örök életért; megjelent neki ragyogó ékességben a Boldogságos Szűz. «Anyám, áldj meg», szólt mélységes hódolattal a szent. «Vedd Fiam áldását, mondotta erre a Szent Szűz, és tudd meg, azért jöttem, hogy a Paradicsomba vigyelek.» Majd kisvártatva mondhatatlanul fölséges és édes arckifejezéssel fordult hozzá: «Kajetán, Fiam hív; menjünk békével!»

Hamvait a nápolyi San Paolo Maggiore-templomban helyezték örök nyugalomra. Boldoggáavatása 1629-ben, szenttényilvánítása pedig 1671-ben ment végbe. Ferdinánd Mária bajor választófejedelem 1672-ben családja és tartományai védőszentjének nyilvánította Kajetánt s tiszteletére Münchenben szép barokktemplomot építtetett.

Ugyanerre a napra esik

Szent Albert hitvalló † 1307. Karmelita szerzetes; Sziciliában sok szaracént és zsidót megtérített hatalmas szavával és csodáival.

Szent Viktrícus püspök hitvalló † 406 k. 17 éves korában római katona lett. Mikor a kereszténységre tért, súlyos kínzásokat

kellett kiállnia, majd halálra ítélték az állhatatos ifjút. Azonban a hóhért hirtelen teljes vakság verte. Erre a megijedt pogányok szabadon engedték. Most nagy buzgósággal tanulmányra adta magát. Ötvenéves korában Rouen városa megválasztotta püspökének a még akkor világi embert. Abban a hányatott időben, a népvándorlás viharai közt erős kézzel kormányozta egyházát, sőt Normandiában és Angliában sok pogányt megtérített. Szent barátság fűzte Tours-i Szent Mártonhoz és Nólai Szent Paulinhoz.

Augusztus 8.

Boldog Fáber Péter hitvalló † 1546.

1506. április 13-án született a savoyai Villardet nevű falucskában. Egyszerű földműves emberek voltak a szülei. Gyerekkorában teheneket és birkákat őrzött a falu legelőjén. Az Úr mégis rátalált s harcinak katonájává avatta. Tízéves korában hallotta meg hívó szavát a kis Péter. Nem csodás jelenéssel hívta, csak a gyermeki szív ábrándozó vágyakozásán keresztül. Talán azt sem vette észre, hogy az Úr szól hozzá. A fontos, hogy megindult. Nagyon szeretett volna tanulni, tudós, okos emberré lenni. Nagy luxus ez egy ilyen szegény parasztgyereknek, szinte elérhetetlen. Mégis addig emlegette otthon, addig sírt és rimázkodott, míg valahogy nyelbeüttötték a dolgot. Bekerült a közeli La Roche városába a kollégiumba.

Kezdetől fogva kitűnő diák volt. De az is hamar észrevehető rajta, hogy ambíciójának forrása nem az evilági hiúság és érvényesülés: tizenkétéves korában tisztaságot fogad. Ezzel már határozottan az Úr szolgálatára kötelezte el magát. Egyelőre nagyobb küzdelmek és válságok nélkül őrzi és szolgálja a kisdíák lelkesedésével meglátott eszményt. A hazulról, falujából hozott egészséges szellem meg a tanulnivalók iránti nagy és őszinte érdeklődés átsegítik a serdülő kor veszedelmein. Tizenkilencéves korában, 1525-ben már a párizsi egyetemen van a Szent Barbaráról nevezett kollégiumban. De Peña tanár vezetése mellett végzi a bölcséleti tanfolyamot. 1529 húsvétja után megszerzi a licenciátust. Tanára nagy elismeréssel nyilatkozik róla. Kiváltképpen Arisztoteles nehezebb szövegeinek értelmezésében való jártasságát dicséri.

A Szent Barbarában Xavéri Szent Ferenc volt a szobátársa. Jól megértették egymást. A komoly életfelfogású és a

tudományért egyaránt lelkesedő szobatársak között csakhamar meleg barátság szálai szövődnek. Mikor Fáber már a teológiai tanulmányokra készülődött, 1529 őszén, hozzájuk került harmadiknak Loyolai Szent Ignác. Tizenöt évvel idősebb volt náluk. Átélté már a pamlónai ostromot, átémélkedte a Manrézát. Gazdag élettapasztalattal, nagy tervekkel jött Párizsba. Lelkében egyre határozottabb alakot öltött a Jézus-társaságának eszméje. Tudomány tekintetében azonban még a kezdet kezdetén állott. A két régi egyetemi polgár szíves udvariassággal fogadta. Alig ismerkedett meg velük a loyolai Szent, mindjárt látta, hogy ilyen segítőtársakra volna szüksége nagy terveihez. Azonban Xavéri Szent Ferencet vizsgái, majd tanári előadásai egészen elfoglalták, s nem sokat érintkezett az új lakótárssal. Amellett ebben az időben egy kissé idegenkedett is tőle. Fáber azonban már az első napokban tisztelettel nézte a jövevény rendkívüli akaraterejét és vállalkozókedvét: hogy idős fejjel is akkora odaadással lát a tanuláshoz. Észrevette nehézségeit és segítségére volt, amiben tehetett. Átismételte vele az előadásokon tárgyalt bölcseleti anyagot, magyarázatával pótolta azokat a hiányokat, amik a rendszeres előtanulmány elmaradásából adódtak.

Közben mind jobban meghódította őt idős tanítványának törhetetlen szívóssága, őszinte áhítata, nagy buzgóssága, egész kikristályosodott egyénisége. Ő maga ebben az időben nehéz válságon ment keresztül. Kísértések és aggályoskodás gyötörték. Most kellett megküzdenie a kisdíák lelkesedésével meglátott és vállalt eszményért. Egyszer remetének akart elvonulni valami pusztaságba, máskor arra gondolt, hogy elvégi a jogot és hivatalt vállal, vagy esetleg orvos lesz. Közben állandóan előtte lebegett a papi hivatás is.

Ebben a válságban már a loyolai Szent léleknyitogató egyénisége volt a segítségére. Föltárta előtte aggodalmait és küszködéseit s ettől kezdve mesterének tekintette a lelkiéletben. Tanácsára életgyónást végzett, hetenként járult a szentségekhez s naponként kétszer tartott lelkiismeretvizsgálást. Szerette volna elvégezni a lelkigyakorlatokat, amikről már sok jót hallott, de Szent Ignác még nem látta elérkezettnek erre az időt.

Fáber lelke megnyugodott atyai barátjának vigasztalásától; újult erővel lát neki a teológia tanulásának, hogy azután pappá szenteltesse magát. Minél többet tud meg

Szent Ignác terveiből, annál világosabban látja, hogy őt is erre az apostoli életre, szegénységre, igénytelenségre hívta az Úr. A teológia elvégzése után rövid időre hazamegy falujába, hogy elintézzze családi ügyeit. Azután a szentelésre készül s megkezdí a lelkigyakorlatokat. 1534 elején, kemény téiben fogott hozzá a legnagyobb szigorúsággal. Visszavonult Párizs egyik külvárosi csendes házába. Fűtetlen szobában töltött itt hat napot étlen-szomjan. Gyakran a havas udvaron egy vékonyka ruhában végezte elmékedéseit. Emlékiratai úgy sejtetik, hogy most mégegyszer meg kellett küzdenie hivatásáért önmagával. Mikor Szent Ignác tudomást szerzett Fáber nagy önmegtágadásairól, megnyugtatta, hogy ezzel Isten előtt érdemet szerzett. De mindjárt rá is beszélt, hogy ne folytassa így tovább. És hogy egy kissé fölbiztassa, maga fűtött be a szobába és gondoskodott ennivalóról. A kedves figyelemre és a kísérő biztatásokra megszűntek Fáber aggodalmai és teljes határozottsággal, nagy lelki békességgel adta át magát az Úr hívásának.

Nyár elején szentelték pappá. Első miséjét Mária Magdolna ünnepén, július 22-én mondotta. Ebben az időben ő volt az egyetlen pap abban a szűk baráti körben, amely Szent Ignác körül csoportosult. Nagyboldogasszony napján ismét ünnepi alkalmából gyűlekezett miséjére a kis társaság. A Montmartre kápolnájában, az áldozás előtt tettek közös fogadalmat, hogy zarándoklatban mennek a Szentföldre. Ha azonban zarándoklásukat egy megbeszélrt határideig nem tudják elvégezni, akkor Rómába mennek s az Anyaszentegyház ügyének szolgálatában a pápa rendelkezésére bocsátják magukat. Heten voltak a fogadalmat tevők. Egyelőre még külön szállásokon laktak és folytatták eddigi munkájukat. Elsősorban a teológiát akarták befejezni, hogy valamennyien pappá szenteltethessék magukat.

Mikor Ignác eltávozott Párizsból, hogy a zarándoklatot előkészítse, Fáberre maradt a társaság vezetése. 1537-ben ök is mesterük után indultak. A szárazföldön, gyalogszerrel vándoroltak. Valaki a kis csapat láttára azt mondta: Egy ország reformálására mennek!

A szentföldi zarándoklat nem sikerült. Fáber tehát Szent Ignáccal Rómába megy. III. Pál pápa örömmel veszi ajánlkozásukat. Fábert egyelőre megbízta, hogy a Sapienza főiskolán a szentírástudományból tartson előadásokat. Majd Itália különböző városaiba küldi, hogy a téves tanításoktól,

bűnöktől és visszaélésektől veszélyeztetett vidékeken gátat vessen a lélekpusztulásnak. Fáber nagy sikerrel tesz eleget a megbízatásoknak. Lelkigyakorlatokat tart, egyesületeket alapít, tanítja a népet és a gyermekeket. Nyomát mindenütt a vallási élet megújulása jelzi. Legjelentősebb pármai működése 1539/40-ben.

1540-ben kerül igazi működési terére: Németországba. Nagy nehézségekkel kellett küzdenie. Először a gyermekeknek akart katekéziseket tartani. De nem tudott németül. Azért hát tolmács útján próbálkozott. A protestáns hatóságok erre letiltották. A papságban nem talált segítő társakat. Sokan nyíltan az újítókhoz pártoltak, mások reménytelenül vagy bűnökben elmerülve tehetetlenül álltak a veszedelemmel szemben. Azért írja egyik levelében: «Már senkinek sincs reménye, hogy ezt az országot visszanyerhessük... Adná Isten, hogy minden városban csak két vagy három pap volna, akik szeretik a lelkeket: hamarosan megtudnók változtatni a nép szívét». Benne élt ez a szeretet s ezért megtalálta az eszközöket is. Minden kiábrándító tapasztalata dacára is elsősorban a papsághoz fordult. Egynéhányat sikerült is rábírnia a lelkigyakorlatok elvégzésére. Akik ezt elvégezték, új emberekké váltak. Kezdett kialakulni egy megbízható, elszánt harcivonal az eddig szinte akadály nélkül hódító eretnekséggel szemben.

Megnyerő, derűs lelkülete a társaságokban is megkedveltette. A kedvező hangulatot azután felhasználta, hogy az Isten és a lélek ügyére terelje a szót. S a legtöbbször eredménnyel tette. Vítáktól és országgyűlési határozatoktól nem sokat vár. «Példákból kell látniok, hogy a római egyház még nem ment tönkre.» «Szavak és bizonygatások nem elegendők az eretnekek meggyőzésére. A tudományon kívül a Krisztus példájára igazodó élet kell, hogy megmenthessük azokat, akik hajótörést szenvedtek a hitben» — írja egyik párizsi rendtársának.

Városról-városra járt. Apostoli útjának nevezetesebb állomásai Worms, Regensburg, Speyer, Mainz, Köln. Gyalogszerrel járt és útközben imádkozott. Ha egy falun vagy városon keresztül vezetett az útja, az ott lakók őrangyalát kérte, hogy oltalmazza a híveket, térítse jó útra a tévelygőket. A szántóföldek és szőlők között áldást adott a termésre és megköszönte Istennek, hogy gondoskodik éllelmükről. Azok helyett tette, akik megfélemeznek a köszönetről.

Németországi működését rövid időre félbeszakította spanyolországi küldetése. Visszatérve az előbbi odaadással és eredménnyel folytatja a munkát. Az időközben szerzetesrenddé emelt társaságot ő vezeti be Németországba. Sokan jelentkeztek és kérték felvételüket. Köztük Kanizius Szent Péter is. Az első település Kölnben történt. Egy házat bérelt a társak számára. De a protestánsok nem akarták megtérni őket. Hiszen a kölni érseket Fáber akadályozta meg nem sokkal előbb abban, hogy egész tartományával átpártoljon az eretnekséghez. Fáber azonban nem hagyta magát. Kieszközölte, hogy ha nem is egy házban, hanem külön lakásokban, de mégis a városban maradhattak.

A jelentős külső ügyek intézése mellett most is legfőbb gondjának tekinti az egyes lelkek megtérítését. Meglátta, hogy az elvi tévedéseknek legtöbbször a bűnös élet az oka. Azért azt tartotta, hogy először a bűntől kell szabadulni, akkor könnyen eltalál az ember az igazsághoz is. Egy konkubinátusban élő pap egyszer vitába akart vele bocsátkozni a papok házasságáról. De Fáber nem vitatkozott. Addig forgolódott az illető körül és addig beszélt a lelkére, míg föl nem hagyott bűnével. S ezzel protestáló elvei is el voltak intézve.

A kölni település után nemsokára Portugáliába rendelték. Itt a királyi családban nagyon megkedvelték. Lelki gyakorlatai, gyóntatásai mély nyomokat hagytak az udvarnál megfordult előkelőségek lelkében is. Egymásután ajánlották fel alapítványaikat, csakhogy hozzájuk is elkerüljön a rend. A portugál és spanyol rendházak szervezési munkálataiból szólítja el őt Szent Ignác rendelkezése. A pápa kívánságára három teológust kellett küldeni az 1546-ban megkezdett trienti zsinatra. Az egyik Fáber lett volna.

Azonnal engedelmeskedett. A nagy munka azonban elnyűtte. Lázas volt, mikor Barcelonában hajóra szállt. Rómában ágynak esett. Kérte a haldoklók szentségeit s azután nyugodtan várta a halált. 1546 augusztus 1-én, negyvenéves korában lehelte ki lelkét Szent Ignác karjaiban, nagy szomorúságára azoknak az országoknak, melyekben megfordult. IX. Pius Pápa 1873-ban avatta boldoggá.

Milyen szellem lakozott ebben a nagy emberben, mutatja a következő eset. Maga beszéli: «Meg akartam hallgatni a böjti prédikációt Valladolidban, az udvari kápolnában. A kapus nem ismert és nem engedett be. Amint így kívül-

rekedtem, eszembe vettem, hányszor engedtem szabad bejáratot lelkembe hívságos gondolatoknak és rossz szellemeknek; viszont hányszor nem engedtem be Krisztust, mikor ott állt lelkem kapujánál és kopogtatott. S milyen nehezen fogadja be őt a világ! S imádkoztam magamért és a kapusért, hogy az Úr ne sokáig várakoztasson majd a purgatóriumban, a mennyország kapuja előtt. Sok más jó gondolatom is jött. Úgy hogy nagy szeretetet kezdtem érezni a kapus iránt, aki ilyen áhítatra adott alkalmat».

Ugyanerre a napra esik

Szent Ciriakus vértanu és társai (Largus és Szmaragdus) † 305 k. Rómában már a 4. században nagy tiszteletben állt, a 6. században két temploma is volt. A középkorban Németországban a 14 segítő szent között tisztelték. Különösen tisztátalan kísértések és gonosz szellemek ellen hívják segítségül.

***Boldog Altmann** püspök hitvalló † 1091. Mint Passau püspöke a mai Ausztria területén is VII. Szent Gergely pápának hí munkatársa volt a papság régi fegyelmének helyreállításában. A béke embere volt, de az Egyház védelmében és visszaélésekkel szemben tudott kemény is lenni. IV. Henrik királytól sok igazságtalan üldözésben volt része.

Augusztus 9.

Vianney Szent János hitvalló † 1859.

«Ha egyszer valakinek olyan kevés a teológiai tudása, mint a plébános úrnak, írta az arsi plébánosnak működésének elején egyik szókimondó paptestvére, akkor sohasem lenne szabad a gyóntatószékbe ülnie.» A levélíró nem is sejtette, hogy a Mindenható Vianney János életével akarja igazolni az apostol szavát: «Akiiket a világ balgatógoknak tart, azokat választotta Isten, hogy megszegyenítse a bölcseket; és a világ erőtleneit választotta, hogy megszegyenítse az erősöket» (Kor. I 1, 27).

Az alázatos plébános érezte, hogy a levélírónak igaza van s megköszönte az őszinte figyelmeztetést. De kötelességből tovább gyóntatott, sőt 30 éven át naponként 16—17 óra hosszat is, s ezzel az apostoli munkával nemcsak hogy teljesen megújította a plébániája lelki arculatát, hanem tíz évi gyóntatás után évenként húszezer, élete utolsó éveiben pedig százezer zarándokot vonzott Arsba.

Született 1786 május 8-án Dardillyban a lyoni egyházmegyében. Szülei egyszerű földművesek voltak. Isten tíz éven belül hat gyermekkel áldotta meg őket. János volt a negyedik. Édesanyja korán Isten szolgálatára nevelte. A fiú hálás is volt ezért: azt a kis Mária-érmet, amelyet négy-öt éves korában kapott anyjától, haláloságán is viselte. A családirház a környék szegényeinek rendes szállása volt. János születése előtt megfordult ott a koldus Labre Szent Benedek is (ápr. 16) s talán ő könyörögte ki Istentől a jámbor házaspárnak ezt a fiút. Beköszöntött a francia forradalom, majd anyagi nehézségek; iskoláztatásról szó sem lehetett. János tiszta lélekkel szívta magába az Isten- és emberszeretetet, anyjával együtt sirt a haza sorsán és önmagán, hogy nem mehet iskolába, jó példával járt elől testvéreinek és társainak s legeltette csekélyke jószágukat. «Milyen boldog voltam, mondotta halála előtt is, amikor csak három juh és egy csacsi fölött kellett örködnöm: szívem kívánsága szerint imádkozhattam.»

A forradalom alatt az istentisztelet halálbüntetés terhe alatt volt megtiltva. A lyoni egyházmegyének körülbelül 900 plébániáját 50 missziós kerületre osztották s a szomszéd Écullly is ilyen kerület központja lett. János anyja odavaló volt s férjével és gyermekeivel nem egyszer vett részt azokon a titkos istentiszteleteken, amelyeket a munkásoknak öltözött papok pajtákbán, erdőkben, magánlakásokban tartottak. Fiát is ott készítette elő az első szentáldozásra. 1799-ben éppen a szénagyűjtés ideje volt. A derék falusiak szénásszekerekkel kora reggel odaálltak egy grófi kastély ablakai alá: avatatlan szem ne vegye észre, hogy odabenn 16 fiatal lélek, köztük a 13 éves János, először egyesül Urával-Istenével.

Az ezután következő hat év alatt szántott, vetett, aratott, kapált. Amikor elsőnap kellett szőlőt kapálnia, nagyon nehezen haladt előre. Másnap aztán segített magán. Néhány lépésnyire maga előtt kis Mária-érmet tett le a földre s kapálás közben oda-odanézett. Amikor az éremhez ért, újra előbbre tette. Nemsokára még az idősebbeken is túltett a munkában. «Mint fátalember, mondotta később, görbe ekevassal törtem a rögöt s biztatgattam magam: János, lelkedben is gyomlálj a gatz s készítsd a talajt Isten magvának befogadására.» Otthon pedig legnagyobb öröme volt, ha gondolhatta a náluk megszállt koldusokat, vagy ha szamaruk hátán fát vihetett valami szegénynek, s ha esténként a mécses gyér világítása mellett szent könyvet olvashatott.

Jó ideje szíve leghőbb vágya volt, hogy pap lehessen, de az első komoly lépést csak 19 éves korában sikerült megtennie. Az écully-i plébános, Balley, 1805-ben nagynehezen fölvette abba az iskolába, amelyet a papságra készülők számára nyitott. Az idősebb fiú teljes elszántságával fogott hozzá a tanuláshoz. A jószándék azonban nem tudta pótolni az előismeretek hiányát, s bizony nehezen értette meg a tanulnivalókat, s még nehezebben tartotta meg emlékezetében. A nehézségek terhe alatt majdnem letört s vissza akart térni az ekeszarvához. De a derék plébános lelket vert bele. A fiú nehéz helyzetében szent bizalommal, gyalogszerrel s összekoldult kenyéren elzarándokolt Délfranciaország nagy szentjének, Regisi Szent Ferencnek (jún. 16) sírjához Louvesc-be. Szeretett szentjének közbenjárása megsegítette: ezentúl könnyebben ment a tanulás.

1809-ben újabb akadály emelkedett előtte: besorozták katonának. Egy-kettőre kiképezték, hogy a spanyol harcra küldjék. Ezrede már útrakészen állott, s János betért egy templomba. Annyira elmerült az imádságban, hogy amire kiért, bajtársai már elmentek. A parancsnokság utasítására azonnal az ezred után indult, de egy napi erőltetett menetelés ellenére sem bírta utólélni. Erre egy olyan faluba vetődött el, ahol nem igen lelkesedtek Napoleon hadjárataiért: Jánost bizony ottfogták tanyai tanítónak. Bujdosása alatt állandóan feje fölött lebegett az új sorozás damoklesi kardja. Ettől csak akkor szabadult meg, amikor öccse az örökség egy részének fejében beállt helyette katonának. Most már nyugodtan folytathatta tanulmányait.

Huszonhatéves korában (1812) az écully-i plébános közbenjárására fölvtették a verrières-i szemináriumba. Fogyatékos latin tudása miatt alig tudta elvégezni bölcseleti tanulmányait. Ezután a lyoni nagyszemináriumba szeretett volna bejutni. Azonban Balleynek leggondosabb előkészülete ellenére is megbukott a fölvételi vizsgán s csak újabb utánjárás után engedték megint vizsgálatra. A vizsga sikerült s fölvtették a szemináriumba (1814). Végre 29 éves korában (1815) nem annyira tudománya, mint inkább nagy buzgósága alapján áldozópappá szentelték. Anyja már nem lehetett jelen első szentmiséjén: teológiai tanulmányai alatt meghalt. A fiatal papot az écully-i plébános kérte és kapta maga mellé káplánnak gyóntatási engedély nélkül. Újra átvette vele a teológiát s kieszközölte számára az engedélyt, hogy először őt, majd a

híveket is gyóntathassa. A gyóntatás művészetébe is, amelyben később annyira remekelt, ez a nagyszerű plébános vezette be. Balley 1817 végén káplánja karjai közt lehelte ki lelkét, Jánost pedig 1818 elején főpásztora Arsba küldte plébánosnak. Ezzel új korszak kezdődött életében.

Ezt a kis falut a forradalom és a napoleoni háborúk teljesen kiforgatták mívoltából. A férfiak ünnepnapokon elmaradoztak a templomból, nem igen törődtek a húsvéti gyónással, az ünnepi vecsernye zsolttárait túlharsogta a kocsmázók éneke és a táncolók hejehujázása, az aratás idején vasárnap is folyt a mezei munka, s a piacon lelkiismeretfurdalás nélkül csapták be a vevőket. A plébános munkához látott. Látogatta híveit, emelte az istentisztelet fényét, mint ügyes ezermester sok szép dolgot maga megcsinált a kis templom számára, gyóntatott, imádkozott, böjtölt.

Az emberek örömmel látták ugyan, milyen nagyszerűen ért a plébános a földműves dolgokhoz; de bizony nem vették jó néven, ha ebéd idején beállított hozzájuk s lelki dolgokról is kezdett beszélni. Aztán neki magának is sok-sok nehézsége volt a különféle gyónási esetekkel s főleg a prédikációval. Hét óra hosszát, sőt néha egész éjjel, hiába szorongatta kezében a tollat. Egy-egy szentbeszéd elkészítésével napokig elkínlódott s utána is csak nagy keservesen tudta megtanulni. De nem tört le, s néhány év alatt a falu teljesen megújodott. Az arsiak megszerették a plébánost s rajta keresztül az Úristent. Kezdték gyakran gyónni, áldozni, egyesületek alakultak, s a négy kocsmá közül három magától zárult, a negyedik pedig a plébánostól kapott kárpótlás után szűnt meg.

Ars lassan a környék, sőt az egész ország oázisa lett. 1825-től kezdve tömegesen zarándokoltak oda az emberek — püspökök és papok, egyetemi tanárok és földművesek, nagy bűnösök és szentek —, hogy lelkileg felüdüljenek. A 19. század egyik legnagyobb egyházi szónoka, Lacordaire († 1861) is azt mondta: «Engem meghallgatnak az emberek a Notre Dame-ban s elmennek a színházba. Meghallgatják az arsi plébánost s gyóntatószékéhez tódulnak». Az arsi templom szószéke és a plébános gyóntatószéke (védőszentjének, Ker. Jánosnak kápolnájában állott) fölelevenítette az Úr előhírnökének korát. «Itt a földön, mondotta János, senki sem fogja megtudni, hány bűnös ember találta meg üdvösségét Aruban.»

Csak Isten különös karizmája magyarázza meg azt a csodálatos varázst, amellyel az egyszerű falusi plébános a

bűnbánat szentségéhez vonzotta a bűnösöket és azokat, akiket valami csapás kizökkentett a lelki életből. Szinte emberfölötti az a szeretet, mellyel föl tudta karolni a bűnösöket. Egyik paptestvére sközötte a következő párbeszéd folyt le. «Plébános Úr, ha a jó Isten szabad választást engedne, hogy vagy ebben a pillanatban az égbe menjen, vagy még a földön maradjon, hogy a bűnösök megtérésén fáradozzék, mit választana?» «Azt hiszem, maradnék.» «És meddig maradna? Itt maradna a világ végéig?» «Maradnék.» Pedig mialatt a bűnösök és szenvedők válláról leemelte a keresztet, őreá ugyancsak ránehezedett annak egész súlya.

Paptestvérei, különösen kezdetben, érthetetlen külön-

nek nézték. Egyideig parlagon hagyták az evangéliumot s az arsi plébános működését bírálgatták a szószéken. Sőt többször följelentették a püspöknél. Részben innen is magyarázható életének legnagyobb csapása: 1847-ben meg kellett válnia a tőle alapított s 25 éven át vezetett leányárvaháztól («Providence»), amelynek vezetését és gazdálkodását nem értették. Természeténél fogva érzékeny ember volt s nagy alázatosságra volt szüksége, hogy ezeket a megpróbáltatásokat hősiiesen viselje. Súlyosan nehezedett rá a kísértések keresztje is. Kísértései minden elképzelhető módon kétségbe és elkeseredésbe akarták kergetni. Néha olyan erősen vették elő, hogy méltatlansága tudatában menekülni akart Arsból. Mindezekhez járult gyenge egészségi állapota. A gyóntatószékben való sok ülés, a bűnök fölött érzett lelki kínok, önsanyargatásai s az öregedés aláásták egészségét. Belső fájdalmak kínozták, lábfagyása volt, szédülések fogták el, száraz köhögés s főleg álmatlanság gyötörte és gyöngítette. «Egy órai jó alvás mel-

lett, mondotta, még robogni is tudnék.» Mindig agyoncsigázottnak, fáradtnak érezte magát.

A nagy sikerektől és megpróbáltatásoktól függetlenül élte a maga szent életét. A legegényebb élete titok maradt; erről soha senkinek sem beszélt. De gyümölcseről lehet megismerni a fát. Imádságos életének középpontjában a köztünk élő eucharisztikus Jézus állott. Legnagyobb öröme az volt, ha álmatlan éjszakákon legalább ő, nyomorult bűnös, imádhatta Arsban az Urat. A legnagyobb szegénységben élt, s a kezén megforduló százezrekre rúgó összegeken egy-kettőre túladott megfelelő egyházi és jótékony célokra. Jókedvű volt, szerette a tréfát és a szentek életéből vett anekdotákat. Szíveséget nem akart elfogadni, de ő maga mindig készen állott a segítségre, akár hívekről, akár segítő paptársairól volt szó. Ez utóbbiak számára mindennap ebéd és vacsora után volt néhány perce bizalmas beszélgetésre. Amilyen kemény volt önmagával és «hullájával» szemben, annyira szelíddé vált, ha bűnösökkel vagy alkalmatlankodóval volt dolga. Már életében állandóan a «jó» arsi plébános néven emlegették s mindenki «atyám»-nak szólította. Alázatossága nem ismert határt, s az elismerések elöl ügyesen ki tudott térni. «A jó Isten, mondotta, aki senkire sem szorul rá, engem használ föl, holott tudatlan pap vagyok; ha még nyomorultabb eszközt talált volna, mindenestire azt választotta volna s azzal százszor több jót művelhetett volna.» Püspöke tiszteletbeli kanonokká nevezte ki, de a kanonoki jelvényeket csak beiktatásakor vette föl. Teljeséggel érthetetlen maradt előtte, miért nevezték ki élete vége felé a becsületrend lovagjának. Majd elsüllyedt szégyenében, amikor az egyik kirakatban meglátta arcképét. Amikor pedig megtudta, hogy megírták életrajzát, fölkiáltott: «Hát vásárra akarnak vezetni?»

Az 1859. év nyara nagyon forró volt s az arsi pap a fülledt gyóntatószékben majdnem elolvadt. Egyébként is akkor már túl volt a 73 éven s 42 éve vezette a plébániát. Érezte, hogy «a bűnösök megölik a bűnöst.» A nyár eleje óta ennek többször adott kifejezést s megköszönte híveinek, hogy olyan nagy odaadással segítették. Júl. 29-én rosszul lett s ágyának esett. Hívei fölgyógyulásáért imádkoztak, ő maga azonban ez egyszer fölgyógyulása érdekében nem akart Szent Filoménához sem fordulni, aki iránt pedig mindig olyan nagy bizalommal viseltetett. Aug. 2-án kérte az utolsó szentségeket, és sírva hallgatta az Úr jövetelét jelentő harang

szavát. Egyik paptestvére akkor térdenállva kérte, imádkozzék fölépüléseért. Nem tette. A szentségek fölvétele után a pap kérdezte tőle, van-e valami kívánsága. «Elfelejtette megadni számomra a szokásos búcsút», mondta. A pap kívánsága szerint cselekedett. A körülállók kérésére összeszedte minden erejét s megáldotta plébániáját, munkatársait és műveit. Azután lehúnyta szemeit: csak Istenével akart lenni. Csak akkor nyílt föl mosolyogva, amikor aug. 3-án megjelent haláloságya mellett püspöke s megölelte hűséges fiát. Másnap hajnalban, amikor a haldoklók imádságában azt imádkozták, hogy «Jöjjenek elédbe Isten szent angyalai s vezessenek az égi Jeruzsálem városába», Istenhez szállt lelke. Püspöke temette el 300 pap s rengeteg nép jelenlétében.

A falusi plébános a legmagasabb egyházi méltóságra emelkedett. X. Pius 1905-ben boldoggá avatta s az Egyház egyik legtudósabb pápája, XI. Pius, a plébánosok védőszentje iránti nagyrabecsülését azzal fejezte ki, hogy az 1925-ös jubileumi szenttéavatási napok legnagyobbikán, pünkösdi ünnepén juttatta őt az embert érhető legnagyobb kitüntetéshez.

Az arcismerők szerint az arsi plébános arca erősen emlékeztet Voltaire vonásaira: ugyanaz a hosszúkás, sápadt arc, ugyanazok a szúrós szemek és mély barázdák, ugyanaz a sajátos arcél, ugyanaz a mosoly. A külső az Úr legnagyobb modern ellenségének a külseje, a lélekből azonban az Úr Krisztus egyik legnagyobb modern jópásztorának vonásai ragyognak elő. «Tud az Isten kövekből is Ábrahámnak fiakat támasztani» (Máté 3, 9).

Augusztus 10.

Szent Lőrinc vértanu † 258.

Szent Kallixtus katakombájában gyülekezett a római egyház. Valérián császár rendelete ismét a föld alá kényszerítette. A szent titkokat ünneplik. Vértanuk haló pora mellett vértanujelöltek. Holnap talán már az arénában állnak. S azután az örök Bíró előtt, pálmájukkal a kezükben. Most körülállják a misztériumot: a Krisztus testének és vérének eucharisztíáját, hogy az ő áldozatának lángjába olvadjon szívük hősi föllángolása, hogy vegyék a «halhatatlanság orvosságát» s erősek maradjanak a küzdelemben.

II. Szixtus, a pápa pontifikál. Diakonusai körülötte. Az egész hívő sereg aggódó szeretettel néz a pástorra. Tudják, hogy a császár elsősorban őt keresteti halálra. Azt gondolja: Megverem a pástort és elszélednek a nyáj juhai. De az aggódó szeretet is elcsitul az oltár titkának ünnepelésében. Az áhítat és kegyelem csendje borul az egész gyülekezetre.

Egyszerre fegyvercsörgés vág bele a csendbe. Itt van a veszedelem, hamarabb, mint várták. Katonák jönnek be és a pápát az oltártól ragadják el. Viszik négy diakonusát is. Csodálatos, hogy az egyiket nem bántják: Lőrinc diakonust. De az ifjú levita nem akar hátrább maradni a többinél, nem akarja elveszíteni a vértanaság koronáját. És nem válhat meg püspökatyjától. Ha eddig mellette volt, most is ott a helye. Nyomon követi a foglyokat. Fölsír benne a fiú szeretet: «Atyám, hová mész fiad nélkül?» kiáltja utánuk. Mert atyja volt atyja helyett, mióta mint gyámoltalan kisgyerek ide került Rómába valahonnan Hispániából. És mennyi gonddal őrizte, nevelte! Mennyi szeretettel! Most maradjon el mellőle? Hiszen mindig hűséges fia volt! Hűséges abban a szent méltóságban is, amit rábízott. Ha az atya nem akarta meghallani a fiú szavát, talán a püspök meghallja a diakonusét: «Püspököm, hová mégy diakonusod nélkül? Mikor a legszentebb áldozatot bemutattad, mindig oldaladon volt a helyem. Mivel vontam most magamra haragodat? Talán hűtlennek találtál tisztségemben? Állíts csak újból próbára és lásd, vajjon méltatlant választottál-e az egyházi szolgálatra?» Nem, ezért nem utasíthatja őt vissza a püspök! De miért nem szól akkor? Sírva panaszkodik tovább: «Eddig mindig rám bízta Krisztus vérének kiosztását. Ma sajnálnád tőlem azt a dicsőséget, hogy véretem a tieddel együtt ont-hassam?!»

Hosszú az út a börtönig. S Lőrinc diakonus addig érvel, addig siránkozik, míg megszólal a pápa. Nyugtató, biztatás a szava: «Fiam, nem hagylak el. Rád még nehezebb küzdelem, teljesebb korona vár. Látod, engem, gyöngye öreget kímélnek majd. A te győzelmed dicsőségesebb lesz. Ne sírj! Három nap múlva követni fogsz.» S hogy egészen megnyugtassa, még egy szolgálatot bízott rá — az utolsót: diakonusi szolgálatot. Hadd lássa, hogy igazán megbecsüli, feddhetetlennek találja eddigi szolgálatát az oltár körül. Halkan, hogy a kísérők ne hallják, adott utasítást: Szét kell

osztani az egyház vagyonát a szegények között. Mert az ő örökségük az. Ne jusson a pogányok kezére!

Augusztus hatodikán volt ez.

Lőrinc már nem siránkozott. Siránkozásnál, de még a vértanúság pálmájánál is előbbrevaló a jó diákonusnál a szolgálatot teljesíteni. Egész éjjel munkában van. A szegények, özvegyek, árvák, nyomorékok után jár s kiosztja az egyház pénzét. Azután ékszerészekkel tárgyal. Eladja az arany, ezüst kincseket s újra kezdi útját a nép között. A reggel már az ítélet helyén találja, hogy búcsút vehessen a vértanuktól. Elővezetik a pápát. Újra feltámad benne a ragaszkodó szeretet és már messziről kiáltja: «Ne hagyj el, atyám!» És elcsuklik szava a sírástól. De mindjárt eszébe jut, hogy szolgálatban áll, végzett munkájáról kell jelentést tenni. «Mindent teljesítettem, amit parancsoltál: a rámbízott kincseket kiosztottam». Nagy buzgóságában nem is gondol arra, hogy avatatlan fülek is meghallhatják. Hangos szóval kiált.

Hippolitus tribúnus meghallotta s rögtön őrizetbe vettette az ifjút. Lőrinc itt is diákonusnak bizonyult: a betegek segítőjének, az evangélium hirdetőjének, térítőnek, keresztelőnek. Volt az őrizetbevettek közt egy Lucillus nevű vak. S mikor az panaszkodni kezdett vaksága miatt, nagy bizalommal vigasztalta: «Higgy az Isten Fiában, a mi Urunk Jézus Krisztusban és keresztelkedjél meg. Meglásd, visszakapod szemed világát.» Fölbátorodott erre a vak: «Régóta szeretnék én már Jézus Krisztus nevében megkeresztelkedni». Rövid katechézis után teljesen meggyőződött kívánsága. S keresztelés közben megnyílt a szeme.

Hamar híre terjedt a csodának, és valahány vak csak hozzáférhetett Szent Lőrinchez az őrségen, mind kérte, segítsen rajta. És ő imádkozott fölöttük, érintette szemüket: és mindnyájan láttak. Megrendülve tapasztalta Hippolitus a sok csodát. Ép szemmel is vak volt eddig. Most látóvá lett. Rövid tanítás után ő is megkeresztelkedett.

Mindez a dolog fülébe jutott a városprefektusnak. A kincsekről szóló beszéd is. Augusztus 8-án reggel maga elé vezettette hát Lőrincet. És szólt hozzá: «Ti keresztények tele kiabáljátok a világot, hogy nagyon keményen bánunk veletek. Most azonban szó se essék kínzásról és vértanúságról! Csak — amint hivatalomhoz is illik — egy szelíd és jóindulatú kérdésemre szeretnék választ kapni . . . Mondd csak, mit tudnál a hazának áldozni egyházatok fölöslegeiből? A csá-

szár háborúba keveredett a perzsákkal és pénzforrásai kiapadtak. Rólatok pedig tudott dolog, hogy aranyedényeket használtok áldozataitoknál és a szentelt bort ezüst serlegből iszszátok. Még viaszgyertyáitok is arany gyertyatartókon égnek. És úgy tudom, hogy a ti Istenetek, akit a zsidók keresztrefeszítettek, azt tanította, hogy adjátok meg a császárnak, ami a császáré. És ha nem csalódom, ő maga is szegényen élt és nektek is a szegénységet ajánlotta. Semmi akadályá hát, hogy kezemhez juttassátok kincseiteket. Annál gazdagabbak lesztek jócselekedetekben».

Szent Lőrinc szíve összeszorul erre a beszédre. Minden szó méreg és álnokság; az igazságtalanságokat, a vértanuk kínjait idézi. Azokét is, akik most mentek előre. De ő is ért a római diplomácia nyelvén s tudja magát fegyelmelni: «Van egynémely kincse a mi egyházunknak. Még tán különbek is, mint amikkel a császár rendelkezik. Ha adsz néhány napot, hogy kissé rendezzem őket, semmi akadályá, hogy a legjavát megmutassam neked».

Szivesörömet ad a prefektus három napot. Övé lesznek a keresztények legendás hírű kincsei! A szent diákonus pedig megy, hogy beváltsa szavát. Ismeri az egyház kincseinek rejtékhelyét. Ő sáfárkodott velük. Összeszedi most mind, akikbe az egyháza vagyonát fektette: a magukkal tehetetlen öregeket, vakokat, némákat, bénákat, poklosokat. Úgy kell hozni a legtöbbször. Azután jönnek az özvegyek, árvák és a szűzek. A haladék szinte nem is elég, hogy valamennyit összehívja a hír. De azért harmadnapra, augusztus tizedikére együtt van a hatalmas sereg. A Szent hívja a prefektust: nézze meg. Csodálkozva látja a nagy úr a sokadalmat és türelmetlenül érdeklődik a kincsek után. Lőrinc rámutat a seregbe a jó sáfár büszkeségével: «Itt vannak! Örök kincsek. Nem apadnak el. Könnyen megtalálhatók, mégis bajos dolog elrabolni őket».

És mikor a prefektus dühösen tiltakozik az ilyen komédia ellen és fenyegetőzve követeli azokat a kincseket, amikre ő vágyakozik: tovább folytatja a diákonus. De már nem a római diplomata nyelvén. Most a Krisztus szolgája beszél. Szavában az van, amint az evangélium értékeli az embert, az életet, a kincseket: «Tudd meg, hogy az arany, amit olyan mohón követelsz, csak megvetendő holt érc, gáztettek és bűnök forrása. Az igazi arany az a világosság, amiben ezek a szegények járnak. Testük gyengeségében, türelemmel

Szent Lőrinc.

viselt szenvedésükben van a kincsük. Ezek nem ismerik a bűnt és a szenvedélyeket — az ember igazi betegségeit, amik rontják és gyalázatba taszítják a gazdagokat és hatalmasokat. *Bennük* van az egyház kincse, amit meg akartam mutatni neked. Ezek a mi aranyunk, ezüstünk. Gyöngyeink és drágaköveink pedig a szűzek és özvegyek. Istennek szentelték magukat mind, miattuk néz az igaz Isten tetszéssel az ő egyházára. Ha kincsek kellene, vedd át őket: gondoskodj róluk atyai szívvel!»

Vége lett a prefektusi hivatalhoz illő «szelid jóindulatnak». Meglakolsz ezért a csúfságért! hörgögte. «Tudom, hogy keresed a halált. De másként jön rád, mint vártad!»

A sértett gőg találékony. De minden erőlködése csak arra jó, hogy teljesejék a pápa ígérete: Rád nehezebb harc, teljesebb korona vár. Először megostorozzák Szent Lőrincet, azután kínpadra vonják. A legrettenetesebb kínok között is így fohászokodott szíve egész szeretetével: «Áldott légy Úram, Istenem, hogy ennyire könyörületes vagy méltatlan szolgálád iránt. Add kegyelmedet, hogy a jelenlevők láthassák: nem hagyod el szolgáládat, megvigasztalod őket a veszedelem idején».

Erre jött az Úr angyala és letörülte a verítéket homlokáról, a vért sebeiről. S mikor a prefektus azzal fenyegette, hogy egész éjjel a kínpadon sanyargatja, felkiáltott: «Az én éjtszakám sötétséget nem ismer; ott minden nappali fényárban úszik».

Azután egy rostélyra fektették. Alája égő paraszat tettek. Lángra lobbanni nem engedték, hogy tovább tartson a kínzás. Mikor már egy darabig mozdulatlanul feküdt a parázs fölött, vidáman szólt a prefektusnak: «Most már megfordíthatnál. Ez az oldalam eléggé megsült». Megtették. Később ismét szólt: «Már egészen megsültem. Akár ehetsz is belőlem». Mikor a bíró tehetetlen dühében csak átkozódott, Szent Lőrinc az égre emelte szemét és imádkozott. Könnyei végigfolytak az arcán (A Lőrinc-nap táján hulló csillagok: Szent Lőrinc könnyei). Nem magát siratta: Róma megtérését kérte az Úrtól. Egyre halkabb lett a hangja. De imádkozott végig. Míg lelke el nem szállt, hogy az örökkévalóság halhatatlan királya előtt fejezze be közbenjárását.

És még ugyanazon a napon megtért százhetvenöt katona. A szenátorok közül is többen keresztényekké lettek ott helyben. Ezek vitték vállukon a vértanu testét a falakon kívül,

Tivoli felé s eltemették. Nagy Konstantin császár templomot épített sírja fölé, mely Róma hét főtemplomának egyike lett. Egy temploma a pápai könyvtár mellett épült. Ezért Lőrinc a könyvek és könyvtárak védőszentje. Dicsősége és tisztelete gyorsan elterjedt az egész Egyházban és csorbítatlanul ragyog mindmáig.

Az üldözést rendelő Valérián császár pedig a perzsa háborúban fogságba került. Császári ruhában tartotta a hátát számolyul Sápur perzsa királynak, valahányszor az lovára szállt.

Ugyanerre a napra esik

***Lóránt** = Laurentius = Lőrinc.

***Szent Blanka** özvegy † 1252. IX. Alfonz kasztíliai király leánya, VIII. Lajos francia király hitvese, IX. Szent Lajos (lásd aug. 25) anyja. Ő nevelte fiát szent királlyá. Míg Lajos odajárt a keresztes hadakkal és halála után erős asszonyként ő kormányozta Franciaországot. A tőle alapított Maubuisson-i cisztercita apácakolostorban halt meg. Halála napja dec. 1.

Augusztus 11.

Boldog Vernahegyi János hitvalló † 1322.

Boldog Vernahegyi János annak a gyönyörű lélektavasznak hajtása, mely Assisi Szent Ferenc áldott nyomán oly bőségesen fakadt, s mely az Isten- és emberszeretet hőseinek hosszú sorával népesítette be a 13. századi Olaszország városait, falvait és magános remeteségeit. 1259-ben született az ascoli tartomány Fermo nevű városában. Mivel előkelő és tekintélyes családból, a nagy szerepet játszó Elisei-családból származott, már tízéves korában szülővárosa székeskáptalanjának kanonokjai közé választották. Ő azonban komoly életfelfogásával és szigorú önsanyargatásával sehogyan sem tudta beletalálni magát kanonoktársainak meglehetősen világias életmódjába; viszont ezek is rossz szemmel nézték a fiatal aszkétát és váltig példálóztak előtte, hogy kanonok létére úgy akar élni köztük, mint egy ferences barát. Ez a megjegyzés gondolkodóba ejtette a koraérett gyermeket. Minél többet gondolkodott, annál világosabban érezte, hogy Isten őt többre hívta. Tizenhároméves korában lemondott kanonoki székéről és a rend generálisának, Szent Bonaventurának engedélyével Szent Ferenc követői közé szegődött.

A fiatal szerzetes mindjárt kezdetben kitűnő mesterre

talált ujoncmesterének, a jámborságáról messze földön híres Falleronei Jakab testvérnek személyében. A tanítvány mindenben méltó volt mesteréhez. «Néha, mikor Jakab testvér az Istenről beszélt, szíve szinte elolvadt, mint a viasz a tűz mellett és olyan boldogsággal melegegett föl az isteni szerelmek gyelmében, hogy nem tudott egy helyt maradni és nem bírt elviselni ekkora örömet, hanem fölkelt és mint aki lelkében részeg, szaladgált hol a kertben, hol az erdőben, hol pedig a templomban aszerint, ahogy a tűz és a hevület üzte őt.» (Fioretti.) Mesterének minden szava szentírás volt előtte és olyan szigorúan tartotta magát hozzája, hogy a világ minden kincséért nem mert volna másként cselekedni. Szent Bonaventura mindjárt fogadalmainak letétele után Alverna hegyére rendelte. Itt, a ferences történelem e százszor szent helyén, ahol minden bokor és kő a szegénység nagy szerelmének istenszeretéséről és a stigmatizáció csodájáról beszélt, itt érett ő a ferences aszkézis mintaképévé az alatt a harminc esztendő alatt, melyet többszörös megszakítással a szent hegyen töltött.

Mint Szent Ferenc igazi gyermekéhez illett, János testvér elsősorban a szent szegénység erényében iparkodott kitűnni. A testét fődöző szegényes ruhán és breviáriumán kívül óvakodott bármit is magáénak mondani vagy tekinteni. De ruházkodás tekintetében is a lehető legszűkebbre korlátozta igényeit. Télen-nyáron mindig ugyanabban az ütöttkopott csuhában és mindig mezítláb járt. Ezért aztán télen nem egyszer megtörtént, hogy a cellájától a templomig vezetők meredek és síkos utat inkább gurulva, mint járva tette meg. Ágynak rendszerint a pusztai földet használta és csak kivételesen feküdt egy medvebőrrel bevont deszkalapra. De önmaga iránt tanúsított szigorúsága legkevésbé sem tette őt fanatikussá; a betű kedvéért sohasem áldozta fel a szellemet. Mint az igazi nagy szentek általában, ő is megértéssel és elnézéssel viseltetett az emberi gyöngeségek iránt. Így pl. nagyon szerette a kicsiny és szegényes kolostorokat, mert a szegénység és alázatosság szimbolumait látta bennök, de azért nem botránkozott meg a nagy arányokban és művészi ízléssel épülteken sem. Ellenkezőleg azt tartotta, hogy az ilyenekért fokozott mértékben kell dicsérni az Urat; de dicsérni kell a lakóikat is, mert bizonyára buzgóságukkal és istenes életökkel érdemelték ki, hogy a hívek ilyen pazar módon gondoskodnak róluk.

Nem kevésbé szigorúan vette a böjtöt. Tulajdonképpen egész esztendőn át böjtölt, mert a nagyböjton kívül nem kevesebb, mint öt negyvennap böjtöt tartott, egyet a Szentlélek, egyet a Boldogságos Szűz, egyet az angyalok, egyet Szent Márton püspök s végül egyet Szent Ferenc tiszteletére. Böjti napokon kenyéren és vizen kívül semmit sem vett magához. Sokszor még tovább ment. Némelykor csak annyi nyers füvet evett, amennyit két ujjal meg tudott fogni; máskor meg egész negyvennapra beérte egyetlen árpakenyérrel vagy egy kis kosár kétszersülttel, melyből mindennap csípett egy falatot. Egyébként a nem böjtös napokon is csak egyszer evett, az esti harangszó után. Kivételt csak akkor engedett meg magának, ha látogatókat vagy vendégeket fogadott vagy ha igehirdetés céljából a vidéket járta; ilyenkor lehetőleg alkalmazkodott a többiekhez; az Üdvözítő tanácsa szerint (Luk. 10, 8) azt ette, amit eléje adtak.

Másik módja a szent vezeklésnek az önsanyargatás. János már gyermekkorában csalánt dugott inge alá; kanonokkorában pedig cilíciummal övezte körül a derekát és olyan súlyos vezeklőinget öltött magára, hogy szinte roskadozott alatta. Egyik emberséges kanonoktársának megesett rajta a szíve: éjnek idején ügyesen elorozta a nehéz páncélt és könnyebbet csempészett helyébe. Természetes, hogy szerzeteskorában még keményebb sanyargatási módokat eszelt ki. Egyidőben pl. nehéz vasgyűrűvel övezte körül csupas testét. Mikor ettől húsa rothadni kezdett és gyomra jóformán egészen felmondta a szolgálatot, egy vastag és csomókkal jól ellátott kötelet tett helyette. Ilyen tekintetben János gyakran túlment a határon és miként eszményképe, Szent Ferenc, sokszor vétett a szegény «szamártestvér», a test ellen. Nem csoda, hogy szervezete idő előtt megrokkant, és ő kénytelen volt időnkint jobb meggyőződése ellenére igénybevenni bizonyos könnyítéseket, nehogy egészen munkaképtelenné váljék.

Hisz János testvér nemcsak magának élt. Különösen, mint a lelki élet nagymestere tett mérhetetlen jót. Rendszeres tanulmányokat sohasem végzett, teológiát nem tanult, mégis bámulatos jártassággal bírt a szentírásban és a lelki élet titkaiban. Ezért mint gyóntató és mint népszónok messze földön híres és keresett volt. 1312. évi alvernai látogatása alkalomával magát VII. Henrik császárt is egészen elbűvölte egyszerű és mégis mély bölcseségű szavaival. Még nagyobb

hatást ért el a szent hegyet környező városokban és községekben, melyeket mint vándorapostol újra meg újra felkeresett. Ilyenkor úgy folyt ajkáról a szó, mint a méz. És minél többször és minél hosszasabban beszélt, annál mélyebbre hatolt. Pedig beszédeire sohasem készült rendszeresen. Egyetlen készülése az imádság és az elmélkedés volt. Igaz, itt része volt olyan készüléthez, melyet semmi könyvből és tudós fõiskolán nem lehet megtanulni.

Isten bőséges kegyelmekkel jutalmazta hûséges szolgálójának buzgóságát, s különösen az utolsó években misztikus látomásokkal és elragadtatásokkal szõtte tele életét. De közbe-közbe próbára is tette állhatatosságát. Egyszer pl. hosszabb idõre megvonta tõle az isteni szerelem lángjának fényét és minden lelki vigasz nélkül hagyta. Szegény János testvér csaknem elepedt az égetõ lelki szomjúságtól. Kínzó fájdalomában mindegyre az erdõbe tért és ott hangos szóval, zokogva és sóhajtozva szólított lelkének imádott völegényét. Egy napon aztán, mikor agyoncsigázva egy vén bükkfa törzsének dõlt és könnytõl ázott arcát az ég felé fordította, egyszerre csak megjelent elõtte az Úr. János testvér fuldokló zokogással vetette magát lábához és forró szavakkal esengeni kezdett hozzája, hogy könyörüljön rajta. Az Úr azonban ismételten úgy tett, mintha tovább akarna menni. Erre a szegény, gyõtrõdõ testvér még bensõségesebb hévvel ölelte át szentséges lábait és még meghatóbban esedezett irgalmáért. Végre megszánta õt az Úr, szeretettel magához ölelte és abban a szempillantásban mondhatatlan édesség és megnyugvás öntötte el lelkét. (Fioretti.)

János testvér 1322 aug. 10-én, az általa oly hõn tisztelt Szent Lõrinc vértanu ünnepén szenderült jobblétre. Tetemeit ott a szent hegyen helyezték örök nyugovóra. Rendtársai mindjárt halála után boldogként kezdték õt tisztelni, de az Egyház hivatalosan csak 1882-ben hagyta jóvá kultuszát. Ugyanekkor az alvernai testvérek engedélyt kaptak arra, hogy aug. 10-én róla mondhassák az officiumot és a szent misét.

Ugyanerre a napra esik

Szent Tiburcius (Tibor) vértanu † 305. Meztláb kellett parázson járnia. Hitét annál állhatatosabban vallotta. Végül lefejezték.

Szent Zsuzsanna szûz vértanu † 305. Ugyancsak Rómában, Dioklecián üldözése idején szenvedett vértanúságot Kájus pápa e nemes unokahúga.

Augusztus 12.

Szent Klára szűz † 1253.

Assisi egyik legelőkelőbb családjából, a Scifi-családból származott. Szülei, Favarone úr és Ortolana asszony, mindketten igazi jámbor keresztények voltak és ennek megfelelően értelme első nyiladozásától kezdve az Úr félelmében nevelték elsőszülött gyermeküket, aki 1193-ban pillantotta meg Isten szép világát. Nem csoda tehát, hogy már zsenge korában különös buzgóságot mutatott az imádság, a böjt és alimizsnálkodás gyakorlásában. Attól kezdve pedig, hogy jól megtanult latinul, az egyiptomi szent remeték életírása lett legkedvesebb olvasmánya. Különösen az első remetének, Thébai Szent Pálnak élete hatott reá. Erről a jámbor remetéről azt olvasta, hogy napjában háromszázszor imádkozott, és hogy el ne vétse a számot, a keblébe rejtett kavicsokból mindannyiszor kidobott egyet, valahányszor egy-egy imádságát befejezte. Klárának ez annyira megtetszett, hogy ezentúl ő is így tartotta számon az elmondott Miatyánkokat és Üdvözlégeket. De a puszták atyáinak életírása más tekintetben is nagy hatással volt reá. Még félig gyermek volt, mikor egész életét Istennek szentelte és cilíciummal övezte magát.

Ekkor hallott földijének, Szent Ferencnek csodálatos életéről és tetteiről. Többször elment tehát a szentnek prédikációira. És ezenközben csodálatos változás ment végbe rajta. Minél tovább hallgatta a szegénység nagy apostolának szavait, annál ellenállhatatlanabbá izmosodott lelkében a vágy, vajha ő is követői közé szegődhetnék. A szenttel folytatott beszélgetései még jobban megerősítették. Hosszas latolgatás után elhatározta tehát, hogy erővel kiszakítja magát a szülői ház kötelékéből. Szülői ugyanis jámborságuk dacára előkelő házasságra szánták legidősebb lányuknak, kiből minden megvolt, amit a világ becsül: előkelőség, szépség, ritka szellemi kiválóság.

Terve kivételére az 1212. év virágvasárnapját (márc. 18) szemelte ki. Az ünnep reggelén még megjelent a székesegyházban és leánytársaival odajárult az oltár elé, hogy a püspök kezéből átvegye a szentelt barkát, de este, mikor már mindenki lepihent, a hátsó kiskapun, az ú. n. halottak kapuján óvatosan kiosont a házból és egy öreg nőrokona kíséretében

nekivágott a messze távolban fekvő Angyalos Boldogasszony-templomnak. A templom mellett Szent Ferenc és társai már vártak rája; közrefogták és lobogó fáklyafény mellett a Mária-oltár elé kísérték. Itt azután Szent Ferenc a világról való teljes lemondás jeléül tövig levágta dús aranyhaját, fejére durvaszövésű fehér és fekete fátyolt borított, derekát durva kötéllel övezte körül és végül letétette vele a szerzetesi fogadalmakat. Azután egy bencés apácakolostorba kalauzolta pártfogoltját, mely körülbelül egy órányira feküdt Assisitól.

Favarone úrra és rokonságára valósággal villámcsapásként hatott Klára elhatározása. Mihelyt tehát megtudták tartózkodási heiyét, valóságos ostromot indítottak ellene és először szép szóval, majd fenyegetésekkel igyekeztek őt más belátásra bírni. De ő állhatatos maradt. Mikor látta, hogy rokonai az erőszak alkalmazásától sem riadnak vissza, az oltárhoz futott, baljával megragadta az oltárterítőt, jobbjával pedig fölemelte fátyolát. Ez végre hatott. Rokonai megértették a lenyírott fej néma beszédét; látták, hogy itt már hiábavaló minden igyekezetük: Krisztus jegyesét nem merték elszakítani a mennyei vőlegénytől.

Alig két héttel rá újabb szenzáció verte fel a Scifi-ház nyugalmát: Klára után húga, a tizenöt éves Ágnes is kolostorba vonult. Ez az újabb «megtérés» végleg kihozta sodrából a családot. Most már mindenki erőszakos megtorlást sürgetett. Különösen Favarone úr öccse, Monaldo úr volt magánkívül dühében. Szertelen felindulásában tizenkét fegyveres katonát vett maga mellé és úgy indult a kolostorba. Klára és Ágnes félelmökben a templomban kerestek menedéket. De Monaldo úr és hadi népe nyomon követte őket. Először most is szép szóval próbálkoztak. Azonban Ágnes kereken kijelentette, hogy semmi körülmények közt nem szándékozik a világba visszatérni. Erre ököllet támadtak rája és hajánál fogva kihurcolták a templomból. Már jó messzire jártak, mikor a hős lány a sok kínzás következtében elveszítette eszméletét. Ekkor hóhérai vállukra akarták venni és úgy akarták visszavinni a szülői házba, de nagy bámulatukra meg sem tudták mozdítani. Az elvakult Monaldo úr annyira felindult ezen az újabb akadályon, hogy vaskesztyűs öklével akart lesujtani a szegény elalélt lányra. De alig hogy fölemelte karját, olyan éles fájdalom hasított bele, hogy kínjában felordított. Most végre megértette, hogy magasabb hatalommal áll szemben. Felhagyott a további erőlködéssel

s a félholt Ágneszt otthagya az útfélen. Klára nyomban ott termett mellette, szeretettel magához ölelte, nagy gyöngédséggel visszatámogatta a kolostorba és szerető ápolásával már néhány nap alatt talpraállította. Az események hírére Szent Ferenc is odasietett és Ágnessel is letétette a szerzetesi fogadalmakat.

Ágnes belépése, melyet rövidesen mások csatlakozása is követett, sürgőssé tette külön kolostor és külön templom szerzését. Szent Ferenc Guido püspöktől elkérte az Assisi és Angyalos Boldogasszony közt feleúton fekvő Szent Damján-templomot és ide telepítette át Klárát és társnőit. Valószínű, hogy ezzel egyidejűleg valamelyes szabályzatot (forma vivendi) is adott a szegény úrnőknek (pauperes dominae, povere donne) — ettől az időtől kezdve ugyanis állandóan így nevezte második rendjének tagjait — és ebben különösen a szent szegénységet hangsúlyozta. Az igazi szabályzat azonban itt sem a betű, hanem a példa volt. Klára e tekintetben ugyanaz volt a Szent Damjánban, mint Szent Ferenc az Angyalos Boldogasszonyban: eleven tükör, mely után mindenkinek igazodnia kellett. Szeretete, irgalmas jósága és munkakereső leleményessége époly kimeríthetetlen volt, mint szeretett mesteréé. Nem elüljárója, hanem szerető, gyöngéd édesanyja volt társnőinek. Keze mindig készebb volt a cselekvésre, mint ajka a parancsolásra. Alattvalói érdekében semminemű szolgálatot nem tartott alacsonyrendűnek vagy megalázónak. Az asztalnál rendszerint ő szolgált fel, kézmosásnál ő öntötte a vizet, és akkor volt a legboldogabb, ha bármily csekély dolgban szolgálatjára lehetett nővéreinek.

Szerető gondosságában akárhányszor még éjtszaka is felkelt, sorra járta az alvó nővéreket és sajátkezüleg betakarta őket, ha valamelyiknek lecsúszott a takarója. Legnagyobb odaadással ápolta a betegeket. Itt sem félelmet, sem undort nem ismert. Viszont ha maga volt a beteg, mintaképe volt a türelemnek. Buzgóságtól égő lelke itt sem ismert pihenőt. Betegségében is szüntelenül dolgozott. Finomművű egyházi ruhákat hímezett vagy a már megkopottakat javíttatta. Egyszer ötvennél több korporálét készített és küldött szét a szomszédos templomoknak.

Mindebben mesterének példáját követte. Az ő nyomában járt az önmehtagadás műveinek gyakorlásában is. A szegény «szamártestvérnek», a testnek époly nagy ellensége volt, mint Szent Ferenc. Ruházat dolgában mindenképp a lehető

leghitványabbat igyekezett választani. Ugyanígy volt fekvőhely tekintetében. Hosszú ideig pusztia földön hált s feje alá kőpárnát tett. Később venyigével hintette föl fekvőhelyét s vánkosul egy kemény fatönköt használt. Utóbb gyakori betegeskedésére való tekintettel bőrrrel terítette be ágját, de a szalmazsák igénybevételére már csak Szent Ferenc határozott parancsa bírta rá. Ugyanígy a szent közbelépésére volt szükség, hogy felhagyjon azzal a szokásával, hogy nagyböjtben és Szent Márton böjtje alatt hetenként csak háromszor evett és akkor is csak kenyéren és vizen élt.

Igazi életeleme az apostoli szegénység volt. A legenda szavai szerint oly benső szövetségre lépett a szent szegénységgel és oly erős barátságot kötött vele, hogy az Úr Jézuson kívül semmi mást nem kívánt az égvilágon s lelki lányainak is megtiltotta, hogy a szükséges ételmen és ruházaton kívül bármi mást elfogadjanak. E tekintetben hajthatatlan maradt s mit sem adott az emberek kicsinyes aggályoskodására. Sőt amikor tiszteletreméltó emberek, köztük magasállású főpapok, mindenáron rá akarták beszélni, hogy legalább közös tulajdon formájában fogadja el a szükséges ingó és ingatlan javakat, ő egyenesen III. Ince pápához fordult védelemért és egy különleges kiváltságlevelet eszközölt ki tőle, melynek értelmében sem ő, sem társnői soha senki által nem kényszeríthetők rá semmiféle vagyontárgy elfogadására (privilegium paupertatis). És amikor később IX. Gergely pápa késznek nyilatkozott őt szegénységi fogadalma alól feloldozni, ő bátran így felelt: «Szentséges Atyám, Krisztus követése alól sohasem kívánok feloldozást».

Az Úr azzal jutalmazta alázatos leányát, hogy kezén több ízben csodálatos módon megszaporitotta a fogytán levő kenyeret és olajat. A legnagyobb csodát azonban akkor művelte, mikor Klára állhatatos imádságára elhárította II. Frigyes császár vad szaracén zsoldosainak támadását, akik már több helyen megmászták a falakat és épen betörni készültek a kolostorba.

Szent Klára több mint negyvenévi vezeklés után 1253 aug. 11-én fejezte be áldásos életét. Templomait először a Szent György, majd a nevérol elnevezett templomban helyezték örök nyugovóra. IV. Sándor pápa már két évvel halála után szentté avatta őt. Emlékét épúgy megőrizték a legendák, mint mesteréét, és szellemét ma is híven éleszti az a több mint tízezer klarissza apáca, akik a világ különböző tájain ma is az ő szabályai szerint élnek.

Szent Klára.

Ugyanerre a napra esik

Szent Porkárius vértanu és társai † 732 k. Porkárius a híres lerini apátság feje volt, mikor rabló kalóz szaracénok rátörték kolos-torára és ötszáz szerzetesével együtt kegyetlenül kivégezték.

Szent Euplius vértanu † 304. Catanában, Sziciliában volt diákonus. A Dioklécián-féle üldözés idején fogták el és Kalvirían konzul elé vitték. Könyvtekeresztet szorongatott. Ép abból olvasott, amikor elfogták. «Micsoda írások ezek? Olvasd!» hangzott a konzul parancsa. Euplius kinyitja és olvassa: «Boldogok, kik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa» (Máté 5, 10). «Mi akar ez lenni?» «Az én Uramnak, Jézus Krisztusnak, az élő Isten Fíának törvénye». Erre kinpadra vonták. Ő azonban állhatatosan vallotta: «Keresztény vagyok és a szent-írásokat olvasom». «Miért nem szolgáltattad ki ezeket a könyveket, faggatta Kalvirían, mikor a császár ezeket tilalmazta?» «Mert keresztény vagyok és mert nem szabad kiszolgáltatnunk. Az örök élet ígéi vannak bennük. Aki kiszolgáltatja, elveszti az örök életet.» Hangosan imádkozott a kinpadon, végül már csak az ajka mozgott. Most a vesztőhelyre vitték. Nyakába akasztották evangéliumos könyvét s a kikiáltó elkiáltotta: Euplius, keresztény, az istenek és a császár ellensége. Ő pedig bensőséggel mondotta: Hála Krisztusnak, az én Istenemnek. S boldogan hajtotta fejét a bárd alá: az evangéliumot nem árulta el.

Augusztus 13.

Szent Kasszián vértanu † 303 k.

A négyszázharmaidik esztendő táján Honórius császár kíséretében Róma felé tartott Prudencius, az ókori kereszténység legkiválóbb költője, a császár bizalmas embere. Több ízben viselt magas méltóságokat, teljesített fontos megbízatásokat. Most utoljára teszi szolgálatát a császár körül. Azzal a szándékkal megy az örök városba, hogy ott visszavonul a közélettől.

Megérkeznek a Forum Cornelii (később: Imola) nevű városkába. Mikor a költő megtudja, hogy a templom egy vértanu sírja fölött épült, nem tud átmenni a városon, míg el nem zárándokol hozzá. Nagy áhítattal kereste föl eddig is a régi, hősi idők emlékeit. Most élete alkonyán van. Még jobban érzi azoknak az igazát, akik az Úr Jézus Krisztusért szembe néztek a halállal, vállalták a kínokat, vérüket ontották. Tudja, hogy az örökkévalóságban nyertek hervadhatatlan pálmát. De azért a maga koszorúját is meg akarja fenni

s fejükre illeszteni — a mi kedvünkért: szegény zarándokok biztatására. Himnuszokat ír a vértanuk koszorújáról (Peri stephanon). Kilencedik himnuszát az imolai Szent tiszteletére szánja. Ebben írja:

«Odamentem a sírhoz, melynek ékessége Szent Kasszián vértanu dicsőséges teste. Földre borultam. Sírva gondoltam vissza életem küzdelmeire, csapásaira, minden metsző fájdalomra. Azután felemeltem arcomat. Elöttem állt a vértanu bíborszínekben ragyogó képe. Ezer seb rajta, megtépve minden tagja... Körülötte egy sereg gyerek. Rettenetes látni, amint az összeszurkált testen vésnek íróvesszőikkel, azokkal, amikkel máskor a viasztáblán rótták a sorokat. Most is penzumot írnak».

Míg nézi a képet s a maga életének szenvedéseit hozzá-méretegeti a vértanu kínjaihoz, megszólal a kalauzoló klerikus. Magyarázni kezd: «Nem üres vénasszony-mese az, amit itt látsz! Való történetet ábrázol a kép. Könyvben is megírták, s a régi idők hitelessége látszik az eseten».

Igaz, hogy régen volt. Valamikor Dioklécián császár alatt, az utolsó nagy üldözés idején, a háromszázharmincharmadik vagy negyedik esztendőben. És az a század, ami Kasszián halálától Prudencius zarándoklásáig eltelt, hosszú idő. Azóta koronákra került ékességnek a kereszt, s a vértanuk sorsa csak könyvekből, aktákból volt ismeretes. Nekünk még régebbi idő! Az aktákból sok elveszett; Kassziáné is. Csak a költő himnusza ad kommentárt az imolai székesegyház most is meglevő sírjához. Azt mondja el, amit kalauzától hallott ott a kép előtt. Hogy milyen tudós ember volt az a Szent Kasszián! Jártas a gyorsírásban: jeleivel szóról-szóra tudta követni a beszédet. Volt is sok tanítványa! Szigorú tanító volt. És hát a fiatalág nem nagyon túri a szigorúságot meg a fegyelmet. Bizony Kassziánt sem nagyon szerették pogány tanítványai.

A keresztény tanítványokról nem szól a klerikus históriája. Pedig ilyenek is lehettek. Hiszen a Szent azért vállalkozott a tanításra, hogy közben az evangélium érdekében apostolkodhassék. Térítő szándékáért még inkább meggyűlöltek a pogány fiúk. Érthető. Abban az időben még szörnyű rágalmak jártak a keresztényekről. Alávaló, söpredék népségnek tartották őket s minden baj okát bennük keresték. Hát még mikor a birodalom hivatalos hatalma is megmozdult ellenük! Mikor Dioklécián üldözése kezdődött, ismét feltámadt min-

den régi, százszor megcáfolt vád és új erővel lázított a keresztények ellen.

Kassziánról is kiderült, hogy a keresztények közé tartozik. Elfogták és rá akarták kényszeríteni, áldozzon a bálványok előtt. Megtagadta. A bírák, amint tovább beszéli a klerikus, egészen különleges büntetést találtak ki számára: Át kell adni tanítványainak. Írásra tanította őket, írjanak most a mester bőrére. Megkötözve állítják közéjük. Nem kell sok biztatás. Az üldözés fanatizmusa benn van a levegőben, s óriásivá nagyítja a régi sérelmeket. S azután egyik kegyetlenség hívja a másikat. Táblájukat a vértanu fején törik össze, s azután előveszik stílusait. Nehéz velük halálos sebet adni, de annál tovább tart a gyötrés. Csakhamar az egész test apró sebekből vérzik. S mikor kínjai közt fölsóhajt a Szent, gúnyolni kezdik:

«Mit sóhajtazol? Magad adtad kezünkbe az íróvesszőt. Csak fölmondjuk most a leckét a sok ezer írásjelről, amire tanítottál. Csak nem haragszol azért, mert írunk? Magad parancsoltad, hogy sohase nyugodjék a stílus a kezünkben. Most nem kérünk tőled szünetet. Eddig fősvény módon megtagadtad. Ha kedved tartja, kijavíthatod a rád írt sorokat, ha esetleg hibásan írt volna valamit a kezünk. Parancsolj csak! Jogod van megbüntetni azt, aki közülünk most is lanyha volt az írásban».

Lassan az apró sebeket át is elfolyik a vér. S a küzdelmet szemeltartó Krisztus magához szólította vértanujának lelkét. Befejezi a klerikus a magyarázatot: «Ezt látod itt a képen, idegen zarándok, ragyogó színekkel megfestve: Szent Kasszián dicsőségét!»

Ráborul a sírra a költő. Elrebegi mégegyszer vágyait, aggodalmait és tovább indul Róma felé. Hogy megfonja ezt a koszorút is: Szent Kassziánét.

A 9. században tovább szövik a legendát. A brixeni egyházmegye területén úgy tisztelik Kassziánt, mint a püspökség megalapítóját, akit a pogányok elűztek hívei közül s így került Imolába gyorsírastanítónak.

Ünnepét ma tartja az anyaszentegyház Hippolitus vértanuéval együtt, hadd elmélkedjenek Kasszián mesterségének utódai, szülők, tanárok, tanítók: szigorú, következetes nevelők! Imádkozzanak, szentelődjenek, elmélkedjenek, hogyan lehet és lesz az ő számukra is vértanui koszorúvá az a sok apró szúrás, mely onnan jő, ahová csak szeretetet és gondos-

kodást adtak. Elmélkedjenek az evangéliumi nevelés-tanítás során: «Nemde, jó magot vetettél? Honnan vagyon tehát konkolya?» (Máté 13, 27.)

Ugyanerre a napra esik

Szent Ipoly vértanu † 303. Szent Ipoly (Hippolytus) Valerián császár testőre volt, Szent Lőrinc térítette meg; s ő tartotta vissza, hogy ifjú buzgalmában önként nem jelentkezett a bírák előtt. Szent Lőrinc holtteste körüli szorgoskodása azonban elárulta. A legsúlyosabb korbácsolások alatt állhatatos maradt: «Keresztény vagyok, Krisztusért szenvedek». A városparancsnok aztán börtönbe vetette, családját, mely szintén kereszténnyé lett, kivégeztette, őt magát lófarkhoz kötöztette és végig hurcoltatta a városon. Közben visszaadta hű lelkét Teremtőjének.

Szent Maximus hitvalló † 662. Előkelő konstantinápolyi család sarja volt. Föltűnő tudománya és tehetsége miatt fiatalon Heraklius császár titkára lett. A méltóságot és fényes jövőt azonban jókor a szerzetes ruhával cserélte föl. Életszentsége és bölcsesége csakhamar az apáti méltóságra emelte. Még nagyobb méltóságot szánt neki az Üdvözítő: üldözést kellett szenvednie az igazságért. Abban az időben ugyanis a monoteleták veszedelmes eretneksége dúlt keleten. Ezek a monofizitákhoz hasonlóan (lásd febr. 9) azt tanították, hogy az Úr Krisztusban nincs igazában két természet és kétféle akarat, isteni és emberi, hanem a kettőnek valami zagyva keveréke. Maximus hatalmas tudásával és lángoló hitével ellene szegült a tévedésnek. Kartagóban nyilvános vitában megcáfolta őket, aztán Rómában I. Márton pápával elítéltette még az eretnekpártoló császárt, II. Konstánst is. A fölbőszült császár erre mindkettőt láncra verette és Konstantinápolyba hurcoltatta. A pápát a Krim-félszigetre száműzte, hol szenvedéseibe nemsokára belehalt. Maximust fanatikus eretnekek zsinat elé vitték. Mikor itt is rendületlenül vallotta a katolikus igazságot, kitépték nyelvét és levágták jobbkezét, mely az igazság védelmében oly sok kitűnő, mély gondolatú művet írt, Sebeibe még abban az esztendőben belehalt.

Berchmans Szent János hitvalló lásd aug. 22.

Szent Radegundis özvegy lásd aug. 14.

* **Boldog Gertrud** szűz † 1297. Magyar Szent Erzsébet legkisebb leánya, kit szent anyja már születése előtt Isten szolgálatára ajánlott föl. Másféléves korában az Altenburg melletti premontrei apáca kolostorba került. 21 éves korában főnöknője lett és 70 éves korában halt meg mint az alázatosságnak, önmegtagadásnak és irgalmasságnak példaképe. Kivált a betegeket gondozta anyjára emlékeztető odaadással. Mikor IV. Orbán pápa keresztet hadat hirdetett, egész kolostorával együtt ő is fölvette a keresztet, s imádsággal és önmegtagadásokkal vette ki részét a hadjáratból. Egyike volt az elsőeknek, kik meghonosították az úrnapi körmenetet.

Augusztus 14.

Szent Radegundisz özvegy † 587.

A Somme folyó menti Villa-Athies-ben vendégeket vár a királyi palota kis úrnője, Radegundisz királykisasszony.

Thüringiából szakadt ebbe a vad idegenbe, Klotár király palotájába. Apátlan, anyátlan árva. Alig van tizenhároméves és már látta a halált: szeretteinek vérébe gázolt a győztes frankok lova. Látta a pusztulást, otthoni házuk üszkös gerendáit, omló falait. Hű cselédjeik élettelen testtel heverték a romok között, s a kincseket ellenállás nélkül harácsolta a győztes. Látta egész hazájának vesztét (531). Kicsi, gyámoltalan volt még a segítségre, erőtlen az ellenállásra, de elég nagy ahhoz, hogy sohase felejtse, amit akkor látott.

Csak ő meg az öccse Klotachár menekültek meg az atyai háznak szörnyű pusztulásából. Osztoztak rajtuk a győztes vezérek, Teodorik és Klotár frank királyok, mint a többi zsákmányon. Radegundon majdnem összevesztek. Végre is sorsot vetettek fölöttük és az árvák Klotárhoz kerültek. Megbecsülte, királyi származásához illő módon gondoskodott róla. Úrnője a palotának, szolgák serege lesi parancsait, bölcs, szent emberek tanítgatják. Nem régóta van itt, de már szerzett magának barátokat. Most azokat várja.

Elsimítja a terítón a ráncokat, eligazítja a székeket, hogy szépen rendben álljanak. Még csak egy kis virág kellene. Az is hamarosan kerül a kertből: jöhetnek a vendégek. Jönnek is. Csupa gyerek. Némelyiken jó ruhácska van: a kastélyhoz tartozók gyermekei. De legtöbbjüknek bizony ütött-kopott a gúnyácskája. Az őrség tán be sem engedte, úgy másztak be valahol a kerítésen. Most már biztonságban vannak. A királykisasszony fogadja őket szíves szeretettel, ott forgolódik köztük. Hogyan csöppent ide? azt bizony nem tudják a gyerekek, de nagyon jól megvannak vele. És nem is a meséből való. Valóságos, eleven királykisasszony! Mégis ilyen közel férközhetnek hozzá! Most fogja az egyiket — nagyon maszatos az istenadta — viszi mosdatni. Azután leülteti őket, kínálgatja. Körüljár, vizet tölt elébük. Egy kis gyümölcslé is akad, hogy jobban csusszon a vizecske. Van ott mindenféle jó falat, bár csak a maradékot szedte össze a konyhán. Úgyis elpocsékolták volna. Lehet ugyan, hogy titokban — senki sem vette észre — a maga kedves falatjait is közbecsempészte. S amint

ott jár a vendégek között, minden mozdulata, szava, kínálása anyás gondoskodást és királyi előkelőséget mutat. Pedig maga is csak kislány még, rászorulna az édesanyjára.

De hát sokat tanult, mióta elhozták kedves Thüringjájából. A zsoltáros szavait is itt tanulta meg: «Atyám és anyám elhagyott, de az Úr fölkarolt» (Zsolt 26, 10). Nem hűtlenül hagyták el őt az apja meg az anyja, mégis: nincsenek. Helyettük azonban itt van az Úr, akire rátalált, aki oltalmába vette. Azelőtt nem ismerte: pogány volt még Thüringia. Itt a fogóságban tanították meg arra a jó hírre, ami balzsam az összetört, a pusztulás borzalmaitól remegő szívre. Itt nyílt meg szeme a hit világosságára, itt érintette az ujjászületés fürdője a szent keresztségben. S megérezte, hogy a Krisztus halálában keresztelkedett meg. Már akkor meghalt ennek a világnak, amelynek mulandósága annyira a lelkébe volt égetve, s csak Krisztusnak élt. Gyakran emlegette játszótársai előtt, hogy szeretne vértanu lenni. Vért ugyan nem onthatta, mégis mártíromság lett élete a szenvedések által, amiket önként vállalt magára és amik kéretlenül is jöttek.

A Krisztusban ujjászületett lélek ereje az, ami anyai gondosságot áraszt a kislány körül, s a kegyelem ragyogása, ami igazán királyi fölséget ad neki. Az evangélium sugárzik minden gesztusából. Akkor is, mikor kis vendégségeit tartja, akkor is, mikor a gyerekeket a várkápornába vezeti: Két ócska fadarabból keresztet rónak össze. Az egyik azután kezébe veszi és kereszt alatt, zsoltárok éneklésével vonulnak. Csak játszanak, a nagyokat utánozzák. De hogy a frankoknál a kereszt több lett mint politika, több mint királyi koronák ékessége, azt Radegundisznak ilyen kis processziói is tették. Neki ez nem játék volt, hanem lélek és imádás és teljes odaadás. Megtisztították a kápolna padlóját, a királykisasszony pedig keszkenőjével törülte le a port az oltárról. De nem szórta szét, hanem gondosan összegyűjtötte, s valahol a kertben tisztességgel elhelyezte. Hiszen az oltárról jött!

Tanítói olvastatták vele a szentatyákat és a keresztény költőket. Az Úr Krisztusról beszéltek neki azok az írások is. Ügyeskedett a kézimunkában, a háztartás dolgaiban, mert alkalmat talált bennük a szolgáló szeretetre, mások segítségére.

Mikor hajadonná serdült, Klotár kényszerítette, hogy a felesége legyen. «Férjhez ment] tehát a földi királyhoz, írja róla Venancius Fortunatus, de nem vált el a menyeyeitől.» Királyi férjében volt sok lovagiasság, de még több

barbár durvaság. Klodvig fia volt. Az első keresztény nemzedékhez tartozott, aki meghajtotta fejét a keresztvíz alatt, de szívében pogány maradt. Feleségét királynőként akarta tiszteltetni, de azt már nem értette, hogy mi szava lehet egy asszonynak az ellen a megtiszteltetés ellen, hogy királynővé teszik.

Radegundiszt nem változtatta meg a világi dicsőség. Kerülte a fényűzést, mert nem a világ szemében akart nőni, hanem az Istenében. A királynénak járó adót nem szívesen fogadta el. Inkább maga adott saját jövedelmeiből dézsmát. Ami adakozásaiból megmaradt, a kolostoroknak küldte. Ahová személyesen nem tudott elmenni, ajándékai jártak követségbe. A remeték sem bujhattak el nagylelkűsége elől. Nem talált nála süket fülre egy kérés sem. Sokszor a saját magán lévő ruhából is adott azzal a gondolattal, hogy Krisztust ruházza. Azt tartotta elveszítettnek, amit nem tudott elajándékozni.

A szegények megvendéglésénél őrizte a kislány korában felvett szokást: Szépen terített asztalnál várta őket, fürdőjét rendelkezésükre bocsátotta, sebeiket bekötözte, maga szolgált nekik az asztalnál. A királyi lakomákon pedig titokban csak babot vagy lencsét evett. Az officium éneklésére a lakomáról is kiment valamilyen ürüggyel. Imádsága után pedig megnézte, mit tálaltak a szegények asztalára?

Éjjelenként hosszasan imádkozott. Téli időben is. Ilyenkor gyakran úgy átfázott, hogy alig tudott fölmelegedni a tűznél. Mondták is a királynak, hogy inkább apáca a felesége, mint királyné. Haragudott ezért Klotár és durván szidalmazta. Radegundisz csitította, amennyire tudta. Azután megcsendesesen tűrte a veszekedést.

Nagyböjt idején a királyi ruha alatt vezeklővet hordott. Egy Pia nevű apácától szokta kölcsönkérni. Nagyböjt végén aztán visszaküldte. Ha a király nem volt otthon, az ellenőrzéstől és szemrehányástól felszabadulva még nagyobb odaadással böjtölt és imádkozott. Egy után éhezett: Krisztus után; vigasztalást is nála talált. Egész éjszakát is eltöltött a templomban, s gyujtogatta a gyertyákat a kereszt vagy egy szent szobra előtt. Isten szolgálóinak elébefutott, ha esett, ha szél fujt; havon, sáron keresztül. Az egész házat megmozgatta, hogy jól ellássák a kedves vendéget. Azután a háztartás ügyét rábizta valamelyik udvarhölgyére és az Isten ígését hallgatta egész napon át. Hátha még püspök jött!

Gondos háziasszony volt, maga járt utána mindennek. Szépségét sem rontotta meg a sok kemény önmegtagadás. Egyszer felöltözött barbár módú ruhába, s udvarhölgyei nem győzték dicsérni szépségét. Igaz, hogy mindjárt elküldte a gyöngyös, aranyos ruhát egy templomnak. Ő nem méltó ilyen drágaságra, mondotta. Kedvessége sokszor még a király szívét is meglágyította. És ilyenkor ajándékokkal iparkodott jóvátenni durvaságait.

Közbevetette magát a halálraítéltekért. Még másokat is fölbiztatott erre: olyanokat, akikről tudta, hogy súlya van szavuknak a király előtt. A foglyokért is sokat tett. Egyszer Peronnában a királyi palota kertjében sétált. Kiabálás hallatszott valahonnan. A börtönbe zárt rabok zajongtak. Nem láthatta őket, azért csak kiáltott hozzájuk: Mifélék? Azt hazudták, hogy koldusok és alamizsnát kértek. Közben a börtönőr figyelmes lett a zajra, bement a foglyokhoz. S a királyné nem kapott több feleletet. Ajándékát azonban elküldte. Mikor aztán éjjel szokott zsoldározását végezte, beállít hozzá egy sereg ágrólszakadt ember. A rabok voltak. Megrendülve mondják el, hogy épen most hullottak le bilincseik s megnyílt a börtön. Eljöttek hát megköszönni a szentséges asszonynak az alamizsnát és bocsánatot kérni hazugságukért.

Nagyon kellett ez az áldozatos, engesztelő szeretet Klotár király idejében. De mindez nem volt elég arra, hogy szívében is kereszténnyé tegye. A hatalom volt mindene. Azt féltette mindenkitől. S akire gyanuja támadt, eltétette láb alól. Erre a sorsa jutott feleségének testvére, Klotachár is. Radegund ekkor Noyonba menekült Szent Medárd püspökhöz (júl. 8) és kérte, avassa fel diakonisszává. A püspök vonakodott. A királyné erre apácaruhába öltözött és az oltárnál állt Medárd elé. «Ha jobban félsz embertől mint Istentől, mondotta ott, a te kezedből, a pásztoréból kérik számon a juhocska lelkét!» Medárd megadta magát s felavatta Radegundiszt.

A király nem akart beleegyezni felesége elvesztésébe. De Germánus párizsi érsek közbenjárására megnyugodott. Még a nászajándékot is kiadta. Radegundisz a kapott ékszereket kolostoroknak és templomoknak ajándékozta, a legértékesebbeket Szent Márton templomának. Most már akadály nélkül szolgálhatott Istennek. Sorra zarándokolja az ország szent helyeit. Legnagyobb öröme azonban most is a szegények gondozása.

Vendégségeket rendez számukra. Maga böjtölve nézi lakmározásukat, bátorítja őket, szolgál nekik. Mikor látja, hogy jól érzik magukat, kimegy. Vasárnaponként finom bort adott nekik, s mivel maga a templomba sietett, szolgálójának hagyta meg, hogy koccintson velük. Ha poklosok jöttek, megterített, melegvizet készített. Az asszonyokat csókkal fogadta. Megmosta kezüket, arcukat, sebeiket bekente. Ha valaki betegsége miatt kétségbeesett, azzal épenséggel nagy gyöngédséggel bánt. Egyszer talált egy szerencsétlent, aki már halálán volt. Tíz napja egy falatot sem tudott lenyelni s nagyon el volt keseredve. A Szent narancsot hozott neki, kezéből etette. És csodák csodája, most tudott nyelni a beteg. Étvágya is megjött és meggyógyult.

Pár esztendei zarándoklás után Poitiers mellett apácakolostort építtetett. Arlesi Cezárius (aug. 29) szabályait tartották. Nevelt leánya, Ágnes lett a főnöknő. Maga is itt élt ezután élete végéig a legnagyobb önmegtartózkodások között. Nagyböjtben csak csütörtökön és vasárnap evett egy keveset. Alig aludt valamit. Mikor a nővérek felkeltek, ő már kitisztította cipőiket. Végezte a legkellemetlenebb házimunkát. Karján és kosarában hordta a fát az egész kolostor számára. Vizet húzott, zöltséget tisztított.

Nagy örömeire szolgált ebben az önként választott sanyarúságban, hogy II. Jusztin császártól 569-ben megkapta a Szent Kereszt egy darabját. Nagy ünnepélyességgel helyezték el, s ezután kolostorukat is a Szentkeresztről nevezték. Ez az ünnep adott alkalmat Venancius Fortunatusnak, hogy megírja a *Vexilla regis prodeunt* kezdetű himnuszát. Benne cseng az az áhítat, amit Radegundisz szenvedő, áldozatos élete inspirált. Az az üdvözlés, amit már a hazájától, szüleitől megfosztott kislány elkezdett énekelni, s élete végére gyönyörű himnuszá formálta: O crux, ave, spes unica (üdvözlégy, Szentkereszt, egyetlen reménységünk).

Szent Radegundisz meghalt az Úrnak ötszáznyolcvanhetedik esztendejében, augusztus tizenharmadikán, hatvan-kilencéves korában. Életét Venancius írta meg, kolostorának lelkivezetője az 567. évtől.

Ugyanerre a napra esik

Nagyboldogasszony vigiliája.

Szent Özséb hitvalló † 350 k. Római pap volt és az ariánus Konstancius császár alatt állhatatosan védte a katolikus hitet.

A császár ezért házában egy szobába záratta. Miután így hét hónapot töltött imádságban, az Úrban elhunyt.

* **Szent Atanázia** özvegy † 860 k. A görög Egéna szigetén született. Már gyermekkorában szeretett zsolttározni. Egy ilyen alkalommal egy csillagot látott leereszkedni az égből és egyenest a mellének tartani. Ettől az időtől kezdve olyan erős belső világgóság hatotta át, hogy e világ dolgait már csak hiúságoknak látta. Szülői akaratából férjhez ment, azonban férjét rávette, hogy kolostorba vonuljon. Ő maga hasonló társakkal elvonult, félig kolostori, félig remete életet élt. Különösen az alázatban, szelídségben és önsanyargatásban tűnt ki. Többnyire kenyéren és vízen bőjtölt, a bőjtben csak minden második nap evett; ruhája durva szőr volt, fekvőhelye kő. Már életében sok csodát művelt, egy vaknak visszaadta a látását. Halála után teste hosszú éveken keresztül épségben maradt és kellemes illatot árasztott.

Augusztus 15.

Szent Alpius püspök hitvalló † 430.

Szent Ágoston földije, tanítványa és barátja, a megtérésben és szent életben követője, lelkipásztori gondjainak és apostoli fáradozásainak buzgó osztályosa, az eretnekek ellen vívott harcaiban hűséges bajtársa. A szent lelki közösségben lélt földi élet után együtt költöztek át a boldog Isten-látás örök hajlékába.

Az afrikai Tagasztuban született; családjá a város előkelőségéhez tartozott. Pár évvel fiatalabb volt, mint Szent Ágoston, kinek iskoláját látogatta, először szülővárosában, majd utóbb Kartágóban. Korán kölcsönös nagyrabecsülés és vonzódás fejlődött ki közöttük. Ágoston szerette az erényes ifjút. Alpius viszont rajongott Ágostonért, a tudós és melegszívű emberért.

Kartágónak, a nagy kikötővárosnak erkölcei rossz hatással voltak rá. Sok pogány társának példájára ő is rabja lett a cirkuszi látványosságoknak. Ágoston egyik óráján a cirkuszlátogatókra maró gúnnyal tett megjegyzést, ez kiszabadította egyelőre ennek a szenvedélynek a rabságából; mint joghallgató Rómában visszaesett és sok társának romlása lett.

Voltaképen kíváncsi természete csábította a cirkuszi látványosságokra és gladiátori játékokra. Ez a kíváncsiság egy alkalommal majdnem vesztét okozta. Kartágói diákévei

alatt történt, hogy a fórum csendes részén sétálgatva olvasott. Egyszerre lármát hallott. Kíváncsian fordult vissza a hang irányában s körülkémlelődve az egyik ezüstárus bódé mögött baltát talált. Felvette a földről és kezdte nézegetni. Ebben a pillanatban a szomszéd sikátorból ordítózó emberrek rohantak elő. Amint meglátták baltával a kezében, biztosra vették, hogy ő az a tolvaj, ki kevéssel előbb a bódé hátsó falát feszegette. Nyomban megkötözték, a bíró elé hurcolták, s bizony nem került volna el büntetését, ha az igazi tolvajt el nem árulja egy szókimondó gyermek. Isten azért bocsátotta rá ezt a megalázást, hogy igéjének majdani hirdetője és az Egyház annyi ügyes-bajos dolgának bírója élet-és emberismeretben gyarapodjék.

Hogy a szüleitől óhajtott közéleti szereplésre felkészüljön, Rómába jött Alípius, a birodalom fővárosába jogot tanulni. Tanulmányai elvégezttével egy ideig az itáliai császári pénztár kezelője mellett mint tanácsos működött. Mint közhivatalnok, csodálatos jellemerőről tett tanubizonyosságot; sem a pénzvágy, sem a hatalmasoktól való félelem nem bírta letéríteni a tisztakezű becsületesség útjáról. Volt az időtájt Rómában egy hírhedt, hatalmas szenátor, ki kegyeivel vagy erőszakosságával mindenkit célja szolgálatába kényszerített. Megszokott módján valami tilos dolgot próbált végbe vinni Alípiussal. Alípius ellenállt; megjelentek az ajándékok, majd dörögtek a fenyegetőzések. Alípius hajthatatlan maradt. Kész volt inkább állásától megválni, mint tiltott dologba beleegyezését adni. De a könyvek szertelen szeretete majdnem törbe ejtette; egyszer már azon a ponton volt, hogy hivatalos pénzen magának könyveket másoltat; de gondosabb mérlegelés ettől a helytelen elhatározástól idejében eltérítette.

Másik szép természeti jellemvonása volt a tisztasághoz való csodálatos vonzódása. Pogány, éretlen ifjúságában ő is megismerte ugyan a bűnt, de nem akadt meg hálójában. Örökké bánta egyszeri bukását és azóta egészen tisztán élt, hogy annál szabadabban és nyugodtabban áldozhassa minden erejét a bölcsesség és boldogság keresésének.

Mikor Szent Ágoston Rómából Milánóba ment, vele ment Alípius részint azért, hogy együtt maradhassanak, részint pedig, mivel remélte, hogy Milánóban ő is talál majd jogi képzettségének megfelelő foglalkozást. Nem is csalódott. Háromszor kapott bírói megbízatást; s megvesztegethetet-

lenségével mindenki csodálatát megnyerte. Azonban sem ő, sem Szent Ágoston nem sejtette, hogy milyen kincset tartogat számukra Milánóban az isteni gondviselés.

Lelkük egyre fokozódó szomjúsága, de Ambrus püspök híre-neve is elvitte őket vasárnaponként a székesegyházba, hol a nagy szent prédikált. Isten tiszta igéjének hatása alatt lassankint kivetették lelkükből az eretnesség mérgét, mely még Kartágóban fertőzte meg őket. Megbarátkoztak a Szent-írással, kezdtek vonzódni az Egyházhoz, s idő folytán megérlelődött bennük az elhatározás, hogy beiratkoznak a hitjelöltek közé. Teljes megtérésüket Szent Pál apostol leveleinek olvasásán kívül elősegítette egy Ponticiánus nevű földijük, aki egy látogatása alkalmával elmondta nekik, hogy két császári udvari ember a trieri erdőben séta közben remetelepre tévedt s oly megindító módon hallotta az egyik jámbor remete ajkáról Szent Antal életét, hogy mindakettő búcsút mondott a császári udvarnak és szintén remete életre adta magát. Ponticiánus szavainak nyomán a gondolatok és érzések egész vihara rohanta meg lelküket. A szoba nyomott levegője fojtogatta őket; kirohantak a szabadba, a ház kertjébe. Alípius leült egy padra kezében Szent Pál leveleivel; Ágoston beljebb ment a kertbe, hol nyugtalan és kételkedő lelkületének komor felhőzete sűrű könnyek árjában oszlott szét. Visszament Alípiushoz, fölvette a mellette fekvő Szent-írást, s kinyitván olvasta Szent Pálból a rómaiakhoz írt levélnek egy részét, majd mikor e szavakat befejezte: «Öltözzetek az Úr Jézus Krisztusba» (Róm. 13, 13), elbeszélte Alípiusnak azt a nagy belső átalakulást, mely benne végbe ment. Alípius rámutatott a következő sorra, hol Ágoston abba hagyta, s önmagára vonatkoztatta: «A hitben erőtlent pedig karoljátok fel». S Alípiust, kinek eddig Ágoston mestere volt a bölcsesség és boldog élet keresésében, lelkiatyai szeretettel karolta fel s lett neki egész további életére a krisztusi igazság és életszentség tanítója.

A 386-ik év valamelyik őszi napján történt ez. Lélekben most már Krisztuséi voltak. Verekundus nevű barátjuk nyaralójába vonultak el, hogy előkészüljenek a szent kereszttség felvételére. A keresztény igazságot tanulmányozták, Dávid zoltárait imádkozták és önmegtágadási gyakorlatokkal tisztogatták lelköket. Alípius az önfegyelmzésében különösen serény volt. Meleg afrikai éghajlathoz szokott testét a jeges téli talajon mezítlábjárással sanyargatta. Ágoston nagy buz-

galmának láttára lelkesedve mondja neki: Én szóval tanítalak téged, nekem meg cselekedeteid a mesterem.

A következő 387. év nagyszombat éjszakáján, ápr. 24—25 között Szent Ambrus kezéből vették a keresztség szentségét. Mintegy másfél évig maradtak még Itáliában, 388. év őszén visszatértek szülővárosukba, Tagaszteba, s ott újra megkezdték azt a jámbor, Istennek átadott életet, melynek édességét már Milánóban megízlelték. Bőjttel, imádsággal és jócselekedetekkel szolgáltak az Urnak, az ő törvényt forgatván elméjükben éjjel és nappal. Isten szeretetében és szolgálatában annyira egygyéforrtak, hogy Szent Ágoston azt írja Szent Jeromosnak: Aki ismer minket, azt véli, hogy csupán test szerint vagyunk kettő.

Most már gyors léptekkel haladt életük a végső állomás felé, melyet az isteni gondviselés számukra az Egyházban kijelölt. 391-ben Szent Ágoston az idős Valérius, hippói püspök kezéből felvette az áldozópapi rendet. Csakhamar utána ment Alípius is, és csatlakozott ahhoz a szerzetesi közösséghez, mely a világról lemondó és tökéletesség után vágyódó férfiakból Szent Ágoston körül kialakult. Állhatóságával és lelki előhaladásával társai számára világító példa volt; erényeinek híre távoli egyházakba is eljutott. 393-ban Szent Ágoston a Szentföldre küldte, hogy nevében köszöntse és meglátogassa Szent Jeromost. A tudós és szentéletű Jeromost Ágoston régóta személyesen kívánta volna felkeresni. Most, hogy a hippói egyház gondja eme vágyának teljesülésétől megfosztotta, lelkének felét, Alípiust küldte el. Egy évnél tovább tartott ez az utazás, mely Alípius számára egyúttal végét vetette a csendes elvonulás és békés lelki élet idejének. Alig, hogy hazaérkezett, az egyházkormányzás nehéz gondoljai szakadtak rá. Megelőzte barátját és mesterét, Szent Ágostont: 394 őszén Tagaszté püspöke lett.

Mint püspök elsősorban saját nyájára fordította gondját. A reábizott egyházat igyekezett rendbe szedni, a hitbéli tévedésektől megtisztítani, a hitéletet felvirágoztatni. Hippói mintára Tagasztében kolostori közösséget alapított; a szerzetesek szigorú fegyelmére éberan örködött, a hit tisztaságában és életszentségében ő járt elől jó példával. A kolostorból kiáradó szellem és a főpásztor apostoli buzgósága a tagasztei egyházat az afrikai kereszténység gyöngyévé és gyönyörűségévé tette. Híre-neve messze földre eljutott s oda vonzott sokakat, kik lelki emelkedést kerestek. Az ifjabb

Szent Melánia is oda költözött; s mikor hét év elteltével a Szentföldre távozott, tekintélyes numídiái birtokait, melyen Tagaszté városa is feküdt, az ottani egyháznak adományozta s ezáltal a környék leggazdagabb hitközségévé tette.

Alípius saját püspökségének példaszerű kormányzása és híveinek atyai gondozása mellett az egyetemes egyház nagy érdekeit sem vesztette szem elől. Állandó érintkezésben állott Szent Ágostonnal. Nemcsak saját egyházaik kis és nagy ügyeit beszélték meg, hanem együtt készítették azokat a hatalmas haditerveket is, melyekkel az akkori vészes eretnekségeket — a donatistákat, manicheusokat és pelágiánusokat — megtörték. Szent Ágoston hatalmas harcaiban és fényes diadalaiban jelentékeny része van Alípiusnak. A pelágiánusok letiprása után kettőjökhöz intézett közös levélben ezt írja Szent Jeromos: «Isten a tanum, hogy szeretnék szárnyra kelni s ölelő karjaitokba repülni; erényeitek miatt mindig ég bennem ez a vágy, de különösen hevesen azóta, mióta a Celesztius-féle eretnekséget (= pelágiánizmus) megfojtottátok».

Igy multak az évek lelkipásztori munkában és dicsőséges küzdelmekben. 430-ban az Észak-Afrikát előzőnlő vandál hadak végveszedelmet hoztak az afrikai kereszténységre. A kegyetlen pusztításban előre nyomuló vad hordák elől a környék papsága és a hívek a megerősített Hippóba menekültek, bizonyosan a hetven évet meghaladott tagasztéi püspök Alípius is. Az elpusztuló városban több püspöktársával együtt lelte halálát.

1584-ben XIII. Gergely pápa vette fel a római martirologiumba. Tisztelete főképen a Szent Ágoston szabályait követő szerzetesrendekben virágzik.

Ugyanerre a napra esik

Nagyboldogasszony, Szűz Mária mennybevitelének ünnepe (lásd febr. 2).

Szent Tarzícus vértanu, lásd aug. 18.

Kosztka Szent Szaniszló hitvalló, lásd nov. 13.

* **Szent Napoleon** vértanu † 305. Rómában, Dioklecián üldözése idején kínozták meg hitéért. A börtönben behalt súlyos sebeibe.

Augusztus 16.

Szent Rókus hitvalló † 1327.

1320 táján egy különös vándor érkezett a felsőolasz-országú Piacenzába, ahol akkor rettenetes dögvész tizedelte a lakosságot. Alig volt 25 éves, de jóval idősebbnek látszott. Sok fáradozásnak és önmegtagadásnak félreismerhetetlen nyomai látszottak meg rajta. A szomorú városban senki sem sejtette, hogy a szegényes ruha alatt egy előkelő és gazdag montPELLIERI családnak 1295 körül született egyetlen fia rejtőzik, s hogy ez a jövevény az Isten különös küldöttje. Rókus — így hívták az idegent — már sok helyütt megfordult Itáliában, ahol abban az időben dühöngött a dögvész. Vándorútjának főbb állomásai voltak a toszkánai Aquapendente, majd Cesena, Róma, Rimini és Novara. Mindenütt ápolta a fertőző betegeket, imádkozott értük és hozzátartozóikért és sokakat gyógyított meg azzal, hogy a szent kereszt jelével jelölte meg homlokukat. A dúló vésznek ezen a legújabb helyén is a régi hősies és természetfölötti szeretettel fogott hozzá az ápolás munkájához s csodás sikerekben most is bő aratása volt.

Piacenzában azonban betegeitől maga is megkapta a végzetes betegséget. Gyakorlott szeme rögtön megállapította, hogy a halál fia. A maga számára nem kérte Istentől azt a gyógyulást, amelyet néhány év alatt annyiszor eszközölt ki másoknak. De nem is akart másnak terhére lenni. Aki eddig annyi embert ápolt, senkinek ápolását nem vette igénybe. Összeszedte minden erejét s kívánszorgott a városból. A közelben a Trebbia folyó partján fekvő Sarmato falucska erdejébe vonszolta beteg testét. A vadonban egy elhanyagolt kunyhóra akadt. Itt húzódott meg. Így nem terjesztette a fertőzést s nyugodtan várhatta a halált. De a halál késett, s helyette megérkezett a váratlan segítség. Eszméletlen állapotából egyszer csak arra ébredt, hogy valaki melengeti és simogatja. Egy kutya nyalogatta halódó testét. Gotthardnak, a szomszéd földbirtokosnak vadászkutyaja volt. Amint megpillantotta a beteg kinyíló szemeit, azonmód eliramodott s nemsokára egy falat kenyérrel a szájában tért vissza. S azóta minden áldott nap megisméltődött ez a gondoskodás. A kutya révén a derék földesúr is ráakadt a pestises betegre s gondjaiba akarta venni. Rókus azonban elhárította magától ezt a

jószívú ajánlközást azzal a megokolással, hogy másoknak inkább van szükségük a támogatásra, mint neki. A kutya hűséges látogatásai s a közelben levő forrás vize megmentették az életnek.

Fölgyógyulása után tovább ápolta a betegetek mindaddig, míg csak Isten irgalma meg nem szabadította a várost az emberölő nyavalyától. Azután visszatért szülővárosába, a délfanciaországi Montpellierbe. Azonban «tulajdonába jött, de övéi őt be nem fogadák» (János 1, 11). Nem csoda! Amikor néhány év előtt jámbor szüleinek, Jánosnak és Liberának elvesztése után nagy vagyonát a szegények közt szétosztotta s zarándokbottal a kezében Róma felé indult, hús esztendő dala ifjú volt. Most meg a sok viszontagságban agyonsanyargatott, rongyokba burkolt testével, 27 évével a vállán is aggastyánnak látszott. Rokonai és régi ismerősei közül senki sem ismerte föl, ő pedig nem árulta el kiletét. Amint kimerültségében egy kőpadon megpihent, a városi őrség elfogta. A vezetőség veszedelmes kémnek nézte s a vizsgálatot ellene éppen nagybátyja folytatta le. A szigorú és igazságtalan vizsgálatnak az volt az eredménye, hogy börtönre ítélték. Egy árva szót sem szólt az ítélet ellen.

Az elfogott kémekekkel sohasem bántak valami kíméletesen. Rókus élete is a sötét, nyirkos börtönben keserves élet volt. Gondolt azonban Arra, aki még nagyobb kínokat szenvedett el ártatlanul bűneinkért s zokszó nélkül viselte az önként vállalt szenvedéseket. Őt évi földalatti élet után érezte, hogy időben rövid, de keresztviselésben hosszú földi zarándokútjának végére ért. Papot kéretett. Mit mondott el Rókus előbbi életéből az Isten szolgájának, mit nem, nem lehet tudni. Bizonyos azonban, hogy a pap mélységesen megrendült: a börtön lakója nem kém, hanem szent volt. Azonnal érintkezésbe lépett a város kormányzójával s kérte, vizsgálta fölül a fogoly bűnügyét. A kormányzó megmosolyogta ugyan a papnak naivságát, azonban mégis csak belement a felülvizsgálatba. De a kiküldött bizottság már későn érkezett: a rab a megérkezésük előtti éjjel, 1327 augusztus 16 és 17 között 32 éves korában elszállott Urához. Holtteste mellett egy ismeretlen kézzel írt táblácska feküdt a következő döbbenetes írással: «Aki meg akar szabadulni a döghaláltól, hívja bizalommal Szent Rókus nevét». Tehát a halott szent és Rókus, a kormányzó unokaöccse? Azonnal értesítették a kormányzót, de az nem hitte el a hírt. Felesé-

gével együtt mégis elment a holttesthez. Nem volt nehéz megtalálniok a halott mellén azt a vörös keresztet, amellyel született a kis Rókus. A holttest azonosságához semmi kétség nem fért többé.

A legnagyobb ünnepélyességgel temették el a székes-egyházban. Földi maradványait 1372-ben Arles városába vitték s innen kerültek el aztán mindenfelé. Halála után mindjárt szentként kezdték tisztelni. Különösen a pestis és a járványok ellen hívták sok sikerrel segítségül. A konstanzi zsinat (1414—18) atyái is tanusíthatták, mint szünt meg egy járvány Szent Rókus közbenjárása által. Ez a körülmény nagyban hozzájárult ahhoz, hogy tisztelete világszerte elterjedt. A 15. század közepétől kezdve mindenfelé búcsújáró helyek, templomok és kórházak hirdették dicsőségét. Tiszteletének rohamos terjedésével lépést tartott a legendaköltészet. A kegyeletes képzelet kitöltötte azokat a hézagokat, amelyekre a történelem nem tudott feleletet adni. Ez a költészet azonban sohasem gazdagította volna életét új vonásokkal, ha a történeti Rókusban nem lobogott volna oly hősi fokban az Isten és a szenvedő emberek szeretete.

Ugyanerre a napra esik

Szent Joakim hitvalló, Szűz Mária atyja (lásd febr. 2).

Szent Títus vértanu † 410. Római diakonus volt. Mikor a gótok betörték Rómába és hihetetlen kegyetlenséggel fosztogattak, Títus, miként nagy elődje, Lőrinc, a templom vagyonát szétszította a szegények közt és állhatatos lélekkel viselte ezért a halált.

Diomédés vértanu † 305, Orvos volt Bitiniában. Dioklécian üldözése alatt szerezte meg a vértanaság koszorúját.

Augusztus 17.

Szent Jácint hitvalló † 1257.

Konszki Ivó grófort 1218-ban krakói püspökké választották. Megválasztása után nemsokára Rómába indult különféle egyházi ügyek intézésére. Nagyhatalmú úr volt, nemcsak mint Krakó főpapja, hanem mint az Odrovonzs (Odrovarius) nemzetség sarja is. Lengyelország legősibb, legelőkelőbb és legvagyonosabb családjait egyesítette magában ez a nemzetség. Hosszú útján sokan kísérték. A kíséretben ott volt két unokaöccse is: Cseszlausz és Jácint. Mindketten kanonokok és Konszki

Eusztách grófnak fiai voltak. Jácint volt a fiatalabbik; 1185 körül született a családnak Lanka nevű várában. A római út idején 35 év körül járhatott. Akkor már szép mult állott a háta mögött. Korán szánta rá magát az Úr szolgálatára. Tanulmányait Krakóban kezdte, Prágában folytatta s a bolognai és párizsi egyetemeken fejezte be. A hittudományok és az egyházjog doktorátusával került vissza hazájába, ahol pappá szentelték s a szandomierzsi káptalan tagjává nevezték ki.

Amikor a püspök nagybácsi a két Odrovariust maga mellé vette a római útra, nagy terveket forgathatott lelkében. Talán arra számított, hogy Rómában sikerül majd számukra nagy összeköttetéseket és befolyásos pártfogókat szereznie; talán remélte, hogy III. Honorius (1216—27) kegye valami jelentős javadalommal, vagy fontos hivatallal, vagy bizalmas kiküldetéssel tünteti ki őket. S ezekkel a tervezgetésekkel nem méltatlan emberek szekerét akarta előbbre tolni.

Két unokaöccse életének alakulására ez az út csakugyan döntő jelentőségű volt. Csak nem olyan irányban, mint ezt ő gondolta.

Cseszlausz és Jácint a római tartózkodás alatt megismerkedtek az új domonkosrenddel és sokat hallottak a rendalapító egyéniségéről. Domonkos fiainak rendháza akkor már ott állott a Santa Sabina temploma mellett. Mindketten egész lelkükkel az igehirdető rend tagjai szerettek volna lenni, csakhogy nagybátyjuk teljes erővel ellenezte ezt a szándékukat. Nem erőszakoskodtak, hanem nyugodtan vártak. Már közel egy éve időztek az örök városban, s Ivó püspöknek már komolyan kellett foglalkoznia a hazatérés gondolatával. A két testvér azonban csak kérte a nagybácsit, maradjon még egy ideig Rómában, maradjon addig, amíg meg nem érkezik az igehirdetés és apostolkodás után áhítózó fiatalság körülrajongott atyja, Domonkos. Ivó nem akarta elrontani unokaöccsei kedvét s tovább maradt. Nemsokára megérkezett a rendalapító. A vele való érintkezés még jobban megerősítette mindkettőt a hivatásában.

Egyik nap a püspök és unokaöccsei Apuleon bíboros vendéglátó házából szállásukra akartak térni. Az utcán azonban szomorú menetbe ütköztek. A bíborosnak rokonát, Istvánt, egy jámbor özvegy egyetlen fiát vitték — holtan. Leesett lováról és szörnyet halt. Az anya keserves sírása mindenkit meghatott. Egyszer csak szembejő egy tiszteletreméltó fehér ruhás szerzetes. A tömeg tiszteletteljesen utat nyitott Domon-

kosnak, aki szembetalálta magát a lesujtott anyával. Az özvegy fájdalmas hangon könyörgött neki: «Atyám, kérd Istent, adja vissza fiamat. Isten meghallgatja kérésedet». A szent aggastyán egy ideig nagy zavarban volt és habozott, azután pedig térdre borult, égre emelte szemét és kezét s imádkozott. Imádsága meghallgatást nyert: megismétlődött az Úr naimi csodája. Ivó püspök mindezt saját szemével látta. Most már kénytelen volt fölhagyni minden eddigi ellenkezéssel: Domonkos Isten embere, mellette az ő rokonai a legjobb helyen lesznek. 1220 febr. 12-én Domonkos, a volt spanyol kanonok, a Santa Sabina templomában beöltöztette rendjébe a két lengyel kanonokot. S azok akkor a fölvett fehér ruhával sokkalta többet kaptak Rómában, mint amiről Ivó püspök álmodozott.

A próbaév eltelte után a pápa és Domonkos áldásával a predikátortestvéreknek egy kis csapata indult el az északi tájak felé. Jácint testvér volt a vezér. Már Karinthiában megalapíthatta a friesachi zárdát. Azután egymásután vetette meg a prágai és olműtzi rendházak alapját. A cseh-morva-sziléziai vidék számára ott maradt bátyja, Cseszlausz, aki buzgó apostolkodás után 1240 körül halt meg s az Egyházban a boldogok közt foglal helyet (ünnepe júl. 16). Jácint hazája fővárosa felé vette útját, s a krakói lakosság legnagyobb öröme megalapította az ottani rendházat. Ennek az új háznak segítségével virágzó hitéletet tudott teremteni a városban, új igehirdetőket toborozhatott a lengyel fiatalság között, s Krakó volt a legalkalmasabb központ a megindult nagyarányú missziós tevékenység számára.

Jácintban Szent Pál térítő buzgósága és fáradhatatlansága támadt föl. Az 1224—36 évek szakadatlan apostoli utak, örökös vándorlások láncolata, s az azután következő időszak is javarészből a missziók szolgálatában áll. Bejárta a hazájával szomszédos országokat mind, Magyarország kivételével. A Keleti- és a Fekete-tenger közt elterülő végtelen rónaság volt az ő missziós területe. Hirdette az Isten igéjét a lengyelek, dánok, pomeránok, poroszok, svédek, oroszok, tatárok és más népek között. A történetírók szeretik őt «az észak apostola» néven emlegetni. S ha ez a név nem volna már lefoglalva Szent Anzgár (febr. 3). számára, Jácintnál méltóbb viselője nem igen lehetne.

Hithirdető útjain két hathatós eszköz állott rendelkezésére. Az első: fegyelmezett és önmegtartó élet volt.

A legelőkelőbb lengyel nemzetség nagytehetségű és képzett fia életével a legnagyobb egyszerűséget, igénytelenséget és önmagával szemben a legelszántabb keménységet képviselte. Ez ellenállhatatlanul vonzott. A másik eszköz csodatevő hatalma volt. A bollandistáknál csak csodáinak elősorolása 35 nagy fólió lapot tesz ki. Tagadhatatlan, hogy a középkornak ebben a szakában az egyszerű népies hit szeretett sok jelenséget Isten közvetlen beavatkozásával magyarázni és csodának minősíteni; viszont semmi kétség nem fér hozzá, hogy Jácintot az Úristen kegyelme különös hatalommal áldotta meg. E két eszköz segítségével óriási tömegeket toborzott a szent kereszt zászlója alá.

Apostoli munkája nem akadályozta rendjének terjedését. Ellenkezőleg: ahol csak megfordult, rajta volt, hogy a domonkosok ott letelepedjenek. Egyik legjelentősebb alapítása Kievdén történt 1337 körül. Elindult társaival együtt az új működési állomás felé. Egy kiáradt folyó útjukat állta, s nem akadt senki, aki átszállíthatta volna őket. Jácint keresztet vetett a folyóra s a fehérruhás csapat a túlsó parton várakozó nép legnagyobb ámulatára száraz lábbal kelt át a vízen. A kievi fejedelem a legnagyobb örömmel segítette őket a zárda föl-építésében. Az új telepről könnyen apostolkodhattak a környéken táborozó tatároknál. Jácint néhány évi priorkodás után Danzigba távozott. Itt is letelepítette rendjét. Működési helyei közül figyelemre méltó még Szandomierz. Ez a városka látta őt annak idején fiatal kanonok korában, s falai közt tisztelhetette a 70 felé járó, apostoli munkában megőszült aggastyánt.

Életének utolsó szaka Krakóban folyt le. Szerzetes testvérei és a főváros népe nem sokáig örülhetett az első krakói domonkos atyának. 1257 aug. 14-én azzal a kijelentéssel lepte meg társait, hogy másnap, Nagyboldogasszony napján elbúcsúzik tőlük. Csakugyan a Szent Szűz mennybevitelének ünnepén este az ő lelke is elszállt az örök Bíró elé.

VIII. Kelemen pápa 1594-ben a szentek sorába iktatta. Földi maradványai a mai napig az általa alapított krakói domonkosok templomában pihennek. Nyugóhelye, a Szent Jácint-kápolna, fényével és állandó látogatottságával bizonyosság reá, hogy rendje és nemzete ma is a legnagyobb kegyelettel hódol legnagyobb szentjének.

Ugyanerre a napra esik

Szent Liberátus és társai vértanuk † 484. Hunerik ariánus vandál király a kapszai monostor hithű tagjait: Liberátus apátot,

Bonifác diákonust, Szervus és Rusztikus szubdiákonust, Rogátus és Szeplimus szerzetest és Maximus fiatal növendéket hiába akarta rávenni a katolikus hit megtagadására. Erre szárazfával megrakott hajóra vitette (Kartágóban történt ez), rákötöztette őket a máglyára és meggyújtotta. Mikor ismételten kialudt a tűz, az ezekkel agyonverette, holttestüket a tengerbe dobatta. A hullámok azonban kivetették, és társaik nagy tisztelettel eltemették.

Szent Mamás vértanu † 274. A kappadóciai Cezáreában szenvedett és halt meg hitéért tizenkétéves korában.

Szent Klára szűz † 1308. Hatéves korától kezdve mint rekluzs (elfalazott kis cella lakójaként) élt szülővárosában, Montefalcóban Umbriában, néniével, Boldog Jankával († 1291). Majd vele együtt ágostonos apáca lett, Rendkívüli imádságos és önsanyargató életét tizenegy évi lelki éjtszaka után az Úr rendkívüli kegyelmekkel: csodatevés, elragadtatások, természetfölötti tudomány adományaival jutalmazta meg. Ma is teljes épségben van teste és szíve, melyen halála után az Üdvözítő kinszenvedésének eszközei csodálatos módon láthatókká lettek. Mindjárt halála után megindult szenttéavatási pöre, melyet XIII. Leo fejezett be.

Augusztus 18.

Szent Tarzícus vértanu † 257.

Abban az időben, amikor Valérián császár haragja a keresztények ellen támadt, nagy dicsőséget hozott a római egyházra a gyermek Tarzícus vértanusága. A 257. esztendőben adta ki a császár első üldöző rendeletét fővezérének, Makriánusnak áskálódására. Hamarosan megteltek a börtönök keresztényekkel. De mindannyiukat megelőzte a szenvedésben és a koszorú elnyerésében ez a gyermek, akinek hősiességét Damazus pápa egy sorba állítja Szent István első vértanuéval.

Tarzícus az akolitusok rendjébe tartozott: gyertyavivő, ministráló fiú volt. Az oltárt szolgálta, igénytelen, apró szolgálatokban. Világoskodott a gyertyája, mikor fölvonult vele a szent titkok ünneplésénél, de még jobban az arcán tündöklő ártatlanság és áhítat. Kellott világítani az éjtszakában, az üldözött egyház rejtekhelyein, a katakombák útvesztőiben, az egész szent kereszténységet körülözlő pogány sötétségben. Tarzícus gyertyája világított. Igaz, hogy elhalványodott sugara, mikorra a terem másik végébe ért, s csak sejtetni engedte a félhomályban térdelő híveket. De a kehely aranyá-

ról még csillogva verődött vissza. S most *azt* akarta látni, azt akarta venni a homályban meghúzódó sereg. Nem az aranyáért, hanem a benne gyöngyöző, aranynál drágább szentséges vérért.

Csendesen ég a gyertya, csendben áll a fiú. Ki gondolná, hogy mielőtt gyertyája leéghetne, ifjú életének lángja is ellobban? Füst nélkül, pislákolás, sercegés nélkül. Csak azért, hogy még egy utolsó szolgálatot végezhesen az oltár titka körül: vértanúságának bíboros ragyogásával világít-hasson rá.

Augusztus 15-én történt.

Dénes presbiter elvégezte már a szent cselekményt. A diákonusok kiosztották a szent kenyeret a híveknek; a jelenlevőknek, a szabadoknak. De a távollévőkről sem feledkeztek meg. Azoknak még inkább kell az erősítés, a vigasztalás. Kegyetlen a börtön, még kegyetlenebb a hóhér! S az elfogottak szenvedése, aggodalma végigborzongott a szentek közösségén. Reménységüket nem törte le. Tudták, hogy nem hiába ömlik a vér, s hogy előttük van az élő vizek forrása, a Krisztus teste, vére. Közös kincsük az elfogottakkal. Ezért és ennek erejében lehet vértanuvá lenni!

A pap végignéz a gyülekezeten. Keres valakit, aki elvinné a szent titkokat a börtönbe, a testvérekhez. Tarzicius már ott is áll mellette, nyújtja a kezét. Nem lehet elnézni a feje fölött. Beszéd nélkül is szól az ajánlkozása. Neki megtisztelő kiváltság, ami másnak a kötelesség áldozata lenne. Mert nem könnyű bejutni a Mamertini-börtönbe! De ő megteszi. Ki gyanakodnék egy lábatlankodó fiúra? És hát nem hűségesen szolgált-e eddig? Tudja ő, hogy mit visz és hogy a szentet nem veti az ebeknek, sem a gyöngyöt a sertések elé.

Végre! Mégis csak ráesik a választás. Keblébe rejti a szentséget, elindul. Messzi kerüli a fórumokat, a csődületeket. Nem gondol az utca sok csábító érdekességére. Az Urat viszi! És ez most mindennél előbbrevaló. Még pajtásait sem veszi észre. A járása, a szeme ragyogása, szeretettől kipirult arca mind hirdetik, hogy az Isten van nála. Lelkének lángolását alig palástolja óvatosság.

Egyszerre egy kamasz társaság állja útját. Hangos a tér a lármájuktól. Még egy kellene közéjük, hogy teljes legyen a játszó kompánia. Tarcziciust akarják befogni. Jó, hogy jön. De hiába tartóztatják. Állhatatos szabadkozására föltámad a gyanú: Tán csak nem a keresztények titkait viszi? Látják, hogy erre még szorosabbra fonja mellén a karját. Több sem kell nekik! Elkezdik ráncigálni. Most kezükbe kerül, amiről annyit beszélnek, csufolódnak városszerte, de amit még sohasem láttak: a keresztények misztériuma! Sárba tiporhatják. Hogy miért akarják sárba tiporni? Maguk sem tudják. Talán mert szent és mert titok! Az ilyet pedig kamasz göggel csak lerántani lehet.

De hiába erőlködnek, nem bírják a fiú karjait szétfeszíteni. Honnét veszi ezt az erőt?... Előkerülnek a botok, a kövek. Csapásaik alatt szédül a kis akolitus. De arra gondol most is, hogy Urát viszi és a szentet ki nem adhatja, a gyöngyöt nem dobhatja a sertések elé. Összeroskadva, élettelenül terül el már a földön, de még mindig mellén a keze, az ölelő, féltőn óvó szeretet gesztusával.

Erő már nincs benne. Végigkutatathatják a suhancok. Hiába kutatják. Eltűnt a titok, amit meg akartak szentségteleníteni. Az Úr, aki a szentség színében rejtőzött, megtalálta az utat hős hitvallójához: keblébe rejtőzött s így erősítette a harcbán.

A hívek hiába várták vissza Tarczicius akolitust. Előrement világitani a többieknek. Róma porában csak a teste maradt. Arra rátaláltak. Fölvették, Kallixtus katakombájában eltemették.

Ünnepe augusztus 15-én van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Agapitus vértanu † 305 k. Mint tizenöt éves fiú szentvédett vértanuságot Prenestében Dioklécián üldözése alatt.

Szent Ilona özvegy † 326 k. Bitiniában született alacsony sorban (250 k.): családja vendéglős volt. Mégis feleségül vette

egy római fővezér, Konstancius (Chlorus) és anyja lett Nagy Konstantinnak, aki római császár lett és a kereszténységnek a háromszázéves üldözés után szabadságot adott. Még akkor pogány volt, miként férje, aki pogány nagyok szokása szerint el is vált tőle, hogy előkelőbbet vegyen. Konstantin azonban fiúhoz illően megbecsülte. Udvarába fogadta, császárné címmel tüntette ki, pénzt veretett a tiszteletére. S ami mindennél sokkalta több: rávette, hogy kereszténnyé legyen (312). Az is lett testestül-lelkestül. Jótékonyágban és jámborkodásban telt ezután az élete. Különösen nemes szenvedelme volt templomokat építeni és ékesíteni, így Rómában, sőt Kölnben és Trierben; főként azonban a Szentföldön. Életének vége felé mint egyszerű zarándok végig járta azokat a helyeket, melyeket az Üdvözítő földi élete megszentelt, s későbbi jámbor hagyomány szerint eltávolította azokat a pogány emlékeket, melyek Hadrián császár († 118) rendeletéből megszenteltetésük a keresztény kegyelet legnagyobb tárgyait, és templomokat emelt, főként az Olajfák hegyén (ehhez fűződik Szentkereszt feltalálásának legendája: máj. 3) és Betlehemben. — Tetei Konstantinápolyba kerültek.

Augusztus 19.

Eudes Szent János hitvalló † 1680.

1660-ban Párizs legrégebbi templomában, a Saint-Germain-des-Prés-ben egy országos hírű szónok missziót tartott. A beszédeket hallgatta Osztrák Anna anyakirályné is, aki akkor a még fiatal XIV. Lajos király helyett uralkodott. A misszionárius nemcsak az egyszerű emberek elé tartotta a lelki tükröt, hanem mindjárt az első beszéd alkalmával a királyné felé fordult, bátran lelkébe idézte az uralkodók kötelességeit, élénk színekkel ecsetelte előtte az agyonsanyargatott nép nyomorát, s az Istenre kérte, enyhítsen a szegények terhein; végül pedig alázatosan könyörgött neki, hogy csepegtessen az ifjú király lelkébe nagy szeretetet az Egyház és a hit iránt, mert egyébként kockára teszi mindkettőjük örök üdvösségét. A királyné megdöbben a bátorszavú beszédre, de azért nem mondott le a misszió további látogatásáról. Sőt még is köszönte a szónoknak, Eudes Jánosnak, az őszinte szót. Környezetének pedig azt mondta: «Az igehirdetésnek ez az igazi módja. Aki nekünk csak szóvirágokat és hízlegéseket mond, vesztünkön dolgozik».

János ezt a művészetet, amely annyira emlékeztet kortársára, Páli Szent Vincére (júl. 19), akkor nem először és

nem is utoljára gyakorolta az udvarral és a hatalmasokkal szemben. Mert a lélekmentés nagy apostola volt ő, s nem Dobzse László, aki lefelé mindent szentesít; még kevésbé Fejbólintó János, aki fölfelé a hatalom minden intézkedését papi tekintélyével fedezi.

Atyja, Izsák, földműves és falusi felcser volt a normandiai Ri községben; anyját Corbin Mártának hívták. A házaspár békés egyetértésben és polgári jómódban élt. Csak egy nagy bánat gyötörte őket: hároméves házasságukból nem volt még gyermekük. Közösen elzarándokoltak Szűz Mária egyik búcsújáró helyére s ott megfogadták, hogy ha Isten gyermekkel áldja meg őket, az ő szolgálatára szentelik. Hő óhajuk teljesült: 1601 nov. 14-én fiuk született, akit János névre kereszteltek s akit még hat gyermek követett.

A fiú kis korától kezdve szentnek készült. Egyszer pl. nem érkezett haza a szokott időben; az aggodalmaskodó szülők tüvé tették érte az egész falut s a végén a templom egyik oszlopa mögött találták meg imádságban elmerülve. Kilencéves korában egyik idősebb játszótársa arcul ütötte; János erre letérdelt előtte s az Úr tanítása szerint (Máté 5, 39) mondotta neki: «Itt a másik orcám, üsd meg azt is». Tizennégyéves volt, amikor a caeni jezsuiták iskolájába került. A kollégium 300 tanulója közül neki volt a legjobb előmenetele és magaviselete. Eljegyezte magát Szűz Máriával, szobrának ujjára gyűrűt húzott, a vele kötött szövetséget írásba foglalta, aláírását pedig még vérrel is megpecsételte.

Középiskoláinak elvégzése után az egyébként jámbor szülők megfeledeztek fogadalmukról s fiukat össze akarták házasítani egy derék és gazdag leányszóval. Tervük meghíúsult a fiatalember csendes, de annál határozottabb ellenállásán. János hú maradt régi elhatározásához s 19 éves korában (1620) fölvette a kisebb egyházi rendeket. Hittudományi tanulmányait a caeni egyetemen végezte. Megismerkedett a helybeli oratoriánusokkal, akiket Párizsban a kiváló Bérulle Péter († 1629), későbbi bíboros alapított 1611-ben. A francia oratórium közös életet élő világi papok társasága volt s azzal a céllal alakult, hogy tagjai alapos lelki és szellemi fölkészültség birtokában kovászként járják át a francia katolicizmust s biztosítsák papsága számára a szentséget és a tudományt. Tüzet fogott ettől János lelke s 1623. Gyümölcsoltó Boldogasszony napján a párizsi oratóriumba lépett.

Az alapító mindjárt fölsimerte új növendékének kiváló tulajdonságait s a legjobb kiképzésben részesítette. Szónoki tehetségei rövidesen annyira kibontakoztak, hogy már fölszentelése előtt szentbeszédnek tartásával bízták meg.

A túlfeszített munka és önmegtágadások beteggé tették. Fölszentelése után kénytelen volt vidékre menni üdülni. Egy évi pihenés után újra az anyaházba került. De alig hogy hozzáfogott a legkiválóbb szónokok műveinek tanulmányozásához, levelet kapott atyjától: környékükön dühöng a rettenetes ázsiai rém, a döghalál. János elüljárói engedéllyel hazasietett. A kétségbeesett lakosságnak mindene lett. Miután szűkebb hazájában megszűnt a járvány, más helyeken is szívesen vállalkozott a fekvő betegek ápolására, így pl. Caenban az 1631. évi pestis alkalmával. Hogy a vést ne hurcolja társai közé, keresztény Diogenesként egy réten egy nagy hordóban ütötte föl tanyáját. A rétet később «a szent rétéj»-nek nevezték el. A pestis utóbb őt is megtámadta; s csak az imádság mentette meg a haláltól.

Ez a munkakör azonban nem elégítette ki. Fölszentelése óta égett lelke mélyén a szent tűz: misszionáriusként hirdetni az evangéliumot. Az oratórium akkori neves főnöke, Condren († 1641) végül 1632-ben a missiók szolgálatába állította Normandiában. Most megtalálta igazi helyét, ki is tartott benne élete végéig. Nagyszerű eredményeket ért itt el. Erről a működéséről később a francia katolicizmus vezető egyéniségei, mint a szulpiciánusok alapítója, Olier († 1657) és Bossuet († 1704) a legnagyobb ámulat hangján szóltak.

Egy évtizedes misszionáriusi munka jelentős meggyőződést érlelt ki lelkében, amely további életének új irányt adott. Világossá vált előtte, hogy az oratórium csak úgy tud kellő számú jámbor és tanult lélekmentőket nevelni, ha minél több egyházmegyei szemináriumot állít föl. Az akkori Franciaországban t. i. a legtöbb püspökségben nem volt még végrehajtva az a trienti törvény, amely szemináriumoknak föllállítását rendelte el. A szemináriumok vezetésére vonatkozó indítványait előadta az oratórium vezetőségének. Bérulle és Condren Eudes gondolatát a legtermészetesebbnek találták volna; az 1641 utáni vezetőség azonban mereven elzárkózott. Hozzájárult, hogy az akkori oratóriánusok közül többen titokban a janzenistákkal rokonszenveztek, akikkel János egész életén át harcban állott. Nem volt számára más megoldás, mint hogy 1643 elején feltűnés nélkül kilépett az

oratóriánusok sorából, hogy szabad levegőhöz jusson annak az eszménynek megvalósítására, melyet hosszú évek kegyelmei eléje rajzoltak.

Mindjárt kilépése után az oratóriumba való beöltözése 20. évfordulóján (1643 márc. 25) öt társával megalapította a Jézus és Máriáról nevezett világi papok társaságát (eudisták). Az új intézmény elé kettős célt tűzött: missziók tartásával menteni a lelkeket s szemináriumok vezetésével színvonalon álló papságot nevelni főleg Normandia számára. Nagylelkűen elviselte a rágalmakat, melyek bátor lépését kísérték; többek közt még az oratórium kárára történt pénzlopással is megvádolták. Új működését a caeni szeminárium alapításával kezdte, amelyhez rövid idő alatt öt új alapítás járult. Emellett tovább folytatta misszióinak tartását. Ha meggondoljuk, hogy egy-egy misszió néhány hétig tartott, s hogy ő életében 112 ilyen missziót vezetett, sejtelmünk támadt arról a munkáról, melyet az evangélium szolgálatában végzett.

Több más társulatot is alapított. Ezek között jelentőségben még az eudisták társaságát is túlszárnyalta az az intézmény, amelyet a rossz útra tévedt nők megmentésére alapított. Már működésének elején szomorúan kellett tapasztalnia, hogy a bukott nőknön akárhányszor a legjobb misszió sem segít. Érezte, hogy itt egészen más valami kellene. Egy Lamy Magdolna nevű derék nő tanácsára aztán 1641-ben Caenban házat alapított magdolnák számára, amely kezdetben világi nők vezetése alatt állott. Ezt az intézményt a bayeuxi püspök hosszabb vonakodás után 1651-ben megerősítette s a Szentszék 1666-ban az ünnepélyes fogadalmas rend fokozatára emelte («A szeretetről nevezett Miasszonyunk rendje»),

János előkelő helyet foglal el aszketikus írók sorában is. Művei 12 kötetet tesznek ki. Írásban úgy, mint egyéb tevékenységével rengeteg embert nyert meg Jézus és Szűz Mária legszentebb szívének tisztelete számára. A hivatalos Egyház szerint ennek a két tiszteletnek ő a tulajdonképeni atyja, doktora és apostola.

Az 1680. év júniusában úgy érezte, hogy éveken át tartó betegeskedése most már halállal végződik. Új főnököt választatott társasága élére, s térdenállva kérte áldását. Elbúcsúzott szeretett leányaitól is. A magas láz ágyba döntötte. Amikor hozták neki a szent útravalót, minden erejét összeszedve fölkel, a földre rogyott s úgy vette magához az Urat. A kenet szentségének fölvétele után elbúcsúzott

faitól s Jézus és Mária nevével az ajkán húnnya le szemét 1680 aug. 19-én életének 79. évében Caenban. Sírfölrata ez volt: *Pie vixit, sancte obiit. Jámborul élt, szentül halt meg.*

A szentek haláluk után tovább élnek a földön is alkotásaikban és a közbenjárásukra történt csodákban. János most is áldásos tevékenységet fejt ki az eudisták útján Kanadában és Franciaországban. Női szerzetének az az ága pedig, amelyet Pelletier Mária Eufrázia anyja († 1868; 1933 ápr. 30-án a Jó Pásztor vasárnapján avatták boldoggá) alakított át Angersben, Jó Pásztor szerzete néven az egész világon elterjedt s tízezer nővérel megbecsülhetetlen munkát végez. Isten hűséges szolgáját sok csodával tüntette ki, s ezeknek alapján X. Pius 1909-ben a boldogok közé iktatta, XI. Pius pápa pedig 1925 pünkösdjén az arsi plébánossal együtt ünneplésesen szentté avatta.

Ugyanerre a napra esik

Szent Lajos püspök hitvalló † 1297. Szentek unokája; atya, II. Károly nápolyi király révén IX. Szent Lajosnak, anyja, Mária, V. István magyar király lánya révén Magyar Sz. Erzsébetnek unokádcse. Atyja szerencsétlen tengeri útközetben az aragoniai király fogságába került és csak úgy szabadult ki, hogy túsul adta többek között elsőszülött fiát, Lajos akkor tizennégy éves volt és már az volt a híre, hogy angyali életet él. A túszságba készséggel belement, Barcelonában sokat járta a templomokat és kórházakat, barátságot kötött két franciskánussal, tőlük tanulta a hittudományokat, velük együtt fölkelte éjjelenként zsolozsmázni. Mikor veszélyes betegségbe esett, fogadalmat tett, hogy ha fölépül, ferencessé lesz. Atyja azonban hallani sem akart erről. Hisz az aragoniai királlyal kötött szerződés értelmében neki el kellett volna venni annak hűgát és átvenni a nápolyi királyságot. Lajos állhatatos maradt és végre engedélyt kapott, hogy az egyházi pályára lépjen. A ferencsek tudtak atya ellenkezéséről és nem merték fölvenni. VIII. Bonifác fölmentésével 22 éves korában pappá szentelték és nemsokára rá toulousei püspök lett. Most, mint kinevezett püspök, elérkezettnek látta az időt fogadalma teljesítésére. 1296 karácsony böjtjén Rómában az Ara Coeli kolostorban beesküdött franciskánusnak és csak azután szenteltette magát püspökké. Egyházmegyéjét nagy szentséggel és lelkiismeretességgel kormányozta. Mégis úgy érezte, hogy méltatlan. Vágyott a kolostorba vissza. El is indult Rómába, hogy erre kijárja a pápa engedélyét. Útközben meghalt, 24 éves korában, «keresztiségi ártatlanságában».

Augustus 20.

Szent István király hitvalló † 1038.

Hazánk ezeréves történetében nem találunk senkit sem, akit akár bölcsesség, akár jellemnagyság, akár tettekkészség dolgában Szent István mellé állíthatnánk. Nemcsak nagy uralkodó volt, hanem egyben próféta és szent is. Mint király hosszú századokra kijelölte a magyarság politikai és társadalmi fejlődésének irányát, mint próféta biztos szemmel meglátta és immár közel ezer esztendőre rögzítette nemzetünk történeti élethivatását, s végül mint szent az élet megszentelésének hatalmas indításait adta a következő nemzedékek számára. A századok távolából visszatekintve úgy tetszik, mintha nemzeti létünk elválaszthatatlanul össze volna forrva az ő tüneményes államalkotó, bölcs egyéniségével. Az ő szellemének követése mindig egyet jelentett nemzeti nagylétünk korszakaival, a tőle való elpártolás pedig mindannyiszor nagy nemzeti katasztrófák felé sodort.

Szent István, Géza fejedelem és az erdélyi Sarolta fia, 975 táján született Esztergomban, ahol még most is mutogatják kápolnává átalakított születéshelyét. Eredetileg Vajknak hívták; az István nevet csak akkor kapta, mikor 10—12 éves korában Szent Adalbert prágai püspök kezéből felvette a keresztséget. Ifjú korában azt a mély, tiszta, evangéliumi keresztnységet szívta ő magába, mely a délfranciaországi Clunyból indult ki és épen akkor készült meghódítani a nyugati világot. Ő már nem csupán ajkán hordozta az evangéliumi igéket, miként félpogány atyja, hanem igyekezett azokat életével valóra is váltani. Alattvalóinál sem érte be azzal az árnyékkeresztnységgel, mely mesterének, Szent Adalbert püspöknek oly sok fájdalmat okozott. Mihelyt a maga ura lett, nagy, kemény szóval azonnal megparancsolta minden alattvalójának, hogy hagyjon fel a pogány tévelygéssel, térjen szívvel-lélekkel az egy igaz Istenhez, járjon az Úr házába, járuljon szentségeihez, tartson munkaszünetet, böjtöljön, szóval éljen mindenben az Úr Krisztus elvei szerint.

Kemény beszéd volt ez sok pogány érzésű magyarnak. A lázadók Koppány somogyi vezér vezetésével, mint a pusztító fergeteg zúdultak alá a fejedelmi birtokokra és amit magok előtt találtak, mindent elpusztítottak. Már Veszprém városát ostromolták, mikor István a vele tartó keresztény

magyarok és a felesége, Gizella hercegnő kíséretében bejött bajor lovagok erejével rajtok ütött s Szent Márton és Szent György zászlói alatt döntő diadalt aratott fölöttük. Győzelme olyan teljes volt, hogy a pogányság nyíltan nem mert többé szembefordulni vele.

István a győzelmet elsősorban a térítés művének betetőzésére, a zsenge magyar egyház és királyság megszervezésére igyekezett felhasználni. Ezért Asztrik pécsváradi apátúr vezetésével fényes követséget menesztett II. Szilveszter pápához, hogy tőle királyi koronát és az egyház megszervezésére felhatalmazást kérjen. A pápa, a tudós Gerbert már tudott a követség jöveteléről. Közvetlenül Asztrik megérkezése előtt ugyanis álmában intést vett Istentől, hogy a lengyel hercegnek szánt drágamívíű királyi koronát ne ennek, hanem a magyar fejedelemnek adja. Asztrik oly lelkes szavakban ecsetelte István térítő tevékenységét, hogy a pápa felkiáltott: «Én csak apostoli vagyok, ő ellenben valóságos apostol». Megadta neki a királyi címet és koronát és felhatalmazta az egyházi szervezet kiépítésére.

István, miután az Asztriktól hozott koronát az ezredik év végén fejére illesztette, azonnal hozzálátott nagyarányú szervező tevékenységéhez, mellyel örökre kitörölhetetlenül beleírta nevét nemzetünk történetébe. Az esztergomi és kalocsai érsekségeken kívül még nyolc püspökséget, ezeken belül pedig megfelelő számú esperességet és plébániát alapított. Az egyes püspökségek élére szentéletű és buzgó papokat, túlnyomó részben bencés szerzeteseket állított és bőségesen ellátta őket anyagi eszközökkel; másfelől a törvény szigorú parancsával kötelezte minden alattvalóját az egyház parancsainak és előírásainak lelkiismeretes megtartására.

De a leghathatósabb ösztönzést nem a törvény betűjével, hanem saját példájával adta. Élete volt a leghatásosabb tanítás, melyet megértett és a maga módja szerint szívesen követett minden keresztény magyar. Hiszen életének tanítása mindenkinek szólt; nagy volt az imádságban és nagy a gyakorlati embernevelésben. A legenda szerint «az irgalom és kegyesség karjaival ölelte magához Krisztus szegényeit, sőt bennük magát Krisztust, annyira, hogy soha tőle jövevény és zarándok bánatosan, jóságának valaminő vigasztalása nélkül el nem távozott. Elrendelte, hogy a szükölködők felsegélésére állandóan mindennapi költség álljon rendelkezésre; szokása volt tevékenyen és vidoran virrasztásban tölteni az

éjtszakát, miközben Krisztus követőinek lábait mosogatta és a szegények fazekába titkon töltögette az alamizsnát, igyekezvén e világon a szűkölködő Krisztust híveiben istápolni, hogy ő maga bejutva a mennyei élet mindenféle gyönyörűségekkel telt csarnokába, az örökös vigasságra érdemesnek találtassék». Egy ilyen éjtszakai alamizsnaosztás alkalmával a kapzsi koldusok olyan mohón estek a szent királynak, hogy a nagy dulakodásban az ő ősz szakállát is megtépdesték. Ő azonban bosszúság helyett alázatosan földre borult és sóhajtott a Boldogságos Szűzhöz: «Én égi királynéasszonyom, íme, akit te királlyá tettél, így becsülték meg a te híveid... tudom Úrnöm, hogy ezzel az örök boldogságra lettem méltóvá, azért módfelett örvendezem és hálát adok Megváltónknak.»

Hasonló lélekkel vette kezébe országának politikai, társadalmi és gazdasági megszervezését. A legjobb minták után indult, de szolgai utánzóvá sohasem vált; az átvett idegen elemeket gondosan hozzáidomította nemzete egyéniségéhez és sajátos igényeihez. Innét magyarázhatjuk, hogy újtársai rövid idő alatt a nemzeti lélek közkincsévé és egész későbbi történelmünk kiindulópontjává és fundamentumává lettek.

Igazi nagyságát azonban mégsem annyira államszervező és törvényszerző tevékenységében, mint inkább egyéniségének nemzetnevelő hatásában kell keresnünk. Ő nemcsak meghozta, hanem át is élte a törvényeket. Kortársai főleg komolyságát, megvesztegethetetlen igazságszeretetét és büntető szigorúságát emelik ki. A legenda szerint fiatalágában felvett komoly szokásait élte fogytáig megtartotta, ajkait sohasem nyitotta nevetésre. Hajthatatlan igazságszeretetének beszédes bizonyosságai törvényei; szigorúságára pedig jellemző, hogy még Szent Gellértnek, a nagybefolyású udvari nevelőnek is kemény, nehéz dolga volt, ha egy-egy gonosztevőnek kegyelmet akart szerezni s néha csak könnyeivel menthette meg pártfogoltját a kivégzéstől. A trón magasáról szertesugárzó példának azután mihamar meg is volt a foganatja. Mert a vándorlások és kalandozások vad féktelenségei után a magyarság a legnagyobb és legszentebb magyar életéből eszmélt rá, hogy az erkölcs és törvény követelése nem üres szó, hanem komoly valóság, és hogy azokat kinnal és vérrel is életté kell váltania.

De Szent Istvánnak is meg kellett győződnie az Irás szaváról: «A fazekas edényét a kemence próbálja meg és az igaz

Szent István király.

embereket a nyomorúság kísértete» (Sir. 24, 6). Életében tömérdek csapás és megpróbáltatás érte. Különösen családi életében volt szerencsétlen. Fiai még gyermekkorukban elhaltak. Egyedül a széplelkű Imre herceg (lásd nov. 5) maradt életben. De huszonnégyéves virágjában, épen amikor az uralkodás gondjainak átvételére készült, ezt is magához szólította az Úr. A szent király számára ez volt valamennyi között a legérzékenyebb csapás. Ajkáról végképen elköltözött a mosoly. Testén mindjobban elhatalmaskodott a betegség; lelkét pedig a bizonytalan jövő és a trónöröklés rendezése örölte. Megérett az ég számára. Már csak egy kívánsága volt; hogy Nagyboldogasszony ünnepén halhasson meg. És az Úr teljesítette hű szolgájának vágyát: 1038 aug. 15-én szólította őt boldog színe látására. Halálát az egész nemzet fájdalommal és gyásza kísérte. Tetemeit sok ezer főnyi tömeg jelenlétében a székesfehérvári Boldogasszony-templomban helyezték nyugovóra s föléje hatalmas márványtáblát fektettek.

Már közel félszázada pihent e márványlap alatt a tiszteletreméltó tetem, mikor Szent László király a köréje sereglett püspökök, apátok és másrendű papok tanácsára elrendelte a sír felnyitását és a benne talált ereklyék oltárra emelését. A nagy esemény ezrek és ezrek jelenlétében 1083 aug. 20-án ment végbe és mindjárt a fedőlap felemelése után a csodáknak egész áradatát indította meg. A koporsóban már szétesett állapotban ugyan, de együtt találták a szent király összes szentjait; csak jobbkezének és a rajta levő drágamívű gyűrűnek nem tudtak nyomára akadni. A titok csak három év múlva világosodott meg. Ekkor ugyanis egy bizonyos Merkur nevű kanonok elmondotta, hogy a szenttéavatás napján titokzatos körülmények közt megkerítette a drága ereklyét és azt magasabb helyről nyert utasításnak megfelelően a Berettyó tágas völgyében egy nehezen megközelíthető szigeten elrejtette. Szent László, mikor megtudta a dolgot, azonnal Székesfehérvárra vitette a szentjobbót, de egyszersmind intézkedett, hogy eddigi rejtékhelyén egy új monostort alapítsanak. A szent király unokaöccse, Álmos herceg kőből és márványból újjáépíttette a monostort és bátyja, Kálmán király beleegyezésével újból idehozatta a szentjobbót. Így keletkezett a szentjobbi vagy szentjogi apátság, mely innét kezdve egészen a XV. század elejéig hűséges őrzője volt az első magyar király áldott jobbkezének. Ekkor ismét Székesfehérvárra vitték vissza a nagyértékű ereklyét. A török időkben a drága

ereklye két részre szakadt; a kar meg nem határozható időben és körülmények közt Lembergbe, a kézfej pedig a raguzai domonkosok templomába került. Ez utóbbit a raguzai köztársaság 1771-ben Mária Teréziának ajánlotta fel, aki azután nagy fényvel Budára vitette és ott a királyi palota kápolnájában helyeztette el; egyúttal XIV. Kelemen pápa hozzájárulásával elrendelte, hogy a szent király ünnepe, aug. 20., nemzeti ünnep legyen. Az egyetemes Egyház azonban Buda visszafoglalásának emlékére ma is szept. 2-án ünnepli Szent István emlékét.

Szent István emléke ma is mélyen él a nemzet lelkében. Nevét a helységek, puszták és templomok, intézmények és műalkotások százai őrzik. Nehéz időkben ma is felcsendül lelke mélyéről az ősi ének:

Hol vagy, István király?
Téged magyar kíván,
Gyászos öltözetben
Teelőttem sírván.

Ugyanerre a napra esik

Szent Bernát hitvalló egyházdoktor, lásd aug. 26.

Szent Manetti hitvalló a szervitarend két alapítójának egyike, lásd febr. 12.

Szent Sámuel próféta, kinek kiváló tetteit elbeszéli a nevét viselő két könyv, melyeket azonban inkább Királyok I. és II. könyvének mondanak.

Szent Leovigild és Kristóf vértanuk † 852. Kordovai szerzetesek, kiket a mórok hitükért börtönbe vetettek, majd lefejeztek és máglyán elégették.

Augusztus 21.

Chantal Szent Janka-Franciska özvegy † 1641.

Szalézi Szent Ferencnek (jan. 29) és a fiatal Frémiot András bourges-i érseknek egy javadalmi vitás ügye a dijoni főtörvényszék elé került. Ferenc ebben az ügyben 1604 tavaszán kénytelen volt Bourgogne fővárosába, Dijonba menni. Ugyanakkor szívesen engedett a város fölkérésének s vállalkozott a nagyböjti beszédek tartására. Az ügy a két főpap között a legbékésebb módon intéződött el, s kettőjük között bensőséges barátság szövődött. Nemsokára rá a városba

érkezett az érsek nővére is, Janka-Franciska, Chantal báró 32 éves özvegye. A bárónét édesatyja, Frémiot Eusztách főtörvényszéki elnök éppen a nagyböjti beszédek miatt hívta Menthelonból a szülői házba.

Az özvegy 1572 január 28-án született Dijonban. Születési napja a vidék egyik szentjének, réomei Jánosnak ünnepe s ezért a Janka névre keresztelték. A bérnálásban római Szent Franciska (márc. 9) nevét nyerte. Anyja harmadik gyermekének, Andrásnak születése után gyermekágyi lázban halt meg. Janka akkor mindössze 18 hónapos volt. Neveltetése így buzgó és nagyműveltségű atyjára hárult, aki ennek a feladatnak a legteljesebb mértékben meg is felelt. Az élénk leányka igen szép, szellemes és jámbor hajadonná serdült. Húszéves korában férjhez ment Chantal Kristóf báróhoz s vele kilenc évig a legpéldásabb házasságban élt. A bárónak sok időt kellett töltenie IV. Henrik francia király udvarában. «Ha az udvarban tartózkodott — írja egy régi írás —, Janka egészen Istennek szentelte életét, ha pedig a bourbilly-i kastélyába tért, egészen neki élt.» A boldog házasságot Isten hat gyermekkel áldotta meg, akik közül azonban az első kettő mindjárt születése után meghalt. 1601-ben a bárót végzetes baleset érte. Egy vadászati alkalmával legjobb barátja véletlenül oly súlyosan meglötte, hogy sebeibe felesége karjai közt belehalt. Ez súlyos csapás volt az asszony számára; de még közelebb vitte lelkét Istenhez. Négy gyermekével apósának mentheloni kastélyába vonult, ahol sok türelemmel gondozta a szeszélyes öreg bárót, élt férje emlékének és gyermekei nevelésének. Hallani sem akart újabb férjhezmenetelről, noha erre két ízben is lett volna módja. Amikor 1604-ben a genfi püspök beszédeire sietett szülővárosába, elég sok súlyos kereszt nehezedett már fiatal vállaira, bánata azonban csak egy volt: nem volt megfelelő lelkiatyja.

A nagyböjt első péntekjén érkezett meg s még aznap résztvett a püspök szentbeszédjén. Alig hogy megpillantotta a szónokot, szent megdöbbenéssel ismerte föl benne azt a lelkiatyát, aki még özvegysége elején egyik látomásában megjelent előtte. S a püspök is — így folytatja Janka legregibb életírása — a szószékről meglepetéssel látta, hogy a szavait annyira leső nő azonos azzal, aki neki már megjelent egyszer a salesi várban mint szerzetalapító tervének végrehajtója. A beszéd után azonnal odafordult az érsekhez s kérdezte: «Kérem, nem tudná megmondani, kicsoda az a

barnahajú fiatal nő, aki a beszéd alatt özvegyi ruhában a szoszékkal szemben ült s oly odaadóan figyelt?» Az érsek mosolyogva felelte, hogy az az ő testvérnénje. A bárónő a nagyböjt folyamán többször találkozott a szent főpappal: lelki leánya lett s a legteljesebb engedelmességgel vetette magát alá vezetésének.

Ezzel kezdetét vette az a szent barátság, mellyel legfeljebb Assisi Szent Ferencnek Szent Klárához és Keresztes Szent Jánosnak Szent Terézhez való lelki kapcsolatát lehet párhuzamba tenni. Az Isten kegyelmét Ferenc közvetítette «nőtestvére» számára, s e közvetítés alatt az amúgy is komoly keresztény életű és rendkívül tehetséges nő nagy szentté lett. Lelkiatyja kérésére már Dijonban eltüntette ruhájáról a fölösleges cicomát. A büszkeség, erőszakosság és szomorúság, természetének e kedvezőtlen tulajdonságai, amelyek ellen eddig is állhatatosan küzdött, lassan-lassan helyet engedtek lelkiatyja alázatos szelídségének, tetterjének és vidámságának. A püspök irányítása mellett a vár úrnője a környék szegényeinek anyja lett. Egész észrevétlenül haladt a szerzetesi hivatás felé s egyszer csak teljes erővel érezte, hogy el kell szakítania mindazokat a kötelékeket, amelyek a világhoz fűzik. Ekkor (1607) Szent Ferenc már előállhatott az ő bölcs és szelíd lelkében megérett új szerzet gondolatával. Apácákat akart, de olyanokat, akiknél a szigorú vezeklést bensőség, önfeláldozás, szelíd jóság, jóindulat, egyszerűség, szegények és betegek szolgálata váltja föl, s akiknek ép ezért a világgal való érintkezése szabadabb lenne. Szerette volna, hogy az ő leányai annak a Szent Szűznek nyomdokaiban járjanak, aki ott tudta hagyni a magábavonulásnak csendes názáreti otthonát s Juda sziklás hegyein át sietett Erzsébethez (Luk. 1, 39), mert annak szüksége volt gondozó szeretetére. Nem nehéz észrevenni itt azokat a gondolatokat és indításokat, amelyek alig két-három évtized múlva Páli Szent Vince (júl. 19) leányainak adtak létet. A jámbor özvegy örömmel vállalkozott lelkiatyja munkatársának és tervei végrehajtójának.

A végrehajtás útját még nagy nehézségek zárták el. Éltek még szeretett atya és apósa; s ott volt négy kiskorú gyermek. Isten segítsége, lelkiatyja bölcsesége és saját lelki ereje ezeken a nehézségeken diadalmaskodott. 1606 őszén legidősebb lánya férjhez ment Szalézi Ferenc öccséhez, Thorens báróhoz. Utána Menthelonban összeült a családi tanács,

hogy döntsön az ő további sorsáról. A tanácsban részt vett atyja, András öccse és lelkiatyja. Amíg a három férfi tanácskozott, ő a kápolna oltára előtt térdelt s buzgón könyörgött Istenhez, világosítsa föl lelkiatyját, hogy bölcsen képviselje lelkének érdekeit és indítsa meg hozzátartozóit a belegegyezés megadására. Egy idő múlva behívták őt is s kérdéseket intéztek hozzá hivatására vonatkozólag. Feleleteiből lehetetlen volt föl nem ismerni Isten hívását. A határozat az lett, hogy a következő tavasszal Ferenc püspöki székhelyére, Annecyba mehet leányaival együtt, az apóst majd ők értesítik a helyzetről s kis fia nevelését apja folytatja Dijonban.

Mielőtt elindult volna életének döntő útjára, legkisebb lányát magához szólította a Mindenható. Ezzel az újabb sebbel lelkében 1610. nagyböjt első vasárnapján búcsút vett Menthelontól. A falu népe hosszú kocsisorban jó messzire kísérte ki úrnőjét. Fájdalmasabb volt a búcsúzás Dijonban. Kisfia még akkor is rá akarta venni, hogy ne menjen el. Az anyának vérzett a szíve, amikor nyakába kapaszkodott a gyerek. A fiú a küszöbre vetette magát és sírva mondotta: «Anyám, csak testemen keresztül távozhatsz». Az anya szerette fiát, de még jobban az Istent és átlépte fia testét. Amikor végül könnyező atyja elé térdelt, az a következő szavakkal adta meg utolsó áldását: «Nem szabad meghiusítanom Isten akaratát: saját kezemmel áldozom föl egyetlen leányomat, aki nekem ugyanolyan drága, mint Izsák volt Ábrahámnak».

1610 június 6-án két társnőjével együtt 38 éves korában fölvette Annecyban a Boldogságos Szűz látogatásáról («Visitatio») nevezett egyszerű fogadalmas szerzet ruháját. Az új intézmény nagyon szépen nekizsendült. Igen nagy kegyelem volt Janka és leányai számára, hogy püspökatyjuk nagy lelkének és irodalmi működésének legjavát nekik szánta. A püspök legtökéletesebb műve, az isteni szeretetről írt Teotimus (1616) is az ő irányításukra készült. A főnöknő az alapítóval együtt azonban csakhamar kénytelen volt meggyőződni, hogy az egyházi hatóságok csak akkor nézik majd jó szemmel az ifjú szerzetet, ha ünnepélyes fogadalmas renddé alakul át. Ez meg is történt, s V. Pál pápa 1618-ban csakugyan a rend fokozatára emelte a Vizitációt. Ezzel megnyílt a rohamos terjedés útja. 1619-ben már Párizsban is alapított házat Janka s 1622-ig maga vezette azt Páli Szent Vince lelkiirányítása mellett. Szent Ferenc halála (1622 dec. 28) előtt örömmel látta, hogy szellemének szent tüze már 13 ház-

ban lobog Szavójában és Franciaországban. S a főnöknő egyénisége biztosíték volt számára, hogy élete legkedvesebb műve nem omlik össze.

Lelkileánya a legnagyobb reményekre jogosította. Hiszen a teljes valóságot mondta, mikor így írt róla: «Sohasem találtam együtt több tisztaságot a gondolkozásban, nagyobb megadást az engedelmisségben, tökéletesebb függetlenséget a földiekkel szemben, teljesebb ráhagyatkozást az Isten akaratára, bensőségesebb áhítatot az imádságban. Nem igen lehet találni lelket, amelyben oly összhangban egyesülne a nagy tehetség a legmélyebb alázattal. Egyszerű és kegyeletes mint egy gyermek, emellett azonban meglepően biztos az ítélete. Nagy lélek, aki szent vállalkozásaiban olyan bátorságot tanúsít, aminővel a nők általában nem rendelkeznek. Egyszóval: sohasem olvasom a Példabeszédek könyvének jellemzését az erős asszonyról (31, 10—30), hogy ne gondolnék Chantal anyára.»

Janka nagy lelki vezérének reményeit beváltotta. Igazán erős asszonyként folytatta a lelkiatyja halálával nehezebbé vált munkát. A hűséges lelkileány kegyeletével örködött a püspök lelki hagyatéka fölött s az anyának lelkiismeretes gondosságával és gyöngéd szeretetével vezette leányait. Kiadatta Szent Ferenc munkáit, megíratta életrajzát s megtette az első lépéseket szenttéavatása érdekében. Külső tevékenységében különösen az 1629/30. évi szavojai dőghalál idejében bizonyult nagynak.

Fáradhatatlanul utazott, írt és terjesztette rendjét. Mielőtt lehúnyta szemét, már 87 házból áradt ki Szavójában, Olaszországban, Svájcban és Franciaországban a szegényekre, a betegekre és a nevelőintézetek leányifjúságára a Vizitáció szalézi szelleme.

És nagylelkűen tovább viselte keresztjét. Sokat betegeskedett. Egymásután haltak meg rokonai és apái közül azok, akik legközelebb állottak hozzá. A legnagyobb sebet vitte fiának hősi halála ütötte a lelkén: 1627-ben a francia kálvinisták elleni küzdelemben 27 lándzsasebtől vérzett el. De nem kis keresztet jelentettek számára lelki küzdelmei. Páli Szent Vince, aki Szent Ferenc halála után lett lelki vezetője, így ír ezekről: «Látszólag annak a békességnek és nyugalomnak volt a részese, amelyet az erények magas fokán álló lelkek élveznek. Lélekben azonban sokat szenvedett. Többször közölte velem szóban és írásban, hogy lelke tele

van kísértésekkel és utálatos gondolatokkal; állandóan arra kell törekednie, hogy ne kelljen rendezetlen lelke mélyébe tekintenie, mert az számára valóságos pokolnak tűnik föl. Ennek ellenére külsőleg mindig megőrizte vidámságát).

Nagy tetterejének, hősiez keresztviseelésének, egész lelki nagyságának titka nagy hite volt. A vérével leírt trienti hitvallást állandóan a keblén viselte. A szentmisében a Credo volt legkedveltebb éneke. A szentek közül a hívők atyját, Ábrahámot különös melegséggel tisztelte. A szentírás könyvei közül az Apostoli Cselekedeteket olvasta leggyakrabban: onnan sugárzik legelevenebben Szent Péter és Pál hite. A hitgizságok közül az Oltáriszentség mint a «hitnek titka» állt szívéhez legközelebb. Az Oltáriszentség előtt Aquinói Szent Tamásnak *Adoro* kezdetű himnuszát («Rejtőző Isten-ség...») zengte legszívesebben. Szobája legkedvesebb dísz azok a virágok voltak, amelyek a tabernakulum előtt hervadtak el. Nagyon szerette t. i. a virágokat. Az oltárra mindig került friss virág a kolostor kertjéből. Mikor elhervadt, szobájában a feszület lábához tette. Mikor egyszer egyik lánya megkérdezte, miért nem tesz soha a feszület elé friss virágot, hosszas faggatás után azt felelte: «Lányom, a virág élete illat és szín. Ha az oltárra teszik, lassan kileheli ezt az életét és meghal. Így vágyom én, hogy életem lassan elszálljon, egyedül Isten előtt és az ő szent titkai tiszteletére.»

Így történt. 1640-ben visszavonult a kormányzástól s a következő év nyarán ellátogatott Franciaországba. Osztrák Anna anyakirályné meghívására megfordult a királyi udvarban is, ahol a legnagyobb tiszteletben volt része. Nagy öröm volt a számára, hogy több rendházban viszontláthatta leányait s élete alkonyán Párizsban újra találkozhatott Páli Szent Vincével. Amikor az év őszén hazafelé tartott, a moulinsi rendházban megbetegedett, tüdőgyulladásba esett s 1641 dec. 13-án a szentek halálával halt meg. Földi maradványait Annecyba vitték. 1751-ben avatták boldoggá, 1767-ben pedig szentté. Életét tüzetesen meg lehet olvasni Bougaud életrajzában; fordították a budapesti kispapok 1903-ban.

Genfből, Lyonból vagy a Mont Blanc környékéről érdekes elzarándokolni a felsőszavojai Annecyba is. Égbenyúló hegyek koronázzák, festői tó mellett fekszik, s lakossága igen rokonszenves. Mintha a kis város most is Szent Ferenc és Chantal anya vezetése alatt állana! A főpiacot a Vizitáció legrégebb háza előtt a szent püspök szobra díszíti. A város

fölött az a domb uralkodik, amelyen a Vízitáció nagyszabású anyaháza és temploma áll. A templom kriptájában nyugszik a két szent. A két koporsót oltár köti össze, tabernákulummal és Jézus szentséges szívének szobrával. Így kapcsolta össze őket már földi életükben a legtisztább testvéri szeretet és minden tiszta, termékeny szeretet kútfője és záloga: az Úr Jézus Krisztus szeretete.

Ugyanerre a napra esik

Tolomei Boldog Bernát hitvalló † 1348. Előkelő szieniai családból származott. Jogot tanult és előkelő állásokat töltött be, szülővárosának polgármestere is volt. Negyvenéves korában két társával magányba vonult, néhány évvel később kolostort épített az Olajfák hegyéről nevezett Boldogasszony tiszteletére, és ezzel alapítója lett az olivetánusok bencés kongregációjának, mely valaha igen el volt terjedve, kivált Olaszországban. Még ma is nyolc kolostorban élnek az olivetánus «fehér» papok. Bernát az 1348-i dőghalál idején halt bele a betegek hős ápolásában szerzett fertőzésbe.

Fáni = Franciska. Lásd fönt.

Augusztus 22.

Berchmans Szent János hitvalló † 1621.

Diest jelentéktelen kis város a belga Brabantban. Flamand lakossága hűségesen kitartott az ősi katolikus hit mellett azokban a szomorú küzdelmekben, amelyek végre 1579-ben Németalföldet a kálvinista Hollandiára és a katolikus Belgiumra szakították szét. Itt élt Berchmans Károly tímármester Hove Erzsébet nevű feleségével. A férfi jobb családból származott, s a magasabb tanulmányokba is belekezdett. A háborúskodással járó nehéz anyagi helyzet azonban az iskola abbahagyására és az iparos pályára kényszerítette. Feleségének családjá meg bíboros, tábornagy és egyéb előkelő rokonokkal dicsekedhetett. A házaspár szerény anyagi viszonyok közt élt, becsületessége révén azonban köztisztviselőnek állott. Károlyt egymás után választották meg polgártársai városi tanácsosnak, polgármesternek; egy ideig templomgondnok is volt.

Most is látni a házat, amelyben 1599 márc. 13-án megszületett első gyermekük. A keresztségben a János nevet

kapta. A szoba, melyben a fiú először látott napvilágot, jelenleg kápolna, bölcsőjének helyén pedig oltár emelkedik.

A kis János otthon vallásos nevelésben részesült. Szerette a szülői házat és kisebb testvéreit. Korán kedvelte meg a templomot s legnagyobb öröme az volt, ha reggelenkint két-három szentmisén ministrálhatott. Nagyon szerette az iskolát, és korán kezdte járni a szenvedés iskoláját is. Kilencéves volt, amikor édesanyja gyógyíthatatlan betegségbe esett. Sokat imádkozott érte, s teljes önfeláldozással ápolta. Már gyermekkorában meghallotta Istennek papságra hívó szavát. Szüleinek is az volt a leghőbb vágya, hogy «kis angyal»-ukból Isten szolgálja legyen. Ezért a helybeli latin iskolába adták. Amikor meg kitűnt, hogy fiuk a legjobb tanuló, nehéz anyagi helyzetük ellenére is elhelyezték őt a diesti plébánián. A jámbor premontrei plébános t. i. állandóan előkészített a papságra néhány nála lakó reverendás kisfiút. János akkor a tizenegyedik évében volt. Itt is ő volt a legkiválóbb tanuló, s hozzá még a legjámborabb és a legkedvesebb fiú. Aprószentek ünnepén egyszer társai őt választották meg, hogy a kor szokása szerint a templomban a plébános helyett papi ruhában megtartsa a vecsernyét, s megáldja a népet. Ettől kezdve még öntudatosabban törekedett, hogy ne csak a «gyermek-örömmünnepen», hanem a valóságban is pap legyen.

Csak három évig lehetett a plébános oldala mellett. Atyja hosszú tépelődés után végre is úgy találta, hogy nem bírja tovább az iskoláztatást, s kénytelen fiát mesterségre adni. Sokba került felesége betegsége és a másik négy gyermek; a mesterség is gyöngén ment: a félben maradt deákos ember nem tudott egész lélekkel neki állni. János, amikor megtudta az atyai elhatározást, kővé vált. Tehát mindennek vége? Ez lehetetlen! Térdreborult és könnyek közt kérlelte atyját: «Bízzál Istenben és a Szent Szűzben! A kiadások miatt ne aggódjál. Adj kenyeret és vizet, többre nincs szükségem. Csak ne vess gátat hivatásomnak». A beteg anya fiával együtt sírt, az atya pedig kínos küzdelem után megígérte, hogy próbál majd valamit.

Az ígéret után János a templomba sietett. Forró imádságát meghallgatta Isten. Egy ismerős közvetítésével 1614-ben Froymont kanonok takarítódíákja lett Mechelnben. Föl-szolgált az asztalnál, söpört, serényen ment, ahová küldték, sőt segítette a tanulásban azt a három módosabb fiút, akik a kanonok úrnál laktak. Emellett szorgalmasan járt a szeminá-

riumi iskolába. Jótevője, tanárai és társai a legrövidebb időn belül csodálattal látták, hogy kivételes szellemi és lelki képességekkel megáldott fiúval van dolguk.

A következő 1615/16 iskolai évben keresztül vitte, hogy a jezsuiták mechelni kollégiumába kerüljön. Pedig kezdetben jóakarói ellenezték ezt a lépését. A legfelső osztály legkiválóbb tanulója volt. Egyben megismerte és megkedvelte Jézus társaságát. Szent Jeromos leveleinek és az alig negyedszázad előtt elhunyt Gonzága Alajos életének olvasása döntő hatással volt kereső lelkére. Sokat imádkozott és gondolkozott. Az év végén 25 forint ajándékot kapott kanonok jótevőjétől. Egy harmadát a szegényeknek adta azzal a meghagyással, hogy kérjék számára Isten fölvilágosító kegyelmét. A többiért ugyanazzal a céllal szentmiséket mondatott gyermekkori kedvelt búcsújáróhelyén, a Boldogasszony montaiui templomában és a «Bölcsesség széké»-nek löweni oltáránál.

A fölvilágosítás nem késett: teljes határozottsággal meglátta, hogy nem világi papnak, hanem jezsuita szerzetesnek hívja az Úr. Most is megvan a brüsszeli királyi könyvtárban a levél, amelyben 1616 augusztusában elhatározását bejelentette szüleinek. «Teljesen az Úr Jézus Krisztusnak szenteltem magamat — írja —, és tehetségem szerint harcolni akarok az ő zászlaja alatt. Remélem, drága szüleim, hogy nem lesztek meggondolatlanok és nem álltok ellen Krisztus Úrunknak.» Ez a levél nagy riadalmat keltett otthon. Atyja világi papnak szánta, s a jövőben segítséget remélt tőle. Most e remények foszlóban voltak. Azonnal Mechelnbe sietett; fiának nem szabad egy meggondolatlan lépéssel tönkre tenni családjá jobb jövőjét. Azonban János már akkor tisztában volt önmagával. «Azt kívánod-e — kérdezte János atyjától —, hogy inkább a te kívánságodat kövessem, mint az Úr akaratát?» Fia lelki vezetőjével való beszélgetés után az atya megnyugodva távozott. Legalább így látszott. De alig ért haza, újra megkezdődtek a támadások és a rábeszélések. Szent Alajos (jún. 21) tanítványa azonban nem ingott meg és győzött. 1616 szept. 24-én szülői engedéllyel és áldással öltözött be a mechelni noviciátusban.

Belépése után azt mondta lelkiatyjának: «Én szent akarok lenni, és pedig nagy szent». Ez a lendület nem volt szalmaláng. Alig két hónapra rá már is volt módja ezt megbizonyítani. Hírt kapott arról, hogy hosszú évek óta beteges-

kedő édesanyja halálán van. «Drága, jó anyám — írta neki — küzdj bátran! Gondolj a koronára, amely reád vár. Az égben még jobban szeretsz majd bennünket.» Az anya megvigasztalódott fia levelén, s 1616 dec. 1-én abban a tudatban költözött az örökkévalóságba, hogy fia a legjobb helyen van. Az atya erre újra Mechelnben termelt, s fiát megint csak a világi papság felé akarta terelni. A Jánossal folytatott beszélgetésnek azonban az lett az eredménye, hogy hosszabb lelki-gyakorlat után ő maga nekifeküdt a fiatal korban félbeszakított tanulmányoknak, áldozópappá lett és Diestben kapott kisebb javadalmat.

János noviciátusa gyorsan és boldogan telt. Nap-nap mellett öltözködéskor megcsókolta ruháját s örvendett, hogy az új napon újra Krisztus egyenruháját viselheti. Szent tűzzel végezte áhítatgyakorlatait és vidáman önmegtágadásait. Amikor a folyosót söpörte vagy a lámpát tisztította, vagy valami önmegtágadást végzett, jókedvvel mondogatta magának: «Nem kell elkényeztetni a kis csacsit, a testet!» 1618 szept. 25-én letehetette egyszerű fogadalmát.

Tanulmányai folytatására Antwerpenbe küldték. Alig ért oda, megjött az utasítás, hogy a bölcseleti tanfolyam végzésére Rómába kell mennie. Elindulása előtt Diestbe ment, elbúcsúzni hozzátartozóitól. Későn érkezett. Atyját néhány nap előtt temették el. Assisi Szent Ferencsel az égre nézett s fölkiáltott: «Most még inkább mondhatom: *Mi atyánk*, ki vagy a mennyekben». 1618 okt. 24-én elindult gyalogszerrel az Örökváros felé s az év utolsó napján célhoz ért.

Ugyanabba a szobába került, amelyben Alajos lakott. «Alajos megint a földön jár», mondogatták a környezetben. S akik ismerték még a fiatal Gonzága grófot, azok hozzátették, hogy a flamand klerikus szentsége melegebb és derültebb, mint olasz példaképeé. Az egyetemre beiratkozott fiatal világi nemesek akárhányszor csak azért mentek az előadásra, hogy lássák angyali arcát és épüljenek rajta. Különösen két dolog ragadta meg kortársai lelkét. János az érintkezésben mindig a legszeretetreméltóbb és legvidámabb tudott lenni, s utólérhetetlen lelkiismeretességgel tartotta meg a legkisebb szabályt is. A legtöbben nem is sejtették, hogy ez nem is volt könnyű feladat a számára, hanem kemény küzdelem eredménye. «*Mea maxima poenitentia vita communis est* — mondotta. Számomra vezeklés és önmegtágadás a közös élet: a társak és a szabályok.» Emellett a legelső volt a tanulmá-

nyokban. A hároméves tanfolyam végén őt jelölték ki, hogy a nyilvános vitán védje a három év alatt tanult bölcseleti tételeket.

Ezután többször érezte magát fáradtnak. Ennek ellenére aug. 6-án résztvett egy bölcseleti vitán. Este már láza volt, másnap pedig a betegszobába került. Aug. 13-án magához szólította a Mindenható. Utolsó perceiben is a szabályzat, az olvasó és a feszület volt a kezében. Ezek voltak utolsó kísértéseiben is hathatós fegyverei. Valóban úgy halt meg, mint mondotta: «Cum his tribus libenter moriar. Ezzel a három dologgal örömet halok meg». Halálakor 23. évében volt csak. Hogyan tudott ilyen rövid idő alatt erre a nagy szentségre jutni? Két elve volt: «A legkisebb dolgot is nagy-nak veszem és: Keveset beszélni, sokat tenni!» Így mutatta meg a kitűnő diák, hogyan lehet röviden és kitűnően elnyerni az élet nagy iskolájában a nagy jelest.

Földi maradványai a római San Ignazio-ban pihennek. Boldoggáavatása 1865-ben történt, a szentek közé pedig 1888-ban iktatták. Ünnepe aug. 13-án van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szimforián vértanu † 180 k. Autun francia város volt a hazája. Akkor ott még kevesen voltak a keresztények, de annál öntudatosabbak és elszántabbak. Köztük Szimforián, aki akkor még alig serdült ifjúvá. Arcán a megőrzött keresztény ártatlanság titkos jegye ragyogott, mikor a város feje elé került — merthogy a pogány Ceres ünnepét nem tartotta meg, úgy mint tették más római polgárok. A városkapitány azt hitte, könnyű dolga lesz a gyermek ifjúval. Főolvastatta előtte a római törvényt, mely ellen vétett. Szimforián egyszerű feleletet adott: Nekem teljesítenem kell a királyok királyának törvényét. Különbben adj kalapácsot, egy-kettőre összetöröm a ti bálványisteneiteket. Börtönbe vitték. Hosszú napok mulva újra elővezették: lesoványodott, ifjúságának rózsái lehervadtak arcáról, de kigyúltak rajta a Szentlélek pünkösdi rózsái. Igérhettek neki jólétet, jövőt; fenyegethették. «Félem a Mindenható Istent, aki megteremtett, és csak neki szolgállok.» És hű maradt Urához akkor is, mikor a hóhér kardja alá hajtotta ifjú fűrtös fejét. Az Úr megadta neki az élet koronáját és megdicsőítette a földön, Szűkebb hazájában és azontúl, kivált a középkorban, nagy tiszteletben volt mindig.

Augusztus 23.

Benizzi Szent Fülöp hitvalló † 1285.

A szervitarend (lásd febr. 12) történetében olvassuk, hogy mikor a hét szent alapító kevéssel a Monte Senariora való kivonulás után újból megjelent Firenze utcáin, egy öthónapos csecsemő, aki anyja karján ülve nézte őket, mindeknek ámulatára megszólalt és hangosan felkiáltott: «Ime, ezek Mária szolgálói». Ez a csecsemő, aki nevet adott az új szerzetnek, Benizzi (Benitius) Szent Fülöp, a szervitarend későbbi generálisa és tulajdonképeni megszervezője volt.

1233 aug. 15-én, Nagyboldogasszony napján született Firenzében, az nap, mikor a hét szent férfiú megalapította a szervitarendet. Előkelő származásának megfelelően, igen gondos és sokoldalú kiképzésben részesült. Éveket töltött a párizsi és pádovai egyetemeken és alapos jártasságot szerzett az orvosi és bölcséleti tudományokban. Tanulmányai bevégeztével szülővárosában egyrészt a politikai pártok összebékéltetésén, másrészt meg a mindjobban eláradó hitetlenség és erkölcstelenség feltartóztatásán fáradozott. De csakhamar ráeszmélt, hogy mint magánember alig tehet valamit. Arra gondolt tehát, hogy legjobb volna valamilyen szerzetesrendbe lépnie. De hogy melyikbe, azt sehogyan sem tudta eldönteni. Pedig sokat töprengett rajta. 1252 ápr. 4-én, a húsvétutáni csütörtökön is ezzel a gondolattal lépte át a szerviták kicsiny templomának küszöbét. Mikor belépett, a pap épen a Kandaké etiópiai királyné kincstartójának megtéréséről szóló szentleckét olvasta. A gondolataiba mélyedt Fülöp megdöbbenve figyelt föl a fülébe csengő szavakra. Úgy érezte, mintha a Fülöp apostolhoz intézett felszólítás: «Menj oda Fülöp, és szegődjél ahhoz a kocsihoz», egyenesen neki szólna. «Ime, töprengett magában, Isten nyilvánvalóan azt kívánja tőlem, hogy kövessem ezt a kocsit; azt akarja, hogy a Boldogságos Szűz különös oltalma alatt álló szervitarendhez kössem életemet.» A rákövetkező éjtszakán álmában úgy tetszett neki, mintha egy minden oldalról meredek sziklafalaktól, mély szakadékoktól és járhatatlan bozótoktól körülvelt vadonba tévedt volna. Bármerre próbált menekülni, minden oldalról leküzdhetetlen természeti akadályok és fenevadak állották útját. Végso kétségbeesésében az égre emelte tekintetét és Istenhez esedezett segít-

ségért. És íme egyszer csak megnyílt előtte a mennybolt és feltűnt a Boldogságos Szűz napsugaras alakja: Megszámlálhatatlan angyalsereg közepett fényes szekéren ült, és kezében a szervitarend ruháját tartva így szólt a szorongatott ifjúhoz: «Fülöp, menekülj az én rendembe».

Mikor fölébredt, késedelem nélkül jelentkezett a szent alapítók egyikénél, Monaldi Bonfilionál, aki akkor a camarzai kolostor perjele volt, és fölvételért esedezett. De alázatosságból elhallgatta főiskolai tanulmányait és szerényen beérte a laikus vagyis az egyszerűbb és közönségesebb munkát végző testvér állásával. Fogadalma után (1253 szept. 8) a Monte Senario kietlen magányába húzódott és ott a legszigorubb vezeklő életmódot folytatta. De elüljáróinak akaratára már három év múlva a sienai ujoncnevelő intézet élére állította. Mint novíciusmester az egyetemes káptalan megbízásából egy mély lélekismeretről és élettapasztalatról tanuskodó tervezetet dolgozott ki a szerzetesjelöltek kiképzésére, mely később a rendi konstitúcióknak is alapjául szolgált.

A rend vezetőségének természetesen feltűnt a laikus testvér nagyszabású munkálata és ezért fokozottabb figyelemmel kezdte kísérni minden lépését. Egy kevéssel utóbb lejátszódott epizód még gyanúsabbá tette az alázatos testvér színlelt tudatlanságát. Történt ugyanis, hogy a sienai laikus testvérek közt valamilyen okból meghasonlás támadt. A generális néhány értelmes rendtagot bízott meg a viszály elsimításával. A bizottság természetesen Fülöpöt is maga elé idézte, és ő vallomásában olyan mély emberismeretet, annyi gyakorlati bölcseséget és olyan elragadó ékesszólást árult el, hogy a kihallgatást végző atyák magukon kívül voltak az ámulattól. Most már nem lehetett tovább titkolni a dolgot; Fülöpnek akarva nem akarva be kellett ismernie, hogy annakidején egyetemi végzettséggel lépett be a rendbe. Elüljárói a laikus testvérek sorából nyomban átiktatták őt a paptestvérek közé. Fülöp ugyan eleinte húzódozott. Nagy alázatosságában méltatlannak érezte magát az áldozópapi méltóságra; de meghajolt a magasabb akarat előtt és 1259-ben fölvette az egyházirend szentségét.

A felszentelés nagy forduló lett Fülöp életében. A volt laikus testvér rövid idő alatt a kor vezető egyéniségei közé emelkedett. IV. Kelemen pápa († 1268) «apostoli igehirdetővé» nevezte ki és felhatalmazta, hogy az egész földkerekségen olyan tekintéllyel hirdesse az evangéliumot, aminő

egyébként csak Krisztus földi helytartóját illete meg. A II. lyoni egyetemes zsinaton úgy volt az egybegyűlt különböző nyelvű főpapok előtt, hogy megisméltódni látszott az első pünkösdi nyelvcsodája. Sőt néhány évre rá a Viterbóban összegyűlt bíborosok egyenesen a pápai trónra szánták, és ő csak gyors futással tudott menekülni a nagy méltóságtól, melybe beleborzadt mélységes alázata.

Mint pápai legátus nagy befolyást gyakorolt korának politikai eseményeire is. Így pl. jelentékenyen közreműködött az olasz városok (Bologna, Firenze, Pistoia) pártviszályainak lecsendesítésében, és mindenki másnál hathatósabban segítette Habsburgi Rudolfot trónjának megszilárdításában. A német fejedelmek, lovagok és városok ugyanis elsősorban az ő szavára fogtak fegyvert és segítették Rudolfot a sorsdöntő morvamezei győzelem kivívásában (1278). A császár azzal hálálta meg az értékes támogatást, hogy feleségével, Hohenbergi Annával együtt felöltötte a szervita harmadrend ruháját.

A legnagyobb szolgálatokat azonban mégis tulajdon rendjének tette. Rendtársai bizalmából már 1267-ben generálissá lett és az is maradt holta napjáig. Mindenekelőtt elhallgattatta azokat a rosszakaratú embereket, akik a negyedik lateráni és az első lyoni zsinat határozataira való hivatkozással lépten-nyomon a rend eltörlését sürgették. Azután a régóta nélkülözött konstitúciók elkészítésével betöltözte a hét szent alapító művét és hosszú századokra biztos alapot vetett az addig még mindig ingtag intézménynek. Végül a szerzetesi fegyelem megszilárdításával megszerezte számára a további terjeszkedés lehetőségét. Magyarországon, ahol különben személyesen is megfordult, úgyszintén Lengyelországban és a távoli Indiában az ő generálissága alatt és az ő közreműködésével létesültek az első szervita kolostorok. Ugyancsak az ő nevéhez fűződik a rend női ágának és harmadrendjének megszervezése is.

Ennyi munkába belefáradva Fülöp a borgói rendi nagykáptalanon le akart mondani hivataláról, de rendtársainak könyörgésére elállott szándékától és tovább dolgozott: szervezett, buzdított, prédikált és hirdette a bűnbánattartás halaszthatatlan sürgősségét. Szava általában termékeny talajra talált, de olykor-olykor ellentmondással is találkozott. Forliban pl. egy prédikáció végeztével néhány elvetemült ember megtámadta és félholtra verte. Ő azonban szenthez illően

most sem tett mást, mint hogy ellenségeinek megtéréséért imádkozott. És hamarosan meg lett az az elégtétele, hogy legnagyobb ellensége maga is szervita és idővel a rend egyik legtiszteltebb szentje lett. (Szent Peregrin, máj. 1.)

Élete utolsó éveit jórészen magános remeteségben töltötte. Mintha csak kezdő szerzeteskorának szent ihlete kelt volna benne új életre. Aránylag fiatalon, 52 éves korában szenderült jobblétre, Szűz Mária fiához méltóan: Nagyboldogasszony nyolcadán, mikor az Űrangyalát imádkozták. Teljes életében a bűnbánat hőse volt. Jóllehet halálos bűn soha nem szennyezte be lelkét, nem győzött bánkódni bűnein. A hét bűnbánati zsoldárt tízéves kora óta mindennap elmondta és halálos ágyán is könnyek közt imádkozta az 50. zsoldárt, a Miserere-t. Haláltusája alatt még egy súlyos lelkitusát vívott: kegyetlen aggodalom szállotta meg, hogy elkárhozik. De állhatatos bűnbánata diadalmaskodott. Halála előtt rövid idővel megnyugodott, bízó hangon felelt a haldoklók egyházi imádságait mondó rendtársainak; aztán újra megjelent neki Szűz Mária sugárzó anyai kegyességben, mint annyiszor életében. Ő feléje tárta karjait és egy szelíd sóhajjal átadta lelkét mennyei Anyjának.

Ugyanerre a napra esik

Klaudius, Asztérius és Neon vértanuk † 305 k. Ciliciában éltek. Mostohájuk Dioklecián keresztényüldözése idején följelentette őket, mire sok kínzás után keresztre feszítették.

Szent Teonás patriarka hitvalló † 300 k. Alexandriában volt patriarka. Nagy Sz. Atanáznak egyik elődje.

Augusztus 24.

Szent Teodorik apát hitvalló † 1087.

A belgiumi Leernesben született 1007-ben. Apja katona volt. Fiát is katonának akarta nevelni. Édesanyja azonban papnak szánta. Sokat vitatkoztak hát, hogy mi legyen a gyerekből? Különösen mikor elérkezett a döntés ideje. Végül is az Űristen döntötte el a szülők vitáját. Megmutatta, hogy magának választotta Teodorikot. Két baleset figyelmeztette az ellenkező apát. Egyszer a konyhán fővő leves forrázta le a fiát, máskor pedig leesett a háztetőről és karját törte. Mindkét alkalommal olyan súlyos volt a sérülés, hogy halálveszedelemben forgott a fiú. S csak arra gyógyult meg, hogy

az apja késznek mutatkozott engedni. Először ugyan még visszavonta ígérését, második alkalommal azonban végérvényesen elintéződött a dolog. Teodorik a lobbes-i kolostor iskolájába került. Egyelőre csak mint diák.

A lobbes-i bencés-kolostort a 7. században alapították. Mikor Teodorik ott diákoskodott, virágjában volt benne a szerzetesi élet. Kilábolt már a 10. század zavaiból (a kalandozó magyarok is megfordultak benne) s az új, életerős clunyi szellem befogadásában az elsők között áll. Tudományukról és szentségtükről híres emberek a lakói. A tízéves Teodorik tágra nyílt lélekkel ment közéjük. Szent mohósággal szinte valamennyiök tudományát és buzgóságát magába akarta szívni. Fejlődése töretlen vonalban halad. Tizenkilencéves korában a rend tagjai közé lép. Ettől kezdve még nagyobb odaadással akarja magában megvalósítani korának aszketikai életeszményét. Tíz esztendő mulva előjárói méltónak ítélik a papi rendre. 1036-ban szentelik föl.

Pappá szentelése óta csak egyszer evett napjában s ezt a szokását megtartotta egészen haláláig. Állandóan vezeklőövet viselt s még betegség idején sem tette le. Az önmegtagadás és imádság mellett elmélyedve foglalkozik a tudományokkal. Különösen a Szentírás tanulmányozását szereti. A Szentírás nagy részét kívülről is tudta. Hosszabb időn keresztül teológiai tanárként működött. Így került el Lobbesből Stablo, Mouzon, Verdun kolostoraiba. 1055-ben, római zárándoklása után a Szent Hubertus-kolostor apátjául rendelték.

Ez a kolostor még a régi, 10. századbeli világot képviselte. Hiába változott el körülötte az élet. A keresztény Európa most ébredt önmagára, most veszi észre igazában, hogy mennyi kincset kapott az evangéliumban. Nekilát, hogy kibányássa. Ésszel, szívvel, tetterővel mind a keresztény gondolatot szolgálják. Csak a Szent Hubertus szerzetesei avasodnak még a 10. század elmaradottságában. Azt teszik, amit szeszélyük diktál. Jól és kényelmesen akarnak élni. Más aspirációik nincsenek. Sem a tudományban, sem az életszentségben nem erőltetik meg magukat. S mivel mindegyikük a saját önző érdekeit szolgálja, a kolostor nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is szánalmas állapotban van.

Teodorik érezte a felelősséget és a nagy nehézségeket. Szabadkozott is a kitüntetéstől. De végre kénytelen-kelletlen belenyugodott az egyházi felsőbbség rendelkezésébe. Apátá

avatták. Nem találhattak volna nála, a vonakodónál alkalmasabbat. Mögötte áll hosszú tudományos pályája, világlátottsága és az ifjúságában magába szívott clunyi szellem. S ennek a szellemnek súlyt ad egy emberöltőn keresztül folytatott, hősieen szigorú aszkétaélet.

A Szent Hubertusban nem szívesen fogadták. Már pusztá megjelenése is kizökkentette az ottaniakat az eddigi kerékvágásból. Eleinte kinevetéssel, tréfával próbálták elintézni az új apátot. Nem vették komolyan. De hamar érezniök kellett, hogy nem lehet semmibe venni. Taktikát változtattak tehát. Szervezett frontot alkottak vele szemben. Mindig akadt valaki, hogy gáncoskodjék rendelkezéseivel szemben. A többi pedig morgott hozzá. Háta mögött tovább folytatták minden tettének lecsepülését. Mit akar ez itt a maga túlzásaival, ájtatoskodásaival?! Következtesen túltették magukat a regulán. S az engedetlennek nyíltan pártjára álltak, a bűnösök életmódját igazolni akarták. Egész viselkedésükről tüntetően lerítt a sértő szándék. Egy Lambert nevű előkelő származására büszke szerzetes volt az ellenállás vezére. Ő ugyan nem változtat eddigi szokásain!

Igy tartott ez vagy két esztendőn keresztül. De Teodorikot nem tudták sem megijeszteni, sem elkedvetleníteni. Eseményeiből nem engedett egy hajszálnyit sem. Nyugodt biztossággal fogott hozzá az apátság restaurálásához. Kezébe vette a gazdasági ügyeket, megfogta az eddig elmaradó vagy elpárolgó jövedelmeket. A befolyt pénzen rendbehozatta az épületeket. Sok helyen le volt hullva a vakolat, a tetőn itt is, ott is becsöpögött az eső, a közösség legtöbb holmija használhatatlan volt. Most mind felújította. Még új épületszárnyakat is emeltetett. Közben pedig következetesen kiszabta a büntetéseket és cenzurákat, dorgált és bízott. Próbált velük türelemmel, szeretettel boldogulni; de ha kellett, beléjük fojtotta az ellenkezést. Morgásukkal nem törődött. És imádkozott meg böjtölt rendületlenül.

A jobb érzésűek lassan becsülni kezdtek. Ennek ellensúlyozására Lambert egy botrányos jelenetet akart rendezni. Megbeszélte bizalmasaival, hogy a zsolozsma alkalmával tüntetőleg nem fogadják az apáti áldást. Lambert gögösen, dacosan állva is maradt.

S amint ott állt gúnyosan szembenézve Teodorikkal, megérintette őt az Úr. Nem büntető ostonnal, hanem fölvilágosító, léleknyitogató kegyelmével. Egyszerre átlátta, hogy

mennyire igazságtalan ügyben erőlködött eddig, mennyi durva sérelmet okozott. S a büszke lázadó alázatosan borult apátja lába elé. Meg is tért őszintén, és önként a legszigorúbb vezeklést vállalta.

Voltak néhányan, akiken ez sem segített. Aposztáziába mentek, elhagyták a kolostort. Látták, hogy az új életnek, az új léleknek nem tudnak már ellenállni. Jön és elsöpri őket: avult világnak avult embereit.

A többiekre azonban villámcsapásként hatott Lambert esete. Teodoriknak nyert ügye volt. Most már üdvösségre vezető atyjukat tisztelték benne. Még mintegy harminc éven keresztül vezette őket. S ez alatt a Szent Hubertusban is virágba szökkent a középkori keresztény áhítat és tudomány. S mikor életének vége elérkezett, fájó szívvel váltak tőle fiai. Neki kellett őket vigasztalni: «Ha igazán szerettek, akkor csak örvendezésre láthattok okot: Eljött az idő, hogy a munka után pihenésre térjek, a földi nyomorúságból az örök vigasságba menjek. Elválásunk nem tart sokáig; ti is odajöttök utánam».

Meghalt nyolcvanéves korában 1087 augusztus 25-én.

Ugyanerre a napra esik

Szent Bertalan apostol vértanu † 60 k. Atyjáról nevezték így (Bar-tholmai = Tolmai fia); egyébként Natánael volt a neve. Fülöp vezette őt az Úr Krisztushoz. Az Úr öt apostolai közé választotta és igaz izraelitának dicsérte, akiben csalárdtság nincs (Ján. 1, 44—50). S csakugyan végig tartózkodónak, megfontoltnak bizonyult. Miután azonban meggyőződött az Úr Krisztus messiási küldetéséről, teljes lelkesedéssel és odaadással szegődött hozzája. Az apostolok oszlása után Indiában (talán Etiópa határában), Mezopotámiában és utoljára Örményországban hirdette az evangéliumot. Itt megtérítette a királynak, Asztiagésnek öccsét is. A király erre halálra kinoztatta; a hagyomány szerint elevenen megnyúzatta és aztán keresztre feszítette. Ereklýei sok viszontagság után Rómába kerültek a Tiberis szigetére (983), koponyája 1238-ban Frankfurtba került. Azóta a városnak védőszentje. Több mesterség is mennyei pártfogóját, a rángatózásban szenvedők mennyei segítőjüket tisztelik benne. Ünnepe, mint az ősz kezdete, nagy szerepet visz a nép szokásaiban.

A fehér csapat, massa candida vértanui † 258. Valerián császár üldözése idejében 153 keresztényt hurcoltak az afrikai Utikában a bíró elé. Begyújtatott a mészlótóba és meggyújtatta Jupiter oltárát. «Válasszatok, mondotta, vagy tömjént tesztek Jupiter oltárára, vagy a meszes gödörbe kerültek.» Erre ók hirtelen belevetett-

ték magukat a fortyogó mészbe és egy-kettőre porrá égtek. Nemsokára bazilika emelkedett tetemeik fölött, és már Szent Ágoston dicsőíti őket.

Augusztus 25.

Szent Lajos király hitvalló † 1270.

«Szent Lajos a középkor igazi hőroza. Tiszteletben tartott minden jogot, de mindenekfölätt az igazságot követte; őszinte és szelíd lélek, keresztény szeretettel eltelt szív, aki kánpadra ítélte bünös testét, hogy lelkét megmentse; a földön csak az eget látta, s királyi tisztét a rend és méltányosság hivatala gyanánt fogta fel. Ez a szent király, ez a béke embere szívének egyszerűségében többet tett a királyság érdekében, mint a legkörmönfontabb tanácsosok és tíz harcias uralkodó, mert ezután a király úgy tünt fel a nép szemében, mint a rend és az igazságosság megtestesülése.» Egy kitünő francia történetíró jellemzi így Szent Lajost. És joggal. Mert Szent Lajos ugyanazt a szerepet tölti be a francia történelemben, amit a miénkben Szent István és Szent László, a németeknél Szent Henrik, a spanyoloknál Szent Ferdinánd, vagy az angolszászoknál Nagy Alfréd: személyében a legtökéletesebb harmóniában valósította meg a keresztény fejedelem eszményképét.

1214 ápr. 25-én született Poissyban. Atyját, VIII. Lajos királyt már 12 éves korában elveszítette; neveléséről anyja, a kasztíliai királyok véréből eredt Szent Blanka királyné gondoskodott. A szent királyné fiából is szentet iparkodott nevelni. Környezete előtt többször hangoztatta, hogy inkább kívánná fiát holtan látni, mint egyetlen halálos büntől beszennyezve. Lajosból csakugyan a hívő keresztény mintaképe lett.

Mint uralkodónak programja volt: Isten dicsőségének védelme. Törvényt hozott, hogy a káromlónak tüzes vassal kell égetni a nyelvét. Mikor udvari emberei ezt nehézményezték, azt mondta: Szívesen süttetném tüzes vassal a magam ajkát, ha ezzel ki tudnám irtani országomban a káromkodást. Halálra váltan is meghagyta fiának és utódjának: Keményen büntess mindenkit, aki gonoszul szól Isten és az ő szentjei ellen.

Mint magánember olyan szigorú következetességgel alkalmazkodott az egyház előírásaihoz, mint egy szerzetes.

Valóságos askéta volt. Országos gondjai közt is mindennap elmondta a zsoltosmát, két szentmisét hallgatott; pénteken nemcsak a húseledelektől, hanem még a nevetéstől is tartózkodott. Minden nap 120 szegényt látott vendégül: sajátkezüleg szegte nekik a kenyeret. A halálos bűnre nézve édesanyja meghagyása lelkébe égett. A keresztes háborúban megkérdezte bizalmasát, Joinville Jánost, mit választana inkább: halálos bünt vagy poklosságot. S mikor ez a poklosságra szavazott, felejthetetlen bensőséggel a lelkére beszélt, hogy a halálos bűn utálatosabb, mint száz poklosság.

Lajos már kiskorúsága idején számos jelét adta uralkodói rátermettségének; attól az időtől kezdve pedig, hogy 1236-ban maga vette kezébe a kormányzást, mint korának elismerten legjelesebb fejedelme vitte virágzó birodalmának ügyeit. Bár a békét mindennél többre tartotta, mégis rengeteget kellett harcolnia. Csaknem egyidejűleg kellett küzdenie az albiai eretnekek és pártfogójuk, Raymund toulouse-i gróf, a lázadó poitou-i urak, a narbonnei gróf, az aragoniai és angol királyok ellen. Vitézségével és példátlan személyes bátorságával mindenütt diadalra vitte hadait; de győzelmével sohasem élt vissza. Ő csak védő háborút ismert: a fegyveres hódítást és az erőszakos foglalást éppúgy nem tudta összeegyeztetni lelkiismeretével, mint általában a támadást. Sőt ha a béke érdeke úgy kívánta, kész volt elődjeinek egyik-másik nem egészen jogszerű hódításáról le is mondani. Ezzel a bölcs magamérsékléssel aztán elérte, hogy ellenfelei sorra hozzájuhászodtak és készséggel meghajoltak királyi tekintélye előtt. Nangi Vilmos krónikaíró az 1243. évi békekötéssel kapcsolatban ezt a nevezetes megjegyzést teszi: «Ez időtől fogva Franciaország bárói megszűntek királyuk, az Úr felkentje ellen bármit cselekedni, mert világosan látták, hogy az Úr keze vele van».

Küzdelmei közepett is állandó figyelemmel kísérte a Szentföld sorsát, és Jeruzsálem elestének hírére, még 1245-ben fogadást tett, hogy a legközelebbi alkalommal keresztes hadjáratot vezet Keletre. Szavának ura is maradt: 1248 aug. 25-én, későbbi halálának napján, fényes lovagsereg élén hajóra szállott, hogy Cipruszon át egyenesen Egyiptom kulcsa, Damiette alá vonuljon. Damiettét sikerült is hamarosan elfoglalnia. Nemes lelkesedésében meg sem várta, hogy hajója kikössön; vállig a vízben gázolva kezdte a harcot. Vitézsége nem ismert határt. Volt úgy, hogy

hat szaracén fogta már körül; mégis kivágta magát. Azonban éhség, betegség, hadi balszerencse megállította a fényesen indult győzelmi útjában. Manzurah falai alatt egész seregével Turansah fogságába került. A fanatikus mohamedánok a közrendű vitézeket azonnal legyilkolták, a királyt és az előkelőket pedig Manzurah falai mögé hurcolták. Lajos megadással viselte a fogság megalázó kínjait s környezetét ezekkel a szavakkal vigasztalta: «Az Isten Fia még többet szenvedett értünk». Turansah először a szentföldi városok átengedését követelte tőle, mikor azonban látta, hogy állhatatosságát fenyegetésekkel sem tudja megingatni, megelégedett Damiette visszaadásával és nyolcszázezer arany váltságdíj lefizetésével. Általában ebben a háborúban Lajos minden helyzetben, harcban és a táborban, győztesen és fogságban a legelső lovagnak bizonyult. Ádáz ellenségei is megéreztek ezt. Egyszer beosont hozzá egy emir és véres tört forgatott előtte: az imént húzta ki a szultán átszűrt szívéből, most pedig az ő mellébe mártja, ha nyomban lovaggá nem avatja. A fogoly király rendületlenül felelte: Hitetlent nem lehet lovaggá ütni..

Lajos kiszabadulása után azonnal a Szentföldre sietett, ott helyreállította a keresztények egyetértését és Szidon, Jaffa és Akkon erődítményeit jobb karba hozta. Már a hatodik évet töltötte messze idegenben, mikor anyjának és távollétében helyettesének, Blanka királynének elhunytáról értesült. A szomorú hír vétele után első szava ez volt: «Köszönöm neked, Uram Istenem, hogy anyámat ily sokáig életben tartottad». Azután összevonta seregének maradványait és 1254 tavaszán visszaindult rég nem látott hazájába.

Most ideje nagy részét országa belügyeinek rendezésére fordította. Különösen az igazságszolgáltatást igyekezett megjavítani. Hogy a hűbéri bíraskodás fonákságainak véget vessen, saját bírói illetékességét az egész országra és minden lakójára kiterjesztette, a magánharcot és a perdöntő párbajt szigorúan megtiltotta és az igazságszolgáltatás legfőbb fórumául megszervezte a párizsi parlamentet. Nem kevésbé fontos intézkedéseket foganatosított az anyagi jólét előmozdítására. A pénz egységesítésével, a monopóliumok megszüntetésével, a közlekedési útvonalak javításával, s mindezekfölött a vagyonsbiztonság megszilárdításával föllendítette az ipar és kereskedelem fejlődését. Ugyanilyen gonddal és szeretettel karolta fel országának szellemi érdekeit. A tou-

lousei egyetemet egészen újjászervezte, a párizsit pedig, benső vizzályainak elsímításával és új kollégiumok, köztük a később oly nagy hírre jutott Sorbonne alapításával az akkori világ legelső tudományos intézményévé fejlesztette; Párizsban nyilvános könyvtárt alapított, s ezeket és ezeket költött ritka könyvek felkutatására és lemásoltatására; a királyi temetkező helyül szolgáló saint-denysi apátságí templomot átalakíttatta és a Balduin konstantinápolyi császártól megszerzett drága ereklyék befogadására a gyönyörű Sainte-Chapelle-t emeltette.

Még nagyobb szeretettel gondozta az egyház érdekeit. Ha egy-egy püspöki vagy apáti szék megüresedett, szorgalmas utánjárás és a legkiválóbb főpapok és szerzetesek tanácsának kikérése után mindig a legméltóbb egyénnel igyekezett azokat betölteni. A világiaktól lefoglalt vagy bérbé vett tizedeket visszaadatta az egyháznak s e tekintetben maga adta a legjobb példát. Legbizalmasabb tanácsadóit, hivatalnokait és diplomatáit egyháziak, főleg a ferencesek és dominikánusok közül választotta. Annyira szerette ezt a két kolduló rendet, hogy egyszer többek fülehallatára kijelentette, hogy ha módjában volna testét két részre osztani, egyik felét Szent Ferenc, a másikat pedig Szent Domonkos fiainak adná. Sőt visszatérése után sokáig komolyan foglalkozott a gondolattal, hogy maga is szerzetessé lesz és csak feleségének, Provencei Margitnak könnyei tartották vissza tervének keresztülvitelétől. Ábban azonban már senki sem tudta megakadályozni, hogy Szent Ferenc harmadrendjének tagjai közé ne lépjen.

Bőkezűen gondoskodott Lajos az emberbaráti intézményekről, főleg a kórházakról is. Életírója, Joinville szerint «naponkint oly dús alamizsnát osztott ki a szegény kolostorok, kórházak és más jótékony intézetek, valamint elszegényedett nemesek, kisasszonyok, úrnők, özvegyek, betegágyasok, munkaképtelen aggok közt, hogy lehetetlen volna feljegyezni azok számát».

A jámbor király már régen megérett a mennyország számára. Régi szent szerelme azonban nem hagyta nyugodni. Híre járt, hogy a Szentföldön a keresztényeket üldözik és városaikat egymásután elveszik a hitetlenek. Ezt nem nézhette tétlenül. Pedig még első hadjárata bajait viselte. Olyan beteg volt, hogy nem bírt sokáig lóháton ülni, sem nehéz fegyvertet hordani. 1270-ben mégis fölvette a keresztet. Sőt magá-

val vitte harcosnak három fiát is, kik közül a legidősebb 22 éves volt. Ez alkalommal öccsének, Anjou Károly nápolyi királynak rábeszélésére Kelet helyett a közeli Tunisz alá szállott. De a hiányosan előkészített vállalat nem sikerült. A perzselő hőség és a hiányos élelmezés következtében már néhány hét múlva súlyos járvány lépett fel a táborban. Magát a királyt is ágnak döntötte. Hős lélekkel viselte a még ennél is mérhetetlenül súlyosabb csapást, kedvenc fiának, Trisztánnak halálát. Isten hős lovagja utolsó harcát vívta. Augusztus 14-én fölvetta az utolsó útravalót. Betegségtől egészen legyöngülve is leszállt tábori ágyáról és térdelve fogadta az Urat. Aztán húsz órán keresztül nem szűnt meg dicsérni Jézus Krisztust. Még álmában is azt suttogetta: «Jeruzsálem, Jeruzsálem! Megyünk Jeruzsálembe!» Mikor érezte, hogy közeledik halála, hamuval telehintett zsákra fektette magát, mellén összetette kezét, szemét az égre emelte és így jelent meg mennyei királya előtt a középkor legjobb lovagja 1270 aug. 25-én.

Hívei utolsó akaratának megfelelően Saint-Denysbe vitték csontjait. X. Gergely pápa már három évvel halála után megindította szenttéavatási perét, hivatalos szentté nyilvánítása 1297 aug. 6-án, VIII. Bonifác pápa uralkodása idején következett be.

Ugyanerre a napra esik

Szent Genézius vértanú † 305 k., aki Arlesban, Délfranciaországban tett vérével tanúságot Jézus Krisztusról. Tisztelete hamar elterjedt. Rómában már az 5. században templom emelkedik a tiszteletére. Abban az időben keletkezhetett az a legenda, hogy Genézius pogány színész volt, s Dioklecián császár mulattatására a színpadon ki akarta gúnyolni a keresztség szentségét. Adta a beteget; két papot játszó színész ment hozzá azzal a kérdéssel: mit akarsz tőlünk. Mikor a jól betanult szerep szerint azt kellett felelnie: a hitet és keresztséget, egyszerre megjelent neki egy angyal, fölmutatott neki egy papírtekercset, mely tele volt írva az ő eddigi életének bűneivel. Megrettent, megérintette a kegyelem: komolyan fölvetta a szentséget. Amit társai és nézők komédiának néztek és tapsoltak, az ő számára valóság, sőt véres valóság lett. Amint ráadták a szerep szerint a fehér ruhát, és ő látta, hogy az angyal a tekercsről letörölte bűnjegyzékét, azonmód odaállt az elképedt császár elé a komédiása: kereszténynek vallotta magát és hangos szóval fölszólitotta őt is, a nézőket is a bálványimádás elhagyására. Kínzás után lefejezték.

Kempis Boldog Tamás hitvalló † 1471. «A közös élet testvérei» közt telt jámbor élete, melynek legkiválóbb gyümölcse a «Krisztus követése».

Augusztus 26.

Szent Bernát egyházdoktor † 1153.

Bernát az Egyháznak egyik legnagyobb szentje. Kiváló képességeknek volt örököse, nagy kegyelmeknek edénye; de óriási erőfeszítéseknek is hőse. Ha valaki, ő elmondhatta Szent Pállal: «Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok». De hozzátehetette, mint kevesen: «Az ő kegyelme nem volt bennem eredménytelen, sőt valamennyiüknél többet munkálkodtam» (Kor. I. 15, 10).

Az első nagy kegyelem, melyben Isten részesítette, az volt, hogy kiváló szülőket adott neki. Atyja Tecelin volt, a Dijon melletti Fontaines grófja, Burgundia egyik legelőkelőbb főura; lovagias, nemes gondolkodású katona. Anyja, Alet, az ideális középkori nagyasszony: életében egyszerű, erkölcsiben szigorú, a környék szegényeinek és betegeinek valósággal anyja, tulajdon családjának őrzőangyala. Hét kiváló gyermekkel áldotta meg az Isten. Szemefénye azonban Bernát volt, aki 1090-ben született. Beleoltotta a fiába saját szelídségét, bensőségét, áhítatosságát, fegyelmezettségét. Hisz papnak szánta. Bernát méltó fiúnak bizonyult. Tizenhatéves volt, amikor anyja meghalt; de a halál nem választotta el tőle: szeretete, emléke, alakja végig kísérte életén. Mint novicius mindennap elmondotta érte a hét bűnbánati zsoltárt.

Az iskolában, Châtillon-ban az élénk szellemű, tisztalelkű fiú egy-kettőre csodája és büszkesége lett tanárainak és társainak. Ő is élete végéig ápolta annak a nemes barátságának szálait, melyek ott az iskola padjain szövődtek. De ugyanakkor egészen más titkos szálakat is kezdett feszíteni lelkében a titkon működő isteni kegyelem. Mint nagyobbacska diák egyszer otthon volt karácsonyi vakáción. Mindenki éjféli misére készült. A magára maradt kis diák elbóbiskolt. Álmában megjelent neki az épen megszületett kis Jézus, elbájoló szépségben. Ő kezdte becézni, a kis Jézus viszonzta szeretetét. Anyjának keltegető szava megszakította ezt a bizalmas együttlétet; de ettől az időtől kezdve Bernát foglya volt a leggyöngédebb szeretetnek az Úr Krisztus és szent Anyja iránt. Nemsokára ennek páratlan bizonyosságát adta. Volt rajta mit bámulni az egész világnak!

Lassan ugyanis abba a korba jutott, mikor az élet a legkáprázatosabb színekben mutatja igéreteit, és az embert a

fiatalság összes feszülései viszik varázslatos partok felé. Bernát húszéves volt; sudár termetű, csodálatosan szép, kékszemű ifjú; sugárzott róla a szellem, tisztaság és értelem. Ha megszólalt, amit mondott, imponált; ahogyan mondta, csupa zene volt és gyújtó tűz. Mi kellett volna még az előkelő származású, gazdag ifjúnak, hogy fényes pályát fusson meg?!

S mégis egy szép nap megtudták hozzátartozói, amit bizalmasának, Godrik nagybátyjának már régebben elárult: készül otthagyni gazdagságot, kényelmet, karriert és megy Citeaux-ba, a nem rég alapított ciszterci kolostorba, mely híres volt szigorúságáról. Hogyan jutott el ide? Egyszerű volt az útja: Az Úr Krisztus szeretete megsebezte szívét, szent honvágy sajgott lelkében. A világ vására, a világi ügyek és hadi zaj akadálynak tűntek föl az ő bensőséges lelke előtt; sőt a finom húrozatú ifjú előtt nem maradt rejtve, milyen veszedelmes csábítóvá tud lenni a világ, épen a gazdagabb lélek számára. Ő ugyan ezeket a csábításokat hős lélekkel visszaverte. Könnyebbvérű társak kedvéért egyszer idegenben kellett megéjszakázni. A szállásadó asszony bűnös szándékkal rányitott, ő azonban nyomban «tolvaj»-t kiáltott és így megszabadult. Máskor meg egy nem épen bűnös, de érzéki kép üldözte. Erre beugrott egy jeges tóba és ki nem jött, amíg teljesen meg nem szabadult. Finom érzéke az ilyenekből megérezte, mit várhat lángoló krisztusszeretete e világtól és a tulajdon testi, alsóbb természetétől. Citeaux-ban lesz módja gyökeresen urrá válni mindkettő fölött!

Hozzátartozói elképedtek elhatározásán. Hisz Citeaux-nak szinte emberfölötti szigorúsága közismert volt. Kezdték kérlelni. Bernát 'szerető, gyöngéd szíve kezdett lágyulni: talán csakugyan elérheti szent vágyát könnyebb úton is. A tudomány vonzóereje újra jelentkezett. Beleegyezett, hogy egyelőre elmegy egy német főiskolára. Már a napot és helyet is megállapították, hol találkozik majd testvéreivel, akik elkísérik. Útközben azonban betért egy templomba. Itt egyszerre úgy tűnt föl neki, hogy megjelenik előtte anyja és óvat emel világias nagyravágyása ellen: nem ezért szülte és nevelte!

Ezzel vége volt a tapogatózásnak és ingadozásnak. Bernát most már biztos volt benne, hogy az ő útja Citeaux-ba visz. Szent barátságot áhító lelke azonban nem akarta egyedül megtenni. Titkának bizalmasa, Godrik nagybátyja, egy ifjabb öccse hamar csatlakozott. András öccse húzódozott. Hisz

alig volt 16 éves, ép most kapott kardot és harci dicsőségről álmodott. Bernát lángoló szavakkal rajzolta eléje a szellemi harcok és győzelmek dicsőségét. András ellenállt. Bernát erre édesanyjuk emlékére utalt. András egyszerre fölkiáltott: «Látom fejed fölött anyánkat», s megadta magát. De úgy mond, menjünk el akkor valamennyien. Bernátnak ezt nem kellett kétszer mondani. Legidősebb bátyja akkor fiatal házasság volt, két kis gyermek boldog atyja. Mégis meghajolt. Felesége azonban ellenkezett. Erre Bernát annak a felső, mennyei látásnak erejében, mely utóbb sokszor oly csodálatosan szólt belőle, azt mondta: «Feleséged vagy beleegyeznek, vagy meghal». Csakugyan súlyos betegségbe esett. Most már megadta beleegyezését és meggyógyult. Gellért tanusította a legszívósabb ellenállást: «Ez mind csak könnyelműség és döreség». Bernát akkor fölkereste a táborban, egy vár ostrománál. Rátette a mellére kezét és azt mondta: «Közel van a nap, mikor egy lándzsa átüti ezt a mellet, és utat nyit az üdvösség gondolatának». Csakugyan, a legközelebbi ostrom alkalmával Gellért súlyosan megsebesült és fogságba esett. Egyben Krisztus foglya lett. Bernátnak volt még egy kedves barátja és iskolatársa Mâconban: Hugo, aki már klerikus volt és jó javadalom várományosa. Átkönyezett vele egy éjszakát és vitte magával. Mások csatlakoztak; mintegy harmincan voltak, mind fényes nevű nemes ifjak.

Mikor elbúcsúztak hazulról, legkisebb öccsük, aki még gyerek volt, pajtásaival játszott az udvaron. Legidősebb bátyjuk, aki feleséget és két gyermeket hagyott a világban, ezzel búcsúzott: «Nézd Nivard, ez az egész uradalom a tiéd, milyen gazdag leszel». Erre a gyerek: «Igen, ti magatoknak veszitek a mennyországot és nekem hagyjátok a földet. Ebbe az osztásba én nem megyek bele!» S velük akart menni. Persze, nem engedték. De alig érte el a 16 évet, bekopogtatott Clairvaux-ban. Alet titkos vágya teljesült: mind a hat fia szerzetes volt. Sőt követte őket nemes atyjuk, az ősz Tecelin gróf.

Mikor Bernát végre elérte célját és magára vehette a ciszterciek durva fehér ruháját és kemény reguláját, az a lángoló buzgóság, mellyel előbb testvéreit és barátait megnyerte a szigorú krisztuskövetésnek, most mindenestül a megismert eszmény megvalósítására vetette magát. A szigorú szabály szigorú bűntöket, sok virrasztást, nehéz kézimunkát írt elő. Bernát, a főnemes ifjú mindezt nemcsak mindenestül

vállalta, hanem majdnem a lehetetlenség határáig megtetézte. Érzékeit teljesen elölte: tévedésből egyszer olajat ivott víz helyett, s nem vette észre. Az év végén még nem tudta, lapos vagy bolthajtásos-e kápolnájuk plafonja. Majdnem állandóan durva árpakenyéren és vízen böjtölt. Pedig már akkor épen szigorú böjtölésével súlyos gyomorbajt szerzett; gyomra már nem akarta tűrni a durva edelt, sőt a legtöbbször a levest és tejet is kivetette. S ezt viselte élete végéig. Utóbb alázatosan vádolta is magát, hogy az ifjúság mértéktelen hevében tönkretette a testét és így megrövidítette a testvéreket a szolgálatban.

De szelleme teljesen szabaddá vált. Megvalósította, amit később mint apát mondott a beöltözőknek: «Ha meg akartok maradni ebben a házban, a testet kívül kell hagynotok; ide csak lelkek lépnek be». S az a szellem csodákat művelt. Ahol csak megjelent csonttá-bórré aszott aszkéta alakja, ahol föl-villant egy más világ ígézetét lövellő tekintete, ahol fölhangzott varázsszava, ott megtértek a megrögzött bűnösök is, jólelkek pedig a szigorú szerzetesélet követésére buzdultak.

Egyszer fiatal lovagok kértek éjjeli szállást a kolostorban. Ugynevezett hadijátékra vonultak, ami voltaképpen komoly emberöléssel is járt. Bernát kérlelte őket: legalább most a nagyböjtben álljanak el tőle. De hiába. Erre azt mondta: «Akkor majd Istent kérem meg». S mikor italt hozatott nekik, megáldotta és rájuk köszöntötte: «Lelketek egészségére!» S a lovagok utóbb egytől-egyig visszatértek, letették fegyverüket és drága köpenyüket s fölvtették a szerzetesi darócot. Más-kor meg találkozott egy népes tömeggel, amint kivégzésre vitt egy nagy gonosztevőt. Bernát odarohant, megragadta a halálraítéltnek kötelét és fölkiáltott: «Engedjétek át nekem ezt az embert, én majd kivégzem». Az ítélkező gróf megdöbbenve kérdőre vonta: «Tisztelendő atyám, ezt az ördögöt akarod megmenteni, aki száz poklot érdemelt?» «Nem akarom én a büntetéstől megszabadítani, felelte Bernát, csak a rövid halál helyett mindennap keresztre akarom feszíteni». S vitte kolostorába, ráadta a szerzetesruhát és — a farkasból bárány lett, a gonosztevőből buzgó vezeklő.

Bernát élt-halt szerzetéért. Biztos volt benne, hogy a ciszterci eszmény: kérlelhetetlen önmegtágadás, szegénység, kiváltságtalanság, a lelkek szeretetével és apostoli buzgósággal párosult imádságos élet — ez az, amire az ő korában az Egyháznak és a lelkeknek szüksége van. Becsült más szerze-

teket is. A tiszteletreméltó cluny-i Péterrel szent barátságban élt; a templomosokat, Krisztusnak ezt az «új lovagi intézményét» szabályhoz és elismeréshez segítette. De Citeaux volt a szerelme. Mikor harminc társával bekopogtatott, ez az ifjú kolostor és szerzet az enyészettel küzdött. Az apát-nak (Harding István) szigorúsága és egy pusztító járvány megtizedelte lakóit, újak meg nem jelentek. Bernát nem álmódott új tavaszt hozott. 1112-ben lépett be; már három év múlva elküldte István apát 12 társával (köztük a testvérei) új apátságot alapítani, egy vad, kietlen völgyben, melyet a nép Ürmös-völgynek nevezett. Nemsokára Verőfényes-völgy, Clairvaux lett belőle, és fénye csakhamar kiáradt az egész keresztény világra. Bernát halálakor legalább 350 népes ciszterci kolostor volt már (magában Clairvaux-ban 700 szerzetes); a 12. század végén ez a szám 530-ra emelkedett. Amerre megfordult Bernát, akár Párizsban, a diáknegyedben, akár a Rajna partján vagy Angliában, akár Pízában vagy Rómában, mindenünnen új jelöltekkel tért meg, köztük olyan híres emberekkel, mint Henrik, a francia király öccse. Joggal ünneplik őt, mint a ciszterci rend alapítóját.

Mikor azonban ilyen virágzásnak indult az ő rendje, mely életének mindig főgondja és szemefénye volt, tevékenysége és híre már régen kinőtt a kolostor falaiból. Hiába húzódtott meg a szerzetesi magány és alázatosság árnyékában. A gyertyát nem lehet a véka alá rejteni. Eljött az idő, mikor az a Kéz, mely Bernátban olyan ritka lángott gyujtott, őt a gyertyatartóra helyezte, és az egész keresztény világ ennek a szent lángnak bűvös hatása alá került.

Ahol értelmetlenség vagy erőszak veszélyeztette a szellemnek evangéliumi szabadságát és fegyelmét, megjelent Bernát, «az a kínzott, halálra vált, sápadt ember, akiből úgyszólván csak a tekintet és hang maradt meg», és elsimultak a viszályok, hadakozó felek megbékéltek, az erőszakoskodók megszelídültek és magukba szálltak. Így vonta vissza erőszakos püspökkinevezéseit VII. Lajos a hevesvérű ifjú francia király, észretértek a délfraancia rakoncátlan forradalmárok, kik magukat katharusoknak, tisztáknak nevezték; magába szállt Abaelardus, a magabízó tudós, aki veszedelmes tévedéseket tanított, Bresciai Arnold a rajongó álomlátó.

Legnagyobb tette volt azonban Bernát-nak az ú. n. II. Anaklétus-féle egyházzsakadásnak megszüntetése és a második kereszties hadjárat elindítása.

1130-ban Honórius pápa halála után a bíborosok egy része a nagyravágyó és világias Anaklétust választotta meg; a jobb érzésűek pápája, II. Ince, kénytelen volt Franciaországba menekülni. A francia király nem látta világosan, kinek a pártjára kell állnia. Zsinatot hívott össze és a zsinat abban állapodott meg: Bernát döntsön. Ő érett megfontolás után II. Ince mellett döntött. Már most latba vetette egész egyéniségét, hogy a törvényes pápát mindenütt elismerjék. Liégesben találkozott az angol királlyal. Az sokáig húzódozott: lelkiismerete nem engedi, hogy ebben a kényes kérdésben más tanácsa után induljon. Erre Bernáttól ezt a merész feleletet kapta: «Felségednek egyéb bűneire legyen gondja, melyekért majd felelnie kell Isten előtt. Ezt az egyet magamra veszem». A király megadta magát.

Még nagyobb dolgot tett Aquitániai Vilmos herceggel. Ez a hatalmas természetű, vad erkölcsű, veszedő természetű ember az ellenpápával tartott. Bernát hiába beszélt a lelkére. Egyszer aztán nagy misét mondott a herceg jelenlétében. Úrfölmutatás után a Legszentebbel a kezében a herceg elé ment és így szólt: «Mi, Isten szolgálói hiába kértünk téged; nem hederítettél ránk. Most maga az Egyház feje és Úra jő eléd, a Bíró, kinek nevére minden térd meghajol égen, földön és a föld alatt. Az ő kezébe kerül valaha a te lelked is. Mered-e megvetni őt, miként szolgálival cselekedtél?» A jelenlevőkben meghült a vér. A herceg elhalványodik, megremegek és alétan elterül a földön. Bernát érintésére föléled, megteszi Bernát kívánságát és 38 éves létére lemond trónjáról és vezeklő életre adja magát. Háromszor járt Bernát Olaszországban, megbékített városokat és vezéreket, II. Incét visszavitte Szent Péter városába, és mikor Anaklétus halála után pártja új ellenpápát választott, rávette a lemondásra. Mikor hazafelé ment, az északolasz nép eléje hozta betegeit, hogy gyógyítsa meg, a hegyi lakók otthagyták szőlőiket, hogy áldását vegyék «az Isten emberének».

Az Egyház egysége és békéje helyreállt egy embernek varázsszavára. Nem volt akkor a keresztény világban nagyobb ember, mint a clairvauxi apát. Ez a csontig aszott, beteg, szegény barát irányította egy emberöltőn keresztül Európa sorsát. Császárok és pápák az ő szavára hallgattak és a legnehezebb ügyekben az ő segítségét kérték. Fejedelmek és püspökök, tudósok és egyszerű emberek a tűzbe mentek volna érte. Ez napnál világosabban tűnt, mikor a Szentföldön

veszélybe került a keresztények uralma, melyet Bouilloni Gotfrid egy félszázaddal előbb megalapított. Új keresztes-

hadjáratról volt szó. A pápa, III. Jenő, Szent Bernátnak tanítványa és rendtársa, őt bizta meg, hogy nyerje meg a francia és német fejedelmeket és lovagokat az ügynek. 1146 húsvétján Vézelay-ben, a király jelenlétében oly meggyőzően szólt, hogy a gyűlésen mint egy szó végighangzott a régi fölkiáltás: «Isten akarja»; még csuháját is szét kellett szabadni keresztnek a lovagok köpenyegére. A Rajna partján a nép hihetetlen tömegekben özönlött prédikációjára. A dél-francia beszédből egy szót sem értettek, mégis könnyekig megindultak és tömegesen jelentkeztek. Végre III. Konrád császár is, aki szívósan ellenállt, Speyerben, mikor a nagymisén Bernát egyenest neki beszélt szokott bátorságával, fölkiáltott: «Megismertem a kegyelem ajándékait s nem leszek többé hálátlan». Fél Európa megmozdult.

Nem volt akkor Európában népszerűbb ember, mint Bernát. Ahol megjelent, pápa és császár, hadvezérek és fejedelmek elhomályosultak az igénytelen fehér szerzetes előtt. Bernátot azonban az elismerés és hír hidegen hagyta mint egy halottat. Hiszen régen meghalt ő a világnak. S ezért mély lelki békével és zavartalan lelki derúval vette, mikor a második kereszteshad súlyos kudarca után sokan ellene fordultak, sőt bántalmazták. Tudta, hogy ez a sorsa Krisztus apostolainak. De hogy Krisztus ügye olyan kudarcot vallott, mély fájdalommal töltötte el. Hite azonban megmutatta neki ebben az éjtszakában is a betlehemi csillagot: «Mint Isten műve kezdődött, mondja, de nem úgy folytatódott» — mikor a mozgalom elején a Rajna vidékén kegyetlen zsidóüldözés

tört ki, Bernát egyéniségének egész súlyával elleneszegült az ilyen istentelenségnek — «a fejedelmek és lovagok bűnei miatt Isten nem talált bennünket méltónak arra, hogy végbevigyük az ő művét».

Isten azonban méltónak találta ezt a kiváltságos nagy szolgáját, hogy elhívja őt Ura örömére. Csoda volt, hogy ilyen testtel és ilyen munkában 63 évet élt. Már 1152 őszén várta halálát. Akkor megjelent a metz-i püspök, s térdenállva könyörgött neki, jöjjön, békítse ki a hadakozó nemeseket és polgárokat. Megtette. Visszatérőben azt mondta társainak: «Lám, ez előkészület volt az utolsó énekre: Dicsőség mennyben az Istennek, és békesség földön a jóakarátú embereknek».

Utolsó betegségében már csak az örökkévalóságon járt az elméje. Szerzetes családjának ezt a nevezetes végrendeletet hagyta: «Nem tudok jó szerzetes példát hagyni rátok, de három pontot fölteszek. Utánozzátok; magam is követtem tehetségem szerint: 1. Mindig kevésbé bíztam a magam ítéletében mint máséban. 2. Ha bántottak, sohasem álltam bosszút. 3. Amennyire tőlem telt, nem botránkoztattam senkit; ha mégis jött a botrány, mindent elkövettem, hogy megszűnjön». A szentségek fölvétele után csöndesen elaludt az Úrban. Húsz évre reá már szentté volt avatva. Az Egyház 1830 óta az egyházdoktorok között tiszteli. Sok kitűnő írás maradt utána, mind árasztja azt a nagy-nagy tudományt, melyre nem a hideg okoskodás, hanem a lángoló istenszeretés tanít az ő jelszava szerint: «magis ardere quam scire: inkább lángolni, mint okoskodni». Erekllyéi Troyes-ben a székesegyházban vannak. Ünnepe aug. 20.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szekundus vértanu † 300 k. Abból a híres római ezredből való volt, mely Thebaiszi légio néven ismeretes. Mind keresztények voltak Egyiptomból, Thebais vidékéről; Móric, Exszuperius és Kandidus voltak a kapitányaik. Mint hithű keresztények vonakodtak résztvenni a keresztények üldözésében. Erre a császár, Maximián előbb megtizedeltette, majd egy szálíg kivégeztette őket.

* **Szent Margit** szűz † 1330. Vallumbrózás apáca, majd apátnő Firenze mellett. Elődje Szent Humilitás vezette be a lelki életbe. Fialat kora óta igen bensőséges, látomásokkal gazdag imádságos életet folytatott. Bensőséges viszonyban volt az Úr Krisztussal és szent Anyjával. Tőlük kapta azt a tökéletes engedelmességet, tisztaságot és bölcsességet, mely messze vidékre kiterjesztette nemesítő hatásait.

Augusztus 27.

Kalazanci Szent József hitvalló † 1648.

Kalazanci Szent József Loyolai Szent Ignáccal, Szent Kajetánnal, Borromeo Szent Károllyal, V. Szent Pius pápával azoknak a nagy szenteknek sorába tartozik, akiket az újítás viharaitól ostromolt Egyház megvédésére támasztott a Gondviselés. Őt azonban nem arra szánta, hogy az eretnekekkel folytatott harcban álljon helyet, hanem arra, hogy az irgalmas szeretet egyik föladatát, a tudatlanok tanítását tegye élethivatássá és ezen a módon legyen küzdő egyházának segítségére. Így történt, hogy az arabverő harcos ősök ivadéka anyagi türelmű tanítóvá szelődött, a hivatásos népnevelés apostolává és messze századokra kisugárzó hatásában a keresztény művelődéstörténet egyik legkimagaslóbb apostolává lett.

1556 szept. 11-én született a navarrai tartomány Peralta de la Sal nevű városkájában a főnemes Kalazanca-családból. Mivel szüleitől nemcsak előkelő nevet és nagy vagyont, hanem mély vallásosságot is örökölt, már gyűgöng gyermek korában különös áhítattal mondogatta az Úr imádságát, az anyagi üdvözetet és a szentolvasót. Ahogy kissé nagyobbra nőtt, apró ajándékokkal magához édesgette játszópajtásait és szinte észrevétlenül rákapatta őket a Boldogságos Szűz és az Oltáriszentség officiumának rendszeres végzésére. Korán hadat üzent a bűnnek, illetve konkrét megszemélyesítőjének, a sátánnak. Életírói elbeszélése szerint még nem volt ötéves, mikor egy nap törrel felfegyverkezve nekivágott a városból kivezető útnak, hogy felkeresse és megölje a sátánt, Isten és az emberi nem legnagyobb ellenségét. A közeli erdőbe érve hangos nagy szóval kiállásra szólította fel ellenfelét, és mikor az egyik fa lombja közt sűrű sötét árnyékot vett észre, abban a hiszemben, hogy az maga a Gonoszlélek, habozás nélkül megmászta a magas fát.

Magasabb tanulmányainak végzése Estadillába, majd innét Leridába, később pedig Valenciába, illetve Alcalá de Henaresba szólította őt. De a helyváltozás nem jelentett egyúttal lélekváltozást. Az ifjú Kalazanci József mindenütt hú maradt önmagához. Estadillában a «kis szent», Leridában pedig «az ifjúság tüköre» lett a neve. Sőt itt az ifjúság hivatalosan vezérévé és mintaképévé választotta. Emellett

nem hanyagolta el a tudományokat sem. Még nem haladta túl huszadik életévét, mikor mindkét jogból fényes sikerű szigorlatot tett. Utána a hittudomány tanulmányozására vetette magát és ebből is olyan feltűnő sikerrel állotta ki a szigorlatot, hogy széltében-hosszában csak doktor Kalazancius néven emlegették.

Atyja, az öreg Kalazanca Péter érthető örömmel és büszkeséggel fogadta a nagyszerű sikerekről szóló híreket. Családjának folytatását és új fényre hozását várta fiától. Az egyetem évek befejezése után tehát sürgetni kezdte Józsefet, hogy most már térjen haza, nősüljön meg és keressen magának megfelelő hivatalt. József, aki lélekben már régen eljegyezte magát az Úr szolgálatára, vérző szívvel engedett atyja unszolásának, hazatért, de minden világias tervezgetést elutasított magától. A kínos helyzet megoldását végre egy súlyos betegség hozta meg, mely szinte a halál örvényéig sodorta az imént még életerős ifjút. A fia elvesztésétől rettegő atya most már megengedte, hogy ez felgyógyulása esetén pappá szenteltethesse magát. József az urgeli püspök kezéből már 1583 dec. 17-én fölvette az egyházi rend szentségét. Utána néhány esztendőig lelkipásztorkodással foglalkozott. Ahol csak megfordult, mindenütt szemlátomást áldás fakadt a nyomán. Különösen szembetűnő eredményt ért el az urgeli egyházmegye pirenei részében. A hegyvidék eldurvult lakosságát egy pár év alatt sikerült annyira megszelídítenie, hogy szinte nem is lehetett ráismerni. Püspöke hálából már 34 éves korában általános helynökéül nevezte ki, II. Fülöp király pedig püspöki széket helyezett számára kilátásba.

De bármily odaadással merült a fiatal pap a lélekgondozás munkájába, nem volt nyugta. Úgy érezte, hogy a lelkipásztorkodás nem igazi hivatása. Egy benső hang szüntelenül Rómába ösztönözte őt. Egy ideig ellenállott a biztatásnak, de végre meghajolt előtte s 1592 elején az örökvárosba indult. Rómában először Colonna Márk Antal bíboros házában vett szállást, s mint a nagytekintélyű főpap házi teológusa és unokaöccsének nevelője a legszigorúbb erénygyakorlatoknak és a legkiterjedtebb szamaritánus munkának szentelte életét. Már ebben az időben megnyilvánult nála az idő felhasználásának az a csodálatos tudománya, mely későbbi életében oly kiválóan jellemezte. De benső nyugtalansága csak nem akart elcsitulni. Érezte, hogy még mindig nem talált rá igazi hivatására. Még buzgóbb imádságban esedezett tehát Isten

megvilágosító kegyelméért. Töprengése közben figyelme egyre gyakrabban terelődött a Róma utcáin csatangoló gyermekekre, akik tanítás és nevelés nélkül nőttek fel mint a vadócok, és önhibájukon kívül áldozatul estek a lelki és erkölcsi eldurvulásnak. Megesett rajtuk a szíve, és eltökélte, hogy gondoskodik ingyenes iskolázásukról. De bárhová fordult kérésével, mindenütt visszautasításra talált. Ez a kudarc mélyen elszomorította. De nem csüggedt el. Tovább elmélkedett és töprengett. 1597 egyik őszi napján is ilyen gondolatokkal vívódva róttá az Örökváros utcáit, mikor a körülötte haszontalankodó gyermekek lármájának hallatára egyszerre felcsendült fülében a zsoldáros szava: «Reád van hagyva a szegény, az árvának te leszel segítője» (Zsolt. 9. 14).

József lelkében a szózat nyomán egyszerre fény derült. Most már világosan látta, hogy az elhagyatott gyermekek megmentésére Isten őt szemelte ki. Egy pillanatig sem habozott tovább. Azonnal munkatársak és alkalmas helyiség után nézett és három jólelkű pap támogatásával még ugyanazon év szeptemberében megnyitotta az első «kegyes iskolát». Vállalkozása úgy hatott Rómában, mint a nagy szárazságot követő eső a kitikkadt földre. Tanítványainak száma már az első hét végén meghaladta a százat és azontúl is olyan rohamosan növekedett, hogy befogadásukra úgyszólván évről-évre újabb és tágasabb helyiségről kellett gondoskodni. A tanulók számának arányában természetesen növelni kellett a tanítók számát is. József nagy alázatosságában sokáig húzódozott a vezetői állástól, de mikor 1600-ban VIII. Kelemen pápa ösztönzésére papi szövetkezetté, kongregációvá szervezte tanítótársait, végre elfogadta a szerény prefektusi címet.

De a szövetkezet megalakulásától a végleges rendalapításig még nagyon hosszú volt az út. Józsefnek odáig még rengeteg küzdelmet kellett kiállania. Az ingyenes iskola fenntartása temérdek gondba és utánjárásba került. Társainak vissza-visszatérő kicsinyhitúsége csak növelte gondjait. Amellett állandóan küzdenie kellett az emberek rosszakarata és irigysége ellen. De ugyanígy küzdenie kellett tisztelőinek szeretete ellen. Több ízben csak nagy utánjárással tudta megakadályozni tervbevett bíborosi kinevezését. Egészen és kizárólag az iskoláé és szeretett kicsiny barátaié akart maradni. Mivel azonban alázatosságában méltatlannak érezte magát a megkezdett nagy mű folytatására és befejezésére, 1614-ben a

Boldog Leonardi János által alapított kongregációval egyesítette iskoláját. Csak mikor a gyakorlat életképtelennek bizonyította ezt az egyesítést, barátkozott meg a külön rend alapításának gondolatával. A szentszék teljesítette óhaját s V. Pál pápa már 1617-ben egyszerű fogadalmas kongregációvá, XV. Gergely pedig 1621-ben ünnepélyes fogadalmú szerzetesrenddé emelte társulatát: «pauperes Matris Dei Scholarum Piarum, kegyes iskolákat tartó Szűz Mária szegényei», népiesen «piaristák» címmel.

Józsefet kimondhatatlan boldogsággal töltötte el titkos vágyának teljesülése. Rendjének tüneményes gyors terjedése és meggyökerezése Nápolyban, Genovában, Sziciliában, Szardíniában, Morva-, Cseh- és Lengyelországban és Magyarországon csak fokozta örömét. Boldog zsörtölődéssel írta, hogy ha minden szerzetese tíz emberszámba menne, akkor sem lennének elegendőek. A munkás kezek hiányát a meglevők munkájának fokozásával igyekezett pótolni. E tekintetben maga adta a legjobb példát: a rend vezetése mellett továbbra is kivette részét az iskola munkájából, aminthogy a legkisebb csökkentés nélkül folytatta korábban szokásba vett szamaritanus tevékenységét is. Annyit dolgozott, mintha az ő napja nem 24, hanem 48 órából állott volna.

De az öröm kelyhébe nemsokára keserű ürömcseppek gyűltek. A rendi elüljárók ugyanis, hogy a nagy keresletnek eleget tudjanak tenni, kénytelenek voltak nem áldozópapokat, ú. n. kisegítő testvéreket is alkalmazni a tanításra. Ebből aztán nagy bajok támadtak. Mert a tanító kisegítő testvérek egy része az áldozópapokkal való egyenjogúsítást, sőt áldozópapságot kezdett követelni és e célja elérésére a legnemtelenebb eszközöktől sem riadt vissza. Külső beavatkozások még jobban összekuszálták a helyzetet. Az anyagi szelídségű és jóságú szent fájó szívvel látta a készülő veszedelmet, de semmit sem tudott ellene tenni, mert gonosz ellenségei áskálódására az inkvizíció 1643-ban felfüggesztette őt generálisi hivatalától és a rend vezetését azok kezébe tette le, akik titokban vesztére törtek. A sok ármánykodásnak az lett a vége, hogy X. Ince pápa 1646-ban feloszlatta, illetve egyszerű fogadalmas kongregációvá fokozta a piarista rendet.

A kilencvenéves aggastyán, akit nagy tűrő lelkéért már kortársai a «keresztény Jób» névvel illették, Isten akaratában való megnyugvással fogadta a rettentő csapást, mely

pusztulásra kárhoztatta hosszú munkás életének alkotását. Továbbra is az iskola maradt legfőbb gondja. Mivel kora miatt nem mehetett többé szeretett kicsiny barátai közé, tavaszi és őszi napsütéskor kiült az iskola előtti padra és ott szeretettel elbeszélgetett a jövő-menő gyermekekkel. Így érlelődött lelke az örökkévalóságra, bizó hitben és meg nem fogyatkozott szeretetben. 1648 aug. 25-én kilencvenkét éves korában jobblétre szenderült. Tetemeit a Szent Pantaleonról nevezett rendi templom főoltára közelében temették el. Boldoggáavatása száz évvel halála után, 1748-ban, szenttéavatása pedig 1767-ben ment végbe. Azóta teteme a főoltáron nyugszik, míg épségben megmaradt szíve és nyelve gazdag ereklyegyűjteményében látható. Legszebb emléke azonban az a bő ereken forraszó inspiráció, mely rendje működésében immár több mint háromszáz éve terjeszti a jámborság szellemét.

Ugyanerre a napra esik

Szent Cezárius püspök hitvalló, lásd aug. 29.

Szent Poimén hitvalló † 451. A Szkétisz-pusztában remetéskedett Szent Makárius (jan. 2) szabálya szerint. Tizenöt éves korában hagyta ott a világot, hat testvérét rávette ugyanerre a lépésre. Rendkívül szigorú volt önmagával szemben; sokszor napokat töltött teljesen étlen-szomjan. Másokkal szemben azonban határtalanul méltányos tudott lenni. Csakhamar híre kelt nagy szentségének. «Az angyalok polgártársa», «a remeték feje», «a szentmagány királya» — így kezdték emlegetni. Rövid, csattanó mondásai és tanításai szájról-szájra jártak és szívből szívhez szólnak — még ma is. Ime néhány: «Amely szerzetes meg akarja ízlelni az igazi békét, annak meg kell tanulni meg nem ítélni mást és meggyőződni a saját haszontalanságáról.» «Isten lejtött a földre, hogy tulajdon szemével meggyőződjék Sodoma bűnéről, mielőtt kirótna reá a büntetést. Így akart megtanítani, hogy sohase higgyük a rosszat, amit másról hallunk.» «Aki legyőzte szenvedélyeit, ám oktasson mást! Aki azonban még szenvedélyek rabja, és mégis másnak akar lelki leckét adni, olyan, mint aki lerontja a maga házát azért, hogy építse a másét.» «Ha hallgatagsággal rejtjük más bűnét, Isten is úgy tesz majd a mienkkel; ha kikürtöljük, Isten is nyilvánvalóvá teszi a mienket.» Egy remete kérdezte tőle: «Atyám, ha látom, hogy egy testvér elszunnyad a közös imádság alatt, felköltsem?» «Fiam, felelte a szent, ha látom, hogy egy testvért így elnyomott az álom, csak az a kívánságom, bár fejét a térdemen nyugtathatnám, hogy édesebb legyen álma.» — «Ne ítéljetelek, hogy meg ne ítéltessetek» (Máté 6).

Augusztus 28.

Szent Ágoston püspök egyházdoktor † 430.

Több mint másfélezer esztendeje, hogy meghalt. S mégis él; nemcsak a boldogult lelkek közösségében Isten színe előtt, hanem itt közöttünk is. Nincs az az eldugott könyvtár, ahol egyik-másik könyvével ne találkoznánk; nincs az a művelt ember, aki ne hallott volna róla. A legegyszerűbb hívó is jól ismeri, anélkül talán, hogy sejténé: amit a katekizmusban tanult eredeti bűnről, kegyelemről, szentségekről, jórészt Szent Ágostontól tanulta. S amikor imádkozik, lelke sokszor Szent Ágoston szavaival emelkedik az ítélet és irgalom Istenéhez. Még a nem hívők is mint a legnagyobb emberek egyikét tisztelik.

Pedig a maga korában egy jelentéktelen afrikai kikötő városnak, a numídiái Hippónak volt püspöke; igénytelen megjelenésű, kistermetű, gyöngye mellű, vézna ember volt. Mi tette tehát nagygyá? Azt lehetne gondolni: esze. Bizonyos is, rendkívül sokat tudott, sokat írt és zseniális ember volt. De kortársai között voltak nagyobb tudósok és nem kevésbé eszes emberek; s ma ki emlegeti őket?

Szent Ágoston azért lett olyan nagy Isten országában, mert istenadta nagy tehetségét mindenestül Isten szeretetére irányította és az Úr Krisztus szolgálatára fordította. S hogy ezt megtehetze, Isten külön kegyelmének a műve. Ő maga mondja: «Megtérésének kezdetétől teljesülésének végéig az Úrban dicsekedjék, aki dicsekszik. Mert amint nem tudja senki véghezvinni a jót az Úr nélkül, úgy nem tudja elkezdni sem az Úr nélkül». Így beszél az, akit az Egyház «a kegyelem doktorá»-nak tisztel. S csakugyan az isteni kegyelem szükségességéről szól majd minden írása, s a kegyelem fölséges műve ő maga is, az élete is.

Hiszen nem úgy kezdte, mint aki szentnek, sőt nagy egyházdoktornak készül. Ellenkezőleg, a világiasság és hiúság útján indult el, s csakhamar a tévelygés és bűn kanyargóira tévedt. Miként járt tékozló fiúként távol az atyai háztól, és miként vezetett aztán haza az isteni kegyelem keze, nagy alázattal ő maga megvallotta az egész világ színe előtt Vallomások (Confessiones=Isten-dicsőítés) c. híres könyvében.

354-ben született Afrikában, a numídiái Tagasztében.

Atyja, Patrícius, kissé nehéz természetű, de jólelkű pogány római kispolgár volt; anyja Szent Monika (lásd máj. 4). Az okos, tűrni és várni tudó szent keresztény anyának és hitvesnek ez a mintaképe legidősebb fiát kicsiny korában egy súlyos betegségében majdnem megkeresztelte. De mikor jobban lett, elhagyta, «hogy a szentséget később több haszonnal vehesse». Nem sejtette, mi lesz annak a vége, hogy a rendkívül élénk szellemű nagytehetségű fiút a keresztiségi kegyelem nélkül bocsátotta ki az életbe.

Maga Ágoston fölpanaszolja, hogy gyerekkorában nagy hibája volt a becsvágy — ha valaki föléje kerekedett, sírni tudott. Oly szenvedélyesen átengedte magát a gyermekjátékoknak (labda és madarászás), hogy közben minden másról meg tudott feledkezni. Sok kísértése volt hazudozásra. Mikor aztán serdülő korában felébredt érzékisége, Kartágóban, ahová felsőbb tanulmányra került, a pogány környezetben ő is a pogány ifjak útjára tért és sokat vétett a hatodik parancs ellen. Becsvágya akkor már göggé fejlődött. Jóllehet katolikus hitjelölt volt (katekumenus), tudománya vélt magaslatán lenézte anyja vallását, mint dajkamesét. A Szentírást, mint «barbár» könyvet, félre tolt, inkább a pogány írók veszedelmes szerelmi történeteiben érzelt és beiratkozott a manicheusok közé, akik azt hirdették, hogy különb a tanításuk, mint a katolikusoké, akárcsak ma a spiritiszták és teozofisták.

Az anya sokat sírt fia tévelygésein. Könnye és imádsága nem ment kárba. A kegyelem megkezdte csöndes munkáját. Ágoston akármilyen messze eltávozott Istentől és az ő Krisztusától, ifjú lelke egész hevével szerette és kereste az igazságot. Megszerezte az oklevelét, szónoki iskolát nyitott előbb szülővárosában, aztán Kartágóban. Közben azonban nem szűnt meg tanulmányozni, különösen az ú. n. újplatonikus filozófusokat. Sokat gondolkodott és vitázott. Éles elméje csakhamar rányitott, hogy a manicheizmus szédelgés; sok szép szó, de semmi igazság; aranypohár, de üres. Mikor 383-ban anyja tudta és akarata nélkül áthajózott a tengeren és Rómában nyitott iskolát, már kiszabadult a manicheus tévedésből; de úgy gondolta, hogy a kereszténység mégsem való igazán tudós és gondolkodó embernek.

Akkor, félévi római tartózkodás után Isten Milánóba vezette, hol az állami iskolán kapott állást. Itt megismerkedett Szent Ambrus püspökkel, korának legjelentősebb emberével (lásd dec. 7). Eleinte csak kíváncsiságból járt prédi-

kációira; a szónoklat tanára bámulta a híres szónokot. Hovátovább azonban megragadta tanítása és megfogta imponáló egyénisége. Most már más szemmel nézte a Szentírást, különösen Szent Pál leveleit. Mellette termett anyja is, körülvették ifjúkori barátai, köztük a széplelkű Alípius (lásd aug. 15). S ebben a lelkes társaságban, mely Ágoston egy barátjának Cassiciacum nevű mezei jószágára vonult vissza, az imádság mellett járta a lelki beszélgetés, szentírás-olvasás, elmélkedés. Ágoston lelke egyre puhult, csak az érzékiség kötelékét nem sikerült még elszakítani; nem tudott megválni egyetlen fiának, a széplelkű és tehetséges Adeodátusnak anyjától. Ekkor jött a kegyelem döntő lökése.

Több neves embernek, Nólai Paulinusnak (jún. 22), a híres tudós Marius Victorinusnak megtérése már erősen fölkaavarta lelkét. Most látogatóba jött egy földije, Ponticiánus. Ez nagy lelkesedéssel beszélt neki Remete Sz. Antalnak (jan. 17) csodálatos életéről és halálának még akkor friss emlékéiről, és elmondotta, hogyan készített Szent Antal életének olvasása két előkelő udvari tisztviselőt a világi hívságok elhagyására és szent remeteségre. Akkor betelt a mérték. «Hallottad, mondotta Alípiusnak? Fölkelnek a tanulatlanok és elragadják a mennyországot, és mi a mi nagy tudományunkkal együtt a testben és vérben fetrengünk. Ezek előttünk járnak; nem rösteljük, hogy legalább nem követjük?»

A nagy lépés így elő volt készítve Ágoston lelkében. A többi a Szentlélek titkon szövődő és nyíltan kicsattanó műve volt. Ágostonban fölkaavardott tizenöt évnek minden kínja és kegyelme. Izgatottsága kiüzte a szabadba, a kertbe. Itt kedves éneklő gyermekhang üti meg fülét: Vedd, olvasd (tolle, lege). Találomra fölüti Szent Pálnak az imént félre tett leveleit és olvassa: «Nem tobzódásokban és részegeskedésekben, nem ágyasházakban és szemtelenségekben, nem versengésben és irigykedésben, hanem öltözzetek az Úr Krisztusba» (Róm. 13, 13). Elemi erővel törnek elő könnyei és ez a könnyár elmossa a természet utolsó ellenkezését. A 387. év ápr. 25-ére virradó éjtszaka, húsvét hajnalán fölveszi a keresztséget Szent Ambrus kezéből hű barátjával Alípiussal és fiával, Adeodátussal együtt.

Nem hiába vívódott annyi éven keresztül. Kemény elhatározást értelt: nemcsak kereszténnyé lett, hanem szigorú, önmegtartó életre adta magát; aszkéta¹ lett, amint akkor mondták. Egy ideig még folytatta Cassiciacumban barátaival

imádságos és elmélkedő életét. Aztán visszaindult hazájába; Milánó zord éghajlata nem tett jót gyöngé mellének. Boldogan kísérte anyja, Monika. Hisz betelt hő vágya; kereszténynek, sőt aszkétának látta fiát; könnyei és imádsága bőséges gyümölcsöt termettek. Ott Ostiában Róma mellett, a tenger partján, hálától túlárado lélekkel emlegette ezt; egy pillanatra megnyílt előtte a menny, hogy aztán örökre befogadja hajlékaiba hű munkását. Ágoston hazament és szülővárosában vagy három évig folytatta néhány társával a casciacumi magány imádságban és tanulmányban telő életét. Így is akart berendezkedni egész életére. Isten azonban mást szánt neki.

Egyszer elhagyta a gondosan őrzött magányt és betért Hippóba a bazilikába. Úgy gondolta, senki sem ismeri. Valérius, az agg püspök, épen keservesen panaszkolta, mennyit szenved egyháza a paphiány miatt. Akkor elkiáltotta magát valaki: Itt van Ágoston, szenteld föl őt! S a nép elemi erővel csatlakozott ehhez a követeléshez. Az ellenállás teljesen hiábavaló volt. Valérius Ágostont 391-ben pappá szentelte és hogy elejét vegye minden más lehetőségnek, négy évre rá segédpüspökévé szenteltette. Nemsokára meghalt és Ágoston örökébe lépett 395-ben; Hippó püspöke lett.

Abban az időben püspöknek lenni annyit jelentett, mint a népnek mindene lenni: nemcsak pásztora és tanítója, hanem főispánja és szolgabírája, anyagi támogatója és védelmezője. A valaha annyira hatalmas római birodalom ugyanis bomlófélben volt, nem tudott már rendet tartani, igazságot szolgáltatni és védelmet nyújtani. Fejetlenség, vesztegetés, folytonos zavargások, fosztogatások és sarcolások járták bent; kívülről pedig a népvándorlás barbárjai fenyegették. Az Egyháznak is állandó nagy gondot okoztak az erőszakos veszedelmes eretnenségek és az általános fölfordulásban az egyházi fegyelem folytonos lazulása.

Ágoston vállalta a terhet. Főgondja volt híveit megtartani a katolikus hit tisztaságában. Tudta ő, hogy «az igaz hitből él» és hogy épen nehéz időkben mennyire ezen fordul minden: «a hívőnek minden lehetséges». Ezért minden nap délutánján fölment székesegyházának, a Béke-bazilikának szószékére és magyarázta az evangéliumokat, a zsoltárokat, a hit titkait, a keresztény élet útjait. Szavát megtoldotta írásaival. Amilyen mestere volt a szónak és tollnak, el lehet gondolni, micsoda hatása volt prédikációjának és frásának!

Azonban a leghatásosabb tanító mindig a tanító tulajdon élete. S ebben Szent Ágoston a következő századoknak nagy példát adott. Elsőnek tette meg, hogy papjaival közös életet folytatott s így atyja lett az ágostonos szerzeteseknek, amelynek pl. a premontreiek is, de mintája lett elsősorban a tulajdon papjainak.

Barátja és tanítványa Posszídus, aki utóbb megírta életrajzát, azt írja: «Ruhája, saruja, fekvőhelye szerény volt; sem nem keresett, sem nem hitvány, hanem illő. Asztala egyszerű volt és mértékletes; a főzelék mellé olykor hús is került a vendégek és a betegek miatt; bor pedig mindig. Az evőeszköz ezüst volt; az edények agyag, fa vagy márvány. Nem mintha nem telt volna különbre, hanem mert így akarta. A vendégszeretetet állandóan gyakorolta, de ebédlője faláról ez a fölirat intett: Akinek szokása a távollevők életét rágni beszéddel, tudja meg, hogy itt nincs helye. A szegényekre mindig volt gondja. Abból juttatott nekik, amiből a velelakóknak; t. i. mindig a papjaival élt egy földél alatt, közös költségen. Ha tehette, otthon időzött; olvasott és írt. De az árvák, özvegyek és betegek látogatására mindig készen állott. Végrendeletet nem csinált, mert Isten szegénye maradt; nem volt neki miről».

Amíg így híveinek mindene volt, s még ügyes-bajos dolgaikban is eljárta, jóllehet gyöngye volt az egészsége, állandóan rajta tartotta szemét az egész Egyház és a római világ állapotán. Ahol bajt vagy veszedelmet látott, hatalmas lángelméjével készen állott védelemre és segítségre.

410-ben az ariánus gótok Alarik királyukkal betörték Rómába és iszonyú fosztogatást és pusztítást vittek végbe. A katolikusok fölajdultak, a pogányok morgolódtak: Rómát ez a hallatlan megalázás (nyolcszáz éve nem látott fala előtt ellenséges hadat) azért érte, mert elhagyta ősi vallását. A jobb hazafiak, keresztények is, úgy gondolták, Róma pusztul, itt a világ vége. Ágoston nekilátott egy nagy műnek. Azt a címet adta neki: Isten országa (De civitate Dei); tizenhárom évig dolgozott rajta, s diadalmas szellemmel megmutatta, hogy a nagy megalázás oka nem a pogányság elhagyása, hanem a keresztények lagymatagsága; az egész világtörténelem pedig állandó harc, Isten országa és a sátán országa között; és nem lehet kétséges Isten országának végső győzelme.

A legnagyobb elszántsággal és fáradhatatlansággal harcolt azonban a nagy veszedelmes eretnekségek ellen. Min-

denekelőtt ott voltak a manicheusok, kik valaha őt is megtevéstették. Aztán a donatisták, egy erőszakos és rátarti felekezet, mely csak a maga követőit akarta igazi keresztényeknek elismerni. Ágoston addig szorongatta őket, amíg kénytelen-kelletlen elfogadták nyilvános vitára hívó fölszólítását. 411-ben folyt le a híres vita Kartágóban, közel 600 püspök jelenlétében. Ágoston egymaga állta a harcot napokon keresztül és fényes diadalt szerzett a katolikus igazságnak.

A rákövetkező évben meg kellett kezdenie azt a harcot, mellyel a legnagyobb szolgálatot tette az Egyháznak: a pelágiánus eretnecség ellen, mely azt tanította, hogy Krisztus kegyelme nélkül, merőben emberi igyekezettel is meg lehet szerezni az örök boldogságot. Szent Ágoston tulajdon keserves tapasztalásból tudta, micsoda tisztátalan tüzek égnék bennünk, s mennyire csak a mennyei szeretet szent tüze tudja azokat elnyomni; sokkal jobban ismerte a Szentírást, sem hogy szívének minden rostjával ne vallotta volna: Ha az Úr nem építi a házat, hasztalan fáradoznak, akik építettek rajta (Zsolt. 124). Hűsz évig harcolt szóban, írással, zsinatokon a pelágiánusok ellen, és lett «a kegyelem doktora».

Ezek a harcok és diadalok az egész Egyháznak, az akkori egész világnak színe előtt folytak és páratlan tekintélyt és tiszteletet szereztek Ágostonnak. Három világrész az ő szavára lesett. A kor legnagyobb emberei hódoltak neki. Pápák és zsinatok az ő tanítását ismételték. És ő megmaradt mindenestül annak az igénytelen, szeretettől égő és alázatos embernek, amilyennek a cassiciacumi és tagasztei magány kiérlelte.

Negyven évig kellett eretnekekkel harcolnia. Állandóan tapasztalta és szenvedte konokságukat, álnokságukat, sőt

erőszakosságukat — a donatisták még élete ellen is követtek el merényletet. S mégsem veszítette el velük szemben őszinte szeretetét és szelídségét. «Gyűlöljenek ám azok, mondotta, akik nem tudják, milyen keserves dolog megtalálni az igazságot.»

Az utókor általában nagy esztét bámulja. De nem szabad elfelejteni, hogy azt a hatalmas elmét a legtisztább Isten- és emberszeretettől lángoló szív sugalmazta. Helyesen szeretik Ágostont a középkorban úgy ábrázolni, hogy égő szívet tart kezében.

Az ilyen kivételes tehetségű és már életében világhírűvé lett embernél azonban mégis a legnagyobb érdem, mert a legnagyobb önmegtadadásba kerül: az alázatosság. Ágoston tanította, hogy ez minden komoly keresztény élet alapja: Aki szilárd, nagy épületet akar emelni, annak mély alapot kell ásnia; minél magasabbnak szánja az épületet, annál mélyebben kell lenni az alapnak; minél magasabbra akar emelkedni a szentségben, annál mélyebben kell belegyökereznie az alázatosságba. Ezt Ágoston nemcsak tanította, hanem élte.

Aranyszájú Szent János mellett az Egyház leghíresebb szónoka; mégis azt mondja: Beszédemmel majdnem mindig elégedetlen vagyok. A legkiválóbb keresztény író, és mégis élete vége felé nekiáll, végigmustrálja összes írásait (16 műkönyv kötet) és ami hibát talál, nyilvánosan visszavonja (*Retractationes*) — amint nem röstelte nyilvánosan meggyónni ifjúkora bűneit (*Confessiones*).

Hetvenkét éves korában megválasztatta segédpüspökének Herakliust, s így legyőzte az idős előjáróknak azt a kísértését, hogy tekintélyükkel, de egyúttal korukkal is ránehezednek a fiatalabb nemzedékre. Ami szabad ideje maradt, a Szentírás tanulmányozására, elmélkedésre, a bűnbánati zsoltárok nyomán vezeklésre szánta. 430-ban Afrikát elárasztották az ariánus vandálok. Kegyetlenkedéseik elől a falvak lakosai a megerősített városokba menekültek. Hippo is hamar megtelt menekülőkkel. Ágoston ekkor 76 éves volt. Négy évtizedes szakadatlan munka, kora és gyöngye szervezete dacára teljesen ép érzékekkel és érintetlen elmével újra nekilátott kormányozni és gondozni a tömegeket testi-lelki inségükben. De csakhamar ágynak esett. Járvány ütött ki a zsúfolt lakosság között, s őt is megragadta. A hívek most is zaklatták. Ő azonban úgy gondolta, befejezte püspöki művét; most joga van ahhoz, hogy zavartalanul készüljön a nagy útra.

Senkit sem engedett már magához néhány meghitt barátján kívül. A bűnbánati zoltárokat a falakra íratta, hogy folyton szeme és lelke előtt legyenek. Így elmélyedés és bűnbánat szárnyain ment át sok harc és munka után abba az örök hazába, melytől megtérése óta a legsúlyosabb földi gondok között sem fordította el soha tekintetét, és amelyről ő mondotta azt az azóta annyiszor megismételt szót: «Háborog és hányódik a mi szívünk, amíg benned meg nem nyugszik, ó Isten!»

Teste Páviában nyugszik, ahová Luitprand longobard király hozatta 740 körül Szardiniából — t. i. ide mentették a nagy vandál üldözés idején 500 körül a száműzött afrikai püspökök.

Ugyanerre a napra esik

Szent Sándor püspök hitvalló † 337. Konstantinápolyi püspök volt, mikor Árius kezdte terjeszteni Krisztus-tagadó eretnekségét. Mindig ellene állt az istentelen eretnekmasternek. Mikor kényszeríteni akarták, hogy fogadja vissza a hívek közösségébe, szorultságában Istentől külön segítséget kért. Imádságára aztán Árius magán a bevonulás napján csúfosan szörnyet halt (336).

Etiópiai Szent Mózes hitvalló, lásd jún. 18.

Augusztus 29.

Arlesi Szent Cezárius püspök hitvalló † 542.

Majdnem száz esztendő telt el azóta, hogy Szent Ágoston kiadta nagy lelkét a vandálok ostromolta Hippóban. Ezalatt a valaha olyan hatalmas római birodalom tovább gyöngült, a római társadalom tovább rothadt. A barbár germánok pedig, vandálok, gótok, longobárdok, gepidák — ki tudná mindnek a nevét — a százados vándorlások, rablóhadjáratok, zsoldos szolgálatok alatt elvadultak. A lakoságra mondhatatlan szenvedések szakadtak. Megtörtént, hogy gazdag városok máról-holnapra füstölgő romokká lettek, lakosaik égett tetemei temetetlenül hevertek, a maradék nép éhségben, hidegben, rettegésben pusztult. A hódító barbárok, valamikor egészséges erkölcsű népek, kezdték felölteni a rothadt római világ bűneit. Orgyilkosságok, rablások, erkölcstelenségek, erőszakosságok napirenden voltak. Elpusztult volna minden igazi emberi érték, és tőrhetetlen lett

volna a lét, ha nincsenek nagy püspökök, kik abban az inséges időben az ügyefogyott népnek mindene tudtak lenni, és ha nincsenek szent szerzetesek, kik bűnbánó és imádságos étellel engesztelték Isten szent büntető haragját. Közülük való Szent Cezárius, szigorú életű szerzetes és nagyszabású püspök egy személyben.

469-ben született Délfranciaországban, Châlons vidékén, nemes és jámbor szülőktől, kik még a római világhoz tartoztak. Az egykorú életíró azt mondja róla, hogy gyermekora hasonló volt azokhoz a nemes fajgyümölcsfákhoz, melyek előbb gyümölcsöznek, mint nőnek. Cezárius már kicsiny korában nagy szeretetet táplált a szegények iránt. Nem egyszer félmezítelenül került haza játékos kirándulásairól az alig hatéves fiú: útközben szegényeknek adogatta ruháit.

Tizennyolcéves korában titkon elhagyta a szülői házat és beállított Szilveszter châlons-i püspökhöz: vágja le a haját, adjon neki más ruhát; ő visszavonhatatlanul Isten szolgálatára akarja szánni magát. Két évet töltött mint papjelölt a püspök mellett. Akkorra azonban szent vágyainak szárnya nőtt. Előbb elhagyta a szülői házat, most búcsút mondott a hazának. Isten kellett neki osztatlanul és egészen. Útja Lerinbe vitte, a híres kolostorba, mely akkor a szentségnek és tudománynak világszerte bámult iskolája volt (lásd máj. 24). Cezárius jeles tanítványnak bizonyult. «Friss volt a fölkelésben, gondos a szabálytartásban, készséges az engedelmességben, odaadó a munkában, kiváló az alázatosságban, páratlan a szerénységben.» Meg is tették konyhamesternek. Itt volt alkalma megmutatni gyakorlati bölcsességét: a rászorulóknak és szegényeknek bőségesen juttatott, a fegyelmetleneknek és követelődzőknek ellenállott. Ezek természetesen elégedetlenkedtek; s az apát a béke kedvéért elmozdította.

Cezárius most kettőzött buzgósággal feküdt neki a zsolozmázásnak, tanulásnak, önmegtágadásnak. Vasárnap melegített egy kis salátát; ezen élt egész héten. Ezt a kemény önsanyargatást a még zsenge, fiatal szervezet nem bírta. Negyednapos lázba esett és apátja, Prokarius, ki atyjaként szerette, Arlesbe küldte gyógyulásra.

Itt egy Firmínus nevű előkelő jámbor ember házába került. Ez hamar fölismerte kivételes szónoki tehetségét, és rávette, hogy egy Pomérius nevű afrikai eredetű tanárhoz járjon rétorságot tanulni, mint annak idején Szent Ágoston.

Egyszer elnyomta az álom a kódex fölött, melyből tanulnia kellett. Rémes álma volt: egy sárkány reátekerődött és ette fejét és vállát. Ebből megértette, hogy világias hívság készült fölfalni szerzetesi hivatását; s nyomban abbahagyta a retorikát. Firminus azonban úgy látta, hogy ápoltság fényes tehetségeit nem szabad a véka alá rejteni. Elvitte most Szent Gónius, arlesi püspökhöz. Ez fölismerte benne rokonát és a lerini apát engedelmével pappá szentelte. Cezárius «méltóság és rang szerint pap lett, de alázatosságban, szeretetben, fegyelemben, önsanyargatásban szerzetes maradt». Püspöke külsőleg is annak tette meg, egy kolostor apátjává avatta a Rhône szigetén. Három év múlva azonban Gónius halála után egyhangúlag megválasztották utódjává.

Az akkori Franciaország első püspöki székében Cezárius megmaradt a buzgó, igénytelen, önmegtágadó lerini szerzetesnek. Sokat időzött azután is a Rhône-szigeti kolostorban. Mikor a nyugati gótok földülték, újra építette; másikat alapított nők számára, főnökévé hugát, Cezáriát tette; s mindkettő számára bölcs szabályokat írt, melyeket más francia kolostorok is elfogadtak.

Azokban nem volt egyházmegyéjének ügye, melyet teljes lélekkel magáévá ne tett volna. Azokban a háborús időkben napirenden volt a nyomor, és különösen a fogság. Ő tekintélyes családi vagyonát, majd ennek fogytán a pápa engedelmével az egyházi arany- és ezüstedényeket és ékeségeket a nyomor enyhítésére és foglyok kiváltására fordította. A háborúnak és szegénységnek nagy hitbeli tájékozatlanság és fegyelmetlenség járt a nyomában. Ő mindennap kétszer prédikált, reggel és este; ahová hatalmas szava (a régi egyháznak legkiválóbb népies szónoka volt!) el nem hatott, oda elküldte írásait, melyek Szent Ágoston szemlélet lehelték. A nép számára latin és görög imádságos könyveket hozatott (akkor még sok görög lakott ott), hogy méltóan tudjanak résztvenni az istentiszteletben. Szent Ágoston buzgósága lelkesítette az ariánusokkal és pelágiánusokkal szemben is. A bizonytalan idő és az ariánus uralom dacára egyik zsinatot a másik után tartotta. Köztük leghíresebb a II. orange-i (Arausicanum), hol 13 más püspökkel együtt teljesen Szent Ágoston szavaival ünnepélyesen kimondották, hogy kegyelem nélkül az ember egy lépést sem tehet üdvössége útján; de másrészt elutasították azt a tanítást, mintha némely ember már eleve kárhozatra volna predestinálva. Ezeket a

határozatokat a pápa megerősítette és az egész Egyház azóta is vallja.

Ezek a zsinatok szigorú határozatokat hoztak a papság lelki életének emelésére is, és Cezárius keményen keresztülvitte. A papság fegyelmetlen része lázadozott. Cezárius saját titkára, a hitvány és álnok Licinius följelentette Alariknál, a keleti gótok ariánus királyánál, kinek főnnhatósága alá tartozott Arles, hogy a tartományt ki akarja szolgáltatni a burgundoknak. Alarik Bordeaux-ba száműzte a szent püspököt. De ártatlansága hamar kiderült és a fölbőszült király Liciniust és társait ki akarta végeztetni. Csak Cezárius közbenjárására kegyelmezett meg nekik.

Nemsokára Teodórik, a nyugati gótok királya megtámadta és megdöntötte Alarik uralmát. Míg Arles-t ostromolta, a zsidók és ariánusok bevádolták Cezáriust Teodórik előtt, hogy összejátszik az ellenséggel. Teodórik elfogatta a püspököt és elrendelte, hogy a Rhône-ba kell vetni. Közvetlenül az ítélet végrehajtása előtt azonban napfényre jött a zsidóknak egy összeesküvése, egyben kiderült újra a püspök ártatlansága. Visszanyert szabadságát arra használta, hogy ezerszám mentette meg az Arles-be menekülteket az éhhaláltól és kiváltotta a foglyokat. Évégből beolvastotta a templomok arany- és ezüstedényeit is. Ellenségei újra bevádolták Teodóriknál, hogy kifosztja a templomokat és csak burgundokat és frankokat vált ki a fogságból. Teodórik erre megidézte számadásra Ravennába, székhelyére. A püspök zokszó nélkül vállalkozott a fáradalmas útra. Mikor megjelent Teodórik előtt, emberfölötti méltósága annyira hatott a barbár királyra, hogy remegni kezdett és sokáig egy szó sem jött ajkára. A vádról említés sem történt; Cezárius gazdagon megajándékozva és páratlan tiszteletnyilvánulások között távozott. Rómába ment, Szimmachus pápa elé, aki hírből és írásából már jól ismerte. Mondhatatlan tisztelet és bámulat környezte a nagy egyházfőt az Örökvárosban. A pápa palliumot adott neki, megerősítette intézkedéseit és gazdag ajándékkal vett búcsút tőle.

Cezárius a pápa és Teodórik ajándékát az utolsó aranyig fogoly híveinek kiváltására fordította. Ezek kíséretében diadalmenetben tért vissza székhelyére. Megérte még, hogy egyházmegyéjének főnnhatósága a gótokról átment a frankokra, állandó gazdáira. De akár rómaiak, akár keleti vagy nyugati gótok, akár burgundok vagy frankok parancsol-

tak, ő az uralkodókkal szemben bátorsággal és bölcseséggel védte nyája érdekeit; s híveinek és az uraknak félreérthetetlenül megmutatta, hogy akárkinek juttatja szerencse vagy szeszély a földi hatalmat, Jézus Krisztus az igazi úr és király, hatalmas arra, hogy erejét megmutassa a legnagyobb gyarlóságok közepett is, ha jónak látja, csodálatos módon is.

Cezáriusról kortársai nem győzik fölsorolni a csodákat, melyeket végbevitt. Hadd álljon itt három: Aznap, mikor bordeaux-i számkivetése után hazatért, s övéi örömmámorban fogadták, hosszú és végzetes aszály után bőséges eső hullott a tikkadt természetre. — Külvárosának szegény népe sokat szenvedett attól, hogy a vadkanok rendszeresen fölkeresték földjeiket, és a főemberek vetéseiket vadászterületté változtatták. Panaszt tettek Cezáriusnál. A szent püspök gyermeki bizalommal és atyai buzgósággal kérte az állatok Urát, tiltsa le a vadkanokat; s azóta soha többé föl nem keresték a helyet. — Cezárius egy, az ő főhatósága alá tartozó püspöknek, Eukériusnak meghagyta, fogja meg egy gémberedett szegény asszonynak béna karját és gyógyítsa meg. Mikor az alázatos Eukérius húzódozott, ráparancsolt az engedelmesség nevében, és az asszony meggyógyult.

Igy lett Cezárius Isten ragyogó monstanciája sötét időkben. 73 éves korában végezte be gazdag földi életét. De «ki gyermekét szerette, gondját sír el nem temette». Szent ereklyéi, a tőle épített Boldogasszony-templomban Arles-ban, azóta is, immár közel másfélezer éve, folyton ezeket vonzanak és irányítanak a kegyelem és üdvösség örök Királyához. Ünnepe aug. 27-én van.

Ugyanerre a napra esik

Keresztelő Szent János fővétele (30 k.), amelynek története megoldható Márk 6, 21—28. A magyar mint a mohácsi vész napját is megemlegeti és bűnbánó lélekkel üli «Nyakavágó János» ünnepét.

Szent Szebba hitvalló † 695; angolszász király. Sokat fáradozott népe megtérítésén; imádságos és önmegtágadó életével maga adott döntő példát. Életének vége felé letette a királyi koronát és palástot s kolostorba vonult.

Szent Szabína özvegy vértanu † 126 k. Későbbi hagyomány szerint a gazdag özvegy rabnője, Szerápia útján keresztény, majd vele együtt vértanu lett Rómában. Ereklyéi 430-ban a Monte Aventinora kerültek, s gyönyörű bazilika és dominikánus kolostor emelkedett föléjük.

***Rivoli Boldog Antal** vértanu † 1470. Dominikánus volt s Sziciliából Nápolyba készült. Útközben mohamedán kalózok elfogták és Túniszbán fogságba vetették. Jóllehet egy szerzetestestvére és honfitársaai szeretettel támogatták, türelmetlenkedett, sőt utóbb megtagadta Krisztust és mohamedán lett. Amint azonban jobban tanulmányozta a koránt, a mohamedánok szent könyvét, megborzadt ürességén és hamisságán, visszatért és szigorú bűnbánatot kezdett. Mikor már elég erősnek érezte magát, ismét levágatta haját, fölvette megcsúfolt szerzetesi ruháját, a szentségekhez járult és aztán derűs elszántsággal a szultán elé ment, nyíltan megtagadta Mohamed tanítását és dicsőítette Krisztust. Pedig tudta, hogy ezért a mohamedán törvény szerint kegyetlen halál vár rá. Nem is ingott meg. Hiába ígérgettek, fenyegetőztek, hiába vitték a börtönbe, majd a vesztőhelyre. Amíg agyonkövezték, úgy állt ott teljes mozdulatlanságban, mint Szent István vértanu. Hithagyásának feltját vérével mosta le.

Augusztus 30.

Limai Szent Róza szűz † 1617.

A szentek életében gyakran fölhajnallik az elveszett paradicsomnak egy darabja. Nem ritka dolog, hogy egy-egy szentnél visszatér a paradicsomi békesség az ember és a természet, főleg az ember és az állatvilág között. Róza életében is találkozunk ezzel a megható jelenséggel.

Halála évének nagybőjtjén minden este egy kis madár látogatta meg őt. A szent leány kis kunyhójában tartózkodott szülei kertjének egy zugában. A madárka egy faágon türelmesen várt. Róza egy magaköltötte dicsőítő énekbe fogott; magasztalta az ember és a madár közös Teremtőjét. Amikor elhallgatott, a madár gyönyörű hangon folytatta a dicsőítést. Azután Róza újra kezdte a dalt s a kis látogató újra válaszolt reá. S így tartott ez a Teremtő tiszteletére rendezett antifónás (váltakozó énekű) vecsernye-verseny esténként egy-egy óra hosszat.

De jó barátságban élt a szúnyogokkal is. Meleg évszakokban a deledő nap tüze és az est hűvössége a remetelakásba terelte őket. Róza békén hagyta őket; azok sem bántották. Bezzeg nem kímélték látogatóit! Egyszer egy domonkos-harmadrendi nővér a kunyhóban a kezeverét szívó szúnyogot agyoncsapta. «Miért öld meg kis vendégemet?» kérdezte Róza. «Nem látod, hogy véremet szívja», volt a válasz.

«Mi az, sóhajtott föl Róza, hogy egy ilyen kis teremtmény a vérünkből táplálkozik, mikor a mi Urunk annyiszor táplál minket saját vérével.» És reggelenként a lugasba jövet mindig fölszólította a pihenő szúnyograjt: «Föl, föl barátim az Isten dicsőítésére!» A sok száz szúnyog pedig ilyenkor valósággal énekkarba tömörült, engedelmesen zümmögött Isten dicsőségére s csak úgy indult el napi munkájára.

Legrégibb életrajza még csodálatosabb esetről is tesz említést. Egyszer hajnalban benyitott a kertbe s maga előtt látta a fákat, a bokrokat, a virágokat és a növényeket. Szeretettel kérte őket: «Fák és füvek, dícsérjétek az Urat!» S csodák csodája: a legnagyobb szélcsendben a falevelek halk zizegésbe kezdtek, a virágok fejecskei alázatosan lekönyultak, minden növény izgett-mozgott; a maga módján mind dicsőítette Istent.

Mindebből nyilvánvaló, hogy Rózának igen egészséges lelke volt. Csak az egészséges érzésű ember érintkezhetik ilyen közvetlenségben az Úristen «leányával», a természettel. És még egy dolog válik világossá előttünk. Kevés szent sanyargatta magát annyira, kevés szenvedett annyit, mint ez a gyöngé délamerikai lány. Ennek ellenére mennyi szépség és báj ömlik el lelkén! Az önmehtagadás és a fájdalom nem ellenségei a kedvességnek és örömeinek; sőt a lelki szépség legigazibb forrása a kereszt tövében fakad.

1586 ápr. 20-án született Peru fővárosában, Limában. Szülei jómódú spanyolok voltak, de később elszegényedtek. Izabella névre keresztelték. A bölcsőben alvó kisleány gyönyörű arcocskája fölött édesanyja egyszer pompás rózsát látott s ezért Rózsának nevezte el. Ő maga később a Szent Szűz fölszólítására fölvette a Mária nevet is. Csodálatos egy gyermek volt! Mindig mosolygott, és sohasem lehetett hallani sírását. Hároméves korában egy ládafödél becsipte és összezúzta jobb hüvelykujját s orvossal kellett leszedetni a körmét. Az egész idő alatt egy zokszót nem ejtett. Nem volt még hatéves sem, amikor bátyja játék alkalmával besároztta gyönyörű arany haját. Irtózott a piszoktól, s bátyja pajkossága nem tetszett neki. A lurkó erre hirtelen erkölcsi prédikátornak csapott föl: «Mit érzékenykedel? A lányok szép haja az ördög tőre, mely a fiúkat a pokol számára fogja!» Ez a szó gondolkodóba ejtette. Nemsokára aztán eljegyezte magát az Úr Jézussal és levágta hosszú haját.

Anyja mindenáron a világ számára akarta nevelni s azt kívánta tőle, hogy gondolja ritka szépségét, öltözködjék csinosan, járjon társaságokba. A leány — maga a megtestesült engedelmesség — sohasem ellenkezett világias anyjával; de viszont minden ügyeskedést és szent fortélyt fölhasznált, hogy szépségét elrejtse s magát egyenesen elcsúfítsa. Erőnek erejével férjhez akarták adni. Elszenvedte inkább anyjától a szemrehányásokat, testvéreitől pedig a verést és rugdosást, de hű maradt isteni vőlegényéhez. Hogy a sok unszolásnak véget vessen, húszéves korában fölvette Szent Domonkos harmadrendjének ruháját. Már gyermekkorától kezdve példaképül választotta Sziénaí Szent Katalint (ápr. 30) s a harmadrendbe való belépéssel is az ő nyomdokán akart járni. Nem lett olyan történelemmozgató, oly nagyarányú, messzire kiható egyéniséggé mint példaképe; mindamellett lelkületben s főleg önmegtágadásban és keresztviselésben közel jutott hozzá. Olykor mintha archban is teljesen Katalinhoz hasonlóvá alakult volna!

Mint harmadrendi testvér könnyebben élhette a maga csodálatos egyéni életét. Hosszú éveken keresztül naponkint tizenkét órát szentelt az áhitatnak, tízet a munkának és kettőt a pihenésnek. Főtartózkodási helye kora reggeltől késő estig kis remetelakása volt. Csak akkor hagyta azt el, ha templomba ment vagy pihenni tért, ha otthon beteg szüleit vagy tíz testvére közül valakit kellett ápolnia, vagy pedig ha betegeit látogatta. Kezében égett a munka, s vele sokat használt elszegényedő családjának, szegényeinek és az Isten házának. Életének utolsó három évét, valószínűleg szüleinek hirtelen elszegényedése miatt, Gundiszalvi nevű királyi hivatalnok családjánál töltötte anélkül, hogy búcsút mondott volna kedves kerti kunyhójának.

Hihetetlen önmegtágadásokra vállalkozott. A böjt, a vezeklő öv és az ostor mindennapos benső barátjai voltak. Ha nem járult a szentáldozáshoz, kora reggel epével kente be száját s csak a nap lementé után vett magához kevés vizet és kenyeret. Arra gondolt, hogy az Urat is epével itatták a keresztfán. Fátyla alatt éveken át hármas érckoszorút hordott. Minden kör alján az Úr éveinek emlékére 33 éles tövis volt. Ha kísértése támadt, vagy valami helytelenségen kapta magát rajta, jobban a fejére nyomta a koszorút. Nyugvóhelyén a derékalj helyét hét csomós fahasáb pótolta, a közük lévő hézagot pedig cserépdarabok töltötték ki.

De az önként vállalt önsanyargatásokon kívül gyermekora óta bőségesen kijutott neki a reátett keresztből is. A betegség, az üldözés, embertelenség összefogtak ellene. Hősies és derült lélekkel mondogatta: «Uram, sokasítsd szenvedéseimet, csak gyarapítsd velük szeretetemet!» Életének legkínosabb megpróbáltatása a körülbelül 15 évig tartó rettenetes lelki kínlódás volt. Az abban állott, hogy naponkint legkevesebb egy óra hosszat ráborult lelkére valami leírhatatlan nyomás. Pillanatok alatt ott találta magát, ahol nem emlékezett Isten szeretetére, nem érezte Isten jelenlétét, nyoma sem volt örömnök és vigasztalódásnak. Sivár pusztaságban, a halál árnyékában, az elhagyatottság éjjelében és a siralom legszomorúbb szurdokában járt. Mintha a pokol legfenekén szenvedett volna. Minden erejével kiáltozott Isten után, de mintha hívására semmi segítség sem érkezett volna. Ez állapot szinte a kétségbeesésbe kergette. A testi kínokat nyugodtan elviselte, de ezeknél a szenvedéseknél egész lélkével kívánta: «Atyám, ha akarod, vedd el tőlem e poharat!» De mindjárt hozzá tette az Úrral: «Mindazonáltal ne az én akaratom legyen, hanem a tied» (Luk. 22, 42).

Vezekléseinek és nagylelkű szenvedéseinek indítója és erőforrása is az Úr keresztye volt. A keresztyben fekvő szalmaszál, az ablakráma vagy a fa ágai üdvösségünk drága fájára emlékeztették. A rozmaringot kertjében kereszt alakban ültette; ha az úton két forgács keresztyben feküdt, serényen félretette, nehogy valaki rátaposson a szent jelre; s halálos ágyán is keresztalakban járták át testét a fájdalek. Áldozataiért jutalma is az Úr volt: megáldotta őt a legrendkívülibb kegyelmekkel, s ezek közt ott voltak a gyakori szent látomások.

A madárral való verseny-ének után nemsokára előre megmondotta barátnéjának, Gundiszalvi asszonynak, hogy augusztus elsején vértanusággal határos betegségbe esik, s alázatosan kérte segítségét. Július végén a kerti lakásban édes hangján elénekelte búcsúdalát. A következő napon valóban a legsúlyosabban megbetegedett. Az orvosok tehetetlenek voltak a bajjal szemben. Amikor két hét múlva kissé magához tért, ilyen részleteket mondott el betegségéről: «Mintha izzó vasgolyó gurulna fejemben az egyik halántéktól a másikig, s mintha tüzes nyárs járna át fejemtől a talpamig. Mintha lángoló karddal szúrnák át szívemet jobbról-balra és felülről lefelé. Mintha izzó sisak nyomná fejemet s mintha kalapá-

csokkal ütnének mindenfelül. Mintha porrá örölnék csontjaimat s mintha hamuvá száradna bennük a velő». Jól tudta, hogy betegsége ellen csak egy orvosság van: Jób türelme. Hogyan bántak az Úrral, a zöldelő fával! Miért ne lehetne része mindebben neki, a száraz, érdemetlen gallynak? Ezután baloldali szélütés érte s egyéb bajok is ránehezedtek. A legnagyobb kínok közt a legnagyobb örömmel készült a halálra. Több mint három hetes haláltusa után 1617 aug. 24-én föltáruáltak előtte az örök kapuk s «Jézus, Jézus, Jézus, légy velem» szavakkal a mennyei Bárány lakomájára távozhatott.

Olyan hatalmas tömegek zarándokoltak koporsójához, hogy a temetést többször el kellett halasztani. Halála után félszázadra, 1668-ban már a boldogok s három évre rá 1671-ben a szentek sorába iktatták. Földi maradványai a limai domonkosoknál nyugszanak.

A zsolozsmás könyv ezekkel a szavakkal kezdi életének történetét: «Az első virág, amelyet Dél-Amerika ültetett a szentek kertjébe». Valóban: a virágok királynőjétől vette nevét; életében olyan rózsa volt, mely töviseit befelé fordította, kifelé csak szépségét mutatta. Most ott ékeskedik a küzdő és a diadalmas Egyház előtt, mint Krisztus kertjének egyik legszebb rózsája; s szépséges életével és vértanúsággal fölértő szenvedésével a legszebb vérpiros rózsára emlékeztet.

Ugyanerre a napra esik

Szent Gammachius hitvalló † 410. Tekintélyes római szenátor volt, előkelő ősi családból. Együtt tanult Szent Jeromossal (szept. 30) és nagy jártasságra tett szert a világi és egyházi tudományokban. Élénk levelezésben voltak vele Szent Jeromos és Nólai Sz. Paulin (jún. 22), kik igen tisztelték. Mikor meghalt felesége, Paulina, Szent Paula (lásd jan. 25) egyik lánya, szerzetes ruhát öltött, gazdag vagyonát szegény- és beteggondozásra fordította, Róma kikötőjében zarándokházat épített. 410-ben a gót betörés alatt fejezte be nemes, férhias életét.

Szent Fiákrus hitvalló † 670 k. Irországból Franciaországba ment és ott Meaux (Bossuet püspöki székhelye) környékén remetéskedett. Hagyomány szerint kertjét bottal szántotta föl. Ezért a kertészek, nevével kapcsolatban a bérkocsisok (fiákeresek) védőszentje.

Augusztus 31.

Születetlen Szent Rajmond hitvalló † 1240.

A katalánok földjén Spanyolországban van Kardóna városa. S nem messze tőle egy Portello nevű falucska. A falun túl pedig kisebb-nagyobb majorságok. Benyúlnak az erdős hegyek közé. Benn az erdőben, ahol már a szétszórt tanyák füstje sem látszik, állt a 13. század első felében egy kápolna. Szent Miklós püspök tiszteletére építették. A kápolna mellett remete telepedett meg. Ott imádkozgatott a nagy magányosságban éjt és napot által. Csak az átvonuló pásztorok nyájai törték meg néhanapján a csendet.

Egyszer azonban megjelent a vidéken egy ifjú pásztor. Nap-nap mellett a kápolna felé terelte nyáját. S míg juhai a tisztáson legelésztek, maga a kápolna Mária-képe előtt térdelt hosszú imádságban. Nem gondolta volna róla az ember, hogy már megjárta Barcelona iskoláit, és hogy Kardóna grófjával közeli rokonságban áll. A Fox-Sarroj nemesi család sarja az ifjú pásztor: Rajmond.

Az egyik majorságról jár ide. Úgy látszik sok mondanivalója van a Szent Szűz számára. Neki panasolja el lelkének vívódásait, előtte szövi reményeit. Máshoz nem nagyon fordulhat. Az anyja meghalt, mielőtt a világra hozta volna. Az orvosok műtéttel hozták napvilágra a kis Rajmondot a halott anya testéből. Ezért aztán Nonnatusnak is hívják: olyan, aki nem született. Az apja pedig — elszegényedett nemes — nem érti a fiú terveit. Miért jámborkodik annyit? Azt várná tőle, hogy vesse latba tehetségét s virágoztassa fel újra a családot. Most is azért küldte erre a megmaradt tanyára, hogy talán belejön a gazdálkodásba, kedve támad a gazdagságra, a parancsolásra, a világi életre. Úgy látszik, a sok könyv csavarta el a fejét! Még pap lesz belőle vagy kolostorba megy. De azt már nem engedi!

Azonban elszámította magát. A fiút itt a tanyán minden még inkább eltávolította a világtól, s közelebb vitte szíve vágyához: Istenéhez. Jár a juhai után. S olyan messze esik akkor a világ; a szabad ég alatt olyan közel van az Isten. És ott van a kápolna is a Mária-képpel. Amíg ő imádkozott, őrzőangyala vigyázott a nyájra. Az apja is látta ezt egyszer, amikor kinn járt utána nézni a fiának. Most már szeretné, ha nem küldte volna ide, a magányosságba. Biztatja is: menjen

az arragóniai király udvarába. Megvannak a jó összeköttetések. A fiú is okos, széptermetű, megállja a helyét. Nyitva előtte az élet!

De Rajmond nem ment. Pedig sokszor mintha saját magából is hallaná a hangot: Nem való neked ez az élet, nem illik ilyen előkelő származású, reményteljes ifjúhoz. Egyszer még egy titokzatos idegen pástor is ezzel állt eléje. De azután, mikor válaszolt neki, hogy Szűz Mária útbaigazítását várja: a Mária név említésére eltűnt — a kísértő volt!

Van hát elintéznivalója hosszú imádságaiban. De a Szent Szűz is pártját fogja: «Ne félj Rajmond! Fiammá fogadlak». Azóta valahányszor látta Szűz Mária képét, azt hajtogatta: «Ez az én anyám, másik nincs, ő majd eligazít». El is igazította. A Szent Szűz biztatásából vette a bátorságot, hogy letegye a szent tisztaság fogadalmát. Ezzel a lépéssel a maga részéről már el is igazította élete útját. De ott volt még az apja. Állhatatos kérlelésre, rábeszélésre végül az is enged.

Rajmond ekkor Barcelonába ment. Valamelyik szerzetes-rendbe akart belépni, olyanba, ahol tevékeny szeretettel szolgálhat az Úrnak és embertársainak. E fajta igényeknek épen megfelelt a nem régen alakult mercedáriusok rendje. Nolaszkói Szent Péter (lásd jan. 31) alapította a mórok fogságában sínylődő keresztények kiváltására. Szent Péter örömmel fogadta Rajmondot, aki immár célba jutva nagy léptekkel haladt a tökéletesség útján.

Egy alkalommal — kemény téli időben — az országúton járt. Friss lépteivel utólért egy szegény öreg embert. Az bizony csak lassacskán ballagott. A hideg, a szél meg a hó ugyancsak verte. És még kalapja sem volt az öregnek. Rajmond megszánta, neki adta a maga kalapját. Hazamenet azután imádkozni kezdett. Imádsága közben megjelent előtte Szűz Mária egy gyönyörűséges szép virágkoszorúval. «Ezt annak szántam, aki odaadta a kalapját a szegény öregnek» mondotta az Istenanya és nyujtotta Rajmond felé a koszorút. De a Szent tiltakozott: Olyan kicsiség volt az eset. És ha már jutalomról van szó, nem virág kell neki, hanem az Úr Jézus Krisztus. Alig mondta el kívánságát, megjelent előtte az Úr. A fején ott volt Rajmond kalapja. Kezében volt a virágkoszorú és a maga töviskoronája, választást engedett neki. A Szent a töviskoronát választotta, a szenvedő, áldozatos

szeretet koronáját. Meg is kapta. S rövid idő multán már nemcsak látomásban, hanem a földi élet kemény valóságában is megkapta.

Három évre rá, hogy a rendbe lépett, Nolaszkói Szent Péter maga mellé vette őt kísérőül első fogolyváltó útjára. Azután pedig még háromszor küldte át Algirba. Harmadik alkalommal Rajmond már minden pénzét elköltötte váltságdíjra, és még mindig sokat nem tudott kiszabadítani. Erre önmagát ajánlotta fel kezesül azokért, akik nagy nyomorúságukban már a hittagadás veszélyében forogtak.

Egyideig szabadon járhatott a városban. Sorra vigasztalta a keresztényeket, sőt még a mohamedánok térítésével is próbálkozott. Mikor azonban néhány előkelő mohamedán úr is megtért, feljelentést tettek ellene. A halálbüntetéstől csak az mentette meg, hogy ellenségei nem akarták elveszíteni az érte járó váltságdíjat. A prédikálástól azonban eltiltották.

Rajmond a tilalommal nem törődve tovább folytatta a térítést. Egész sereg mohamedán keresztelkedett meg. Erre elfogták, végighurcolták az utcákon és minden utcasarkon megkorbácsolták. Majd tüzes vassal átlukasztották ajkát és egy nagy lakatot tettek a szájára, hogy ne szeghesse meg többé a prédikálási tilalmat. Így, lakattal a száján, odaláncolva a falhoz szenvedett nyolc hónapon át a börtönben.

Mikor Nolaszkói Péter értesült kegyetlen sorsáról, összekoldulta a váltságdíjat s kiszabadította. Közben IX. Gergely pápa kardinálissá nevezte ki. Hősies szenvedésének híre, magas méltósága nagy tömeget vonzott fogadására, mikor Spanyolországba megérkezett. Kardóna grófja felajánlott számára egy szépen berendezett palotát. Ő azonban, mintha mi sem történt volna, visszavonult kolostorába. Csak a pápa parancsára mozdult ki onnan, hogy Rómába menjen. A fogság szenvedései azonban annyira megviselték, hogy útközben Kardónában meghalt az 1240. évben augusztus 31-én, harminchatéves korában.

Holttestét többen is maguknak követelték. A vitaközások után egy együgyű ember javaslatára végre abban egyeztek meg, hogy testét egy kocsira teszik, s ahová a vak öszvér viszi a kocsit, ott temetik el a Szentet. Így jutott ahhoz a kápolnához, ahol annyit imádkozott pályaválasztó ifjú korában. Később rendje kolostort épített sirja fölé.

Ugyanerre a napra esik

Trieri Szent Paulin püspök hitvalló, lásd szept. 1.

Szent Arisztíd hitvalló † 150 k. Aténben filozófus volt, kereszténnyé lett és 140 k. Antonínus Pius császárhoz nagyon okos írást intézett, melyben a keresztény igazságot bátran megvédi és óvást emel a keresztények üldözése ellen.

* **Ancína Boldog János Juvenális** hitvalló † 1604. Orvos és egyetemi tanár volt Torinóban. Egy nap gyászmisén volt, és a Dies irae («Napja Isten haragjának») olyan hatással volt reá, hogy egyszerre meglátta e világ hívságát, s lelkét akarta megmenteni. Rómába ment, megismerkedett Néri Szent Fülöppel (máj. 26) és oratoriánus lett. Itt arra törekedett, hogy a tökéletesség közönséges útját járja és senkinek terhére ne legyen. Ezért mindenütt szerették. VIII. Kelemen Piemontban, Salussóban megtette püspöknek. Egy év alatt visszavezette híveit Kálvin eretnokségéből az Egyházba. Egy önmagáról megfélekedett szerzetes, kit keményen megdorgált botrányos életéért, mérget tudott juttatni italába; néhány óráig élt még, s jóllehet pontosan tudta, ki volt a tettes, még a nevét sem ejtette ki. Papsága az ő akaratához híven nem tett lépéseket a tettes kipuhatolására. A szent püspök, barátja Szalézi Szent Ferenc (jan. 29) szerint az Egyház «sója és fénye», így ellenségszeretetből lemondott a vértanuság koronájáról.

Szeptember 1.

Trieri Szent Paulin püspök hitvalló † 358.

Egykorú adatok szerint természetes halállal halt meg frigjai számkivetésében. A középkor első feléből eredő források azonban meg voltak győződve, hogy evangéliumhirdetése miatt a pogányok lefejezték. Később olyan hírek is keringtek, hogy földi maradványainak hazaszállításakor nem is hozták el koponyáját. A vértanuságra vonatkozó híreket azonban kétségbevonhatatlanul megcáfolta trieri sírjának 1402. és 1883. évi fölnyitása. Az első alkalommal Frigyes prépost «szívénék nagy örömére» ott találta a koponyát, s a maradványokon a külső erőszaknak sehol semmi nyoma sem látszott. A második vizsgálatnál a mai tudomány szakszerűségével nemcsak azt állapították meg, hogy «valamennyi csont sértetlen, amit külön kifejezetten is ki kell emelni a nyakcsigolyákról», hanem hogy a csontokat és a koporsót fődő selymek keletről valók, hogy a koporsó nálunk ismeretlen fából készült, s hogy a szarkofágot még a római időkben faragták. Mélységes meggyőződéssel vették körül ezek a tudós vizsgálók azt a koporsót, melyből közvetlenül a kereszténység hőskorának áhítata áradt, s melyből egyenest másfélezer év hősi szentsége szólott hozzájuk.

Bölcsője Akvitániában vagyis Franciaország délnyugati részében ringott. Szülei előkelő római nemesek voltak. Tanulmányait földijével és atyai barátjával, Szent Maximinnal (máj. 29) együtt végezte Trierben a kiváló Szent Agrícus (jan. 13) püspök iskolájában. Maximin 332-ben Agrícus utódja lett, s fiatal földijét áldozópappá szentelte.

Egész életére döntő hatással volt Maximin példája. Püspöke szent ember volt és az ariánus-ellenes küzdelmeknek

nyugaton egyik legtekintélyesebb vezére. Paulin számára ez nagy kegyelem volt. De talán még ennél is döntőbb jelentőségű lett reá nézve, hogy korán került érintkezésbe Szent Atanázzal (máj. 2), a kor legnagyobb katolikus vezető egyéniségével. A hőselkű alexandriai püspök t. i. a 336—38. évek alatt Trierben töltötte első számkivetését s a legmelegebb barátságban állott Maximinnal és papjaival. Paulin is gyakran találkozott vele. Csak természetes, hogy főpásztorának és a katolikus küzdelem fővezérének oldala mellett a hit bátor harcosává nevelődött.

Prezbiter korában buzgó missziós tevékenységet fejtett ki. Trier környékén akkortájt még sok volt a pogány. Néhány szentélerű pap iskolatársával szép eredménnyel hirdette közöttük az Isten igéjét. Ebből a munkakörből azonban kiszűrtotta püspökének 349-ben bekövetkezett halála: Maximinnak ő lett utódja.

Egyik legelső püspöki tette az volt, hogy Trierbe hozatta a poitiersi rokonainál elhunyt elődjének földi maradványait. A drága halottat a Szent János (később Szent Maximin) bazilikában, Agrícus mellé temette el. Ezért az lett a jutalma, hogy egyik szent utódja az ő holttestét is elhozatta a messze idegenből.

Ezután nemsokára alkalma nyílt, hogy bebizonyítsa katolikus gondolkozását és Atanáz iránti mély tiszteletét. Az arianusok főpártfogója, Konstancius császár 350-ben egyeduralkodóvá lett s már a következő évben zsinatot tartatott az akkori Szirmiumban, a mai Mitrovicában. Ez a gyülekezet elítélte ugyan a merev arianizmust, azonban nem helyezkedett a niceai hitvallás (325) katolikus álláspontjára s a szabellianusTotinus szirmiumi püspök és mestere, Ankirai Marcellus mellett kárhóztatta Atanáz is. Az aktákat megküldték Gallia egyik legtekintélyesebb püspökének, Paulinnak is és fölszólították, hogy fejezze ki nyíltan a határozatokkal való egyetértését. Trier püspöke erre a leghatározottabban Atanáz mellé állott s csak a két másik püspök elítéléséhez csatlakozott. Ez az ellenmondás a császári akarattal szemben nyílt kihívás számba ment, de Konstancius akkor még nem mert az erőszak fegyveréhez nyúlni.

Két éven belül azonban megváltozott a helyzet. Konstanciusnak sikerült legyőznie Magnencius trónkövetelő seregét, s utána mindjárt 353-ban zsinatot tartott Arles-ben. Részt vett rajta Paulin is. A császár ügyeskedő erőszakkal

és hízegő fondorlattal úgy tudta irányítani a dolgot, hogy «a béke kedvéért» még a híthú püspökök, sőt még a pápai kiküldöttek is (pedig közülük Kápuai Vince már a niceai zsinaton is egyik pápai követ volt!) aláírták Atanáz elítélését. Csak az egy trieri püspök maradt hajthatatlan. Gerinces férhassággal tudomásul vette, hogy megalkuvó «társai előtt nem méltó a trieri egyházra, s hogy a császár szemében méltó a számkivetésre» (Hilárius). Inkább elhagyta hazáját, de nem pártolt el az ősi hittől s annak vezéréstől.

Nem tudni pontosan, mi volt számkivetésének legelső helye. Bizonyos, hogy utóbb Frigiába hurcolták. Az új állomáson először montanista eretnekek közt kellett tartózkodnia, később pedig, hogy büntetése még súlyosabb legyen, olyan frigiai pogány vidékre vitték, ahol még a keresztény nevet sem ismerték. Ezzel a deportációval kapcsolatban írja Atanáz elsősorban Paulinról, de a 355-ben száműzött Vercelli Özsébről (dec. 15) és társairól is: «Mialatt bilincseikben áthaladtak különböző vidékeken és városokon, hirdették az evangéliumot, prédikálták szent hitünket, s kárhoztatták az ariánus eretnokséget. A szent férfiaknak ez a zarándoklata valóságos prédikáció volt az üldözők gonoszsága ellen. Mert aki látta vándorlásukat, hogyne bámulta volna meg őket mint hitvallókat, s hogyne kárhoztatta volna az ariánusokat mint istenteleneket, mint hóhérokat és gyilkosokat!?»

A frigiai fogság szenvedései idő előtt sírba vitték Paulint is. Meghalt 358 aug. 31-én vagy nemsokkal később. Halála után egy-két évre Hilárius méltán vethette a császár szemére: «Trier szent városát megfosztottad ettől a nagy főpaptól s számkivetéssel halálra gyötörted őt!»

A trieri egyház szeretettel gondolt Frigia földjén elhunyt főpásztorára, s élénk vágy élt benne, hogy holtestét hazahozza. Erre azonban csak a 390-es években került rá a sor. A kegyeletes cselekedet végrehajtója Szent Félix püspök (márc. 26) volt. Az a Félix, aki helyeselte Priscilliánnak 385-ben történt trieri kivégzését, ezt az eretnekkel szemben nyugaton először alkalmazott halálbüntetést, s akivel ezért többi közt Sziricius pápa és Szent Ambrus megszakította az összeköttetést. A hagyomány arról is tud, hogy állásfoglalását erősen bánta s hibáját Paulin iránti kegyeletével is jóvá akarta tenni. A nagy halott földi maradványait a mai napig meglévő ciprus-fakoporsóban hozták Trierbe. A sír fölé Félix nagyszabású bazilikát emeltetett. Paulin püspöki városának lakói azóta is

igen nagy tisztelettel veszik körül sírját és ősidők óta aug. 31-én ülik ünnepét.

Ugyanerre a napra esik

Szent József, ki Mózes után a zsidókat bevezette az Igéret földére, amint azt leírja az ószövetségnek róla elnevezett könyve.

Szent Gedeon, a zsidó bírák egyike, akinek tetteit leírja a Bírák könyve a 6. 7. és 8. fejezetben.

Szent Anna prófétaasszony, akinek megadatott 84 éves korában, közvetlenül halála előtt meglátni az Üdvözítőt. Luk. 2, 36—8.

Szent Farkas (Lupus) püspök hitvalló † 623. Sens-i püspök. Fönnmaradt róla az a szép legenda, hogy egyszer mise közben az égből egy gyönyörű drágakő ereszkedett le kelyhébe.

* **Armengol Boldog Péter** hitvalló † 1304. Előkelő katalán család sarja volt. Gőg és bosszúvágy arra vitte, hogy hasonló szörű ifjakkal először erőszakoskodó, bűnös, vad életet folytatott; majd, mikor Cervera város békés polgársága összefogott ellenük, az erdőbe menekültek, szegénylegények életmódjára vetemedtek, és a rablóbanda vezére Péter lett. Atyja az arragoniai király szolgálatában egyszer megbízást kapott a rablók föl kutatására, fegyveresen szembe került tulajdon fiával, ki ráismert és úgy megrendült, hogy a legkeményebb bünbánó életet kezdte. Belépett a mercedáriusok fogolykiváltó rendjébe, Afrikában maga állott be a keresztény foglyok helyett túsznak. Mikor a kikötött időre nem érkezett meg a váltásdíj, föl akasztották. Későn érkezett társa általános csodálkozásra még életben találta. Ettől kezdve még nagyobb penitenciában élt, kenyéren és vizen bőjtölt, éjt- napot imádságban töltött. Isten sok csodás látomással és kijelentéssel látogatta meg. A hívek már életében szentnek tisztelték és imádságért meg tanácsért messze földről ostromolták. Remeteségben halt meg Tarraconában 66 éves korában. Sírjánál mindjárt sok csodálatos gyógyulás történt.

Szeptember 2.

Dulau Boldog János és társai vértanuk † 1792.

Az úgynevezett «szeptemberi mézárások», 1792 szept. elején, a francia forradalom legrettenetesebb rémtettei közé tartoznak. Csak a párizsi börtönökben meggyilkolt áldozatok száma — a börtönön kívüli és a vidéki gyilkosságok nélkül — meghaladja az 1400-at. S ezek közt az ártatlan emberek közt sokan hitükért szenvedtek vértanuságot. 1926 okt. 17-én XI. Pius pápa 191 ilyen párizsi vértanút (3 püspököt, 180 világi és szerzetesapost, 5 diákonust, 1 szerzetestestvért és

2 katonatisztet) avatott boldoggá. A boldogok közül 95-en a karmelitáknál, 72-en Szent Firmin szemináriumában, 21-en a saint-germaini apátságban, 3-an pedig a La Force börtönben nyerték el a vértanúság koronáját. Emellett még 22 szeptemberi vértanu boldoggáavatási ügye van folyamatban.

Most csak a karmelitáknál történt tömegvértanúságról emlékezünk meg részletesebben.

A francia fővárosban 1792 aug. 11-én kezdődött meg «a pápaság polgári alkotmányá»-ra fölesküdni nem hajlandó papok (insermentés) összefogdosása. Mindjárt aznap kb. 60-an kerültek a karmelitáknak börtönné átalakított templomába. Nagyboldogasszony napján a nemzetőrség dobszó mellett és a csöcselék gyalázkodása közt két tiszteletreméltó aggasztóan hurcolt ide az előregedett papok issy-i otthonából. Egyikük nem bírta a lépést a katonákkal: puskatussal segítették a gyorsabb menésre. Aug. 16-án 12 szulpiciánussal gyarapodott a foglyok száma. S így ment ez napról-napra. Aug. vége felé már kb. 160-an voltak a templomban egymás hegyén-hátán. Kezdetben a pusztá kölapokon háltak; csak később kaptak valami gyatra ágyneműt.

A legtöbben minden hivatalos áltatás ellenére tisztában voltak jövőjükkel. Az egyik szulpiciánus el is hozatta magának a vértanuk aktáit; azok lettek legkedveltebb közös olvasmányaik. A város polgármestere és ügyésze még aug. 31-én késő este is azzal ámította őket, hogy csak számkivetés lesz a büntetésük. Pedig akkor már megbízták a «keményöklű»-nek nevezett kegyetlen Maillard-t, hogy a legközelebbi vasárnap, szept. 2-án tisztítsa meg a börtönöket az ellenforradalmároktól. «Célszerűen és hathatósan, mondotta többi közt a megbízó dekrétum, rendelkezék különítményével, tegye meg az óvintézkedéseket a haldoklók jajveszékélésének megakadályozására . . ., lássa el magát magyalseprűkkel a vér eltüntetésére». S ugyanakkor ásták már a sírárkot a legközelebbi temetőben a foglyok számára.

Szept. 1-én mindnyájan meggyóntak egymásnak. Aztán újra megvitatták, szabad-e bármilyen esküt tenniök, s újra csak a «nem» mellett döntöttek. Megkettőzték imádságaikat.

Megérkezett a szept. 2-a. Vasárnap volt. A szokásos reggeli séta elmaradt. Tudták, mit jelent ez. Délben hozzájuk is hallatszott a vészharangok kongása, a gyászos dobpergés és az «új hidon» (Pont-Neuf) elsütött vészágyú dörge. Velük is el akarták hitetni, hogy mindez föl akarja

hívni a lakosság figyelmét a poroszok közeledésére és a haza nagy veszélyére. A valóságban azonban ez csak jeladás volt Maillardéknak a mérsárlás megkezdésére. A karmelita-templomban föladták a foglyoknak az utolsó ebédet. A rendes őrseget a vörös jakobinus-sipkások váltották föl, s a papoknak nem volt nehéz kitalálniok, hogy ezek a vértanuság hírnökei. Maillard azonban nem a karmelitáknál, hanem a saint-germaini apátságban kezdte meg a munkát. D. u. fél 3-tól fél 4-ig tartott ott az öldöklés. A különítmény azután a karmelitákhoz indult.

Megérkezése előtt megjelent a foglyok közt a kerületi biztos. Mindenkit nevéen szólított s szokatlan módon kivétel nélkül mindenkit, öreget és beteget is, a kertbe küldött sétára. A halál előtt állók nyugodtan maradtak. Az egyik menekült így emlékezik meg ezekről a percekről: «A foglyok nyugodtsága egy pillanatra sem szűnt meg. Mindenki magába szállt, fölindította hitét, kérte Isten kegyelmét, neki ajánlotta föl életét s békességben folytatta áhítatgyakorlatait. Ezen az utolsó sétán sem lehetett érezni a közeledő halál hideg lehelletét.»

De alig hagyták el az épületet, egy főleg korzikai és olasz szökött fegyencekből álló fölfegyverzett banda tört be a kolostorba. A Saint-Sulpice-templomból jöttek, ahol a szószékről egy demagóg korcsmáros ugyancsak fölleskesítette őket a börtöntisztításra. Az őrség akkor még nem engedte őket a foglyok után a kertbe. Csak az épület ablakaiból zúdították szitkaikat a sétálók felé s vérengző dalokkal szították öldöklő kedvüket. A vértanujelöltek erre a kert végébe húzódtak.

Négy óra körül megérkezett a Maillard-különítménynek tíz embere. A vezér nem volt velük. Kannibálok módjára állatias ordítással vetették rá magukat a többnyire imádkozó emberekre a kert jobboldali részében. A legelső áldozat egy Giraud nevű zárdalelkész volt: breviáriumozás közben egy kardcsapással és egy pikaszúrással oltották ki életét. A hirtelen támadásra sokakban föltámadt az életösztön s a falon át menekülni próbáltak. Egyeseknek csakugyan sikerült kijutniok az utcára, legtöbbször azonban úgy lótték le kapaszkodás közben. Ami itt akkor végbement, az a legvéresebb embervadászat volt.

A különítmény megjelenése után pillanatok alatt előrontott az épületben tartózkodó banda is. Ezek a pribékek

a kert baloldalán emelkedő kápolna felé rohantak, ahol szintén sokan csoportosultak. Csak ezt ordították: «Az arlesi érseket, az arlesi érseket!» Dulau János Mária, Arles városának Borromeo Károly-szerű érseke a kápolna mellett állott. «Ha ez a mi áldozatunk pillanata — mondotta szomszédjának, a véletlenül életben maradt helyettesének —, adjuk meg magunkat s hálásan gondoljunk Istenünkre, hogy oly nemes ügyért áldozhatjuk neki életünket». A banditákat egy pillanatra föltartóztatta a király gyóntatója, Hebert Ferenc eudista rendfőnök. Arra hivatkozott, hogy a foglyok nincsenek elítélve s így a jog és törvény szerint sértetlenek. A hátába fúródott golyó megadta rá a választ. Aztán újra és újra fölzúgott az érseket követelő ordítás. A francia papság dísze, az 54 éves érsek (szül. 1738) erre hirtelen térdre ereszkedett, majd mindjárt fölállt s a hóhérok felé indult. A mellette álló papok testükkal akarták megvédeni. «Hagyjanak, mondotta, ha az én vérem lecsillapítja haragjukat, miért ne halnék meg?!» Mellén keresztbe tette kezét, égre emelte tekintetét s az örök Főpap getszemáni példájára mondotta az őt keresőknek: «Én vagyok, akit keresnek». «Te vén gonosztevő, te vagy az arlesi érsek?» kérdezte az egyik bandita. «Igen, Uram, én vagyok» mondta szelíden a főpap. «Ah, gazember, tehát te vagy az, aki annyi hazafi véréte engedted ontani Arles-ben?» «Én senkinek sem tettem soha semmi rosszat» hangzott újra a válasz., «Jó, jó!, rikácsolta a másik elvetemült, majd én elintézek mindjárt!» S abban a pillanatban sujtott le az első kardvágás a homlokára, a másik pedig hátulról a fejére. Jajszó nélkül szeméhez kapta jobbkezét. Csak a negyedik-ötödik ütésre esett a földre. Végül az egyik nyomorult még mellbeszúrta, s tette azt oly vad erővel, hogy a pika kihúzásánál rá kellett taposnia a hős vértanu testére. De az érsek vére nem elégítette ki őket, s tovább folyt a mézszárlás a kápolnában és a kápolna körül is.

Negyedóra sem kellett ahhoz, hogy a két banda alig 20 emberének kérengzéséből 40 halott és haldokló borítsa a karmeliták kertjét. Akkor megérkezett Maillard is, aki az egész véres drámát megrendezte. A gyilkolást azonnal beszüntette s a megmaradtakat a templomba tereltette. A beauvais-i püspököt, de La Rochefoucauld Ferenc Józsefet (szül. 1736) úgy kellett becipelni, mert lábát golyó fúrta át. A templomban öccse, Péter Alajos saintes-i püspök (szül. 1744) ápolta. A halál árnyékában járó papok még egyszer feloldozták

egymást. Aztán az oltár köré térdeltek s hangosan kezdték imádkozni a haldoklók imáit.

A mézárálás tovább folytatódott, de nagyobb szertartással. A képmutató cinizmus nagyobb dicsőségére a sekrestye melletti kis folyosón a kerületi biztos elnöklete alatt hirtelenében törvényszék alakult. Kettesével hívták oda a foglyokat. Megkérdezték nevüket és fölkérdették, hajlandók-e letenni az esküt. Mindegyik nemmel válaszolt. Erre egy kis lépcsőn át egy zárt ajtó felé vonszolták őket. Mihelyt kinyílt az ajtó, a kerti véredek korábbi kegyetlenségükkel végeztek az áldozatokkal. Közben ordították: «Éljen a nemzet!». S ahányszor fölhangzott ez az «éljen», annyi vértanuval lett gazdagabb az Isten országa.

Gallais szulpiciánus, a foglyok anyagi ügyeinek intézője, többi közt ezt mondotta a «törvényszék» elnökének: «Uram, nem találok itt az élelmezőnket, hogy adósságunkat törleszthessem. Kérem, legyen szíves átadni neki nevemben ezt a 325 frankot». Majd hozzátette: «Messze vagyok családomtól, de az egyébként sem szorul rám. Itt a tárcám és az órám. Legyen szíves ezeket a szegények segítésére fordítani». Utána pedig ment a vágóhídra.

Az egyházi renden lévők közepett mindössze két laikus akadt: egy iskolatestvér és egy katonatiszt: de Valfon gróf. Halálig kitarzott a papsággal. Amikor a törvényszék előtt kérdezték, mi a foglalkozása, kitérőleg válaszolt, nehogy megkegyelmezzenek neki: «A római katolikus és apostoli Egyház fia vagyok». Ő is a vértanuk halmára került.

A tömeggyilkolás vége felé hívták a beauvais-i püspököt. Meglőtt lába miatt nem jelenhetett meg. Bementek érte a templomba. «Hol a beauvais-i püspök?» — kérdezték. «Itt vagyok, mondotta, s nem vonakodom meghalni a többiekkel. Azonban látják, hogy nem bírok menni. Legyenek olyan jók, segítsenek...» Elvitték, hogy néhány perc múlva a közvetlen előtte megölt öccse holttestére dobják.

Este 6 óra tájban befejezte munkáját a véstörvényszék. Akkor 113 volt az összes halottak száma. Késő este a templomban rábukkantak még egy élőre. Ott a helyszínén ölték meg. Vele a halottak száma 114-re emelkedett.

A gyilkosok a gyászos munka után kirabolták halottait. Fegyvereiket aztán a kolostor egyik szobájának falához rakták. A falon a mai napig meglátszanak a véres foltok. Este nagy lakomát csaptak a kolostorban.

Másnap a törvényszék elnöke csodálkozva mondotta: «Nem értem ezeket a papokat, úgy mentek a halálba, mintha menyegzőre mentek volna». Ez a nyilatkozat is mutatja, hogy 1792 szept. 2-ának az a véres két órája a francia katolikus Egyház két legdicsőséesebb órája volt.

A holttestek nagyrészét a szomszéd temetőnek már előre megásott árkába földelték el, másik részüket pedig a karmelita-kert kútjába dobták. Utóbb a kegyelet összeszedte ezeket a drága maradványokat s a karmelita-templom kriptájába helyezte el.

A 114 halott közül 110-nek esete került a Szentszék elé. Mint említettük, 95-öt közülük boldoggá avattak. Ezek közül a boldogok közül 69-en voltak világi papok, 25-en szerzetesek (három bencés, három eudista, tizenöt szulpiciánus, egy minorita, egy kapucinus, egy ferences harmadrendi, egy iskolatestvér) és egy volt a világi. Az akkor már eltörölt jezsuitarend 14 volt tagjával van képviselve a vértanuk közt. A sok plebános, káplán és más egyszerű pap mellett volt köztük egy érsek, két püspök, három rendfőnök (bencés, eudista, szulpiciánus), hét püspöki általános helynök és négy kanonok. Mind szentéletű emberek voltak, nem egy közülük nagy szónok és tudós hírében állt.

Vértanúságuk helyén ma a párizsi katolikus egyetemmel kapcsolatos szeminárium van (Séminaire des Carmes). A francia nemzetnek és más népeknek színe-java nevelődik ott a katolikus papi hősiességre — a legjobb helyen.

Ugyanerre a napra esik

Szent István első magyar király (aug. 20), kit az egyetemes Egyház ezen a napon ünnepel.

Szent Antonin vértanu † 350 k. A legenda szerint szíriai képfaragó, kinek holtteste hazájában, Apameában szenvedett vértanúsága után csodálatos módon, egy a folyam ellen úszó bárkán Franciaországba jutott, Pamiers püspökségbe.

* **Ruszka Boldog Miklós** vértanu † 1618. Svájc volt hazája. Milano szellemének szülőföldje. Itt, Borromeo Szent Károly szemináriumában szívta magába azt a tudást, mely a protestánsokkal szemben a katolikus igazság félelmes harcosává tette; itt azt a papi szellemet, mely Kurban, ahol működött, az ifjúságnak és a szegényeknek atyjává tette. Szent élete és tudománya sok tévelygőt vezetett vissza az Egyházba. Ezért a protestáns pásztorok egy politikai zavar alkalmával éjnek idején elfogatták a 80 éves aggastyánt, hamis tanukkal és utánzott irásokkal hazaárulással

vádolták, két nap és egy éjjel kikötötték, a legvadabb kinzással vallomást akartak belőle kicsikarni. Ő félig halottan, hihetetlen kínok között nem tört meg, ártatlanságát hangoztatta, ellenségeiért imádkozott és a régi nagy vértanuk hitével halt meg a kivallatás közepett. Ugyanazon éjjel a kantonban egy óriási hegyomlás eltemette Purs városát.

Szeptember 3.

Szent Trudbert vértanu † 607.

Szent Trudbert a 600. esztendő táján jött a Rajna vidékére. Valahonnan Irországból vagy Skóciából. A népvándorlás nagyobb viharai már lezajlottak ezen a vidéken, a kereszténység is gyökeret vert, de azért kellett a szent ember, az Isten embere. Mert még messze voltak az emberek attól, hogy a keresztény hit szívük gyökeréig érjen. Még sok imádság, áldozat kellett, vértanúi vér is. Trudbertet hívta erre az áldozatra az Úr.

Elhagyta hazáját, gazdag rokonságát, minden vagyonát. Az apostoli buzgóság vitte. Először Rómába zarándokolt el. Innen, az apostolfejedelemek sírjától akart indulni, Szent Péter utódjának áldásával és fölhatalmazásával. Meg is kapta. Azután Itálián és az Alpokon keresztül a Rajna völgyének vette útját. Vándorapostol módjára hirdette az evangéliumot, míg csak a Müntertalig el nem ért. Itt a mostani Breisgauban, Freiburgtól mintegy öt óra járásra azonban megállapodott.

Mikor meghallotta, hogy Otpert gróf a vidék ura, elment hozzá és engedelmet kérte a letelepüléshez. Alázatos kérését szívesen meghallgatta a gróf, mert maga is látta, milyen jó lenne népének egy szent ember példája. Úgy fogadta hát Trudbertet, mint akit Isten küldött. Mikor pedig meghallotta, hogy ez az alázatos ember nagy vagyont, hírt, dicsőséget hagyott oda az Úr szolgálatáért, maga ment ki hozzá. A szent egy nagy vadon erdő közepén ütötte föl tanyáját. Igénytelenül, visszavonultan, állandó imádságban és böjtből élt ott. Ez a látvány még jobban meggyőzte Otpert grófit, hogy csak az Isten embere lehet ez a szent. Neki adta hát az egész erdőt. Szolgái közül is ott hagyott hatot. Legyenek a szent segítségére. Mert szeretett volna kápolnát építtetni azon a helyen.

Trudbert a hat emberrel hozzáfogott az erdő irtásához. Mikor már egy szép nagy tisztásuk volt, a kápolnát is megépítették. Melléje pedig egy kis lakóházat. A konstanci püs-

pök jött fölszentelni a kápolnát Szent Péter és Pál apostolok tiszteletére. Az építés után ismét több ideje jutott Trudbertnek az imádságra és önmegtagadásra. De azért dolgozni is kellett, hogy a rengeteg el ne borítsa ismét a telepet. Fáradhatatlan volt a munkában.

A környék népének hamarosan fülébe jutott, hogy milyen kiváló szent ember él ott az erdő közepén. Fölkerekedtek hát és seregestül keresték föl a kápolnát. Közbe-közbe Otpert is kiment egész udvarával. Hallgatták nagy figyelemmel a remete beszédét s kezdtek szívükben is keresztények lenni.

De a hat szolgál közül kettőnek nem tetszett az, ami körülöttük történt. Megunták a munkát, az imádságot, azt az egész keresztény hitet, ami olyan elevenen sarjadt itt szemük láttára. Elevenebben, mint az a nagy kerek erdő.

Meg akarták ölni Trudbertet. Talán vége lesz akkor a kápolnának és az erdőirtásnak. Csakhogy nehezen férhettek hozzá. Szentől-szembe, nyíltan nem mertek rátámadni, orvul meg nem nagyon tudtak. Hisz mindig virrasztott. Egyszer aztán mégis szokatlanul mély álomba merült a szent. Hamar előkerítettek egy fejszét s a fejébe vágták. Olyan erővel, hogy megállt benne.

A 607. esztendőben történhetett ez a gyilkosság.

Otpert gróf mélyszégyenben temette el a Szentet a kápolna mellett. De a temetéssel nem szűnt meg a kápolna, nem lett vége a keresztény hitnek. Most már vér is bizonyoságot tett igazáról. Nemsokára kolostor épült a sír fölé: a Szent Trudbert apátság. Sok viszontagságban is főnnállott csaknem ezerkétszáz évig s folytatta a munkát, amit a remete megkezdett. Sok hithirdető indult onnan pogányok és félpogányok megtérítésére; sok imádság és önmegtagadás szállt onnan égnek az emberek megszentelésére; míg eljött egy kufárkor, mely rátette kezét az apátság vagyonaára, jámbor lakóinak pedig vándorbotot nyomott kezébe.

A két gyilkos sokáig bolyongott még a rengetegben, de elmenekülni nem tudtak. Nyugtalan lelkiismeretük visszavisszahozta őket a kápolna környékére. Egy alkalommal aztán elfogták őket s megkapták méltó büntetésüket.

Ünnepe ápr. 26-án van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Fébé özvegy † 70 k. Szent Pál említi Róm. 16. 1.

Szent Bazilissza szűz vértanu † 305. Kilencéves volt. Mégis

állhatatos volt tűz, vadállatok, korbácsok kínjai közt. A gyermekben ez a példátlan hősiesség megtérítette a nyomozó bírót, Sándort is.

Ifjabb Oszlopos Szent Simon hitvalló † 596. 68 évig élte a stiliták kemény életét, mint névelődje (lásd jan. 5), sokaknak épülésére és okulására. Szülővárosa, Antióchia mellett a «Csoda»-hegyen halt meg nagy szent és csodatévő hírében.

Szeptember 4.

Szent Notburga szűz † 1313.

Tirolban, az Inn völgyében állt Rothenburg vára. A 13. század második felében idősebb Henrik lovag volt a vár ura. II. Meinhard grófot, Tirol hűbéres fejedelmét szolgálta mint főudvarmester. Ő fogadta fel Szent Notburgát szakácsnénak. Még csak tizennyolcéves volt akkor a leány, de olyan ügyes, hogy mindent rá lehetett bízni. Egy derék kalaposmester lánya volt a vár alatt fekvő faluból, Rattenbergből. Elhaltak a szülei, és így kénytelen volt idegen kenyeret enni. De panaszra azért nem volt oka. Előkelő helyen szolgált, megbecsülték, mindennel ellátták.

Megváltozott a helyzet, mikor az ifjabb Henrik lovag vette át atyja halála után a várat. Felesége, Ottilia asszony sehogysem volt megelégedve Notburgával. Az ura azonban — úgy látszik a szülei iránti kegyeletből — tartani akarta a régi cselédet. De volt is mit hallania, mikor közben az udvarból hazajött! Alig fogyott ki a panasz Ottilia szájából. Hogy bizony rendet kellene már teremteni a házban. A környék valamennyi csöcselék népe ide jár. Ez az öregektől rájuk maradt szakácsné, a Notburga, mind ide csődíti őket. Alalmaznát oszt nekik, ez volt a legnagyobb mérge. Persze, hogy jönnek. Hisz annyi a naplopó, az ingyenélő! És mit tehet velük egy gyöngye asszony, ha nincs itthon az úr? Kénytelen túrni. Pedig meg is tiltotta már a szakácsnénak a dolgot. De nem lehet vele bírni, az öregek nagyon el-kényeztetették. Azok nem nézték, hogy nehezen folyik be a dézsma, a jövedelem, és olyan könnyen elpárolog. Isten nyugosztalja szegényeket, de jobban is gazdálkodhattak volna! Mennyit kell szegény Ottiliának nyelni és hallgatni, mikor látja a prédálást!

Bizony más világ volt, míg az öregek éltek, az öreg Henrik lovag meg a jó Jutta asszony. Akkor az uraság szí-

vesen segített minden szegényen. És Notburgára bízták az ilyesmi elintézését. Ő értett ahhoz legjobban. Ő főzött, neki kellett tudni, hogy mi juthat a szegényeknek. Azt is ő értette legjobban, hogyan kell velük beszélni, melyiknek jár a több, melyiknek a kevesebb. Mert fő az igazság! Hiszen ép az ilyen koldusnépség könnyen morog, elégedetlen, telhetetlen. De Notburga megmondta nekik: Hogyha ők itt a Jézus nevében kapják, fogadják is úgy mint a Jézus szegényei, és becsüljék meg magukat. Jól állt a száján egy és más példázat az evangéliumból vagy a szentek életéből. Megértette belőlük a nép, hogy a szegény ember, az alamizsnát kérő koldus is hogyan szolgálhatja az Urat nem koldusmódra. És csodálatos, amíg az öregek éltek, sohasem volt hiány semmiben, akár-mennyit osztott ki Notburga.

Ottília asszony azonban mindig sopánkodik. Most is mennyibe került az udvari tartózkodás! Mégsem mehet oda az ura egyedül; szolgálkat kell vinni. A szolgálak sem mehetnek rongyosan. Vég számra fogyott a posztó. Hát még a többi útravaló meg az itthoni gondok! Nem győzi az ember. Itt bizony az ételmaradéokra is szükség van. Megeszik a disznók. Ezzel is egy gonddal kevesebb. Csak nem szabad elprédálni azoknak a koldusoknak... El kellene küldeni azt a szakácsnét... Addig prézsmítált Ottília, míg Henrik lovag utána nem nézett a dolognak. Mert látatlanba nem akarta elkergetni Notburgát. Mégis: az apja, anyja megvoltak vele. Maga is hűségesnek ismerte, gondosnak, dolgosnak.

Ép kapóra jött, mikor jelentették: Már megint viszi! Egy tele köténnyel! Ki tudja mi mindent hord el?! A lovag utána siet és rátámad: Nem megmondta a nagyságos asszony, hogy az ételmaradékot sem szabad többé elosztani, mert kell a moslékba?! Notburga mentegetődzik, hogy nem is azt viszi. A saját szájától vonta meg a falatot, mert nincs szíve egyik-másik nyomorékot elutasítani, aki még most is vár valamit. Csak azt viszi, ami az ő kijáró kosztja. Meggyőződhetik róla a nagyságos lovag úr is. És mutatja, hogy mi van a kötényében. Tudja ő, hogy a máséból nem lehet alamizsnát adni, az lopás volna. Egy kis kenyeret, húst meg bort visz. Mert bort is kaptak a várban a cselédek. A lovag azonban, amint a legenda beszéli, csak forgácsot látott a kötényben. Visszament és elbeszélte az esetet feléségének. — Micsoda?! Az ő házában forgácsot kapnak enni a cselédek? Ezt a csúfságot már nem tűri; hogy így híreszteljék el őt a vidéken!

Mert biztos, hogy ravasz számításból, álnokságból járat komédiát velünk az a szakácsné. — Szegény Notburgának volt mit hallania, mikor egész gyanútlanul újra beállított. A veszedeked végén megkapta a parancsot: Vegye a cókmojkját, s többé színét se lehessen látni a vár környékén.

Fogta a batyuját és ment más szállást keresni. Elszegődött a környéken egy jómódú parasztházhoz. Itt nem volt külön szobalány, szolgáló, lakáj és még egy sereg fogdmeg; minden munkát vállalni kellett. Más egy várkastély szakácsnéjának, mint egy parasztház mindenésének lenni! De Notburgát nem keserítette el a változás. Szorgalmasan, jó lélekkel dolgozott most is. Azt azonban kikötötte a szolgálat vállalásakor, hogy szombat esteiken és az ünnepek előestéjén ő fejröntöt tart, mert az Úr Istennek is becsületesen akar szolgálni. Bérét ennek megfelelően állapították meg. Bizony jól leszámította a gazda. Mégis egy szombat este aratás idején nem akarta abbahagyni a munkát, hiába harangoztak már. S mikor Notburga a maga jogos igazát védte, veszedekni kezdett vele. «A sarlóm ítéljen köztünk» mondta erre a Szent, és felemelte a sarlót, mintha a levegőbe egy szegre akasztotta volna. És a sarló ott maradt lebegve. Megijedt erre a gazda s ígérte, hogy máskor tartja az egyességet. Ezután nem is volt bántódása, ha elment a kikötött időben Szent Rupert kápolnájához imádkozgatni, ünnepelni.

Rothenburg városában közben rosszra fordultak a dolgok. Ottilia asszony megbetegedett. Mikor ezt Notburga meghallotta, mindjárt segítségére akart sietni. Nem gondolt vele, hogy durván kiutasíthatják. Elment. A betegnek jól esett a figyelem és kérte a régi cselédet, hogy maradjon ott, mégis csak ő ismeri legjobban a házban a járást. Notburga szívesen maradt és nagy odaadással ápolta volt úrnőjét. De nem lehetett már segíteni rajta, nemsokára meghalt. Megsíratta őt a Szent, azután visszament a parasztházba tovább szolgálni.

A környék népe Isten büntetésének tartotta Ottilia halálát. És úgy látszik, ezzel még nem szűnt meg az Úr haragja. Mintha átok lett volna a váron. Azt sugdosták, hogy éjtszakánként a várnak minden zugából disznók rőfögését lehet hallani. Talán a meghalt váraszony lelke jár haza, gondolták a népek. Nem talál nyugodalmat, mert többre becsülte a disznókat, mint a szegényeket.

Henrik lovag időközben újra megházasodott. De nem sokáig maradhatott nyugton. Viszálykodásba keveredett saját

testvérével, Szigfriddel. Az betört Henrik birtokaira, felgyújtotta, kifosztotta. Úgy hogy a szükség is beköszöndött a várba. Visszaemlékezett ekkor a lovag, hogy milyen jól ment minden, mikor Notburga vezette a háztartást. Imádsága, munkája nyomán csak áldás szállt a házra. És talán most a rajta esett igazságtalanságot is bünteti az Úristen. Gondolt egyet s maga ment el a parasztházba. Visszahívta.

Notburga beleegyezett. Volt nagy öröm a kastélyban. Az egész várnépség szívesen várta vissza. A szegények is újra reménykedni kezdtek. Nem csalódtak. A lovag második felesége nagyon istenfélő, jószívű asszony volt. Nem hánytorgatta, ha a szakácsné alamizsnát oszt, inkább maga biztatta. És mégsem mentek tönkre! Sőt lassan helyrehozták a károkat, amiket Szigfrid betörése okozott. Notburga a végén még békülésre is rábeszélte a haragos testvéreket. Nagy volt ezután a becsülete. Szinte a családhoz számították. Munkáját azonban csak úgy végezte mint előbb. És tanította imádkozni a vár urának gyermekeit.

Itt a várban halt meg csendesen az 1313. esztendőben, szeptember 14-én. A Szent Rupert kápolnába temették. Később a kis kápolna helyébe szép nagy templomot emeltek. A vidék népe halálától kezdve szentnek tisztelte. Tiszteletét IX. Pius pápa 1862-ben megerősítette.

Ugyanerre a napra esik

Szent Mózes, akit Isten az égő csipkebokorban küldött, hogy a választott népet kimentse az egyiptomi rabságból. S ő csodálatosan kivezette népét Egyiptomból, negyven évig végigvitte a pusztán, adott neki törvényt és végül 120 éves korában halt meg Nébó hegyén, ahonnan még egy tekintetet vethetett az Igéret földjére. Élete és működése meg van írva Mózes öt könyvében, melyet a zsidók thórának, azaz törvénynek neveznek.

Szent Rozália szűz † 1166 k. Atyja Szinibaldi gróf volt Sziciliában. A lány a fejedelmi udvarban nevelkedett kényelem és pompa között. Mindezt azonban titkon otthagya és egy magányos barlangba vonult. Majd egy még ridegebb barlangot talált közvetlenül Palermo fölött a Monte Pellegrinón, Lába előtt terült el a gazdag város minden csábjával és a főséges vidék ezer szépségével. Ő pedig ott fönt a legkeményebb önmegtartóztatás és imádság életét élte. Mikor halálra vált, lefeküdt a barlang padlójára, balkarját vállkosként feje alá tette, jobbján feszületét szorongatta. Így találták meg csodálatos útmutatásra a palermóiak 1614-ben a nagy dögvész idején. Azóta sokan érezték hathatós közbenjárását, épen a dögvésszel szemben.

Szent Ida özvegy † 813 k. Ekbert szász herceg felesége. Varin korveyi apát anyja. Derék férjének kora halála után Herzfeldben, Vesztfálenben a templom előcsarnokában, férje sírja fölé kis cellát épített és abban élte le özvegységét és különösen kínos végbetegségét imádságos, önmegtagadó, alamizsnás lelkületben. Jóval halála előtt megcsináltatta márványból koporsóját, «mert, úgy mond, bizonytalan ama pillanatot»; minden nap kétszer megtöltötte edellel, ruhával és kiosztotta a szegényeknek. Így készült a halálra abban a tudatban, hogy «boldogok az irgalmasak, mert ők irgalmasságot nyernek» (Máté 5, 7).

Szeptember 5.

Justiniani Szent Lőrinc hitvalló † 1455.

Serdülő ifjú volt, mikor özvegy édesanyja egyszer büszkesége miatt megintette. A komoly Lőrinc hálásan vette a figyelmeztetést s nagy zárkózottsága ellenére egy pillanatra váratlanul föltárta lelke legmélyét. «Ne féljen, mondotta anyjának, nem törekszem másra, mint hogy Isten kegyelmével szentté lehessenek.» Ennek a célnak kitűzése gyermekkorban történt. S ez jól volt így: «jó a férfinak, ha az igát — az Úr igáját — ifjúságától fogva viseli» (Jer. sir. 3, 27).

Velencében született 1381-ben. Atyját Justiniani (Giustiniani) Bernátnak hívták, anyja pedig az előkelő Querini család sarja volt. A Giustinianiak akkor a köztársaság legelső főnemesi nemzetségéhez tartoztak. Két büszke palotájuk a 15. századból most is megérezteteti a Canal Grande-n gondoló idegennel a család egykori hatalmát. Lőrinc korán elvesztette atyját s testvéreivel együtt jámbor anyja áldott keze alatt nevelkedett.

Gyermek- és ifjúkora a lagúnák városának új virágzási korszakának kezdetére esik. A tengerek Királynője 1380-ban legyőzte legnagyobb vetélytársát, Genovát s néhány évtizeden belül újra azzal a hatalommal és gazdagsággal rendelkezett, mint a keresztes hadjáratok alatt. A velencei szigetek akkor nem a szentek szigetei voltak, s ha Lőrinc rajtuk szentté lett, érdeme annál nagyobb.

Tizenkilencéves korában különös nyugtalanság szállta meg lelkét. Nagy dolgokról ábrándozott, s mégsem tudta, mihez kezdjen. Hirtelen mintha elhomályosult volna tüzes szeme előtt a gyermekkori cél is. Egyszer csak látomása volt. Egy tisztéletet parancsoló, ragyogó fényességű női alak

jelent meg előtte. Hallotta szövegét: «Miért keresed lelked békéjét rajtam kívül? Miért csapongsz szerzetesét? Csak nálam találsz meg azt, ami után szíved vágyik. Sőt az óhajtván óhajtott dolog kezeid közt van. Én vagyok az isteni Bölcsesség. Ha engem választasz menyasszonyul és örökségül, végtelen értékű kincs birtokába jutsz». Ezt a látomást úgy magyarázta, hogy Isten a szerzetespapi életre hívja.

Átcsónakázott a várostól délnyugatra fekvő Alga szigetére. Itt emelkedett a Szent Györgyről nevezett közösségben élő kanonokoknak 1404-ben alapított háza. Lakói közt ott volt anyai nagybátyja, Querini Marián is. A pályaválasztás nehéz kérdésében tőle kért tanácsot. A szentéletű és tudós kanonok előtt nem volt kétséges, hogy öccsét az Úr-isten hívja. Egyelőre azonban csak azt ajánlotta neki, hogy menjen haza s fokozatos önmegtágadásokkal készítse elő magát Isten szolgálatára. Lőrinc megfogadta a tanácsot. Miközben a jó anya terveket szövögetett fia házasságára vonatkozólag, az ifjú ágy helyett kemény földön kezdett aludni, s vánkosa egy hasábfá lett. Sőt olyan erős vezekléssel sanyargatta testét, hogy hozzátartozói és barátai kezdték féltetni egészségét. Gyengédségükben és aggódó kérlelésükben a világ törvéteit vélte fölismerni: gondolkozás nélkül elhagyta a szülői házat s titokban az aljai kanonokok közé ment.

A káptalanban nem volt áhítatgyakorlat és önmegtágadás, amelyet el nem végzett volna, s nem akadt társ, aki mindezt nálánál lelkiismeretesebb buzgósággal gyakorolta volna. De legerőteljesebben a mértékletességben gyakorolta magát. A legnagyobb hőség évadján sem nyult semmiféle italhoz az étkezés idején kívül. «Ha nem tudjuk elviselni a szomjúságot, hogyan bírjuk majd ki a tisztítóútz kínjait?», kérdezte. Kedvelt önmegtágadása révén sok más erényt sajátított el.

Növendék korában torkát kellett megoperáltatnia. Az akkori orvostudomány érzéstelenítés nélkül szúrt, vágott, égetett. Az operáció előtt társai aggódtak; ő pedig teljes nyugalommal kérdezte: «Azt hiszitek, hogy nem kapom meg a szükséges erőt Attól, aki a tüzes kemencében égő három ifjút nemcsak megvizasztalni, hanem a lángokból kimenteni is tudta?» S szemrebbenés nélkül állta a fájdalmas műtétet. Egy másik operációjánál meg így biztatta a sebészt: «Csak bátran! A te késed távolról sem oly kegyetlen, mint voltak valamikor a vértanukat marcangoló vaskampók».

Örömmel viselte el a megalázást. Ebben különösen az alamiznagyűjtésnél volt bőségesen része. Akkor is akadt kövel dobálódzó vásott gyerkóc és a kéregetésre szitokkal felelő szívtelen gazdag. Egyszer egy ilyen alkalommal kísé-
rője azt ajánlotta, hogy ne menjenek el egy helyre, ahol biztosan csak szidalom vár rájuk. Lőrincnek azonban ez volt a válasza: «Bátran eltűrjük majd a megalázást. Hisz semmit sem tettünk, ha a világról csak szóval mondtunk le. Nekünk ma zsákunkkal és keresztünkkel győznünk kell a világ fölött». S elszántan és szelíden elment a félelmetes helyre.

Csodálatos volt benne az engedelmesség. A szabály nem engedte meg pl., hogy hazajárjon. Nem is ment soha. Csak a halálos ágyon fekvő édesanyját látogatta meg. Egyéb-
ként pedig alamiznagyűjtés közben házuk előtt is csak úgy állott meg az utcán, mint másutt. Ha édesanyja meleg szeretettel nagyobb alamizsnát akart adni, tőle is csak legföl-
jebb két kenyeret fogadott el, mint mástól. Aztán áldást mondott a szülői házra s nagy összeszedettséggel tovább ment.

Egyszer egyik volt jóbarátja duhaj jókedvében zene-
karral állított be hozzá. Az előkelő ifjú a köztársaság egyik keleti tartományából jött haza, ahol magas állás várta. Tele volt életörömmel a lelke. Amikor megtudta, hogy Lőrinc Alga szigetén van, elhatározta, hogy visszacsalja a világba. Talál-
kozásukkor nem sajnálta a szót és ígéretet s a legélénkebb színekkel festette le a világ örömeit. Mindez Lőrincet hide-
gen hagyta. Ő a halálról beszélt. S az eredmény az lett, hogy a vidám fiatalember oda vonult be, ahonnan ki akarta csalni barátját.

Tanulmányai elvégzése után pappá szentelték. Sőt alig 25 éves korában (1406) már a káptalan priorja, nem-
sokára pedig, amikor a káptalan a Szent Ágoston sza-
bályzata szerint élő szerzeteskanonokok rendjévé alakult, az egész kanonokszerzet főnöke lett. Ő írta az új sza-
bályokat s ezért őt tekintették alapítónak is. Elüljárói működésére jellemző a következő kis eset. Prior korában egy közös összejövetelen egyik alattvalója igazságtalanul szabálysértéssel vádolta meg. Lőrinc szó nélkül letérdelt, bocsánatot kért társaitól s valami büntetésért esedezett. Ez az alázat annyira megszegyenítette a hamis vádlót, hogy elüljárója lábaihoz borult s bocsánatért könyörgött.

Kiváló bölcsesége és életszentsége nem került el a

Szentszék figyelmét. IV. Jenő pápa 1433-ban kinevezte szülővárosa püspökének. Szerénységében szabadulni akart a méltóságtól, a pápa azonban nem támogatta. Lőrinc kénytelen volt bevonulni székesegyházába, a S. Pietro di Castello-ba. Igaz, hogy ezt is titokban és minden feltűnés nélkül tette.

Püspök korában is szerzetesi módon imádkozott s ugyanolyan áldozatos szeretettel és sikerrel kormányozta a sokszigetű egyházmegyét, mint előbb szerzetét. Igénytelensége nem ismert határt: a világ egyik leghatalmasabb országának volt főpapja, s egész udvartartása mégis mindössze öt emberből állott. Vagyona az egyház ősi fölfogása szerint a templom és a szegények vagyona volt. Székesegyháza és sok más templom restaurálásával, a káptalan helyreállításával, a templomi énekkar megszervezésével emelte az istentisztelet fényét. Főpásztorúsága alatt 15 kolostort s tíz új plébániát alapított. Szeretettel és eréllyel megreformálta a világi és a szerzetes papságot. Egyszerű és egyenes szava, önzetlensége és fölséges nyugalma mondhatatlan hatással volt a különféle szenvedelmes pártok kibékítése érdekében. Minden kicsinyes gúnyolódás ellenére tiszta lénye egész bensőségével küzdött a frivol színház és a kereszténytelen női ruházkodás ellen.

Kora egyházi életének nagy sebe volt az úgynevezett nepotizmus, vagyis a rokonoknak az egyháziak részéről történő túlzott és törvénytelen támogatása. Velence szent püspöke egész lelkével küzdött e betegség ellen. Meg volt győződve, hogy a püspöknek csak egy családot kell ismernie: «egyházmegyéje szegényeit». Amikor egyik rokona eladó lány számára nagyobb hozományt kért tőle, ezekkel a szavakkal utasította el: «Ha keveset adok, az neked nem elég; ha sokat adok, megrablom a szegényeket».

Méltán üdvözölhette őt IV. Jenő Bolognában ezekkel a szavakkal: «Üdvözlégy, püspökök disze és dicsősége!» S joggal írhatta róla Cave, a 18. századbeli protestáns történetíró: «Ez a férfiú valóban a legnagyobb dicséretre méltó: Isten iránt őszinte áhítat, a szegények iránt bőkezű szeretet, az egyházi ügyek iránt pedig fáradhatatlan buzgóság jellemezte».

Apostoli működése dicsőséget szerzett neki egész Itáliában s csak megerősítette nagy tekintélyét az Örökvárosban. A római kúria annyira bízott bölcsességében és lelkiismeretességében, hogy fellebbezések alkalmával a tőle megoldott eseteket sohasem változtatta meg. Innen is magyarázható,

hogy V. Miklós pápa 1451 okt. 8-án a gradói patriarka címét átruházta a hatalma tetőfokán álló Velence püspökére s Lőrincet nevezte ki első patriarkának. Az alázatos főpap kénytelen volt meghajolni a legfőbb egyházi akarat előtt. Velence főpásztorai azóta viselik a patriarkai címet.

Hetvennégyéves korában «A tökéletesség lépcsői» című lelkikönyvével befejezte nem jelentéktelen irodalmi működését. Nemsokára magas láz támadta meg. Szolgái pihés ágyba akarták fektetni. Hallani sem akart róla. «Mit vesztegetitek az időt? mondotta. Az én Üdvözítőm a kereszten halt meg. Elfelejtitek, mit mondott Szent Márton haláltusájában: a kereszténynek hamu fölött, bűnbánati ruhában kell meghalnia?» Földre szórt szalmára tették. Életének körét ezzel befejezte. Gyermekkori célkitűzéséhez híven a szó legteljesebb értelmében kiértett szent volt s újra a pusztá földön feküdt, mint a szentség iskolájába való komoly járása kezdetén. Földi életének mécsese 1455 január 8-án aludt el. Végrendeletében nem volt miről rendelkeznie. Csak buzdította benne híveit s azt kérte, hogy a legegyszerűbb módon temessék el régi kolostorában. A velencei szenátus első patriarkájának ezt a kérését nem teljesítette: a legnagyobb pompával kísérte utolsó útján.

1524-ben avatták boldoggá, 1690-ben pedig szentté. Szeptember 5-e püspök-szentelésének napja.

Ugyanerre a napra esik

Szent Bertin hitvalló † 698. Szitiuban, Franciaországban híres kolostort alapított, melyben többek között mint szerzetes élt és halt meg az utolsó meroving király, III. Childerik is.

Szeptember 6.

Szent Aidán püspök hitvalló † 651.

Az angolszászok megtérése gyorsaság és gyökeresség dolgában szinte egyedül áll a középkori kereszténység történetében. Rövid félszázad munkája elegendő volt hozzá, hogy a nagytehetségű és fényes jövőre hivatott nép ne csak nevében, hanem szívében és lelkében is kereszténnyé váljék. E tüneményes siker magyarázata részben abban a körülményben keresendő, hogy a kontinensről jött idegen térítők mellett a bennszülött kelta papok és szerzetesek is derekasan kivették

részöket az apostolkodás munkájából. Ezt tette a northumbriai királyság szeretetreméltó apostola, Szent Aidán is.

Northumbriában az evangélium világosságát elsősorban Szent Etelburga, Szent Etelbert kenti király lánya és a pogány Edvin király felesége gyújtotta meg. A jámbor királyné elsőnek pogány férjét nyerte meg Krisztus vallásának; utána udvari papja, a lángbuzgalmú Paulin segítségével széltében-hosszában terjesztette a kereszténységet, templomokat építtetett s végül Yorkban püspökséget alapított. A szomszéd Mercia pogány fejedelme, Penda azonban rossz szemmel nézte ezt a rohamos terjeszkedést, mely már-már az ő országát is elöntéssel fenyegette. Ezért a nyugati britek keresztény királyának, Keadvallának szövetségében hadat üzent Edvinnek és őt a heatfieldi gyilkos csatában (633 okt. 12-én) serege nagy részével levágta. A súlyos vereség egy időre a kereszténység terjedését is megbénította. Etelburga királyné Paulinnal Kentbe menekült, a magára maradt nyáj pedig elszéledt. Szerencsére azonban a szomorú szétszórtság csak rövid ideig tartott. Oszvald herceg ugyanis, az Edvintől elűzött ősi northumbriai királyi család sarja már a következő évben (634) megjelent az országban és csekély számú seregével szétszórta Keadvalla sokkal számosabb hadát. Mivel az ütközetben maga a bitorló is elesett, az egész Northumbria a győző kezére jutott.

Oszvald trónfoglalása egy csapásra új helyzetet teremtett. Az ifjú király ugyanis bujdosásában hosszú éveket töltött a Szent Kolumbától alapított híres hyi vagy másnéven iónai kolostor kelta szerzetesei közt és eltelt azoknak a buzgóságával és szigorú szent szellemével. Győzelme után azonnal térítő papokért fordult Hybe. A szentéletű Segeni apát egyik, már korábban püspökké szentelt szerzetesét haladéktalanul Northumbriába küldötte. A jámbor miszcionárius egy álló esztendeig hasztalanul fáradt, törte magát a vad pogányok közt. Hazatért tehát Hybe és szomorú szívvel jelentette, hogy a bárdolatlan és barbár erkölcsű néppel semmire sem tudott menni. Társai figyelmesen végighallgatták; utána nagy tanácskozásba fogtak, miként lehetne fordítani a dolgon. A legkülönbözőbb vélemények merültek föl. Aidán testvér is felszólt. «Testvér, mondotta, nekem úgy tetszik, mintha kellenél keményebb lettél volna együgyű hallgatódhoz. Nem igyekeztél őket az apostol példájás zerint előbb a könnyebb tanok tejével táplálni, hogy azután lassan-

kint erőre kapva képesek legyenek a magasabb követeléseket vállalni és a szigorúbb parancsokat teljesíteni.»

Mindenki érezte, hogy az egyszerű kijelentés mögött mély igazság rejlik. Percek alatt kialakult tehát a vélemény, és az apát is osztozott benne, hogy a kényes feladat vállalására Aidán a legalkalmasabb ember. Így került egy nagy missziós terület élére az egyszerű szerzetes, akinek származásáról és korábbi életéről semmi biztosat nem tudunk.

Oszvald nagy tisztelettel és szeretettel fogadta az új missziós püspököt és székhelyül a kicsiny Lindisfarne szigetet jelölte ki számára. Aidán azonnal téríteni kezdett. Rendszerint gyalogosan és kevés kísérővel rótt a tágas ország útjait. A tolmács szerepét gyakran maga a király töltötte be mellette, aki bujdosása idején jól megtanult skótnul. A megtérőket eredeti programjának megfelelően inkább kímélettel, mint szigorúsággal igyekezett rákapatni a keresztény hitelvek elfogadására és az erények követésére. Mivel tudta, hogy legékesebb szó a tett, mindenben jó példával iparkodott hívei előtt járni. Föl van jegyezve róla, hogy semmi olyant nem tanított, amit maga is meg nem tett. Különösen az irgalmas szeretet műveinek gyakorlásában volt kimeríthetetlen: a rengeteg ajándékból, mellyel az angolszász urak elhalmozták, semmit sem tartott meg magának, hanem azonnyomban tovább adta a szegényeknek. Oszvald király ebben is készségesen kezére járt, sőt alkalomadtán még túl is tett rajta. Egy húsvéti ebéd alkalmával pl. az asztalon levő összes ételeket a szegényeknek adta; sőt a végén még az ételek felszolgálására szolgáló nagy ezüsttálat is darabokra törette és darabjait szétoztotta a szegények közt. A jelenlevő Aidán a jelenet láttára könnyekig meghatva így kiáltott fel: «Soha se száradjon el ez az áldott kéz». És az Úr meghallgatta hű szolgálja kérését: Oszvald keze még a 12. században is sértetlen épségben őriztetett.

Oszvald utóda, Oszvin (642—651) szintén minden lehető módon igyekezett kezére járni a szent püspöknek. Egyszer pl. egy gyönyörű paripát ajándékozott neki, hogy a folyókon való átkelésnél és egyéb különleges alkalmakkor legyen mit használnia. Aidán azonban mindjárt az első koldussal való találkozáskor habozás nélkül leszökött a lóról és azt pompás fejedelmi felszerelésével egyetemben a koldusnak ajándékozta. Oszvin, mikor megtudta a dolgot, némi nehezteléssel így szólt: «Püspök uram, miért adtad a koldusnak a fejedelmi

paripát, melyet magadnak illett volna megtartanod? Avagy azt hiszed, hogy nincs elég hitványabb lovunk, mely elegendő volna a szegények kielégítésére anélkül, hogy a te különleges használatodra kiválasztott lovat oda kellene ajándékoznod?» E szavak hallatára Aidán megbotránkozva így kiáltott fel: «Mit beszélsz király úr? Csak nem kedvesebb előtted a ló csikaja, mint az Isten fia?» A király annyira megilletődött e kemény rendreutasításon, hogy azonnal leoldotta kardját s a püspök lába elé borulva ezt mondotta: «Ezentúl soha többé elő nem hozom ezt az esetet és soha kérdőre nem vonlak az Isten fiainak juttatott alamizsna miatt».

Nem csoda, ha Northumbria vallási képe hamarosan megváltozott: a szétszórt kicsiny keresztény szigetek idővel egyetlen nagy összefüggő területté duzzadtak. Aidánnak volt gondja arra is, hogy templomok építésével és kolostorok alapításával szilárd vázat adjon a terjedő kereszténységnek. Hívására Hyböl újabb és újabb csapatok rajzottak ki, hogy az ő szellemében és utasításainak megfelelően mindig messzebbre és messzebbre vigyék az evangéliumi világosságot. Lindisfarne püspöki székhelye lassan «Szentek szigete» (Holy Island) lett. Az onnan kikerült szerzeteseket nagy buzgóság és kemény szigorúság jellemzi.

A megindult folyamatot Penda újabb támadása, a derék Oszvald király vértanuhalála (642 aug. 12) s utódainak, Oszviunak és Oszvinnak viszálykodása sem tudta feltartóztatni: a legnagyobb angolszász királyság minden akadály ellenére diadalmasan haladt előre a teljes krisztianizálódás útján.

Mikor Aidán 16 évi fáradságtalan apostolkodás után 651 aug. 31-én lehúnyta szemét, Szent Cuthbert (lásd márc. 10), még akkor pásztorfiú, látta az égnek szállni lelkét és erre elhatározta, hogy hátat fordít a világnak. Northumbria térítése Aidán műve. Tetemei Lindisfarne-ban nyugsznak; kis részük utóbb Hybe került.

Ugyanerre a napra esik

Szent Zakariás próféta, aki aggastyán korában került haza a babiloni fogságból. K. születése előtt kb. 500 évvel mondotta a tétova jeruzsálemi zsidóknak azokat a jövendöléseket és feddéseket, melyeket a nevét viselő ószövetségi könyvben írt meg.

Szent Eleutérius hitvalló † 585. Spoleto mellett volt a Szent Benedek-rendi kolostor apátja. Nagy Szent Gergely pápa (lásd márc. 12) személyesen ismerte és tisztelte a szent apátot. Különö-

sen bűnbánó lelkületét és imádságának erejét ünnepli. Ő maga is megtapasztalta ezt: súlyos betegségében az volt a bánata, hogy nagyszombaton nem tudott böjtölni. Kérte az apátot, imádkozzék érte. Utána olyan erősnek érezte magát, hogy könnyűszerrel böjtölt egész nap. A következő tanulságos esetet is elbeszéli: Eleutériusra apácák rábíztak egy ördöngös fiút, kit a gonoszlélek sokat gyötört, míg náluk tartózkodott. Eleutérius elvitte a maga kolostorába. Itt nyugta volt. S az apát némi elbizakodottsággal mondotta társainak: Az ördög úgylátszik, áprilist járatott azokkal az apácákkal. Amióta a fiú Isten szolgálai között időz, nem meri bántani». Abban az órában a fiú ismét a megszállottság áldozata lett, és csak az egész kolostor és főként az apát huzamosabb böjtölése és imádsága szabadította meg. Az apát egyszersmindenkorra megértette a tanulságot: a kegyelem adományai nem törnek legcsekélyebb dicsekvést sem.» Üdvös dolog rejtve tartani a Király titkát» (Tób. 12, 7).

Szeptember 7.

Kassai vértanuk † 1619.

A 17. század nagyon nehéz viszonyok közt köszöntött rá a magyar katolicizmusra. A protestánsok ugyanis rossz szemmel nézték az Egyház öntudatraeszmélését, s diadalmas előretörését minden tőlük telhető módon akadályozni igyekeztek. Alkalmadtán még nyílt erőszaktól, sőt vérontástól sem riadtak vissza. Haragjukkal különösen a papok és szerzetesek ellen fordultak, mivel elsősorban öbennök látták a katolikus öntudat hordozóit és úttörőit. Már Székely Mózes erdélyi és Bocskay István magyarországi felkelése számos derék papnak és szerzetesnek életébe került. Még több áldozatot kívánt Bethlen Gábor 1619. évi támadása, mely az alkotmányos szabadság jegyében indult ugyan meg, de mindjárt kezdetben a türelmetlen vallásháború jellegét öltötte. Az áldozatok közül hitvalló hősiességükkel magasan kiemelkedtek Kőrösy Márk esztergomi kanonok, Grodecz Menyhért és Pongrácz István jezsuita atyák, akik mindhárman egyazon helyen, Kassa városában és egyazon időben, szept. 6. és 7. közti éjszaka szenvedtek hitökért kínhalált.

Kőrösy Márk volt a legfiatalabb. 1588-ban született a horvátországi Kőrösön. Gimnáziumi tanulmányait a bécsi jezsuita kollégiumban végezte; azután a gráci egyetemre ment s miután ott kitüntetéssel megszerezte a bölcsészeti doktorátust, a zágrábi egyházmegeye kispapjaként a római

Collegium Germanico-Hungaricum kötelékébe lépett. Az Örökvárosból 1615-ben tért vissza s mindjárt hazaérkezése után a romai kollégium szelleméhez híven lángoló buzgalommal látott hozzá a lelkek üdvösségének munkálásához. A nagy Pázmány Péter érsekprimás azonnal felismerte az ifjú pap értékét és már 1616-ban egyházmegyéje kötelékébe fogadta. Először Nagyszombatba küldte gimnáziumi igazgatónak, majd két évre rá esztergomi kanonokká és komáromi főesperessé nevezte ki. Mint kanonok társainak bizalmából mindjárt kinevezése után a Kassa közelében fekvő széplaki uradalom élére került kormányzónak. De a sok vesződéssel járó gazdálkodás nem elégítette ki a lelkes pap ambícióját; titokban visszasóvárgott a lélekmentő munkához. Már épen a lemondás gondolatával foglalkozott, mikor az események alakulása Kassára sodorta őt és alig harmincegyéves korában meghozta számára a vértanui koronát.

Kőrösyt korban *Grodecz* atya követte. Ő idegen földön, a sziléziai Teschenben született 1584-ben, galíciai, grodeki eredetű lengyel családból. Középkolai tanulmányait vértanutársához hasonlóan szintén a bécsi jezsuitáknál végezte. 1603-ban a brünni ujoncnevelőintézet tagja lett; a két évig tartó próbaidő leteltével pedig Prágába ment magasabb tanulmányokra. Prágában kezdte meg áldozópapi tevékenységét is, mint az ottani árvaház lelkésze. 1618-ban a kassai helyőrség német és szláv nyelvű legénységéhez osztották be katonapapnak. Ebben a minőségében szelidségével igen mély hatást gyakorolt szilaj híveire és puszta megjelenésével vissza tudta őket tartani minden nagyobb kihágástól. A hagyomány különben azt tartja róla, hogy feltűnő módon rendelkezett a nyelvek adományával: szláv hallgatói akadálytalanul megértették német beszédét és fordítva német hallgatói minden fennakadás nélkül tudták végig hallgatni szláv beszédét.

A vértanutriászban a horvát Kőrösy és a lengyel Grodecz mellett *Pongrácz* atya képviselte a törzsökös magyar elemet. Az ősi szentmiklósi és óvári Pongrácz-családból származott, mely már a 13. században nagy szerepet játszott a Felvidék történetében. 1582-ben született az erdélyi Alvincen s kiképzését a kolozsvári jezsuita kollégiumban nyerte. Itten annyira megkedvelte mestereinek életét, hogy 1602-ben szülei és rokonai tanácsa ellenére maga is közéjük lépett. A próbaidőt Brünnben töltötte el; utána Prágában, Laibachban, Klagenfurtban és Grácban tanult, illetve tanított.

1615-ben a hatalmas Homonnay Drugeth György eszközlésére Homonnára küldötték elüljárói hitszónoknak és tanárnak. Rövidesen számos eretneket visszavezérelt az Egyház kebelébe: úgy hogy a híres kassai kálvinista pap, Alvinczy Péter váltig panaszkodott, hogy ameddig ez az egy jezsuita él, sem ő, sem felekezete nem remélhet nyugtot. Bethlen támadása nem Homonnán, hanem Sárosban találta Pongráczot, ahol Péchy Zsigmondot vigasztalta súlyos betegségében. A veszedelem hírére azonban késedelem nélkül Kassára sietett az ottani katolikusok bátorítására, s Kőrösivel és Grodecczel együtt a kassai katolikusok főpártfogójának, Dóczy András főkapitánynak házában vonta meg magát.

Bethlen Gábor vezére, Rákóczi György 1619 szept. 3-án érkezett protestáns hajdúival Kassa alá és azonnal erőlyesen követelte a város átadását és a bentrekedt Dóczy főkapitány kiszolgáltatását. A protestáns városi tanács nem emelt kifogást e követelések ellen; mivel azonban a hajdúk nagyon fenyegetően léptek fel, nem merte feltétel nélkül feladni a várost. Alkudozást kezdett tehát Rákóczival és csak akkor nyitotta meg előtte a kapukat, mikor megígérte, hogy a város jogait s lakóinak személy- és vagyonbiztonságát tiszteletben fogja tartani. A szerződés szept. 4-én jött létre, és Rákóczi már a következő nap bevonult kétszáz gyaloghajdúval. Első dolga Dóczy őrizetbevétele volt. De ugyanakkor megparancsolta, hogy a főkapitány házában, a mostani premontréi rendházban tartózkodó három papot is tartóztassák le és se kimenni ne engedjék őket, se senkit hozzájuk be ne bocsássanak, és se ételt, se italt, se levelet vagy üzenetet ne engedjenek bevinni hozzájuk. A durva hajdúk szóról-szóra teljesítették ezt az embertelen parancsot és két napon át étlen-szomjan tartották a halálraszánt papokat; sőt mikor ezek másnap, pénteken legalább egy falat kenyeret kértek tőlük, durván egy darab húst vetettek eléjük ezekkel a szavakkal: «Nesztek, barmok, faljátok fel ezt». A szenvedők azonban természetesen óvakodtak ilyen áron csillapítani éhségöket.

Szept. 6-án estefelé egy csapat hajdú tört a szállásukra, föltörte a kápolnát és onnét minden elmozdíthatót elvitt vagy összetört; azután a foglyokra támadt és pénzt követelt tőlük. De a két jezsuita szegénységű fogadalmára, Kőrösy pedig pénztelenségére való hivatkozással csak ígéretet tudott tenni arra, hogy kiszabadulása után megfizeti a követelt

váltságdíjat. A martalócokat azonban nem elégítette ki az ígéret. «Úgy hát készüljete a halálra», ordították mindenfelől. «De hát miért kell meghalnunk?» kérdezték az üldözöttek. «Mert pápisták vagytok», hangzott a lakonikus válasz. «Jó, ezért a szent ügyért készek vagyunk azonnal meghalni», felelt bátran Pongrácz atya és egyúttal odanyujtotta nyakát. A jelenlévők közül azonban egyik sem mert a bakó szerepére vállalkozni, hanem ehelyett nagy dérrel-dúrral elvultak.

Utána jódarabig semmi sem történt. Hajnalfelé azonban magának Bay Zsigmondnak, a gyaloghajdúk kapitányának vezetésével újabb fegyveres csoport jelent meg a vértanuk háza előtt és nagy lármával dörömbölni kezdett. Pongrácz atya azonnal ajtót nyitott, mire az egyik benyomuló hajdú buzogányával leütötte őt; utána többen rávetették magukat, megfosztották ruháitól és kezénél, lábánál fogva erősen megkötözték. Ugyanígy tettek Grodecz atyával is. Utolsóinak Körösyre támadtak. Miután szép szóval nem tudták őt hittagadásra bírni, kezénél fogva a szoba gerendájára akasztották s mezítelen testét égő fáklyákkal sütögették és bárdokkal vagdosták, úgyhogy a hús cafatokban lógott le róla és megpörkölt bordái közt szabadon lehetett látni belső részeit. A fiatal kanonok azonban egyetlen panaszszó nélkül állotta a rettentő kínokat és mindegyre csak Jézus és Mária szent nevét hajtogatta. Végre maguk a bakók is megelégtették a kínzást; egyetlen vágással a fejét vették a hős vértanunak és testét a szennygödörbe vetették.

Körösy után ismét Pongráczot vették sorra, aki mindhármuk közt a legbátrabb és legszókimondóbb volt. Az ő testét is össze-vissza hasogatták és égették; azután vastag kötéllel olyan erősen összeszorították fejét, hogy koponyája ropogni kezdett, szemei kidülledtek s halántékából kiserkedt a vér. Mivel pedig ilyen helyzetben nem tudták lefejezni, két mély sebet ütöttek rajta és azután azon félholt állapotban őt is a szennygödörbe lökték. Még kegyetlenebbül bántak el Grodecz atyával. Előbb késekkel össze-vissza szurkálták; azután kardokkal és bárdokkal támadtak rája, fáklyákkal égették s végül őt is két társa mellé taszították. Pongrácz és Grodecz esetében tehát csak félmunkát végeztek a hóhérok; a szennygödörből egész nap hallható volt megtört sóhajtozásuk. Egy hű katolikus, Eperjessy István, a kápolna gondozója, aki különben az egész jelenetnek szem- és fül-

tanuja volt, végre megemberelte magát és óvatosan oda-kúszott a gödör szélére. Pongrácz atya, aki még mindig eszméleténél volt, azonnal megismerte őt és kérte, hogy figyelmeztesse Hoffmann Kristóf kamarai tanácsost szomorú helyzetökre. Mikor azonban megtudta, hogy a martalócok Hoffmannt is legyilkolták, így sóhajtott fel: «Jól van tehát, legyen meg Isten akarata. Mi innét nemsokára az égbe költözünk az édes Jézus látására: te is az ő bajnoka vagy; tehát jól harcolj egész a halálig, hogy elnyerd a hervadhatatlan koszorút». Ezekkel a szavakkal kilehelte lelkét a hős hitvalló.

A katolikus hívek, mikor a megrendítő eseményről értesültek, azonnal lépéseket tettek a szent vértanuk tetemeinek megszerzésére. A bíró azonban, akihez kérésükkel fordultak, durván elutasította őket. «Örüljetek, támadt rájuk, hogy nem lakoltatok ti is úgy, mint papjaitok. Takarodjatok innét és amint titeket nem zaklat senki, úgy ti is maradjatok veszteg.» Mikor azonban Gadóczy Bálint özvegye vette kezébe az ügyet, a városi tanács mégis megtett annyit, hogy a hóhérral kihúzatta és szárazabb helyen takarította el a tiszteletreméltó hamvakat. Sőt Bethlen Gábor Forgách Zsigmond nádor nejeinek, Pálffy Katalinnak sürgetésére 1620-ban megengedte a tetemek felemelését és elszállítását. A buzgó matróna először a sebesi templomba, majd a hertneki várba vitette az illő módon megtisztított és felékesített ereklyéket; 15 évvel később pedig ólomkoporsóba zárva a nagyszombati klarissza szüzeknél helyezte el az egybegyűjtött csontmaradványokat. A klarisszáktól 1784-ben az orsolyaszüzekhez kerültek át s jelenleg is ezeknek nagyszombati templomában

nyugosznak. X. Pius pápa 1905-ben hivatalosan is boldogoknak nyilvánította a «szentéletű és keserű halálú» vértanúkat.

Ugyanerre a napra esik

Szent Regína szűz vértanu † 300 k. Alice-ben, Autun egyházmegyében van látogatott búcsújáró helye. Életéről bizonyosat nem tudni.

Galuzzi Boldog Ferenc hitvalló † 1731. Jézus társaságának tagja, Isten kegyelméből való hithirdető és gyóntató. Magával szemben igen szigorú, a bűnösökkel szemben mélységes szeretetet, türelmet és fogyhatatlan buzgóságot tanusított. Szava, imádsága, szeretete a legkonokabbakat is megtérítette, kivált a halálóságyon.

Szeptember 8.

Kláver Szent Péter hitvalló † 1654.

Az 1654. év augusztusának 23. napján a spanyol királyi gályák egyik flottájával egy kiváló jezsuita érkezett az akkori Új-granadai királyság területén (jelenleg Kolumbia) fekvő Kartagénába. Spanyolországban otthagya igen magas állami hivatalát s Délamerikában a néger rabszolgák közt akart apostolkodni. Folytatni akarta nagy rendtársának, Kláver Péternek immár közel negyvenéves misszióját. Péter 74 évvel akkor már a sír szélén állott s utódjának érkezéséről is csak a sekrestyés-testvértől értesült. Amikor meghallotta a hírt, egy pillanatra behúnyta szemét, majd égre emelte tekintetét, botjával a padlót ütögette s mondotta: «Nagy dolog ez, nagy dolog ez! Azért jön, hogy a négereket keresztelje! Elmegyek hozzá s megcsókolom a lábát». Meg is tette. Az új rendtárs nem is sejtette, hogy ez az alázatos üdvözlője «a négerek apostola». Amikor pedig megtudta, ő borult le lábai elé. Hisz «gyönyörűségesek azok lábai, kik hirdetik a békét» (Rom. 10, 15); s Péter akkor már 300.000 négert keresztelt meg!

Péter 1580 körül született a katalán Verdu városában. Szülei egyszerű földművelőkké szegényedett nemes emberek voltak. A Kláver családi név annyit jelent, mint «kulcsár». Tanulmányait szülőföldjén kezdte meg. Közepes tehetség volt, azonban mindig vasszorgalom jellemezte. 1595-ben föladták neki a papi hajkoronát. Utána a barcelonai egyetemre került s a jezsuiták kollégiumában lakott. 1602 aug. 7-én

jezsuita novicius lett. «Hogyan köszönhetem meg neked, Uram, ezt a nagy kegyelmet? kérdezte. Csak egy dologgal: ezentúl egyedül azért élek, hogy szeresselek.» Mintanovicius volt s első fogadalomtétele után (1604 aug. 8) két hónapig ott tartották a tarragonai noviciátusban, hogy az újonnan beöltözöttek az ő példája nyomán szokják meg az új életet. Buzgóságban — mint egyik noviciustársa és későbbi tartományfőnöke mondja — sikerült mindvégig «jó novicius»-nak maradnia. Ezután Majorka szigetére került, hogy a pálmái rendházban a bölcséleti tanfolyamot végezze.

A pálmái kollégiumnak abban az időben Rodriguez Szent Alfonz (okt. 30.) volt a portása. A hetven egynéhány éves kapustestvér s a húszon felüli klerikus bensőséges barátságba kerültek egymással. Az ifjú elüljárói engedéllyel napnap mellett lelki útbaigazításokat kapott a szent aggastyántól. Alfonz tapasztalt szeme észrevette a készülő szentet s nem sajnálta tőle a szeretettel és természetfölötti bölcseséggel fűszerezett irányítást. Péter hűséges és kegyeletes lélekkel követte «mestere» vezetését. Jövendő nagy hivatásához is az első indítást tőle kapta. Alfonz testvér jól tudta, hogy az új világban a mesés kincsek között a legdrágábbak a lelkek, s köztük annyi a pogány! «Menjen, menjen az új világba, mondotta tanítványának; nyerje meg ott a lelkeket, mert különben elvesznek. Az Úr értékes kincseket tartogat ott a maga számára.» Péter fogékony lelkében termékeny talajra hullott a biztatás s kérte is provinciálisát, hogy küldje Dél-amerikába. Erre azonban csak akkor kerülhetett a sor, mikor a majorkai három év után még két évig hittudományt is tanult Barcelonában.

1610. áprilisában Sevilából elindult többedmagával a tengerentúlra. Néhány hónapi utazás után maga előtt látta a kartagénai kikötőt. Ebben a hatalmas kikötőben akkor évenként átlag 10—13.000 Afrikából behurcolt néger rabszolgát raktak ki a partra. Csak rövid ideig maradhatott a rabszolgakereskedelem akkori legnagyobb gócpontjában. Bogotában egy ideig a dolgozó testvér munkakörét látta el, miután pedig megérkeztek az óhazából a teológiai tanárok, elvégezte hátralévő tanulmányait. 1615 végén került véglegesen Kartagénába s a következő év februárjában áldozópappá szentelték. Ettől az időtől kezdve teljes erővel nekiláthatott élethivatásának. 1622-ben tett ünnepélyes fogadalmat. Akkor külön megfogadta, hogy «a rabszolgák szolgálatára szenteli

életét s nem mulaszt el soha semmiféle igyekezetet, hogy gyógyítsa erkölcsi betegségeiket s enyhítse fizikai bajaikat». Ezt a fogadalmát így írta alá: «Petrus Claver, Aethiopum semper servus», Kláver Péter, a négerek állandó szolgája.

A négereknek attól a pillanattól kezdve lett szolgája, ahogy Afrikából érkező hajójuk horgonyt vetett a kikötőben. Egy-egy új szállítmány érkezésekor azonnal a tengerpartra sietett. Magával vitte kis táskáját a keresztség és az utolsókenet kiszolgáltatásához szükséges szerekkel. Követték őt a rendház néger szolgálói. Ezek a tolmácsok szerepét töltötték be. Péter beszélt ugyan az angolai nyelvet, megértett más tájszólást is, azonban valamennyit nem ismerhette. A tolmácsok voltak legértékesebb munkatársai. 1628-ban kilencen, 1647-ben pedig már 18-an állottak rendelkezésére. Egyik-másikuk négy, nyolc, sőt az egyik tizenegy nyelven beszélt. Mindenféle jót vittek gazdájuk után: citromot, narancsot, banánt, datolyát (Péter datolyáinak a spanyolok is gyógyító erőt tulajdonítottak), sőt még dohányt és bort is. Ezeket a frissítőket Péter úgy koldulta össze.

A kikötőben a szolgálkkal együtt azonnal csónakba ült, a hajóhoz evezett s bevonult az ő «szeretett testvéreihez». Ember ember hátán hihetetlen pizsokban fetrengett a hajó fenekén, korra, nemre, betegségre való tekintet nélkül. Jóérzésű ember jobban bánik állataival, mint ahogyan a rabszolga-kereskedők kezelték a négereket. Pedig ezek a szerencsétlenek is emberek voltak, emberi tehetségekkel, emberi igényekkel, emberi érzésekkel. Sokan közülük azt gondolták, hogy a fehérek megölik vagy megeszik őket, hogy olajat sajtolnak vagy zsírt olvasztanak belőlük s hogy vérükkel festik a hajók zászlóit. Akadt közöttük itt-ott megkeresztelt is; javarészüket azonban csak az új hazában kellett megismertetni a kereszténységgel. Péter tolmácsai segítségével azonnal érintkezésbe lépett velük. De minden tolmácsolt szónál jobban hatott, hogy megtisztította, megvendégelte, megölelte őket. Az útközben született gyermekeket és a halálos betegeket megkeresztelte és az utóbbiakat ellátta az utolsókenettel. Ez a testvéri fogadtatás a legtöbb feketében eloszlatta az előítéleteket a fehérekkel s a kereszténységgel szemben.

A nehezebbje azonban csak ezután következett. A hajókból a néger-karámokba szállították a bánya- és mezei munkára szánt rabokat. Hatalmas pajták voltak ezek négy csu-

pasz fallal, tetővel, egy kis ablakkal és ajtóval. Péter nemsokára megjelent tolmácsaival együtt ezeken a szomorú tanyákon is, hogy megkezdje a keresztény tanítást. A legfőbb hitigazságok megértetéséről s a legszükségesebb áhítatgyakorlatok megtanításáról volt itt szó. Szemléletesen és a legegyszerűbb módon ment a magyarázat. A Szentháromság előadásánál pl. elővette zsebkendőjét, összehajtotta háromszorosan s mutatta, hogy három a hajtás s mégis csak egy a zsebkendő. Jellegzetes képekben mutatta be az Úr Jézus életét, a pokol kínjait és a mennyország örömeit. Ezer és egy apró fortélyt és fogást gondolt ki, hogy megkönnyítse a megtanulandók rögzítését. Egy-egy ilyen előadás négy-öt óra hosszat is eltartott. Sokkal nagyobb fáradságot jelentett a nagyszámú csempészett rabszolga oktatása. Leleményes szeretete és tanítása azonban ezekhez is eljutott. Akik már elsajátították a tudnivalókat, azokat ünnepélyesen megkeresztelte. Minden megkeresztelt egy ólom- vagy rézérmet kapott a nyakába, egyik oldalán Jézus, a másikon Mária nevével. Ez volt a megkereszteltek ismertető jele. Legtöbbjük igen megbecsülte ezt az érmet.

Akik csak átmenetileg tartózkodtak a városban, azokat távozásukkor kikísérte a kikötőbe. Előzőleg azonban az értelmesebbeket alaposan kioktatta, hogy gondosan őrködjenek társaik fölött s gyakrabban ismételjék át a tanultakat, valamennyinek pedig erősen lelkére kötötte a keresztény élet gyakorlását. A hajóraszálláskor megölelte és megáldotta őket. Térdenállva, könnyezve és hálásan búcsúztak «atyjuk»-tól. Ő pedig a búcsúzás után a házi kápolnába sietett s imáiban kísérte az emberárut vivő szomorú gályát.

A legnagyobb munkája az állandóan Kartagénában tartózkodó négerrek közötti apostolkodása volt. Ez a lelkipásztorokodás minden elképzelhető dologra kiterjedt. Ha egy rabszolganőt becsaptak a piacon s emiatt félt hazamenni, a páternél kérte meg a hiányzó összeget vagy legalább is a gazdájánál való közbenjárást. A szűkölködők tőle kaptak ruhát, élelmet, orvosságot. Nagy ünnepeken zenés lakomákat rendezett számukra. Sokszor összegyűjtötte őket katekizmusra és istentiszteletre. Nem törődött vele, hogy sok fehér ember ugyancsak zokon vette, ha a jezsuita-templomot ellepték a feketék. Eljárt szállásaikra, s ha gyanút keltő társalgáson kapta őket, vagy ha ősi hazájuk szilaj táncait ropták, irgalmatlanul szétzavarta őket.

Különösen két területen volt szüksége szinte emberfölötti türelemre és hősiességére. Az egyik a gyónatás volt. Egy-egy nagybőjtben átlagban 5000 szerezcent gyónatott meg. Óriási teljesítmény! Hisz hányszor kellett gyónójával együtt elhagynia a gyónatószekeket, elmennie a szomszéd kápolnába s ott képek segítségével megértetnie magát a bűnössel! És hányszor kellett tolmácsot igénybevennie! Azután a fehér ember számára oly elviselhetetlen négerszag még az ő megedzett szaglását is megviselte. Ha reggeltől estig gyónatott, nem egyszer elszédült. — A másik terület pedig a betegek gondozása volt. Azon, amit az ápolás terén megtett, nem egy gyenge idegzetű és kényes ízlésű ember botránkozik. Pedig a helyes elv itt is: Magis admiranda, quam imitanda, legalább csodáljuk, ha nem utánozhatjuk.

A négerekkel való foglalkozás mellett maradt ideje a kórházak, kaszárnyák, iskolák és börtönök látogatására is. Sok bűnöst kísért ki a vesztőhelyre s nagyszerű emberkezelésével sok öngyilkosságot akadályozott meg. A négerek apostola «Kartagéna apostola» is.

Az 1650-i jubileumi év fáradalmai nagyon megviselték amúgy is legyöngült szervezetét. Kevés híja, hogy a városban dúló járványnak nem esett áldozatul. A fertőző betegségből kilábolt ugyan, azonban nem következmények nélkül: azóta állandóan reszketett minden tagja. Élete hátralévő éveiben a rendház négerai voltak leghűségesebb ápolói. Héberkorba kivitték «szeretett gyermekei»-hez is, sőt egyszer egy négerhajóra is. Ez azonban már a halálra való áldozatos előkészület volt. Már 1651-ben elküldötte a Rodriguez Alfonz testvértől kapott emlékeket a novíciátusba, hogy «a novíciusok több hasznot húzzanak azokból, mint amennyit neki, szegény bűnösnek sikerült». Még 1654 szept. 6-án nagynehezen megáldozott a templomban. Másnap aztán elvesztette beszélőképességét. Egész nap tartott haldoklása. Az emberek a városban egymásnak adták a szót: «Gyerünk meglátogatni a szentet!» Tömegekben vonultak el halálos ágya előtt, papok és világiak, a város vezetősége és a szegények, fehérek és négerek. Sokan megcsókolták még lábát is — úgy, amint ezt alig két hete utódja tette. S ha a haldoklónak volt tudomása erről a hódolatról, akkor bizonyára az ő feketéinek utolsó látogatása volt neki a legkedvesebb. Szept. 8-án hajnalban Szűz Mária születési napján bekövetkezett az ég számára való születése.

Nagyszerűbb temetést nem látott Kartagéna sem azelőtt, sem azután. A közzvélemény már akkor szentté avatta. Az Egyház ezt csak 1888-ban tette — akkor, mikor szentjei közé iktatta Alfonz testvért is; 1896 óta az összes néger missziók patrónusa.

Ugyanerre a napra esik

Kisasszony napja: Szűz Mária születésének ünnepe (lásd február 2.)

Szent Korbinian püspök hitvalló † 730. Franciaország területén született Melun mellett, s itt 14 évig szent remetességben élt. Mikor szentségének híre ment és sokan felkeresték tanácsért, otthagytá szülőföldjét és Rómába ment: ott, az apostolok sírjánál zavartalan magányban élhet majd. Azonban a pápa, aki fölismerte kiválóságát, meghagyta neki, hogy menjen vissza és hirdesse az evangéliumot. Püspökké is szentelte. Korbinian hazament, azonban két év múlva újra olyan ellenállhatatlan vágy fogta el imádságos magánya után, hogy másodszor is elment Rómába: oldozza föl a pápa kötelezettsége alól és engedje meg neki, hogy teljesen elvonuljon. Útja ezúttal a délnémet földön vitt át. Teodo, a freizingi herceg és fia, Grimoald ott akarták tartani. Ő azonban rendületlenül hű maradt szándékához. Folytatta útját Tirolon keresztül. Itt történt, hogy egy medve jött elő az erdőből és szétépte a teherhordó öszvérét. A szent nem tanakodott sokat: a málhát átrakta a medvére, keresztet vetett rá és indításra nógatta. A medve azóta hűségesen követte minden útjában. A pápa ezúttal sem egyezett bele, hogy Korbinian remete életre adja magát: neki az evangéliumot kell hirdetnie. Hazatértében Teodo és Grimoald emberei már várták. Korbinian Isten ujját látta a hercegek szívósságában, és engedett hívásuknak. Grimoald meg nem engedett házasságban élt özvegy sógornőjével, Pilitrúdisszal. Korbinian addig be nem tette lábát Freizingbe, míg a herceg nem rendezte házasságát. Életének hátralévő részét önzetlen buzgó munkával az egyházi élet rendezésére fordította, s így lett a freizingi (illetőleg müncheni) püspökség megalapítója, első püspöke és védőszentje. A medve ma is ott van a város címerében.

Szeptember 9.

Boldog Szerafina özvegy † 1478.

Urbínóban született. Apja Guidó montefeltrói gróf volt. Anyja Colonna Katalin, V. Márton pápa unokahuga. A kis-leány a keresztségben a Szuéva nevet kapta. Csak később, jóval később lett Szerafina belőle. Hogy miért? Nagy sora

van annak! Egy agyongyötört asszonyi élet szenvedéseinek, megaláztatásainak sora.

Apját, anyját korán elvesztette. Akkor a Colonna grófok vették őt magukhoz. Római palotájukban nevelkedett. Itt ismerkedett meg vele Sforza Sándor gróf, Pesaro ura. Sforza gróf özvegy ember volt. Két kis fia maradt az első felesége után: Galeácius és Konstancius. A gyerekeknek anya kellett volna, neki meg feleség a házhoz. Megkérte Szuévát, feleségül is vette. 1448-ban volt az esküvőjük.

A fiatalasszony Pesaróba került. Nagy szeretettel nevelte, gondozta két kis mostohafiat. Ugy szerették, mintha édesanyjuk lett volna. Az urával is megvoltak békeességben. Nem lehet ugyan tudni, hogy szerelemből vette-e Sándor gróf feleségül Szuévát vagy diplomáciai számításból: de eleinte megvoltak egymással. Néhány esztendő múlva azonban jött egy háború. A gróf segítségére ment testvérének, a milánói Sforza Ferenc hercegnek fegyveres népével. Pesaro ügyeinek intézését feleségére bízta. Szuéva meg is állta a helyét becsülettel.

Hosszú ideig tartott a hadakozás, s közben Sforza Sándor elhidegült a feleségétől. Egy más asszony hálójába került. S mikor végre hazatért, már csak nyűg volt neki a hitese feleség. A reneszánsz-férfi féktelen szenvedélyével és önzésével adta át magát az új, vétkes szerelemnek. Hiába próbálta Szuéva visszahódítani; hiába beszélt a lelkére, hiába figyelmeztette az Isten előtt fogadott hitvesi hűségre.

A gróf a megunt asszonyt kezdte gyűlölni, amint ilyenkor történni szokott. Gyalázatos, kegyetlen durvasággal támadt neki s mindenképen szabadulni akart tőle. Két alkalommal is mérget etetett vele; de nem fogott rajta. Egyszer saját kezével akarta megfojtani. Álmában támadt rá. De Szuéva még tudott segítségért kiáltani. A kiáltozásra felriadó szolgák elől azután visszahúzódott a gyilkos szándékú férj. Máskor meg hajánál fogva hurcolta végig a házon. Ütötte, verte, míg félholtan, eszméletlenül terült el a földön. Végül pedig rákényszerítette, hogy hagyja ott a Sforza palotát és menjen a klarisszák kolostorába. Hiába siratták Galeácius és Konstancius: a szenvedélytől elvakult férfi hajthatatlan maradt. Menni kellett tehát.

Szuéva rokonai természetesen nem hagyták annyiba a dolgot. Mikor értesültek a történetekről, felelősségre vonták Sforza grófot. Azt a választ kapták, hogy csak jöjjenek

Pesaróba, majd meglátják ki a bűnös! És szemérmetlenül rágalmazva ártatlan feleségét vádolta házasságtöréssel. Az apácákat pedig állandó rémületben tartotta fenyegetéseivel: felgyújtja a kolostort, Szuévát pedig megöleti, ha nem kap megfelelő választ kérdéseire, mikor majd a rokonok itt lesznek.

Megérkezett a rokonság, hogy tisztázza a helyzetet. Felvonultak a kolostor fogadószobájába. Sforza gróf hites nótáriust is vitt magával. Annak kellett írni a jegyzőkönyvet. Szuéva vagy nem hallott a rágalomról vagy nem akarta hinni, hogy szemtül-szembe is meri őt vádolni az ura. Mintha villám sujtotta volna, úgy állt ott annak a hallatára, hogy ő volna a házasságtörő. Egy szó nem sok, annyit sem tudott mondani. A nótárius azonban nem zavarodott meg. Jól értette a dolgát, elő volt készülve. A hallgatást beleegyezésnek véve már írta is: Mindent beismert. Többre nincs szükség! És már mentek is. Csak egy gúnyos pillantást vetett még Sforza gróf a felesége rokonaira: Itéljék meg, jogos volt-e az asszony elűzése?! S a rokonok is kezdtek kiszállingózni. Megzavarodva, szégyenkezve. Hiszen egy szava sem volt a vádlottnak a vád ellen!

Szegény asszony csak akkor eszmél, mikor már magában van. Most kezd hatni a méreg, a szavak mérge: hogy hűtlen, házasságtörő! Kegyetlenebb, keserűbb annál, amivel a palotában étették. Semmije mása nem maradt ezen a földön, csak az asszonyi becsülete. És most ezt is elvették tőle. Azt még nem tudta, hogy a nótáriust összemarta egy megvadult szamárral. Azt a kezét, amivel a hamis jegyzőkönyvet írta. Épen útban volt hazafelé, mikor a szerencsétlenség érte. És ijedtében az egész városban végigkiabálta a hamisságot.

Szuéva csak azt tudta, hogy egészen tönkretették. Le roskadt a feszület elé. Szó még most sem jött az ajkára, nem tudta elmondani, mi fáj neki s milyen rettenetesen fáj! Egész lelke egy vérző seb. Megtört, kuporgó alakja maga az eleven panasz és siralom akkor is, ha egy szót sem szól. S Jeri róla: Uram, hát nem segítettél! Pedig mennyit könyörgött hozzá! Csak őhozzá, a Keresztrefeszítetthez. Mert azóta, hogy az ura gyilkos kézzel támadt rá, másnak nem panaszkodott. De legalább az Úrhoz menekülhetett, ha már nem bírta a keresztet. Most mintha az is elhagyta volna.

Könyvein keresztül mégis fölnéz hozzá. Hiszen valahová csak kell fordulni! És amint nézi, lassan kezdi érteni,

hogy mégis csak kicsinység a maga kínja és gyalázata az Úréhoz képest. Ebben a mélységes és kilátástalan nyomorúságban tudja világosan látni, hogy senki olyan ártatlanul nem szenvedett, mint az Úr, senki iszonyatosabban és senki türelmesebben.

Ekkor lett Szuévából Szerafina nővér. Kérte, fogadják be a klarissza apácák. S ott maradt a kolostorban. Panasza, nyomorúsága, megaláztatása mind elolvadt annak a szeráfi szeretetnek lángjába, ami akkor a kereszten függő Üdvőtől sugárzott felé. 1460-ban lett a kolostor lakója s tizennyolc évet élt ott alázatban, önmegtagadásban, betegápolásban, házimunkában, imádságban. És engesztelt azokért, akik megrontották az életét, akik az Úr sebeit tépik föl vétkeikkel.

Közben Sforza gróf élte világát a szeretőjével. De nemsokára arra is ráunt és elkergette. S úgy látszik Szerafina engesztelése kedves volt az Isten előtt. A bűnös csábító asszony magábaszállt és bűnbánatot tartott. Megtérése után nemsokára meghalt. Később Sándor gróf is megtért s a kolostornak küldött ajándékokkal iparkodott engesztelni előző gonoszságát.

Szerafina 1478-ban Kisasszony napján halt meg. A kolostor apátnője volt akkor. 1754-ben boldoggá avatták. Ünnepe szept. 9-én van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Gorgónius, Doroteus és Péter vértanuk † 304. Nikomédiában, Konstantinápoly átellenében Dioklécián császár kamarásai voltak. Amikor ez a császár kiadta első rendeleteit a keresztények üldözésére, nyomban kifejezték helytelenítésüket, s mikor ezért kínvallatóra fogták, hősiezen megvallották hitüket.

Szeptember 10.

Tolentinói Szent Miklós hitvalló † 1306.

A 13. század közepén egy öregedő házaspár élt San Angelóban. Ez a kis falu Középpolaszországban van az ankonai tartományban. A férfit Kampánusnak, feleségét pedig Amátának hívták. Akkortájt a kereszténység fölött ugyancsak megnehezedett az idők járása. IV. Ince pápa 1245-ben az első lyoni zsinaton följajdult, hogy az Egyház öt sebből vérzik, amint vérzett az Üdvözítő a kereszten: a katolikus világ és főleg a papság megújhodásra szorul, a Szentföld újra a szara-

cének kezén van, Konstantinápoly már-már a török félhold hatalmába kerül, Magyarországot földülta a tatár, II. Frigyes császár pedig ellene dolgozik az Egyháznak. Az Úr misztikus testének e sebeiből megérezett valamit minden jóra való keresz tény. Nem voltak ismeretlenek Kampánus és hitvestársa előtt sem. Az anyaszentegyház fájdalma az ő fájdalmuk is volt. Jámbor életükkel igyekeztek azt enyhíteni. De ugyanakkor az ő lelkük is meg volt sebezve. Nem az volt a legnagyobb bajuk, hogy szegények voltak. Hosszú házasságuk gyermektelen maradt, s ez szegénységüket még nyomasztóbbá tette.

Végre is nagy zarándokútra szánták reá magukat. Elmentek a Délolaszországban fekvő Bari városába Szent Miklós püspök (dec. 6.) sírjához. Ahogyan imádkozott gyermekért valamikor Anna, Sámuel próféta anyja (Sám. I. könyve 1. fej.), úgy könyörögtek ők is a hatalmas csodatevő földi maradványai előtt. Isten meghallgatta esdeklésüket s 1246-ban megszületett az utód. A nagy közbenjáró tiszteletére Miklós névre keresztelték.

A kiimádkozott fiú az maradt, aminek született: kegyelem gyermeke. A keresztségi kegyelmet nem vesztette el egy hosszú életen keresztül. Szülői Istentől kapták, Istennek szánták még születése előtt. S ő híven járt azon az úton, melyen csodás születése és a jámbor szülők szándéka elindították. Alig volt hétéves, amikor hallotta a legendából, hogy védőszentje már csecsemő korában nem nyult hozzá a táplálékhoz szerdán és pénteken. Mindjárt kész volt az elhatározásra: ezeken a napokon ő is böjtöl. Sőt csakhamar más napra is kiterjesztette a böjtöt. Már mint gyermek-ifjú nagyon szerette a szegényeket. Jómaga is szegény viszonyok közt nevelődött s ezért a szegényben is könnyebben ismerte föl Isten küldöttjét. De különösen feltűnő volt benne a tisztaságnak szeretete. Testben járó angyalnak ismerték. A hagyomány azt tartja, hogy ennek jutalmául gyermekkorában egy Úrfölmutatás alkalmával a kiseded Jézus alakjában látta az Urat a szentostyában s hallotta szavát: «Az ártatlanok és igazak hozzám ragaszkodnak (24. zsolt.); téged is várlak». Lehetséges, hogy csak egy vándorlegendával állunk szemben, amely más szentnek életéből került az övébe is. Azonban bizonyos, hogy «a tisztaszívűek meglátják az Istent», s hogy Miklós tiszta szeme korán tapadt reá az Úrra, s mindenütt meglátta őt.

Jó eszű ifjává serdült, s szűkebb hazájában, Tolentino

városkájában végezte magasabb tanulmányait. Résztint sikeres tanulása jutalmául, részint további iskolázása megkönnyítéseért egész fiatalon kanonoki javadalmat kapott az Üdvőtőről nevezett tolentinói templomban. Abban az időben ez szokásos dolog volt a tanulmányaikat végző ifjakkál s a mostani tanulmányi ösztöndíjnak felelt meg.

Tizenhétéves volt, mikor egy lelkes ágostonos-remete egyik szentbeszédjét hallgatta. A szerzetes a világ mulandóságáról beszélt Szent János első levele alapján: «Ne szeresétek a világot, sem azokat, mik e világon vannak. Ha valaki szereti a világot, abban nincs meg az Atyának szeretete; mert minden, ami a világon van, a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevésége... És e világ elmúlik és az ő kívánsága. Aki pedig Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké» (2, 15—17). Ez a beszéd belemarkolt Miklós lelkébe. Már jóval előtte elhatározta ugyan, hogy elhagyja a világot, de nem látta még világosan, hol kell cselekednie Isten akaratát. A beszédben Isten irányító ujját ismerte föl. Nagyon jó lehet annak a szerzetnek szelleme, gondolta, amelynek egyik fia így beszél a világ elhagyásáról. Lemondott a kanonokságról s a tolentinói ágostonosok közé lépett. Ez 1263 táján történt.

Próbaideje alatt mintaszerzetessé lett. Elüljárói egymásután több rendházba küldték merőben azért, hogy másoknak jó példát adjon. Cingoli városában szentelték áldozópappá s utána megkezdte nagyhatású apostoli munkáját. 1276 körül Tolentinóba került s élete végéig 30 éven át ott működött.

Szelíd és tiszta lelkülete a legmelegebb áhítattal volt a legméltóságosabb Oltáriszentség iránt. Emellett a legválogatottabb önmegtágadásokkal sanyargatta önmagát. Ilyen lelkiélettel kitűnő misszionáriussá vált. Alig volt nap, mikor nem prédikált. S mindig meglátszott rajta, hogy a magasságok honából, az eucharisztikus Krisztus mellől jó, s hogy semmi olyan követeléssel nem lép mások elé, amit maga is meg nem tenne. Önmagával szemben való szigoruságát és a lelkekért való áldozatos buzgóságát jóakaró lelkek mérsékelni próbálták. Szelíden, de határozottan elintézte őket: «Nem azért lettem szerzetespap, hogy a kényelemnek éljek». Sikerei dicséreteket arattak. Ő azonban az elismerés elől ügyesen és szent közömbösséggel ki tudott térni. «Haszontalan szolgálak vagyunk, mondogatta ilyenkor, ami kötelességünk volt, azt cselekedtük» (Luk. 17, 10).

Férfikora folyamán nagy események játszódtak le az Egyházban és a világpolitikában. Kipusztult a Hohenstaufeni uralkodóház (1268); pápai segítséggel az eszközökben nem válogatós Anjouk foglalták el a sziciliai és nápolyi trónt; az utolsó kereszteshadjáratban odaveszett maga a vezér, IX. Szent Lajos (1270); német földön Habsburgi Rudolf lett a császár (1273), az 1274-i második lyoni zsinaton megtörtént a görögök kérésézetű egyesülése; VIII. Bonifác pápa († 1303) és IV. Szép Fülöp francia király között lezajlott a fájdalmas jelenetekben bővelkedő nagy küzdelem, s az első avignoni pápa az Egyház nagy kárára francia földön koronáztatta meg magát (1305). Ezeknek az eseményeknek szomorú mozzanatai sok egyensúlyozatlan lelket belekergettek az elkeseredésbe és meghasonlásba. Fájtak azok Miklósnak is. De túltette magát rajtuk, élt Istennek s azon dolgozott, hogy kevesebb legyen a baj és botrány az Egyházban.

Sokat betegeskedett, s a szigorú aszkézis, a sok törődés és munka aránylag korán, 50 éves korában a sírba vitte. A haláltól nem félt. Lángoló Isten-szeretete mindig a megsovárgott kikötőt köszöntötte benne. «Csak azért szeretem az életet, szokta mondani, mert gyorsan a halálba visz.» Harmonikus volt élete, szép volt a halála. 1306 tavaszától egészen haláláig, tehát féléven át minden éjjel angyali ének-szót hallott. A mennyei öröm előíze volt ez. Sokszor emlegette akkor az apostollal: «Kívánok föloszlani és Krisztussal lenni» (Tit. 1, 23). Halála előtt négy nappal cellájába kérette társait s a halálos ágyról a következő kérelmet intézte hozzájuk: «Lekiismeretem ugyan semmiről sem vádol. Mindamellet tudom, hogy nem vagyok tiszta Isten előtt. Kérlek, testvéreim, bocsássatok meg, ha valamelyikteket megbántottalak, hogy a ti vétkeitek is bocsánatot nyerjenek». Szavaira néma csend volt a felelet. A halála előtti napon elkérte azt a feszületet, amelyben az Úr keresztjének egy szilánkja volt s amelyet valamikor ajándékba kapott. Áhíttal csókolgatta s imádkozta: «Üdvözlégy, szent kereszt! Rajtad függött a világ üdvössége; rajtad ömlött megváltásunk vére; rajtad könyörült meg a latron az Úr; rajtad imádkozott az Üdvözítő fölfeszítőiéért. Irgalmas Istenem, mentsd meg lelkemet». 1306 szept. 10-én ment be lelke Úra örömébe.

1446-ban avatták szentté.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szalvius püspök hitvalló † 584. Ügyész volt; azonban magábatért és szerzetes, majd apát lett. Apáti méltóságáról lemondott és elzárkózó remeteként (reclusus) élt, míg Albi városának püspöke nem lett. A pestis vetett véget áldozatos szent földi életének.

Szent Pulchéria lásd szept. 11.

* **Freitas Boldog Luca** özvegy vértanu † 1622. A nagaszaki (lásd szept. 12) japán keresztényüldözés alkalmával megvallotta, hogy japán létére fiatal kora óta keresztény és hogy sokszor fogadott házába keresztény hittérítőket, Erre 24 társával máglyára ítélték. Mikor ezt meghallotta, ruhája redőiből elővett egy feszületet, megcsókolta és így szólt: «De szívesen halok meg ezért az én Istenemért». S aggastyán létére a vértanu csapat élén haladt, miközben magasra emelte feszületét és hangosan litániázott. A vesztőhelyen valamennyit karóhoz kötötték és a mellmagasságig rakott rőzsét meggyújtották. Egykettőre leégtek a köteleik, szabadon távozhattak volna. De nem mozdultak. Csak egy Diégo nevű mintha ingadozott volna. Luca észrevette. Őt már körülvették a lángok, azokon keresztül kiáltott: «Diégo, itt ne hagyj bennünket. Úgyis csak muló néhány évet mentenél meg, és viszont örök kárhozatot szereznél. Maradj, légy állhatatos; hisz már félig befejezted». Ezzel megfordult, átölelte a karót és a lángokat. S Diégo maradt — valamennyien maradtak.

Szeptember 11.

Szent Pulchéria szűz † 453.

A bizánci udvar fülledt levegője, cselszövő udvaronchada, mesterkéltpompája, politikai ízű vallásossága vette körül. Gyermekkorában játszódtott le Aranyszájú Szent János tragédiája (jan. 27). Mikor a szent püspök számkivetésbe ment, öt éves volt a kis hercegnő. De a lelke csodálatosan korán nyílt és már akkor is vette és őrizte a benyomásokat. Volt mit földolgozni. Látta a katedrális lángborulását, és anyját, Eudoxia császárnét a ravatalon. És hallotta a sügva lopódzó hírt: Isten büntetése ez a János püspökkel történt igazságtalansáért! Bevésődött lelkébe az anyja képe: a büszke, a szép, hatalmas, parancsoló asszonyé, aki «Augusta» volt, fölséges asszony, esze és irányító akarata a birodalomnak. De mintha túlsok lett volna benne a büszkeségből, a császári fölségből: koronáját tán még az Isten előtt sem tette

le a fejről!... Azután hallotta a távol keleti provinciákból érkező hírt: meghalt a száműzött szent püspök. És látta, mennyire föllélekzenek, akik elűzték, s akik most a helyében vannak. Nem kell többé félniök tőle!... Kikísérte az apját is, Árkádus császárt az Apostolok bazilikájának kriptájába, oda, ahol a koronás királyok már csak a «halászok» ajtón állói. Kilencéves volt, mikor a templom előcsarnokából nyíló kriptába levitték a koporsót. És utána küldte az elköltözőnek utolsó búcsúzásul engesztelő imádságát: Hogy evilági tétova ingatagságai után mégis csak megállhasson az örök Bíró előtt; hogy ott ne ártsanak a gonoszlelek cselvetései neki, aki itt a földön oly könnyen beleakadt a trón körül szövődő intrikák szálaiba.

Azután ott maradtak magukra négyen testvérek. Pulchéria, a legidősebb; a nála két évvel fiatalabb Theodózius, a jövődö császár; és Árkádia meg Makrína hercegnök, a legkisebbek. A császári korona ragyogásában éltek, de apa és anya nélkül. Az elhalt császár rendeletéből Anthimus volt a gyámjuk. Úgy gondoskodott róluk, mint jövődö urairól. A birodalom valamennyi bölcsét odarendelte volna nevelésükre.

A császári gyermekek közül Pulchéria kezdettől fogva messze kimagaslott kiváló értelmével, éleslátásával, határozottságával és kormányra-termettséggével. Pár esztendő alatt elsajátította korának csaknem minden tudományát. Kiművelték őt a görög és latin nyelvben. A keresztény és a klasszikus irodalmat egyaránt ismerte. Volt áttekintése a hatalmas birodalom ezerfelé ágazó ügyeiről, ismerte barátait és ellenségeit. És tizenötéves korában kezébe vette a hatalmat, mint Augusta (uralkodó császárnő). Mindjárt megmutatta, hogy kormányra termett. A provinciák lázongásait erős kézzel tudta megfékezni. Az udvarban szigorú fegyelmet és rendet tartott. A cselszövök nem boldogultak nála. Ápolta a békét a szomszédos fejedelmekkel, visszavetette a határon leselkedő barbárokat. Kortársai és a későbbi nemzedék írói mind a legnagyobb csodálattal és lelkesedéssel beszélnek róla. Sohasem volt a keletrómai birodalomban olyan jólét és boldogság, mint az ő kormányzása alatt.

Mióta átvette a birodalom vezetését, öccsének nevelését is maga irányította. Theodózius már nem volt oly nagyszabású, zseniális tehetségű egyéniség, mint Pulchéria. Árkádus természetét örökölte. Sok jóakarát volt benne, de könnyen

meg lehetett téveszteni, könnyen befolyásolni. Pulchéria mindamellett 421-ben átadta neki az uralmat. Előbb azonban még feleséget keresett számára. Konstantinápolyban tartózkodott ebben az időben egy athéni filozófus leánya, Athénaisz. Atyai örökségének védelmezésére jött a császári udvarba. Pogány leány volt, de jó erkölcsű, tehetséges, és amellett szép is. A választás reá esett. Pulchériának könnyű volt vele megismertetni és megszerettetni a kereszténységet. Athénaisz meg is tért és a szent kereszttségben az Eudoxia nevet kapta. Pulchéria anyjának a nevét. Ezután nemsokára Theodózius felesége lett.

Pulchéria továbbra is résztvett az ország ügyeinek intézésében. Nagy befolyását arra használta, hogy az igaz hit ügyét védelmezze. Kellott ennek az «erős asszonynak» hitvédő lelke, mert veszedelmes eretnokségek harcoltak akkor az igaz kereszténység ellen, és az érvényesülésért folyó harcaikat az császári trón körül vívták meg. Az új császárné, Eudoxia megjelenése és bekapcsolódása az udvari életbe új lehetőségeket nyitott a fondorkodóknak. És bár Eudoxia mélyen vallásos, az igaz hithez ragaszkodó császárné volt, mégis értették a módját, hogy a maguk pártjára állítsák. Hiúságánál fogták meg. Biztatták, hogy ne túsja Pulchéria befolyását. Ez a vetélkedő hiúság aztán sokszor elvakította, és nem látta, hol van az igazság.

A gyakori viszálykodás és intrika lett Pulchéria keresztje. Ellenségeinek több alkalommal sikerült elérni, hogy a császár számkivetésbe küldte nénjét. De mikor látta, hogy távollétében csak elhatalmasodnak a bajok, visszahívta. S Pulchéria a személyes sértést feledve jött is, hogy helyt álljon az igazságért. Az eretnekek a végén mégis csak vele találták magukat szemben. Így nagy része volt a nesztóriánizmust elítélő efezusi zsinat sikerében (lásd febr. 9). Személyesen beszélt rá az orthodox püspököket, hogy jelenjenek meg s tegyenek bizonyosságot a katolikus hitről. A diadal emlékére templomot emeltetett Szűz Máriának, az Istenanyának tiszteletére.

De ha nem hívták, akkor is visszajött, ha szükség volt rá. Mikor a nesztóriánizmus elítélése után Eutychés eretnoksége (lásd ápr. 11) kezdett terjedni, Pulchéria már vagy két esztendeje távol volt az udvartól. Ismét számkivetésben. Nagy Szent Leó pápa biztatására azonban hivatlanul is beállított a császár elé. Eutychésnek, úgy látszott, már nyert

ügye volt akkor. Pulchéria távollétében megnyerte magának a császárt és nyíltan üldözte az igaz hit szószólóit. Megtartatta az efezusi «zsványzsinatot» (449) és itt igazoltatta magát. Kiközösítette legerősebb ellenfelét, Flaviánust, akit a katonák és a zsinatra összecsdített eretnek barátok annyira megverték, hogy nemsokára behalt sérüléseibe. Nem volt, aki ellenálljon Eutychésnek. Az újra porondra lépő Pulchéria azonban visszafordította az ügyek állását. Alaposan megfeddette a császárt és jobb belátásra bírta.

A császári kegy elfordulásával kicsúszott a talaj Eutychés és párthívei alól. De Pulchéria ezzel nem elégedett meg. Hozzáfogott a kalcedóni zsinat előkészítéséhez (451). Közben állandó levelezésben volt a pápával, Nagy Szent Leóval. Az új, törvényes zsinat azután elítélte Eutychészt.

Mindezekhez a harcokhoz felülről kellett iránytmutató világhosság, felülről a letörést nem ismerő erő. Mert tehetség nem hiányzott volna a két Eudoxiából sem, Pulchéria édesanyjából és sógorasszonyából; és ők mégis rossz úton jártak. Ők nem tudtak rátalálni az élő vizek forrására, amik az örök élet mélységeiből fakadnak s ki nem merülnek, cserben nem hagynak, hanem az örök életre szökellnek. Vagy legalább is nem nyitották ki eléggé a lelküket annak a forrásnak. Pulchéria rátalált és itta vizét. Egészen mély lélek, akinek nem politika a vallás akkor sem, ha korona van a fején és hatalom a kezében.

Bíborban született. Életének első percétől úgy néztek rá, mint valami egészen kiváltságos lényre. A császári fölség misztikus ragyogása vette körül. Mégis utat talált hozzá az a vezeklő, önmagát megalázó szellem, ami a puszták remetéitől akkor indult hódító útjára. Árkádus halála után mindjárt a legszigorúbb fegyelemben él a pompázó palotában. Két hugával együtt szigorú napirendet tart. Imádkozik, zsoldározik, szerényen étkezik. Kizárja magától a világot. A tétlenség ismeretlen nála. Önkéntes böjtöket és virrasztást vállal magára, járja a templomokat. És igen korán egészen az Úrnak szenteli magát: szüzességet fogad. Kormányzati gondjai között is tartja tovább ezt az életmódot. De a lemondás és visszavonulás mellett is tud fejedelmileg bőkezű lenni. Meghallja az adóval nyomorgatott provinciák jajkiáltását. Segítő, fel-emelő, szerető lélek.

Gondjai, bajai közben nagy vigasztalására szolgált, hogy Jeruzsálemből megkapta Szent István vértanunak egy jelen-

tősebb ereklyéjét. Fényes templomot építtetett tiszteletére. De legjobban akkor ünnepelt, amikor rá tudta venni a császárt, hogy hozassa vissza Aranyszájú Szent János hamvait (438). Hadd engeszteljenek a fiak a szülők helyett! Este ért Konstantinápolyba a Szent hamvait hozó hajó. A Boszporus tele volt kivilágított bárkákkal. De még jobban világítottak az engesztelő, ünneplő lelkek. Theodózius és Pulchéria voltak az elsők, akik hódoltak gyermekségük nagy pátriárkája előtt. Letérdeltek koporsója mellé s fejüket ráhajtván kérték a Szent bocsánatát a rajta esett igazságtalanságokért. Azután elkísérték az Apostolok templomába, ahol Árkádus és Eudoxia nyugodtak.

Az Istennel és az ő szentjeivel való ebből a bensőséges kapcsolatból merítette Pulchéria az erőt és világosságot harcaihoz, eredményeihez és sikertelenségeihez.

Theodózius halálával egészen reá maradt a birodalom. A császár már érte meg a kalcedóni zsinatot. 450-ben meghalt. Végső akarata Pulchériát jelölte ki a trón örökösévé. A felesége, Eudoxia már előbb Jeruzsálembe zarándokolt s ott is maradt élete végéig.

Pulchéria biztosítani akarta országja jövő sorsát. Azért Marciánus szenátornak adta a kezét és császárrá tette. De azt kikötötte, hogy a házasságban is megtartja ifjúságában vállalt szüzességi fogadalmát. Mert nem a test és vér kívánsága, hanem egyedül a népéért való felelősség tétette vele ezt a lépést. És itt megint az ügyet nézte¹ határozott bizottsággal, nem az emberek véleményét.

Ideje volt, hogy gondoskodott országáról. 553 júliusában megtért Istenéhez. A görög egyház csakhamar legnagyobb szentjei között tisztelte.

Ugyanerre a napra esik

Szent Prótus és Jácint vértanuk † 258 k. Rómában szenvedtek vértanaságot, Valerián és Galliénus császárok üldözése idején. Vértanaságuk hiteles története elveszett; de 1845-ben Szent Hermes katakombájában megtalálták sírjukat. Prótusé üres volt, Jácinté érintetlen; csontjai égés nyomait viselik. Így 1600 év után kikél a szent a sírjából és fölmutatja a vértanaságának hiteles aktáját: tűzzel ráírta a csontjaira!

Szent Pafnúcius püspök hitvalló † 360 k. Egyiptomban volt püspök, Tebaisz területén, melyet annyi remete és emléke szentelt meg. A trák Maximínus császár alatt kegyetlenül megkínozták hiteért. Nagy Konstantin idejében annál nagyobb volt a

becsülete. Ott volt ama tiszteletreméltó szent gyülekezetben is, mely 325-ben Niceában ünnepélyesen kimondotta Krisztus istenségét Áriussal szemben (lásd máj. 2).

Spinola Boldog Károly vértanu † 1622. Mint ősi olasz grófi család sarja született Prágában. Húszéves korában belépett a Jezus-társaságba. Legfőbb vágya volt a vértanuság koronája. Állandóan imádkozott szerzete vértanu szentjeihez, hogy segítsék hozzá ehhez a kegyhez. Meg is kapta, de különös kerülővel. Mikor először indult el Lisszabonból Indiába, az Azóri szigeteknél angol kalózek kezébe esett, angol fogságba jutott és csak sok kaland után szabadult ki. Második tengeri útja közel három évig tartott; viharok, dögvész, kalózveszedelmek között végre kikötött Japánban. Itt 18 évig működött mint hittérítő és eluljáró. Mikor kitört a borzasztó nagaszaki keresztényüldözés (lásd szept. 14), őt is bezárták Omarában egy rettenetes börtönbe: nyitott nagy kalitka volt, melyben 32 keresztény volt összezúfolva, négy éven keresztül kitéve hidegnek, melegnek, éhségnek, borzalmas bűznek és állapotoknak. Károly még itt is külön önmegtágadásokat vállalt. Végre ütött a szabadság órája. 1622 szept. 10-én (ünnepe ma) a Nagaszaki melletti Vértanu-dombon ötven társával máglyahalált szenvedett. Közben ment végbe ez a megrázó epizód: Károly meglátta a vesztőhelyen egykori vendéglátó gazdájának feleségét, aki szintén eljött koronájáért. Ő reá kardhalál várt, «Hol van az én Ignácóm?» kérdezte a hittérítő. Ez t. i. az asszony kis fia volt, akit ő keresztelt, «Hol hagyta?» «Itt van, mondotta az asszony és felmutatta kis fiát. Elhoztam, hogy felajánljam az Úrnak, akitől kaptam.» A fiú kérte a páter áldását, látta lábához gurulni anyja fejét és aztán a bárd alá hajtotta tulajdon fejét. — Még vannak hősök. Deo gratias!

Szeptember 12.

Kétszázöt boldog japán vértanu † 1617—1632.

A japán kereszténység csiréit még Xavéri Szent Ferenc hintette el. A nagy magvető harmadfél esztendő (1549 ápr. 14—1551 nov. 20) töltött a «fölkelő nap országában» és ez idő alatt számos virágzó keresztény gyülekezetet alapított. Munkatársai fáradhatatlan kitartással folytatták a művét, s a kised nyáj napról-napra jobban gyarapodott.

A térítők buzgósága mellett a politikai viszonyok alakulása is kedvezett a kereszténység terjedésének. 1565-ben a buddhista papoknak, az ú. n. boncoknak esküdt ellensége, Nobunanga sogún ragadta magához a főhatalmat és teljesen szabad kezet biztosított a jezsuita misszionáriusoknak. A hívek

száma alig harminc évvel Xavéri Szent Ferenc távozása után már föléje került a negyedmilliónak, a templomok száma pedig megközelítette a harmadfél százat. És a hívők közt most már nemcsak közrendűek, hanem előkelő emberek, sőt dajmiók vagyis tartományi fejedelmek is akadtak.

Nobunanga utóda, Fidejosi († 1598) eleinte szintén türelmet tanúsított keresztény alattvalói iránt. Mikor azonban meggyőződött róla, hogy a kereszténység erkölcstana összeegyeztethetetlen ellentétben áll a pogány zabolátlan-sággal és az államfő istenítésével, fokozatosan elfordult tőlük és 1587-ben valamennyi hittérítőt száműzte országából. Ezek össze is gyűltek a kicsiny Firando szigeten, mintha csakugyan távozni akarnának; de azután álruhában ismét szétoszoltak és az egyes gyülekezetek kebelében titokban tovább folytatták áldásos tevékenységüket. Fidejosi sokáig tudatlanra vette parancsának kijátszását. Midőn azonban jezsuiták után ferences, domonkos és ágostonos hithirdetők is jöttek országába és hozzá egy véletlenül partra vetődött spanyol hajó révkalauza az összes misszionáriusokat a spanyol politikai fennhatóság szálláscsinálóinak tüntette fel előtte, elvesztette türelmét. Azonnal összefogatott egy csomó keresztényt s közülök hat ferencset, három jezsuitát és tizenhét világi hívőt elretentő például a Nagaszaki mellett emelkedő «Vértanu-dombon» keresztre feszítettet (1597 febr. 5). Azután újból száműzte a jezsuitákat s katonáival leromboltatott 137 templomot, illetve missziós-házat.

Jejaszu sogún, Fidejosi kiskorú fiának gyámja († 1616) szintén a türelem jegyében kezdte uralkodását. Az üldöző rendeletek végrehajtását nem erőltette, újból megengedte a templomépítést, sőt azt is elnézte, hogy Nagaszakiban 1605-ben nyilvános úrnapi körmenetet tartottak. Magatartásában azonban több volt a politika, mint a meggyőződés. Ő ugyanis eleitől kezdve azon mesterkedett, hogy Fidejosi fiának és Nobunanga keresztény unokájának kirekesztésével saját fiának, Fidetának biztosítsa az uralmat. Ezért egyideig óvatosan került mindent, ami az akkor már igen tekintélyes, legalább egymillió embert számláló keresztény tábor közvéleményét ellene fordíthatta volna. Utóbb azonban a spanyolok esztelen hivalkodása s egyes angol és holland hajósok áskálódása más véleményre hangolta. 1612-től kezdve egymás után több olyan rendeletet adott ki, melyek homlokegyenest ellenkeztek eddigi politikájával. Először megtiltotta a kereszt-

tény vallásra való áttérést, azután elrendelte a hívek nevének jegyzékbe foglalását s végül megparancsolta, hogy az összes keresztényeket hittagadásra kell kényszeríteni. Véres eszközök igénybevételétől azonban egyelőre még tartózkodott; ellenszegülés esetén megelégedett a számkivetéssel. De egyes tartományok dajmióinak fanatizmusa már ebben az időben is számos véres áldozatot követelt. Különösen Mihály, az arimai tartomány hittagadó fejedelme dühöngött nagy kegyetlenséggel; elvetemültségére jellemző, hogy még tulajdon atyját is hóhérkézre adta.

Ilyen körülmények között köszöntött be a kritikus 1615. esztendő, mely végleg megpecsételte a japán kereszténység sorsát. Ez évben ugyanis Fidetada és Fidejori, Fidejosi fia közt nyílt szakadásra került a sor. A véres polgárháborúban a keresztények zöme Fidejori táborához csatlakozott. A hadi szerencse azonban Fidetadának kedvezett. Az oszakai döntő ütközetben maga Fidejori is elesett. Fidetada ezek és ezek lemészárlásával pecsételte meg győzelmét, s mikor kevéssel utóbb atyja méltóságába jutott († 1623), rendszeres irtó harcot kezdett a gyűlölt keresztények ellen. Halálbüntetés terhe alatt megtiltotta a misszionáriusokkal való érintkezést; sőt nagyobb nyomaték kedvéért a büntetést a bűnös jobb- és baloldali szomszédaira is kiterjesztette. Ettől fogva minden év több és több áldozatot követelt. Így 1618-ban már harmincheten nyerték el kard, kereszt és máglya által a vértanui koronát. 1619-ben csupán Mekaóban ötvenkét vértanút emésztettek el tűz által. 1622 szept. 10-én a nagaszaki nagy martiriumnál huszonhárom misszionárius, köztük a domonkos viceprovinciális, a ferences kommisszárius, a főúri családból származott Spinola Károly jezsuita atya (lásd szept. 11), és harminckét világi hívő, köztük egy nyolcvanéves öregasszony (lásd szept. 10) és több kisgyermek vesztette életét. A következő évek még súlyosabb áldozatokat követeltek, mert Fidetada fia és utóda, Jemicsu sogún († 1651) még fanatikusabb gyűlölettel tört Krisztus vallása ellen.

Az áldozatok számával arányosan nőttek a kínok is, melyeket a szegény vértanuknak ki kellett állniuk. A lefejezés, keresztrefeszítés, megégetés és agyonbotozás mellett később újabb és fájdalmasabb halálnemeket is kezdtek alkalmazni. Így 1620-ban szokásba vették, hogy az áldozattal rengeteg vizet itattak meg s azután addig verték a hasát, míg a vizet vérrel keverve újból ki nem hajtották belőle.

1627 óta gyakran vették alkalmazásba a Nagaszaki fölött emelkedő Ungen hegy kénes vizét is, melytől a bőr felpattogzott és utána a szó szoros értelmében lesuvadt. Az áldozatokat kötélén engedték le a meleg forrásba, és hogy kínjaikat növeljék, nem egyszerre, hanem tagonként mártották meg őket a vízben. Az első vértanu, aki a hóhér parancsára először próbálta meg ezt a borzalmas fürdőt, «Dicsértessék a Jézus Krisztus» köszöntéssel mondott búcsút a világnak. 1634-ben ismét új halálnemet eszeltek ki: az áldozatot fejjel lefelé egy mély gödörbe állították és úgy hagyták mindaddig, míg csak a halál meg nem szabadította kínjaitól. Hogy a szerencsétlenek szenvedését meghosszabbítsák, mesterségesen meglassították vérkeringésüket vagy halántékukon érvágást eszközöltek.

Ilyen rettentő kínok mellett érthető, hogy akadtak gyöngelkek, akik megtántorodtak. De a nagy többség kitartott hite mellett és kész volt a legégetőbb fájdalmakat is elszenvedni Krisztusért. Csak az volt a baj, hogy a misszionáriusokban való utánpótlás egyre nagyobb nehézségekbe ütközött. Nem mintha jelentkező nem akadt volna elegendő. Ebben a tekintetben a spanyol és portugál ágostonosok, domonkosok, ferencesek és jezsuiták hősiessége és áldozatkészsége páratlan volt. De az egyre szigorúbb ellenőrzés miatt hovatovább lehetetlenné vált a szigetországba való bejutás. Jemicsu mindjárt uralkodása elején szigorúan megtiltotta az idegen ruhaviseletet s a keresztény lakosságot eltiltotta a hajózástól. És amikor néhány miszionáriusnak mégis sikerült bejutnia birodalmába, egyenkint ezer tael vérdíjat tűzött ki fejükre.

Igy aztán a hithirdetők száma rohamosan apadt. Ennek arányában a nyáj gyarapodása is megakadt. A megtérések száma egyre gyérült s a vértanuk holt nyomába mindig kevesebben léptek. De azért a keresztények száma még mindig tetemes volt. Pl. Kiusziu sziget délnyugati részének lakossága még a harmincas évek végén is túlnyomóan keresztény volt. Mikor tehát Arima új dajmiójának elnyomó rendszere ellen 1637 végén fegyveres fölkelés támadt, a fölkelő sereg nagy egészében keresztényekből verődött össze. A fölkelők először Arimát akarták elfoglalni; mivel azonban támadásuk kudarccal végződött, a nyomukban járó túlnyomó erő elől Farunojo várába húzódtak vissza. Itt több hónapon át vitézül védekeztek. Ellenfeleik a holland Koekebakker nehéz ágyúinak segítségével csak 1638 ápr. 15-én tudtak erőt venni raj-

tok. Ekkor minden oldalról benyomultak a városba és irgalom nélkül mindenkit, szám szerint vagy harmincötezer embert kardélre hánytak.

Farunojo bukása után már csak haldoklás volt a japán kereszténység élete. Egyes vállalkozó szellemű jezsuiták hébe-hóba még megpróbálkoztak a bejutással, de rendszerint életökkel fizették meg hős elszántságukat. Japán különben is fokozatosan egészen elzárkózott a világtól. A pásttor nélkül maradt nyáj, amennyiben túlélte az üldözések viharait, lassankint elszéledt. Egészen azonban nem semmisült meg. Egy része dacolt az idők minden viszontagságával. A mult század hatvanas éveiben, mikor a «fölkelő nap országa» újra megnyílt az európaiak előtt, Nagaszaki környékén még körülbelül harmadfélezer keresztényt találtak.

A hosszú, több mint harminc évig tartó üldözés alatt, mely arányaiban és kegyetlenségében méltán állítható a római császárok üldözései mellé, több ezren szenvedtek vértanulahált. Közülük IX. Pius pápa 1867 júl. 7-én kétszázötöt hosszú és gondos vizsgálat után a boldogok sorába iktatott. A vizsgálat alaposságára jellemző, hogy az említett nagaszaki nagy martírium áldozatai közül kettőnek nevét, mivel a kínok hatása alatt pillanatnyilag meginogtak hitökben, törölték a jegyzékből. A boldog vértanuk közül negyvenegy misszionárius (13 jezsuita, 12 domonkos, 10 ferences, 5 ágostonos, 1 világi pap), a többi világi hívő és pedig vegyesen férfiak és nők, gyermekek és aggastyánok.

Ugyanerre a napra esik

Szűz Mária nevenapja (lásd febr. 2). Az ünnepet XI. Ince pápa a törökök fölött kivívott bécsi győzelem (1683) emlékére alapította és rendelte el.

Szent Guidó hitvalló, lásd szept. 14.

* **Szent Tóbiás** hitvalló, a jámbor atya és fiú, kik Ninivében, a fogságban is hűségesen szolgálták az igaz Istent, amint a nevüket viselő ószövetségi szentkőnyvben meg van írva.

Szeptember. 13.

Szent Amátus püspök hitvalló † 690.

Szent Amátus azok közé a nagyszívű férfiak közé tartozik, akik szavukkal és példájukkal világosságot árasztottak a 7. század barbárságának sötét éjtszakájában. Működése a

Meroving-dinasztia uralkodásának legkietlenebb korszakába esik. Ő maga is sokat szenvedett a királyok önkényétől, de türelmével és alázatosságával győzedelmeskedett az eléje tornyosuló akadályokon és hősiességével másokat is követésre ösztönzött.

Gazdag és előkelő családból származott. Jámbor szülei igen gondos nevelésben részesítették. Különösen azon igyekeztek, hogy az ifjúkor sajátos bűneit távoltartsák tőle; ezért nagy gonddal óvták őt minden olyan alkalomtól, mely a világ hiú szeretetére nevelhette vagy lelkének angyali tisztaságát beszennyezhetné volna. Még a világi tudományok tekintetében is nagy körültekintéssel jártak el és mindig szem előtt tartották Szent Jeromos bölcs intelmét: Semmi olyant nem szabad tanulni, aminek tudása veszélyes lehet a lélekre.

Ilyen nevelés mellett természetes, hogy Amátus, minél jobban előrehaladt a korban, annál idegenebbnek érezte magát a világban. A tobzódó bűn, a sok erőszak és durvaság látása mély fájdalommal töltötte el lelkét. Mikor tehát pályaválasztásra került a sor, szívvel-lélekkel papságra szánta magát. Mint pap különös buzgósággal vetette magát az igehirdetésre. Beszédeibe alkalmadtán szívesen szőtt bele apró anekdotákat és találó közmondásokat, hogy így könnyebben hozzá tudjon férkőzni hallgatóinak lelkéhez. Emellett rendíthetetlen kitartással folytatta fiatalkorában megszokott erénygyakorlatait s tehetségéhez képest mindig nagylelkűen gondoskodott a szegényekről és szűkölködőkről. Legnagyobb örömét a szentírás tanulmányozásában és a magánosság áhítatgyakorlataiban találta. A világhoz már úgysem fűzte őt semmi kötelék. Rövid gondolkodás után tehát a Szent Zsigmond burgundi király († 524) által alapított Szent Móric-kolostor kanonokjai közé lépett, kik akkoriban messze földön híresek voltak tudományukról és példás fegyelmükről. Amátus hamar beletalált a szerzetesi életbe és a szerzetesi regulának legkisebb pontját is mintaszerű buzgósággal igyekezett megtartani. Később apátja engedélyével egy magános kunyhóba vonult, mely a «Sziklás Boldogasszonynak» nevezett kápolna mellett állott és ott egészen az imádságnak és elmélkedésnek szentelte idejét.

De hiába rejtőzött el a világ szeme elől, rajta is teljesedett az Úr szava: «A hegyen fekvő város nem rejthető el» (Máté 5, 14). Szent életének híre, mint a tömjén felszálló

illata, mindig messzebbre és messzebbre terjedt. Így történt, hogy mikor a mai Wallis kantonban fekvő Sitten (Sion) város püspöki széke megüresedett, a választásra összegyűlt szomszéd püspökök egyhangúlag őt ítélték legalkalmasabbnak. Az alázatos kanonok eleinte húzódozott a nem várt méltóságtól, de mikor a püspökök szavához a nép sürgető követelése is hozzájárult, kénytelen-kelletlen meghajolt a választás előtt (669.). Új hivatalának épen olyan lelkiismeretesen iparkodott megfelelni, mint előbb ígehirdetői tisztének. A régi életíró szavai szerint «önmagával szemben fukar, a szegényekhez bőkezű, beszédében nyájas, testben és lélekben tiszta volt, sokat virrasztott, böjtölt és imádkozott s teljes volt minden jóssággal».

A szent püspök áldásos kormányzatát azonban már öt év múlva megakasztották a politikai élet zavarai. Franciaországban és Burgundiában ugyanis abban az időben III. Theoderik, az első «renyhe király» uralkodott († 691); a hatalom igazi birtokosa azonban nem ő, hanem Ebroin udvarnagy volt. Ebroin csak a maga érdekeit tekintette és a legnagyobb kíméletlenséggel járt el mindenkivel szemben, aki önző érdekeinek útjába állott. Így pl. Szent Leodegar autuni püspököt megvakíttatta és Troyesba száműzte. Amátust is üldözöbe vette; különböző koholmányok alapján a hűtlenség vádját emelte ellene; s Theoderik anélkül, hogy az ügyet megvizsgálta és a vádlott panaszát meghallgatta volna, száműzetésbe küldötte a szent püspököt. Tartózkodási helyéül a peronnei bencés Szent Furseus-kolostort jelölte ki. A kolostor apátja, az ír Szent Ultán a legnagyobb szeretettel fogadta az előkelő száműzöttet és minden módon igyekezett vele elefedtetni a hontalanság keserűségét. Amátus megbékült új helyzetével; sőt még örült neki, mert így ismét alkalma nyílt önmeztagsági gyakorlatainak folytatására.

Szent Ultán halála után egy másik szent, Mauront apát kapott megbízást a szegény száműzött őrzésére. Mauront a parancs vétele után azonnal Peronneba indult, hogy előkelő foglyát a hamayei kolostorba szállítsa. Utközben Cambraiban hosszabb pihenőt tartott. Ezalatt Amátus engedélyt kért tőle, hogy a vendégfogadóval kapcsolatos templomban egyedül végezhesse imádságát. Mivel azonban hosszabb ideig odamaradt, Mauront és emberei utána mentek a templomba, és íme nagy ámulatukra fényes sugárözönbe öltözve találták az imádságba merült püspököt. Ez a látvány annyira meg-

hatotta Maurontot, hogy odaborult foglya lábaihoz, bocsánatot kért tőle hálátlan szerepéért és kijelentette, hogy ezentúl úgy fogja őt tekinteni, mint urát és parancsolóját. Valóban a legnagyobb előzékenységgel bánt vele, sőt később átvitte őt a magaalapította breuili apátságba s kedvéért lemondott apáti tisztéről.

Amátus apáti minőségben még éveken át vezette a breuili kolostor szerzeteseit a tökéletesség útján. Még megérte, hogy ellenségei közül Ebroin erőszakos halállal mult ki (681), Theoderik király pedig gazdag adományokkal igyekezett jóvátenni bűnét. A 7. század vége felé szept. 13-án húnyt el.

Ugyanerre a napra esik

Szent Maurilius (Mór) püspök hitvalló † 400. Milánóban született, azonban a Hitehagyó Julián császár Galliába száműzte. Szent Márton (nov. 11) angers-i püspökké szentelte. Itt nagy buzgóságot fejtett ki a pogányok térítésében.

Szent Amátus apát hitvalló † 625 k. Fialat korában belépett a Montblank közelében lévő Szent Mór kolostorba. Apátja engedélyével a meredekebb szirtek egyikére vonult szent remeteségbe. Egy társa vitt neki minden második nap kis kenyeret és vizet. Ezt egy csöngetyűvel ellátott kötélen húzta föl. Amátus a nagybőjtben napjában csak öt diót evett és egy pohár vizet ivott, sokszor azonban ezt is elhagyta és három nap is étlen-szomjan maradt. Szigorú szent életének csakhamar híre ment. Euszták apát úgy találta, hogy ilyen ragyogó lámpást nem szabad a véka alá rejteni. Elvitte tehát Luxeuil-be. Itt óriási hatást tett. A kortanu azt írja róla: «Derűs volt tekintete, világos és ügyes a szava, körültekintő és határozott a tanácsa; bőséges volt a töredelmes könnyhullatásban, fegyelmezett a szerencsében, szelid és vidám a viszontagságban, kiváló az életszentségben, odaadó a szeretetben». Ez a hódító lelkeség olyan hatással volt egy gazdag nemesemberre, Romarikra, hogy otthagya a világot, Amátussal együtt két kolostort épített Remiremontban, egyet férfiak, egyet nők számára, kiket Amátus két karba osztott, hogy fölváltva éjjel-nappal zsolozsmával dicsőítsék az Urat. Miután rendbetette a kolostorokat, visszament sziklás vadon magányába, csak vasárnap szállt le a testvéreket buzdítani és oktatni. Mikor halálra vált, hamuban és vezeklő-öbven, csupa csont meg bőr, a testvérek egész közössége előtt nyilvánosan megvallotta élete bűneit, kérte őket, ne a templomba temessék, arra ő nem méltó, hanem az előcsarnokba, hogy akik átmennek holtteste fölött, könnyöggjenek Istennél a lelke üdvéért. Mikor érezte, hogy közeledik az órája, fölolvastatta magának Nagy Szent Leó pápának Flavián konstantinápolyi patriarkához írt levelét (lásd ápr. 11), aztán

azt mondotta: Ez az én hitem, ó teljes Szentháromság; így hiszek rólad, Jézus Krisztus Istenember. S ebben a hitvallásban tett pontot egy fölséges életre, mely maga nagy hitvallás volt. «Aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom őt Atyám előtt».

Szeptember 14.

Szent Guidó hitvalló † 1012.

A belgiumi Laekenben volt a Boldogságos Szűz Máriának egy temploma. Már az 1000. esztendő tájékán is régi templom volt. Messze földön úgy ismerték, mint híres búcsújáróhelyet. Sokan nyertek ott meghallgatást az Isten Anyjánál.

Itt imádkozott egyszer a Szent Szűz kegyképe előtt egy szolgálóegény-féle. Annyira komoly és kedves volt az arca imádság közben, annyira sugárzott róla a buzgóság, hogy ritkán lehetett ilyet látni a búcsúsok között. A templom papját elfogta a kíváncsiság: Ki lehet ez? Honnét került ide? Szóba állt hát vele és hamarosan megtudta, hogy Andorlachból való, Guidónak hívják.

Elmondta a legény, hogy odahaza bizony szegényesen vannak; de azért a zúgolódás, elkeseredés ismeretlen náluk. Amióta az eszét tudja, mindig béketűréssel viselték a nyomorúságot. A legsúlyosabbat is. S ha már nagyon nagy volt a baj, csak azt emlegették, amit az ószövetségi Tóbiás is szokott szegénysége idején: «Elég gazdagok vagyunk, ha féljük az Istent». És mindjárt tudtak örvendezni. Azt is szent igaznak tartották, amit Krisztus Urunk mondott: «Boldogok a szegények, mert övék a mennyek országa». Szegények bizony! De ép ebben van a reménységük.

Folytatta még tovább is. Nagyon fontos ügyben jött most a Boldogságos Szűzhöz! Azt szeretné megtudni tőle, mihez fogjon, hogy szegénységében is jól szolgálja az Istent. Gondolt már arra is, hogy remete lesz és valami pusztába húzódik. Hallott ilyesmiről a szent emberek életében. De nem nagyon talál pusztát a közelben és azt sem igen tudja, hogyan kell hozzákezdeni a remetéskedéshez.

A tisztelendő úr erre mindjárt tett neki ajánlatot. Mit keresne a pusztában? Maradjon itt a templomban sekrestyésnek! Épen szüksége volna egy tisztességes, megbízható emberre. Itt azután kedvére ájtatoskodhatik. Egyéb dolga sem lesz, csak az Úristennek szolgálni, az ő házáat rendben tartani.

Csakugyan, ezt mintha neki találták volna ki! gondolta Guidó. Mindjárt megkötötték az egyességet, és az új sekrestyés átvette birodalmát. Soha olyan rendben nem volt a laekeni templom! Igaz, hogy mindig bujta. Ragyogtak a ruhák, a kelyhek, a gyertyatartók a tisztaságtól. De még a legutolsó zug is. Nem volt ott por vagy pókháló. Pedig sok sarat, piszkot hordtak be a búcsúsok egy-egy nagyobb ünnep alkalmával. Mikor azután mindent eligazított, letérdelt az oltár elé és bizony sokszor éjtszakára is ott felejtkezett.

A nagy buzgóság mégsem hitette el vele, hogy csak ő ért a dologhoz. Szívesen hallgatott mások útbaigazítására, a plébános úr parancsára. És mindenkivel szemben nagyon szíves volt. Nem csoda, hogy a templom látogatói megszerették. Ajándékokkal, kis borralalóval is akartak neki kedveskedni. De Guidó nem fogadott el semmit. Sőt a maga kis béréből segített a szegényebbekben, a nagy nyomorúságban levő búcsúsokon. Ne imádkozzanak hiába.

Úgy látszik, valami kis megtakarított summácskája is lehetett. Mert egy brüsszeli kereskedő egyszer rábeszélte, hogy társuljon vele. Azzal biztatta, hogy a haszonból még több jót tehet. Guidó beleegyezett az ajánlatba. Otthagytá a sekrestyési szolgálatot és új társával közösen vásárolt egy szállítmányra való árut. Minden pénzecskéje ráment a vásárra. De a hajó, ami a portékájukat hozta volna, útközben elsüllyedt. Így hát a nehezen összekuporgatott garasoknak végük volt. De Guidó azért nem csüggedt el. Úgy látta, hogy egy kis kapzsiság is lehetett a vállalkozásában, s alázatos szívvel fogadta a bajt, mint az Úristen figyelmeztetését. Visszakérezkedett a laekeni templomba, s még nagyobb buzgósággal folytatta, ahol abbahagyta.

Nemsokára annyira elterjedt szentségének híre a vidéken, hogy már nem tudta elviselni a nagy tiszteletet. Ismét elhagyta tehát ezt a helyet és egy nagyobb zarándoklásra indult. Rómába ment, onnan pedig tovább a Szentföldre. Hét esztendő telt itt a legszigorúbb vezeklésben. Közben azonban kimondhatatlan boldogságára szolgált, hogy azon a földön lehet, amit az Úr Jézus megszentelt, hogy saját szemével láthatja az ő születésének, halálának, csodatételeinek helyét.

A hét esztendő múltán hazafelé indult. Rómában találkozott egykori plébánosával. Ez is Jeruzsálembe igyekezett néhány híve kíséretében. Mikor Guidó megismertette magát

velük — annyira elváltozott a sok viszontagságtól és a szigorú élettől, hogy nem ismertek rá —, kérték, jöjjön vissza s legyen vezetőjük; neki már vannak tapasztalatai. A Szent örömmel engedett a kérésnek s ment vissza honfitársaival Jeruzsálembe.

A zarándokok azonban a Szentföldön valami fertőző betegségbe estek s nem lehetett rajtuk segíteni. Egyik a másik után költözött át a másvilágba. Utoljára a plébános is erre a sorsra jutott. Guidó szeretettel ápolta valamennyit. Mikor egészen magára maradt, visszatért Belgiumba. A sok viszontagság őt is alaposan megviselte. De még sorrajárta a zarándokok hozzátartozóit s átadta nekik az elköltözöttek utolsó üdvözlését. Azután megint a laekeni templomnál telepedett le.

De nem sokáig szolgálhatta már itt a földön az Urat. Az 1012. esztendőben meghalt; halálanapja és ünnepe szeptember 12. A belgák úgy tisztelik, mint egyik legkedvesebb szentjüket.

Ugyanerre a napra esik

Szentkereszt fölmagasztalásának ünnepe. 335 szept. 14-én szentelték föl azt a fényes bazilikát, melyet Nagy Konstantin feleségének, Szent Ilonának ősztönzésére Jeruzsálemben a Golgotán emeltetett a Szentkereszt tiszteletére. Itt történt a keresztnek első nyilvános ünneplése és fölmagasztalása. Hisz a pogányoknál és zsidóknál a kereszt gyalázat és megbélyegzés tárgya volt, mint nálunk az akasztófa. Később hozzájárult ugyanezen a napon a Szentkereszt föltalálásának ünnepe (lásd máj. 3). A nyugati egyházban a 7. század vége óta szept. 14-én kezdték ünnepelni azt a nagy eseményt, hogy Heráklus császár 628-ban csodás győzelemben visszaszerezte a perzsáktól a Szentkeresztet, melyet II. Kozrov királyuk 14 évvel előbb elvitt, miután Jeruzsálemet elfoglalta. Szept. 14-én Heráklus a legenda szerint mezítláb, szegény ruhában saját vállán vitte vissza a Kereszt-bazilikába.

Szent Kornél pápa vértanu † 253. Csak két évig volt pápa. Kitűnt a bukottakkal szemben nagy szelídségével és a szakadár nováciánusokkal szemben (lásd szept. 16) való határozottságával. Nagy tisztelet és benső viszony fejlődött ki közte és Szent Ciprián kartágói püspök közt. A Décius-féle üldözés idején Civitavecchiába száműzték, majd kivégezték. Ünnepe szept. 16.

Aranyszájú Szent János egyházdoktor születése napja. Ünnepe jan. 27.

Szeptember 15.

Arbues Szent Péter vértanu † 1485.

Spanyolországban a mór uralom megtörése után a zsidókérdés megoldása okozta a legtöbb gondot. A zsidók ugyanis már a római uralom idején feltűnően nagy számmal lepték el az ibér félszigetet; a fajrokon mórok idejében még jobban megsokasodott a számuk, s mivel készségesen alkalmazkodtak új uraikhoz, idővel nagy gazdagságra, befolyásra és műveltségre tettek szert. Költészetük, vallási és bölcséleti irodalmuk vetekedett vendéglátó gazdáikéval. Természetes, hogy kiváltságos helyzetüket a mór uralom megdőlése után is fenn akarták tartani. Ezért sokan áttértek közülök a keresztény vallásra.

De a legtöbbször áttérése csak színleges volt; szívükben és lelkükben továbbra is elszánt zsidók maradtak. Így állott elő a zsidókeresztények, az ú. n. marranyók felekezete, mely csakhamar komoly veszedelemmé nőtte ki magát. Sok zsidókeresztény ugyanis élelmességével vezetőállásba, akárhányszor püspöki székbe emelkedett vagy előkelő családokba házasodott bele és amellet továbbra is megtartotta összeköttetéseit korábbi hitsorsosaival, sőt új környezetében is prozelitákat igyekezett szerezni. Az Egyháznak és az államnak tehát akarva nemakarva komolyan kellett velök foglalkoznia; az előbbinek a fenyegetett hittisztaság, az utóbbinak pedig a veszélyeztetett nemzeti jelleg megóvása érdekében. Így Katolikus Ferdinánd király a mind fenyegetőbb veszedelem elhárítására 1480-ban IV. Sixtus pápa hozzájárulásával külön bíróságot szervezett, mely később spanyol inkvizíció néven vált ismertté. Az új bíróság élére 1483-ban Torquemada Tamás domonkosrendi perjel került, aki az aragoniai királyság területén a lelkes és buzgó Arbues Péter ágostonrendű kanonokot bízta meg a kényes tiszt ellátásával.

Arbues Péter 1442 körül született az aragoniai királyság Epila nevű helységében. Mivel a tudományok iránt már kicsiny korában feltűnő érdeklődést mutatott, jámbor szülei a szükséges előismeretek elsajátítása után az akkor nagy hírnek örvendő huescai (oscai) egyetemre küldték. Itt olyan nagy odaadással feküdt neki a tanulásnak, hogy rövid egymásutánban megszerezte a bölcsészeti és hittudományi doktorátust. Ettől kezdve országszerte epilai mester néven

ismerték és emlegették. 1469-ben elhagyta hazáját és a nagy honfitársától, Albornoz bíborostól alapított bolognai Szent Kelemen-kollégium tagjai közé lépett. Bolognában főleg a Szentírás tanulmányozásával foglalkozott. Még nem volt egészen harmincéves, mikor maga is tanítani kezdett. Mivel a tudományt ritka finom tapintattal és igaz jámborsággal kötötte össze, tanártársai és tanítványai részéről a legőszintébb nagyrabecsüléssel és tisztelettel találkozott. Sőt egyéniségének varázsával nemsokára a polgárság szívét is magához hajlította. Beszédes bizonyága ennek az a határozat, melyben a város vezetősége kimondotta, hogy a fiatal tudós érdemeire való tekintettel ezentúl a Szent Kelemen-kollégium minden tagjának automatikusan megadja a bolognai díszpolgárságot.

Szentünk előtt tehát már harmincéves korában fényes életpálya lehetőségei tárultak fel; tudományos téren nyitva állott előtte az egyetemi katedra, egyházi téren pedig biztosan számíthatott püspöki székre. Az «epilai mester» azonban nem emberi, hanem isteni mértékkel mérte a dolgokat; ő nem fényes karriért akart megfutni, hanem elsősorban lelkét akarta megmenteni. Ezért rövid habozás után elhagyta bolognai sikereinek színhelyét, visszatért szülőföldjére és 1475-ben a szaragosszai ágostonrendi kanonokok közé lépett. Mint szerzetes ugyanolyan égő buzgalommal vetette magát a szerzetesi erények elsajátítására, mint előbb a tanulásra. Különösen a szent szegénység erényébe iparkodott minél teljesebben beleélni magát; mindent, amire nem volt feltétlen szüksége, megvont magától és Krisztus szerelméért a szegényeknek osztotta. Hasonló buzgóságot tanusított a közös imádság végzésében. Attól a naptól kezdve pedig, hogy a püspök kezéből elnyerte a halandó embernek kijáró legnagyobb hatalmat, a szentmiseáldozat bemutatásának s a bűnök oldásának és kötésének hatalmát, minden igyekezetével a lelkek megmentésének és megszentelésének munkájára vetette magát. Az imádságon kívül úgyszólván minden idejét a gyóntatószékben és a szószéken töltötte. Nagy tudománya, ragyogó ékesszólása és mély lélekismerete csak most bontakozott ki igazi mivoltában; szavai és intelmei nyomán százak és százak erősödtek meg újra katolikus meggyőződésükben és életükben.

A lelkes kanonok híre hamarosan túlszárnyalta a kolostor szűk falait s eljutott az egyházi hatóságok fülébe is. Aragoniai

Alfonz szaragosszai érsek Garcia Márton és Cebrían János társaságában szentünket bízta meg a tervezett új misekönyv kiadásával. Még nagyobb megtisztelést jelentett számára, hogy Torquemada főinkvizítor 1484 május 4-én őrája és Inglar Gáspár domonkosrendi szerzetesre bízta az aragoniai inkvizíció vezetését. Péter ugyanazzal a szent komolysággal és odaadással látott új hivatala betöltéséhez, mely őt minden cselekedetében jellemezte. Bár megszokott ájtatossági és karitatív tevékenységéből semmit sem hagyott el, mégis annyit tudott foglalkozni az eretnekekkel, mintha egyéb dolga nem is lett volna. Szigorúság helyett — nincs rá adatunk, hogy akár csak egyet is máglyára juttatott volna — inkább szeretettel, szelídséggel és okos lélekismerettel iparkodott hozzájuk férközni. Mivel azonban szent céljától egy hajszálnyit sem volt hajlandó eltérni s mivel a különböző megvesztegetési kísérleteket undorral utasította el magától, elvetemült zsidókeresztények már egy év múlva összeesküdtek élete ellen. Barátai, akik idejekorán neszét vették a készülő veszedelemnek, óvatosságra intették; ő azonban nyugodtan ment tovább a maga útján. «Ebből az okból, mondotta, készörömet szenvedem el a halált.»

Ellenségei több sikertelen kísérlet után szeptember 14. és 15. közti éjszaka hajtották végre gaz tervöket. Mialatt ugyanis a szent a templom főoltára és kórusa közt térdelve a 94. zsoltár e szavait recitálta: «E néptől negyven évig undorodtam», több oldalról rája rohantak és számtalan tör-szúrással halálra sebeztek. Utolsó szavai ezek voltak: «Áldás-sék Krisztus, mivelhogy az ő szent hitéért halok meg». Társai halálráváltan vitték szobájába, de a jótevő halál csak két nap múlva, szeptember 17-én szabadította meg szenvedéseitől. Mivel emlékéét mindjárt meggyilkolása után nyilvánvaló csodák dicsőítették meg, az Egyház eleitől kezdve a katolikus hit vértanuját látta benne. Ezért VII. Sándor pápa 1664-ben boldoggá, IX. Pius pedig 1867-ben szentté avatta. Szentté-avatását az akkor mindenütt uralkodó liberális közvélemény óriási felzúdulással fogadta. A hamis adatokkal és beállítá-sokkal dolgozó liberális történetírás (Döllinger) és művész-et (Kaulbach) mindenáron vérszopó zsarnoknak és népi-rtő ször-nyetegnek igyekezett őt feltüntetni, de a hivatása magaslatán álló tárgyilagos tudomány hamarosan leszámolt ezekkel az üres fantazmagóriákkal és a szent vértanu alakját megtisztí-totta a rája szórt rágalmaktól.

Ugyanerre a napra esik

Szűz Mária hét fájdmának ünnepe. A liturgia a fekete-vasárnap utáni pénteken üli.

Génuai Szent Katalin özvegy † 1510. A Fieschik híres főnemes családjából született. Jámbor ifjúság után férjhez adták egy féktelen és könnyelmű főúrhoz, az Adorno-családból. A 16 éves ifjú hitves kimondhatatlanul szenvedett a durva férj oldalán. Azonban megadással tűrt és megkettőztette jámborságát. Isten megadta neki a kegyelmet, hogy férje megtért és kegyelemben halt meg. Szegénységben hagyta a 26 éves özvegyet. Katalin most fölkiáltott: «Élég volt a világból, elég a bűnből, Istenem». Beöltözött a betegápoló Annunciata-rendbe, s hősi odaadással ápolta a betegeket, különösen az 1497-i és 1501-i pestis alkalmával. Szigorú önmehtagadása és imádságos élete sok rendkívüli kegyelmet kapott. Különösen a tisztítóhelyen szenvedő lelkek sorsáról kapott mélységes kinyilatkoztatásokat. 63 éves korában halt meg. XII. Kelemen avatta szentté 1737-ben.

Szeptember 16.

Szent Ciprián püspök vértanu † 258.

Észak-Afrika partján, Sziciliával szemben, nem messze Túnisztól, a francia Algir fővárosától mérföldekre terjed egy rommező: rajta néhány szegényes bennszülött falu, legmagasabb helyén egy kápolna áll IX. Szent Lajos (aug. 25) emlékére. A szent francia király ugyanis ezek között a romok között táborozott kereszties hadával és itt halt meg. Ez minden, ami a mai utasnak beszél egy híres, nagy országról és városról, mely egy ideig a világ középpontja volt; Kartágóról van szó, melyet sok évszázaddal K. e. feníciai kereskedők alapítottak. Azután százados harcba keveredett Rómával. A győzedelmes római vezér, Scipio 146-ban K. e. földig lerontotta, a 700.000 lakosból életben maradt 50.000-t eladta rabszolgának, területét fölszántatta. A halálnak és pusztulásnak kellett átvenni örök uralmát — így tervezték az emberek. Isten másképp végezett.

Körülbelül száz év múlva a város újra fölépült. Római kivándorlók népesítették be, s római műveltség hódította meg a vidék pún és berber népét. A római műveltséggel együtt bekopogtatott az evangélium is, és csakhamar megtermette első tavaszának piros rózsáit, a szicili vértanukat (júl. 13). Kartágó adta az ősegyháznak az első nagy latin egyházi író, Tertulliant

(200 k.) és a püspöknek első nagy mintaképét Cipriánt, kinek élete és működése olyan, mint a jó homorú tükör: sűrítve meglehet benne látni, milyen volt az ifjú, alig kétszázéves egyház; milyen bajok szaggatták keblét és milyen orvosságot készített; miben vívódott és hogyan győzött.

Ciprián 200 táján született Kartágóban vagy környékén, igen jómódú és tekintélyes pogány szülőktől. Maga is pogányságban nevelkedett. Nem röstelli később megvallani, hogy bűnben és sötétségben tévelygett. S ez az éjtszaka sokáig tartott, 45 éves koráig. Egy csillaga azonban volt ennek a hosszú éjtszakának is: nem vesztette el a magasabb szellemi élettől való kapcsolatát. Ciprián, miként később nagy földije Szent Ágoston (aug. 28), rétorságot tanult, s idővel ünnepelt szónok és tanár, befolyásos és tisztelt ügyvéd lett. Nyilván becsületes lelke nyitotta meg szemét az evangélium világossága számára. Egy derék pap, Cecilián, a kezére járt. És az élete és dicsősége delelőjén álló férfiú tisztelői és barátai általános csodálkozására, sőt megdöbbenésére kereszténnyé lett. Még pedig becsületes, férfias egyéniségéhez híven: egész kereszténnyé.

A keresztvízből mint új ember emelkedett ki. Ezen maga sem győzött csodálkozni: «Hogyan lehetséges ez a páfördulás? Hogyan lehet egy-kettőre levetni azt, ami vagy születésnél fogva belekeményedett a természetbe, vagy hosszú gyakorlás következtében beléáporodott? Mikor tanulja meg kevéssel beérni, aki dús lakomákhoz szokott?... Efféléken sokat tűnődtem. Hiszen a pogány életnek sok köteleke tartott fogva, s azt gondoltam, lehetetlen kibonyolódnom belőlük — ennyire rabja voltam a rámtapadt vétkeknek... s íme, mikor a második születésem (a keresztség) új emberré varázsolt, csodálatos módon egyszerre biztossá vált, ami kétes volt, nyilvánvaló lett, ami előbb zárva volt, lehetségessé, ami lehetetlennek látszott.» Így érezte meg a keresztség újrafarmáló csodás erejét az érett férfi, míg mi ritkán eszmélünk rá arra a kegyelemre, mely tudattalan gyermekkorunkban ölünkbe hullott.

De eszerint is élt. Új emberré lett és teljesen hátat fordított a régi világnak. Lemondott fényes állásáról, vagyonát jórészt a szegények között osztotta ki, sőt még kedvenc tanulmányait is félretette, a pogány szépírókat. Már csak egy könyvet ismert, a Szentírást. De ezt aztán alaposan; nemcsak elméje, hanem élete számára is. Nem csoda, ha az

alig kétéves hitujoncot püspöke pappá szentelte, és egy évre rá, a püspök halála után az egész nép viharos hévvel püspöknek követelte. Néhány pap ugyan ellenkezett; nagyon fiatalnak ítélték a hitben Cipriánt, meg aztán egyikük-másikuk úgy gondolta, hogy ismerne ő érdemesebbet is. Azonban a többség nem tágított. Ciprián Afrika primása lett; és a hozzája fűzött várakozásokat a legteljesebb mértékben valóra váltotta.

Itt is mindenben becsületes, bölcs, érett férfinak bizonyult. Ismerte az embereket és az életet; nem kergetett délibábokat, de világosan fölismerte a valóságos szükségleteket és hajthatatlanul követte céljait: teljes szelidséggel, de energiával és ritka szervező tehetséggel.

Volt is rá csakhamar igen nagy szükség. A 250. esztendő elején olyan vihar kerekedett az Egyház ellen, amilyen még nem érte: a Décius császár elrendelte üldözés. A cél a kereszténység gyökeres kiirtása volt. Minden városban és a legkisebb községben is külön bizottság kutatta föl és idézte meg a keresztényeket. Aki vonakodott a pogány isteneknek áldozni, annak elkobozták vagyonát, őt magát börtönre vetették és megfontolt hosszas kínzással hittagadásra iparkodtak bírni. Alkalomadtán a máglya és kard lépett működésbe. Ekkor szerezték meg a vértanúság koronáját Szent Fábían pápa Rómában, Csodatevő Szent Gergely (nov. 7) Újcezáreában, Origenes, a híres tudós (lásd máj. 7) Palesztinában, Szmirnában Piónius pap. Papokra és püspökökre vadásztak elsősorban: úgy gondolták: «megverem a pásztort, és elszélednek a juhok». Kartágóban is csakhamar fölhangzott a kör-színházban a vad kiáltás: Az oroszlánok elé Cipriánnal! Ciprián menekült. Nem gyávaságból; ezt megmutatta nyolc-évvel később. Hanem észbe vette az Üdvözítő szavát: Ha üldöznek titeket az egyik városban, fussatok a másikba. És tudta, hogy még nem ütött számára a győzelem és nyugalom órája; sok harcot és fáradságot kell még állnia azokért, akiknek lelkét és gondját a püspökséggel együtt magára vette.

A nyájnak most kétszeres szüksége volt energikus és okos pásztorára. A Décius-féle rendelkezések ugyanis készületlenül találták a hívek nagy részét. Hithűségük az első rohamra megingott. «A bukás általános volt», írja Alexandriai Szent Dénes a maga egyházánál. Kartágó nem járt jobban. Püspökük alig kezdhette volt meg a harcot fő hibáik ellen; a világiasság, gyűlölködés, rakoncátlanság, durvaság, kapzsi-

ság általános volt, a pogányokkal kötött vegyes házasságok lohasztották a keresztény buzgóságot. Ilyen lelkület nem teremt vértanukat. Gyáva keresztények tömegesen jelentkeztek a pogány hatóságok előtt áldozatbemutatásra, amiről azután bizonyítványt (libellus) kaptak; mások megidézés és fenyegetés után, némelyek börtön és kínzás közepett tagadták meg hitüket.

Nagy baj és szégyen volt a bukottaknak (lapsi) ez a nagy száma. De új baj szegődött társul. A bukottak nagy részében idővel mégis fölébredt a lelkiismeret. Szerettek volna visszatérni a megtagadott Egyháznak közösségébe. Régebben ez csak úgy volt lehetséges, hogy szigorú és hosszú, többnyire egész életre szóló nyilvános vezeklést vállaltak. Ezt kívánta tőlük Ciprián is, aki a város közelében rejtőzött és nagyszerű pásztorlevelei, meg bizalmas emberei útján kormányozta egyházát. De akárhány elbukott nemhogy alázatosan vállalta volna az üdvös vezeklést, hanem követelte, hogy vegyék vissza tüstént a hívők közösségébe. Kezükre járt az a néhány pap, kik annak idején ellenezték Ciprián püspökségét és aztán néhány ú. n. hitvalló (confessor), vagyis olyan keresztények, kik állhatatosan kitartottak hitükben börtön és kínzás közepett is. Ezeknek a konfessoroknak mindig nagy becsületük volt a régi egyházban, közbenjárásukra a hittagadók vezekléseit a püspökök sokszor enyhítették. A kartágói hitvallók között azonban akadtak, akiknek fejébe szállt a dicsőségük — hisz nem ritka dolog, hogy alázatosság híján még a kegyelmi kiválóság is ellenkezőre fordul. Ezek egyenest követelték a püspöktől, hogy engedje el a bukottaknak minden vezeklésüket és csupán az ő írott szavukra (kibékítő bizonyítvány: libellus pacis) vegye vissza őket az Egyházba.

Ciprián nem tágitott. Egy fölséges pásztorlevélben (De lapsis) elsíratja a bukottakat, bűnbánatra hívja föl őket. A hitvallókról nagy tisztelettel szól, de nem helyesli erőszakos követelésüket. Amikor az üldözés Décius kora halálával végett ér, zsinatra gyűjti össze az afrikai püspököket; az a bűnbánókat visszafogadja a közösségbe, de csak kemény vezeklés után. Ugyanígy jár el a római egyház is, Kornél pápával az élén. Az Egyház békéje visszatér, Ciprián ellenségei (Novátus és a római Novácián) nyíltan szakadároknak vannak bélyegezve. Ciprián pedig az Egyház egységét köti híveinek a lelkére, egy híres pásztoriratban, melyben ezeket a fölséges szókat is mondja: *«Egyre, Péterre alapította Krisztus az*

ő Egyházát». Az *egy* naphól indul ki a sok sugár, egy forrásból a sok vízfolyás, egy törzsből a sok ág. Ezen az *egy* Egyházon kívül nincsen üdvösség. «Nem lehet annak Isten az atyja, akinek az Egyház nem anyja.»

Alig kezdett fölcsudni a kartágói egyház a Décius-féle üldözés csapásaitól, mikor új csapás súlyosodott reá. 252-ben dögvész ütött ki, mely Kartágóban és környékén két álló évig szedte áldozatait. Sok család egészen kihalt; sokan menekültek, övéiket magukra hagyva. A holttestek temetetlenül heverték az utcán. Ciprián most latba vetette minden szeretetét és indító tehetségét. Megszervezte híveit, kiket az üldözés és vezeklés újra komoly keresztényekké tett. Ezek gondjaikba vették a betegeket, nemcsak hittestvéreiket, hanem Ciprián egyenes utasítására a pogányokat is.

Az ilyen nyilvános csapásokat a fölületes agitáció mindig szerette kiaknázni a maga pártcéljaira. Egy Demetrius nevű ember sok pogánynak fölfogását tolmácsolta, mikor azt kürtölte világgá, hogy a dögvész, éhség, a sok háború (akkoriban kezdtek a germánok döngetni a római birodalom határait) azért sujtja a birodalmat, mert sokan elhagyták az ősi vallást és keresztények lettek. Keresztények is sokan panasztartak a püspöknek, hogy a dögvész őket is elragadja, épúgy mint a bűnös pogányokat; keresztény voltukból nincs hasznuk. Ciprián Demetriust kioktatja, hogy a csapások a római birodalmat azért sujtják, mert elaggott és mert bűnökbe merült. A keresztényeknek pedig eszébe idézi, hogy az Üdvözítő az ő követőinek a földön nem háborítatlan jólétet helyezett kilátásba, hanem ellenkezőleg: üldözést, szenvedést, könnyeket. Az ő hazájuk és reményük a mennyország, mely azonban a konok pogányoknak nem int biztatást, mint a hívőknek.

Ciprián tekintélye egyre nőtt. Az ősi kartágói zsinatok, melyeken ő elnökölt, már világszerte eseményszámba mentek. Mindenfelől fölkeresték kétes és pörös felek. Egy ilyen alkalommal szóba került az a kérdés is, vajjon érvényesen keresztelnek-e az eretnekek. A kartágóiak azt felelték, hogy nem, s Ciprián ezt a fölfogást nagy hévvel védte és ajánlotta, még akkor is, mikor Szent István pápa határozottan kimondotta a katolikus tanítást: az eretnek is érvényesen keresztel, ha helyesen alkalmazza a szentség anyagát és formáját. Kis híja, hogy ebből szakadás nem lett. Az új pápa, II. Sixtus bölcs mérséklete ennek elejét vette. A világ azonban ebből az esetből egyszersmindenkorra megtanulhatta, hogy a legszen-

tebb ember és a legtekintélyesebb püspök is tévedhet, s hogy csak Szent Péter és az ő törvényes utóda az a kőszál, melyen a pokol hatalmai nem vehetnek erőt.

Ciprián számára pedig elközelt az idő, mikor a legcsattanósabb módon megmutathatta, mennyire szerette Krisztust és az ő Egyházát. A gyöngé Valérián császár ugyanis fanatikus tanácsosai nyomására újból súlyos üldözést kezdett a keresztények ellen. Ennek lettek áldozatai az agg Szixtus pápa és Lőrinc diákonus (aug. 10) is. Cipriánt pedig az első afrikai vértanu püspökké avatta. Vértanúságának fő mozzanatait egykorú szem- és fültanu beszéli el.

257-ben a prokonzul elé kerül: a császár parancsának tegyen eleget, áldozzon az isteneknek. Ciprián feleli: «Keresztény vagyok és püspök. Nem ismerek más istent, mint az egy igaz Istent. Ezt imádjuk éjjel és nappal minden emberért, magának a császárnak az üdvéért is». A prokonzul ítél: «Számkivetésbe küldlek». Ciprián: «Megyek». A prokonzul: «Nevezd meg nekem ennek a városnak a papjait». Ciprián: «A törvényeitek bölcsen rendelik, hogy följelentőknek nem kell lenniök. Nem is árulom el és nem jelentem föl őket. A városban megtalálhatók». A prokonzul: «Aki a császár parancsának nem engedelmeskedik, fejére szól». Ciprián: «Tedd azt, ami parancsod».

Cipriánt Kurúbis-ba száműzték. Itt egy látomás értésére adta, hogy egy év múlva elveszi koronáját. Az üldözés ugyanis fokozódott. Parancs ment, hogy a papokat és püspököket ki kell végezni. Cipriánt visszavitték Kartágóba, az új prokonzul azonban Utikában tartott törvényt. De Cipriánnak püspöki székvárosában kellett Krisztusról tanúságot tenni. Ezért elrejtőzött, mikor Utikába akarták hurcolni, s csak akkor mutatkozott megint, mikor a prokonzul Kartágóba tért vissza. Kihallgatása rövid volt.

A prokonzul fölszóllította: áldozzon a császároknak. Ciprián: «Nem teszem». A prokonzul: «Gondold meg». Ciprián: «Tedd, ami parancsod; ilyen igaz ügyben nincs mit meggondolni». A prokonzul tétovázott. Előtte állt a szent férfi, kinek tekintete, határozott szava és hangja tiszteletet parancsolt. Körülötte pedig zajongtak és méltatlankodtak még a pogányok is, kiknek élénk emlékezetében volt a püspök pártatlan és áldozatos emberszeretete a pestis idejéből. Végre kinyögte: «Thascius Ciprián kardélre ítéltetik». Ciprián: «Hála Istennek».

A hívek között óriási mozgolódás támadt. Mint egy ember fölkiáltottak: Minket is fejezzenek le vele együtt. Aztán kikísérték a vesztőhelyre. A püspök letette felső ruháját, térdre ereszkedett, és hosszú imádságba merült. Majd levetette a dalmatikát is, odaadta papjainak és így várta be a hóhért. Mikor megjelent, meghagyta övéinek, fizessenek ki neki 25 aranyat. Övéi lepedőket és kendőket terítettek alája, hogy fölfogják véréét. Ő kezével befogta szemét, és mert maga bekötni nem tudta, egy papja és subdiákonusa tették meg. Így fogadta a halált, amint élt: nyugodt, férfiass elszántsággal, összeszedettségben és élő hitben.

Hívei a szorongatás dacára fényes temetést rendeztek neki és utóbb két templomot emeltek tiszteletére, egyet a vértanúsága helyén, egyet tetemei fölött. Emlékét pedig, mondja Szent Ágoston, aki őt beszédben dicsóíti nagy földijét, az egész Egyház üli. És írásait már a régiek «selyemnél és drágakőnél többre tartották», mint Szent Jeromos mondja.

Ugyanerre a napra esik

Szent Kornél pápa, lásd szept. 14,

Szent Eufemia szűz vértanu † 305 k. Kalcedonban, hol 451-ben a híres zsinat volt (lásd febr. 9). Dioklecián alatt szenvedett vértanúságot. Végig próbálták rajta a keresztény-üldözések során kitalált összes kínzásokat, végre is a máglya hozta meg neki a pálmát. Mind Keleten, mind Nyugaton igen nagy tisztelete volt.

Szent Edít szűz † 984. Atyja Edgár angol király. Jámbor anyja, Vilfréda kolostorban neveltette, és csakhamar nagy szentségre jutott, mint aki «inkább került, mint elhagyta a világot». 23 éves korában halt meg, s tiszteletének terjesztésében sokat fáradozott a kiváló Szent Dunsztán (máj. 19).

Boldog III. Győző (Viktor) pápa hitvalló † 1087. Előkelő szülői ellenzése dacára remete lett, majd a montekasszinói bencés apátság tagja és apátja. Ekkor megválasztották VII. Szent Gergely (máj. 25) utódjává. Egy álló esztendeig vonakodott fejére tenni a tiárát, melyet azután nagy méltósággal viselt. Meghalni visszatért kolostorába.

Szeptember 17.

Szent Hildegárd szűz † 1179.

Ez a beteges nő abban az időben hívta szigorúbb keresztény, evangéliumi életre Németország szerzeteseit, papjait, püspökeiket, császárait és lovagjait, és csinált a Rajna

partján, a Bingen mellett emelkedő Szent Rupert-hegyből új Sion-hegyét, mikor Franciaországban Szent Bernát (lásd aug. 26) hatalmas szelleme új életre lobbantotta Szent Benedek szellemét és a Sötétség szurdokját Világosság völgyévé, Clairvaux-vá varázsolta. Írt is neki levelet, telve alázattal, hódolattal és kenettel: «Kérlek atyám, az Isten szerelméért emlékezzél rólam imádságaidban. Két éve megpillantottalak látomásomban. Megláttalak, mint férfit, ki a napban áll és nem fél, hanem igen bátor. Én pedig sírva fakadtam azon, hogy úgy elpirultam és olyan kevésbé embereltem meg magam... Isten veled, Isten a lelkeddel! Légy erős a harcban! Amen».

Erős harcos lett Istenben Hildegárd is. A világot alig látta. Hisz 81 éves élete kolostorban telt. Nő volt, gyöngye és beteges, és mégis hős lett, miként a keresztes lovagok, kiket kolostora fokáról látott elvonulni a Rajnán délnek; írni egyáltalán nem, olvasni is alig tanult, és mégis doktorok és püspökök, fejedelmek és tudósok tanára lett. Igen; mert «azt ami a világ szerint oktalán, választotta ki az Isten, hogy megszegyenítse a bölcseket; és azt, ami a világ szerint gyöngye, választotta ki az Isten, hogy megszegyenítse az erőseket... hogy amint írva van, aki dicsekszik, az Urban dicsekedjék» (Kor. I. 1, 27).

1098-ban született Spanheim grófságban a Rajna mellett, mint jámbor, jómódú nemes szülőinek tizedik gyermeke. Hogy az a kor mennyire át meg át volt itatva a katolikus szellemtől, annak számos bizonyosságát adja a szentnek egész élettörténete. Az első mindjárt az, hogy a törekeny, élénk szellemű, áhítatos kis lányt már nyolcéves korában kolostorba adták: ne hervadjon el ez a gyöngéd virág a világ perzselő nyarában, hanem nyíljon és illatozzon Isten kőfalas kertjében. Nevelésbe adták Boldog Juttához. Ez Spanheim grófjának volt húga, és elvonult szerzeteséletre vágyott. Bátyja a Szent Dizibod-hegyén, a bencés apátság közelében, cellát épített neki s az apát fölügyelete alá helyezte. 1106-ban, Mindenszentek napján, 22 éves korában zárkózott be mint «inclusa»; vele kis unokahúga is, a nyolcéves Hildegárd. Idővel egyre többen csatlakoztak, és Jutta boldog halála után (1136) Hildegárd lett a kis közösség feje és vezére.

De addig nagy útja volt, nem külsőleg, hanem lélekben.

Jutta keze alatt szépen fejlődött. Tanítónője a régi élet-rajz szerint «szorgalmasan öltöztette az alázat és ártatlanság

ruhájába, csak Dávid dalaira (zsoltárok) tanította és oktatta, miképen kell dicsőíteni az Urat... Gyermekkorra óta kijutott neki csaknem állandóan a legfájdalmasabb betegségekből, úgy hogy igen ritkán tudott járni, és élete a drága halálnak mutatta képét. Amiben azonban a külső ember hiányt szenvedett, azzal gyarapodott a belső, tudományban s erőben; és miközben teste enyészett, lelke csodálatos tűzben gyuladt ki».

Közel negyvenéves volt már, mikor átvette a kis kolostor kormányzását és azt negyven évig kezében tartotta. Kormányzása jóságos volt, de nagyon határozott; ha kellett, kemény. A nemes lányok, kik egyre nagyobb számban gyűltek köréje, szívesen alávetették magukat vezetésének, nemcsak nagy életszentsége, méltóságos magatartása és egyre növekvő híre miatt, hanem amiatt, ami hírét és tekintélyét is ép abban az időben kivitte a kolostorból, el a Rajna, sőt Német- és Franciaország minden vidékére: prófétának tisztelték és rendkívüli isteni kinyilatkozások letéteményesének tekintették.

Ő maga elmondja nagy alázattal és világossággal, hogy gyermekkorra óta, «mikor csontjai és idegei és erei még nem voltak erősek», különös látótehetséggel rendelkezett. Amit megtudott emberekről, dolgokról, a szentkönyvek és hittitkok értelméről, azt mind ennek a különös belső, lelki látásnak köszönhette, mely el nem hagyta élete végéig és nem fárasztotta, s egyéb munkájában nem akadályozta. Ebben a rendes belső világosságban néha aztán még külön világosságot látott, amelyet «élő világosság»-nak nevez. Olyankor aztán minden szomorúság és ínség elhagyja: «együgyű lányka, nem aggastyán nő módjára viselkedem». Kb. negyvenéves korában benső parancsot kapott, hogy hirdesse másoknak is, amit ebben a benső fényben lát. Hiába próbált ellenkezni. Hiába nem tudott írni, hisz épen csak ügyvelbajjal tudott latinul olvasni. Kezdte egy bencés szerzetesnek diktálni a látomásait; az aztán kissé rendbeszedte, apátja pedig püspökök és teológusok elé terjesztette. Azok épültek rajta és úgy találták, hogy Isten sugallata.

Ettől az időtől kezdve aztán Hildegárd lassan mindent közreadott, amit «látása» a lelke elé tárt: a hittitkok tudományát (Scivias: tudd meg az utakat), a keresztény tökéletesség szabályait, sőt a filozófia tanításait és az akkori orvosi tudományt. Szent dalokat szerzett, jóllehet muzsikát nem tanult;

olykor ismeretlen nyelven beszélt, melyből 900 szó fennmaradt.

Bizonyos, hogy Hildegárdnak ez a különös adománya a természetével függött össze. Hasonlót találni más, nem szent embereknél is, főként nőknél. Azonban éppannyira bizonyosnak kell venni, hogy Isten csodálatos módon fölhasználta Hildegárdnak ezt a természetes tehetségét, mint pl. Szent Bernátnak is rendkívüli szónoki tehetségét; hatalmas eszközzé tette a Szentlélek kezében az ő országának gyarapítására. Hildegárd csakhamar abba a hírbe került, hogy Isten különös módon vele van, hogy a jövődőt és a jelen titkait látja. Egyre többen keresték föl személyesen vagy írásban papok, apátok, sőt püspökök, szerzetesek és apácák, lovagok és egyszerű emberek, sőt grófok és fejedelmek. Kérték tanácsát, vették intelmeit, imádságába ajánlották magukat, orvosságot kaptak testi és lelki bajaikra.

S ő ezt a növekvő tekintélyét arra használta, hogy emelje a kornak hívó, de szenvedelmes és féktelen embereiben a bűnbánat, fegyelem, önmegtagadás és egyháziasság szellemét. Ez is egy bizonyosság, hogy rendkívüli adományai Istentől valók voltak. Mindig teljes tudatában maradt gyarlóságának és egyéni méltatlanságának; de isteni küldetésének tudatában nem rettent meg a világ legnagyobbjai előtt sem. Barbarossa Frigyesnek, a császárnak így ír: «Titokzatos látomásban látlak, amint sok viharban és ellenmondásban élsz. De azért megadatott neked egy ideig uralkodni a világ ügyeiben. Jól vigyázz tehát, hogy földre ne tiporjon a legfőbb Király szemeid vakságáért, melyek nem jól látják, hogy kellene kézben tartanod a kormánypálcát a helyes uralomra». Trier papságának így ír: «A doktorok és magiszterek már nem akarják megfűjni az igazság harsonáját. Ezért elenyésztett náluk a jötettek hajnalpírja, mely megvilágítja az egész földet, és a fénynek úgyszólván tüköre... Az erények déli fuvalma is, máskor olyan jó langyos, télbe fagyott náluk... Az irgalom alkonypírja is fekete szőrzsákká vált... Éjfél és északi szél uralkodik és működik náluk... Ezért ezt a szótatot hallottam: Ó Sion lánya, fejedről majd leveszik a koronát, megkurttítják majd köpenyed, melyen kipányvázta gazdagságodat; téged pedig országról országra kergetnek... Kezdetét veszi a tisztulás az elasszonyosodott korszakban. Utána pedig férfias korszak jó... De ember fia nem tudja, mikor történik a világnak ez a tisztulása tűzben».

Valóban Szent Bernát lángszelleme lobogott ebben a törékeny apácában. S hogy a hasonlóságnak semmi híja ne legyen, otthagya kolostori magányát, följárta Köln, Trier Mainz, Délnémetország tájait és méltóságot sugárzó föllépésével, lángoló prófétai szavával mérhetetlen sokat tett a kolostorok fegyelmének, a papság buzgóságának, a hívők erkölcsének helyreállításában.

Amikor halálra vált, jó eleve megmondotta a napot és órát. 1179 szept. 17-én reggel 4 órakor, különös látomás támadt, melyet ez egyszer nem a haldokló szent látott, hanem a környezet. Az égen két szivárvány jelentkezett, az egyik kelet-nyugati, a másik észak-déli irányban. Ahol a két ív keresztezte egymást, ragyogó világosság volt látható telihold nagyságában, benne egy sugárzó kereszt. Ez egyre nőtt, végül leereszkedett a házra, hol Hildegárd lelke bement az örök világosság hazájába. Ez a hely a Szent Rupert-hegyi bencés nőkolostor volt, melyet Hildegárd 1148-ban alapított. Ódon, mohos falai, kis ablakai csakugyan fény-szivárványokat küldenek szét a századokba, minden égitáj felé, s bennük új fényben fölragyog a kereszt. Hildegárd belső világossága kiapadhatatlan fényforrássá lett azokban a kiváló német misztikusokban, kiknek sorát megnyitja.

Ugyanerre a napra esik

Asszisi Szent Ferenc stigmatizálásának ünnepe. Asszisi Szent Ferenc (lásd okt. 4) kevéssel halála előtt abban a páratlan kitüntetésben részesült, hogy megkapta az Úr szent sebhelyeit. A nagy esemény 1224 szept. 14-én, Szentkereszt felmagasztalása ünnepén ment végbe az arezzoi tartományban fekvő közel 1300 m, magas Alverna-hegy ormán. E napon a szent kunyhója előtt már kora reggel a kinszenvedés titkának szemléletébe merült. Egészen beleolvadt az Úr iránt érzett szeretet és szájalom érzésébe, mikor egyszerre egy szeráfot látott leszállani az égből hat tüzes és ragyogó szárnyal. A szeráf gyors röpüléssel olyan közel jött hozzá, hogy jól láthatta és megkülönböztethette rajta a keresztrefeszített Istenember képét. Ferenc először megrettent a jelenés láttára; azután örömmel és csodálkozással vegyes fájdalom fogta el szívét. Örült neki, hogy Krisztus ilyen nyájas és jóságos alakban mutatja magát, de másrészt a részvét kimondhatatlan fájdalomát érezte azon, hogy így megfeszítetten látja őt. Azért is csodálkozott a látomáson, mert tudta, hogy a szenvedés gyarlósága nem fér össze a szeráfi lélek halhatatlanságával. Az Üdvözlő azonban megmagyarázta neki, hogy azért jelent meg neki ebben a formában, hogy megértse belőle, hogy nem testi martírium, hanem lelki lángolás által kell a

keresztrefeszített Krisztus hasonmásává alakulnia. Mikor a csodálatos látomás megszűnt, a szent kezén, lábán és oldalán jól kivehetőleg feltűntek Krisztus szentséges sebhelyei, melyeket ettől kezdve egészen haláláig viselt. A kezén és lábán kiemelkedő feketés húskindővések jelentek meg, melyek a tenyéren és lábfejen a szög gömbölyű fejére, a kézfejen és talpon pedig erősen visszahajlított hegyére emlékeztettek. Ugyanígy a szent jobb oldalán egy be nem forrott lándzsaseb tűnt fel, melyből gyakran vér szivárgott és az alsó ruhával együtt sokszor a csuhát is átnedvesítette. Ez az első stigmatizálás, melyről a szentek története tud; hiteles történeti valóság, melyet ma nem-hívő tudósok sem tagadnak.

Szent Lambert püspök vértanu † 706 k. Szent Teodárd vértanu tanítványa és utóda a maasztichti püspöki székből. Az utolsó meroving királyok és hatalmaskodó majordómusaik zilált korában egyike azoknak a szilárd oszlopoknak, melyeken megtörtött a kor zavaros hullámzó árja. Hét évet töltött a számkivetésben; utána erős kézzel nyúlt bele a hitélet meglazult szövedékeibe, s nem rettegett a hatalmas Pipint is új Keresztelő Jánosként figyelmeztetni házasságtörő viszonyának bűnösségére. Ezért fölbérelt gyilkosok orvul leszúrták Szent Teodárd sírján.

Arbues Szent Péter lásd szept. 15.

Szent Szatirus hitvalló † 377. Szent Ambrus (lásd dec. 7) bátyja. Külsőleg hasonlított hozzá, lélekben is ugyanaz az előkelő gondolkodás, önzetlenség és férfias bátorság jellemezte. Miként öccse, magas államhivatalt töltött be. Ebben a minőségben Afrikába utazott. Közben figyelmeztették, hogy Itáliát háborús vihar készül végig söpörni, ne menjen vissza. «Annál inkább lesz ott rám szükség», volt a felelete. Visszatérőben rettenetes viharba került hajója, melyet a szél visszaterelt a szirtekkel teli part felé. Biztos volt a hajótörés, s a hullámok között ott lesett az elkerülhetetlennek látszó halál. Szatirus lelkében is tombolt a vihar. Hitjelölt volt, Eddig halogatta a keresztiséget. Pedig eleget sürgette lelkiismerete és szent öccse. Most aztán jött a büntető Isten, számonkérni a bűnös halogatást. A vihar tetőfokra hágott — kívül és bent. Akkor jött a mentés. Buzgó imádságban Istenhez fordult és ünnepélyesen megfogadta, hogy amint partot ér, megkeresztelkedik. Most hirtelen eszébe villant, hogy a keresztények veszedelmes utazások alkalmával maguknál hordták hitük titkát, az Oltáriszentséget. Elkért egy kereszténytől egy darabkát a titokzatos szent ostyából, vászonkendőbe tétette és nyakába kötötte. Azután bátran beugrott a háborgó tengerbe. Nem nézett ő már most mentődeszka vagy csónak után. Minek? Elégnek tudta a szentséget. Aki egy szavával lecsendesítette a tengert, majd partra viszi őt is. Nem csalódott. Első dolga volt természetesen beváltani fogadalmát. Azután sietett Milánóba, hogy öccsének támasza legyen. Itt azonban váratlanul meghalt. Öccse megható beszédben állított neki emléket. Elsírja a

testvér könnyeit. De aztán megvigasztalódik: «Nekünk a halál miatt nem kell gyászolnunk. Hisz közös; s mindenki megfizeti adóját. Aztán: megszabadít e világ bajaitól, és végül: álom az, mely pihenőt ad ez élet fáradalmai után és közben sokkal különb erőt gyűjt föl bennünk».

Szeptember 18.

Kupertinói Szent József hitvalló † 1663.

Kupertinói Szent József élete gyönyörű kivirágzása annak az egyszerű és tanulatlan erénynek, melyet Asszisi Szent Ferenc minden másnál többre tartott tanítványaiban. Irni alig tudott és mégis csodaszépen beszélt Istenről; az erények elméletéhez nem értett és élete mégis, gazdagon át volt szöve a kegyelem csodálatosnál csodálatosabb megnyilatkozásaival.

1603 jún. 17-én született Copertinóban, a nápolyi királyság egyik eldugott kicsiny falujában. Szülei földhöz ragadt szegény emberek voltak s így nem gondolhattak taníttatására. De amit szellemiekben elmulasztottak, azt bőven pótolták lelkiekben: már gügyögő gyermekkorában elhintették lelkében a jámborság és istenfélelem csiráit. A szelíd és magabavonuló fiú már kora fiatalságától különös vonzódást érzett a szerzetesi élethez. Nagy is volt az öröme, mikor a helybeli kapucinus-kolostor lakói tizenhétéves korában maguk közé fogadták laikus testvérnek. De öröme nem sokáig tartott; gyöngé testi szervezete és ügyetlensége miatt hat hét mulva elbocsátották.

Józsefnek fájt a kényszerű távozás; saját szavai szerint «mintha a kapucinus öltönnyel együtt a bőrét is lehúzták volna». De alázatosan meghajolt a Gondviselés rendelése előtt és zokszó nélkül visszatért szüleihez. Ekkor minorita nagybátyja kivitte, hogy a grotellai minoriták befogadták harmadrendű testvérnek. Így mégis csak sikerült bejutnia Szent Ferenc követői közé. Igaz, egyelőre a legalacsonyabb és legmegvetettebb szolgálatokat végeztették vele; de ez egyáltalában nem bántotta. Hiszen ő minden munkát úgy végzett, mintha magának Istennek végezné. Ami ideje a munkán felül maradt, azt az imádságnak és elmélkedésnek szentelte. Már ekkor különös áhítattal viseltetett a Boldogságos Szűz iránt; bizalmasan kedves édesanyjának szólította, képét nap-nap után liliumokkal, rózsákkal és más idő-

szerinti virágokkal ékesítette, naivságában cseresznyével és más gyümölcsökkel kedveskedett neki s tiszteletére együgyű, de mélyérzésű dalokat költött. Ez a gyermekded közvetlenség és naiv merészség érett szentet takart. «Az én Anyám önfejű, mondotta. Hozok neki virágot, nem törődik velük; kedveskedem neki cseresznyével, nem kell neki. Kérdezem, hát mit akar. S azt feleli: A szíved kell nekem. Szíved hódolata az én eledelem.»

A fiatal fráter mély és bensőséges jámborsága, még inkább készséges és mindig vidám engedelmessége idővel gondolkodóba ejtette elüljáróit. Józsefnek már akkor az volt az elve: «Az élet kellemetlenségei csak gyermekharc durrogó pisztolyokkal, az engedelmesség pedig kocsi, mely édesdeden a paradicsomba visz». Úgy találták, aki így érez és él, az magasabbra van hivatva. 1625 jún. 19-én másodszor is beöltöztették a rendbe, most már nem laikus, hanem klerikus testvérnek és egyben meghagyták neki, hogy lásson hozzá a teológiai tanulmányok elvégzéséhez. A szentet kimondhatatlan boldogsággal töltötte el a gondolat, hogy a püspöki felkenésben nemsokára elnyeri a legfönségesebb hatalmat. Lelkesedéssel fogott tehát neki a tanulásnak. De hiába; csakhamar látnia kellett, hogy a tudomány nem neki való. Bármennyire törte magát, jó eredményt nem tudott elérni. Elüljárói azonban rendkívüli jámborságára való tekintettel szemet húnytak a készültségében mutatkozó kisebb hiányok fölött és már 1628-ban megengedték neki az egyházi-rend föl vételét.

A felszenteléssel új korszak kezdődött József életében: a misztikus elragadtatások és látomások kora. Egyik extázis a másikat követte nála. Mert teste és lelke a folytonos önsanyargatás és a szüntelen benső imádság következtében olyan készséges eszközzé finomult az isteni szeretetnek, hogy a legkisebb jel vagy egyetlen szó, mely bármi tekintetben Istenre vonatkozott, pl. harangszó, orgonabúgás, a Boldogságos Szűz vagy a szentek neve, a kínszenvedés vagy a mennyország gondolata elegendő volt hozzá, hogy pillanatok alatt elragadtatásba merüljön. Ilyenkor mintha a fizikai világ törvényei rája nézve elvesztették volna érvényüket, rendszerint a magasba emelkedett s hosszabb-rövidebb ideig ott lebegett. Máskor meg, mikor a szívét betöltő nagy szeretet heve lobbort vetett, valósággal röppült, mint a madár. Egyszer pl. a karácsony szent titka fölött érzett határtalan

örömében felugrott s előbb táncra perdült, azután pedig a templom közepéről a főoltárhoz repült és ott több mint egy negyedórán át átölelve tartotta a tabernákulumot anélkül, hogy az oltáron égő tömérdék gyertya közül csak egyet is levert volna. Az elragadtatások különösen mise közben ismétlődtek nála igen gyakran. Ezért miséje három óráig, sőt néha még tovább is eltartott. Mivel ez nagymértékben zavarta a kolostor rendjét, elüljárói kevéssel felszentelése után minden közös kötelesség végzése alól felmentették és úgy intézkedtek, hogy az étkezést is szobájában végezze. Később itt állítottak számára oltárt is.

A szent rendkívüli adományainak e nagy óvatosság ellenére is hamar híre futamodott. Az emberek tömegesen tódultak hozzája, hogy szem- és fültanui lehessenek megfoghatatlan misztikus elragadtatásainak. Később az inkvizíció is figyelmes lett a dologra és hogy minden visszaélésnek elejét vegye, szigorú vizsgálat alá vonta a szent életét. A vizsgálta 1638-ban Nápolyban indult meg, majd Rómában folytatódott. József olyan egyszerű és természetes feleleteket adott a hozzája intézett kérdésekre, hogy bírái semmi kivetnivalót nem tudtak találni életében. A szent Officium mégis úgy intézkedett, hogy egyelőre az asszisi kapucínus-kolostorban szigorú őrizet alatt tartsák. De ez semmit sem változtatott a dolgokon. Az extázisok szinte nap-nap után ismétlődtek, és a népcsődületek is tovább folytatódtak. 1651-ben pl. a protestáns János Frigyes braunschweig-lüneburgi herceg is ellátogatott Assziszibe és az ott tapasztalt hatása alatt visszatért a katolikus Egyházba. X. Ince pápa a további csoportosulások elkerülésére 1653 júl. 22-én, titokban, szinte lopva a félreeső pietarossai, onnét pedig a fossombronei kapucínus-kolostorba vitette a szentet. Utóda, VII. Sándor azonban, miután meggyőződött róla, hogy botránytól nem kell tartani, 1657-ben visszaadta őt rendtársainak, a minoritáknak, akik osmoi kolostorukban jelöltek ki számára tartózkodási helyet.

Az Osmóban töltött hét esztendő a legteljesebb testi és lelki béke jegyében mult el. Az az átmeneti lelki elsötétedés, mely előtte két éven át gyötrő vigasztalansággal és szárazsággal sújtotta, végleg tovatűnt, és helyén ismét fölragyogott a rendkívüli kegyelmek napja. Egy-egy elragadtatás most már 6—7 óráig is eltartott és alig hogy az egyik véget ért, kezdődött a másik. Utolsó idejét csaknem állandó extá-

zisban töltötte a szent. Ennek megfelelően mindjobban elszakadt a világtól. Osmóban rendtársain, a püspökön és ennek helyettesén kívül jóformán senkivel sem érintkezett. Egyetlen világi öröme már csak a madarakkal és virágokkal való barátkozása volt. Ebben is hű követője volt Asszisi nagy szentjének. Órákhosszat el tudott bibelődni fecske, stiglic, kenderice és egyéb barátaival. Ha imádsága vagy elmélkedése végeztével csicsergő barátai körülröpdösték, ő jókedvűen így szokott rájuk kiáltani: «Énekeljetek csak madárkáim, énekeljetek vidáman; ne féljetek, nem vagytok teremtre». És ilyenkor a kis dalosok fölemelték hangjukat és még hangosabban dicsérték Teremtőjüket.

József ezekben az években test szerint is majd annyi időt töltött misztikai lebegésben (levitáció) szeráfi imádságban a föld fölött, mint a földön. Vágyát ez nem elégítette ki. «Jézusom, sóhajtott föl, Jézusom, vonj föl magadhoz. Nem bírom már itt lent. Vonj föl oda, ahol te vagy!» Ez a tüzes szent vágya végre teljesült. Hatvanéves korában egy orozva rátört forró láz felőrölte amúgy is fogyatékos életerejét. Nagy áhítattal magához vette a szentségeket, aztán e szókra fakadt: «Keresztre feszített Jézusom, vedd magadhoz szívemet és gyujtsd fel benne szereteted tüzet» s szelíd mosollyal átszenderült az örök életbe (szept. 18). Mivel sírjánál mindjárt temetése után számos nyilvánvaló csoda történt, rendtársai azonnal megindították szenttéavatási pörét. Ez azonban az Egyház szokott óvatossága és körültekintése miatt a vártnál sokkal tovább elhúzódott úgy, hogy az ünneplés boldoggáavatás csak 1753-ban, a szentté nyilvánítás pedig 1767-ben következett be. Azóta ez a szigorú ítéletű egyház így imádkozik: «Ó Istenem, Te elhatároztad, hogy mindent föl vonzol a földről fölmagasztalt egyszülött Fiaidhoz: add kegyelmesen, hogy szeráfi hitvallódnak, Józsefnek érdemei és példája szerint minden földi váagnak föléje emelkedjünk és kegyelemben eljussunk ahhoz, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egyetemben Isten örökön örökké. Amen».

Ugyanerre a napra esik

Szent Metód püspök vértanu † 311. Kisázsziában, Olimpibusban volt püspök, utóbb Filippiben és Maximínus Dáza császár alatt szenvedett vértanuságot. Nemcsak szent étellel és vértanui halállal tűnt ki, hanem nagy tudományával és szép tollával. Ma is

megilletődve olvassuk azt az írását, mely a szüzességet dicsőíti és azt a másikat, mely a test föltámadását igazolja. 1600 esztendő mult el azóta, és mégis, mintha ma szólna. Ez a katolikum — ugyanaz tegnap és ma és mindörökké.

Szeptember 19.

Hallgató Szent János hitvalló † 558.

Főrangú családból származott, s így nyitva állott előtte minden pálya, melyre az előkelő születés és a dús vagyon képesíthet. Ő azonban a rang és hírnév helyett mégis inkább az alázatos egyszerűség útját választotta. Hosszú életének nagyobb részét teljes visszavonultságban és némaságban töltötte; valósággal kerülte az embereket, hogy annál többet és bizalmasabban társaloghasson Urával és Istenével.

454-ben született az örményországi Nikopolis városában. Hadverő és politikus őseivel ellentétben fiatalságától kezdve különös vonzalmat érzett a szemlélődő élethez. Mivel szüleit hamar elvesztette, már tizenhétéves korában teljes rendelkezési jogot nyert roppant öröksége fölött. Ő azonban hősiesen ellenállott a nagy vagyon és a virágzó fiatalság kettős csábításának. Kincseit könnyelmű kicsapongás helyett Isten tiszteletének gyarapítására használta fel: szülővárosában fényes templomot építtetett a Bold. Szűz tiszteletére; melléje terjedelmes kolostort is emelt és ebben tíz hasonló gondolkodású barátjával szerzetesi életet kezdett. Eszményül az elérhető legmagasabb tökéletességet tűzte maga elé. Szorgalmasan gyakorolta magát az alázatosságban, saját akarata megtagadásában és teste sanyargatásában, különösen pedig nyelve megfélékezésében. Erősen feltette magában, hogy parancsoló szükség nélkül sohasem szól, s fogadását mindvégig emberül megállotta. Később mint elüljáró is inkább példaadással, mint szóval irányította a kicsiny szerzetesi közösség életét. A «hallgató» (hesychastes, silentarius) melléknevet, mellyel később állandóan illették őt, már ekkor kiérdemelte.

A szentéletű szerzetes híre csakhamar kihatott a világba is. Így történt, hogy mikor a koloniai püspöki szék megüresedett, a papság és a nép bizalma egyértelműleg feléje fordult. A szebasztei érsek, mint illetékes metropolita kész-örömmel hozzájárult a választáshoz és 482-ben püspökké

szentelte az akkor még csak huszonnyolcéves szerzetest. János égő buzgalommal látott hozzá apostoli hivatala teendőinek ellátásához és rövidesen sikerült is elérnie, hogy hívei mintegy újjászülettek a keresztény kötelességek teljesítésében. Csak az az egy bántotta, hogy sógora, Lazinikus császári helytartó mindenben keresztelte útjait: az Egyház jogait sokszorosan megsértette s a papságot erőszakosan akadályozta szent hivatásának teljesítésében. János először szép szóval és kéréssel próbálta jobb belátásra bírni elbizakodott sógorát; mikor azonban látta, hogy így nem megy vele semmire, személyesen Konstantinápolyba ment és magának Zénó császárnak adta elő panaszát. A császár készségesen meghallgatta őt és azonnal szigorú rendeletben utasította Lazinikust, hogy a papságot többé zaklatni ne merészelje.

János elérte célját; de mégsem volt kedve székhelyére visszatérni. Szemlélődéshez szokott lelke visszariadt a világ zajától és a remeteség magánya után sóvárgott. Egy különös látomás még jobban megerősítette őt ebben a vágyakozásában. Egy éjtszaka ugyanis, mikor épen Isten akaratának kijelentéséért esengett, egy ragyogó csillag tűnt fel előtte, fülében pedig ez ígék hangzottak: «Ha menekülni akarsz a világtól, kövesd e fényt». János habozás nélkül követte az égi szózatot és mint valami új napkeleti bölcs megindult a csillag nyomában, mely hosszú és viszontagságos vándorlás után Szent Szabbás jeruzsálemmelléki híres remetetelepére, az ú. n. Nagy laurába vezérelte őt. Itt püspöki méltóságának elhallgatásával mint egyszerű remete jelentkezett felvételre. Némi próba után fel is vették, de mint kezdő remetét a legnehezebb munkákra alkalmazták. Eleinte követ és vizet hordattak vele az új kórházon dolgozó kőművesek számára, később pedig a telep állatainak etetését bízták rája. János szó nélkül végezte nehéz munkáját, s egy pillanatra sem jutott eszébe könnyebb vagy szellemibb foglalkozás után nézni. Csendes magábamélyedése és az Úrral való állandó társalgása bőségesen kárpótolta fáradalmajért.

Szent Szabbás, aki valamennyi tanítványának viselkedését figyelemmel kísérte, hamarosan észrevette, hogy az új remetében gazdag és bensőséges lélek lakozik. Hogy tehát alkalmat adjon neki a kifejtőzésre, egy időre felmentette őt a fizikai munka alól és külön lakást jelölt ki számára. János

hálás szívvel fogadta a könnyítést és most már egészen a maga belátása szerint rendezte be életét. Nevezetesen a hét öt első napjára teljesen elzárkózott a világtól és minden emberi társaságtól távol kizárólag Isten nagyságának és jóságának szemléletébe merült. Szigorú magányát csak szombaton és vasárnap hagyta el, és ekkor is csak azért, hogy résztvegyen a közös istentiszteleten.

De ez a boldog állapot csak három esztendeig tartott. Ekkor a gazdasági ügyeket bízták rá. János azonban új állásában is olyan szentül forgolódott, hogy Szabbás elhatározta: áldozópappá szentelteti. Egy szép napon felment tehát Jeruzsálembe és anélkül, hogy előbb beszélt volna vele, egyenesen Illés pátriárka elé vitte őt. Így a püspökremete nagyon kínos helyzetbe jutott, melyből csak gondosan titkolt inkognitójának felfedésével tudott szabadulni. Külön kihallgatást kért tehát a pátriárkától és négy szemközt bizalmasan megvallotta neki, hogy ő nemcsak áldozópap, hanem püspök is és hogy csupán önmegtágadásból szegődött remetévé. A pátriárkát nagyon meghatotta ez a mély megalázkodás, de hosszas kérlelésre mégis megígérte, hogy nem árulja el a dolgot. A kihallgatás végeztével csakugyan mindössze annyit mondott az álmélgató apátnak, hogy Jánost nem szentelheti pappá. Szabbást nagyon megdöbbenette ez a nem várt felelet. Mihelyt tehát hazaért, azonnal elvonult az egyik remetebarlangba és ott addig kért, könyörgött Istennek, míg ez kinyilatkoztatta neki, hogy a jövevény remete püspök és a kolostornak rejtett kincse. A szentéletű apát e kijelentés óta még nagyobb tisztelettel viseltetett előkelő alattvalója iránt és készségesen megengedte neki, hogy ismét remetemagányába vonuljon vissza.

János ezúttal hét teljes esztendőt töltött magányában. 503-ban azonban kivált a telep kötelékéből, mivel néhány fegyelmetlen szerzetes feltámadt Szabbás ellen és hosszú évekre feldúlta a Nagy lóra békéjét. János nem akart tanuja lenni a viszálykodásnak, ezért egy időre a rubei sivatag rideg magányába temetkezett és csak akkor tért vissza, mikor a lóraiban ismét helyreállott a rend és béke. Ekkor Szabbás apát maga unszolta őt a visszatérésre. János szívesen hajolt a kérésre és újból elfoglalta megszokott helyét. Utána még közel negyven esztendeig szolgált az Úrnak. 558-ban, száznegyven éves korában fejezte be érdemekben gazdag életét. Ünnepe május 13-án van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Január vértanu † 305. Mint Benevent püspöke meglátogatott Mizénumban egy igen szent életű Szózius nevű diakonust. Miközben ez az evangéliumot énekelte a szentmisén, Január lángkoszorút látott fején. Ebből következett, hogy a vértanuság koronája várja. Csakugyan, a Dioklécián-féle üldözésben Szóziust börtönre vetették, majd az őt látogató és buzdító püspököt is és lefejezték. Január ereklyéi már az 5. században Nápolyba kerültek, mely őt védőszentjének választotta. A főléjük épült hatalmas dóm őrzi koponyáját és két ampolnában vérét, mely rendszeren alvadt állapotban van. A szent nagy ünnepein (máj. 1, 2, szept. 19, dec. 6) azonban, ha a koponyához közelítik, forrni kezd, «amintha türelmetlenül várná a föltámadást, mikor megint végigfolyhat a szent tagokon», mondja Barónius (lásd máj. 26). Ez kétségtelen tény, valamint az is, hogy a szent ereklyéi nem egyszer megállították a Vezuv tűzhányó izzó lávafolyamát a város határában.

Szent Tódor püspök hitvalló † 690. Minthogy az angol-szászok közvetlenül a pápák, nevezetesen Nagy Szent Gergely gondoskodásának köszönhetők hitüket (lásd máj. 28), gyermek és atya bizalmas viszonya fejlődött ki köztük és a pápák között. Mikor 667-ben megüresedett Anglia primási széke, Canterbury, elküldötték Rómába megerősítés végett azt, akit ők alkalmasnak tartottak. Vitalián pápa azonban ép akkoriban fogadott egy Tódor nevű szerzetest, akit életszentség és tudomány dolgában valamennyinél különbnek tartott. Ezt szánta kedves angoljainak, és ők szeretettel fogadták atyjuk küldöttjét. Tódor mindenben beváltotta a hozzáfűzött várakozásokat, és sokat tett az ifjú angol egyház fegyelmének megerősítésére, hitéletének és tudományosságának felvirágoztatására.

Cervellói Szent Mária szűz † 1290. Több előkelő társnője élén elsőnek lépett be a Szűz Máriáról nevezett fogolykiváltó mercedárius nőszervezetbe hazájában, Spanyolországban. Közbenjárása sokszor csodás segítséget hozott és hoz a hozzáfolyamodóknak. Ezért «Segítő Szent Mária» a neve, és igen elterjedt a tisztelete a spanyoloknál.

Szeptember 20.

Szent Euszták és társai vértanuk † 118.

A pogány Placidus, illetve a keresztény Eusztákus (helyesebben Eusztátius) életéről és vértanaságának részleteiről nem állnak rendelkezésünkre egykorú adatok. A jóval később keletkezett életrajzában összefolynak a Szentírás és a görög regényyszerű irodalom emlékei indiai hatásokkal, az

ókori keresztény legendák a középkor lovagi költészetével. Ma már lehetetlen kihüvelyezni a történeti magot a regényes elbeszélésből. A vértanuság ténye úgy áll itt mint egy tisztas ó kőfal, melyet a legenda áthatolhatatlan futónövényei takarnak el a kutató tekintet elől. Sok század szötte bele azokba a legendákba gyermeki hitét, hívó gyermeki képzeletének tiszteletreméltó aranszárait; sok nemzedék merített belőlük áhítatot és épülést. És ez a szövögető és épülő áhítat maga is történelmi valóság. Ezt a «második» történelmet tárja elénk a fönmaradt életrajz.

Placidus nevének megfelelően placidus (= szelíd), jó lelkű pogány volt és Traján császárnak tábornoka. Egy vadászat alkalmával Tivoli környékén egy gyönyörű szarvas bukkant föl előtte. Űzőbe vette, de lova nem bírta utólélni. A nemes állat azonban egy dombtetőn hirtelen megállt s szemközt fordult üldözőjével. A vadász nézte a vadat és meghökkent. Agancsai között tündöklő keresztet pillantott meg a fölfeszített Üdvözítővel. Szózatot is hallott: «Miért üldözöl engem? Szeretetből jelentem meg neked ilyen alakban. Én vagyok a Krisztus, akit te öntudatlanul is tisztelsz. Jótékonykodásod hozzám hatott. A vadászatot nagyon szereted, azért vadászatot akartam neked megjelenni. Zsákmányt akartál ejteni, s most az én zsákmányommá válsz».

Megdöbbenve ugrott le lováról s minden tagjában reszketve térdre borult. Remegő hitvallására egymásután megkapta először az utasítást, hogy keresztelkedjék meg, aztán az engedélyt, hogy a jelenésről családjának is szólhat, végül pedig az ígéretet, hogy másnap ugyanazon a helyen megtudhatja jövőendő sorsát.

Menten Rómába sietett s a püspöknél feleségével és két fiával együtt megkeresztelkedett. Ez annál könnyebben megtörténhetett, mert távollétében éjjel hitvese, Trajána felé titokzatos igék hangzottak: «Holnap te, férjed és gyermekeid hozzám jöttök». A Krisztushoz érkezettek közül a férj az Eusztákus, a feleség a Theopiszta, a fiúk pedig az Agápius és Theopisztus neveket nyerték.

Euszták másnap a jelenés helyén csakugyan megismerte jövőjét. «Szegény sorsra jutsz, mint Jób, jelentette ki az Úr, s hozzá hasonlóan súlyos megpróbáltatásokban lesz részed. De azért ne félj! Amint ama hú szolgámat, téged is gyámolítani foglak kegyelmekkel s újra szerencsésé teszlek. Rád bízom azonban a választást, most akarsz-e átesni a

keserű próbán, vagy csak életed végén.» Euszták inkább a közelebbi megpróbáltatásért esdekelt. Aztán családjával együtt nagy türelemmel várta a csapások kezdetét.

Az Isten-látogatás nem késett. Szolgái és nyájai járvány áldozatául estek. Minden kincse és ruhája a tolvajok prédája lett. Az egész család hirtelen koldusbotra jutott. Az apa övéivel együtt menekülni akart a szegény elől: hajóra szállt, hogy Egyiptomban szerényen meghúzódjék. Azonban mindjárt az út elején rettenetes gonoszsággal elrabolták feleségét. Teljesen megtörve szállt ki a célnál két fiával együtt. De a keserűség kelyhe még nem telt be. Egy folyón kellett átkelniök. Az apa először az egyik fiút vitte át a tulsó partra, azután a másikért indult. A folyó közepéhez ért, amikor tehetetlenül kellett látnia, mint ragadja el egyik fiát egy oroszlán, a másikat pedig egy farkas.

Fájdalma Jób fájdalmánál is nagyobb volt. Hisz az nem veszítette el feleségét, azt nem vadállatok, hanem jóbarátok vették körül, az legalább saját szemétdombján ülhetett. De Euszták mindezt Jób türelmével viselte. Egy faluban mezei munkásnak szegődött el s tizenöt évig maradt gazdájánál. A hosszú idő alatt törhetetlenül bízott, hogy Isten egyszer még jóra fordítja sorát. Arra azonban még csak gondolni sem mert, hogy viszontláthassa feleségét és gyermekeit. Hiszen még csak sejtelve sem lehetett arról, hogy Theopiszta kiszabadult a rabságból s hogy fiai a közelben élnek, miután mindkettőjüket földművesek és pásztorok kiszabadították a fenevadak torkából.

Ezenközben a római birodalmat barbár népek támadásai fenyegették. Traján császár ugyancsak sóhajtozott eltűnt hadvezére után. Egy reménysugár csillant meg előtte: hátha még él valahol. Azonnal köriratot intézett a helytartókhoz, hogy kutassanak utána mindenfelé. A nyomozás eredménnyel is járt. A vezért régi sebhelyeiről még földműves gúnyában is fölismerte két volt katonája. Az elveszettnek hitt Euszták újra császári ura szolgálatába állott s Rómától távol hadsereg szervezéséhez fogott.

Ugyanakkor a megmentett két fiú katonának állott be. Mindkettőjüket közösen egy asszony lakására szállásolták el. Az asszony édesanyjuk volt. A két ujonc nagyon össze-melegedett egymással s egyikük egy étkezés alkalmával elmondta élettörténetét. A másik erre nyakába borult, hisz nyilvánvaló volt, hogy a bajtárs neki testvére. Az elbeszélés

egy részét a szállásadó asszony is hallotta, de akkor még nem ismert rá fiaira. Theopisztát közben elfogta a honvágys Rómába akart térni. Mint egykori hadvezér felesége az ottani hadseregpáncsnokhoz fordult katonai fedezetért. A vezér a férje volt. A látogatáskor a két hitves egymásra ismert, s miután Euszták elmondta gyermekeinek szerencsétlenségét, legnagyobb örömeikre megtudták, hogy azok a közelükben vannak. Így Isten szinte lehetetlennek látszó utakon összehozta megint a jámbor családot. Most már együtt is maradt, de másképen, mint ennyi viszontagság után gondolni lehetett.

Euszták seregével győzelmesen küzdött a barbárok ellen s diadalmenetben vonult Rómába. Akkor azonban már Hadrián volt a császár. A bevonulás után hivatalos istentisztelet tartottak, s minden tisztnek ünnepélyesen áldoznia kellett a pogány istenek előtt. Csak a fővezér hiányzott. Amikor a császár felelősségre vonta, bátran megvallotta, hogy ő csak Krisztusnak áldozhatik. A hitvallásért halállal kellett lakolnia neki is, családjának is.

Először oroszlánok elé dobták a férjet, a feleséget és a két fiút. De a vadállatok megjuhászodtak előttük s nem nyultak egyikükhöz sem. Erre egy érc-ökör belsejébe zárták mind a négyüket s a szörnyű kinzó eszköz alá tüzet raktak: hadd süljenek meg elevenen. Azonban az érckamrából a legnagyobb izzás idején is örömének hangzott. Amikor pedig három nap múlva kinyitották, hamu helyett élettelen, de teljesen sértetlen holttesteket találtak.

Ez a vértanúság 118 körül történt. Azonban nem Rómában, mint a legenda mondja, hanem valahol keleten. Bizonyos t. i., hogy Euszták tisztelete csak a 8. század elején került át a keleti egyházból Rómába. Onnan aztán elterjedt az egész nyugaton. Lassan bővülő életrajzának elemei átmentek a legtöbb nemzeti irodalomba s Euszták a 14 segítő szent egyike lett. Ahol a «segítő szentek» tisztelete ma is eleven, ott a kétségbeejtően nehéz helyzetekben szoktak hozzáfordulni közbenjárásért. Ezenkívül Szent Huberttel (nov. 3) egyetemben, akivel sokszor össze is tévesztik, ő a vadászok védőszentje.

Ugyanerre a napra esik

Szent Fauszta szűz vértanú † 310 k. Maximián császár üldözése idején a tizenhároméves leány nagy tudatossággal és rettenthetetlenséggel állta a kínzásokat és vértanu halált. A későbbi legenda

szerint kinzója csodálkozott, hogy a legkegyetlenebb kínzások között is vidám és összeszedett, mintha azok nem is neki szólnának; erre azt mondta: Ha az én képemet kínoznád, vajjon érezném-e? Ugyanígy vagyok én: Neked csak a testem fölött van hatalmad, lelkem Isten kezében van. A vértanuk hős viselkedése az embertelen kínzások közepett ebből érthető.

* **Pozádasz Boldog Ferenc** hitvalló † 1713. Régi nemes, de elszegényedett családnak volt sarja és Szent Domonkos-rendjébe lépett. Csaknem egész életét szülővárosában töltötte Cordova közelében, és ebben a világtól elrejtett működésben számlálhatatlan jót tett mint lelkivezető és népies igehirdető.

Szeptember 21.

Szent Máté evangalista † 60 k.

Mátét az evangéliumok (Márk 2, 14, Lukács 5, 27) Lévinek is nevezik. Tehát neki is, mint sok kortársának ket-tős neve volt: a héber Lévi és az elgörögösített Máté. Az első volt az eredeti, a másik pedig a későbbben, talán tanítvány korában fölvetett név. Máté annyit jelent, mint «megajándékozott», s nincs kizárva, hogy ezt a nevet meghívása után magától az Úrtól kapta. Bizonyos, hogy a keresztény közösségben ezt a nevet használta. Kafarnaumban a Genzáreti-tó partján lakott. Atyját Alfeusnak hívták. De ez az Alfeus nem azonos az Úr rokonának, ifj. Jakab apostolnak hasonlónévű atyjával. Máté arámi anyanyelvén kívül jól tudott görögül is. Elég jómódú ember lehetett s foglalkozására nézve vámos volt.

Az Úr Krisztus korában a vámosok a római hatóságoktól vámokat béreltek s behajtották a különféle adókat. Égyáltalán nem voltak jó hírben honfitársaik előtt. Az adófizetés akkor sem volt népszerű dolog. Emellett a zsidók többsége a gyűlölt római államhatalom képviselőit látta bennük. Végül sokan közülük szívtelen könyörtelenséggel nyúzták, zsarolták a népet, hisz ki kellett vasalni a bért, amit a római főhivatalnoknak fizettek, és természetesen busás hasznot is akartak látni. Ezért a zsidók általában megvetették őket s igen nagy bűnösöknek tartották. Ez igazságtalan általánosítás volt, de kevesen tudták magukat túltenni rajta. Az Úr Jézus azonban nem a foglalkozást, hanem a jóakaratot nézte az embereknél s Mátét vámos létére is meghívta tanítványai közé.

Maga a meghívás így történt: Miután az Úr Kafar-

naumban meggyógyított egy inaszakadtat, «leméne a tenger mellé; és az egész sereg hozzá méne, és tanítja vala őket. És átmenőben látá Lévit, Alfeus fiát a vámnál ülni, és mondá neki: Kövess engem! És fölkelvén követé őt». Az új tanítvány előzetesen már jól ismerhette az Urat s ugyancsak érezte, mily nagy ajándékot kapott s hogy nem kis kitüntetés érte. Örömeben vendégséget adott Jézus tiszteletére. «És lőn, hogy mikor asztalhoz ült ennek házában, sok vámos és bűnös telepedett le Jézussal és tanítványaival együtt; mert sokan valának, kik követték vala őt.» A farizeusok ellenben nem akarták magukat beszennyezni ezzel a legalább is gyanús «vegyes» társasággal. Máté háza körül ólálkodtak és sanda szemmel nézték az egész vendégséget. «Látván tehát az írástudók és farizeusok, hogy ő a vámosokkal és bűnösökkel eszik, mondák tanítványainak: Miért eszik és iszik a vámosokkal és bűnösökkel a ti mesteretek? Meghallván ezt Jézus, mondá nekik: Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek; mert nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket» (Márk 2, 13—17). Maga Máté is elmondja (9, 9—13) meghívásának történetét, alázatosságában azonban elhagyja, hogy a vendégség az ő házában ment végbe s hogy így az Úr az ő hajlékát tüntette ki és szentelte meg jelenlétével.

De az Úr tovább ment az ajándékozásban. Amikor a Hegyibeszéd után nemsokára megválasztotta apostolait, az Istenországának tizenkét új fejedelme között ott találjuk Mátét is. A második és harmadik evangélista (Márk 3, 18, Luk. 6, 15, Ap. Csel. 1, 13) az apostoli névsorban a hetedik helyen említik. Maga Máté azonban (10, 2) szerényen egy hellyel hátrább, nyolcadiknak teszi magát s alázatosan, de boldogan így írja nevét: «Máté, a vámos». Mintha csak ezt akarná mondani: Nem tagadom, megvetett vámos voltam s az Úr végtelen kegyelme apostollá emelt föl! Mint apostol hűségesen kitarzott Mestere mellett. A föltámadás, illetve a hűsvét nyolcada után ő is Galileába ment. Ott volt a hegyen az apostolokkal, «hová Jézus rendelte vala őket». Mint boldog szem- és fültanu írta le ezt a fölséges találkozást az Úrral. «És látván őt, imádák; némelyek pedig kételkedének. És hozzájuk menvén Jézus, szóla nekik, mondván: Minden hatalom nekem adatott mennyben és földön. Elmenvén tehát, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében; tanítván őket megtartani mind,

amiket parancsoltam nektek. És íme én veletek vagyok mindennap a világ végezetéig» (28, 16—20).

A Szentlélek eljövetele után először palesztinai, főleg pedig galileai honfitársai között hirdette az evangéliumot. Igen szigorú életet élt s a húseledeltől állandóan tartózkodott. Az apostoloknak 42 körül történt szétszéledése után a legnagyobb valószínűség szerint Etiópiában működött. Ez alatt a terület alatt a Káspi-tengertől délre eső országokat kell értenünk. Ókori hagyomány szerint járt Perzsiában, prédikált a médeknek és pártusoknak, sőt hirdette az Isten országát Európának is Macedóniában.

A Szentlélek Úristennek azonban más szándéka is volt

vele. Az apostoli korig visszanyúló források szerint ő az első evangélium emberi szerzője. A hazájától távol fekvő vidékeken folytatott apostoli munka nem szakította őt el első működési területétől és zsidó honfitársaitól. A legrégebb (második századi) hagyomány úgy tudja, hogy amikor Szent Péter és Pál Rómában megalapították az egyházat, vagyis az első század ötvenes, vagy hatvanas éveiben, Máté írásba foglalta igehirdetését. De az sincs kizárva, hogy ez az evangélium már 42 körül, vagyis a palesztinai tartózkodása végén íródott. Az evangélista ebben az írásban honfitársai, a palesztinai zsidókeresztények előtt nyilvánvalóvá akarta tenni, hogy Jézus az őszövetségben megígért Messiás. Ezért olvassuk az evangéliumában annyiszor: «hogy beteljesedjék az Írás...» Könyvét arámi nyelven írta meg, a maga anyanyelvéen, melyen az Úr Krisztus is hirdette az evangéliumot. Egy szavát épen ő őrizte meg drága ereklyeként: Eli, éli, lamma sabaktáni (Istenem, Isten, miért hagytál el? 27, 46).

Az eredetiből azonban csakhamar, talán egyenesen az evangélista tollából, görög fordítás készült, s a maga egészében csak ez a görög szöveg maradt fenn.

A latin és görög egyházak egybehangzó hagyománya az, hogy vértanuságot szenvedett. Ennek idejéről és körülményeiről azonban megbízható adataink nincsenek. A késői regényes úgynevezett apokrif írások szerint tanítását legfőbb működési helyén, Etiópiában pecsételte meg vérével. Némelyek részleteket említenek: Ifigénia királyleány Máté prédikálásának hatása alatt szüzességet fogadott és semmi áron nem volt hajlandó Hirták királyhoz feleségül menni. A felbőszült fejedelem ezért az apostolt okolta s poroszlóival áldozatbemutatás közben megölette. A kivégzés úgy történt, hogy a földhöz szegezték s körülötte tüzet raktak. Noha a tűz csodálatos módon elaludt, Máté mégis belehalt a kínzásba. A legenda szerint ereklyéi később a szalernói székesegyházba kerültek.

Kifürkészhetetlenek az Isten útjai. Máté életét a megvetett és a gyűlölt vámpadon kezdte. De Isten céljai megvalósítására akárhányszor a világ megvetetteit választja (Kor. 1, 1, 28). Szószékeinket az egész világon a többi evangélista mellett az ő alakja is ékesíti s kezeirásán és ajkain keresztül az egész emberiség hallja az Úr Krisztustól nyert «jó hírt», az evangéliumot.

Ugyanerre a napra esik

Szent Jónás próféta, akinek történetét elmondja a nevével kezdő ószövetségi szentkönyv.

* **Szent Fókás** vértanu † 430 k. Kertész volt Szinópében, a Fekete-tenger partján. Kis háza volt, mellette a kertje. Itt élt keze munkájából. Emellett keresztény volt és nagy tiszteletben állott a keresztények között. Szemet vetettek rá a pogány hatóságok. Kiküldték pribékjeiket: fogják el élve vagy halva. Ezek hozzája tértek be. Persze nem is sejtették, ki a vendéglátó gazdájuk, ők sem mondták meg, mi járatban vannak. Fókás szívesen látta őket, megkínálta étellel-itallal, és ott az asztalnál bizalmasan kivallották, hogy bizony egy Fókás nevű híres keresztényt keresnek; segítsen nekik a kézrekerítésében. Fókásnak egy arcizma sem rándult meg. «Kézetekre járok majd. Ismerem azt az embert. Nem lesz nehéz megtalálni. De majd holnap. Most pihenjete le szegény házamban». Azután kiment, sírt ásott és temetésre készült. Reggel odaállt a poroszlók elé: «Szorgalmasan utána jártam, hol van Fókás. A zsákmánytok készen van. Csak le kell csapni rá». Hol, hol? kiáltották izgatottan. «Itt áll elöttetek, Én vagyok. Hajtsátok

végre, ami megbízástok». A poroszlók kővé váltak bámulatukban. Vonakodtak kivégezni nemes vendéglátójukat. De végre is győzött bennük a hóhér. Fejét vették Fókásnak; «és, fejezi be a régi életrajz, életáldozatának illata kedves lett Isten magas színe előtt». Az ilyen keresztény halál képe lebegett Szent Pál előtt, amikor mondotta: «Elnyeletett a halál a győzelem által. Halál, hol vagyon a te győzelmed? Halál, hol a te fulánkod?» (Kor. 1, 15, 55). Fókás Keleten a tengerészek és halászok védőszentje.

Szeptember 22.

Villanovai Szent Tamás püspök hitvalló † 1555.

Már valenciai érsek volt, mikor egy botrányos életű papjának az ügyét kellett elintéznie. Hiábavalónak bizonyult annál minden figyelmeztetés, nem hallgatott senkire. Végre az érsek magához idézte. A pap ezt az idézést már nem vehette hallatlanba, nagy morogva útnak indult tehát Valencia felé. Közben a följelentőket szidta magában: törödnének a maguk dolgával. Megátalkodott szívvel várta a dorgatóriumot. Neki ugyan beszélhetnek!

Tomás érsek azonban egy rossz szót sem szólt, mikor elébe került a bűnös, hanem barátságosan betessékelte a házikápolnájába. Ott azután komoly atyai hangon, de azért barátságosan csak annyit mondott neki: «Testvérem az Úr Krisztusban! A te lelkedet tőlem kérik majd számon az ítélet napján. És szigorú lesz a számonkérés. Azért én *most* akarok érted vezekelni».

A pap elálmélkodott a szíves fogadtatáson, még inkább a főpásztor beszédén. Sejtelve sem volt, hogy mi lesz már most vele. Mire fölcusdott volna, az érsek már ott térdelt a kápolna feszülete előtt, félrehúzta válláról a kopott, foltos csuhát — mert abban járt érsek létére is, kezébe vett egy korbácsot és — kezdte magát ostorozni. Kiserkedt a vére a csapások alatt. Nézte a pap elrémült arccal ezt a véres vezeklést, s egyszer csak ő is ott térdelt az érsek mellett. «Az Isten szerelmére! tört ki belőle a szó, *én* vagyok a bűnös! *Nekem* jár ez a fenytés! *Én* akarok vezekelni!»

A hatvanadik év körül járt Szent Tamás, mikor ez az eset történt. S az a szeretet, bölcsesség, elszántság, ami sugárzik belőle, egy Istenből való hosszú életnek kiérett gyümölcse. A lelkekkel sáfarkodik, s meg tudja tenni ezt a gesztust is, csakhogy megnyerje őket. S nem fél, hogy ki-

sebbedik a méltósága, hogy elfogy az ereje. Kisebbedés, vesztesség nem érheti, annyira hozzánőtt az Úristenhez, annyira érzi magában az ő erejét. Utánozza Krisztust, aki kiüresítette önmagát... a kereszt haláláig, mert nem rablott zsákmány volt benne a méltóság és fölség; tehát el sem is veszítheti. Szent Tamás egészen krisztusi lélek. Azért tud kivetközni mindenből, ami földi nagyság, s akkor tűnik ki, hogy óriás.

Elkezdte járni ennek a kivetközésnek útját már kisgyerek korában. Megtörtént vele, hogy tél idején egy szál ingben ment haza az iskolából, mert mindenét odaadta valami szegény gyereknek. Vagy elcserélte az új ruháját egy rongyos fiúéval, és mikor otthon faggatni kezdték, váltig bizonygatta, hogy ez neki sokkal jobban áll. Máskor meg hat kéregető állított be egymásután a házukba. Tamás maga volt otthon. Nem tudott máshoz hozzáférni, de volt az udvarukon egy kotlósuk hat csirkével. Adott hát mindegyiknek egy-egy csirkét. S mikor megérkeztek a szülei, megvallja: jó, hogy nem jött hetedik, mert annak már a kotlóst kellett volna odaadni.

S ezt nem azért tette, mintha elnézte volna a dolgot, mintha nem lett volna érzéke az élet realitásai iránt. Jómódú emberek voltak a szülei: a spanyolországi Fuellána község polgárai, és tudták, hogy a gazdagnak illik segíteni a szegényen. Számon kérték ugyan fiuktól, hogy mit csinál, de nem elleneztek a bőkezűségét. Sőt örültek neki. Mi kifogásuk is lehetett volna ellene? A fiú jó szívvel hallgatott rájuk mindenben, őrizte az első ártatlanságot, szorgalmasan tanult. Az Úr — hála neki — adott mit aprítani a tejbe.

De nemcsak hogy tanult, hanem egészen kiváló tehetség volt. Elvégeztették vele a salamancai egyetemet is, s alig hogy végezte, huszonhatéves korában már tanszéket szerzett ott. De nem maradt sokáig. Más tudományt szomjazott ő: a szentek tudományát! Égyre jobban látta, hogy az Úr egészen le akarja foglalni a maga számára. Nem elég, hogy a ruháját adja oda az ő kedvéért mint gyermekkorában tette: magát akarja mindenestül. Belépett hát az ágostonos remetékhez. 1520-ban pappá szentelték. Első miséjét karácsony-napján mondta.

A tudománynak nem fordított hátat, a jámborságban nagy léptekkel haladt előre. Azt tartotta, hogy «a nagy tanultság jámborság nélkül olyan, mint a kard a gyerek ke-

zében: csak árt vele magának». De azt is, hogy «nagy hasznára van ugyan az embernek, ha jámbor, de az Egyháznak és felebarátainak csak akkor tud a jámborságával is használni, ha tudománnyal párosítja... nagy tévedés azt hinni, hogy a tudományos foglalkozás nem fér meg a szerzetes-élettel».

Harmincnégy évet töltött a szerzetben. Járt itt az Isten-keresésnek és szolgálatnak azt az útját, amit a szabályok kijelöltek. Szolgált az oltárnál, recitált a kórusban, ápolt a betegszobában, s ami ideje maradt, azt a könyvtárban töltötte tanulmányban vagy a cellájában imádságban. Azt szokta mondani, hogy ezeken a helyeken érzi magát otthon; máshol mintha börtönben volna. Aztán volt prior Salamancában és Burgosban, majd tartományfőnök az andaluziai és kasztíliai provinciában.

Elüljáró korában különösen négy dologra ügyelt. Először is, hogy az istentiszteletet buzgón és áhítattal végezzék az ő kolostorában. Mert hogyan várhatnák az Úr áldását, ha nem adják meg neki az illő tiszteletet? — Azután az elmélkedésre. Mert ha ez elmarad, az áhítat is elvész az oltárnál, a figyelem a kórusban; akkor nyugtalan és szomorú lesz a szerzetes, nem ízlik neki a munka, és a sátán ott csapja be, ahol akarja; eltéved az ilyen a jól jelzett úton is. — Harmadszor, hogy a béke és a testvéri egyetértés meglegyen, mert amelyik kolostorból ez hiányzik, pokol lesz belőle. — Végül, hogy senki se lustálkodjék, mert ez a bukás kezdete.

Közben V. Károly császár udvari szónokává választotta. Már régóta hallgatták őt sokan, és mindig szívbemarkoló volt a szava. Prédikálásának irányát mutatja az a nyilatkozata, hogy bár a könyvekben is sok használható lehet találni az igehirdetőnek, de amire igazán szüksége van, az «az életszentség, alázatos imádság és az Isten dicsőségét meg a lelkek üdvösségét néző buzgóság». Benne megvolt. S nemcsak a szerzetesi élet gyakorlatai szoktatták rá, nemcsak a hősiesség önmegtadadások és mindennapi szeretetszolgálatok bizonyították meg; maga az Úr vezette őt a misztikai élet rendkívüli útjain is. Szent Tamás mindent megtett, hogy rejtekben tartsa a rendkívüli kegyelmeket, mégis gyakran fölcsilant a karizmáktól kincses lelke az emberek előtt is és hódított.

Egyszer Vallisoletben prédikált a császári udvar előtt. Jelenvolt V. Károly is. Azt beszélte el a Szent, hogyan

mosta meg az Üdvözítő apostolai lábát az utolsó vacsorán. Mikor Szent Péter szavaihoz ért: Uram, te akarsz mosni az én lábaimat? annyira átélte az apostol alázatos megrökönyödését, hogy egyszerre önmagát érezte a helyében. Mintha hozzá jött volna az Úr. És csak azt tudta rebegni: «Uram! Te? — nekem? Te, az én Istenem, az angyalok dicsősége, a mennyország ékessége, minden teremtmény Ura nekem? — nekem?!» és elakadt a szava. Úgy állt ott, mint egy szobor, csak a könnyek ömlöttek szeméből. Vagy jó félóráig állt ebben az elragadtatásban, de senki meg nem mozdult volna hallgatói közül. Várták a látomás végét. És mikor a szent magához tért és beszélni kezdett, úgy szólt, mintha

angyal jött volna az égből. Úgy szólt, mint aki megtapasztalta a nagy Isten nagy kegyelmeit. A legmegrögzöttebb szív is megindult szavára.

Mikor a granadai érsekség megüresedett, nem kerülhette el, hogy a császár föl ne ajánlja neki. Ekkor még sikerült elhárítani. A következő alkalommal azonban már nem: a valenciai érsekséget el kellett fogadnia. Ráparancsoltak a szent engedelmesség nevében. Nem szívesen vállalta. Sokat gyötrődött magában a rá háruló felelősség miatt. Egyszer azzal állított be gyóntatójához: «Atyám, atyám! Gondolja, hogy megmenthetem lelkemet az érseki méltóságban? Van reményem az üdvösségre?» De azért meddő töprengésekre nem merült, hanem mindent megtett, hogy mégis megmentsé lelkét.

Egy szál kopott ruhában állított be érseki városába. Mikor trónjára vezették, félretolta a selyemvánkosokat és megsókolta a földet. Első látogatása a börtönnek szólt.

A káptalan 4000 aranyat adott neki, hogy berendezkedhessen, megszerezze a főpapi ruhákat. Tudták, hogy szegény barát. De a szent mindjárt odaadta az egész összeget a nemrég leégett kórház fölépítésére. S megmaradt az ócska csuhában, a legszükségesebb berendezéssel a lakásában. Eleinte szemrehányásokat tettek neki érte. A káptalanja szegyelte, hogy csak ilyen érsekük van. S hiába volt 18.000 arany évi jövedelme, végig így maradt. Ha arról volt szó, hogy a maga számára vegyen valamit, két sous-ért is alkudni tudott a végletekig. De ha segíteni kellett valakin, marokkal adta az aranyat. Naponkint ötszáz szegényt táplált; megyéje árváit ő nevelte; tizenegyéves püspöksége alatt nem ment férjhez szegény leány, kinek tőle hozomány ne járt volna.

Egy szegény nemes ember, akit egyébként is segített, éjnek idején állított be egyszer hozzá. Nem mert nappal menni, mert restelte, hogy ismét segítségre szorul. «Jaj de nagy nyomorúságban lehet szegény, mondta titkárjának a szent, hogy ilyen időben jön. Adj neki húsz tallért!» De még elő sem szedték a pénzt, már ismét megszólalt: «Mégis inkább negyvenet adj. Mert ha nem lenne nagyon megszorulva, nem jött volna most. És vigasztald meg, hogy csak bízzék az Úr Istenben».

Meggyőződése szerint vagyonára a szegényeknek van joguk. Mikor a császár az irizzo-i vár építéséhez kért tőle 20.000 tallért kölcsön, nem akart adni. Kell az Anyaszentegyház szegényeinek. Figyelmeztették, hogy meg talál sértődni a császár. «Nagyon sajnálnám, válaszolta, ha őfelségének okot adnék a haragra. De ha nem tudok a császár akaratának eleget tenni az Isten sérelme nélkül: nagyon szívesen venném, ha őfelsége megengedné, hogy visszamenjek a cellámba. Még itt hordom a kulcsát az övemen.» De belátta, hogy nagyon fontos vár megerősítéséről van szó, s mégis adott 10.000 tallért — biztos zálog ellenében.

Többször szemére vetették, hogy könnyelmű az adakozásban; sok csaló is akad azok között, akiket támogat. Nem tudták más útra téríteni. «Ha csalók vannak köztük, azokat intézze el a helytartó meg a rendőrség. Ez az ő kötelességük. Az én kötelességem, hogy mindenkit támogassak, aki az ajtómon zörget. Mit számít az, ha becsapnak, mikor mi az alamizsnát jó szívvel és az Úr Jézus nevében adjuk!»

Azt is szokta mondani: «Ha azt akarod, hogy Isten meghallgassa kérésedet, hallgassd meg te is a szegénynek szavát.

Ha azt akarod, hogy Isten megelőzzön szükségedben, előzd meg te is a szegényt az ő szükségében és ne várd, míg koldulni kezd. Mindenekfölött pedig azokon segíts, kik röstelnek koldulni. Ha megkoldultatod őket, az annyi, mintha megvásároltatnád velük az alamizsnát». «Felelj nekem, bűnös: Vásárolhatsz-e pénzeden valami jobbat és szükségesebbet, mint bűneidnek váltságát?»

Tizenegy évig viselte az érseki méltóságot. Halálos betegségében (67 éves korában) nem volt már semmi mása, csak az ágya, amiben feküdt. Azt is odaajándékozta a fogháznak s megkérte az őrt, hogy hagyja nála kölcsön, míg be nem fejezi életét. Mikor sikerült az ügyet elintéznie, örvendezve hálálkodott: «Hála neked, Jézusom, hogy úgy távozom a világból, mint szegény szerzeteshez illik: nincs semmim».

Kisasszony napján betegágya előtt misét mondtak. Úrfelmutatáskor még fölsóhajtott: «Benedd bíztam, Uram». Kommunióra már a mennyországban egyesült lelke Istenével.

Ugyanerre a napra esik

Szent Móric (Maurícus) vértanu † 300 k. Maurícus első katonája volt a Thébaiszból, Egyiptomból toborzott római légiónak — 6600 ember, mind keresztény! Mikor Móric, Exupérius és Kandidus vezérelte alatt vonakodtak segédkezni a keresztények üldözésében, Maximianus Herkúleus császár parancsára megtizedelték őket Martigny, ill. Sankt Moritz (akkor Agaunum) mellett Svájcban. Majd utóbb az egész légiót fölkoncolták. A három vezető vértanasága hiteles történet.

Szent Emmerám püspök hitvalló † 650 k. Mint hithirdető működött a frank hercegségben. A későbbi hagyomány szerint nemes önfeláldozással más helyett vállalta a teljesen alaptalan gyanút, hogy Uta herceglánnyal vétkezett. Ezért a lány bátyja Lautbert úzöbe vette a Rómába induló püspököt, s kegyetlenül megcsökkíttatta. Amint vitték visszafelé, útközben meghalt. Tetemeit nagy ünnepélyességgel átvitték Regensburgba 750 k. Sírja mellett már a 8. században híres bencés apátság épült.

Szeptember 23.

Szent Lióba szűz † 782.

Bonifác (jún. 5) 78 éves aggastyán volt, amikor 753-ban a pogány frizeknek tőle annyira szeretett földjére indult meghalni. Németország apostola búcsuzott mindattól, amit 35 éves

verejtékes munkával a német földön véghez vitt. Búcsúzott a bischofsheimi apátnőtől is. Lióba (Leóba, Leógita is) igen nagy érték volt a szemében. A búcsúzásnál valószínűleg az járt az eszében, hogy a hosszú német évek alatt hányszor szállta meg őt a honvágy angol hazája után. Hátha Lióbát is hívja a Stone-folyó és a winbornei anyaház! Hisz már közel két évtizede van távol az ifjúságának emlékeivel megszentelt angol monostortól. Hátha a hívás egyszer nagyon erős lesz, s Lióba gyengének bizonyul vele szemben! Mily nagy kár származna ebből a német női kolostorokra és az egész német egyházra!

A búcsúzásnál csak egyet kért az apátnőtől: «Ne hagyj el életedben zárandokságodnak ezt a földjét». Aztán odaajándékozta neki bencésköpenyét (cuculla), utódjának, Lullusnak és a fuldai monostor elüljáróságának jóindulatába ajánlotta őt s megengedte, hogy Lióba holttestét majd egyszer az ő földi maradványai mellé helyezték. Ennyi atyai gyöngédség láttára hogyan ígérte volna meg Lióba, hogy haláláig Németföldön marad! Igéretét megtartotta. Az Úr kegyelme megengedte, hogy Bonifácnál jóval tovább munkálkodjék «zarándoksága földjén». A búcsúzás után még majdnem három évtizeden át végezte azt a munkát, amellyel kiérdemelte a bollandistáktól a «Németország apostolnője» elnevezést.

710 körül született a délangliai Wessex királyságban igen előkelő és akkor már koros szülőktől. Atyját Dimónak, anyját Ebbának hívták. Szülei angolszászok voltak, s édesanyja vérrokonságban állott Bonifáccal. A kisleány először úgy látszik a Thanet-szigetén lévő Mária-kolostorban nevelkedett, aztán pedig Winborneba került a bencés apácákhoz. Ott is maradt apácának.

A Stone-folyó partján fekvő winbornei monostor akkor a második apátnő, Szent Tetta (szept. 28) vezetése alatt állott s a szentség és tudomány virágos kertje volt. Az ügyeskezű, tehetséges Lióba elsajátította az egyházi ruhák művészi hímzését, megtanult latinul, jól értett a kódexmásoláshoz és díszítéshez, ismerte a Szentírást és a latin atyákat, s igen szép tanultsága volt az egyházjogban. De legfőképpen a művészetek művészetében, a szentek tudományában volt járatos. Az angol egyház akkori szokásának megfelelően 25 éves kora után (735 körül) letette a szerzetesi fogadalmat s nemsokára reá Németországba került.

Bonifác 735 táján a több mint másfél évtizedes apostoli

munka után már férfi és női kolostorokat is építhetett Németországban. A női kolostorok irányítása alkalmas vezetőt kívánt. Keresve sem találhatott volna winbornei rokonánál különbet. Csak nem régen levelet kapott tőle. Ez a levél sugározta a fiatal apáca műveltségét, jámborságát, derült szelídségét és iránta való nagy kegyeletét. Ezért levelet írt Tetta apátnőhöz s kérte, küldje hozzá Lióbát. Kérése teljesült, s valószínűleg már akkor Lióbával együtt útnak indult két másik rokona is: Tekla (okt. 15) és Valburga (febr. 16).

Bonifác a bajor Bischofsheimba vezette Lióbát s ott mint apátnőnek átadta a vadon közepén épült monostort. Az apátnő itt társnőivel együtt szent életet élt, tanult és tanított. Annyira szerette az istenes tudományt, hogy még akkor is olvastatott magának a Szentírásból, ha pihenni tért. Még álmában is kijavította az olvasási hibákat. Az Énekek énekének szava így valósággá lett nála: «*En alszom, de szívem vigyáz*» (5, 2). Életszentsége és széleskörű ismerete messze-földről vonzották a legelőkelőbb hajadonokat a monostorba. Keze alatt mintanővérek nevelkedtek. Monostora a többi monostor számára is a szentség, a fegyelem és a tudomány nevelőiskolája lett. Bischofsheimből kerültek ki a többi kolostorok vezetői és tanítói. Nagy hozzáértéssel és eredménnyel gyakorolta a hivatalos látogatások és ellenőrzések nehéz tisztét. Érthető, ha Szent Bonifác annyira szíven viselte, hogy ez a nagy nő minél tovább maradjon jelentős munkakörének élén.

A nagy misszionáriustól való búcsúja s annak vértanúsága után még lelkesebben folytatta a munkát. Buzgólkodását nagy siker és nem kis hála kísérte. A környéknek újonnan megkeresztelkedett népe úgy tekintett föl reá, mint leghathatósabb közbenjáróra az Úristennél. Egyszer soha nem látott vihar kerekedett Bischofsheim fölött. Mennydörgött, villámlott úgy, mint soha azelőtt. A nép mind a monostorba menekült. Az apátnő a templomba gyűjtötte össze őket s az oltár előtt földreborulva imádkozott. A vihar még dühöngőbbé vált. A nép most valósággal megrohanta Lióbát, hogy segítsen. Erre ő kinyitotta a templomajtót, kiállt a küszöbre s legbensőségesebb imádsággal háromszor keresztet vetett a rettenetes égi háborúba. És a vihar elállt. De más esetek is mutatták, hogy Istennek szentje, akire kegyelettel kell nézni és hallgatni. Az újonnan megszervezett bajor-frank-tübingiai egyház püspökei nem egyszer kérték ki tanácsát. Kis Pipin

király és Nagy Károly nagyrabecsülték, Nagy Károly felesége, Hildegárd barátságával tüntette ki. Lióba apátnőt mindenki — leányai és idegenek — csak a «Liebe», azaz «kedves» néven emlegették.

779-ben végre több mint négy évtizedes fárasztó munka után ereje aláhanyatlott. Eddigi munkakörét már nem tudta ellátni. De akkor sem távozott zarándokságának földjéről. Schorsheimbe, Mainz közelében, vonult vissza s imádsággal segítette vetésének fősarjadását. Hildegárd akkor meghívta Achenbe a királyi palotába. Azt szerette volna, hogy az apátnő állandóan nála maradjon. Lióba elment a királynéhoz, de hallani sem akart az ottmaradásról: mit keressen egy apáca a királyok házaiban. Nagy szeretettel búcsúzott el s visszatért kolostorába. Onnan is költözött el a jobb hazába valószínűleg 782 szept. 28. Égi születésének napján van ünnepnapja is.

A fuldai bencések elzarándokoltak a drága holttestért s előkelő kíséret mellett vitték híres apátságukba. Szent Bonifác közelében a tőle épített és főszentelt oltár mellett temették el. Lióbának már életében megvolt az a kiváltsága, hogy a fuldai monostori templomban egészen addig az oltárig mehetett. Más nőnek több mint hat századon át ez nem volt megengedve. Nagy tisztelője, Rabánus Maurus fuldai apát, majd mainzi érsek, 838-ban földi maradványait a Fulda melletti Petersbergre a tőle épített új templomba vitette át.

Egy legenda a következő esetet jegyzi föl Lióbáról. Még a winbornei monostorban egyszer azt álmodta, hogy fonál jön ki a szájából, mint valami guzsályról, s akárhogy próbálja is kezére gombolyítani, nem bír vele. A furcsa álmot egy idősebb apáca fejtette meg anélkül, hogy tudta volna, kinek álmáról is van szó. Ezeket mondotta: Csak Lióbáé lehet ez az álom. A véget érni nem akaró fonál jelenti nagy bölcseségét, amellyel még rengeteg sok embernek fog használni. A kézben levő gombolyag pedig hirdeti, hogy maga is valósítja mindazt, amit hirdet. Élete valósággá tette ezt az álmot.

Ugyanerre a napra esik

Szent Línus pápa vértanu † 79. Szent Péter után az első pápa, kit Szent Pál is említ (Tim. II 4, 21).

Szent Tekla szűz vértanu † 100—200 körül. Egy jámbor,

de nem biztos ítéletű pap merő buzgóságból egy regényszerű írást készített, melyet Tertullian és Szent Jeromos, majd Gelásius pápa élesen elítéltek. Ez az írás azt beszéli az első ikóniumi vértanuról, hogy Szent Pál két «hamis» testvérrel, Démással és Hermogenéssel Ikoniumba megy, Titus jelzésére Onéziforus befogadja őket házába. Itt Pál egyszer oly hatalmasan ajánlja a szüzességet, hogy Tekla, aki egy szomszéd ház ablakából hallgatja, ott hagyja vőlegényét, Tamirust. A vőlegény panaszt tesz a prokonzulnál, s a két hamis testvér elárulja Pál tartózkodási helyét. A prokonzul megvesszőz-teti Pált, és kiűzi a városból. Teklát máglyára vetik. De csodálatosan megmenekül, Pálhoz csatlakozik és vele megy a pizídiai Anti-óchiába. Itt vadállatok elé vetik; de azok nem bántják. Megint kiszabadul, megint fölkeresi Pált, majd anyját és «miután sokakat megvilágosított Isten igéjével, szép álomba átszenderült»). Keleten és a középkor óta Nyugaton is nagy volt a tisztelete.

Szent Szózius vértanu, lásd Szent Januárt, szept. 19.

Szeptember 24.

Szent Gellért püspök vértanu † 1046.

Szent Gellért úgy tündöklök a zsenge magyar kereszténység egén, mint a fényes hajnalcsillag a derűs májusi égboltozaton. Bár idegen földön született, idegen kultúra em-lőjén nőtt fel és Istent mindvégig idegen nyelven dicsérte, lélekben mégis annyira összeforrott a magyarsággal, mintha a nagyalföldi rónán vagy a Dunántúl lankás térein kívül más tájékat soha életében nem látott volna. Egy egész ember-öltőn át dolgozott, verítékezett közöttünk, s ezalatt úgy megszerette népünket, hogy a végén vérével pecsételte meg hűségét. És vérehullása nem volt hiábavaló.

980 táján született Velencében előkelő patricius családból. Mivel Szent György vértanu ünnepén látta meg Isten világát, jámbor szülei a György névre kereszteltették. A gyermek csak rövid ideig élvezhette a szülői ház melegét. Ötéves korában ugyanis olyan veszedelmes lázba esett, hogy néhány nap alatt egészen halálra vált. Kétségbeesett szülei ekkor nagyeros fogadással az Úrnak ajánlották. Azon nyomban hajóra is tették és átvitték a Szent Márk-templom átellenében fekvő Szent György-szigetre, melynek újonnan épült bencés kolostora éppen akkoriban népesült be. Mauroceni János apát és szerzetestársai nagy szeretettel fogadták a kis beteget és olyan buzgón imádkoztak felgyógyulásáért, hogy

a láz hatalma úgyszólván percek alatt megtörött. A megkönynyebbült szülők fogadalmuknak megfelelően mindjárt ott-hagyták gyermeköket a kolostorban.

Társai azonnal ráadták Szent Benedek fekete ruháját és fokozatosan bevezették a szerzetesi életbe. Emellett nagy gondot fordítottak szellemi kiképzésére: öt esztendő leforgása alatt alaposan elsajátították vele a latin nyelvet, a szónoklattant és a bölcseletet. György különösen a szónoklat-tant és a bölcseletet tanulmányozta nagy igyekezettel. Még élete utolsó szakában is élénken emlékezett rájuk. A zsoldá-rokat már kisiskolás korában kívülről megtanulta, s a Szent-írásban olyan jártasságra tett szert, hogy bármelyik könyvé-ből egyforma könnyűséggel tudott idézni. Még nagyobb elő-rehaladást tett a szentek tudományában. Szerzetesi kötele-ségeit példaadó pontossággal végezte. Hogy pedig a test egy pillanatra se kerüljön föléje a léleknek, kora fiatalságától fogva cilíciummal sanyargatta magát.

Az ifjú szerzetes már magas fokán járt a tökéletesség-nek és tudománynak, mikor egy fájdalmas esemény váratlanul beléhasított életébe: atyja, a jó Gellért úr szentföldi zarándoklata alkalmával a hitetlenek ellen küzdve vértanuhalált szenvedett. Györgyöt ez szíve gyökeréig megrendítette; ekkor atyjára való örök emlékezésül fölvette a Gellért nevet. Mivel pedig kevéssel rá édesanyját is elveszítette, mint immár a világ minden kötelékétől szabad ember csak annál nagyobb buzgalommal vetette magát Isten szolgálatára. Részben ennek tulajdonítható, hogy társai már 25 éves korában perjellé választották. Később pedig apátja Bolognába küldötte őt az ú. n. felsőbb tanulmányokra. Mikor öt esztendő mulva hazatért, a kor mértéke szerint már kész tudós volt. Kevéssel utána testvérei az elhalt Vilmos apátúr helyébe «fejedelmök-nek» vállasztották. Gellért szíve alázatosságában mindenképen szabadulni akart a nagy felelősséggel járó méltóságtól, de társai érvelése, sőt fenyegetőzése előtt végre mégis meg kellett hajolnia.

Hivatalát azonban csak rövid ideig viselte. Szívében ugyanis már néhány év mulva olthatatlan vágy támadt a Szentföld látására. Része volt ebben annak a reménynek is, hogy Betlehemben több alkalma lesz majd Szent Jeromos (lásd szept. 30) műveinek tanulmányozására. Társai nem tudtak ellenállni sürgetéseinek; elfogadták lemondását, sőt többen önként csatlakoztak hozzája. Gellért valószínűleg 1015 feb-

ruár közepe táján szállott hajóra és az isztriai öblöt átvágva a dalmát partok felé igyekezett. De az Adriai-tenger réme, a bóra, arra kényszerítette, hogy a fenyegető hajótörés elől az isztriai part közelében fekvő kicsiny Szent András-szigeten keressen menedéket. A gondviselő Isten, aki kifürkészhetetlenül szövi egybe az embersorsok szálaait, a szigeten összehozta őt Razin (Gaudencius) pannonhalmi apáttal, aki ép akkor visszatérőben volt Rómából. A nagytekintélyű szerzetes korábbi útjaiból már jól ismerte Gellértet; most váltig biztatta, hagyjon fel kalandos vállalkozásával, jöjjön inkább Magyarországra és itt álljon be az evangéliumi magvetők sorába. Gellért sokáig tusakodott; utoljára is csak abban a reményben engedett rendtársa unszolásának, hogy Magyarországból könnyebb alkalma nyílik majd szentföldi útjának folytatására. Razin társaságában nekivágott tehát a Karszt és a Velebit útalan rengetegeinek. Magyarországon először Bonipert pécsi püspöknek, majd Anasztáz pécsvárad apátnak volt szívesen látott vendége. Ők ketten aztán elvitték Székesfehérvárra Szent István elé. A szent király éles szeme első tekintetre meglátta az egyszerű szerzetesben a Gondviselés választott edényét; nyomban udvarába fogadta, és rája bízta szemefényének, Szent Imre hercegnek nevelését.

Gellért hét évet töltött az esztergomi királyi udvarban, és ezalatt bevezette fogékony tanítványát mindazokba az ismeretekbe, melyeket azon kor a leendő uralkodóktól megkívánt. De ennél sokkal fontosabb, hogy nemcsak tanult királyfit, hanem egyúttal szentet, példájával századokat beragyogó liliomos szentet nevelt belőle.

Nevelői megbízása leteltével a bakonybéli kolostorba vonult vissza csendes szemlélődésre. Bár ideje java részét imádsággal, böjttel és virrasztással és tanulmánnyal töltötte, lélekben mindig friss tudott maradni. Legjobban mutatja ezt, hogy a kunyhójába menekült szarvasborjával és a kezessé szelídített farkassal nagyerős barátságot kötött.

1028 táján Szent István Ajtony legyőzése után a Tisza-Marosszög számára megszervezte a marosvári, mai nevén csanádi püspökséget. Ennek élére szentünket rendelte. Gellért alázatosan meghajolt a fensőbb akarat előtt, s nagy buzgósággal látott hozzá új hivatása betöltéséhez. Mindenekelőtt megfelelő számú papot és szerzetest gyűjtött maga mellé, lehetőleg olyanokat, akik jól tudtak magyarul. Mint püspök úgyszólván állandóan útban volt: prédikált, keresztelt, vigasz-

talt, alamizsnát osztott, templomokat épített, plébániákat alapított. Gyakran megfordult a királyi udvarban is, hogy egy-egy magáról megfélekedezett hívéért közben járjon. Mivel így olvasásra és írásra nem igen maradt ideje nappal, éjtszakáit volt kénytelen megrövidíteni. De útközben is szakadatlanul dolgozott. A kor szokásától eltérően nem lóháton, hanem kocsin járt; útközben folyton csiszolgatta már kész műveit. De legfőbb gondja mégis híveinek istenfélelemre való szoktatása volt. Ő szoktatta rá népünket, hogy Szűz Máriát Boldogasszonynak, Nagyasszonyunknak, azaz úrnőnek nevezze, és nagy része volt abban, hogy Magyarország már a 11. században Mária országa lett.

Ilyen lázas munkában hosszú évek multak. Közben a szent király örökébe törpe epigonok léptek, akik durva önkényükkel egyre veszedelmesebb erőpróbáknak tették ki az ifjú magyar kereszténységet. A velencei származású Péter (1038—1041) szertelen idegenpártolásával és ledérségével annyira maga ellen ingerelte a nemzet haragját, hogy már három év múlva földönfutóként volt kénytelen menekülni. Utána a törzsökös magyar Aba Sámuel következett (1044-ig), de az ő uralkodásában sem volt köszönet; méltányosság helyett erőszakkal és kegyetlenséggel akarta elnémítani az ellene nyilatkozó elégületlenséget. Így pl. 1044. nagybőjtje alatt Marosvárott valami ötven nemes agyonveretett. Szent Gellértet módfelett bántotta püspöki székhelyének bemocskolása. Ezért, mikor eljött a húsvét ünnepe, felment a szószékre, és így riadt rá a jelenlevő királyra: «A szent bőjt tartása a bűnösök megtérésére és az igazak jutalmára adatott; te azonban, ó király, gyilkos kardoddal megfertőztetted és tőlem elraboltad az atya nevét, mert ma legkedvesebb gyermekeim nincsenek itt. Azért e napon semmi bocsánatot nem érdemelsz. Minthogy pedig Krisztusért kész vagyok meghalni, íme megmondom néked a jövendőt. Harmadszor kel fel ellened a bosszú kardja és elveszi tőled az országot, melyet csalárdul szereztél». A latinul értő urak elhűlve hallgatták e kemény ígéket és szemökkel intettek a tolmácsnak, hogy ne fordítsa le a püspök szavait. Gellért azonban keményen rákiáltott a remegő emberre: «Féld az Istent! Tiszteld a királyt! Szavamat mondd meg». A tolmács kénytelen-kelletlen engedett; s a király nem merte bántani a szent püspököt.

Aba Sámuel bukása után még szomorúbb napok következtek. A német fegyverek erejével visszatérő Péter ott foly-

Szent Gellért.

tatta uralkodását, hol három év előtt elhagyta. Két év mulva ismét lángban-vérben állott az ország. Csakhogy a fölkelők haragja most már nemcsak az idegen király, hanem egyúttal az idegen intézménynek érzett keresztény vallás ellen is irányult. A Vata vezetése alatt álló pogány tömegek ezerszámra özönlöttek az idegenből hazatérő Endre és Levente hercegek elé és fenyegetve követelték tőlük, engedjék meg a templomok lerombolását és a keresztények legyilkolását. És mivel azok nem mertek nemet mondani, azonnal meg is kezdték a dúlást és öldöklést.

Gellért, akiben már régóta élt a vértanuság előérzete, ez események hallatára püspöktársaival együtt a koronázó városba, Székesfehérvárra sietett. Innét Bód, Beneta, Beszter püspökök, Szolnok ispán és nagyszámú keresztény néptársaságában a pesti révhez indult, hogy a közeledő hercegekét üdvözölje. Szept. 24-én a mai Tétény és Törökbálint közt fekvő Diós község templomában még megmisézett, megáldoztatta társait és megjövendölte nekik, hogy néhány óra mulva Beneta kivételével valamennyien elnyerik a vértanuság koronáját. Azután az egész társaság Pest felé irányozta lépéseit. Mikor azonban a Gellérthegy és Sashegy között húzódó horpadáson át a pesti révhez, vagyis a mostani Erzsébet-híd tájékára ért, itt már hangosan zajongó pogányokat talált. A felbőszült sokaság valóságos közáporral fogadta a közeledő keresztényeket. Bód püspök mindjárt az első dobások alatt halálát lelte; Beszter szintén súlyosan megsebesült. Gellért ellenben jóformán sértetlen maradt, s az egész idő alatt isteni Mestere példájára ellenségeiért imádkozott és áldást hintett rájuk. Ez annyira felbőszítette a pogányokat, hogy odarohantak hozzája, kirántották kocsijából, azután egy kétkerekű kordén felvonszolták a hegy tetejére és onnét a Dunára tekintő meredek oldalon a mélységbe taszították. A rettentő zuhanás természetesen halálra zúzta a szent püspököt; de mivel még volt benne valami élet, az alant álló pogányok lándzsával átdöfték mellét, és fejét egy kiálló kősziklán összetörték.

Ilyen dicső végre jutott az ifjú magyar kereszténység tüzes apostola. Tetemeit ideiglenesen a pesti Boldogasszony-templomban temették el, majd néhány év mulva kívánságának megfelelően marosvári székesegyházába szállították, hol az egész középkoron át buzgó tisztelet tárgyai voltak. A hálás magyar nemzet már az 1092. évi szabolcsi zsinat óta vigiliá-

val összekötve ünnepelte a hősrlelkű apostol-vértanu halálának évfordulóját.

Ugyanerre a napra esik

Fogolykiváltó Szűz Mária ünnepe. Lásd aug 15 és jan. 31.

Szent Pacifik hitvalló, lásd okt. 7.

Szeptember 25.

Szent Pámbó hitvalló † 385 körül.

Kunyhója előtt ült Szent Pámbó apát és kosarat font. A környéken szedett pálma-rostokból fonta. Kunyhóját is ezekből tákolta össze, mikor Szent Antaltól ide jött Egyiptomba, Nitria pusztaságába.

Távolról látszott a Nitria hegyén épült hatalmas templom és körülötte a monostorok. Valami ötezer barát élt bennük. De a szigorúbb életűek, mintegy hatszázan, ide húzódtak a vad szakadékok, barlangok és sziklák közé. Csak szombaton és vasárnap mentek a templomhoz. Ilyenkor megesett, hogy egyik vagy másik hiányzott közülük. Előző alkalommal még ott volt. Azóta magához szólította az Úr. Elmentek a kunyhójához, eltemették.

Kietlen, sivár a vidék a kunyhók tájékán. Perzselő nap és halálos csendesség mindenfelé. De hát nem a szép vidék keresése hozta őket ide! Hetek, hónapok múlnak, míg egy idegen erre a vidékre vetődik. A monostorokba még eljutnak. Ott szállás is van a vendégek számára.

Most mégis mintha jönne valaki.

Piór apát az. Messze földről jön. Hozzá is eljutott Pámbó nagy szentségének híre. Szeretné látni. Kezében a vándorbotja, oldalán a tarisznyája. Egy kis kenyér van benne. Ez az egész elemózsiaja. Hozza magával, mert nem akar terhére lenni a házigazdának. Nehezen jutnak azok ott a kunyhók vidékén kenyérhez, és talán már egy hónapja is ott áll náluk. Alig bírja lenyelni az ember. Hoz hát egy friss cipót.

Köszönti Pámbót keresztény szeretettel. Beljebb kerülnek a kunyhóba. És elbeszélgetnek az Isten útjairól. Igaz, hogy Pámbó ritkán szól, akkor is kurtát. De érdemes megvárni a szavát. Nagy, szent barátkozásban vannak már, mikor Piór apát előveszi a tarisznyából a kenyérét. Megkínálja a

házigazdát is. Erre föl pattant Pámbó: az ő kunyhójában a vendég ne kínálja a gazdát! Mentetegetőzik Piór apát: gondolta, jó lesz egy kis friss cipó, itt alighanem csak száraz kenyér akad; meg hogy nem akart terhére lenni. Se szó, se beszéd: Pámbó erre már mutatja is az ajtót a vendégnek. Kívül, a pusztán tágasabb, a cipót megeheti ott is!

Később azonban látja, hogy még mindig ott ólálkodik Piór nagyszomorúan. Megesik rajta a szíve. Hamar vízbe áztat egy darab száraz kenyeret és viszi neki: «Azért áztatam be, hogy le tud nyelni», kedveskedik. Szent volt a béke.

Igénytelenül élt Szent Pámbó, de a maga emberségéből akart megélni, nem alamizsnából. Így látta ezt mesterénél, Szent Antalnál is. Fonta hát a kosarakat és eladta a szomszéd városokban. A kosarak árából bőven telt kenyérre. Hiszen egy-két falattal beírta. Még maradt is a szegényebb remetéknek, azoknak, kik Líbia pusztáin éltek.

Nitria hegyén a többi remete is kosárfonásból élt. De nem félték egymás konkurencijától. Csak a szeretetben versenyeztek. Pámbót nem lehetett legyőzni. Egy alkalommal épen kész volt egy szállításra való kosara. Beküldte hát egyik tanítványát a városba, hogy béreljen tevét, hozza ki s azután majd beszállítják a kosarakat. Jön is a tanítvány a tevével. Amint meglátja őt egy öreg remete, utána kiált: «Ha tudom, hogy a városba mész, bevihetted volna az én kosaraimat is». Azt gondolta a jó öreg, hogy Pámbó már elintézte a szállítást. Mikor Pámbó meghallotta az esetet, elküldte a tevét az öreghez, hadd vigye be a kosarait. Ő még várhat. Pámbónak nem volt fontos, hogy egy kicsit várni kell, hogy talán kevesebbet kap a kosaraiért. Nem kötötte a szívét mulandó dolgokhoz. A fontos a szeretet volt, ami megmarad.

Fülében csengett még mesterének, Szent Antalnak a szava, pedig ifjú ember volt, amikor hallotta. Arról tervezgetett, hogy ő is épít magának valahol a pusztán egy kunyhót és remetés-kedik. És közben eszébe jutott — meg is kérdezte: «Mit csináljak majd a kunyhómban?» Akkor mondta neki a szent pátriarka: «Ne törődj a mulandó dolgokkal; tartsd féken nyelvedet és gyomrodát; és ne bizakodjál el, hogy szent vagy».

Most is hallja és tartja. Meglátogatta őt az idősebb Melánia, egy gazdag római matróna. Háromszáz font ezüstöt hozott magával Pámbó apátnak. A Szent azonban föl sem pillantott a kosárfonástól, meg sem nézte a kincset. Csak

szólt az egyik tanítványának: «Vedd és osszad szét a líbiai testvérek között. Azok nagyobb szükségben vannak». És Melániának röviden megköszönte: «Isten fizesse meg». Az asszony zavarban volt. Várta, hogy legalább megnézik az ajándékát és egy kicsit megcsodálják. Háromszáz font ezüst nem gyakran forgott a remeték kezén! Végre fölkiáltott: «De atyám! Háromszáz font ezüst volt ám!» Pámbó most sem tekintett föl, csak csendesen szólott: «Leányom! Ha Istennek akartad ajándékozni: az nem szorul rá, hogy a te beszédedből tudja meg, hány font volt az ezüst. Ő tette mérlegre a hegyeket is. Ha nekem szántad, akkor helyén volna, hogy megmondod. De remélem, Istennek ajánlottad. Róla pedig tudod, hogy a két garast sem veti meg, sőt néha többre becsüli, mint az aranyat. Hallgass tehát és békélj meg».

A nyelv fékezéséről sem felejtkezett meg. Messze földön kevés beszédéről volt nevezetes. A hallgatásra Szent Antal figyelmeztette, meg az Irás is. Szeretett volna megtanulni egy zoltárt. Olvasni azonban nem tudott. Megkérte tehát egyik remetetársát, olvasson fel egyet. A 38. zoltárral kezdtek: «Elhatároztam: Vigyázok utaimra, hogy ne vétkezzem nyelvemmel». Pámbó erre fölszedelőzdködött s el akart menni. Hiába biztatta a másik: Van ez még tovább is! «Ez az egy vers ép elég lesz most leckének», mondotta neki Pámbó. Hat hónap múlva ismét elővette őt a fölolvadó: Mi lesz a folytatással? «Még mindig nem tanultam meg». Később egyszer bizalmas barátjának megvallotta, hogy 19 év kellett, míg megtanulta. De azt aztán tudta! Olykor három hónap múlva felelt csak egy kérdésre. Közben Istenről tudakolta a feleletet. Társai úgy is vették szavát, mint Isten üzeneteit.

Az Isten szolgálatában mindig kezdőnek érzi magát. Pedig mindent azért tesz, hogy az Úrnak szolgáljon. Őerte, ha kell, kunyhóját is elhagyja. Szent Atanáz kérésére elmegy Alexandriába s védelmezi az igaz hitet az ariánusokkal szemben. De a harc hevében is dolgozik benne ez a mélységes alázat. A városi tapasztalatokból is erre vesz indítást. Látott ott egy színésznőt. Ki volt festve, vagyont érő ékszerek rajta, udvarlók serege körülötte. Szent Pámbó el kezdett sírni, mikor meglátta. Megkérdezték: Miért sír? «Két dolog rendített meg most. Az egyik, hogy ez az asszony tönkremegy. A másik, hogy bennem nincs annyi buzgóság az Isten tetszésének keresésében, mint amennyi iparkodással ez keresi udvarlóinak tetszését.»

Szentségének híre ment — pedig három évig könyörgött Istennek, ne dicsóítse meg őt e földön. De arca sokszor fénylett, szava Isten közvetlenségét sugározta. Sokan jöttek hozzá tanácsot kérni. Két testvér is megjelent. Kérdi az egyik: «Üdvözülök-e vagy elkárhozom? Minden másodnap böjtölök és csak két darab száraz kenyeret eszem olyankor». A másik is előáll: «Naponkint két mérő lencsét gyűjtök össze kezem munkájával. De csak keveset tartok meg magamnak, a többit kiosztom a szegények között. Üdvözülök-e vagy nem?» És lesik a választ. Pámbó azonban nem szól. Mikor már egészen elkeseredett a két testvér, négy nap múltán, a többi remete magyarázza nekik: «Ne szomorkodjatok, testvérek. Megjutalmaz titeket az Isten. Már az a szokása van az öregnek, hogy csak akkor szól, ha az Isten beszélteti». Bemennek erre a Szenthez s tisztességesen elköszönnek: «Imádkozz értünk, atyám». «El akartok menni?» kérdezi Pámbó. «El bizony.» Rájuk nézett ekkor. Azután rajzolgatni kezdett a porba és fontolgatta magában az esetet. Végre megszólalt: «Ha Pámbó minden másnap böjtöl két darab száraz kenyéren: azt hiszed, ez a monachus (remete szerzetes)? És ha két mérő lencsét gyűjt és kiosztja: azt hiszed, ez a monachus? Még nem!» Újabb hallgatás után tovább beszél: «Jó dolgot csináltok. De csak akkor üdvözültök, ha jó szándékkal teszitek».

Nagy volt a fájdalom a testvérek között, mikor egyszer csak látják, hogy a Szent készül az utolsó útra: Úrához Istenéhez. Lesték a szavát. Megtette utolsó vallomását: «Mióta a pusztába jöttem és ebben a kunyhóban lakom, nem emlékszem, hogy csak egy falat kenyeret is ingyen fogadtam volna el valakitől. És ez ideig egy szót sem szóltam, amit bánnom kellene. De azért, ha most az Úr elé kerülök, csak azt mondhatom, hogy alig kezdtem el neki szolgálni».

Közben most is kosarát fonta. Majd hirtelen odanyomja az egyik testvér kezébe: «Vedd át a kezemből, hogy legyen valami emléked tőlem. Mert egyebem nincs». Azalatt csendesen elaludt az Úrban mintegy hetvenesztendős korában 385 táján. Betegség, láz, az öregkor gyengesége nem győzött. Ünnepe szept. 6.

Ugyanerre a napra esik

Szent Kleofás vértanu 50 k. A hagyomány szerint a két emmauszi tanítvány egyike (Luk. 24. 13 kk.). A zsidók ugyanabban

a teremben ölték meg, melyben vendégül látta az Urat. Szent Jeromos tanúsítja, hogy ott fényes templomot emeltek tiszteletére.

* **Szent Ermenfríd** hitvalló † 670 k. II. Klotár frank király udvari embere és kapitánya, öccsével Vandalinnal együtt elment Luxeuilbe szerzetesnek, majd apát lett Burgundiában. Fönnmaradt életírása jóval halála után kelt. Kevés hiteleset tud mondani, de két igen szép vonását őrzí. A két testvér igen szerette egymást és már ifjú korukban igyekeztek a jámborság útján járni. Egy vasárnap misére készültek; de a kocsi nem jött; farkasok elzavarták. Akkor a kertbe mentek imádkozni. Egyszerre csak Ermenfríd gyönyörű éneket hall, Vandalin semmit sem vesz észre. Erre Ermenfríd biztatja: tegye lábát az ő jobb lábfejeére. Most már Vandalin is hallja az angyali éneket; s így együtt hallgatták, amíg állt a mise a messze községben. És ha ez jelkép: a testvéri együtteség és kölcsönös támogatás jelképe, mérhetetlenül többet mond, ami következik. A régi frank egyházban — másutt is — szokás volt vásár- és ünnepnapokon megáldott (nem kónszekrált) ostyákat osztani azoknak, kik nem tudtak vagy nem mertek megáldozni. Ezeket eulogiáknak (görög szó, annyi mint megáldott dolog) nevezték. Már most, «valahányszor Ermenfríd apát az eulogiák kiosztásánál meglátott egy munkást kérges kezekkel, először megcsókolta azt a kérges munkás kezét és azután adta a megáldott kenyerezt». Respectez le fardeau, tisztelje a terhet, mondotta Napóleon a kísérelőnek, mikor ez vonakodott kitérni egy rőzsét cipelő anyóának. Ermenfríd tudta tisztelni a tehervivőt,

Szeptember 26.

Szent Nílus apát hitvalló † 1005.

Szent Nílus a görög szerzetességnek hajdan oly dúshajtású fáján fakadt. Hogy Nagy Szent Vazul rendje, a bazilita rend, Olaszország földjén a keleti egyházszakadás után is fönnmaradt és sok jót tett Isten országában, az nem utolsó sorban az ő érdeme.

910 körül született Kalábria Rosszáno nevű városában. Görög szülőktől származott és egészen görögös nevelésben részesült. Korán megtanult olvasni és már gyermekkorában különös kedvvel olvasta a szent hajdan híres remetéinek és szerzeteseinek életét. Az előkelők házaiban tobzódó erkölcsi romlottságot úgy kerülte, mint az égő tüzet. Pedig szép külseje, élénk és tanult szelleme, jó föllépése, szép hangja sok kísértésnek tették ki. Végre is sikerült egy leánynak lekötöni az ifjút. Házasságot, sőt, úgy látszik, csupán törvénytelen

viszonyt kötött vele. De tévelygése nem sokáig tartott. Egy súlyos betegség ismét magához térítette és lelkében újra lángra lobbantotta az Istennek szentelt magányos élet utáni régi vágyat. Habozás nélkül a Szent Merkurról nevezett kolostor kötelékébe lépett tehát, melynek tagjai közt akkoriban több jámbor, a Szentírásban és a szentek tudományában kiválóan jártas szerzetes találtatott. Nilus nagy buzgalommal vetette magát a látott példák utánzására és buzgóság, alázatosság, szegénység, készséges engedelmesség és önsanyargatás dolgában mihamar túlszárnyalta valamennyi szerzetestársát. Mindössze egy órát aludt és úgy böjtölt, hogy kenyeret nem evett, bort nem ivott. Apátja ezt meghallotta és próbára tette. Magához hívta és eléje tett egy nagy pohár bort: igyék. Nilus úgy gondolta, elüljárója parancsa parancs; áldást kért a borra és szó nélkül megitta. Az apát ebből meglátta, hogy Nilusnak igazi szentség dik-tálja az önsanyargatásokat, nem hiúság és önfejűség.

Szent életének idővel hirtelén kelt; kezdtek csodájára járni az emberek. Az alázatos szerzetest nagyon bántotta ez a szertelen hódolat. Hogy szabaduljon tőle, elüljárói engedélyével egy közeli sziklaoduba húzódott. Ott az imádság mellett kézimunkával, a Szentírás s a szentatyák műveinek olvasásával meg másolásával töltötte napjait. De hiába; egyszer csak azon vette észre magát, hogy népes tábor csoportosul körötte. Kénytelen volt tehát ismét sátrat bontani és újabb rejtékhelyet keresni. Ez így ment úgyszólván évről-évre.

Ahol csak megjelent, mindenütt tanítványok szegődtek nyomába s mindenütt kolostorok keletkeztek és népesültek be. Pedig sokszor kemény próbára tette őket. Egy alkalommal meghagyta nekik, hogy irtsák ki a nagy fáradsággal ültetett szőlőt; máskor a húsvétkor ajándékba kapott halat, melynek a testvérek már előre nagyon örültek, szépen megtisztította velük, megsüttette, s az egészet egy épen arra járó koldusnak adta. Azt tartotta, hogy a szerzetesnek nem szabad más akaratot ismernie, mint elüljárójáét. Mikor Manzó apát idejében, 995 táján ellátogatott a híres montekasszinoi kolostorba, az ott látott rendetlenség és fegyelmezetlenség láttára így kiáltott fel: «Menjünk innét testvéreim, mert e helyre hamarosan rá fog nehezedni Isten sújtó haragja». Olyan komolyan vette a menekülést, hogy még a Montekasszinótól függő vallelucei kolostort is, melyet pedig

15 éven át lakott, habozás nélkül otthagya és Gaëta környékére húzódott. Jövendölése hamarosan beteljesedett, mert Manzó már a következő évben szerencsétlen halállal végezte életét.

Legkedvesebb tanítványát, Istvánt úgy vezette a tökéletes szentségre, hogy odaállította bűnbaknak. Ha észrevett a szerzetesekben egy szabálytalanságot, Istvánt dorgálta meg. Ha valaki a szentírásmagyarázat alatt fecsegett, odaszólt: Ez alighanem István volt. Kergessétek ki, nehogy rossz példát adjon! Ha látta, hogy némelyik az ebédnél mohón eszik, Istvánt feddette és tiltotta el. Mikor aztán István halálra vált, elsíratta: «Most te bementél békességedbe, én pedig itt maradok büntetésből; te vitéz harcos voltál és vértanu, én pedig a kínozód». Úgy rendelkezett aztán, hogy őt meléje temessék.

Tekintélye folyvást növekedett. Ismeretlen emberek messze földről bizalommal fordultak hozzája, hogy egy-egy fogósabb kérdésben felvilágosítást kérjenek tőle. És ő készséggel állott mindenkinek rendelkezésére. Néha egész városokat mentett meg hathatós közbenjárásával. Nem csoda, hogy a zsidók és szaracénok is tisztelettel tekintettek föl rája. Pedig nem kímélte őket. Egyszer megjelent előtte két zsidó és kérték, beszéljen nekik Istenről; akarnak tőle, a szent embertől Istenről hallani. Nílus azt felelte: «Amit te itt kívánsz, ó zsidó, az ép olyan, mintha valaki egy fiútól azt kívánja, hogy fogja meg csúcsánál a legmagasabb fát és húzza le a földre. Különb, ha Istenről akarsz valamit hallani, vedd a Törvényedet és Prófétáidat, gyere ebbe a magányba és olvasd legalább annyi ideig, ameddig Mózes a hegyen időzött. Azután kérdezz; én majd felelek. Ha ép most beszélnék neked Istenről, vízre írnék és a tengerbe vetnék magot». A zsidók azt mondták erre, ezt nem tehetik, kiátkoznák őket a zsinagógából és megköveznék. Erre Nilus: «Így haltak meg atyáitok is hitetlenségben. Az evangelista mondja, hogy sok előkelő zsidó hitt, de a zsidóktól való félelem miatt nem merték hitüket megvallani. Többre tartották az emberek dicsőségét, mint Isten dicsőségét». Szólt és visszavért cellájába.

Minél jobban múltak az évek, híre-neve annál meszezebbre szárnyalt. Ismételt római zárándoklásai során, melyekre részben az apostolfejedelmek sírjának látásáért, részben új kéziratok vásárlásáért vállalkozott, módjában volt a

keresztény világ egyházi és világi fejeivel megismerkedni. Mikor földije, Filagátus piacenzai püspök 997-ben V. Gergely pápa ellenében XVI. János néven ellenpápnak lépett föl, de kevéssel utóbb III. Ottó császár hatalmába esett, minden befolyását latba vetette szerencsétlen barátja megmentéséért. Mire azonban Rómába ért, a boldogtalan embernek szemét kiszúrták, fülét, orrát levágták, nyelvét kitepték és félholtan egy kolostorba zárták őt. Nílust a szíve gyökereig megrendítette az emberi sors forgandóságának látása; a pápának és a császárnak nyíltan a szemökbe mondta, hogy súlyosan vétettek Isten ellen és ezért nem számíthatnak irgalmára. III. Ottó nagyon szívére vette a szemrehányást. Egy évvel később, 999-ben egyszerű zarándok módjára kopogtatott be a szent montegarganoi remetelakának ajtaján, bűnbánattól marcangolva odavetette magát a kilencvenéves aggastyán lábához és engesztelésül késznek nyilatkozott bármily gazdag alamizsna adására. Nílus azonban elutasította bőkezűségét. «Birodalmadból, mondotta, semmit sem kérek, hanem csupán lelked üdvösségéért esedezem; mert bár császár vagy, mégis meg kell halnod és tetteidért, miként más közönséges halandónak, számot kell adnod.» A húszéves császár zokogva hallgatta végig e szavakat, teljes bűnbánata jeléül koronáját az agg kezébe tette és nem távozott addig, míg ez szerető áldását nem adta rája.

Nílus késő aggkoráig folytatta áldásos tevékenységét. A Frascati közelében fekvő híres grottaferratai kolostort, mely ma is központja az olaszországi bazilíta rendnek, 1002-ben, közvetlenül halála előtt alapította. Hosszú élete végén, mikor a halál közeledését érezte, még egyszer összeszedte minden erejét és elindult utolsó zarándokútjára. Alázatos lelke ugyanis visszariadt a gondolattól, hogy legtöbb csodájának színhelyén, Gaëtában haljon meg és ott szentet megillető tiszteletben részesüljön. Ezért inkább elhagyta kedves kolostorát és hosszú bolyongás után a Frascati mellett levő Szent Ágota-kolostorba tért be; itt kérve-kérte szerzetes-társait, hogy holttestét halála után azonnal temessék el, de ne a templomban, hanem kívül a szabadban és sírjára semminéven nevezhető emléket ne állítsanak. Vagy ha mégis mindenáron azt akarják, hogy valami nyoma maradjon sírjának, alakítsák át azt a zarándokok pihenő helyéül; hiszen ő maga is egész életén át zarándok volt e földön, illő és igazságos tehát, hogy azok lábai tapossanak fölötte, akik példáját követik.

De szerzetestársai ebben az egyben megtagadták az engedelmisséget az engedelmisség nagy mesterétől. Mindjárt halálától kezdve mint nagy szentet kezdték őt tisztelni, és az Egyház sietett jóváhagyni ezt a tiszteletet.

Ugyanerre a napra esik

Szent Ciprián és Jusztina vértanuk † 305 k. Ciprián bo-szorkánymester volt és varázsszereivel meg akarta nyerni Jusztinának, a szentéletű keresztény hajadonnak kegyeit egy pogány ifjú számára. A híres mester minden ügyeskedése megtörött Jusztina rendíthetetlen hitén és állhatatosságán. Ez gondolkodóba ejtette Cipriánt. Lassan földeregett benne a keresztény igazság sejtelme. Megkeresztelkedett és szigorú bűnbánó életet kezdett. Idővel szülővárosának, Antióchiának püspöke lett és a Dioklécián-féle üldözésben vértanaságot szenvedett. Jusztinával és Theoktiszussal együtt lefejezték. Az 5. és 6. században költött részletekkel kibővítették ezt a hiteles élettörténetét és ebből csinálták aztán a középkorban a Fauszt mondáját.

Szeptember 27.

Szent Elzeár hitvalló † 1323.

Született 1282-ben Rabians-ban az előkelő Sabran-családból. Bölcsője a szép Provence-ban az egykori apti egyházmegye területén ringott. Hazája akkor nem tartozott Franciaországhoz, hanem önálló grófság volt. Születése idején Szent Lajos király (aug. 25) öccse, Anjou Károly volt a provence-i gróf, aki emellett Nápoly trónján is uralkodott (1266—85). Atyját Hermengaudnak, anyját Landunának hívták. Hermengaud az ansois-i báróság mellé Ariano grófságát nyerte a nápolyi királyságban.

Amikor Elzeár (Eleázár) a világra jött, anyja karjaiba vette s Istenhez fohászkodott. Imádsága nemcsak buzgó hálaadás volt, hanem fölséges kérés is. Azért könyörgött, hogy inkább vegye az Úr az újszülöttet mindjárt a keresztség után magához, semhogy később súlyos bűnt kövessen el: mert jobb bűn és érdem nélkül távozni az örök hazába, mint ezen a földön bűnökkel bemocskolni a keresztség fehérruháját. Természetes, hogy a fiú a legjámorabb nevelésben részesült. Különösen a szegények iránti könyörületet tanulta meg igen korán. Amit az anya megkezdett, folytatták a legkiválóbb nevelők s befejezte a marseille-i Szent Viktor kolostorban a fiú nagybátyja, a kiváló Sabran Vilmos apát.

Szinte gyermek volt még, amikor II. Anjou Károly nápolyi király (1285—1309) és provençe-i gróf jelenlétében Marseille-ban jegyet váltott a nálánál egy-két évvel idősebb Delfínával. A menyasszony az igen előkelő Signe nemzetségből származott. A házasságot a menyasszony szülői házában Pui-Michel-ben kötötték meg 1299-ben. A megkötött frigy Szent-József-házasság maradt. Delfína akarta így. Elzeár halálos ágyán erről a dologról nagy alázatosan így nyilatkozott: «A gyarló férfit megmentette a jámbor asszony: szűzként vettem őt magamhoz, szűzként hagyom itten». Egész életükön át a legjobb testvérek módjára bensőséges szent szeretetben éltek az Úr Krisztusban. Amikor egyszer Elzeárnak hosszabb ideig távol kellett maradnia a családi háztól, felesége levelet küldött utána s gyengéden hívta már haza. A férfi válasza többi közt ez volt: «Ha látni kívánsz, keress engem az Úr Krisztus oldalsebében. Ott lakom én, ott megtalálsz».

Az ifjú házaspár először hét évig Rabians mellett Ansoisban lakott Elzeár nagyszüleinél. Az imádságnak, a kissé nehéz természetű nagyapához való alkalmazkodásnak és a penitenciának évei voltak ezek. Azután Pui-Michelbe költöztek s körülbelül három évig maradtak ott. A külön otthon megadta a lehetőséget az önálló lelki kibontakozásra. Elzeár, mint ezt életrajzírója megjegyzi, második Tóbiásként nagy szeretettel és lelkesedéssel szeretett foglalkozni háznépe lelkiügyeivel. Külön életrendet állapított meg alattvalói számára. Ez a szabályzat a következő előírásokat tartalmazta:

1. Mindenki köteles naponként szentmisét hallgatni.
2. Aki nem él tisztán, mint fertőző nem maradhat az udvarnál.
3. Az udvari nemesek, katonák és udvarhölgyek minden héten gyónnak s havonként áldoznak.
4. A háznál tartózkodó nők a délelőttöt imádsággal és áhítatgyakorlatokkal töltsék, délután pedig kézimunkával foglalkozzanak.
5. Senki se merjen káromkodni, hamisan és könnyelműen esküdni, vagy trágár beszédet folytatni. A bűnösök azzal bűnhődnek, hogy étkezéskor a többiek előtt csak kenyeret és vizet kapnak, vagy pedig egész napra szobafogságban maradnak.
6. Tilos a szerencsejáték.
7. Egymással békeességben és barátságban éljenek, s ha egymást megbántották, a nap ne nyugodjék le haragiuk fölött.
8. Mindennap résztvesznek egy épületes megbeszélésen, illetve előadásán.

Ez a szabályzat Elzeár lelkületének hú tükre. Nem kell

külön említeni, hogy ő maga sokkal többet tett meg, mint amennyit másoktól elvárt. Az ő példája nyomán ezt az életrendet más provencai főúri és főpapi udvarokban is igyekeztek meghonosítani.

A puí-micheli tartózkodás hamar véget ért. Abban az időben, amikor Rómából a közeli Avignonban telepedett le a pápai udvartartás (1309), Elzeár feleségével együtt Nápolyba hajózott. Szülei halála után tudniillik ő örökölte az arianoi grófságot s azt kellett birtokba vennie. A letelepülés nem ment simán. Alattvalói közel három évig nyugtalankodtak, lázadoztak. Egyik erélyes rokona, a tarentumi herceg váltig biztatgatta: legyen ám a jókkal szemben bárány, de a gonoszokkal szemben mutassa magát oroszlánnak. Elzeár nem fogadta meg a tanácsot. Úgy érezte, hogy nem nehéz az oroszlánnak a bárányokat darabokra tépnie, s különb dolog az, ha a bárány legyőzi az oroszlánt. Báránként тұrt s szeretével nemcsak észretértette az alattvalókat, hanem anynyira szívükhöz férközött, hogy atyjukként szerették. Ugyanakkor atyja hagyatékában különféle vádaskodó leveleket talált. Az ellenségek szerették volna őt atyja előtt befeketíteni és az örökségből kitérni. A rágalmozó levélíróknak szívből megbocsátott és soha egy árva szót nem ejtett arról, hogy az ellene folyt aknamunkáról tudomása van.

1312. év tavaszán királya seregébe állott. A csapatot Róbert király (1309—43) János nevű öccse vezette Rómába, s a nápolyiak ott össze is tűztek a koronázásra érkezett VII. Henrik császár (1308—13) embereivel. Elzeár a csete-paté után súlyos lázba esett. Úgy érezte, hogy lángban álló két ág között fekszik s azok tüze halálra égeti. Arra gondolt, hogy talán Isten büntetése ez azért, hogy résztvett az összetűzésben. Nagy bánat kelt a szívében. Erre hallotta az Úr szavát: «Tudd meg, hogy az ütközetben majdnem elveszítetted kegyelmemet. Mivel azonban bánod a tettetted, megbocsátok neked s penitenciául megostorozlak». Elzeár ekkor elkezdte mondani az ostorozásnál szokásos 50. zsoltárt úgy, mint máskor szokta volt tenni, ha ostorozta magát. Az Úr a Miserere minden versénél háromszor suhintotta meg. Az éretünk megostorozott Krisztus ostorcsapásai meggyógyították. Mély álomba merült s fölébredése után egészségesen kelt föl.

Ötévi olaszországi tartózkodás után újra ősei földjén, Provence-ban találjuk. Az ansois-i családi várkastélyban tovább folytatta jámbor és jótékonykodó életét. Ennek külső

kifejezéseképpen feleségével együtt Szent Ferenc harmadrendjébe lépett. De nem maradhatott ott két évnél tovább: a királyi akarat Nápolyba szólította. Akkor lett Róbert király Károly nevű fiának nevelője.

A fiatal királyfi erősen hajlott a rakoncátlanságra s szívesen hallgatta a sikamlós beszédeket. Elzeár megnyerte bizalmát s komoly nevelésbe vette. Munkája sikerrel járt s nagy befolyást biztosított neki. Irígyei és hízelgői támadtak. Az irígyeknek megbocsátott, a hízelgők elől elzárkózott. Befolyását arra használta, hogy a szegényeken segítsen. Nagy szeretettel viselte az udvarban a szegények ügyvédjének tisztét.

Azonban akármerre is járt, akár a fényes királyi udvarban, akár a szegények nyomorult viskóiban, vagy a szerencsétlen betegek kórházában, mindig megmaradt ugyanannak a szentéletű férfiúnak. Lelki arculatának legjellegzetesebb vonása mélységes imádságos lelkülete, mely állandóan biztosította számára az Istennel való közösséget és a mennyország vágyát. Akár asztalnál ült vagy társalgott, akár állása miatt szórakozásban vagy hangversenyen kellett részt vennie, a zene hangjai közt is a mennyei harmóniák töltötték el lelkét és gyakran elragadtatászerű állapotba emelték. Legkedvesebb beszédje a mennyország volt. «Micsoda szomorú dolog, szokta mondani: azért vagyunk a földön, hogy kiérdekeljük a mennyországot, és alig beszélünk róla!» Feleségével, ki hozzája mindenben méltó volt, Jézus Krisztusról, a szüzesség kiválóságáról és a mennyország örömeiről szeretett beszélni, és mikor háza népét esténként összegyűjtötte, legszívesebben az örök igazságokról és a mennyországról beszélt nekik. A papi zsolozsmát (breviárium) tizenöt éves kora óta elmondta mindennap.

Emellett jellemzik lelkiéletét mély alázatosság, nagyfokú önmeztagadás és a szegények és nyomorultak iránti irgalmas szeretet. Szerette ismételtetni Jézus Sirák fiának szavát: «A magát megaláznak szava áthatja a felhőket» (35, 21). A felebaráti szeretet számára nemcsak anyagiakban áldozott rengeteget, hanem jelentékeny személyes áldozatokra is képes volt: még bélpoklosok ápolására is vállalkozott. S noha ezekben a magasságokban lakott, nem feledkezett meg a földiekről sem: birtokait a legjobb gazda módján kezelte.

1323-ban Róbert király nagy kísérettel a párizsi királyi udvarba küldte azért, hogy Károly fia számára kérje meg

Mária hercegnőnek kezét. A követség sikerrel járt, azonban ő már nem tudta elvezetni a menyasszonyt az Avignonban reá várakozó királyhoz. Súlyos betegségbe esett. Utolsó napjaiban igen erős kísértések is gyötörték. Keményen állta a küzdelmet és sokszor ismételte a 40. zsoltárt s különösen annak 4. versét: «Mellette léssz Uram a sorvadásnak ágyán, betegágyfektét jóra fordítod». Ez a jobbrafordulás nála akkor következett be, amikor 1323 szept. 27-én befejezte földi életét s lelke bement abba a boldog hazába, melyben vágya és gondolata már e földön állandó lakást vett.

Utolsó kívánságának megfelelően hazájában, az apti ferenceseknél temették el. Delfína jóval túlélte urát; a legnagyobb valószínűség szerint 1358-ban halt meg.

Elzeárt 1369 április 15-én avatták szentté Rómában. A szenttéavató pápa, a szentté avatottnak keresztfia s talán rokona is volt: az Avignonból Rómába tért kiváló Boldog V. Orbán (dec. 19). Delfínát Franciaországban (szept. 26, vagy nov. 26) és a ferencrendben (dec. 9) szintén szentként tisztelik.

Ugyanerre a napra esik

Szent Kozma és Damján vértanuk † 303. Ikertestvérek voltak és orvosok. Hazájukból, Arábiából Ciliciába mentek s ott Égé városában mondhatatlanul sokat tettek az evangélium terjesztésére, azáltal, hogy orvosi hivatásuk teljesítése közben nemcsak a testet, hanem a lelket is iparkodtak gyógyítani és kezelésükért nem fogadtak el pénzt. Mikor kitört a Dioklécian-féle üldözés, Lízias prefektus elsőknék az «apostol ingyen-orvosokat» fogatta el s fogta kínvallatásra. Mikor minden mesterkedése megtörtött a két férfiú öntudatos állhatatosságán, megkötözte és tengerbe vetette őket. Azonban kötelékeik föloldódtak és ők a partra úsztak. Most máglyára állította. Azonban a lángok kitértek előlük. Majd oszlophoz kötöztette és nyilaztatta őket. De a nyilak elkerülték. Végül kard szerezte meg nekik a vértanuság koronáját. Tiszteletüket igen elterjesztette I. Jusztinián császár, aki közbenjárásukra kigyógyult halálos betegségéből. Ő Konstantinápolyban, Szimmachus pápa Rómában építtetett templomot tiszteletükre. A szentmise kánonjába is bekerültek. Az orvosok, patikusok és egyetemi orvosi karok védőszentjei.

Szent Hiltrúd szűz † 790 k. Liessier-ben grófi szülői birtokán bátyja Gantrád apát felügyelete alatt egy kis cellában, mint reklúza szigorú aszkézisben élt.

Szeptember 28.

Szent Vencel herceg vértanu † 929.

Félig pogány környezetben élt és csaknem mindig rosszakarattal és megnemértéssel küzdött s mégis rövid idő alatt a keresztény tökéletességnek magas fokára emelkedett. Buzgóságáért fiatalon vértanuhalállal kellett fizetnie, de vére hullásával is áldást fakasztott, mert megporhanyította honfitársai kemény szívének talaját az evangéliumi magvak befogadására.

Szent Vencel Csehország második keresztény hercegének, Vratiszlávnak és feleségének, a sok tekintetben még pogány gondolkodású Drahomíra hercegnőnek házasságából született. Születésének idejét nem ismerjük pontosan; 907 körül lehetett. Gyermekéveit a prágai fejedelmi udvarban töltötte és jámbor nagyanyja, Szent Ludmilla révén korán megismerkedett a keresztény vallás gyakorlatával. Mikor hetedik életévébe fordult, azon kor szokása szerint ünnepeyes szertartások közt levágták a haját. A szertartást a fejedelmi ház régi jóakarója és atyai barátja, Tútó regensburgi püspök végezte, aki erre az alkalomra nagy kísérettel jött Prágába. A kitűzött napon a kis herceget elvitték a Szűz Máriáról nevezett egyházba és ott az oltár lépcsőjére állították. Azután Tútó püspök odalépett hozzája és e szavak kíséretében: «Uram Jézus, áldd meg e gyermeket áldásoddal, mellyel a te igaz hiveidet meg szoktad áldani», egy tincset levágott a hajából. Utána a többi előkelőség is mind eléje járult és követte a püspök példáját.

A hajvágás szertartására, mely bizonyos értelemben a gyermekkorból való kilépést jelentette, a komoly tanulás évei következtek. Vencel szentéletű nagyanyja felügyelete alatt részint a fejedelmi udvarban, részint a budecsi latin iskolában alapos kiképzést nyert a latin írásban és olvasásban, sőt úgylátszik, a görög nyelv tanulásába is belekóstolt. A régi szláv legenda állítása szerint a latin olvasáshoz olyan jól értett, mint valami püspök vagy pap; de ha egy-egy görög vagy szláv könyv akadt a kezébe, olvasás után azokból is egész részeket el tudott mondani kívülről. Még nagyobb jártassága volt a zsolttárok olvasásában; legtöbbjüket kívülről tudta.

De a gyermekkor boldog gondtalansága hamarosan szét-

foszlott. A derék Vratiszláv herceg már 33 éves korában sírba hanyatlott, s így Vencelnek fiatal gyermekfővel meg kellett ismerkednie az uralkodás gondjaival. Sőt nemsokára alkalma nyílt az élet sötét oldalainak megismerésére. Anyja, Drahomíra már régóta féltékeny szemmel kísérte anyósának, a jámbor Ludmillának lépteit. Egyrészt tekintélyét és befolyását féltette tőle, másrészt meg igaz keresztény buzgó-sága miatt agyarkodott ellene. Mivel pedig gonosz emberek még szándékosan szították gyűlöletét, a tragédia hamarosan bekövetkezett: Drahomíra orgyilkosokat küldött anyósa ellen, akik tetini várában saját fátyolával megfojtották a szegény öreg asszonyt. Vencel keservesen megsíratta nagyanyja halálát s hamvait később a prágai Szent György-templomba hozatta.

Ilyen megpróbáltatások gyorsan emberré érlelték az ifjú herceget. Tizenhatéves korában már maga intézte országának ügyeit. Mint fejedelem legfőbb céljának a kereszténység megerősítését tekintette. Szívvel-lélekkel csatlakozott ahhoz az új mozgalomhoz, mely a burgundi clunyi kolostorból kelt szárnyra s mely a hit és erkölcsi élet megtisztítását és elmélyítését írta zászlajára. Számos buzgó papot és szerzetest gyűjtött maga mellé, rengeteget áldozott új templomok építésére és méltó felszerelésére s nagylelkűen gondoskodott a szegényekről és szűkölködőkről. Magánéletét is korának mindjobban elmélyülő aszketikus felfogása szellemében rendezte be. Fejedelmi ruhája alatt szőrből font vezeklőinget hordott és éjtszakánként akárhányszor mezítláb róttá a templomokat, közben zsoltárokat zengedezve. A clunyi szellemnek megfelelően különösen nagy gondot fordított az Oltárszentség tisztületére. Hú apródjaival maga aratta le, csépelte ki és örölte meg a legméltóságosabb Szentség előállításához szükséges gabonát; hasonlóan a szőlőt is maga szüretelte le és préselte ki.

E mellett azonban derekasan megfelelt fejedelmi kötelességeinek is: uralkodói jogaira féltékenyen vigyázott, a rakoncátlan nagyokat erős kézzel féken tartotta és általában minden tőle telhetőt megtett a keresztény állami és társadalmi rend megszilárdítására. Pedig óriási akadályokat kellett leküzdenie. Hiszen tudjuk, hogy Szent Adalbert prágai püspöknek még két emberöltővel később is milyen heroikus harcot kellett folytatnia a sok megsontosodott pogány szokás és babona ellen.

De minél nagyobb buzgalommal teljesítette keresztény uralkodó kötelességeit, annál hevesebb ellenállással találkozott alattvalói egy részénél. A titkos pogányok fenekedtek ellene mélységes hite és jámborsága miatt; lépten-nyomon azt hánytorgatták, hogy inkább szerzeteshez, mint fejedelemhez illő életet él. A nemzeti eszme fanatikusai viszont németbarátságát nem tudták neki megbocsátani. Vencel ugyanis épen a kereszténység megerősítése érdekében elismerte I. Henrik német király főhatóságát s egyházszervező munkájában elsősorban bajor és sváb papokat vett igénybe. Az elégületlenek eleinte csak titokban zúgolódtak; később azonban nyíltan szervezkedni kezdtek. Nagy segítséget jelentett számukra, hogy a fejedelem öccsét, a nagyra-törő Boleszláv herceget is sikerült megnyerniök. A féktelen nagyravágyástól hevített ifjú titokban maga vágyott bátyja trónjára. Ézért nagyon kapóra jött neki a mozgalom színre-szemre németellenes jellege, és habozás nélkül csatlakozott hozzája. Az összeesküvők sötét tervük végrehajtásának színhelyéül Boleszláv tartózkodási helyét, Ó-Bunzlaut szemelték ki. Boleszláv Szent Kozma és Damján vértanuk ünnepének méltó megülvése címén magához csalta bátyját. A herceg mit sem sejtve 929 szeptember 27-én megjelent a fényes istentiszteleten. Utána mindjárt vissza akart térni Prágába. Boleszláv azonban nagy szívességgel tartóztatta; ott maradt tehát vacsorára is. A vacsora igen jó hangulatban folyt le; a végén Vencel pohárral a kezében áldást mondott és áldomást ivott Szent Mihály arkangyal tiszteletére s utána nyugovóra tért. Másnap reggel szokása szerint templomba ment misét hallgatni. A templom előtt azonban már ott leselkedtek rájuk az összeesküvők. Boleszláv, mialatt bátyja nyájas szavakkal megköszönte neki a szíves vendéglátást, hirtelen előrántotta kardját és a mit sem sejtő herceg fejére sujtott vele. Vencel azonban nem vesztette el lélek-jelenlétét: erős kézzel megragadta öccsét és e szavak kíséretében:

«Bocsásson meg neked az Úr, öcsém» a földre dobta őt. De ekkorra a többi cinkosok is odarahantak és hamarosan levágták a herceget.

Ilyen végre jutott Csehország legszentebb fejedelme. Népe mindjárt halála után szentként és vértanuként kezdte tisztelni, és ebben a tiszteletben a 11. századtól kezdve már az egész Egyház osztozott vele.

Ugyanerre a napra esik

Szent Eusztachium szűz, lásd okt. 27.

Szent Lióba szűz, lásd szept. 23.

* **Boldog Salamon** hitvalló † 1080. A szerencsétlen magyar királyt veresége és menekülése után a későbbi néphit vezeklő remetének látta és tisztelte.

Szeptember 29.

Szent Mihály arkangyal.

Az angyaloknak nincsenek szülők és rokonaik; nincs születésük és haláluk, nincsenek viszontagságaik és háborúságaik. Mégis van történetük. Sőt minden angyalnak három története is van: az egyik egyéni sorsukról szól; egy másik üdvtörténeti szerepüket beszéli el, és egy harmadik az őket tisztelő emberek lelkébe és szívébe rajzolódik. Minden angyalnak megvan mind a három története; de a másodikát és harmadikát kevésnek ismerjük. Legtöbbet tudunk épen Szent Mihályról, és ha ő így közelebb kerül hozzánk, rajta keresztül meg tudjuk sejtetni és szeretni azoknak is az életét, kiket hálás és szerető áhítatunk csak a Mindenszentek litániájában fog egybe: Mindnyájan szent angyalok és főangyalok, könyörögjetez érettünk!

Minden angyal története ott kezdődik a teremtéssel, «mikor Isten megvetette a föld alapjait és letette sarkköveit, miközben együttesen dicsérték őt a hajnali csillagok, és ujjongtak Isten fia mindnyájan» (Jób 38, 4—7). Az angyalok Isten legjelesebb teremtményei voltak. A legkiválóbb művésznek is lehanyaglik a vésője, elhalványulnak színei, mikor csak némi sejtelmet kellene adni arról a fölséges szépségről, erőről, értelemről, tisztaságról, szentségről, izzó Isten-szeretetről és égő buzgóságról, mely a legkisebbről is lesugárzott. S Mihály az elsők között volt! Sőt «égi seregek fejedelme». Meg is mutatta nyomban, hogy igazán fejedelem, angyalok fejedelme.

Az angyalok egyéni sorsa ugyanis őt fordulón keresztül teljesedik. Az első a teremtésük, a második a kegyelembe való öltözésük, a harmadik a próba, a negyedik a helytállás a jóknál, a bukás a lázadóknál, az ötödik a jók örök boldogsága, a bukottak örök kárhozata. A próba Isten örök gondviselő bölcseségének titka. Az aranyat tűzben kell próbára tenni, az eszes teremtményt az engedelmisségben és hódolatban.

Akkor mutatja meg eszes teremtmény, akár angyal, akár ember, hogy megérdemli Isten barátságát, a kegyelmet és az örök boldogságot, ha nehéz körülmények között hűnek bizonyul. Az angyalok egy része nem állta a próbát. Fejükbe szállt épen az, aminek hálás hódolatra kellett volna indítani őket: kiválóságuk, eszük és erejük. Megejtette őket az a kísértés, mely nagytehetségű embereket, sőt egész korokat is annyiszor környékez: nem akarnak Istenre szorulni, tőle és az ő kegyétől függni, hanem úgy gondolják, hogy a maguk erejéből, a maguk esze szerint megalkotják a maguk világát; lesznek a maguk istene, sőt kisebb szellemeknek is ők lesznek az istene. A paradicsomi kísértő ezzel csábította az embert, amiben ő annak idején elbukott: «lesztek mint az istenek», s még az Úr Krisztust is így biztatta: Az egész világot neked adom, ha leborulva imádasz engem!

Könnyű elgondolni, micsoda lángoló szent haragot és Istenért égő buzgóságot váltott ki ez a káromló vakmerőség a hű angyalokban. Ki meri kisajátítani Isten fölségét? Kicsoda olyan, mint az Isten (héber nyelven: mí khá él = Mihály)? harsogott föl a szent harci jelszó, és «nagy harc lőn az égben. Mihály és angyalai harcolnak a sárkánnyal, s a sárkány harcola és az ő angyalai; de nem diadalmaskodának, sem helyük nem találtaték többé az égben. És levettetik az a nagy sárkány, az óskígyó, ki ördögnek és sátánnak neveztetik, ki elcsábítja az egész világot; és a földre vetteték, és angyalai vele együtt letaszíttatának» (Jelenések k. 12, 7—9).

Szent Mihály ezt a szerepet viszi az üdvtörténetben is: mindig Isten igazának elszánt és diadalmas harcosa, és ezáltal a választottak számára Isten kegyelmének útkészítője; a bűnnek és vezérének, a sátánnak legyőzője, és ezáltal az emberiség üdvösségének közvetítője. Valahányszor megjelenik, mindig a bűnt sujtó isteni szent fölségnek és egyben a bűnbocsátó isteni irgalomnak hírnöke (angyal görög szó = küldött) és közvetítője.

Mikor teljesebben van az ószövetség nagy jövődölése, mikor a zsidóságnak ki kell szabadulni a babiloni fogságból, ill. Isten népének a bűnből, a világ hatalmai ellene szegülnek Isten irgalmának. A angyal, aki Dánielnek, a fogság és szabadulás nagy prófétájának megviszi a nagy hírt, maga fölpanaszolja: «a perzsák országának fejedelme ellenem állott huszonegy napig». «És ime, teszi hozzá, Mihály, egyike az első fejedelmeknek, segítségemre jött» (Dán. 10,

Szent Mihály

13). Mihály a választott népnek, s az ő szellemi örökösének, az Egyháznak védő angyala: «Mihály a nagy fejedelem, ki a te néped fiaiért helyt áll» (Dán. 13, 1).

Ennek nagy bizonyosságát adta már akkor, mikor «Mihály főangyal az ördöggel tusakodva Mózes teste fölött viaskodott» (Jud. 9). Akkor t. i. megakadályozta, hogy a sátán Mózes holttestének helyét fölfődjé a zsidóknak és ezzel végzetes bálványimádásra csábítsa őket. Itt is Isten kizárólagos dicsőségének buzgósága vezette. A sátán Istentől el akarta terelni a zsidókat, a nagy Mózest akarta istenükké tenni. Mihály közbelépett: Kicsoda olyan, mint az Isten! Ki mer Isten mellé idegen isteneket állítani?

És ezt a szent harcot folytatja végig a történelmen, mint Isten lovagjainak láthatatlan égi vezére, egészen az utolsó döntő nagy harcig, melyet a Jelenések könyve ír le a 12. fejezetben, melyben az első nagy szellemcsatához hasonló módon újra legyőzi a sátánt, — már most nem mint a lázadó angyalok vezérét, hanem mint az Isten-ellenes történelmi hatalmak szervezőjét, és letaszítja a történelem színpadáról. Isten engedi a szellemek próbáját és harcát végigmenni minden időn és minden nemzedéken; de végre is az ő Krisztusa győz az egész vonalon. Ennek a szentháborúnak vezére és első vitéz lovagja Szent Mihály.

Csak természetes, hogy Isten harcosai, a lovagok őt választották védőszentjüknek. A várkapolnáknak ő lett az oltárszentje, és a művészet kezdi úgy ábrázolni, mint páncélos-pajzsos ifjú harcost, aki lándzsájával ledöfi a sárkányt. Keresztény hadseregek zászlójukra írták képét, és a lechmezei (augsburgi) ütközetben (955) a még akkor pogány magyar felé a német zászlókon az ő alakját lengette a reggeli szél.

Minthogy az Egyház őt fővédőjének tiszteli, a gonoszság hatalmai ellen folyó állandó harcában is őt tekinti vezérnek és zászlóvivőnek (Michael, salutis signifer, mondja az ünnepi himnusz). S mert ő a győzelmes vezér a nagy harcban a sátán ellen, a halál és kárhozat fejedelme ellen, az Egyház ősidők óta őt tekinti a másvilág őrállójának, és a szegény lelkek védő kísérőjének, amint a temetéseken is mindig halljuk: Mihály a paradicsom feje, akit tisztelnek az angyalok rendjei (Michael praepositus paradisi, quem honorificant angelorum cives).

Szent Mihály az ő védettjeinek bizalmát és tiszteletét azal jutalmazza, hogy nemcsak adja láthatatlan segítségét, hanem

időnként láthatóan is megjelen és lehetővé teszi az iránta való tiszteletnek új megnyilatkozásait, amibe beleszövődhetnek a korok, nemzedékek és helyek külön színei. Három ilyen megjelenése vált híressé: a Gargano hegyén 500 k. (lásd máj. 8); az Angyalvár (mely innen kapta nevét) fölött megjelent 6. század végén Nagy Szent Gergely pápának a nagy pestis idején, és kardját hüvelyébe dugta; ezzel jelezte, hogy a vésznek vége. Aztán a 8. században a Mont-Saint-Michel tengermosta meredek szikláján Normandiában. Itt I. Rikárd norman herceg 966-ban bencés apátságot alapított, a 250 éve álló templom mellé. Mind máig igen látogatott búcsújáróhely. 1456—8-ban egész Németországból csapatosan kerekedtek föl még gyerekek is búcsút járni Szent Mihályhoz.

Így kíséri végig az Egyházat a századokon az Istenért vívott harcaiban Szent Mihály, ki a szeráfnak lángoló buzgóságával és szent tisztaságával állandóan belekiáltja a bálványimádás ezer kísértésétől szétszedett világba a nevét, a szent harcok fölséges csatakiáltását: Kicsoda olyan, mint az Isten?!

Az Egyház pedig szorongattásaiban megemlékezik Szent Pál szaváról: «Nem (csak) a test és vér ellen kell tusakodnunk, hanem a fejedelemségek és hatalmasságok ellen, ennek a sötétségnek világkormányzói ellen, a gonoszság szellemei ellen. Ennélfogva vegyétek föl az Isten fegyverzetét, hogy ellenállhassatok a gonosz napon és megállhassatok» (Ef. 6, 12). Ezért imádkozza a nagy XIII. Leó pápa rendelkezéséből minden szentmise végén azt az imádságot, mely úgy hangzik bele ebbe a sátán kísértette világba mint egy hatalmas exorcizmus: «Szent Mihály arkangyal, védelmezz minket harcainkban. A sátán gonoszsága és incselkedése ellen légy oltalmunk. Parancsoljon neki az Isten (lásd Jud. 9), esedezve kérünk; és te, égi seregek fejedelme, a sátánt és más gonosz szellemeket, kik a lelkek veszedelmére törnek a világon, Isten erejével taszítsd az alvilágba. Amen».

Ugyanerre a napra esik

* **Montemirelli Szent János** hitvalló † 1217. Gazdag lovag volt, kinek fiatalabb korában nem volt kedvesebb szórakozása, mint lovagi tornákon kitüntetésekert szerezni. Egy ismerős pap sokszor beszélt a lelkére: minek töri magát ezért a hiú dicsőségért? A lovag lassan magába tért. Kastélya mellett kórházat épített, s a betegeket maga is ápolta, különös szeretettel azokat, kiktől mások irtóztak: a poklosokat. Nem egyszer a tulajdon ágyába fektette, maga meg

a padlón hált. Lovagtársai szemrehányást tettek neki: a legelőkelőbb volna köztük, és viselkedésével szégyent hoz rájuk. Azt felelte: «Csak egyszer a mi Urunk Jézus Krisztushoz jussak el a világi szégyen útján!» S ezen az úton eljutott az utolsó állomáshoz is. Ott hagyta családját; egészen Istennek akart élni. Először remeteségre gondolt. Egy ősz remete lebeszélte. Lelki emberek azt tanácsolták neki, hogy lépjen Szent Bernát rendjébe, a ciszterciek közé. Meg is tette, de nem a tulajdon bitokán, hanem idegenben, Longpontban, hogy semmi tekintettel se legyenek származására és korábbi méltóságára. Nagy elszántsággal vetette alá magát a szabálynak. Oly szigorúan böjtölt, hogy az apátnak le kellett tiltani. Mintaképe lett a szerzetesnek; de főként az alázatosságban tűnt ki. Egyszer egy társával keresztül kellett mennie Cambray városán, hol sok munkás dolgozott a várárkon. Ezek kezdték csúfolni a két szerzetest. János társa telve szégyenkezéssel, meggyorsította lépteit; ő azonban visszafordult és könyörgött a munkásoknak: csúfolják csak jobban, mert a nyomorult Montemirelli János minden gyalázatot megérdemel. A szerzetbe követte egy hűséges szolgálója, Amandus. Szeretett volt urának némi szolgálatára lenni; ezért éjjel fölkel és titokban megtisztította ura csizmáit. Amikor János ennek nyomára jött, sietett a perjelhez méltatlankodó nagy panasszal: hogy ő nem találja meg a kolostorban, amit keresett és ami végett a világot otthagya; ő nem azért jött, hogy szolgáljanak neki, hanem, hogy ő szolgáljon. A perjel csöndesítette: «Szeget szeggel! Éjtszaka te lopódzzál oda Amandushoz, és tedd neki azt, amit ő neked csinált». János megörült a tanácsnak, és «megfizetett» Amandusnak. 1217 Szent Mihály böjtjének éjjelén a perjelnek különös álma volt: A testvérek a kórusban zoltároztak és mindeniknek égő gyertya volt a kezében. Az egyik gyertya kimagaslott a többi fölött és ragyogásával betöltötte az egész kórust. Majd fölemelkedett, áttörte a boltozatot és eltűnt. A kórus utána szinte sötétben maradt, jóllehet minden szerzetesnek égett a gyertyája. A perjel fölébredt és sokáig hiába tűnődött: mit jelenthet a különös álom. Fölvirradt Szent Mihály napja és — meghalt János testvér.

Szeptember 30.

Szent Jeromos egyházdoktor † 420.

Csaknem minden könyvforgató ember látta már a képét: amint csonttá-bőrré aszva ott térdel Isten előtt, maga a megtestesült vezeklés; vagy pedig amint ott ül meghitt cellájában írásba merülve, rajta vagy mellette a bíborosi kalap, lábánál a háziállattá szelídült oroszlán. De aki nem látta i ezeket az ábrázolásokat, ha templomjáró ember, Jeromo

régi ismerőse. Amikor nagymiséen hallja latinul a szentleckét és evangéliumot énekelni, Szent Jeromos szavát hallja. Ő fordította le latinra a Szentírást, melynek ószövetségi része eredetileg héberül (s részben görögül), újszövetsége pedig görögül van írva. 1920-ban, a szentnek ezeröttszázéves halála napján XV. Benedek pápa ünnepélyesen kimondotta, hogy Szent Jeromos a Szentírásnak legmegbízhatóbb tolmácsa. Egyébként régóta az a híre, hogy a legtudósabb egyház-atyja. Szent Gellért azért hagyta el hazáját, Velencét, hogy a Szentföldre mehessen Szent Jeromos műveit tanulmányozni. Akkoriban ugyanis még nem volt könyvnyomtatás, és nehéz volt hozzájutni a nagyobb művekhez.

Hogyan jutott el Jeromos ehhez a nagy hírhez és tisztességhez? Miért ábrázolják így, hol szigorú bűnbánónak, hol tudós kardinálisnak? Ennek nagy sora van. Jeromos élete a keresztény tudós mintája és tüköre: a szakadatlan fegyelem és önmegtágadás egyfelől, másfelől semmiféle áldozattól vissza nem riadó olthatatlan tanulmányvágy; a kettő aztán ölelkezik a nemes harciasságban, mely kész bármikor és bárkivel szemben síkraszállni a katolikus igazságért.

Jeromos 349 táján született nem messze hazánktól, Dalmácia, Bosznia és Horvátország érintkezése helyén, egy Stridon nevű községben. Jómódú szülői «úgyszólván a bölcsőtől katolikus tejjel» táplálták. A szülői háznak ez a szellemen hűségesen elkísérte Jeromost, mikor korán ébredő tudásvágya Rómába vitte, és tüzes dalmata vére kezdett megmozdulni a nagy világváros ezer csábítására. Ifjú ambícióval rávetette magát a tudományra. A hírneves Donátus volt az egyik mestere; nagy jártasságra tett szert a pogány latin írókban és megtanult görögül. A csábítások elől a katakombákba menekült. Órák hosszat ült itt és elmélkedett a régi keresztények hősiességén, a halál és ítélet borzalmain. Végre Libérius pápa kezéből fölvette a keresztiséget; tehát érettnek gondolta magát a halálos bünt kerülni kész és képes, következetes keresztény életre. Ezt jelentette ugyanis abban az időben a felnőtt korban való megkeresztelkedés.

Hogy csakugyan ez az elszánt lélek lakozott benne, bebizonyította, mikor iskolai tanulmányai befejeztével a «félíg barbár» Rajnapartra ment, Trierbe. Itt elsőízben ismerkedett meg remeteteleppel és fogadalmat tett, hogy ő is erre a tökéletesebb életre adja magát. Már abban az időben, mint később a középkorban, minden aszkétaságra elszánt fölbuz-

dulásnak álma volt a Szentföld, az Üdvözítő bölcsője és sírja: Betlehem, Názáret, Jeruzsálem. Jeromos is oda igyekezett. Közben Aquilejában állapodott meg Velence közelében, és barátságot kötött sok fennkölt lelkű pappal. Hajóra szállt, és 374-ben kikötött Antióchiában, Aranyszájú Szent János (jan. 27) hazájában. Itt halálos betegségbe esett. Mikor fölépült, jónak látta megragadni a kedvező alkalmat kettős célja szolgálatára.

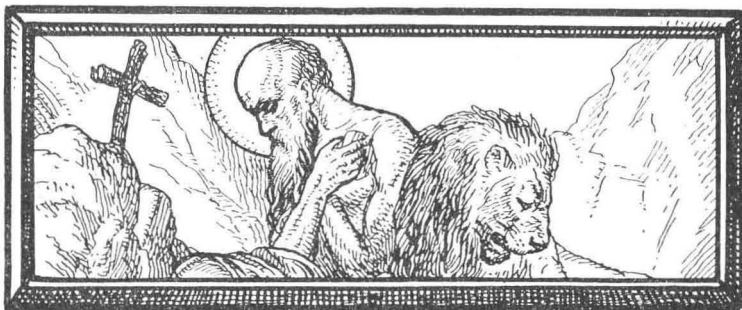
Antióchia tudósok és tudományok városa volt, inkább, mint abban az időben bármilyen más hely. Nem messze pedig ott Szíria keleti határán terült el a Kalkisz sivatag, melynek nap tüzesítette kietlen homokpusztáit szent remeték a keresztény életszentség paradicsomává avatták. Jeromos hozzájuk csatlakozott. Megtanulta, amit a római rétoriskola nem tanított: az önsanyargatást, önuralmat, Istenben elmerült életet. Persze az embert a multja és gyarlósága elkíséri a pusztába is, a szent remeték társaságába is. Rómának világvárosi csábításai a kiéhezett fantázia előtt kettőzött hatással jelentkeztek; a diákkor könnyelműségeit a tisztult és finomult aszkéta-lelkiismeret ijesztő nagyoknak látta. «Tagjaimat vezeklő zsák takarta, bőröm kiaszott, a bánkódás megemésztett. A kárhozat félelmében ide számúztam magamat skorpiók és vadállatok hazájába. S mégis lélekben a római táncmultságokba ragadtattam nem egyszer. Arcom beesett a böjtöléstől, testem szinte halott volt, és mégis égő vágy tüzelt hűlő tagjaimban.» De nem tágitott. A remetéknél megtanulta a harcot: «Heteken keresztül étlen-szomjan maradtam. Éjjel-nappal könnyek közt kiáltoztam Istenhez, s vertem mellemet, amíg Isten csendet nem parancsolt a viharnak, és lelkemnek ismét nyugalmat nem adott».

A Jeromos szigorú aszkétaságát és tudományát egyaránt bámuló utókor ennek a kalkiszi időnek emlékoszlopára tűzte a legendák ismert kedves virágát: Az önmagával szemben kíméletlen szent annál gyöngédebb volt Isten egyéb teremtményeihez. Egy nap oroszlán jelent meg cellájánál, fájdalmas képpel és sebzett lábbal. A szent kiszedte lábából a tövist, ápolta sebeit; s a hálás állat ezután hűségesen követte és őrizte jötevőjét.

Jeromosnak volt más orvossága is a mult hazajáró kísértetei és kísértései ellen. A héber nyelv tanulására adta a fejét. Az ünnepelt tudós ismét ábécé-vadász lett. Abban az időben az ilyen nyelvet csak mestertől lehetett tanulni és

csak nagyon tökéletlen módszerrel. Jeromosnak is annyira nehezére esett, hogy kétségbeesve ismételten abbahagyta. De végre is győzött elszánt akarata: meg kell tanulni azt a nyelvet, melyen a Szentlélek sugalmazta az ószövetséget.

Mintegy két évet töltött Jeromos a pusztában, mikor Antióchiában heves pártharcok keletkeztek, melyek még a remeték csöndjét is fölverték. Jeromos nem látott tisztán. De azt látta, hol van a világosság. «Közösségben vagyok Szentségeddel, írja a pápának, azaz Szent Péter székével. Tudom, hogy erre a Kószálra van építve az Egyház. Kérem Szentséged utasítását, mit kell tennem. Minden párt a maga részére húz. De én nem győzöm hangoztatni: Aki együtt

tart [Szent Péter] székével, az az én emberem.» Készült is Rómába vissza. Paulin, antióchiai püspök közben pappá szentelte. De ő kikötötte, hogy aszkéta maradjon. Nem akart egyházmegyei szolgálatot vállalni, mert már akkor tisztában volt vele, hogy neki majd tollával kell szolgálni az Egyházat. Előbb azonban még gyarapítani akarta tudományát. Barátságot kötött a hatalmas eszű Nisszai Szent Gergellyel (márc. 9) és Konstantinápolyban tanítványává szegődött Názianzi Szent Gergelynek (máj. 9).

382-ben végre Rómába ért. Itt a tudós Szent Damazus pápa (lásd dec. 11.) mindjárt megtette titkárának (ezért ábrázolják bíboros kalappal) és fölszólította, hogy csinálja meg a Szentírásnak jó latin fordítását. Jeromos neki is fogott a nagy munkának, melyet ezután évtizedeken keresztül főfőadatának tekintett. De nem hanyagolta el a Kalkiszból hozott tudományát sem. Szent aszkéta életének és tudományosságának csakhamar híre ment, és egyre többen jelentkeztek tanítvány-

nak. Ki a Szentírásmagyarázásban, ki a lelkiéletben akart tőle oktatást; akárhányan mindkettőben. Ezek közé tartoztak Szent Paula (lásd jan. 25.) és Marcella (jan. 31) özvegyek. Azonban a római nép körében sokan voltak névleg keresztények, kik mint hírhedt őseik, alamizsnára és ingyenszórakozásra lestek Ezek zokon vették, hogy az előkelő római nők Jeromos iránnyítása alatt szigorúbban megrostálják adományait. A pápáság körében is akadtak méltatlan ácsánkodók; s Jeromos, aki természettől fogva érzékeny és önérzetes volt, aztán meg heves dalmata vérét sem tagadta meg, kíméletlenül ostromozta a bajokat. Ezért sokan felzúdultak ellene, különösen jóakarójának, Szent Damazus pápának halála után. A gyanúsítás és áskálódás hamar ott volt fegyvertársnak. Jeromos maga panaszolja: «Akadt nem egy, aki kezet csókolt, s kigyószája, még a kézcsóktól melegen, káromlást sziszegett ellenem. Részvét volt ajkán, káröröm szívében. Egyébként mindnyájan Isten ítélőszéke elé kerülünk, és akkor megváltik, ki hogyan élt!»

De torkig volt Rómával. Elemi erővel feléledt régi vágya: a Szentföldre! Csatlakozott Szent Paula lányával, Eusztóchiummal (okt. 27), miután másik lánya, Szent Blezilla (lásd jan. 22.) nemrég fiatalon meghalt. Meglátogatták az egyiptomi remetékét a Nitria-pusztában, azután pedig megtelepedtek Betlehemben. Itt Szent Paula két kolostort épített, nők és férfiak számára, amannak ő lett a feje, a férfiakat Jeromos vezette. Folytatta aszkéta életét, melyet a Kalkisz-pusztában tanult meg. Emellett azonban páratlan tudományos tevékenységet fejtett ki. Nagy áldozattal tökéletesítette héber nyelvismeretét: egy rabbitól tanult, aki hitsorsosaitól való félelmében éjtszakánként jött tanítani és egy leckéért egy aranyat kapott. Lassan befejezte így a Szentírás fordítását, melyet ma is használ az Egyház. Azután iskolát nyitott előkelő fiúk számára és kiterjedt levelezést folytatott a kornak minden kiválóbb emberével. Föl is keresték kérdéseikkel és kétségeikkel a világ minden tájáról. Nemcsoda! Korának legtanultabb embere volt. Szent Ágoston azt mondja róla, hogy elolvasta kb. az összes könyveket, miket addig írtak. Azonkívül három nyelvet tudott: latinul, görögül és héberül, ami páratlan volt ebben az időben.

Így történt, amit egy kortársa mond róla: Az egész Nyugat a betlehemí egyszerű szerzetespap szavát leste. S ő hallatta is fáradtság és félelem nélkül, mindig, mikor

veszélyben látta a katolikus igazságot. Joviniánus megtámadta a szerzetesi és papi szüzességet, sőt kikezdte Szűz Mária méltóságát; Vigilancius a szentek és ereklyék tiszteletét kifogásolta, Pelágius a krisztusi kegyelem szükségességét támadta meg. Jeromos nem maradt adós a felelettel egyiknek sem. Pedig akkor sok más baja is volt: a jeruzsálemi patriarkával ellentétbe jutott; Róma pusztulása (a gótok 410-ben földúlták; lásd aug. 28) mély hazafiúi szomorúsággal és aggodalommal töltötte el; a pelagiánusok felgyújtották a kolostorát, és ő csak hirtelen futással tudta megmenteni életét; jó emberei egymásután meghaltak. S ő, a közel 80 éves aggastyán fiatal lelkesedéssel küzdött ifjúkori eszményeiért, töretlen szellemi erőben 420-ban bekövetkezett boldog haláláig. Tetemei a Santa Maria Maggiore templomban nyugsznak Rómában.

«Boldog az az ember, akit te oktatsz, Úram, és törvényedre megtanítasz!» (Zsolt. 93, 12).

Ugyanerre a napra esik

Szent Gergely püspök hitvalló † 332 k. Előkelő örmény család sarjaként kereszténynek nevelődött Kappadókiában, ahová hozzátartozói átmentették, mikor atyja megölte I. Kozrov királyt. Miután főszerdült, visszatért hazájába és megházasodott, Utóbb remete lett és Örményország apostola: megnyerte Trdat királyt és az országnagyokat a kereszténységnek, s az országnak első püspöke lett.

Szent Zsófia (Bölcsesség) vértanu † 120 k. Három lányával, a 12 éves Pisztizsz-szel (Hit), a 10 éves Elpizsz-szel (Remény) és a 9 éves Agapéval (Szeretet) Északitáliából Rómába költözött és itt Hadrián császár idejében mint keresztények a prefektus elé kerültek. Előbb a lányok szenvedtek vértanuságot, néhány napra rá az anya.

TARTALOM.

	Lap		Lap
Abdon	129	Arnulf	78
Afra	159	Áron	6
Agapitus	216	Assiszi Ferenc	355
Aggeus	16	Asztérius	241
Ágoston	264	Atanázia	203
Ágoston, Gazotti	146	Aurea	86
Aidán	304	Aurél	110, 117
Albert	167		
Alexius	21	Bazilissza	295
Alfonz, Liguori	140	Benedek	31, 72
Alipius	203	Benizzi Fülöp	238
Althelm	45	Berchmans János	191, 233
Altmann	173	Bernát	65, 227, 250
Alvó szentek	117	Bernát, Tolomei	233
Amalberga	40	Berta	14
Anália	40	Bertalan	241
Amátus	334, 337	Bertin	304
Anaklétus	54	Blanka	185
Ancina János	284	Bódog	124
András	71	Bonaventura	55
Anna	113, 288	Brindizi Lőrinc	98
Anna, Taigi	3		
Antal, Della Chiesa	121	Caritas	140
Antal, Rivoli	276	Cervellói Mária	364
Antal, Zaccaria	17	Cezárius, Arlesí	263, 271
Antonin	293	Chantal Franciska	227
Ápollinátis	101	Ciprián	344, 395
Apostolok oszlása	66	Ciriakus	173
Aquila	34	Ciril	26
Aranyszájú János	340	Cseszlauz	71
Arbogast	94	Cseszló	71
Arbues Péter	341, 356		
Arisztark	155	Damján	399
Arisztid	284	Dániel	93
Arlesí Cezárius	263, 271	Della Chiesa Antal	121
Armengol Péter	288	Diomedés	210
Arnold	78	Domícius	20

	Lap		Lap
Domonkos	150	Franciska, Chantal	227
Doroteus	163, 321	Freitas Luca	325
Dulau János	288	Frigyes	78
Edilburga	31	Fülöp, Benizzi	238
Édit	351	Galuzzi Ferenc	313
Elek	21, 73	Gammachius	280
Eleutérius	307	Gazotti Ágoston	146
Elzeár	395	Gedeon	288
Emiliáni Jeromos	86	Gellért	381
Emmerám	377	Genézius	249
Epafrás	86	Génuai Katalin	344
Ermenfrid	391	Gergely	413
Erzsébet, Portugáliai	31	Germán	135
Escobar Marina	34	Gertrud	197
Etelvold	140, 155	Goár	25
Etiópiai Mózes	271	Godoléva	25
Eudés János	217	Gorgónius	321
Eufémia	351	Gorkumi vértanuk	38
Eufrázia, Pelletier	221	Gualbert János	45
Eugénius	54	Guidó	334, 338
Euplius	194	Guthlake	121
Euszták	364	Győző	121, 351
Eusztákius	70	Hadrián	34
Eusztachium	403	Hajnalka	86
Eymard Péter	140	Hallgató János	361
Ezdrás	54	Havas Boldogasszony	159
Fáber Péter	168	Heliodor	14
Fáni	233	Henrik	54, 61
Farkas	125, 288	Heraklás	60
Fauszta	367	Hermagórási	50
Fébé	295	Hermolaus	117
Fehér csapat	244	Hét alvó szent	117
Felicitás	40	Hildegard	351
Félix	124	Hiltrud	399
Ferenc, Asszisi	355	Hippolytus	191
Ferenc, Galuzzi	313	Ida	300
Ferenc, Pozádasz	368	Ignác, Loyolai	129
Ferenc, Szolánói	61, 102	Illés	90
Fiákríus	280	Ilona	216
Fides	140	Ince	117
Firmus	136	Ipoly	191
Flóra	125	István	34, 146, 222, 293
Fogolykiváltó Mária	387	István földtalálása	149
Fókás	371		
Fourrier Péter	31		

	Lap		Lap
Izabella, Portugáliei	31	Kétszázöt japán vértanú	330
Izajás	25	Kilián	34
Jácint	71, 73, 210, 329	Kinga	61, 105
Jakab	65, 105	Kisasszony	318
Janka, Chantal	227	Klára	189, 214
János, Ancína	284	Klaudius	31, 241
János, Aranyszájú	340	Kláver Péter	313
János, Berchmans	197, 233	Kleofás	390
János, Dulau	288	Kolombini János	125, 136
János, Eudes	217	Korbinián	318
János, Gualbert	45	Kornél	340, 351
János, Hallgató	361	Kosztka Szaniszló	207
János, Kolombini	125, 136	Kozma	399
János, Montemirelli	407	Kremesz	163
János, Vernahegyi	185	Kristóf	110, 227
János, Vianney	173	Krisztina	105
Január	364	Krisztus Vérének ünnepe	6
Japán vértanúk	330	Kunigunda	61, 105
Jenő	34, 54	Kupertinói József	357
Jeromos	408	Lajos	221, 245
Jeromos, Emiliáni	86	Lambert	356
Joakim	210	Lanfrank	14
Joel	54	Laurián	17
Jónás	371	Lelliszi Kamil	74
József, Kalazanci	258	Leó	73
József, Kupertinói	357	Leovigild	227
Józsue	288	Liberátus	213
Julitta	129	Libórius	102
Justiniani Lőrinc	300	Lídia	150
Jusztina	395	Liguori Alfonz	140
Jusztusz	160	Limai Róza	276
Kajetán	164	Linus	380
Kalazanci József	258	Lióba	377, 403
Kálmán	34	Lóránt	185
Kamil, Lelliszi	74	Loyolai Ignác	129
Kamilla	117	Lőrinc	179
Kármelhegyi Boldogasszony	70	Lőrinc, Brindizi	98
Károly, Spinola	330	Lőrinc, Justiniani	300
Kassai vértanúk	308	Luca, Freitas	325
Kasszián	194	Lúcius	50
Katalin, Genuai	344	Lúpusz	125, 288
Kempis Tamás	249	Luxemburgi Péter	20
Keresztelő János fővétele	275	Magnerik	110
Kereszt főmagasztalása	340	Makkabeusok	137

	Lap		Lap
Makrína	41,	Ottó	6
Mamás	214	Ozeás	16
Manetti	227	Özséb	202
Marcellina	73	Pacifik	387
Margit	90,	Pafnúcius	329
Mária, Cervellói	364	Páli Vince	78
Mária, Fogolykiváltó	387	Palládus	25
Mária, Postel	66	Pámbó	6, 387
Mária hétfájdalma	344	Pantaleon	113
Mária Magdolna	94	Panténus	31
Mária nevenapja	334	Pásztor	160
Marína, Escobar	34	Paulin, Trieri	284, 285
Márk	13	Pelletier, Eufrázia	221
Márta	117,	Perpetua	155
Massa candida	244	Péter	321
Máté	368	Péter, Arbues	341, 356
Mauricius	377	Péter, Armengol	288
Maurilius	337	Péter, Eymard	140
Maximus	197	Péter, Fáber	168
Metód	26,	Péter, Fourier	31
Mihály	403	Péter, Kláver	313
Miklós, Ruzska	293	Péter, Luxemburgi	20
Miklós, Tolentinói	321	Péter, Vasas	140
Monegund	11	Pirotti Pompilius	66
Montemirelli	407	Pius	45
Mór	337,	Placidus	364
More Tamás	25	Platón	98
Mózes	298	Poimén	263
Mózes, Etiópiai	271	Pompilius, Pirotti	66
Mucían	13	Porciunkula	146
Nagyboldogasszony	207	Porkárius	194
Napoleon	207	Portugáliai Erzsébet	31
Natália	110,	Portugáliai Izabella	31
Neon	241	Postel Mária	66
Nevolon	117	Pozádasz Ferenc	368
Nikosztratus	31	Praxédís	93
Nilus	391	Priscilla	34
Nonna	160	Prótus	329
Notburga	296	Pulchéria	325
Olaf	90,	Radegundisz	197, 198
Orbán	122	Rajmond, Születetlen	281
Oszlopos Simon	296	Regina	313
Oszvald	160	Rókus	208
		Róza, Limai	276

	Lap		Lap
Rozália	299	Teobald	6
Rivoli Antal	276	Teodorik	241
Ruszka Miklós	293	Teonás	241
		Teréz, Tomázo	150
Salamon	403	Tibor	188
Sámson	121	Tiburcius	188
Sámuel	227	Titus	210
Sándor	271	Tóbiás	334
Sarlós Boldogasszony	11	Tódor	364
Scili vértanuk	51, 73	Tolentinói Miklós	321
Simon, Oszlopos	296	Tolomei Bernát	233
Spes	140	Tomázo Teréz	150
Spinola Károly	330	Trieri Paulin	284, 285
Swithin	65	Trudbert	294
Szabina	275		
Szalvius	325	Uguzó	50
Szaniszló, Kosztká	207	Ulrik	16, 40
Szatirus	356	Urunk színeváltozása	162
Szebba	275		
Szekundus	257	Vasas Péter	140
Szennen	129	Vencel	400
Szeptemberi vértanuk	288	Vernahegyi János	185
Szerafina	318	Veronika	38
Szilás	54	Vianney János	173
Szimforián	237	Viktor	121, 351
Szimforóza	38, 78	Viktrícus	167
Szixtus	162	Vilibald	11, 31
Szolánói Ferenc	61, 102	Villanovai Tamás	372
Szórád	71	Vince, Páli	78
Szózius	381	Vladimir	105
Születetlen Rajmond	281	Vulmár	90
Taigi Anna	3	Zaccaria Antal	17
Tamás, Kempis	249	Zakariás	307
Tamás, More	25	Zoé	20
Tamás, Villanovai	372	Zsófia	413
Tarzícus	207, 214	Zsuzsanna	188
Tekla	380		

